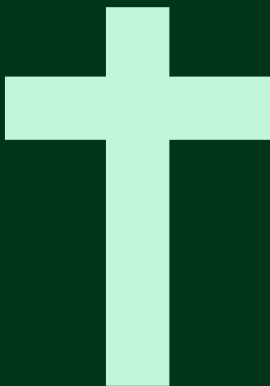

KAMIITHARI ÑAANTSI

New Testament in Ajyíninka Apurucayali (PE:pc:Ajyíninka
Apurucayali)

KAMIITHARI ÑAANTSÍ
New Testament in Ajiñinka Apurucayali
(PE:cpc:Ajiñinka Apurucayali)

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ajiñinka Apurucayali

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ajiñinka Apurucayali [cpc], Peru

Copyright Information

© 2000, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ajiñinka Apurucayali

© 2000, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 30 Dec 2021

f6359b3a-1ee9-58fb-a9df-96f6fcc0ffa5

Contents

MATEO	1
MARCOS	82
LUCAS	130
JUAN	214
JANTAYITAKIRI	275
ROMA-JATZIITI	352
1 CORINTO-JATZIITI	387
2 CORINTO-JATZIITI	424
GALACIA-JATZIITI	448
EFESO-JATZIITI	461
FILIPPOS-JATZIITI	473
COLOSAS-JATZIITI	482
1 TESALÓNICA-JATZIITI	491
2 TESALÓNICA-JATZIITI	498
1 TIMOTEO	502
2 TIMOTEO	512
TITO	519
FILEMÓN	524
HEBER-PAANTIRI	526
SANTIAGO	555
1 PEDRO	564
2 PEDRO	574
1 JUAN	580
2 JUAN	589
3 JUAN	591
JUDAS	593
JOÑAAGAITAKIRIRI	596

KAMIITHARI ÑAANTSI JOSANKINATAKIRI MATEO

Ichariniyitari Jesucristo

(Lc. 3.23-38)

- ¹ Jiroka iwairopaini ikaatzi ichariniyitari Jesucristo. Tima iriitaki icharini David-ni, ipoña ijatzi Abraham-ni.
- ² Ikanta pairani Abraham-ni, itzimaki itomi jiiitakiri Isaac. Ikanta Isaac tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jacob. Ikanta Jacob tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Judá. Tii apaani ikanta itomi Jacob, ojyiki itomipaini.
- ³ Ikanta Judá jowaiyantakaakiro Tamar, jiiitakiri Fares, iriima pashini jiiitakiri Zara. Ikanta Fares tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Esrom. Ikanta Esrom tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Aram.
- ⁴ Ikanta Aram tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Aminadab. Ikanta Aminadab tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Naasón. Ikanta Naasón tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Salmón.
- ⁵ Ikanta Salmón jowaiyantakaakiro Rahab, jiiitakiri Booz. Ikanta Booz jowaiyantakaakiro Rut, jiiitakiri Obed. Ikanta Obed tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Isaí.
- ⁶ Ikanta Isaí tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri David. Iriitaki pinkatharitaintsiri. Ikanta pinkathari David jowaiyantakaakiro iina Uriás, jiiitakiri Salomón.
- ⁷ Ikanta Salomón tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Roboam. Ikanta Roboam tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Abías. Ikanta Abías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Asa.
- ⁸ Ikanta Asa tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Josafat. Ikanta Josafat tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Joram. Ikanta Joram tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Uzías.
- ⁹ Ikanta Uzías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jotam. Ikanta Jotam tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Acaz. Ikanta Acaz tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Ezequías.
- ¹⁰ Ikanta Ezequías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Manasés. Ikanta Manasés tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Amón. Ikanta Amón tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Josías.
- ¹¹ Ikanta Josías tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jeconías. Irojatzitzi itzimantanakari iririntzipaini ijatzi. Aripaiti ipokaiyakini owayiriiti poñaachari Babilonia, jaakiri maawoni inampiki.
- ¹² Okanta ipiyaiyaani jaantaitakariri maawoni Babilonia-ki. Tzimai itomi Jeconías irirori, jiiitakiri Salatiel. Ikanta Salatiel tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Zorobabel.

¹³ Ikanta Zorobabel tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Abiud. Ikanta Abiud tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Eliaquim. Ikanta Eliaquim tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Azor.

¹⁴ Ikanta Azor tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Sadoc. Ikanta Sadoc tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Aquim. Ikanta Aquim tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Eliud.

¹⁵ Ikanta Eliud tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Eleazar. Ikanta Eleazar tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Matán. Ikanta Matán tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri Jacob.

¹⁶ Ikanta Jacob tzimanaki itomi irirori, jiiitakiri José. Iriitaki oiminthoritakari María. Jiroka María iro owaiyantakiriri Jesús, irijatzi jiiitaitakiri Cristo.

¹⁷ Jirika ikaatzi icharinintayitakari. Jitanakawo itzimanaki Abraham-ni irojatzi itzimantakari David-ni, ikaataiyini 14. Ipoñaanaa David-ni irojatzi jaantaitakariri Babilonia-ki, ikaataiyini 14. Ipiyaiyaani jaantaitakariri Babilonia-ki, irojatzi itzimantakari Cristo, ikaataiyini 14 iijatzi.

Itzimantakari Jesucristo

(Lc. 2.1-7)

¹⁸ Jiroka okanta itzimantakari pairani Jesucristo. Ikanta José, tzimatsi iinathori oita María. Ikajyaakawo iinatyaawo. Tiimaita iñiuro intsipawaityaawo. Iro kantacha María motzitati, ikantakaakawo Tasorintsinkantsi.

¹⁹ Ikanta José, tampatzikashiri jinaki irirori, ikowaki jowajyaantiromi imananiikiini, tii ikowi jowaaripirotiro inki-makoitiro itzimashiwaitaka iintsiti.

²⁰ Ikanta ikinkishiriwaita José tsiniripaiti, jomishimpiyaakiri imaninkariti Pawa imayinikiini, ikantakiri: “José, icharini David-ni. ¿litama pikinkishiritantari powajyaantiro María? Payiro, tima Tasorintsinkantsi kantakaawori omotzitantakari.

²¹ Aririka intzimaki iintsi, piitiri JESÚS. Iriitaki owawijaakotairini iyyininkapaini ikaaripiroshiriwaiwitaka”.

²² Ari okanta imonkaatantakari maawoni josankinatakiri pairani Kamantantaniri, ikantaki:

²³ Ari owaiyantaki tsinani kaari ñiirini shirampari, intzimi otomi,

Jiitaitiri Emanuel, akantziri añaaniki aaka: “Itsipatai Pawa”.

²⁴ Ikanta ikakitani José, jimatakiro okaatzi jinintakaakiriri Pawa, jiiinantakawo.

²⁵ Tii jimaantzimaitawo irojatzi itzimantakari itanakawori otomi. Jiitaitakiri JESÚS.

2

Ipokaki yotaniri iñiiri Jesús

¹ Itzimaki Jesús nampitsiki Belén saikatsiri janta Judea-ki. Tima itzimantakari Jesús, iri pinkathariwintantatsiri Herodes. Ari jariitakari nampitsiki Jerusalén yotzinkariiti ikinapaakiro ishitowapiintzi ooryaatsiri.

² Josampitapaakiri: “¿Tsika isaikika iwinkathariti Judá-mirinkaiti owakiraa tzimatsiri? Janta nonampiki nopoñaanaka, noñaakiri impokiro niyotantakari tzimaki. Iro nopokantayarini nompinkathatiri”.

³ Ikanta ikimawaki pinkathari Herodes, antawo ikinkishiryaanaka, ari ikimitakari iijatzi maawoni Jerusalén-jatzi.

⁴ Ipoña ikaimakaantakiri Herodes maawoni ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatzi maawoni Yotzinkari, josampitakiri: “¿Tsika intzimika Cristo?”

⁵ Ikantaiyanakini irirori: “Intzimi janta nampitsiki Belén saikatsiri Judea-ki, tima ari okantzi josankinari Kamantantani, ikantaki:

⁶ Ari osaikiri nampitsi Belén janta Judea-ki, tikaatsi thankironi.

Ari impoñiiaari pinkatharipirori janta. Iriitaki jiwatairini Israel-mirinkaiti ikaatzi nashitaari naaka”.

⁷ Ipoña Herodes, ikaimakaantakiri pokayitaintsiri jiñiiri owakiraa tzimatsiri, josampitakiri: “¿Tsikapaiti piñaakiri impokiro piyotantakari tzimaki pinkathari?”

⁸ Ikamantakiri maawoni. Ipoña ikantanakiri irirori: “Kamiitha, pimatiro piyaati Belén-ki, paminiri tsika isaikajaantzi iintsi. Aririka piñaakiri, iijatzi pinkinapai jaka, pinkamantapaina. Niyaatiita iijatzi naaka, nompinkathatakitiri”.

⁹ Irojatzu jawijantanakari. Iijatzi jiñaanairi impokiro jiñaakiri chapinki. Jiñaashitakari jaatzinkapaaki, iro jiyotantapaakawori pankotsi isaiki iintsi.

¹⁰ Ikanta jiñaakiri, kimoshiri ikantaiyapaakani.

¹¹ Ariitaiyapaakani pankotsiki, jiñaapaakiri iintsi iijatzi inaanati María. Jotzirowashitapaakari, ipinkathatapaakiri. Jashitaryaakotapaakiri jamakiniriri, ipapaakiri oro, ipakiri kasankayitatsiri, ipakiri iijatzi kasankaari kipijyaari. Ojyiki owinawo jirokapaini.

¹² Ikanta jimagaiyapaakini, jomishimpiyaakiri Pawa, ikantziri: “Iro pipiyashitari Herodes. Pinkinanai pashiniki aatsi piyaatantaiyaari pipankoki”.

Jowamagaitaki iintsi

¹³ Aritaki piyaiyaani yotzinkariiti. Japiitairo imaninkariti Pawa jiñaanatziri José imishinikiini, ikantziri: “José, pishiyakairi iintsi iijatzi inaanati, piyaati nampitsiki Egipto. Ari pisaikiri janta irojatzu nonkantantaimiri: ‘Pimpiyai’. Aatsikitaki Herodes intsitokiri iintsi”.

¹⁴ Ikanta ikakitanaki José, ikamantakiro María, tsiniripaiti ishiyaka Egipto-ki, jaanakiri iintsi.

¹⁵ Ari isaikakiri janta, irojatzi ikamantaari Herodes. Ari okanta imonkaatantakari josankinatakiri kitziroini Kamantantaniri, ikantaki:

Isaikawitaka notomi nampitsiki Egipto, nokaimairi impiyaita iijatzi.

¹⁶ Ikanta Herodes, yotaki jamatawitakiri yotzinkariiti, tii ipiyashitaari. Otyaanakari imashirinka. Jotyaantaki jowayiriti, ikantakiri: “Piyaati janta Belén-ki, papirotiri powamairi iintsipaini, pinthonkiri owakiraa tzimatsiri, iijatzi tzimakotaintsiri apiti josarintsiti”. Tima ari ikamantakiri chapinki yotzinkariiti jiñaantakariri impokiro.

¹⁷ Irootaki iñaanitakari kitziroini Kamantantaniri iitachari Jeremías, ikantaki:

¹⁸ Okaimapirotatzi Ramá-jato iragaiyani.

Ojyininkathori Raquel inatzi irakotakariri iintsitipaini.

Iro owashiriniintantakari jowamaitsiitakiro maawoni oryaaniiti.*

¹⁹ Okanta osamanitaki, kamai Herodes, irojatzi isaikaki José nampitsiki Egipto. Ari iñaanatairi imaninkariti Pawa imishinikiini,

²⁰ ikantairi: “José, kantatsi piyaatai pinampiki, paanairi piintsiti pintsipataanaairo inaanati. Tima kamaki kowawitachari intsitokirimii”.

²¹ Ari ikantaka José, ipiyaawo inampiki Israel.

²² Iro jariiwitaa José inampiki, ikantaitawairi: “Iri pinkatharitaatsiri Arquelao Judea-ki. Ipoyaataari iwaapati Herodes”. Ari ikinkishiritanaka José, iiro ikinanai janta. Ari japiitaitziri ikantaitziri imishinikiini: “Paamaiyaari Arquelao”. Irootaki ikinantanakari José Galilea-ki.

²³ Ikanta jiyaataki, isaiki nampitsiki Nazaret. Ari okanta imonkaatantakari josankinatakiri pairani Kamantantaniri, ikantaki:

Nazaret-jatzi jiiitaitiri.

3

Ikamantantakiri Juan owiinkaatananiri

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

¹ Okanta pairani janta Judea-ki, ipokaki Juan owiinkaatananiri, ikamantantzi otzishimashiki.

* **2:18** Jiroka Raquel irootaki iinani Jacob, iro jinintapirotani. Irooma Ramá nampitsi inatzi, saikatsiri iipatsitiki Israel-mirinkaiti. Iro ikinkithatakotzi Mateo okaatzi josankinatakiri pairani Kamantantaniri iitachari Jeremías, ikinkithatakotziro Raquel iijatzi Ramá-jatoiti oñaashitaiyawoni, tima athataatziro tsinaniiti Jerusalén-jatoiti oñaashitaiyani irooriiti jowamaitsiitakiro owaiyaniiti.

² Ikantantapaaki: “Powajyaantairo pikaaripiroshiriwaitaki, tima irootaintsi impinkathariwintanti Inkitijatzi”.

³ Irootaki iñaanitakari pairani Kamantantaniri iitachari Isaías, ikantaki:

Ikaimakaimatapaaki otzishimashiki, ikantantaitzi:

Powamiithatainiri Pinkathari tsika inkinapaaki.

Pinkimitakaantiro jotampatzikaitziro aatsi.

⁴ Iithaaritakari pairani Juan, jontyagaitziro iwitzi camello, jowathakitakari mishinantsimashi. Jañaantari jowayitari kintori, imiritari iyaaki pitsi.

⁵ Ojyiki pokashitakiriri pairani Juan, Jerusalén-jatzi, Judea-jatzi, ipokashitakiri iijatzi nampiyitawori antawaaki jiña Jordán.

⁶ Ikinkithatakotapaakiro ikaaripiroshiriwaitaki, iro jowiinkaantakariri jiñaaki Jordán.

⁷ Ari ipokaiyawitakani Fariseo-paini, iijatzi Saduceo-paini, ikowi jowiinkaatyami. Ikisawakiri Juan, ikantakiri: “Tii pikamiithashiritayini iiroka, pikimitashitakari maanki. ¿Piñaajaantzi iiro jowasankitaitzimi?”

⁸ Imapirorika powajyaantairo tsika pikantawita pairani, pinkamiithashiritai, pinkimityaawo pankirintsi kithokitatsiri.

⁹ Iiro pikantashiriwaitzi: ‘Aña naaka icharini Abraham-ni, tii okowapirota nowajyaantairo nokaaripiroshiriwaitzi’. Pinkimi nonkanti: ‘Iiro pikantakaapirowaita piñaajaanti iiroka ikowapirotani Pawa, aña kantatsi jatziritakairo mapi, iro impoyaataimini incharinitaiyaari Abraham-ni’.

¹⁰ Iirorika pikimitawo pankirintsi kithokitatsiri, ichikakaitawo chacha pankirintsiponkitziki kaari kithokitatsini, ompoña jagaitiro intagaitiro.

¹¹ Aririka jowajyaantanairo atziri ikaaripiroshiriwita, ari nowiinkaantantatyaari jiña. Iro kantzimaitacha, aatsikitaki matzirori ipinkatharitzzi, nopinkathatsitakari naaka, tii onkantaajaiti inkimitakaantina jompiratani naantyaanariri i-zapato-ti. Iriitaki kimitakaantironi jowiinkaantatyimiri Tasorintsinkantsi, iijatzi paampari.*

¹² Tima aririka oyiipatiro awankiri, otikakitziro. Atayiro opintakiiriki. Iro aaki okithoki, otikitakiro kamiitha, owakoyitakiro. Ari inkimitaiyaari iijatzi pokaintsiri, jinashiyitaiyaari atziri, inishironkayitairi inkaati kimisantanaairini, iriima kaari owajyaantironi

* **3:11** Ikantakotziri Juan jaka: “Owanaa nopinkathatakiri naaka”. Ikantatzi: “Tii okantzi nayiniri i-zapato-ti”. Tima pairani iro jantapiintziri ompirataari jayiniri i-zapato-ti ompiratariri. Iro joyyakaawintziri jaka Juan: “Tima imapirotya Jesús janaakotantzi irirori, tikaatsi kimityaarini, tii onkantaajaiti inkimitakaantina naaka jompiratani”.

ikaaripiroshiritaki, intaantaiyaari paampari kaari tsiwakanitatsini”.

Jowiinkaata Jesús

(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

¹³ Ipoña ipokaki Jesús antawaaki jiña Jordán, ipoñaakawo Galilea-ki. Ipokashitakiri Juan jowiinkaatiri.

¹⁴ Tii ikowawita Juan jowiinkaatirimi Jesús, ikantawakiri: “¿Litama pipokashitantanari naaka nowiinkaatimi? Aña iiroka owiinkaatinanimi naaka”.

¹⁵ Jakanaki Jesús: “Nokowapirotatzi powiinkaatina. Irootaki ikowakaakinari Pawa”. Kowanaki Juan, ikantziri: “Aritaki nowiinkaataakimi”.

¹⁶ Jaanakiri, jowiinkaataakiri. Iro intonkaanaimi Jesús, kimiwaitaka ashitaryaanakityaami inkiti, iñaatziiri ipokashitakiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki inkitiki ikimitapaakari shiro.

¹⁷ Ikimaitatzi inkitiki ikantaitanaki: “Notomi jinatzi jirika nitakopiroitari, oiyiki nokimoshiriwintakiri”.

4

Inkaaripirotakaitirimi Jesús

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

¹ Ikantakaanakari Jesús Tasorintsinkantsi, jatanaki otzishimashiki, ari ikowawitakari kamaari inkaaripiroshiritakairimi.

² Oiyiki kitiiyyiri isaikaki, itzitakawo owanawontsi, owamaimatakiri itajyi. Okaatzi 40 kitiiyyiri isaikawaitaki.

³ Ikanta kamaari, ipokashitakiri Jesús inkaaripiroshiritakairimi. Ikantapaakiri: “Imapirotatyaarika Itomintzimi Pawa, pimpiyiro tanta jiroka mapi, poyaawo”.

⁴ Jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsi osankinarintsi kantatsiri:

Tii apa onkowapirotya tanta oyaawo, aña iro kowapirotacha ankimisantairo maawoni ikantairi Pawa”.

⁵ Ipoña kamaari jaanakiri nampitsiki tasorintsitatsiri, isaikakaapaakiri jinoki otawantoki tasorintsipanko.*

⁶ Ikantapairi: “Imapirorika Itomintzimi Pawa, pimitai isaawikinta. Pinkinkishiritiro josankinaitakiri pairani okantzi:

Jotyaantimiri Pawa imaninkariti aamaakowintimini.

Iri thomaawakimini iiro pontajantapaaka mapikiki”.

⁷ Jakanakiri Jesús, ikantzi: “Okantzi iijatzi josankinaitakiri pairani:

Tii okamiithatzi piñaantashiwaityaari Piwinkathariti Pawa”.

* 4:5 Iro jiiitaitzi Jerusalén nampitsi tasorintsitatsiri.

⁸Japiiwitakari kamaari jaanairi Jesús tonkaariki otzishi. Jamnakaakiri maawoni nampitsi ipinkatharitzitzi atziriiiti, tima kamiitha okanta owaniinkataka.

⁹Ikantziri: “Piñaakiro okaatzi tzimatsiri. Aririka potzi-irowashitakina pimpinkathatina, ari nompakimiro maawoni”.

¹⁰Jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Piyaatawiiti intaina. Satanás pinatzi iiroka. Tima josankinaitaki pairani, kantatsiri: Ampinkathatairi Awinkathariti, iri ankimisanti apaniroini”.

¹¹Ari jintainaryaawitapainta kamaari. Pokaiyapaakini imaninkariti Pawa, jimitakotapaakiri Jesús.

Jitanakari jantziri Jesús

(Mr. 1.14-20; Lc. 4.14-15; 5.1-11; 6.17-19)

¹²Ikanta Jesús ikimakotakiri Juan jomontyaitakiri. Iro ipiyantanaari irirori janta Galilea-ki.

¹³Tii isaikapai Nazaret-ki, ikinanai nampitsiki Capernaum, ari isaikapairi. Tima inkaarithapiyaaki osaiki Capernaum, tsika inampiwitawo Zabulón-mirinkaiti iijatzi Neftalí-mirinkaiti.

¹⁴Ari okanta imonkaatantakari okaatzi ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Isaias, ikantaki:

¹⁵Osaiki inampitsiti Zabulón-mirinkaiti iijatzi Neftalí-mirinkaiti janta inkaarithapiyaaki,

Intatsikirona antawaaki jiña Jordán,

Saikatsiri Galilea-ki, tsika ipiyotapaa atziri kaari ajyininkata.

¹⁶Kimitakawori isaikaatyimi otsinirikitzi, iriitaki ñaayitairini ootamintotsi.

Otsimankakowitakari jaamparyaa ashitawori sarinkawini.

Kimiwaitaa isaikaatyimi okitiiyyiinkatzi.

¹⁷Ari jitanakawo Jesús ikamantapaakiri atziripaini, ikantapaakiri: “Powajyaantairo pikaaripiroshiriwaitzi, pinkathari-wintantai Inkitijatzi”.

¹⁸Ipoña ishirithapiyaatanakawo inkaari saikatsiri Galilea, irojatzitzi iñaantapaariri Simón, jiiitaitziri iijatzi Pedro, itsipatari iririntzi jiita Andrés, ishiryaaatayini. Tima shiryaaatzinkari jinatzitzi.

¹⁹Ikantapaakiri: “Poyaatina, onkimiwaityaawo iriimi atziri noshiryaaatakagaimi”.

²⁰Ari joyaatanakiri, jookanakiro ishiryaaaminto.

²¹Iro jawijanakityiimi, iñaapaatziri Jacobo, itsipatakari iririntzi Juan, isaikaiyini ipitoki ishirikiro ishiryaaaminto itsipatakari iwaapati iitachari Zebedeo. Jomiyaanakiri iijatzi irirori,

²²irojatzitzi jookanakiri iwaapati ipitoki, joyaatanakiri Jesús.

²³Ari okantaka, ithonkakiro janiitakiro Jesús Galilea, jiyotaantaki maawoni nampitsi tsika japatotapiintaita,

ikamantantakiro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotzirori impinkathariwintantai Pawa. Joshinchaayitaki oyyiki mantsiyayitatsiri nampitsiki.

²⁴ Ikimakoitanakiri Jesús intaina. Ikimaki iijatzi Siria-jatzi, jamayitapaakiniri mantsiyayitatsiri iyyininka, joshinchiiniri. Jamakiniri aayitziri kantashiwaitachari mantsiyarintsi, kasiwaitatsiri, kamimawaitatsiri, kisopookiwaitatsiri. Jamakiri iijatzi piyarishiriyitatsiri. Ari ithonkiri joshinchaawakiri Jesús.

²⁵ Joyaataiyakirini oyyiki Galilea-jatzi, Decápolis-jatzi, Jerusalén-jatzi, Judea-jatzi, poñaayitanainchari iijatzi intatsikirona antawaaki jiña Jordán.

5

Ikinkithatzi Jesús tonkaariki, ikantakota kimoshiritaatsini (Lc. 6.20-23)

¹ Ikanta jiñaakiri Jesús oyyiki apatowintakariri, tonkaanaki otzishiki, ari isaikapaaki. Pokaiyapaakini jiyotaani, ipiyowintapaakari.

² Ari jiyotaayitakiri, ikantziri:

³ “Kimoshiri inkantaiya iintashiriri, iriitaki ñagaironi impinkathariwintantai Inkitijatzi.

⁴ Kimoshiri inkantaiya iraaniintawaitachari, iriitaki joimoshirinkaitairi.

⁵ Kimoshiri inkantaiya tsinampashiriri, iriitaki saikaatsini kamiitha kipatsiki ikowakaitakiriri.

⁶ Kimoshiri inkantaiya kowironi inkamiithashiriti, aritaki iñiiro ikowiri.

⁷ Kimoshiri inkantaiya nishironkashiritantaniri, ari inishironkaitairi iijatzi irirori.

⁸ Kimoshiri inkantaiya kitishiriri, iriitaki ñagairini Pawa.

⁹ Kimoshiri inkantaiya ookakaantzirori kisaantsi, iriitaki intomitaiyaari Pawa.

¹⁰ Kimoshiri inkantaiya inkimaatsitakaityaari ikamiithashiritzi, iriitaki ñagaironi impinkathariwintantai Inkitijatzi.

¹¹ Kimoshiri pinkantaiya imanintawaitaitimi, inkimaatsitakaitimi, inthiyyakoitimi okantakaantziro pikimisantaana.

¹² Thaaminta pinkantanatya, tima Pawa pinataimini inkitiki. Pinkinkishiritakotiro jiroka, ari ikimitaitakiri pairani itayitakawori Kamantantaniri”.

Kimitawori tziwi

13 “Pikimitakawo iirokaiti tziwi. Aririka intsipataitiro tziwi tsika oitya, iiro opantanaawo inkatyokantaityaawo. Ontz-imatyyi imanintaitiro, jookaitakiro isaawiki jaatzikawaitaitiro”.

Kimitariri ootamintotsi

14 “Aririka osaiki nampitsi tonkaariki, okoñaatzi maawoni aririka ootya tsiniripaiti, tii imana nampitsi. Kitiijyiinkatakotantaniri pinanaatzi iiroka ijatzi, iirokatakati yotaanairini maawoni atziri, iiro pimanimotziri okaatzi piyotanairi.

15 Ari okimitari ijatzi, aririka owaampatiri ootamintotsi, tii ashitakotziri kantzirinaki. Owakotziri jinoki inkitijyitakotiri maawoni saikatsiri pankotsiki.

16 Ari pinkimitanaiyaari ijatzi iiroka, pisaikayitanai kamiitha iñaantimiri pijyininka okamiithatzi maawoni pantanairi. Iro impinkathatantaiyaariri irirori Ashitairi Inkitijatzi”.

Ikinkithatakotziro Jesús Ikantakaantaitani

17 “Iiro pikinkishiritashita iro nopokantari nowajyaantakaimiro pikimisantziro Ikantakaantaitani, iiro nowajyaantakaimiro ijatzi ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri. Aña iro nopokantari nimonkaatiro okaatzi ikinkithakaitakiri pairani.

18 Imapiro onthonkaiya paata kipatsi ijatzi inkiti, iiro othonkimaita Ikantakaantaitani, irojatziri imonkaatantatyaari maawoni.

19 Iirorika pikimisantziro Ikantakaantaitani, iirorika piyotayitairi pijyininka inkimisantairo, iiro pinintagaawo impinkathariwintantaiti Inkitijatzi. Iriiima matakirori ikimisantairo, jiyotaantairo ijatzi, iriitaki ñaapirotaachani inkitiki.

20 ¿Piñaajaanzima kamiithashiri ikantayita Yotzinkari ijatzi Fariseo? Aña tii. Tii jimonkaayitziro tyaaryoopiroini jinintakaawitariri Pawa. Iirorika panaakotairi iiroka pinkamiithashiritai, iiro piñi iro impinkathariwintantaiti Inkitijatzi”.

Ikinkithatakotziro Jesús kisaantsi

(Lc. 12.57-59)

21 “Piyotaiyironi iiroka ikantaitakiriri pairani itakaantawori:

Iiro pitsitokantzi. Aririka pitsitokantaki, jowasankitaitimi iiroka.

22 Jiroka nokantzi naaka: Iiro pikishiri pijyininka, jowasankitaitzimikari. Iiro pikantawaitziri ijatzi: ‘Tikaatsi piyomachiti iiroka’. Ari jowasankitaitakimi pinkatharintsiki. Tii okamiithatzi ijatzi pinkisaniintawaitiri pijyininka piitamasontziwaitiri, patsipitawokari pintagaiya sarinkawiniki.

23 Tima paapiintzi pipira tasorintsipankoki, pintayiniri Pawa, aririka pinkinkishiritapaakiro tzimatsi ikisantzimiri pijyininka,

24 pookanakiri pipira, piyaatashitiri kisakimiri. Pinkantairi: ‘Ayyininká, thami aapatziyawakaiya’. Aririka paapatziyawakaiya kamiitha, pimpiyai tasorintsipankoki, pintaapainiri Pawa pipira.

25 Aririka intzimi kijyimini, impoña jaanakimi pinkatharintsiki, pinthaawakoti iiroka aatsiki, pinkantairi: ‘Iiro pikisawaita, thami aapatziyawakaiya’. Tima aririka jariitakaakimi pinkatharintsiki, inkantaitakiri jimpiratani: ‘Paanakiri jirika’. Ari jagaitanakimi jomontyagaitimi.

26 Iirorika pipinatashitiri piriwitani, iiro piñagairo joimishitowakaantaimi. Imapiro”.

Ikinkithatakotziro Jesús mayimpiritaantsi

27 Piyotaiyironi iiroka ikantaitakiri pairani, ikantaitzi: Iiro pimayimpiritzi.

28 Jiroka nokantzi naaka: Pinkowashiritirorika piñiuro tsi-nani, matakimi, pimayimpirishiritakiro.

29 Pinkimi nojyakaawintimiro: Iroorika pokipiro pantanta kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinkithoryaatyiiromi, pookiro. Tima tii pikowi atsipitakagaimiro poki sarinkawini, iro kamiithatatsi pisaikapitonaakitai.

30 Iroorika pakopiro pantanta kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinthatzinkatyiiromi, pookiro. Tima tii pikowiro atsipitakagaimiro pako sarinkawini, iro kamiithatatsi pisaikaponthokitai.

Ikinkithatakotziro Jesús ookawakaantsi

31 “Ikantaitaki iijatzi pairani: Aririka jookawakaitya, ontzimatyii impaitiri osankinarintsi jookawakaantyaari.

32 Jiroka nonkanti naaka: Kaaripiroshiriri jinatzi ookashiwaitawori itsipatari. Tima aririka aawitaiya pashini oimi, omayimpiriwintakiri itawitari oimintari. Ari ikimitakari iijatzi agaironi, mayimpiritaki irirori. Tiimaita okaaripirowita jookiromi atziri itsipatari, aririka iñiuro omayimpiritzimowaitiri”.

Ikinkithatakotziri Jesús pairyaashiwaitariri Pawa

33 “Piyotaiyironi iijatzi ikantaitakiriri pairani itakaantawori:

Iiro pipairyaashiwaitari Pawa.

Apa pinkanti: ‘Jowasankitaina Nowinkathariti iirorika nimatziro nokantziri’. Aririka pinkantaki, ontzimatyii pimonkaatiro.

³⁴Jiroka nokantzi naaka: Tii okantzi pimpairyaashiwaityaari Pawa, pimatantyaawori pikantayitziri. Iiro pipairyaashiwaitawo inkiti, tima ari isaikiri Pawa janta.

³⁵Iiro pipairyaashiwaitawo kipatsi, tima irojatzi jashitari Pawa, ari jowachintitapiinta. Iiro pipairyaashiwaitawo Jerusalén, tima ari ipinkathariwintantzi Pinkatharipirori.

³⁶Iiro pipairyaashiwaitawo piito, pinkanti: 'Iirorika ni-monkaatziro nokantziri, inthatzinkaitinawo noito'. Tiira iiroka matironi pijyookakairo pipai, pinkisaashitakagairo iijatzi.

³⁷Iiro pamatawitantzi. Imapirorika pantiro pikantziri, ari pinkanti: 'Jii, nimatiro'. Iirorika pantziro, pinkanti: 'Iiro nimatziro'. Tim ari okamiithatzi pojyityiuro piñaani".

Ikinkithatakotziro Jesús inishironkaintziri kisaniintantatsiri (Lc. 6.27-36)

³⁸"Piyotaiyironi ikantaitakiri pairani:

Aririka pinkithoryiitiri irooki pashini atziri, okamiithatzi impiyakowintaityaari, inkithoryiitaitimiro poki iiroka.

Aririka pintsinkiryaakotiri pashini atziri, okamiithatzi impiyakowintaityaari intsinkiryaakoitimi iijatzi iiroka.

³⁹Jiroka nokantzi naaka: Tii okamiithatzi pimpiyatyaari kisaniintzimiri. Aririka impajapootimi kajyitaniki, pishinitiniri iijatzi pashinipooki impajatimi.

⁴⁰Aririka inkowaiti jaapithaitimiro piithaari, pishinitiniri jaanakiro iijatzi pipiwiryaakotapiintari.

⁴¹Aririka jompirataitimi paanakiro ajyaagawontsi pookiro niyanki aatsi, paanakiro ajyaagawontsi panaakairo ikan-taitakimi tsika pookiro.

⁴²Aririka inkantaitimi: 'Pimpinawo', kamiithatatsi pim-piri. Aririka inkantaitimi iijatzi: 'Pimpawakinawo, ari noipiyaimi', okamiithatzi pimpiri iiro pithañaapithatari.

⁴³Piyotaiyironi iiroka ikantaitakiri pairani:

Pinishironkatiri pijyininkapirori. Iriima atziri kijyimiri, pinkijyiri irirori.

⁴⁴Jiroka nokantzi naaka: 'Pitakotyaari kisayitzimiri. Pa-manakotyaari inishironkatantyaariri Pawa irirori. Iiro pipiyatari kisaniintzimiri, paapatziyaari'.

⁴⁵Irootaki ikowakaitakiriri itomitaari Ashitairi Inkitijatzi. Witsikakiriri ooryaatsiri, oorintakotziriri maawoni atziri: kamiithashiriri, iijatzi kaaripiroshiriri. Iriitaki witsikakirori iijatzi inkani, jowaryiiniri maawoni atziri: kamiithashiriri, iijatzi kaaripiroshiriri.

46 Pitakotashitaririka ikaatzi itakotzimiri iiroka, ¿piñaajaantzi ari impinataimi Pawa? Aña iiro, iro jimatapiintakiri kaaripiroshiriri kowakotziriri iyyininka kiriiki.

47 Pitakotyhaaririka pijyininka, ¿aminaashiwaitaka? Tima iro jimatapiintakiri iijatzi kaari pijyininkata irirori.

48 Kamiithashiri pinkantanaiya iiroka, pinkimitakotyaaari Ashitairi Pawa, imapiro ikamiithashiripirotaki irirori”.

6

Ikinkithatakotziri Jesús pashitantachari

1 “Powajyaantairo powapiyimoyitari atziriiiti pinkamiithashiritimi. Iinirorika piyaatatyi pantiro, tikaatsi impinataimiri Ashitairi Inkitijatzi.

2 Aririka pimpashitantya, tii okamiithatzi pinkantanti: ‘Nopashitantaka naaka’. Irootaki jamiyitari thiiyinkari, ikowi irirori impinkathaitiri. Intzimakirika pinkathatakirini jaka, iro iñaamachiiti irirori impinkathawintaitiri.

3 Aririka pimitakotiri iiroka ashironkainkari, iiro pika-mantziri pitsipaminthari,*

4 manaantsiini onkantakotya pipashitantakari. Jiyotaki Pawa irirori, iriitaki pinataimini”.

Ikinkithatakotziro Jesús amanamanaataantsi

(Lc. 11.2-4)

5 “Aririka pamanamanaatyaari Pawa, tii opantawo pinkimitakotyaaari kantakaapirowaitachari. Ikatziyapiinta irirori japatotapiintaita, ikatziya iijatzi niyankiniki nampitsi, iñaantyaariri iyyininka. Iro iñaamachiiti irirori impinkathawintaitiri. Imapiro.

6 Irooma iiroka, aririka pamanamanaatya, pashitakotya pipankoki pinkowakotiri Ashitairi tsipatakimiri. Iri ñiimiri apaniroini, ari inishironkatakimi, iriitaki iijatzi pinataimini.

7 Tima aririka pamanamanaatya, tii opantawo papiipiintiro okaatzi pikantakiri. Iro jamiyitari kaari ajyininkata aaka. Iñaajaantzi japiipiintziro ikantakiri ari inkimakiri Pawa.

8 Paamaakowintya pikimitakotarikari iiroka. Tikiraamintha pinkowakotiri Ashitairi kowityiimotzimiri, jiyotsitakawo maawoni irirori.

9 Jiroka pinkanti pamanamanaatapiintya iiroka: Ashitanari, nampitawori inkitiki, Tasorintsi pinatzi iiroka.

10 Pimpinkathariwintaina naaka.

Pantakainawo jaka kipatsiki okaatzi pinintakaanari iiroka,

* 6:3 Pinkimitakaanantiro tii iyotzimi pampati tsika oita antakiri pakopirori.

Pinkimitakainari inkitiwiri, pantakairi irirori maawoni pin-
intakairiri.

¹¹ Pimpapiintinawo kowityiimotanari noyaari.

¹² Pimpipyakotainawo nokaaripiroshiriwaitaki,
Tima nimatakiro naaka, nopiyakotairi ikaatzi
owaaripiroshiritakinari.

¹³ Iiro pishinitana iñaantaityaana, inkowaiti jantakaitinawo
kaaripirori.

Ari pinkantaityaani pimpinkathariwintanti. Ari pinkan-
taityaani ontzimimotimi pishintsinka, iijatzi powani-
inkawo. Ari onkantaityaari.

¹⁴ Tima aririka pimpiyakotairi atziri kijyimiri, ari impiyako-
taimi Ashitairi Inkitijatzi.

¹⁵ Irooma iirorika pipiyakotairi kijyimiri, iiro ipiyakotaimi
ijjatzi Ashitairi irirori”.

Ikinkithatakotziro Jesús tziwintaantsi

¹⁶ “Aririka pintziwintya pinkinkishiritakotiri Pawa, iiro
pikamantantzi, pinkanti: ‘Notziwintatyaari Pawa’. Paa-
maiya iiroka pikimitarikari thiiyinkari. Itzitapiintawita
irirori, mantsiyapoo ikantayita jiyotantaityaari itziwintatya.
Iro impinkathawintamachiitiriri irirori. Imapiro.

¹⁷ Irooma iiroka aririka pintziwintyaari Pawa pinkink-
ishiritantyaariri, pinkiwapootya, ipoña pinkishitayta kami-
itha,

¹⁸ iiro jiyotantaitzimi pitziwintatya. Apa jiyotimi Ashitairi
Inkitijatzi, iriitaki pinataimini”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkitijato ajyaagawontsi

(Lc. 12.32-34)

¹⁹ “Tii opantawo powaagaantashiwaitya jaka kipatsiki,
owanaa othonkanita, ari ipiyotapaari iijatzi koshintzi.

²⁰ Iro kamiithatatsi pantayitairo pisaikantaiyaari kamiitha
inkitiki. Onkimiwaityaawo powaagaantaiya inkitiki tsika tii
othonkanitapaa, tii itzimapai koshintzi.

²¹ Tsikarika powaagantaka, ari pinkinkishiritapiintiro”.

Ikinkithatakotziri Jesús ootamintotsi

(Lc. 11.33-36)

²² “Kamiitharika onkanta poki, piñaantawo kamiithaini,
okimitawo pinkoñiityaakotatyiimi.†

²³ Tiirika opantawo poki, iiro piñaantawo kamiithaini, kim-
itaka pintsinirikitakotatyiimi”.‡

† 6:22 Ojyakaawintachari okitsi kamiithari, apaani pimantaniri kaari
mashithatatsi, ñiirori ikimathatairo jantakairiri Pawa. Tima isaikanaatzi
okitijiyiinkatzi. ‡ 6:23 Ojyakaawintachari iirorika opantawo oki, apaani
mashithari, kaari ñiironi inkimathatairo jantakairimi Pawa. Tima isaikatzi tsika
otsinirikitzi.

*Ikinkithatakotziro Jesús ajyaagawontsi
(Lc. 16.13)*

²⁴ “Tikaatsi matironi jantawaitiniri apiti ompiratantaniri. Apaani inkowapiroti imonkaatiniri jompiratariri, iriima pashini, inkisaniintanakiri. Ari okimitsitari iijatzi: Tikaatsi matironi jantiniri Pawa ikowakaantziri irirori, aririka inkinkishiritakoitiro ajyaagawontsi inkimitakaantanakiro iroorikami ompiratyaarini”.

*Ikinkithatakotziro Jesús kantzimoshiritaantsi
(Lc. 12.22-31)*

²⁵ “Pinkimi nonkanti: Tii opantawo onkantzimoshiriwaitimi pinkanti: ‘¿litama noyaari, iitama nomirityaari, iitama nonkithaatyaaari?’ Aña tzimatsi pashini ankinkishiritapiintairi añaantariki, iro kowapirotacha, anairo okaatzi owayitapiintari, akithaayitapiintari iijatzi.

²⁶ Thami ankinkishiritakotiri tsimiripaini. Tii jiyotzi impankiti joyaari, tii jiwitsiki ipanko jowantyaawori iwankiri. Iro kantzimaitacha Pawa, ipayitapiintakiri jowanawo. Aaka jimapirotzi jitakotai Pawa.

²⁷ Aririka paakowintyaawo onkantzimoshiriwaitimi ¿arima pinkantakiro powawiniintawairo posarintsiti?

²⁸ Incha ankinkishiritakotiro inchatiyapaini, tii añiuro antawaitaniti, tii ontyaawinta onkithaatyaaari. Tiimaita okantzimoshiriwaitawo, onkanti: ‘¿litama nonkithaatyaaari?’[§]

²⁹ Owaniinkata kamiitha, anairi jowaniinkawita Salomón, pinkathariwitachari pairani.

³⁰ Iriitaki Pawa owaniinkatzirori. Okantawita kapichi añaawitawo owaniinkatapaintya, iro osamani, tikaatsi ompantyaawoni aririka onkamatiyatanaki, tima inchikaitakiro, impoña intaayitakiro. ¿Iiroma ikimpoyaaawintzimi Pawa? Aritaki, iiro pikisoshiritzi.

³¹ Aritapaaki okantzimoshiriwaitzimi, pikantzi: ‘¿litama noyaari, iitama niriri, iitama nonkithaatyaaari?’

³² Apatziro okantzimoshiriwaitari kaari kimisantatsini. Irooma iirokapaini, jiyotakotzimiro Ashitairi Inkitijatzi iitarika kowityiimotzimiri.

³³ Iro kowapirotachari pinkowi impinkathariwintaimi, piñiuro iijatzi jowamiithashiritaimi, irojatzi impantaimirori okaatzi kowityiimotzimiri.

³⁴ Ari okanta, iiro okantzimoshiriwaitzimi oityaarika awijyimotimiri oñaatamani. Timaa maawoni kitiiyyiri piñiuro oitya awijyimotzimiri”.

[§] 6:28 Iro ikantakoitzi jaka “inchatiyapaini” iitachari “lirio”.

7

Ikinkithatakotziro Jesús ookimotaantsi
(Lc. 6.37-38, 41-42)

¹ “Tii opantawo ankantanti: ‘Kaaripiroshiri jinatzi no-jyininka’. Aririka ankantantaki, ari jimaitai aaka, inkantayitai: ‘Kaaripiroshiriri pinatzi iiroka’.

² Aririka ankantakotiri ayyininka, ari inkantakotanakai iijatzai aaka. Ontzimatyii aamaiya, aririka ontzimi antzimotan-tani, imapiroitaikari aaka paata impiyaitai.

³ Okimiwaitakawo aririka ontyaakitaimi antawo inchapitoki okiki, ¿kantatsima aminiri pashini tyaakitachari kapichini jokiki?

⁴ ¿Tiima iiro okantzi ankantiri: ‘Pimpoki, nagaimiro otyaakitakimiri pokiki?’ Tima otyaakitakimi iiroka antawo inchapitoki.

⁵ Pikimitakari thiiyinkari. Pitawatyaawo iiroka paawairo inchato otzikaakimiri, irojatzi paminantanaiyaari kamiitha paantaiyaanariri pashini otyaakitachari.

⁶ Tii ipaitapiintziri otsitsi wathatsi tasorintsitsatsiri. Ari okimitari iijatzai tii ipaitziri chancho poriryaayitatsiri, ari joipatsitakiro jaatzikawaitawakiro. Tii ipaitziri ikowawitari, owanaa inkatsimati, ari jatsikantaki”.*

Ikinkithatakotziri Jesús amanapirotariri Pawa
(Lc. 11.9-13; 6.31)

⁷ “Pinkamitanti, pinkowakotanti iijatzai, aritaki piñaakiro impaitimiro pikowiri. Pinkimitakaantiro pariitya pankotsi, pinkantapaakiri ashitawori: ‘Pashitaryiinawo’. Aritaki jashitaryaakimiro ipanko.

⁸ Aritaki impaitairi kamitantatsiri. Inkaati kowakotantatsiri, ari joñaagaitairi. Aririka inkantaitiri: ‘Pashitaryiuro’. Aritaki jimatakiro.

⁹ Aririka inkamitimi pitomi, inkantimi: ‘Paapa, pimpina tanta’. ¿Arima pimpakiri mapi?

¹⁰ Aririka inkantimi: ‘Pimpina shima noya’. ¿Arima pimpakiri maanki joyaari?

¹¹ Piyotzi iiroka pitakotari pitomipaini, kaaripiroshiri pinawita. Iri owatsipiro Ashitairi Inkitijatzai, jitakotari mawoni amanayitariri.

* **7:6** Ikantaitziri jaka: “wathatsi tasorintsitsatsiri” ipoña “poriryaatatsiri”, iro oiyakaawintachari Kamiithari Ñaantsi tasorintsitsatsiri. Tima iñaani Pawa, okimitari ikaatzai poriryaatatsiri. Iriima otsitsi ipoña chancho, iri oiyakaawintacha, kaari kowironi inkimisantiro Kamiithari Ñaantsi, oiyiki ikisaniintakiri kamanantzirori. Iiro okantzi joñaashirinkaitiri, tiirika ikowiro inkimisanti.

12 Aririka pinkowi jitakotaitimi, pitawatyaawo pitakotantya iiroka. Irootaki okantakotziri Ikantakaan-taitani, irojatzzi ikantakiri pairani Kamantantaniri”.

Ikinkithatakoitziro aatsimanchaki
(Lc. 13.24)

13 “Aririka pinkowi pintyaapankotairi Pawa, pinkimi-takaan-tiro pimpampithatatyiiromi aatsimanchaki. Tima tzimatsi pashini aatsipitatzzi, kaari pomirintsitachani inki-nantaityaawo. Ojyiki pampithatakirori, jashironkaayiitaiya sarinkawiniki.

14 Irooma aatsimanchaki, tii iyyikitzi kinantyaawoni, iri-taki ariitaachani Pawakinta, inkantaitatyaani jañagai janta”.

Ikinkithatakotziri Jesús thiiyachari
(Lc. 6.43-44)

15 “Pintyaaryootaiyini, jamatawizimikari otywitariri Ka-mantantaniri, inkimitakotapaatyaari ikanta oijya tii ikatsi-manitzi. Kaaripiroshiri jinayitzi, ikimitakari piratsi katsi-mari.

16 Ontzimatyii ankimpoiyo iro jantayitzi ayotantantyaari ikamiithashiritzirika. ¿Añiiroma uva onkithokitantyaawo owaato kitochii? Tii. ¿Imatziroma higo onkithokitantyaawo iroori? Tii imata iijatzzi.

17 Inchato saankanatatsiri ojyooki, okithokitzi kamiitha. Irooma inchato kamaatotatsiri, tii onkithokiniti.

18 Tima inchato saankanatatsiri ojyooki, tii iñaitziro onkaaripiroti okithoki. Ari okimitari iijatzzi inchato kamaatotatsiri, tii iñaitziro onkamiithati okithoki.

19 Tima itowaitziro inchato kaari kithokitatsini, jagaitziro intagaitiro.

20 Pinkimpoyaakotairi yotaayizimiri. Ikimitakaworika okithokitzi inchato saankanatatsiri ojyooki, pimatiro jiy-otaayizimiri”.

Ikinkithatakotziri Jesús yotakopirotanairiri
(Lc. 13.25-27)

21 “Tzimawitacha ojyiki kantawitanari: ‘Nowinkathariti pinatzi iiroka, nopinkathapirotzimi’. Iiromaita jiñairo impinkathariwintairi Pawa. Apa jiñairo antanairori ikowakaantziri Ashitanari Inkitijatzzi.

22 Aririka nompinkatharitari paata napatotairi maawoni atziri. Tzimatsi kantayitaatsini: ‘Nowinkathariti, nopairyaapiintzimi nokinkithatakotzimi. Nopairyaakimi nowawijaakotziri piyarishiritatsiri. Nokantayitzi iijatzzi nojyininka: Iro notasonkawintantari nopairyiiri Jesús’.

23 Nonkantzimaitanatyaaari naaka: ‘Tii niyotzimi. Piyaatawiiti jantyaatsikiini, imapiro pikaaripiroshiritaki’.

Ikinkithatakoitziri owatzikirori ipanko
(Lc. 6.46-49)

24 “Pinkimi, aririka pinkinkishiritiro maawoni nokantakimiri, aririka pinkimisantanakiro maawoni, ari okamithatzi. Irootaki piyotanityaari. Pinkimityaari owatzikirori ipanko okisopathatzi kipatsi.

25 Oparyaawita antawoiti inkani, amaaniwita. Otampiyawitaka shintsiini, ookantawitawo pankotsi, tii aawiyiro. Tima owatzikatya kamiitha okisopathatzi kipatsi.

26 Ari okimitari iirorika pikinkishiritziro nokantayitakimiri, iirorika pinkimisantanairo, iiro piñiuro piyotanityaawo. Pinkimitakotyaaari owatzikirori ipanko impanikipathatzi.

27 Oparyaapaaki inkani, amaanitapaaki. Ipoña otampiyatapaaki, ookantapaakawo, tyaanaki pankotsi, aanakiro. Tii jiñaitairo”.

28 Irootaki jiyotaayitakiriri Jesús ikaatzi apatowintakariri. Iyokitzi ikantanaka atziiriiti.

29 Tii omaanta ishintsinka jiyotaantzi, janairi jiyotaantzi Yotzinkariiti.

8

Joshinchagairi Jesús imatziri pathaawontsi
(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

1 Ikanta joirinkaa Jesús ikinkithataki tonkaariki otzishiki, joyaatairi oiyiki atziri.

2 Ari ipokashitakiri imatziri pathaawontsi, jotzirowashitapaakari Jesús, ikantapaakiri: “Pinkathari, pikowirika, poshinchagaina”.

3 Iro jakotashitantanakariri, jotirotantakari kapichiini jako, ikantzi: “Nokowi, pishintsitai”. Shitakotanai ipathaawaiwita.

4 Ipoña Jesús ikantawitawaari: “Iiro pikinkithatakotana. Apatziro powanakiro piyaatashitiri Ompiratasorintsitaari, pimonkaatantyaawori Ikantakaantani Moisés, pimpiri pashitakaariri Pawa, jiyotantaityaari ishitakotaimi”.

Joshinchagairi Jesús jompiratani ijiwari owayiriiti
(Lc. 7.1-10)

5 Ikanta jawijanaki Jesús, ariitaiyakani nampitsiki Capernaum. Ari ipokakiri Roma-jatzi ijiwari owayiriiti, jiñiuri Jesús,

6 ikantapaakiri: “Nowinkathariti, tzimatsi nompiratani nopankoki, mapirokitaka imantsiyataki, kisopookitaki”.

⁷ Jakanakiri, ikantziri: “Aritaki niyaataki noshinchagairi”.

⁸ Ikantzimaitanakari irirori: “Ojyiki nopinkathatakimi iiroka, kaaripiro ninatzi naaka, niyotzi iiro okantzi pinyaa-pankotina. Apa nokowi pinkantakaantiri, ishintsitai. Tima aritaki jimatatya pinkantiri.*

⁹ Tzimatsi ompiratanari naaka, tzimatsi iijatzi owayiripaini nompiratari naaka. Aririka nonkantiri: ‘Piyaati’, aritaki jiyaataki. Aririka nonkanti pashini: ‘Pimpoki’, aritaki impokaki. Aririka nonkantiri nompiratani: ‘Pantiro jiroka’, jimatziro jantziro”.

¹⁰ Iyokitzi ikantanaka Jesús ikimakiri ikantaki jirika ijiwari owayiriiti. Ikantanakiri oyaataiyirini: “Iri matakirori jirika ikimisantzi, jaka Israel-ki tii itzimi ajyininka kimityaarini. Imapiro.

¹¹ Pinkimi, aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, ari intzimaki ojyiki kaari ajyininkata poñaayitachari pashiniki nampitsi, nintaachani intsipataiyaari Abraham-ni, Isaac-ni iijatzi Jacob-ni.

¹² Iiromaita itzimapirotai ajyininka saikaatsini janta. Iriitaki ikowakaawiitakari impinkathariwintairimi maawoni janta, ojyiki ipiyathawaitaka, irootaki jookantaiyaariri otsinirikitaki. Ari jiraawaitaiyaari, jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitaiya”.

¹³ Ipithokashitanaari ijiwari owayiriiti, ikantziri: “Pimatairo pimpiyi pipankoki. Tima pimatakiro pikimisantzi iiroka, irootaki ishintsitantaiyaari pompiratani”. Aripaiti ishintsitanai jompiratani janta ipankoki.

Joshinchagairo Jesús riyoti Pedro
(Mr. 1.29-34; Lc. 4.38-41)

¹⁴ Ikanta Jesús jataki ipankoki Pedro. Iñaapaakitziro riyoti, omaryaaka, imatatziiro saawataantsi.

¹⁵ Jotirotantapaakawo kapichiini jako, shintsitanai. Piriintanaka, aminawakiniri oitarika ompawakiriri.

¹⁶ Okanta otsiniriityaanaki, jamaitapaaki ojyiki piyarishiritatsiri. Joshinchaayitairi, ikisawakiri iwiyariti. Joshinchaayitairi iijatzi mantsiyayitatsiri.

¹⁷ Ari okanta imonkaatantakari ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Isaiás, ikantaki:
Iri anakironi amantsiyari,
Irijatzi anakironi okaatzi akimaatsiyitari.

Oyaatirini Jesús
(Lc. 9.57-62)

* **8:8** Jirika ijiwari owayiriiti Roma-jatzi, kaari Judá-mirinka, pashinijatzi atziri jinatzi. Tima pairani apaani Judá-mirinka, tii ityaapankotziri pashinijatzi kaari iyyininkata.

18 Ikanta jiñaakiri Jesús ijyikitapaaki atziri apatowintariri, ikantanakiri jiyotaani: “Thami amontyagai intatsikironta”.

19 Ikantawitawaari Yotzinkari: “Yotaanarí, nokowi noy-aatanakimi tsikarika pikinayitzi iiroka”.

20 Jakanaki Jesús, ikantziri: “Tzimatsi imoo otsitsiniro jimaantapiintari, iijatzi tsimiripaini tzimatsi jomayiro. Iri-ima jirika Itomi Atziri tii otzimi ipanko jimaantapiintyaari irirori”.

21 Ari ikantanaki jiyotaani: “Yotaanarí, nokowawitaka noy-aatanakimi, tiimaita iroñaaka nokowatzi noñaanairi nowaap-atitari nonkitatanairi, ari noyaatimiri”.

22 Ipoña ikantanakiri Jesús: “Poyaatina. Tima ikaatzi kamashiriyitatsiri, ari inkitatairi irirori kaminkaripaini”.

Jomairintziro Jesús tampiya

(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

23 Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki, itsipatanaari jiyotaani.

24 Ikanta imontyaakotanaki, maanaki Jesús pitotsiki. Iro jwiyaakotaiyakani niyantyaaniki, omapokashitaka otampiyatapaaki antawoiti, kitaatapaaka jiña pitotsiki, otamaryaatanaki inkaari.

25 Jiyaatashitanakiri Jesús, jowakiryaapaakiri, ikantapaakiri: “¡Yotaanarí, ampiinkatyí! ¡Powawijaakotainal!”

26 Ikantanakiri irirori: “¿Litama pithaawantari? ¿Tikiraama pikimisantapirotziita?” Piriintanaka, jomairintakiro tampiya iijatzi otamaryaani inkaari, awijanaki, mairyaatanai kamiitha.

27 Iyokitzi ikantaiyanakani jaminanakiri Jesús, antawoiti ipinkathatanakiri, ikantawakaiyani: “¿Litama atziritatsiri jirika? Jomairintziro tampiya, iijatzi inkaari”.

Gadara-jatzi piyarishiritatsiri

(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

28 Aritaki ariitaiyakani intatsikironta, aatakotaiyapaakani nampitsiki iitachari Gadara. Ari ishiyashitawakari apiti piyarishiritatsiri ipoñaakawo kitataariki. Katsimaki ikantakaakari piyari, owanaa ithaawantaitakari, tii okantzi ink-inaiti janta.

29 Ikantawakiri: “¡Jesús, Itomi Pawa! ¿Irootaintsima powasankitaina? ¿Tsikama nokantakimika iiroka?”

30 Ari itzimi janta oyyiki chancho, joshintagaiyini.

31 Ñaawaitanaki iwiyariti, ikantanaki: “Aririka powawi-jaakotairi jirika nopiyarishiritakairi, potyaantina ipiyotaka chancho”.

³² Jakanakiri Jesús, ikantziri: “Piyaati piyari”. Matanaka. Jatanaki piyaripaini chancho-ki, iro ishiyantanakari impi-itatzi otzishi, mitagaiyapaakini, apirotaka ipiinkaki maawoni inkaariki.

³³ Ikanta jiñaakiri aamaakowintariri, shiyaiyanakani. Jataki nampitsiki, ikamantapaakiri maawoni atziri okaatzi jiñaakiri.

³⁴ Iro jiyaatashiitantakariri Jesús, ikantaitapaakiri: “Tii nokowaiyini pisaiki nonampiki, pamini tsika pinkini”.

9

Joshinchagairi Jesús kisopookiri

(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

¹ Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki, montyaakotanai, ipiyaawo inampiki.

² Ari jamaitakiniri kisopookiri, jinatakoitantakariri jomaryaantapiintari. Jiyoshiritawakiri Jesús atziri natakotakiriri, jiñaanatawakiri mantsiyari, ikantawakiri: “Thaamintashiri pinkantanatya notomi, ari noshinchagaimi, ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwawitaka”.

³ Ikanta ikimawaki Yotaniriiti, ikantashiritanaki: “Ithainkatziiri Pawa jirikawí”.

⁴ Yotaki iijatzi Jesús iita ikantashiritakiri, josampitanakiri: “¿litama okaaripirotantari pikantashiritziri?”

⁵ ¿Tiima okamiithatzi nonkanti: ‘Ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwitaka?’ ¿Irooma pikowi nonkantiri: ‘Pinkatziyi, piyaatai?’

⁶ Iroñaaka piñiiri Itomi Atziri otzimimotziri ishintsinka, ari impiyakotairi kaaripiroshiriwitachari”. Ipithokashitanakari mantsiyari, ikantziri: “Pinkatziyi, paanairo pomaryaaminto, piyaatai pipankoki”.

⁷ Ari ikatziyanaka mantsiyawitachari, jatai ipankoki.

⁸ Jiñaakiri maawoni atziri apatotainchari, iyokitzi ikan-taiyanakani jiñaawairi jiyaatai. Ikantaiyanakini: “Imapirotatziiri Pawa, iriitaki matakirori otzimimotantakariri ishintsinka Jesús”.

Jagaitanakiri Mateo

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹ Ikanta jawijanaki Jesús, irojatzi jiñaantapaakariri iitachari Mateo, kowakotziriri iyyininka kiriiki. Ikantapairi: “Poyaatina”. Katziyanaka, joyaatanakiri.

¹⁰ Ipoña jaanakiri ipankoki jowakaiyaari, itsipataanakiri jiyotaani. Ojyiki jatanaintsiri kowakotziriri iyyininka kiriiki, jiyaataki iijatzi kaaripiroshiritatsiri. Ari itsipatakari Jesús jowaiyakani.

¹¹ Ikanta jiñaakiri Fariseo-paini, ikaimakiri jiyotaani Jesús, josampitakiri: “¿Litama itsipatantariri Jesús kowakotantatsiri kiriiki, itsipatakari iijatzi kaaripiroshiritatsiri? Tii okamithatzi”.

¹² Ikimawaki Jesús, ikantanaki irirori: “Aririka imantsiyati atziri ipokashitziri aawintantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsi tikaatsi inkowi irirori.

¹³ Ontzimatyii pinkinkishiritiro Ikantakaantani Pawa, kantatsiri:

Tii apa nonkowairi pamayitaina pipira pintayinari.

Iro nokowapirotziri pinishironkatairi pijyininka.

Tii apa nompokashitiri kamiithashiriri nonkaimashiritairi, aña nopokashitaziiri kaaripiroshiriri nonkaimashiritairi jowajyaantairo kaaripirori”.

Ikinkithatakotziro Jesús itziwintaita

(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

¹⁴ Ipoña ipokaiyakini jiyotaani Juan, josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “¿Litama kaari itziwintanta piyotaani? Notziwintapiintaka naaka, ari ikimitari iijatzi jiyotaani Fariseo-paini”.

¹⁵ Jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Aririka intsipataityaari aawakaachari, ¿arima jowashiriniintaitatya? Aryaajaini paata, aririka jagaitakiri iimintaitari, aripaiti intziwintaitya.

¹⁶ Apaani paijatori ikithaataitari, aririkami jowapatankaitantyaawo osapiki owakiraari, ari osagaapirotanaki aririka aminthatanatyaarika owakiraari.

¹⁷ Iijatzi okimitari, tii okantzi paijatori mishinantsinaki jowantaityaawo iiryaari jimiritaitari. Aririka jowantaityaawo, ari intankanaki, apaawaitashitatya jimiriitari, iijatzi mishinantsinaki. Iri kamiithatatsi owakiraari mishinantsinaki jowantaityaawo, iiro apaawaitanta apitiroiti”.

Irishinto Jairo opoña tsinani otirotsitakiriri iithaari Jesús

(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

¹⁸ Tikira ithonkiro jiñaawaiti Jesús, ariitapaaka jiwari, ipinkathatapaakiri, ikantapaakiri: “Kamaki nishinto, iro nopokantari piyaati nopankoki potirotantyaawo kapichiini pako, añagaita”.

¹⁹ Ari jyaatanaki Jesús, iijatzi jiyotaani jyaatanakiri.

²⁰ Okanta mantsiyatatsiri tsinani, oiyiki osarintsi osokaawaitaka, tzimakotaki 12 osarintsi, okinashitapaakiri itaapiiki Jesús, otirotakiro opatziki iithaari.

²¹ Tima okantashiritakitzi: “Aririka notirotakiro iithaari, ari noshintsitai”.

22 Ipithokashitanakawo Jesús, ikantziro: “Thaaminta pinkantanaiya nishinto, oshinchagaimi pawintagaana”. Apathakiro ishitanaki omantsiyanka tsinani.

23 Ikanta jariitapaaka Jesús ipankoki jiwari, jiñaapaatzi jy-owiwintzirori kamaintsiri, oiyiki atziri kamiñiinkataintsiri.

24 Ikantapaakiri Jesús: “Pijyiki, tii okami piraakotaiyakarini, aña imakoryaatzi”. Thainka jowaitakiri Jesús.

25 Ipoña jomishitowapaakiri maawoni, tyaapaaki Jesús, joirikawakotapaakiro, piriintanaa iintsi.

26 Tii jimanakotanaka jantakiri Jesús, ikimakoitanakiri maawoni.

Joshinchagairi Jesús kaari okichaatsini

27 Ikanta jawijanaki Jesús, ipatzimatanakiri apiti kaari okichaatsini, ikaimotziri, ikantzi: “¡Icharini David-ni, pin-ishironkataina!”

28 Irojatzí jariitantapaakari pankotsiki, iijatzí kaari okichaatsiri irirori. Ipokashitapaakiri okaakiini, josampitakiri Jesús, ikantziri: “¿Pikinkishiryaama iiroka ari nowawijaakotaimi?” Ikantzi irirori: “Jii, aritaki pimatakiro nowinkathariti”.

29 Jakotanaki Jesús, ipampiyookitakiri, ikantziri: “Oshinchagaimi pikimisantanaa”.

30 Apathakiro jaminanai kamiitha. Ishinchiinkatawairi, ikantziri: “Tii nokowi pinkinkithatakotina noshinchagaimi”.

31 Ikanta jiyaatai, ikamantantanaki, ithonka ikimakoi-tanakiri Jesús.

Iñaawaitakaitziri masontzipaantiri

32 Ipoña jamaitapaakiniri Jesús piyarishiritatsiri, masontzipaanti ikantaka.

33 Ari joshinchaawakiri Jesús jirika, ñaawaitanai imasontzipaantitakaawitari piyari, tima jotyaaantapithatakiri iwiyariti. maawoni jiyokitziwintanakiri Jesús, ikantashiritaitanaki: “Tii añaapiintzi ojyariri jirika anampiki Israel-ki”.

34 Iriima Fariseo-paini ikantaiyini irirori: “Jimatakaatziiri ijiwari piyariiti joshinchaantariri piyarishiritatsiri”.

Sampainkataki pankirintsi

35 Ithonka jiyaayitaki Jesús maawoni nampitsiki, jiyotaantayitaki japatotapiintaita. Ikinkithatakotapiintakiro Kamiithari Ñaantsi tsika onkantya impinkathariwintantai. Joshinchaayitakiri maawoni, tikaatsi mantsiyarintsi pomirintsitzi-motyaarini.

36 Iñaayitziri oiyiki apatowintariri, antawo Jesús jitakoshiritakiri, ikantaki: “Imapiro jashironkaayitaka jirika atziri-paini.

Ikimitakari oijya iirorika itzimi aamaakowintyaarini”.

³⁷ Iikiro ikantanakitziiri jiyotaani: “Ikimitakawo jirikapaini atziri, osampainkatzi pankirintsi, tiimaita itzimapirotzi atziri oyiipataironi.

³⁸ Pamañaari Awinkathariti jotyaantiita ojyiki jatatsini atziriki, tima tzimatsi ojyiki kimisantayitaatsini”.

10

Jiyoshiitaki Jesús 12 Otyaantapirori

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

¹ Ipoña jiyoshiitaki Jesús ikaatzi 12 jiyotaani, jimatanakiro irirori joshinchaayitairi mantsiyari, iijatzi ikaatzi piyarishiritatsiri, tima ipasapiyaakari itasonkawintantzi.

² Jirika ikaatzi 12 jiyoshiitakiri Jesús: Itanakawori Simón, jiiitakiri Pedro. Ipoñaapaaka Andrés, iririntzi Pedro. Ipoñaapaaka Jacobo itomi Zebedeo itsipatakari iririntzi Juan.

³ Ipoñaapaaka Felipe, Bartolomé, Tomás, Mateo kowakowitariri kiriiki ijyininka, ipoñaapaaka Jacobo itomi Alfeo, Tadeo,

⁴ ipoñaapaaka Simón, jiiitaitakiri iijatzi Kisakowintantniri. Ipoñaapaaka iwiyaantapaakawori Judas Iscariote, iritaki pithokashitainchari.

Jotyaantaitakiri kaataintsiri 12

(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

⁵ Ipoña jotyaantakiri Jesús kaataintsiri 12, ikantawakiri: “Tiro pikini isaikayitzi atziri kaari ajyininkata aaka, iiro pikini iijatzi inampiki Samaria-jatziiti.

⁶ Iri pitapaintya piyaatashitiri ikaatzi icharinitari Israel-ni, kimitakariri oijya itzipinawaita.

⁷ Tsikarika pinkinayitaki pinkamantanti, pinkanti: ‘Irootaintsi impinkathariwintantai Inkitijatzi’.

⁸ Poshinchaayitairi maawoni mantsiyari, pañaakaayitairi kamawitachari, poshinchagairi pathaawaitatsiri, iijatzi piyarishiritatsiri. Timanishironkataari pinayitaki, iiro piñi inkowakoitimi. Iro pimatanaari iiroka pinishironkayitantai iijatzi.

⁹ Iiro paanaki piiriikiti pithaati,

¹⁰ iiro paanaki iijatzi pithaati, iiro paanaki apiti piithaari, pi-zapato-ti, pikotzikiiro, tikaatsi paanaki. Timanishironkataari pinayitaki, iiro piñi inkowakoitimi. Iro pimatanaari iiroka pinishironkayitantai iijatzi.

¹¹ Aririka pariitya nampitsiki, paminapaaki aapatziyimini, iri pisaikimotapaaki, irojatzi pawijantatyaari pashiniki nampitsi.

¹² Ari pariitatyaarika pankotsiki, piwithatapaatyaari ikaatzi saikatsiri.

13 Aririka jaawakimi kamiitha irirori, ari isaikai kamiitha okaatzi piwithatapaakari. Irooma iirorika jaawakimi kamiitha, aminaashitaka piwithatapaakari.

14 Iirorika jaapatziyaitzimi, iirorika ikimisantaitzimi iijatzi, pawijapithatiri, potikanairo piipatsikiiti.

15 Tima iriitaki imapiroitiri paata jowasankitaitiri jirika, ari anaanakiro ikantaitakiri Sodoma-jatzi ipoña Gomorra-jatzi. Imapiro”.

Inkimaatsitakaitatyiimi paata

16 “Notyaantatziimi naaka. Pikimiwaitakari jotyaantaitziri oijya ipiyota piratsi katsimari. Ontzimatyii pinkimitakotyaari kokiyantzi maanki. Ontzimatyii iijatzi pinkimityaari shiro tii ikatsimawaitzi.

17 Paamaakowintya. Tima jaakaantaitatyiimi jiwariipainiki impajatakaantaitimi japatotapiintaita.

18 Ompoña jaayiitanakimi pinkatharintsiki, okantakaantziro pawintaana ari pikinkithatakotaina, irojatzi inkimantaiyaari iriroriiti, iijatzi pashinijatzi atziri kaari ajyininkata.

19 Aririka piñaakiro jaayiitanakimi, iiro pikantashiriwaitzi: ‘¿litama nonkantapaakiri?’ Tima tzimatsi yotashiritakaimini oita piñaanityaari.

20 Iiro piyotashitanakawo oitya piñaanityaari, Tasorintsinkantsi poñaachari Ashitzimiriki, iri yotakaimironi oita pinkantayitapaakiri.

21 Ari iñaitaki aakaantirini iririntzi jowamaakaantiri. Piñi aakaantirini itomi. Piñi tsitokakaantirini ashitariri ikisaniintanakiri.

22 Ojyiki piñi iiro inkisaniintaitimi okantakaantziro pipairyagaana pikimisantaana, ari pinkantaitatyiiro pawintaiyaana, aritaki nowawijaakoshiritaimi.

23 Aririka inkisaniintaitanakimi nampitsiki, pawijyi pashiniki nampitsi. Tima tikira pithonkiro pinkinayiti maawoni nampitsiki tsika isaikayitzi Israel-mirinkaiti, irojatzi impiyantaiyaari jirika Itomi Atziri. Imapiro.

24 Tii jñaitzi apaani yotaari janaakotiri yotairiri. Tii añai iijatzi onampitaari janaakotiri onampitariri impinkathaitiri.

25 Apa añi iiro kantatsi yotaari inkimitakotaiyaari yotairiri pairani. Ari ikimitari iijatzi onampitaari. Ikisaniintaitakina naaka iroñaaka, ikimitakaantaitakina naakami Beelzebú, iwinkathariti piyari. Iiroka imapiroiti inkisaniintaitimi pikimisantaana”.

¿litaka ampinkathatiri?

(Lc. 12.2-9)

26 “Iromaita pipinkashiwaitari jirikapaini. Ontzimatyii onkoñaatakoyitai manakowitainchari, oñaagantairo kaari ikimathawiita pairani.

27 Apaniroini niyotakaayitaimiro iiroka jirokapaini, tii jiyotzimaitawo thainkantaniri, iirokamaitaka kinkithatakaayitairini.

28 Iiro pipinkashiwaitari tsitokimini, iiro jimatziro jotyaaantimi sarinkawiniki. Aña iri pimpinkathatai Pawa, iriitaki matzirori jotyaaantantzi sarinkawiniki.

29 Pamini, tii ipinapirowita tsimiripaini, iro kantzimaitacha jiyotzi Pawa aririka inkamagaanti apaani.*

30 Jiyotsitawo Pawa okaatzi tzimayitatsiri aishi.

31 Piñaakiro, jaamaakotari Pawa tsimiripaini, iiroka jimapirotzi jaamaakotzimi. Iiro pipinkashiwaitari kisaniiintimiri.

32 Aririka pinkantiri pijyininka: ‘Nopinkathatairi Jesús’, aritaki nonkantairi Ashitanari Inkitijatzi: ‘Paapá, ipinkathataana jirika, ajyininkataari’.

33 Irooma pinkantiririka pijyininka: ‘Tii nopinkathatziiri Jesús’, ari nonkimitaiyaari naaka, nonkantairi Ashitanari: ‘Paapá, tii nonkimitsitaiyaari ipinkathatana jirika, tii ajyininkataari’ ”.

Ikinkithatakota Jesús

(Lc. 12.49-53; 14.26-27)

34 “Tii nokowi onkompitzimotimi. Tii apa nompoki jaapatziyawakaiya atziri. Aña iro nopokantari onkimiwaityaawo namatyimi owathaamintotsi jantaminthatawakaantyaari.

35 Aña iro nopokantakari:

Inkisaniiintantyaariri atziriiti iwaapatitari,
Onkisaniiintantyaawori tsinani onaanatitari,
Onkisaniiintantyaawori tsinani ayiro.

36 Iri pithokashitawakaachani atziriiti inkisaniiintawakaiya ikaatzi isaikapankotawakaiyani.

37 Iro kamiithawitachari pitakoyiyaari piwaapati, pinaanati, powaiyanipaini. Iro kantzimaitacha iirorika pimapirotanaki pitakoyiyaari pijyininka, tiira pityaaryootzi pitakotaana naaka.

38 Ontzimatyii pintyaaryoowintiro nokinkithatakotakimiri, onkantawitya impaikakoitimi. Aririka powajyaantakiro, tii pityaaryoowintziro pikimisantana.

39 Ikaatzi itakowaitachari apaniroini jantayitziro inintashitari, aritaki impiyashitaiya. Iriima inkaati

* 10:29 Kantakotachari jaka “tii ipinapirowita tsimiripaini”, tima kantatsi jamanantaitantyaari apapintyakiroini kiriiki inkaati apiti tsimiri.

kamawintinani jantanairo nokowakairiri, aritaki jawijakoshiritai”.

Impinayitairi

(Mr. 9.41)

⁴⁰ “Iitarika aapatziyimini, naaka jaapatziyaka. Ari okimitari iijatzi, iitarika aapatziyinani naaka, iri jaapatziyaka Ashitanari otyaantakinari jaka.

⁴¹ Iitarika yotimini kamantantaniri pinatzi, impoña jaapatziyanakimi, ari pinkaatairi impinataimi Pawa paata. Ari okimitari iijatzi, iitarika yotakimini kamiithashiriri pikimisantana, ipoña jaawakimi kamiitha, ari pinkaatairi impinataimi Pawa paata.

⁴² Aririka jiyoitimi iirokataki niyotaani, iro ipantzimiri pimiri, jiyotzi Pawa, iriitaki pinatairini itakotakimiri”.

11

Jotyaantziri Juan jiyotaani

(Lc. 7.18-35)

¹ Ithonkakiro Jesús jiyotaakiri 12 jiyotaani. Awijanaki inkamantanti maawoni nampitsiki.

² Ikanta Juan owiinkaatananiri jomontyakitakiri chapinki, ikimakotakiro jantayitakiri Cristo, jotyaantaki apiti jiyotaani,

³ josampitiri Jesús, inkantiri: “¿Iirokama jiiitaziri, ‘Pokatsini?’ Kaaririka iiroka, ¿Tzimatsima pashini pokatsini?”

⁴ Ikanta jariitaka jotyaantani Juan, josampitapaakiri Jesús. Ari jakanaki irirori, ikantzi: “Aririka pimpiyanai, pinkamantapairi Juan okaatzi pikimakiri, okaatzi piñaakiri nantayitakiri iijatzi.

⁵ Naminakaayitairi kaari okichaatsini, naniitakaayitairi kisopookiri, noshinchaayitairi pathaawaiwitachari, nokimakaayitairi ashikimpitari, nañaakaayitairi kaminkari, nokinkithatakotainiri Kamiithari Ñaantsi ashironkainkari-paini.

⁶ Inkimoshiriwintaina kaari kisoshiriwintinari”.

⁷ Ikanta ipiyanaa jiyotaani Juan, josampitanakiri Jesús apatowintakariri, ikinkithatakotziri Juan, ikantzi: “¿Iitama pikinkishiritakotariri piñaakiri chapinki otzishimashiki? ¿Iri-ima piñaaki ojoyawori sawoo opiyonkatonkitakairo tampiya okantakaari tii ithaamintashirita?”

⁸ ¿Piñaakirima jowaniinkataka ikithaata? Aña tii. Ikaatzi owaniinkatachari ikithaata, isaikapankotziri pinkatharintsi.

⁹ Piyatashitakiri piyotaki kamantantaniri jinatzi. Tima jimapirotatziiro janaakiri Kamantantaniriiti.

¹⁰ Iriitaki josankinatakoitaki pairani, jiñaanatzi Pawa It-omi, ikantziri:

Notomí, ari notyaantaki ityaawoni inkinkithatakotimi, Iriitaki witsikaantimini tsika pinkinapaaki iiroka.

¹¹ Pinkimi nonkanti naaka: Ojyiki atziri tzimawitainchari, tikaatsimaita anairini jiyotanitakari Juan. Iro kantzimaitacha inkaati ipinkathariwintairi Inkitijatzi, tsinampashiritaatsiri janta, janaakotairi irirori Juan. Imapiro.

¹² Jitakawo pairani Juan ikinkithatakaakimi, tzimatsi ojyiki kowanakirori shintsiini iñiuro impinkatharitai Inkitijatzi. Antawoiti ikowanaki iñiuro ojyawaitakawo ishintsitaitzi jowayiritaitya. Irojatzzi ikantaita iroñaaka.

¹³ Pairani tikira itzimi Juan, tzimawitacha Kamantantaniri opoña Ikantakaantaitani.

¹⁴ Iriima Juan, iriitaki ikinkithatakoitakiri pairani, iriitaki Elías-tatsiri piyaatsini.

¹⁵ Kowirori inkimathatiro, inkimisanti.

¹⁶ Nokimitakaantakimiri naaka kojyikawairintzi iintsi aririka imaananiwaiti,

¹⁷ ikantaiyini: ‘Thami ajyowiwaiti amajyiitantyaari’. Iromaita ikowi. Ikantaiyini iijatzzi: ‘Incha ampampithai owashiritantyaari’. Tii ikowiro iijatzzi.

¹⁸ Ari pikimitaiyakarini iirokaiti. Piñaawitawakari Juan itz-itapaakawo owanawontsi, tii jimiritawo kachori, pikantaiyakirini: ‘Ipiyarishiritatzzi, iro itziwaitantari’.

¹⁹ Ipokawitaka Itomi Atziri, tii itziwitawo irirori owanawontsi, imiritawo kachori iijatzzi. Pikantaiyakirini: ‘Kaaripirori jinatzi jirika, niyawairintzi, shinkiryantzi jinatzi. Jaapatziyari kowakotziriri kiriiki iyyininka, jaapatziyitari kaaripiroshiriri’. Tikaatsi oitya, tima apaani yotaniri ari jyoitairi paata imapiro jiyotanita, aririka jiñaayitakiro onkaati awijayitaatsini”.

Ikantamachiitziri kisoshiriri nampitsiitiki
(Lc. 10.13-16)

²⁰ Ipoña ikinkithatakotanakiri Jesús ikaatzzi ñaayiwitakawori itasonkawintantaki nampitsiki, tiimaita jowajyaantziro ikaaripiroshiritaiyini. Ikantanaki:

²¹ “Ikantamachiitziri Corazín-jatzzi, iijatzzi Betsaida-jatzzi. Iñaayiwitakawo notasonkawintantayitaki, tiimaita ikimisantaiyini. Iriimi ñaakinanimi Tiro-jatzzi iijatzzi Sidón-jatzzi, aritakimi jowashiritakotatyaami ikaaripiroshiriyitzi, jowajyaantakiromi. Inkimisantaimi maawoni iriroriiti.*

* **11:21** Tima jirikaiti Corazín-jatzzi ipoña Betsaida-jatzzi Judá-mirinka jinayitzi. Iriima Tiro-jatzzi ipoña Sidón-jatzzi pashinijatzzi atziri jinayitatzi, tii iyyininkatari Judá-mirinkaiti.

²² Aririka jaayitairi paata kamiithashiriri, iiro jimapiroitziri jowasankitaayitairi Tiro-jatzi iijatzi Sidón-jatzi. Iriima Corazín-jatzi, iijatzi Betsaida-jatzi, iri jimapiroyiitai jowasankitaayitairi.

²³ Iijatzi inkimitagaiya Capernaum-jatzi, ikinkishiritaiyakani irirori jiyaatai inkitiki, iro kantzimaitacha owanaa ikisoshiritaki, jiyaayitai ikinayitzi kaminkari. Iri ñaakironimi pairani Sodoma-jatzi okaatzi jiñaakiri Capernaum-jatzi, inkimisantaimi irirori, iiro japirotzirimi pairani Pawa saikaiyatsinimi iroñaaka.

²⁴ Aririka jaayitairi paata kamiithashiritaintsiri, iri jimapiroitairi jowasankitaapiroitairi Capernaum-jatzi, anaanakiro jowasankitagaitakiri pairani Sodoma-jatzi”.

Pimpokashitaina naaka, ari piñiuro nimakoryaakaayitaimi (Lc. 10.21-22)

²⁵ Ipoña jamanamanaatanakari Jesús Ashitariri, ikan-tanakiri: “Paapá, iiroka pinkathariwintziriri maawoni inkiti-jatzi, iijatzi maawoni kipatsijatzi, oiyiki nopaasoonkitakimi. Tima iiroka yotakaayitairiri kimitakariri iintsi intsinam-pashiritai, kaari jiyotzi yotaniriiti.

²⁶ Tima irootaki inimotakimiri”.

²⁷ Ipoña ikantanakiri piyowintakariri: “Iri Ashitanari yotakaakinawori maawoni. Apaniroini ikanta irirori jiy-opirotana naaka tima Itomi jowana. Ari nokimitakari iijatzi naaka apaniroini niyopirotziri. Impoña jiyoyitairi inkaati niyotakaayitairi naaka.

²⁸ Aririka piñiuro pimakoshiriwaiti, piñiuro oitya pim-pakoowaityaari, pimpokashitaina naaka, pinkamantainawo, aritaki nimakoryaakaayitaimi.

²⁹ Iiro pimanintziro pimpakoowaityaari, naakataki ompiratzimiri pantiro. Tzimatsi niyotaimiri, tii nowatsimaashiri-waitantzi naaka, tsinampashiri ninatzi. Ari piñiuro nimako-ryaashiritakagaimi.

³⁰ Tima okaatzi nompiratantziri naaka, tii opomir-intsipirota”.

12

Ikinkithatakotziro Jesús kitiiyiri jimakoryaantaitari (Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

¹ Okanta kitiiyiri jimakoryaantaitari, ikinanaki Jesús pankirintsimashiki. Tima itajyaiyatziini jiyotaani, joiikitanaki okithoki pankirintsi joyaari.

² Jiñaakiri Fariseo-paini, ikantanakiri Jesús: “Paminiri piy-otaani. Jiroka kitiiyiri jimakoryaantaitari inatzi, tii oshini-taantsitzi joiikiwaiti”.

³ Jakanakiri Jesús ikantanakiri: “¿Tiima piñaanatakotziri ikantakota David-ni, aantawitakariri itajyi itsipayitakari ikaataiyini?

⁴ Ityaaki tasorintsipankoki, jowakawo tasorintsitanta, jatyootakiri itsipayitakari. Tii oshinitaantsiwita, apa jowapi-intawo Ompiratasorintsitaari.

⁵ Josankinawiitaka iijatzi pairani Ikantakaantaitani, okantzi: ‘Iiro pantawaitantawo kitiiyyiri jimakoryaantaitari’. Iro kantzimaitacha jiyaatapiintzi Ompiratasorintsitaari kitiiyyiriki jimakoryaantaitari tasorintsipankoki, jantawaitapiintzi. Tikaatsi kijyirini.

⁶ Nokantzi naaka, iinitatsi jaka impinkathapiroitiri, iri anairori tasorintsipanko.

⁷ Iro josankinaitantakariri pairani, kantatsiri:

Tii nokowi pamayitaina pipira pintayinari,

Iro nokowapirotaki pitakotaiyaari pijyininka.

Iro pinkimathatirimi iiroka jiroka, iiro pikijyimawaitziri jirikapaini, tima tii ikaaripiroshiritzi.

⁸ Jirika Itomi Atziri ipinkatharipirotziri irirori, janairo kitiiyyiri jimakoryaantaitari”.

Atziri kisowakori

(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹ Ipoña jawijanai Jesús, ityaapai japatotapiintaita.

¹⁰ Ari isaikakiri kisowakotatsiri. Ikanta Fariseo-paini, josampitakiri Jesús, ikantziri: “¿Kamiithatatsima poshinchiiri kisowakori kitiiyyiri jimakoryaantaitari?” Iro josampitantariri inkini inkantakotiri.

¹¹ Ipoña jakanakiri irirori, ikantanakiri: “Tii paminashitari poijyati aririka jotitya omoonaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, pitakotari, pinoshikiri.

¹² Iri jitakopiroita atziri, janairi oijya. Tima tii okaaripiroshiritakantzi anishironkatanti kitiiyyiriki jimakoryaantaitari”.

¹³ Jiñaanatanakiri kisowakori, ikantziri: “Pinthaaryaawakotai”. Matanaka atziri, akotsitanai, okimitanaawo pashini jako.

¹⁴ Ari ikisaiyanakani Fariseo-paini. Jatayakini, ikinkithawaitaiyini, ikantzi: “¿Tsika ankantakirika Jesús, ampiyakaantyaariri?”

Josankinatakoitsitakariri pairani Jesús

¹⁵ Ikanta Jesús, yotaki ikowaitatzi intsitokaitiri, irootaki jawijantanaari. Ari joyaatanakiri oiyiki atziri, joshinchaaki oiyiki mansiyari.

¹⁶ Ikantayiwitakariri: “Iiro pikinkithatakotana”.

17 Ari imonkaatari josankinatakaayitakiriri pairani Kamantantaniri Isaías-ni, ikantzi:

18 Jirika nompiratani, iriitaki niyoyaakiri.

Nitakotani jinatzi, iri oimoshirinkanari.

Kiso jowiri Tasorintsinkantsi,

Ikinkithatakagairi kaari ajyininkata, ikamantairi tyaaryootatsiri.

19 Iiro ishinchiinkawintawaita apaniironi irirori,

Iiro ikimaitziri inchiraachiraati inkinkithatakotya,

20 Iiro jimapirotziro irirori isataapirotiro sonkari sataawitainchari,

Iiro joitsiwakiri paampariminki kapichiwitainchari ipaampataki,

Irojatzinkitsirinkantaiyaawori jiñaitairo tyaaryootatsiri.*

21 Iriitaki jonyaakoniintairi kaari ajyininkata impairyagairi iwairo.

Ookimotziriri Tasorintsinkantsi
(Mr. 3.20-30; Lc. 11.14-23)

22 Ipoña jamaitakiniri Jesús piyarishiritatsiri, ikamampotaakitakaakiri, imasontzipaantitakaakiri iijatzi. Joshinchaawakiri, aminanai kamiitha, ñaawaitanai iijatzi.

23 Iyokitzi ikantanaka maawoni atziri, ikantaiyanakini: “¿Iriima jirika charinitariri David-ni?”

24 Ikanta ikimaiyakini Fariseo, ikantaiyanakini irirori: “Jirika atziri joshinchaatziiri ashitariri piyari iitachari Beelzebú, irootaki jowawijaakotantariri ikaatzi ipiyarishiritaiyini”.

25 Jiyotakotzimaitakari Jesús ikinkishiritakari, ikantanakiri: “Aririka jantaminthatawakaiya atziri ipinkathariwintaitziri, ari jiñaakiro jowapintawakaiya. Iijatzi okimita aririka jantaminthatawakaayitaiya inampiki atziri, ari jiñaakiro jookawintawakaiya inampiki. Aririka jantaminthatawakaiya atziri ikaatzi isaikapankotawakaa, ari jiñaakiro jookawintawakaiya ipankoki.

26 Ari inkantyaari iijatzi piyari aririkami jantaminthatawakaiya. ¿Iroma ithonka aririka jookawintawakaanatya?

27 Iriirikami kamaari Beelzebú oshinchiinani naaka, ¿irijatzima kamaari oshinchiiriri piyotaaniyitari iiroka jowawijaakotantariri kaaganiritatsiri? Aririka okanta

* 12:20 Ojyakaawintachari sonkari ipoña paampariminki tsiwakimataintsiri, iriitaki atziriti kimisantawitachari kapichiini, ashironkaashiriyitachari, mantsiyashiriyitatsiri, shipitashiriyitatsiri, tima aritaki inishironkaitairi Jesús jirikaiti, iiro ishinitziri jashironkaayitaiya, aña aawiyaashiri inkantakaayitaiyaari, joshiripiroyitaiya.

pikinkithatakotatziiri piyotaani, ari inkisantakimiro okaatzi pikantakiri.

²⁸ Tima Tasorintsinkantsi poñaachari Pawaki oshinchaanari naaka nowawijaakotantariri piyarishiritatsiri. Irijatzi Pawa omapokakimiri iiroka ipinkathariwintantzi.

²⁹ Aririka inkowaiti inkoshiitiri shintsitatsiri kamiitha atziri, ontzimatyii jitaitawatyaaari joojoitiri, onkantya iiro ikisakowintantawo jashiwitari aririka jayitsiitiri.

³⁰ Tima ikaatzi kaari aapatziyanari naaka, iriitaki kisaniiintanari. Inkaati kaari imitakotinani joyiipatakotina, japaatakotatyaana.

³¹ Iro kantzimaitacha nokantzi naaka: Kantatsi impiyakotairi Pawa inkaati kaaripiroshiriwitachani, ari inkimitagairi ñaawaiwitawori kaaripirori ñaantsi. Iriima ookimotakirini Tasorintsinkantsi, iiro ipiyakoitairi.

³² Ari okimitsitari iijatzi: Kantatsi impiyakotairi Pawa ookimowityaarini Itomi Atziri, iriima inkaati kijyimatakirini Tasorintsinkantsi, iiro ipiyakoitairi.

³³ Okimiwaitakawo aririka ññaitiro kamiithari chochoki, jiyotaitzi kamiithari inatzi owaato tsika opoñaaka chochoki. Ari okimitari iijatzi aririka ññaitiro chochoki piyantatsiri, jiyotaitzi kaaripirori onatzi owaato tsika opoñaaka iroori.

³⁴ Pikimitakari maanki, kaaripiroshiri pikantaiyakani. Tikaatsi pinkinakairo piñaawaitiro kamiithari, tii opantawo pikinkishiritari, irootaki okaaripirotantakari piñaawaiyitziri.

³⁵ Apaani kamiithashiriri ikinkishiritawo kamiithari, irootaki okamiithatantari jantayitziri. Iriima kaaripiroshiritatsiri tii ikinkishiritapiintawo kamiithari, irootaki okaaripirotantari jantayitziri.

³⁶ Irootaki nokantantari naaka, aritaki jaminakoyiitairo paata okaatzi kaaripirori iñaaniyiitari.

³⁷ Kamiitharika okaatzi piñaaniyitari, ari jaapatziyaitaimi. Irooma tiirika okamiithatzi, inkantayiiitaimi: 'Kaaripiroshiri pinatzi, ojoyiki pinkimaatsitaiya' ”.

Ikowawita kaaripiroshiriri intasonkawintantaiti
(Lc. 11.29-32)

³⁸ Ipoña jakanaki Fariseo-paini itsipatakari Yotzinkariti ikantanaki: “Yotaanarí, nokowi noñiimi pintasonkawintanti”.

³⁹ Ari jakanaki Jesús ikantzi: “Kaaripiroshiriri pinaiyini iiroka, pithainkani powakiri Pawa, pikowaiyini piñiina nontasonkawintanti. Iiromaita noñaayimiro, apa piñiuro kimityaawoni awijyimotakiriri pairani Jonás,

⁴⁰ iniyantakariri kimitariri antari omani, tima mawa kiti-ijyiri isaikaki imotziki. Ari inkimityaari ijatzi Itomi Atziri inkitawitapaintya mawa kitiijyiri kipatsiki.

⁴¹ Paata aririka jaminakoyiitairo okaatzi jantayiitzi, ari jiyakowintaimi Ninive-jatzi, tima ikimisantairi pairani Jonás jowajyaantanairo ikaaripiroshiriwitaiyani. Jirika saikimotakimiri iiroka janairi Jonás.

⁴² Paata aririka jaminakoyiitairo okaatzi jantayiitzi, ari iyakowintaimi tsinani pinkatharitatsiri pairani nampitsiki Sabá, tima opokashitakiri yotaniri pinkathari Salomón, okimisantairi. Jirika saikimotakimiri iiroka janairi Salomón”.

Ipiyashitanta piyari

(Lc. 11.24-26)

⁴³ “Okimiwaitakawo isaikashiritantyaarimi piyari apaani atziri, ipankotsititakawomi jañaantari. Aririka jookawityaari, awijakowitaa atziri isaikantakariri piyari. Ikinawawita otzishimashiki, iiro iñi tsika isaiki.

⁴⁴ Impoñaatya inkantashiritai piyari: ‘Nompiyai nopankoki tsika nopoñaaka’. Piyaa piyari, iñaapairi atziri kamiitha opishitaka jañaantari, owaniinka okantaka.

⁴⁵ Impoña jiyaatashitakiri mapirotzirori ipiyaritzzi, inkantakiri: ‘Thami aati nopankoki, pintsipatina ampinkathariti’. Jamaki inkaati 7. Ari jashironkaapirotaiya jirika atziri, iiro ikimitaa jashironkaawita pairani kapichiini. Ari pinkimityaari iirokaiti”.

Ikinkithatakotziro Jesús inaanati ipoña iririntzi

(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶ Iikiro ikinkithatakaatziiri Jesús apatowintakariri, aritapaaka inaanati otsipatakari iririntzipaini, okatziyapaaka jikokiroki, okaimakaantapaakiri.

⁴⁷ Ikantawitakariri: “Ari ariita pinaanati otsipatakari pirintzipaini, okowi oñiimi”.

⁴⁸ Ari jakanaki ikantzi: “¿Tsika otzimikama pikinkishiritaiyarini iro nonaanatitari, iri nirintzitari?”

⁴⁹ Jookotanakiri ikaatzi jiyotaapiintakiri, ikantzi: “Jirikapaini iriitaki nokimitakaantairi nirintzi, irootaki nokimitakaantairi ijatzi nonaanati.

⁵⁰ Tima maawoni antanairori ikowiri Ashitairi Inkitijatzzi, iriitaki nirintzitaari, irootaki notsirotaari, irootaki nonaanatitaari”.

13

Jojoyakaawintziri Jesús pankiwairintzi

(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

1 Ipoña ishitowanai Jesús pankotsiki, jatanai inkaarithapiyaaki. Ari isaikapaaki.

2 Ipiyowintapaari iijatzi oiyiki atziri. Iñaaki othataka pitotsi, otitapaaka, saikapaaki. Katziyaiyakani atziri irirori inkaarithapiyaaki.

3 Jojyakaawintatziiniri okaatzi ikinkithatakairiri, ikantzi: “Tzimatsi pankiwairintzi jatatsiri impankiti.

4 Ikanta jookakitakiro iwankiri, tzimatsi ookakita-painchari aatsiki, ipokapaaki tsimiri, jowapaakawo.

5 Tzimatsi pashini ookakitapainchari omapipookitzi, ari oiyookawitanakari thaankipiroini. Tii otontapathatzi kipatsi,

6 sampiyashitanaki pankirintsi ishintsitapaaki ooryaatsiri, tii otyaapirotzi oparitha inthomainta.

7 Tzimatsi pashini ookakitapainchari kitochiimashiki, anaanakiro kitochii oiyookanaki, kamanaki pankirintsi.

8 Irooma pashini ookakitapainchari okamiithapathatzi kipatsi, saankana oiyookanaki, kithokitanaki maawoni. Tzimayitanai okithoki apaanipaini okaatzi jyookapaintsiri. Apaani jyookapaintsiri kithokipirotanaki, pashini oiyiki piyokiniintanaki, pashini iipiyokiini okithokitanaki.*

9 Kowatsiri inkimathatiro, jowakimpitaya inkimisanti”.

¿Iitama jojyakaawintantawori Jesús?

(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

10 Ipoña josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Oitama pojyakaawintziri pikinkithatakairi atziripaini?”

11 Jakanaki Jesús, ikantzi: “Ishinitaitzimi iirokaiti piyotairo tsika ikanta ipinkathariwintantai Inkitijatzi, iriima jirikaiti tii ishinitaitziniri irirori.

12 Iitarika otzimimotakiri, ari ontzimimopirotairei oiyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro iñaatyiiro iiro otzimimopiro-tairei.†

13 Irootaki nojyakaawintantawori jiroka, onkantawitya jamini jirikaiti, kamampotaaki inkantya. Ari inkimawityaawo, matakimpita inkantayitya.

14 Iriitaki ikinkithatakotakiri pairani Isaías-ni, ikantaki: Pinkimawitya, matakimpita pinkantya.

Paminawitya, kamampotaaki pinkantya.

15 Tima kisoshiri ikantaka jirikaiti.

Ashikimpita ikantaka.

* **13:8** Kantakotachari jaka “okaatzi jyookapaintsiri”, kimitaka okaatzi 100 okithoki, pashini okaatzi 60 okithoki, pashini okaatzi 30 okithoki.

† **13:12** Okaatzi kinkithatakotachari jaka, jiroka okantakota: Kapichiinirika pinkimisantawakiro nokantakimiri, kapichiini piyotairo. Irooma pinkimisantapirotawakirika, oiyiki piyotawakiri, iikiro niyotakaapirotanakityiimiro.

Kamampotaaki ikantaka iijatzi.

Irootaki kaari iñaantaawo,

Kaari ikimanta,

Kaari ikinkishiritanta.

Tii ikimisantzi, iiro nowawijaakotairi.

¹⁶ Irooma iiroka kimoshiri pinkantya, tima piñagairo, piki-mayitairo iijatzi.

¹⁷ Iro ikowawitakari pairani Kamantantaniriiti iijatzi kami-ithashiriri, iñiromi okaatzi piñaakiri iirokaiti. Ikowawitaka inkimiromi pikimakiri iiroka. Tima tii iñaatyina, tii iki-maiyanani iijatzi. Imapiro”.

Ikinkithatakotziro Jesús joyyakaawintziri pankiwairintzi
(Mr: 4.13-20; Lc. 8.11-15)

¹⁸ “Pinkimi nonkinkithatakotimiro okaatzi noyyakaawin-takiri pankiwairintzi.

¹⁹ Tzimatsi kimirori nokinkithatakotziro impinkathari-wintantai Pawa, tiimaita ikimathatziro. Ikanta ipokaki owaaripiroshiritantaniri jowajyaantakaapaakiri ikimisantawitanaa. Iriitaki kimitakawori pankirintsi ookakitapainchari aatsiki.

²⁰ Tzimatsi iijatzi thaamintawori noñaani, ikimisantzi thaankiini. Iri kimitakawori pankirintsi ookakitapainchari omapipookitzi.

²¹ Tii jiyotakopirotzziro ñaantsi, tii ikisashitawo ikimaatsiwintanakawo ikimisantzi, jowajyaantanakiro. Ikimitakawo pankirintzi sampishitaintsiri tii otyaapirotzi oparitha inthomainta kipatsiki.

²² Tzimatsi iijatzi kimawitawori noñaani, iro kantzimaitacha inintawaitziro inthaamintawaitya, ikinkithashiritakotziro jajyaagawo, irootaki ipiyakotanta-kawori noñaani, tii ikimisantzi. Ikimitakawo pankirintsi ookakitapainchari kitochiimashiki, kaari kithokitatsini.

²³ Tzimatsi pashini kimirori noñaani, ikimisantanakiro. Ityaaryoowintanairo. Iri oyyakawori pankirintsi jyookapaintsiri okamiithatzi kipatsi, oyyikipirotanaki okithoki, pashini oyyiki piyokiniintanaki, pashini iipiyokiini okithokitanaki”.

Ikinkithatakotziri Jesús pankitzirori trigo

²⁴ Ipoña japiitakiro Jesús joyyakaawintziniri, ikantzi: “Jiroka oyyari iijatzi ipinkathariwintantai Inkitijatzzi, oyyari atziri pankitzirori kamiithakiri trigo.

²⁵ Okanta tsiniripaiti imagayini jatziritipaini iijatzi irirori, pokaki kisaniiintziriri jamaki trigo-niro, ipankitakiro itsi-pataakiro trigo-pirori, piyanaka.

²⁶ Opoña ojyookanaki trigo-pirori, kithokitanaki. Ari okim-itsitakari iijatzi trigo-niro itsipataakirori.

²⁷ Ikanta jiyotaitakiro, jiyatashiitakiri ashitawori, ikan-taitakiri: ‘Tii opantawo trigo apankitakiri powaniki, ¿iitama otsipatantawori ojyookaki trigo-niro?’

²⁸ Ikantanaki ashitawori jowani: ‘Iri pankitakirori kisani-intanari’. Ikantzi jatziriti: ‘¿Pikowima nonthokayitairo trigo-niro?’

²⁹ Jakanaki, ikantzi: ‘Iro, aamaashitya, ari pinthokakotakiro trigo-pirori.

³⁰ Ari onkantawatyaaata ontsipatyaaawo ojyooki, irojatzi osampatantyaari trigo-pirori. Aripaiti nonkantimiri: Pinthatzinkiro trigo-niro, pintayiro. Poyiikitairo trigo-pirori, powayitairo’ ”.

Jojoyakaawintaitziro okithoki oryaanikitatsiri

(Mr: 4.30-32; Lc. 13.18-19)

³¹ Ipoña japiitakiro Jesús jojoyakaawintakiniri, ikantzi: “Jiroka ojyari iijatzi ipinkathariwintantai Inkitijatzi, okimi-waitakari pankitziro oryaanikitatsiri okithoki pankirintsi. §

³² Oryaani okantawita okithotyaaniki, iro kantzimaitacha aririka ojyookanaki, anairo pashini pankirintsi, antawo ontiwayitanaki ari iminkoshityaaawo tsimiripaini otsimankat-ashitaki”.

Jojoyakaawintaitziro shiniyakairori tanta

(Lc. 13.20-21)

³³ Jiroka pashini jojoyakaawintakiri Jesús, ikantzi: “Aririka ipinkathariwintantai Inkitijatzi, oiyakotawo tsinani witsikirori tanta. Aakiro trigo-pani, otsipataakiro shiniyakairori. Aritaki oñaaki oshiniyi otantanipathati”.

Oita jojoyakaawintantawori Jesús ikinkithatakoyitziri

(Mr: 4.33-34)

³⁴ Ari ikantapiintatya Jesús jojoyakaawintziro okaatzi jiyotaantzi. maawoni jojoyakaawintakiro.

³⁵ Ari imonkaataakari ikinkithatakotakiri pairani Kaman-tantaniri ikinkithatakotziro ikantakiri Pawa:

Nojoyakaawintatyiiniri atziriiti onkaati nonkinkithatakotiniriri.

Noñaawontainiri kaari jiyowita pairani owakiraa iwitsikan-takari kipatsi irojatzi iroñaaka.

Joñaagantziro Jesús kimitawori trigo-niro

³⁶ Ipoña jawijanai Jesús, jookanairi apatowintakariri, jatanaki pankotsiki. Ari josampitakiri jiyotaani, ikantzi:

§ 13:31 Iro ikantakoitzi jaka okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi, iitachari mostaza, jyookatsiri inampiki pashini atziri.

“Piyotainawo okaatzi pojyakaawintakiri. ¿litama oiyakaawintachari trigo-niro itsipatagaitakirori trigo-pirori?”

³⁷ Ikantzi Jesús: “Jirika Itomi Atziri iriitaki kimitakariri ashitawori jowani ipankiitakiro trigo-pirori.

³⁸ Jiroka owaantsi irootaki oiyakaawintawori kipatsi asaikantayitari. Jiroka trigo-pirori iri oiyakaawintacha ipinkathariwintairi Pawa. Irooma trigo-niro iri oiyakaawintziri ikaatzi jashitaari Kaaripirori.

³⁹ Jirika kisaniintantatsiri pankitakirori trigo-niro iri oiyakaawintacha kamaari. Kimityaawoni joyiipataitziro okithoki trigo, oiyakaawinta aririka onthonkaiya paata kipatsi. Jirikapaini oyiipayitakirori okithoki iri oiyakaawintacha maninkariti.

⁴⁰ Pikimaki, japatotakaantaitakiro trigo-niro, itagaitakiro. Iro oiyakaawintacha aririka onthonkaiya paata kipatsi.

⁴¹ Jirika Itomi Atziri jotyaantakiri maninkariiti, japatotairi kaaripiroshiritatsiri, tima tii ikowi intsipataiyaari ikaatzi kimisantakiriri.

⁴² Impoña intagairi kaaripiroshiriri, ari jiraawaityaari jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitaiya.

⁴³ Iriima kamiithashiritaintsiri, shipakiryaa inkantaiya inkimitaiyaari ooryaatsiri. Isaikimotairi Ashitairi tsika ipinkathariwintantzi irirori. Powakimpitatyaa’o”.

Ikinkithatakotziri Jesús manachari kiriiki

⁴⁴ Ipoña ikantaki iijatzi Jesús: “Jiroka pashini noiyakaawintimiri. Tzimatsi oiyiki kiriiki jimanaitziri owaantsiki. Ikanta apaani atziri iñaakiri, tii okantzi jaanakiri, iijatzi imananaari, tikaatsi inkamanti, ikantashiritanaki irirori: ‘Ontzimatyii namanantiro jiroka kipatsi, ari onkantya nashitantaariri ikaatzi tzimatsiri janta’. Ipoña ipimantakiro okaatzi tzimimowitariri, jamanantakiro kipatsi. Kimoshiri ikantaka, tima jamanantakotakiri oiyiki kiriiki. Ari okimitari iijatzi ipinkathariwintantzi Inkitijatzi”.

Ikinkithatakotziro Jesús poriryaari pinapirotachari

⁴⁵ Ikantzi iijatzi Jesús: “Aririka impinkathariwintantzi Inkitijatzi, ikimitari apaani atziri kowatsini jamananti poriryaari.*

⁴⁶ Iñaaki poriryaari, ikowapirotaki jayiri. Ipiyanaa inampiki, ipimantapaakiro okaatzi tzimimotziriri, jamanantakiro poriryaari”.

Ikinkithatakotziro Jesús shiryaamintotsi

* 13:45 Iro ikantakoitzi jaka poriryaari, okaayitzi poriryaayitatsiri kimitawori mapi jiitaitziri “perla”, owanaa inintaitziro. Iro kantzimaitacha oiyiki owinawo.

47 Ikantaki iijatzi Jesús: “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, ikimitari apaani shiryaawairintzi. Jaaki oiyiki nashiyitachari shima.

48 Ipoña inoshikakotakiri othapiyaaki, jiyoshiiyitakiri kamiithatatsiri. Ikaatzi kaari kamiithatatsini, jookayitakiri.

49 Ari onkimitaiyaari paata aririka onthonkaiya kipatsi. Impokaki maninkariiti, jiyoshiitairi kamiithashiriri, iijatzi kaaripiroshiriri.

50 Impoña intagaitairi kaaripiroshiriri, ari jiraawaitaiyaari, jatsikaikiwaitya inkimaatsitaiya”.

Ikinkithatakotziro Jesús owakiraari ajyaagawontsi iijatzi pajjatori

51 Ari ikantzi Jesús: “¿Pikimathatakiroma okaatzi nokantakiri?” Ikantaiyini jiyotaani: “Nokimathatakiro”.

52 Ipoña ikantanaki Jesús: “Nojyakaawintiri iwaapatiitari, tzimatsiri jajyaagawo pinayitachari. Jaapiintziro pajjatori, jaapiintziro iijatzi owakiraari jajyaagawo. Aritaki inkimtaiyaari iijatzi yotzinkariiti aririka impinkathariwintairi Inkitijatzi, jiyotaantairo itawori pairani, jiyotaantairo iijatzi owakiraataatsiri”.

*Ipiyaa Jesús Nazaret-ki
(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)*

53 Ithonkakiro Jesús jójyakaawintakiro okaatzi ikinkithatakotakiri, ari jijaatanai.

54 Ikinanai inampiki. Jiyotaantayitapai japatotapiintaita. Iyokitzi jowiri ikaatzi kimiriri, ikantaiyini: “¿Iitama matakaakiriri jirika jiyotanitantari, itasonkawintantzi iijatzi?”

55 ¿Kaarima jirika itomi kimitapiintzirori inchakota, otomintari María? ¿Kaarima iririntzipaini jirika: Jacobo, José, Simón, iijatzi Judas?†

56 ¿Tiima ari akaatzi iritsiropaini anampitawo jaka, iitama pinkatharitakaakiriri?”

57 Owanaa ithainkaitakiri, ikisaniintaitanakiri. Iro ikantantanakari Jesús: “Jashi jowiro Kamantantaniri ikimisantaitziri pashiniki nampitsi, irooma inampiki irirori, tii ikimisantaitziri”.

58 Owanaa ithainkimataitakiri Jesús inampiki, irootaki kaari itasonkawintanta.

14

*Ikamantakari Juan owiinkaatananiri
(Mr. 6.14-29; Lc. 3.19-20; 9.7-9)*

† 13:55 Jacobo, irijatzi jiiitaitziri Santiago.

¹ Ikanta pinkathari Herodes iitachari Tetrarca, ikimako-takiri Jesús.

² Ikantziri jimpiratani: “Jirika Jesús iriitaki Juan owi-inkaantantani. Iri añagaatsiri, piñiiri otzimi ishintsinka”.

³ Tima iri Herodes aakaantakiriri Juan, joojotakaantakiri, jomontyaakaantakiri. Iro kantakaantakirori iinawitari irir-intzi Felipe iitachari Herodías.

⁴ Tima ikaminaawitayaaari Juan jirika Herodes, ikantaw-itari: “Tii okantzi paapithatantiro”.

⁵ Ari ikowawitaka intsitokakaantirimi, Iro kantzimaitacha oyyiki ipinkathatakiri Juan, jiyotaiyini Kamantantaniri jina-tzi. Ithaawantanakari Herodes atziri, ikantashiritzi: “Aririka nontsitokaantakiri, ari inkisaniintaitakina”.

⁶ Okanta imonkaataka kitiiyiri joimoshirinkawitawo itzimantari Herodes. Ipiyotaiyakani iyyininka, joimoshirinkaiyirini. Ari opokapaaki ishinto Herodías, amajyiitapaaki. Oyyiki okamiithatizimotakiri Herodes.

⁷ Ikantakiro: “Tzimatsirika oitya pinkamitinari, ari nom-pakimiro. Imapiro, jiyotzi Pawa iiro namatawitzimi”.

⁸ Ipoña okantziro onaanati: “Pinkantiri inthatzinkakaan-tiri Juan”. Iro okantantakariri: “Nokowi pamakotakinawo iito Juan samantaki”.

⁹ Ari jowashiritanakari Herodes, tii ikowawita. Iro kantzi-maitacha ikimaiyakirini iyyininka ikantakirori inkaanki.

¹⁰ Irootaki ikantantakari inthatzinkaitiri Juan.

¹¹ Jamaitakiro iito, ipakoitakiro aanakiniro onaanati.

¹² Ikanta ipokaiyapaakini jiyotaani Juan, ikitatairi. Ari jiyaatashitanakiri Jesús, ikamantakiri.

Jowakaari Jesús 5000 atziri

(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

¹³ Ikanta ikimaki Jesús kamaki Juan, otitanaka pitotsiki jiyaatiro otzishimashiki. Iro kantzimaitacha ikimakoitakiri tsika jiyaati, shiyaiyanakani ikinaitaki aatsiki, joyaatanakiri.

¹⁴ Iro jaatakotapaakityaami Jesús, iñaapaatzi oyyiki piyow-intakariri. Jitakoshiritapaakari, joshinchaaki oyyiki mantsiy-atatsiri.

¹⁵ Okanta otsiniriityaanaki, ikantzi jiyotaani Jesús: “Asaikatzi otzishimashiki, aritaki tsiniriityaaki. Pimpakairo pikinkithatzi, jiyaaita atziri nampitsiki jowapaiya”.

¹⁶ Jakanakiri, ikantziri: “¿Iita jatsipitanyaaawori jiyaayitai? Pimpiri iiroka jowanawo”.

¹⁷ Ikantanaki jiyotaani: “Tikaatsi nompri naaka. Apa otzimi okaatzi 5 tanta ipoña apiti shima”.

¹⁸ Ikantzi Jesús: “Pamakinari jaka”.

19 Ikantakiri maawoni atziri: “Pisaikaiyini”. Saikaiyanakini atziriiiti. Ipoña jaakiro tanta, iijatzi shima, aminanaki jinoki inkitiki, jamananaka, ikantzi: “Paasoonki Ashitanarí, iirokataka pakinawori jiroka noyaari”. Ipoña ipitharyaakiro, ipakiri jiyotaani, jowawijaakiniri irirori atziripaini apatotainchari.

20 Ari ikaatzi jowaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani. Ipoña japatotairo tzimagaantapaintsiri, jotiyitairo kantziriki, okaatzi 12 jaikitaatsiri.

21 Kimitaka ikaatzi 5000 shirampariiti owainchari. Tzimitacha tsinani iijatzi iintsipaini owainchari.

Janiitantawo Jesús inkaari
(Mr. 6.45-52; Jn. 6.15-21)

22 Ipoña ikantairi Jesús jiyotaani: “Thami pitaiyaawo pi-montyagai intatsikironta”. Ikantakiri iijatzi piyowintakariri: “Kantatsi piyaayitai”.

23 Iro ikinantanakari irirori tonkaariki, jamañaari Ashitariri. Okanta otsiniritanaki, saikaki apaniroini Jesús janta.

24 Jiwiyaakotaiyaani jiyotaani niyantyaaniki, antawo otamaryaani inkaari, oipiyapiyakotakiri tampiya.

25 Okanta okitijiytizimataki, pokai Jesús janiitantaawo inkaari.*

26 Tii jiyotawairi, ithaawantawaari jiyotaani, ikaimaiyanakini: “¡Aatsikitaki shiritsiwí!”

27 Iñaanatapairi irirori, ikantziri: “Naaka pokaatsi, ton-tashiri pinkantya iiro pithaawawaitzi”.

28 Ari ikantanaki Pedro: “Irokama Nowinkatharítí, pinin-takainawo naniitantaawo naaka inkaari”.

29 Ikantzi Jesús: “Pimpokanaki”. Aniiwitanaka Pedro inkaariki jiyaatashitanakiri isaikaki.

30 Iro kantzimaitacha ikinkishiritanakiro Pedro antawo otamaryaani inkaari, ithaawanaki, iro itsitsiyantanakari, ikaimanaki: “Pinkatharí paawaina”.

31 Jakotashitanakiri Jesús, jaawairi. Ipoña ikantziri: “Kapichimachiini pikimisantakina. ¿Iitama pikisoshiritan-tari?”

32 Ikanta jotitapaa pitotsiki, awijainkatanaki tampiya.

* 14:25 Kantakotachari jaka: “Iro okitijiytizimataki”, irootaki ojoyawori jamitari owayiriiti jaamaakowinta tsiniripaiti, iiro inkakiwaitanta apaani owayiri maawoni tsiniri, ontzimatyii intzimi 4 owayiri aamaakowintachani. Apaani jitanatyaawo owakiraa ontsiniriityaanaki, pashini tikira oniyankiityiimati, pashini oniyankiitpirotapaaki, pashini iro onkitijiytizimataki. Ikantakoitziri jaka, “okitijiytizimataki, pokai Jesús” iriira kimitakariri 4-tapaintsiri owayiri kitijiyitakotatsiri jaamaakowintanta.

³³ Antawoiti ipinkathathanakiri jiyotaani, ikantanakiri: “Imapirotatya iirokataki Itomi Pawa”.

*Joshinchaantaki Jesús Genesaret-ki
(Mr. 6.53-56)*

³⁴ Ikanta jariitaiyakani intatsikironta nampitsiki Genesaret.

³⁵ Iro jaatakotapaakityaami Jesús, jiyotaitawakiri. Ika-mantaitakiri maawoni nampitawori janta, jamayitapaakiri mantsiyayitatsiri.

³⁶ Ikantaitakiri Jesús: “Pishinitiri mantsiyari jotirotawakiro kapichiini piithaari, ishintsitantaiyaari”. Ari okantzimaitaka, ikaatzi otirotsitakiriri iithaari, shintsiyitai.

15

*Owaaripiroshiritziriri atziri
(Mr. 7.1-23)*

¹ Ari ipokaiyakini Fariseo itsipatakaru Yotzinkariiti. Ipoñaayitaka nampitsiki Jerusalén. Ikantapaakiri Jesús:

² “Judá-mirinka anaiyini. Iro amitaiyarini akiwaakota tikira owanatyaaata, ari okanta jiyotaakairi pairani achariniiti. ¿Litama kaari jimatantawo piyotaani? Tii ikiwiro jako jowapi-intaiyani”.

³ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Irojatzu paakowintawo jiyotaayitairi pairani achariniiti, tiimaita pantziro jiyotaayitairi Pawa.

⁴ Jiroka ikantziri Pawa: Pimpinkathatiri ashitzimiri.

Ikantaki iijatzu:

Ontzimatyii jowamaitiri kijyimatziriri ashitariri.

⁵ Iro kantzimaitacha pikantapiintaki iiroka: ‘Kamiithatatsi ankantiri ashiyitairi: “Nokajyaakairi Pawa maawoni noiriikiti, iiro okantzi nonishironkatimi”.’

⁶ Piyotaantashitakawo jamitaitari pairani, tii piyotaantziro ikowiri Pawa. Irootaki kaari jitakotantari ajyininka ashitariri.

⁷ Thiiyinkari pinaiyini. Iiroka ikinkithatakotaki pairani Isaías, ikantaki:

⁸ Ipinkathawaantiwitashitana atziripaini.

Tiimaita inkinkishiritakotaina kamiitha.

⁹ Aminaashiwaita jotzirowashitana ipinkathawitana, Jiyotaantashiwaitawo jamiyitari irirori”.

¹⁰ Ikaimakiri Jesús maawoni piyowintakariri, ikantziri: “Pinkimisantaiyini, pinkimathatantyaawori nonkinkithatakotiri:

¹¹ Ikaatzi owayitari tii jowaaripiroshiritantzi, irooma okaatzi añaawaiyitziri, iro matzirori owaaripiroshiritantzi”.

¹² Ipokashitapaakiri jiyotaani okaakiini, ikantapaakiri: “Tii inimotziri Fariseo-paini ikimakimi pikantaki”.

¹³ Ikantanaki Jesús: “Ashitanari Inkitijatzi, ari inthonkaairo kaari ipankitzi irirori.

¹⁴ Piñaashityaari, tii jiyotaiyini irirori, jojakari kaari aminat-siri. Ikimitakotakari ikathatawakaa kaari okichaatsini, tii jiyotzi tsika inkini, apitiroiti imparyai omoonaki”.

¹⁵ Ari ikantzi Pedro: “Poñaayinawo okaatzi pojyakaawintakiri”.

¹⁶ Ikantzi Jesús: “¿Tikiraama otzimimotzimi iiroka piyotani?

¹⁷ ¿Tiima piyotzi okaatzi owayitapiintari okini ajyitoki, impoña omishitowairo?

¹⁸ Irooma añaawaitiro kaaripirori akinkishiriyitari, irootaki owaaripiroshiritantatsiri.

¹⁹ Tima ashiriki opoñaayita kaaripirori kinkishiritaantsi, tsitokaantsi, mayimpiritaantsi, kaari kinataantsi, koshitaantsi, thiiyakotaantsi, kijyimataantsi.

²⁰ Irootaki jiroka owaaripiroshiritantatsiri. Irooma iirorika akiwaakota ankowirika oya, tii owaaripiroshiritantzi”.

Okimisantzi tsinani Canaán-jato

(Mr. 7.24-30)

²¹ Ipoña ikinanaki Jesús nampitsiki iitachari Tiro irojatzi Sidón-ki.

²² Ari opokaki tsinani Canaán-jato, kaari Judá-mirinka iroori. Okantapaakiri: “Nowinkathariti, iiroka icharini pinkathari David-ni. Nokowi pinishironkataina ojyiki ashironkaawaitaka nishinto, opiyarishiritatzi”.

²³ Ari imairitaki Jesús, tii jakiro. Ipoña ikantaiyini jiyotaani: “Potyaantairo iyaataita, owanaa oñaashirinkakai”.

²⁴ Ikantanakiro Jesús: “Apa jotyaantakina Ashitanari nonishironkatairi nojyininka Israel-mirinkaiti, ikaatzi ogyakariri oijya ipiyaka”.

²⁵ Ari otzirowanaka tsinani, okantanakiri: “Pinkatharí, pinishironkataina naaka”.

²⁶ Ikantanakiro irirori: “Paata tsinani. Tima ikantaitaki pairani: ‘Tii aapithatziri jowanawo iintsiti ampiri otsitsi joyaawo’ ”.*

²⁷ Akanakiri iroori, okantziri: “Imapiro pikantakiri Pinkatharí. Iro kantzimaitacha, jowapiintamachiitawo otsitsi jowaryagaitziro owanawontsi otapinaki”.

²⁸ Jakanairo Jesús, ikantziro: “Tsinaní, imapiro pikimisan-tai iiroka. Irootaki nimatantyaawori pikowakotakinari”. Apathakiro awijakotanai ishinto.

* **15:26** Iri joyyakaawintaitzi Judá-mirinkaiti ikimitari iintsi. Iriima kaari Judá-mirinkatatsiri joyyari otsitsi.

Joshinchaaki Jesús oiyiki atziri

²⁹ Ipoña jawijaki Jesús ikinayitaki othapiyaaki inkaari Galilea. Irojatzí itonkaantanakari otzishiki, ari isaikapaakiri janta.

³⁰ Ari ipokashitakiri oiyiki atziri, jamayitakiri kantawaiy-itachari imantsiyari: ithoriwaitatsiri, kaari okichaatsiri, masontzipaantiri, pijaponthokiri, maawoni. Ithonkiri joshinchaayitairi.

³¹ Iyokitzi jowaitanakiri Jesús iñaitakiri jiñaawaitakagairi masontzipaantiri, janiitakaayitairi kisopookiri, ithoriwaitatsiri iijatzí, jaminakaayitairi kaari okichaatsi. Ikantaiyini atziri-iti: “Imapiro ikamiithataki Pawa, iriitaki pinkathariwin-tairiri Israel-mirinkaiti”.

Jowakaari Jesús 4000 atziri (Mr. 8.1-10)

³² Ipoña Jesús japatotakiri jiyotaani, ikantakiri: “Owanaa nitakotakari atziriiti, tima mawa kitiiyiri isaikaiyakini jaka ikimisantana, tikaatsi jowaiya. Aririka jiyaatashitaiya, ari aakiri itajyi iirorika jowanaa”.

³³ Ikantaiyini jiyotaani: “Pamini, asaikatzi jaka otzishimashiki. ¿Tsikama ayika owakaiyaariri? Oiyiki ikaataiyini”.

³⁴ Ari josampitziri Jesús jiyotaani: “¿Tsikama okaatzi tanta tzimatsiri?” Ikantzi jiyotaani: “Tzimatsi okaatzi 7, tzimitacha iijatzí shimaaniki”.

³⁵ Ipoña ikantaitakiri ikaatzi piyotainchari: “Pisaikaiyini”.

³⁶ Jaakiro tanta itsipataakiri shimaaniki, ipaasoonkiwin-takiri. Ipoña ipitoryaakiro tanta, ipayitakiri jiyotaani, jowawijaakiniri piyotainchari atziri.

³⁷ Owaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani. Ipoña japatotairo tzimagaantapaintsiri, ijaikitai okaatzi 7 kantziri.

³⁸ Kimitaka ikaatzi 4000 shirampari owainchari. Tzimitcha tsinanipaini iijatzí iintsipaini owainchari.

³⁹ Ipoña ikantanai Jesús: “Ari owaiyakani, kantatsi piyaayitai”. Ari jotitanaa Jesús pitotsiki, montyaakotanaki iipatsitiki Magdala-jatzí.

16

Ikowakoitziri Jesús intasonkawintanti (Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

¹ Ari ipokaiyakini Fariseo itsipatakari Saduceo, ikowawitaiyani inkompitakaiyaarimi Jesús inkini jiyakowintirimi. Ikantawitapaakari: “Incha pintasonkawintanti niyotantyaari imapiro opoñaawo pitasorinka inkitiki”.

² Jakanaki Jesús ikantzi: “Pikantapiintaiyini iiroka aririka piñiuro onkiraityai otsiniriityaanai: ‘Osaryaamanaatyi oñaatamani’.

³ Irooma piñaamanairo minkori onkiraityai inkitiki, pikantzi: ‘Omparyaatyi inkani’. Piyotakowitawo inkiti, piyotakotziro iijatzi aririka omparyai inkani. Tii piyotzimaitawo piñaawitari jaka kipatsiki.

⁴ Tii pikamiithataiyini iiroka, thainka powakiri Pawa, irootaki pikowantaiyarini piñiina nontasonkawintanti, iiro-maita noñaayimiro. Apa piñiuro ojoyawoni awijyimotakiriri pairani Jonás”. Ari jiyaatanai Jesús.

Shiniyakaawori itantani Fariseo
(Mr. 8.14-21)

⁵ Ikanta jariitaka jiyotaani Jesús intatsikirona, tii jaanaki itantani, imajantanakiro.

⁶ Ikantzi Jesús: “Paamaiyaawo shiniyakairori itantani Fariseo iijatzi jashi Saduceo-paini”.

⁷ Ari josampitawakaanaka jiyotaani, ikantawakaiyani: “¿Iitama ikantantawori jiroka? ¿Irooma ikantantari tii amaki tanta?”

⁸ Yotaki Jesús ikantawakaari jiyotaani, ikantziri: “Tikira pikimisantapirotzi iirokaiti, irootaki pikantantari: ‘Tii amaki tanta’.

⁹ ¿Tikiraama pikimathataiyironi? Chapinki otzimawita tanta okaatzi 5, nowakaayitaka 5000 shirampari. Poyiitairo tzimagaantapaintsiri. ¿Tsikama okaatzi kantziri poyiitairi?

¹⁰ Iijatzi okimita tzimatsiri chapinki 7 tanta, nowakaaka 4000 shirampari. ¿Tsikama okaatzi kantziri poyiitairi?

¹¹ ¿Iitama kaari pikimathatantawo iiroka? Tii iro nonkinkithatakoti jowaitari tanta. Aña nokantatziimi: ‘Paamaiyaawo shiniyakairori itantani Fariseo iijatzi jashi Saduceo’.”

¹² Ari ikimathatanakiro jiyotaani, tii iro inkinkithatakoti Jesús shiniyakairori tanta, joyyakaawintatziuro okaatzi jiyotaantziri Fariseo iijatzi Saduceo.

Jiyotaki Pedro: Cristo jinatzi jirika Jesús
(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³ Ipoña ikinanaki Jesús janta Cesarea-ki, irootaki inampi Filipino. Ari josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Iitama ikinkishiritakoitariri Itomi Atziri?”

¹⁴ Jakaiyanakini, ikantzi: “Tzimatsi atziri kantatsiri, ‘Juan owiinkaantantani piriintaacha’. Ikantzi pashini, ‘iri koñaataatsi Elías’. Ikantzi pashini ‘iri Jeremías-ni’. Tzimatsi kantatsiri iijatzi, pashini Kamantantani pinatzi”.

¹⁵ Ipoña ikantziri jiyotaani: “Iiroka. ¿Tsikama pikan-taiyinika?”

¹⁶ Jakanaki Simón Pedro, ikantzi: “Irokataki Cristo Itomi Pawa Kañaaniri”.

¹⁷ Ikantzi Jesús: “Imapiro pikantaki Simón itomi Jonás, kaari atziri yotakaimironi jiroka, iri Ashitanari Inkitijatzi yotakaakimirori.

¹⁸ Ari niitaimi naaka Pedro, iro mapi oiyakaawintacha piwairo. Tima mapi pinkimitaiya, ari niwitsikairo nopanko. Inkaati kimisantaatsini paata, iri oiyayityaawoni pankotsi. Iro jimatziro impiyakaashitaiyaari nampitawori sarinkawini.

¹⁹ Iri pojyaari aamaakowintawori ashitakowo pankotsi, kantatsi jashitaryiuro, jashitiro, jintsiriitiro shintsini. Iro pankotsi oiyakaawintacha tsika impinkathariwintantai Inkitijatzi. Tima inkaati pishinitairi iiroka jaka, iriitaki ishinitaiti inkitiki. Iriima inkaati kaari pishinitai iiroka jaka, iiro ishinitaitziri iijatzi inkitiki”.

²⁰ Ipoña ikantanakiri Jesús maawoni jiyotaani: “Paatara pikamantantzi, pinkanti: ‘Iriitaki Cristo jirika Jesús’”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkami

(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

²¹ Ipoña Jesús ikamantakiri jiyotaani, ikantziri: “Irootaintsi aati nampitsiki Jerusalén, antawoiti inkimaatsitakaina ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari, ijiwari Yotzinkariiti, ari intsitokakaantinari. Iro kantzimaitacha awijawitayta mawa kitiiyyiri ari nañagai iijatzi”.

²² Ikanta Pedro, jaanakiri Jesús jantyaatsikiini, ikantakiri: “Pinkathari, tii inimotana pikantziri, tii nokowi awijyimotimi jiroka”.

²³ Ari ipithokanaka Jesús, ikantanakiri: “Piyaati Satanás. Tima tii poshiritawo iiroka ikowakaanari Pawa, apa pikowashitawo ikowapiintakiri atziriiti”.

²⁴ Ikantanakiri Jesús maawoni jiyotaani: “Tzimatsirika kowatsiri intsipatina, jowajyaantairo ikowashitari, onkantawitya impaikakoitirimi, intsipatina.

²⁵ Iitarika itakowaitachari jantayitziro inintashiyitari, ari impiyashitaiya. Iriima kamawintinani jantayitanairo nokowakairiri naaka, aritaki jawijakoshiritai.

²⁶ Tima aminaawaitashita iñaitziro otzimimotantzi ajyaagawontsi jaka kipatsiki, ompoña jaminaashitaiyaawo añaamintotsi. ¿Kantatsima impinakowintaitya iiro iñaantaitawo impiyashitaitya?

²⁷ Ari impiyi paata jirika Itomi Atziri jamairo jowani-inkawo Ashitariri, intsipataiyaari maninkariiti, iri pinata-paironi okaatzi jantaitakiri.

28 Tyaaryoo, tzimatsi pikaatzi jaka, tikira pikamiita ari piñaakiri Itomi Atziri impinkathariwintantai”.

17

Ishipakiryiimotziri Jesús jiyotaani
(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

1 Okanta awijaki okaatzi 6 kitiiyyiri, ipoña Jesús jaanakiri Pedro, Jacobo, Juan iririntzi Jacobo. Itonkaiyanakini otzishiki.

2 Ari ipashinitzimotakiri jiyotaani, ishipakiryaanaki ipooki, joyanakari ooryaatsiri, ari okimitanakari iithaari kitamaaniki okantanaka.

3 Iñaatziiri Moisés-ni, ipoña Elías ikinkithawaitakairi Jesús.

4 Ikaimotanakiri Pedro, ikantzi: “Pinkathari, imapiro okamiithatzi pamakina jaka. Kamiitha niwitsikimi mawa pankojyitantsi: apaani pashitya iiroka, apaani jashitya Moisés, jashitya apaani Elías”.

5 Iñaawaiminthaitzi, opamankapaakiri minkori, shipakirya okantapaaka. Ikimatzi iñaawaitaitanaki minkoriki, ikantaitzi: “Notomi jinatzi jirika nitakokitakari, oyyiki nokimoshiritakiri. Pinkimisantairi”.

6 Ikanta ikimaiyakironi jiroka ñaantsi, oiyotaiyanakani isaawiki, antawoiti iithaawaiyanakini.

7 Iro kantzimaitacha Jesús ipokashitapairi jiyotaani, ipampitapaakiri, ikantziri: “Pinkatziyanai, iiro pithaawaiyini”.

8 Jaminawitanaa, tikaatsi iñaanai, apaniroini ikatziyaka Jesús.

9 Ikanta joirinkaiyaani otzishiki, ikantakiri iiro ikamantantziro iñaakiri iroatzi paata aririka jañagai. Tima jirika Itomi Atziri ari jañagai inkamawitatyaaarika.

10 Ari josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Litama ikantakotziri Yotzinkariiti ikantaiyini: ‘Aririka impokimataki Cristo, iri iwatapaintsini Elías impoki?’ ”

11 Jakanaki Jesús, ikantzi: “Imapirotatya ikantziri, iriitaki iwatapaintsini Elías impoki, jotampatzikatantapaaki.

12 Pinkimi nonkanti naaka: Ariiwitaka Elías, tiimaita jiyotaiyawakirini, oyyiki jowasankitakiri. Ari inkimitaitiri iijatzi Itomi Atziri, oyyiki jowasankitaitiri”.

13 Ari jiyotaiyanakini jiyotaani iri ikinkithatakotzi Juan owiinkaatananiri.

Jowawijaakotziri Jesús iwankari piyarishiritatsiri
(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

14 Ikanta jariitaiyaani ipiyotaiyani atziri. Ari ipokakiri atziri. Jotzirowashitapaakari Jesús, ikantziri:

15 “Pinkatharí, pitakotainari notomi oyyiki ikamimawaitaki, antawoiti ikimaatsiwaitaka, oyyiki itaawaitapiinta, ipinkawaitzi jiñaaki.

16 Namawitakanari piyotaani, jowawijaakotainari. Tiimaita jimatziri”.

17 Ari jakanaki Jesús, ikantanaki: “Tiitya pikimisantzi iiroka, pikinashiwaitaka. ¿Tsikapaitima piyotai? Pamakinari iintsi”.

18 Ikisanakiri piyari, jatanaki. Ari ishintsitanairi iwankari.

19 Ikanta jiyotaani Jesús, josampitairi apaniroini, ikantairi: “¿Iitama kaari nimatantari nowawijaakotiri?”

20 Ikantzi Jesús: “Iro kaari pimatantari tima tikira pikimisantapirotzi. Pinkimi nonkanti: Aririka pinkimisantaniinti, kantatsi pinkantiro otzishi: ‘Pishirinki’. Ari oshirinkaki. Tikaatsi kompitzimotimini aririka pinkimisantapiroti. Imapiro.

21 Iro kantacha pinkowirika poshinchiiri oyyakariri jirika iwankari, ontzimatyii pamañaari tyaaryoopiroini Pawa, pintziwintyaari”.

Japiitairo Jesús ikinkithatakota inkami

(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

22 Ikanta isaiki Jesús nampitsiki Galilea, ari ikantakiri jiyotaani: “Irootaintsi impithokashitaityaari Itomi Atziri.

23 Ari intsitokaitiri. Iro awijawitatya mawa kitiiyyiri, aritaki jañagai iijatzi”. Antawoiti jowashiritanaka jiyotaani ikimakiri ikantaki.

Jashitakaitawori tasorintsipanko impinaitirori

24 Ikanta jariitaka Jesús nampitsiki Capernaum, ari ipokakiri kowakotantatsiri kiriiki jashitakaitawori tasorintsipanko, josampitapaakiri Pedro: “¿Ipinatziroma yotaimiri jashitakaitawori tasorintsipanko?”

25 Ikantanaki Pedro: “Ipinatziro”. Ikanta ipiyapaa pankotsiki, iri thaawakotapainchari Jesús josampitawairi: “¿Iitama pikinkishiritari iiroka Simón? ¿Iitama ikowakotantziri pashinijatzi pinkathariiti? ¿Iriima ikowakoyitzi ijyininkapirori? ¿Iriima ikowakoyitzi ariitzinkari atziri kaari ijyininkata?”

26 Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Iri ikowakotzi ariitzinkari”. Ikantzi Jesús: “Ari okanta. Tii okowapirota impinatiro ikaatzi ijyininkapiroitari.

27 Tiimaita nokowi inkisaniintawaitya kowakotantatsiri kiriiki. Piyaati pinkachaati inkaariki. Aririka pinoshikaki apaani, paminapaantitiri, ari piñiiri kiriiki. Paanakiniri kowakotantatsiri, pimpiri. Iriitaki pimpinawintyaari iiroka iijatzi naaka”.

18

Tsika itzimi ñaapirotachari
(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

¹ Ikanta japatotairi jiyotaani Jesús, josampitakiri, ikantziri: “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi. ¿Iitama ñaapirotachani intsipatyaari impinkathariti?”

² Ikaimaki Jesús apaani iintsi, katziyapaaka niyankiniki isaikaiyakini irirori.

³ Ikantzi Jesús: “Iirorika pawintaanaari Pawa, pojjyakotaiyaari ikanta jirika iintsi, iiro piñiuro impinkathariwintantai Inkitijatzi. Imapiro.

⁴ Tima jirika iintsi tii jiyotzi jasagaawintawaitya. Iitarika ojjyakotaiyaarini, iriitaki ñaapirotaachani impinkathatairi Inkitijatzi.

⁵ Iitarika pairyaanari ikimisantaana, jaawakimi kamiitha ojyariri jirika iintsi, naakataki jaawaki kamiitha”.

Ari jantakaantaitiro kaaripirori
(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

⁶ “Iitarika antakaakirini kaaripirori kimitaariri jirika iintsi ikimisantaana, kamiithawaitakimi inthaitiniri mapi ikintsiki, jowiinkaitakiri ochiinkaatzii inkaari.

⁷ Imapiro onkowiinkati jaka kipatsiki. Iñaiti ojyiki antayitironi kaaripirori. Iro kantacha ari jowasankitaitakiri inkaati antakaantakironi.

⁸ Iroorika pako, iroorika piitzi pantantakawori kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinthatzinkakityiromi, tima iro kowapirotacha pawijakoponthokitai. Tii okamiithatzi otzimawita apiti pako, apiti piitzi, impoña patsipitaiyaawo paampari paata pintagaiya.

⁹ Iroorika poki pantanta kaaripirori, powajyaantairo, pinkimitakaantiro pinkithoryaatyiiromi, iro kowapirotacha pawijakopityakitai. Tii okamiithatzi otzimawita apiti poki, impoña jookaitaimi paata opaampaporinthaatzi sarinkawiniki”.

Ikinkithatakotaitziri ojya piyachari
(Lc. 15.3-7)

¹⁰ “Paamaakowintya pimanintzirikari ojyanaariri jirika iintsi. Tima ikimpoyaawintziri maninkariiti nampitawori Ashitanariki Inkitijatzi.

¹¹ Iro ipokantakari Itomi Atziri jowawijaakoshiritairi ikaatzii piyawitainchari.

¹² Pinkimi nojjyakaawintimiro. Tzimatsi piratachari ikaatzii 100 ojya. Impoña impiyagaantaka apaani, tzimanai 99 joiyyati. Ari jookanakiri pashini, jataki otzishimashiki jaminainatairi piyainchari.

13 Aririka iñiiri antawoiti inthaamintya jagairi piyaw-
itainchari. Antawoiti inkimoshiriti, anaanakiro ikimoshiri-
wintziri kaawitachari 99 kaari piyachani.

14 Ari ikimitari iijatzi Ashitairi Inkitijatzi, tii ikowi impiya-
gaantawaitya apaani ojanyaariri jirika iintsi”.

Tsika okanta ipiyakotantaitzi

15 “Aririka piñiiri piyyininka jantzimotimiro kaaripirori,
piyaatashitiri, pinkinkithawaitakairi apaniroini, poñaayiri
okaatzi ikinakaashitakari. Aririka inkimisantakimi, pi-
matairi, pikimitakaantaari iriirikami pirintzipirori.

16 Irooma iiro ikimisantzimi, paanaki pashini
kimisantzinkari, iirorika apiti, iri pintsipatyaari
pinkaminairi. Iro pimonkaatantyaawori ikantaitziri:

Intzimirika iyakowintaari, ontzimatyyi intzimi mawa atziri,
tiirika, apiti ñaakotakirini okaatzi ikinakaashitakari,
kamiithatatsi jowasankitaitiri.

17 Iirorika ikimisantzimi, pinkamantiri ikaatzi apatotapiin-
tachari. Iirorika ikimisantzi, pojyakaantiri kaari piyyininka,
ikimitakotakari kowakotziriri kiriiki ijyininka.

18 Iitarika pishinitairi iiroka jaka, irijatzi ishinitaitiri janta
inkitiki. Iriima inkaati kaari pishinitai iiroka jaka, iriitaki
kaari ishinitaitzi janta inkitiki. Imapiro.

19 Pinkimi nonkanti iijatzi: Aririka pinkaati apiti, aririka
ojyawakaiya pikinkishiritani, ari pinkowakotiri Ashitairi
Inkitijatzi, ari jimatakimiro.

20 Tsikarika japatotaiya apiti atziri, iirorika mawa ipairyaana
ikimisantaana, ari nosaikitari naaka janta notsipatari”.

21 Ari ipokapaaki Pedro, josampitapaakiri Jesús, ikantziri:
“Pinkathari, aririka ontzimi jantzimotinari nojyininka,
¿tsikama onkaati nompিয়াকotiri? ¿Arima onkaati 7?”

22 Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Iiro okantzi pimpiy-
atantya. Tima tii apa pimpiyakotiri onkaati 7, oyyiki papiipi-
intiro”.*

Ikantakota apiti atziri iriwiwitsiri

23 “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, iroowaitaki
jantziri pinkathari ikowakotziri jompiratani impinatairi jiri-
iwitziri.

24 Ikanta ikowakotziri iriwiwitsiri, ari ipokapaaki irii-
wipirotsiri oyyiki kiriiki.†

* **18:22** Ikantakoitziri jaka “oyyiki onkaati papiipiintiro”, aririka apiitapiintakiro
ampiyakotanti onkaati 7, apiitairo 7, impoña apiitairo 7, irojatziri ariitantatyaari
onkaati 70. † **18:24** Ikantaitziri “iriwipirotsiri”, iri ojyariri kaatatsiri 10 mil
talento. Ari onkantawitya jantawaiti oyyiki osarintsi, iiro ipinakowinta.

²⁵ Tikaatsi jayi impinatairiri. Ari ikantanaki pinkathari: ‘Paanakiri jirika atziri, iina, itomipaini, iijatzi okaatzi tzim-imotziriri, pimpimantiri. Nagaitaa kiriiki ikaatzi jiriiwitanari’.

²⁶ Ikanta ikimawaki ompirataari, jotzirowashitanakari pinkathari, ikantanakiri: ‘Iro pipimantana, poyaakotawakina kapichiini, aritaki nompinataimi’.

²⁷ Ikanta jirika pinkathari inishironkatairi jompiratani, ikantzi: ‘Aritaki, tii piriwitaana’. Ipiyakotairi okaatzi jirii-witziri.

²⁸ Ikanta jiyaatai ompirataari, itonkiyotakari aatsiki irii-witziriri irirori kapichiini. Joirikakintsitawakiri, ikantziri: ‘Pimpinatina piriwitanari’.[‡]

²⁹ Ari jotzirowashiwanakari, ikantziri: ‘Poyaawakina kapichiini aritaki nompinataimi’.

³⁰ Tii ikowi, jaanakiri, jomontyaakaantakiri, ikantziri: ‘Aririka pimpinataina piriwitana, ari nomishitowakaantaimi’.

³¹ Iro kantacha jiñaakiri ikaataiyini, tii inimotanakiri, jataki ikamantakiri pinkathari.

³² Ikanta pinkathari ikaimakaantakiri, ikantakiri: ‘Kaaripiroshiri pinatzi iiroka. Nopiyakotaimiro iiroka piriwitanari pikamitakina’.

³³ Ari pinkantantimi iiroka, pinishironkatanti.

³⁴ Antawo ikisanaka pinkathari, jomontyaakaantakiri, ikantziri: ‘Aririka pimpinataina iiroka, ari nomishitowakaantaimi’.

³⁵ Iro jantairi iijatzi paata Ashitanari Inkitijatzi, iirorika pinishironkayitairi pijyininka”.

19

Jiyotaantzi Jesús ikantzi: tii opantawo pookiro piina

(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

¹ Ikanta ithonkanakiro Jesús jiyotaantzi Galilea-ki, jataki intatsikirona Jordán-ki irojatzi Judea-ki.

² Ipiyowintaitawaari. Joshinchaapai oiyiki mantsiyari janta.

³ Ari ipokashitakiri Fariseo-paini, ikowi inkom-pitakaiyaarimi, josampitapaakiri ikantziri: “¿Jesús, shinitaantsitatsima jookashiwaityaawo iina atziri?”

⁴ Ari jakanakiri irirori, ikantanakiri: “¿Tiima piñaanatakotziro owakiraa jiwitsikantaitakari atziri? ¿Tiima jiwitsikaitakiri shirampari iijatzi tsinani?”

⁵ Ikantaitaki pairani:

[‡] **18:28** Ikantakoitziri jaka “iriiwitziriri kapichiini” irijatzi ikantaitziri 100 denario.

Ari jookawintairi shirampari ashitariri, jayi iina, Apaani inkantanaiya iwathaki jaawakaana.

⁶ Irootaki iiro okantanta jookiro atziri itsipataakaakariri Pawa, tima apaani ikantanaa, iiro okantzi jookawakaiya.

⁷ Ipoña josampitziri ikantzi: “¿Litama josankinatantawori pairani Moisés, ikantaki:

Aririka jookawakaitya, ontzimatyii impaitiri osankinarintsi jookawakaantyaari?”

⁸ Ikantzi Jesús: “Okantakaantziro tii pikimisantantitzi, irootaki ishinitantzimirori Moisés. Tii ari onkantya pairani owakiraa iwitsikantanakari maawoni.

⁹ Pinkimi nonkanti naaka: Ikaatzi ookashiwaitawori iina impoña jagai pashini, imayimpiritaki. Irooma omayimpiritirika iinantaitari, kantatsi jookaitiro. Itzimirika ayirori tsinani ookaawo, imayimpiritaki irirori”.

¹⁰ Ipoña ikantzi jiyotaani: “Aririka okanta, tiitya okamithatzi jagaiti iinantaitari”.

¹¹ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Iriirika Pawa kowakaimironi, aritaki pinkimathatakiro.

¹² Tzimatsi kantachari iiro okantanta jaayiti iina atziri. Tzimatsi atziri owa itzimapaaki ari ikantsita iiro okantzi jayi iina. Tzimatsi pashini jaakithokitaitziri iiro okantzi jayi iina. Tzimatsi iijatzi kowatsiri isaikashiwaitya, tima ityaaryoowintatziiri pinkathariwintantatsiri inkitiki. Kowatsiri jimatiro nokantakiri, jantiro”.

Itasonkawintziri Jesús iintsipaini

(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

¹³ Ipoña jamaitapaakiniri Jesús iintsipaini, ikantaitapaakiri: “Pamanakotinari niintsiti, potzimikapatziitotiri pintasonkawintiri”. Ari ikantzi jiyotaani Jesús: “Iiro poñaashirinkiri Awinkathariti”.

¹⁴ Ari ikantzi Jesús: “Pishinitiri iinchaaniki impokashitina. Iiro pithañaana. Tima inkaati kimitaiyaarini irirori, iriitaki ñaagaironi ipinkathariwintantai Inkitijatzi”.

¹⁵ Ikanta Jesús jotiropatziitoyitakiri iintsipaini, jatanai.

Ajyaagantachari mainari

(Mr. 10.17-31; Lc. 18.15-17)

¹⁶ Ari ipokaki mainari, josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “Kamiithari yotaantaniri. ¿Litama nantairi noñaantaiyaawori kañaanimintotsi?”

¹⁷ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “¿Litama pikantantanari ‘kamiithari?’ Tikaatsi kamiithatatsini jaka, apaniroini ikantakaawo Pawa ikamiithatzi. Pinkowirika piñagairo kañaanimintotsi, pimonkaatairo Ikantakaantaitani”.

¹⁸ Ikantzi irirori: “¿Otzimika?” Ari ikantzi Jesús:

Iiro pitsitokantzi.

Iiro pimayimpiritzi.

Iiro pikoshitzi.

Iiro pithiiyakotanta.

¹⁹ Pimpinkathatiri ashitzimiri.

Pitakotaiyaari piyyininka pinkimitakaantairi pitakotapiinta iiroka.

²⁰ Ari ikantzi mainari: “Nimatakiro maawoni jirokapaini, irojatzii nitanakawo pairani iinta niryaaanitapaakiini. ¿Iitama kowityaachari iroñaaka?”

²¹ Ikantzi Jesús: “Pikowirika pinkamiithashiriti, piyaati pipankoki, pimpimantiro maawoni tzimimotzimiri, pimpayitiri ashironkainkari, inkitiki pinintaawaitaiya. Aririka pimatakiro pimpokanaki, poyaatina”.

²² Ikanta ikimaki mainari, owashiri ikanta ipiyanaawo, tima ajyaagantzinkari jinatzii.

²³ Ipoña Jesús ikantanakiri jiyotaani: “Antawoiti impomirintsityaawo ajyaagantachari impinkathariwintairi Inkitijatzi. Imapiro”.

²⁴ Iikiro ikantatzi: “Tima iiro okantzi intyi piratsi camello imooki kithapi, iro owatsipiro ompomirintsitya intyi ajyaagantzinkari ipinkatharitai Pawa”.

²⁵ Ikanta ikimaki jiyotaani, iyokitzi ikantanaka, ikantaiyini: “¿Iitatyaakama awijakoshiritaatsini?”

²⁶ Jaminaminthatanakiri Jesús, ikantziri: “Iirotya jimataajaitziro apaniroini atziri, iriima Pawa tikaatsi pomirintsizimotyaarini”.

²⁷ Ari jakanaki Pedro, ikantanaki: “Jirika nokaataiyakini nokowi noyaatimi, nookayitanakiro maawoni tzimimotnari. ¿Iitama impinayiitainari paata?”

²⁸ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Aririka owakiraatai paata kipatsi, impinkathariwintantai Itomi Atziri, inkimitaiyaari pinkathari isaikantawo owaniinkatachari isaikaminto. Ari pinkimitaiyaari iijatzi iirokapaini pimpinkathariwintairi maawoni chariniyityaarini Israel-ni, ikaataiyini 12 jinashitaiyani. Imapiro.

²⁹ Tima ikaatzi oyaatakinari, jookawintanakiro ipanko, iririntzi, iritsiro, ashitariri, iina, iriintsiti, iipatsiti. Aritaki iñaayitairo ontzimimotairi ojiyiki, tima iriitaki pairyaayitnari. Irijatzi ñaayitaironi kañaanimintotsi.

³⁰ Tzimatsi itayitakawori iroñaaka, iri ñiironi jimpoiyyitai. Tzimayitatsi iijatzi impoiyyitatsiri iroñaaka, iri ñaayitironi jii-taiyaawo”.

20

Antawaitatsiri chochokimashiki

¹ “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, iriwaitaki ikanta atziri tzimatsiri ichochokimashiti. Jataki amaityaaki jamini antawaitatsini iwankirimashiki.

² Ikanta jiñaaki kowatsiri jantawaiti, ikantakiri: ‘Aririka pitanatyaawo pantawaiti iroñaaka irojatzi jyiitiini, nompinatimi apaani kiriiki’. Ikantaiyini antawaitatsini: ‘Kamiithataki’. Jatanaki jantawaiti pankirintsimashiki.*

³ Ikanta ijinokiityaapaaki ooryaatsiri, iijatzi ipiyanaa ashitawori iwankirimashi. Iñaapai pashini saikashiwaitachari, ikatziyaiyaani.†

⁴ Ikantapaakiri: ‘Aririka piyaati pantawaiti nowankirimashiki, ari nompinapirotakimi’. Ari jiyaataki jantawaiti.

⁵ Ari ikimitaakiro itampatzikatapaaki ooryaatsiri, iijatzi itainkanaki ooryaatsiri.‡

⁶ Ari ikimitakiro iijatzi otsiniriityaanaki, iñaapai saikashiwaitachari atziri, josampitapaakiri: ‘¿Tikaatsima pantawairi pisaikashiwaitantari kitijiyiriki?’§

⁷ Ari ikantaiyini: ‘Tikaatsi antawaitakainani’. Ikantzi irirori: ‘Piyaati pantawaiti nowankirimashiki, ari nompinapirotakimi’.

⁸ Okanta otsiniritanaki, ashitawori iwankirimashi, ikantakiri owiriri iiriikiti: ‘Pinkaimiri maawoni antawaitatsiri pimpinatiri. Iri pitawatya pimpinatiri impoitapaintsiri jantawaitaki, irojatzi pimatantatyaariri itakawori amaityaaki’.

⁹ Ikanta ipokaki impoitapaintsiri jantawaitzi, kapichiini jantawaitaki, iro kantacha ipinaitakiri apaani kiriiki.

¹⁰ Ipokaiyakini itakawori amaityaaki jantawaitaki, iñaajaantzi impinapiroitiri irirori. Aña tii, apaanimachiini kiriiki ipinaitakiri iijatzi.

¹¹ Ikanta ipinawiitakari, ikisanakiri ashitawori jantawairi,

¹² ikantanakiri: ‘Tii jantawaipirotzzi impoitapaintsiri, iro kantacha imonkaatakina pipinatakanari, naaka kimaatsipirotakariri ooryaatsiri’.

¹³ Ari ikantzi ashitawori iwankirimashi: ‘Ajyininká, nopinatakimi kamiitha, ¿tiima nokantsitakimi amaityaaki nompinatimi apaani kiriiki?’

¹⁴ Jirika piiriikiti nompinatimiri, piyaatai pipankoki. Naaka nintashitacha nompinatiri apaani kiriiki impoitapaintsiri jantawaitzi,

* **20:2** Kantakotachari jaka “kiriiki”, irijatzi jiitaitziri iijatzi “denario”. † **20:3** Iri ikantaitziri pairani ooryaatsiri 3. ‡ **20:5** Ikantaitziri pairani ooryaatsiri 6, iijatzi ikantaitziri ooryaatsiri 9. § **20:6** Ikantaitziri pairani ooryaatsiri 11.

15 ¿Iroma okantzi nompinatiri jirikapaini nonintashitari naaka? ¿Pikisaniintakotatyaanawoma nonishironkatantzi?’

16 Tzimayitatsi itayitawori, iri ñiironi jimpoiyyitai. Tzimayitatsi iijatzi impoiyyitatsi, iri ñiironi jитайaawo”.

Japiitairo Jesús ikinkithatakotziro jowamaitiri

(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

17 Ikanta itonkaanaki Jesús jiyaatiro Jerusalén-ki, jaanakiri 12 jiyotaani ikinakaanairi aatsiki, ikantziri:

18 “Aatatzi Jerusalén-ki. Ari jaakaanaitiri Itomi Atziri, jayiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, intsipatatyaari Yotzinkariiti, iri yakawintirini intsitokaitiri.

19 Irootaki jaantanatyaariri atziri kaari ajyininkata. Ari impajawaitaitiri. Impoña impaikakotaitiri. Iro awijawitaty mawa kitiiyiri, ari jañagai iijatzi”.

Ikowiri Jacobo iijatzi Juan

(Mr. 10.35-45)

20 Okanta iina Zebedeo opokashitakiri Jesús, otsipatakari otomipaini: Jacobo iijatzi Juan. Otzirowashitapaakari, okantapaakiri: “Nokowi pinishironkatina”.

21 Ari josampitanakiro, ikantziro: “¿Iita pikowakotanari?” Okantzi iroori: “Tima irootaintsi pimpinkatharintsiti, nokowi intsipatimi notomi impinkathariwintanti, isaikimotimi apaani pakopiroriki, iriima pashini isaiki pampatiki”.

22 Ari ikantanaki Jesús: “Tiitya piyotziro oita pikowakotanari. Ojyiki nonkimaatsityaari naaka. ¿Arima pamawitakiro iiroka pinkimaatsitya oiyiki? ¿Arima pojyatyaana nonkami naaka?” Ari ikantaiyini: “Aritaki nimatakiro”.*

23 Ikantanaki Jesús: “Imapiro, irootaintsi pinkimiro onkaati nonkimaatsityaari naaka. Irooma pintsipatina ampinkathariwintanti pisaiki apaani nakopiroriki, pashini nampatiki, tii naaka yotironi iita nontsipatyaari, apa jiyotzi Ashitanari iitarika ikajyaakaayitakiri”.†

24 Ikanta ikimaki pashini jiyotaani, ikisanakiri Juan iijatzi Jacobo.

25 Ari japatotairi Jesús jiyotaani, ikantziri: “Piyotaiyini iiroka tsika ikanta ipinkatharitziri kaari ajyininkata, owanaa jompiratanta. Ari ikimitari iijatzi ñaapirotachari ipinkatharitziri irirori.

* **20:22** Iro ikantakotzi Jesús jaka: “¿Arima pimatakiro iiroka piriro kipijyaari onkaati niriri naaka? ¿Arima pojyatyaana nompiniikaati naaka aririka inkitataitakina?” † **20:23** Iro ikantakotzi Jesús: “Imapiro, aritaki pinkimakiro niriri naaka, aritaki pinkimitatyaana nompiniikaati naaka ikitataitakinari”.

26 Irooma iirokaiti, aririka pinkowi piñaapirotya, pojyakotyaari ikanta ompirataari.

27 Iroorika pinkowi pijiwatakaanti, iri pojyakotya ikanta ompirataari.

28 Tii iro impokantyaari Itomi Atziri jompiratantya, iro ipokantakari jojyakotyaari ompirataari, inkamawintanti, iri pinakowintantatsini, jookaakowintairi maawoni”.

Jaminakaitairi apiti kaari okichaatsini

(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

29 Ikanta jawijanaki Jericó-ki, oiyiki atziri oyaatanakiriri.

30 Ari isaikaki aatsinampiki apiti kaari okichaatsini. Kimaki irirori, ikantaitzi: “Ari inkinapaaki Jesús jaka aat-siki”. Irootaki ikaimantanakari, ikantzzi: “¡Pinkathari, icharini David-ni, pinishironkataina naaka!”

31 Oiyiki ikisawiitanakari. Tii imairitzi, iikiro ikaimanakitzi shintsiini: “¡Pinkathari, icharini David-ni, pinishironkataina naaka!”

32 Ari ikatziyapaaka Jesús, ikaimakiri, ikantziri: “¿lita pikowiri nantzimotimiri?”

33 Ikantaiyini irirori: “Pinkathari, nokowi naminawaitai kamiitha”.

34 Antawoiti jinishironkatanakiri Jesús jirika kaari okichaatsini, ipampiyookitakiri irookiki. Aminawaitanai kamiitha, joyaatanakiri Jesús.

21

Ariitaa Jesús Jerusalén-ki

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

1 Ari okaakitziimatapaaki jariitantyaari Jerusalén-ki. Ari-itaiyakani Betfagé-ki omontiminthatakari otzishi Olivo. Ari jotyaaantakiri Jesús apiti jiyotaani,

2 ikantakiri: “Piyaati nampitsiki amontitakari, ari piñiiri inthatakotya burro ontsipatatyaari oryaaniti. Pinthataryaakotiro, pamakinawo.

3 Tzimatsirika osampitawakimini, pinkantiri iiroka: ‘Ikwatziiro pinkathari. Aritaki joipiyaimiro’ ”.

4 Ari imonkaatari josankinatakiri pairani Kamantantaniri, ikantaki:

5 Pinkamantairi maawoni Jerusalén-jatzi:

Aatsikitaki Piwinkathariti ipokashitakimi,

Tsinampashiri ikantaka, ityaakaakari burro

Iwonkiri jinatzi burro, iintsiti piratsi jaakagaitziri tinari.

6 Ikanta jotyaaantakiri apiti jiyotaani, jimatakiro okaatzi ikantakiri Jesús.

⁷ Jamakiro burro otsipatakari oryaanitsiti. Jowankiitakiniri manthakintsi imitzikaaki inkini intyaakaaityaawo. Ityaakaanakawo Jesús.

⁸ Ikanta atziripaini piyotainchari janta, joomaankashitakiri imanthaki aatsiki tsika inkinanaki. Tzimatsi pashini chikayitanaintsiri inchashi joomaankashitiriri iijatzi.

⁹ Ikaatzi atziri iwataintsiri, iijatzi oyaatakiriri itaapiiki, ikaimaiyini, ikantzi:

¡Thami apinkathatairi icharini David-ni!

¡Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkathari aitziri otyaantakiriri!

¡Aatsikitaki Awinkatharipirotyaari!

¹⁰ Irojatzzi jariitantapaakari Jesús nampitsiki Jerusalén. Ari josampitawakaanaka nampitawori, ikantaiyini: “¿Litaka jirika?”

¹¹ Tzimatsi atziri kantanaintsiri: “Iriitaki Jesús Kamantantani, iri poñaachari Nazaret-ki saikatsiri Galilea-ki”.

Jomishitowiri Jesús pimantayitatsiri tasorintsipankoki
(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹² Ikanta Jesús, tyaapaaki tasorintsipankoki. Jomishitowaapaakiri pimantayitatsiri iijatzi ikaatzi amanantayitatsiri. Jotatsinkayitapaakiro jowantayitariri kiriiki, ari ikimitaakiro iijatzi tsika jowaitziri shiro.

¹³ Ikantapaakiri: “Okantzi osankinarintsi, iñaawaitzi Pawa, ikantzi:

Nopanko inatzi jiroka, ari jamanapiintaityaanari.

Pamatawitantapiintaki iirokaiti pipimantayitzi, pikimitakaantakiro koshintzipanko”.

¹⁴ Ari ipokashitapaakiriri Jesús janta tasorintsipankoki oiyiki kaari okichaatsini, kisopookiri, joshinchaayitairi maawoni.

¹⁵ Tima owanaa okamiithataki jantakiri Jesús. Ikanta jiñaakiri iinchiiriki jantakiri, ikaimaiyanaki, ikantzi:

¡Thami apinkathatairi icharini David-ni!

Ikisaiyanakani ijiwaripaini Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Yotzinkariiti, tima tii inimotziri.

¹⁶ Ari josampitaitanakiri Jesús, ikantaitziri: “¿Pikimakirima ikantaiyirini iinchiiriki?” Ari ikantzi Jesús: “Nokimakiri.

¿Tiima piñaanatziro osankinarintsi? kantatsiri:

Iri iwankariiti iijatzi iintsipaini thoyitzirori itini,

Pikantakaakari impinkathayitaimi”.

¹⁷ Ari ipiyanaka Jesús ikinanairo Betania-ki. Ari jimaapairi.

Jiyakatziro kaari kithokitatsi pankirintsi
(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Okanta amaityaaki iijatzi ipiyaawo Jesús nampitsiki. Ari itajyaapaaki niyanki aatsi.

19 Jiñaapaaki aatsinampiki okatziya pankirintsi, jiyaatashitanakiro, jiñaatzi tii okithokitzi, iyoshiita oshi. Jiyakatanakiro, ikantziro: “Ari pathi powiro iiro pikithokitai”. Okanta pankirintsi, kamashitanaki.*

20 Ikanta jiñaakiro jiyotaanipaini, iyokitzi ikantanaka, josampitanakiri: “¿Tsika okantaka okamashitantanakari pankirintsi?”

21 Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Imapiro nonkantimi, tyayoorika pawintaina, iirorika pikisoshiriwaitzi, ari pimatakiro iiroka, ari anaanakiro okanta piñaakiro pankirintsi. Kantatsi pinkantimi: ‘Oshirinki otzishi, ompiinki inkaariki’. Ari imatya.

22 Tima onkaati pinkowakotairiri Pawa, aririka pawintaapirotanatyaaari, aritaki impakimiro”.

Ishintsinka Jesús

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

23 Ikanta jariiata Jesús tasorintsipankoki, jiyotaantapai iijatzi. Ari ipokapaaki ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Antaripiropaini, josampitapaakiri: “¿Iitaka otyaantakimiri poñaagantiro pishintsinka?”

24 Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Iijatzi naaka tzimatsi nosampitimiri. Aririka pakakinawo, aritaki nonkantakimi iita otyaantakinari.

25 Tima jowiinkaantantaki Juan-ni, ¿Iitaka otyaantakiriri? ¿Pawama? ¿Atzirima?” Ipoña ikantawakaiyanakani: “Aririka ankantakiri Pawa otyaantakiriri, ari inkantanakai: ‘¿Iitama kaari pikimisantantari?’

26 Aririka ankanti: ‘Atziri otyaantakiriri’, ari inkisanakai atziripaini”. Tima ikantaiyini atziri Kamantantaniri jinatzi Juan-ni.

27 Ari ikantaiyini: “Tii niyotziro”. Ari ikantanaki iijatzi Jesús: “Ari nokimitsita naaka, iiro nokamantzimiro iita otyaantakinari”.

Ikinkithatakoitziri apiti itomintaitari

28 Ipoña josampitantakiri Jesús, ikantzi: “¿Tsika okantzimotzimika iirokaiti jiroka? Tzimatsi atziri, tzimatsiri apiti itomi. Okanta apaani kitiijyiri ikantakiri itomi: ‘Notomi, piyaati pantawaiti pankirintsimashiki’.

29 Ari jakanakiri itomi, ikantanakiri: ‘Tii nokowi’. Iro kantacha osamaniityaaki, opiyimoshiritaari itomi, jataki jantawaitzi.

* 21:19 Kantakotachari jaka “pankirintsi”, iro jiiitaitziri “higuera”.

³⁰ Ipoña jiyaatashitakiri pashini itomi, ikantakiri iijatzi. Ikantanaki irirori: ‘Ari nimatakiro, Paapá’. Iro kantacha tii jiyaatzi.

³¹ ¿Itzimika itomi antakirori ikowakiri ashitariri?” Ari jakaiyanakini, ikantzi: “Iri antakirori jompiratakari kitziroini”. Ipoña ikantzi Jesús: “Iri ityaawoni janaakotimi impinkathariwintairi Pawa ikaatzi kowakotziriri kiriiki ijyininka, iijatzi mayimpiroyitatsiri. Imapiro.

³² Tima ipokaki pairani Juan owiinkaatananiri, ikamantawitakimi tsika pinkantya pinkamiithashiritantaiyaarimi, iro kantacha tii pikimisantawakiri. Iriima ikaatzi kowakotziriri kiriiki ijyininka, iijatzi mayimpiroyitatsiri, okimisantawakiri. Piñaawitawakari iirokaiti, iro kantacha tii powajyaantziro tsika pikantaiyani, inkini pinkimisantawakiri”.

Kaaripiroshiriri antawaitatsiri

(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

³³ “Pinkimi pashini nojyakaawintimiri. Tzimatsi atziri pankitziroiri chochokimashi, jotantotakotakiro maawoni othapiki, jiwitsikashitakiro jowirona owaaki paata, jiwitsikaki iijatzi pankojyitantsi inkini jaminakoitiro. Ipoña jaminaki atziri aminironi iwankirimashi. Jataki irirori intaina.

³⁴ Okanta okithokipaititaki chochoki, jotyaantaki jompiratani jaakiti.

³⁵ Ikanta antawaitatsiri aminirori pankirintsimashi, jiñaawakiri ipokaiyakini ompirataari, jaawakiri jompojawaki apaani, itsitokakiri pashini, jojyimiyantakari mapi pashini.

³⁶ Ipoña jotyaantaki pashini jompiratani, oiyiki ikaataiyakini. Ari ikimitaawakiri iijatzi irirori.

³⁷ Iwiyaantapaakawori, jotyaantakiri itomipirori irirori, ikantzi: ‘Aritaikima ipinkathaitawakiri notomi naaka’.

³⁸ Ikanta jirikapaini antawaitatsiri, jiñaawakiri itomi, ikantawakaanaka: ‘Iri ashitaiyaawoni paata jiroka pankirintsimashi. Thami antsitokiri, ayiroota aaka’.

³⁹ Joirikawakiri, jaanakiri othapiki pankirintsimashi, itsitokakiri.

⁴⁰ Aririka impokanaki ashitawori iwankirimashi, ¿tsikatya inkantirika jirikapaini antawaitatsiri?”

⁴¹ Ari jakaiyanakini, ikantzi: “Ontzimatyii jowamagaitiri jirikapaini kaaripirori, jaminai pashini kamiithari aminaironi pankirintsimashi, otyaantapiintiniriri okithoki iwankiri”.

⁴² Ipoña ikantzi Jesús: “Tima piñaanatziro okantziri Osankinarintsiirori:

Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi,

Iro kantzimaitacha jowatzikaitairo mapi pankotsinampiki, ikimitakagaitaawo iroorikami tzinkamitsi.

Iriitaki Awinkathariti Pawa owairori onaminaki, Irootaki ayokitziwintantakariri maawoni”.

⁴³ “Iro nokantantari: Iiro piñiuro impinkathariwintaimi Pawa, iri impinkathariwintai pashinijatzzi atziri ikaatzzi ojyawori pankirintsi okithokitzi ikimisantanaira.

⁴⁴ Jiroka okantakota mapi: Iitarika ontajyaawoni mapi iparyaantakawo, ari intankawaitaki. Iriima inkaati awitsinairi, ari ompichaakiri”.

⁴⁵ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Fariseopaini jiyotawakiro iriitaki jojyakaawintaitaki.

⁴⁶ Ikowawitanaka jaakaanakirimi, iro kantacha oiyiki ithaawantakari atziripaini. Tima ikantaiyini atziriiiti Kaman-tantaniri jinatzi Jesús.

22

Jojyakaawintaitziri aawakaachari

¹ Ipoña japiitakiro Jesús jojyakaawintziro jiyotaantziri. Iikantzi:

² “Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzzi, jojyakotakari pinkathari oimoshirinkiriri itomi jaawakaa.

³ Jotyaantakiri jompiratani, inkamantiri inkaati pokatsini joimoshirintya. Iro kantacha jirikapaini, tii ipokaiyini.

⁴ Ipoña jotyaantaki pashini jompiratani, ikantakiri: ‘Pinkantiri nokaimakaanani impoki joya, nowamaaki wathayitatsiri nopira, noimoshirinkatziiri notomi jaawakaiya’.

⁵ Iro kantacha iikiro jiyaatatzi ipiyathataiyani. Jataki jowaniki, pashini ikinanaki ipimantayitzi.

⁶ Tzimatsi pashini owasankitaawakiriri ompirataari, itsitokakiri iijatzzi.

⁷ Ikanta ikimaki pinkathari, jotyaantaki jowayiriti, japiro-takiri itsitokiri owamaantantsiri, itaakiro inampitsiti.

⁸ Ipoña ikantairi pashini jimpiratani: ‘Aritaki witsikaka owanawontsi oimoshirintyaari, tii impokaiyini nokaimakaanawitakari.

⁹ Piyaaati aatsiki ikinapiintaitzi, pinkantiri inkaati piñiuri impokiita oimoshirintya’.

¹⁰ Ikanta jiyaataki ompirataari, japatotakiri ikaatzzi jiñaakiri: kamiithari iijatzzi kaaripirori. Piyotaiyakani oiyiki oimoshirinkachani.

¹¹ Ari jiyaatanaki pinkathari jaminiri ikaatzzi pokaintsiri. Jiñaatzzi osatikainchari apaani tii ikithaatashitapaakari aawakaachari.

12 Ikantapaakiri: ‘Ayyininka, ¿tsika pikanta pityaantakari jaka tii pikithaawintari notomi?’ Ari imairitaki, tii jaki.

13 Ipoña pinkathari inkantakiri jimpiratani: ‘Poo-jowakotiri, poojokiitiri, pookiri otsinirikitaki, ari jiraawaityaari jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitaiya’.

14 Tima oyyiki inkaimawiitya, kapichiini inkaati jiyoshi-itaitiri”.

*Ikinkithatakoitziri kiriiki impinaitiriri pinkathari
(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)*

15 Ari ipiyapaaka Fariseo-paini. Ikinkithawaitaiyakini, ikantawakaiyani: “¿Tsika ankinakairika ankompitakaantyaariri Jesús?”

16 Ipoña jotyaantaki jiyotaani irirori itsipatakari jaapatziyani Herodes, ikantapaakiri Jesús: “Yotaantanirí, okaatzi piyotaantziri imapiro inatzi. Aritaki jiyotakoitairi tyaaryoopiironi Pawa. Tima tikaatsi pinthaawakaiya.

17 Pinkantina iita pikinkishiritari: ¿Okamiithatzima ampiri kiriiki ikowakotantziri Pinkathari César?”

18 Iro kantacha Jesús, jiyotawakiri ikinkishiritari, ikantziri: “Thiyyinkarí. ¿Iitama piñaantashiwaitantanari?”

19 Poñaayinari kiriiki pipinatapiintziriri Pinkathari”. Ari jamaitapaakiniri apaani kiriiki jiitaitziri “denario”.

20 Ipoña josampitziri: “¿Iitaka ashitawori iwairo jaka? ¿Iitaka jirika oyyakaantainchari?”

21 Ikantaiyini: “Jashi César”. Ari ikantzi Jesús: “Tima iri César ashitari, pantantyaanari ikowakaimiri, pimpinatiri. Iriima ikaatzi jashitari Pawa, pantantyaanari ikowakaimiri irirori”.

22 Ikanta ikimaiyakini ikantaki Jesús, iyokitzi ikantaiyanakani, jowajyaantanakiri. Jataiyaini.

*Josampitakowintaitziro jañagai kamayitatsiri
(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)*

23 Ikanta ipokaiyakini Saduceo jiñiiri Jesús. Iriitaki Saduceo kantapiintatsiri: “Iiro jañagai kamayitatsiri”. Josampitapaakiri Jesús,

24 ikantapaakiri: “Yotaantanirí, josankinataki pairani Moisés, okantzi: ‘Aririka inkami atziri, iiorika jowaiyantakaanakiro iina, okamiithatzi jagairo iririntzi, jowaiyantakagairo. Ontzimatyii inkimitakaantairi iriirikami ashityaarini iririntzi kamaintsiri’.

25 Thami ankantawaki: Tzimatsi 7 irintzitawakaachari. Itawori itzimi jaaki iina, tikira jowaiyantakairo iina, ikamaki jagairo pashini iririntzi.

26 Ari ikimitakari iijatzi apititanaintsiri iririntzi. Ipoñaapaaka pashini mawatanaintsiri. Ari ikimitakari maawoni ikaatzi 7.

27 Okanta osamanitaki kamai iijatzi iroori tsinani.

28 Aririkami jañaayitaimi paata kamayitatsiri, ¿iitama oim-intapirotaiyaari tsinani? Tima maawoni ikaataki 7 iinantaw-itakawo”.

29 Ipoña jakanaki Jesús, ikantziri: “Pikinakaashitakawo iiroka, tii piyotakotziro Osankinarintsipirori, tii piyotakotairo iijatzi ishintsinka Pawa.

30 Tima aririka jañaayitai paata kamayitatsiri, iiro itzimapai aawakaayitaachani. Jojyapaiyaari imaninkariti Pawa Inkijatzzi.

31 ¿Tiima piñaanatakotiro tsika onkantya aririka jañaayitai kamayitatsiri? Tima ikantaki Pawa, iñaawaitzi:

32 Naakataki Pawa ipinkathatziri Abraham, Isaac, iijatzi Jacob.

Ari ayotaiyini añaayitatsi irirori, tima tii okantzi kaminkari impinkathatiri Pawa, apa jimatziro añaayitatsiri”.

33 Ikanta ikimaitakiri Jesús ikantakiri, iyokitzi ikantaiyanakani, ikantzi: “Imapiro okamiithatzi jiyotaantziri”.

*Ikinkithatakoitziro ikowakaapirotantziri Pawa
(Mr. 12.28-34; Lc. 10.25-28)*

34 Ipoña japatotaiyakani Fariseo, tima ikimaki kamiitha jakakiri Saduceo josampitakiriri.

35 Ikanta apaani, irijatzi yotakopirowitawori Ikantakaantaitani, ipokashitakiri Jesús josampitiri, ikowi inkompi-takaiyaarimi, ikantapaakiri:

36 “Yotaantanirí, ¿otzimika Ikantakaantaitani anairori pashini?”

37 Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Piwinkathariti jinatzzi Pawa, ontzimatyii pitakopirotaiyaari, pitakoshiritaiyaari, pampithashiri powairi iijatzi.

38 Irootaki itawori Ikantakaantaitani, iro ikowapiroitziri.

39 Ari ojoyawo apititanaintsiri: Ontzimatyii pitakotaiyaari pijyininka, pinkimitakaantairi pinishironkatziro iiroka piwatha.

40 Aririka pimonkaatakiro jiroka apitika, pimatakiro maawoni josankinatakiri Moisés-ni, iijatzi maawoni josankinatakiri Kamantantaniri”.

*¿Iitama charinitariri Cristo?
(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)*

41 Ipoña jimatanakiro irirori Jesús, josampitakiri Fariseo-paini itsipatakari japatotaiyani.

⁴² Ikantziri: “¿Litama pikinkishiritakotariri iiroka Cristo? ¿Litama charinitariri?” Ikantaiyini Fariseo: “Icharini David-ni jinatzi”.

⁴³ Ipoña ikantzi Jesús: “¿Litama jiñaawaitakaantariri pairani David-ni Tasorintsinkantsi, okanta jojyakaantakariri Iwinkathariti? Tima ikantaki pairani:

⁴⁴ Iñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi nowinkathariti: Pisaikapai Nakopiroriki ampinkathariwintanti, Irojatz paata nowasankitaantaiyaariri kisaniintakimiri, Ari paatzikantaiyaari piitzi.

⁴⁵ Aña jimatsitataikawo David-ni ikantziri: ‘Nowinkathariti jinatzi’. ¿Tsikama inkini incharinityaari?”

⁴⁶ Ari jimairitaiyanakini tii jaki. Thaawashiri ikantaiyanakani, tikaatsi kowanaatsini josampitanairi.

23

*Ikinkithatakoitziri Yotzinkariiti ipoña Fariseo-paini
(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)*

¹ Ipoña ikinkithatakaakiri Jesús ikaatzi apatowintakariri, iijatzi jiyotaanipaini, ikantzi:

² “Paminiri Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, iro jaakowinta jowaagakoyitziro okaatzi josankinatakiri pairani Moisés-ni.

³ Kamiithawitacha pinkimisantiri onkaati inkantimiri, timaita okamiithatzi pojyakotyaaari okaatzi jantayitziri, tima tii jimonkaayitziro irirori.

⁴ Imapiro opomirintsita ikowakaimiri pimayitainiri. Tii jiñimaitawo impomirintsiwintyaawo irirori jimayitiro.

⁵ Jantashiyitawo ikowiri onkanya jiñaantaityaariri. Owanaa jinintziro mishinantsimonki tsika jotitaitziro Osankinarintsipirori jontarikakotziro ijiympaki, iijatzi itamakoki. Owanaa jowaniinkakaakitziro iithaari ishirikaki manthakintsi.

⁶ Iro ikowapiintaki josatikaitiri niyanki aririka jowaiyaani ijiyininka. Ari ikimitari iijatzi aririka jiyaati pankotsiki japa-totapiintaita.

⁷ Pinkatha ikowi jiwithatapiintaityaari aririka jiñaitiri. Ikowi iijatzi inkantaitiri: ‘¡Yotaanarí!’

⁸ Tii okamiithatzi pimatiro iiroka, iiro pikowashita inkantaitimi: ‘¡Yotaanarí!’ Tima maawoni iirokaiti kimiwaitaka pirintzitawakaatya. Apaani ikanta yotaantatsiri, iriitaki Cristo, tikaatsi pashini.

⁹ Jaka kipatsiki, tii okamiithatzi pinkantashiwaityaari pi-jiyininka: ‘¡Ashitanarí!’ Tima apaani ikanta Ashitzimiri Inkiti-jatzi.

10 Tii okamiithatzi iijatzii inkantaitimi: ‘¡Nowinkathariti!’ Tima apaani ikanta piwinkathariti, iriitaki Cristo.

11 Inkaati kowatsini jiñaapirotya, jojoyakotyaaari ikanta ompirataari.

12 Tsikarika itzimi kowashiwaitachani impinkathaitirimi, aritaki jiñaakiro intsinampashiritakaitairi. Iriima tsinampashiriwaitatsiri, iriitaki impinkathayitairi.

13 ¡Ikantamachiitzimi iiroka Yotzinkariiti iijatzii Fariseo, thiyyinkari pinaki! Owanaa potzikakiri kowatsiri impinkathariwintairi Pawa. Tima iiro piñiuro iiroka impinkathariwintaimi, tii pikowi impinkathariwintiri pashini.

14 ¡Ikantamachiitzimi iirokaiti Yotzinkariiti iijatzii Fariseo, thiyyinkari pinatzi! Pathaagakawo kamatsiri oimi pashitawo opanko, iro posamaninkantawori pamanapiintawita iiro jiyotantaitzimi. Iro kantzimaitacha antawo jowasankitaayitaimi.

15 ¡Ikantamachiitzimi iirokaiti Yotzinkariiti iijatzii Fariseo, thiyyinkari pinatzi! Owanaa pipomirintsiwintakari atziriti kaari ajyininkata jojoyakotai aaka a-judá-mirinkatzi, piyotakiri inthiyyinkariti irirori. Iro ikimitakotantzimiri iiroka jatsipitaiyaawo sarinkawini.

16 ¡Ikantamachiitzimi iirokaiti, ojyariri kamampotaakiri ikathatawakaiyani! Tima aririka impairyaaashiityaawo tasorintsipanko, ikantayitzi: ‘Jowasankitaina Tasorintsipankowiri iirorika nimonkaatziro nokantziri’. Iro kantacha pikantaiyini iirokaiti: ‘Iirorika jimonkaataitziro, tikaatsi oitya’. Irooma aririka impairyaitiri oro saikatsiri tasorintsipankoki, pikantapiintaki: ‘Ontzimatyii jantaitiro ikantaitakiri’.

17 ¡Masontzishiriri, kamampotaakishiriri! ¿Iitama kowapirotachari, iriima oro? Kaari, tima irootaki iroopirotatsi tasorintsipanko otasorintsitakairi oro.

18 Ari okantari iijatzii aririka impairyaitiro taapirimintotsi, ikantayitzi: ‘Jowasankitaina Ataapiintziniri iirorika nimonkaatziro nokantziri’. Iro kantacha pikantapiintaiyakini iirokaiti: ‘Iirorika jimonkaataitziro, tikaatsi oitya’. Irooma aririka impairyaitiri piratsi itaayitzi taapirimintotsiki, pikantapiintaki: ‘Ontzimatyii jantaitiro ikantaitakiri’.

19 ¡Masontzishiriri, kamampotaakishiriri! ¿Iitama kowapirotachari, iriima piratsi? Kaari, tima irootaki iroopirotatsi taapirimintotsi otasorintsitakairi itaayitzi.

20 Ikaatzi pairyirori taapirimintotsi, ari okaatzi ipairyaaakiro maawoni itaayitzi janta.

21 Iijatzii jojyari ikaatzi pairyirori tasorintsipanko, ari okaatzi ipairyaaakiro ikaatzi tzimantawori.

22 Ikaatzi pairyirori inkiti, ipairyaakiro maawoni isaikinta Pawa, ikimitakaantakawo iriimi Pawa impairyaaki.

23 ¡Ikantamachiitzimi Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pinashitapiintanari pashitakaariri Pawa, pipayitapiintziri inchajyaaniki. Tiimaita pantayitziro kowapirotachari ikowakaimiri: Pinkamiithashiriyiti, pinishironkashiritanti, pawintaashiritaiyaari. Irootaki kowapirotachari pantayitairo, iiro powajyaantzimaitawo pantiniri pashini.*

24 ¡Kamampotaakiri, kathatawakaachari! Pikimitakari pankinatariri shikiryaaaniki iiro jirakotantari, jirakotzimaitakari antari piratsi.†

25 ¡Ikantamachiitzimi Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pikimitakotakawo iraamintotsi iijatzi owamintotsi, okitiwita jikokiroki kamiitha, tompinakitaki inthomainta. Ari pikantayitakari iiroka kantatsi iñaitimi kamiithashiri pinatzi, aña koshintzi pinatzi, pikowapiintakiro apaniroini pinintaawaitya.

26 ¡Kamampotaakiri Fariseo! Pinkimitakaantya pojyitapiintziro piraaminto iijatzi powaminto inthomainta, onkantantyaari onkititai jikokiroki iijatzi.

27 ¡Ikantamachiitzimi Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pojyakawo okitamaawita jowantaitariri kaminkari, owaniinka okantawita jiñokiini. Iro kantacha shityiinka okantaka inthomainta, ari isaikaki itonkipooki kaminkari.

28 Ari pikimiyitakari iiroka, jiñaawitakimi atziri pantakiro kamiithari, iro kantzimaitacha kaaripiroshiritakimi inthomainta, thiiyinkari pinatzi.

29 ¡Ikantamachiitzimi Yotzinkariiti iijatzi Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Iitama piwitsikapiritantawori ikitaitziri Kamantanantari, powaniinkayitziro inkini inkinkishiritakoitapiintiri, inkantaiti: ‘Kamiithashiri jinataki jirika’.

30 Pikantaiyini iijatzi: ‘Arimi nontzimitatyaami pairani iirotya nowamaayitziro, iiro nojyakotari nocharinini owamaakiriri Kamantanantari’.

31 Irokataki kinkithatakotacha apaniroini, iri pojyakoyita iiroka picharinini ikaatzi owamaayitakiriri pairani Kamantanantari.

32 ¡Incha pothotyiro iiroka kaaripirori jitakaantakari pairani pichariniiti!

33 ¡Tima pojyakari pijyininkatatyaarimi maanki! Kaaripiroshiri pikantaka. ¿Tsikama pinkantaiyaaka pishiyapithatantyaawori pashironkaiya sarinkawiniki?

* 23:23 Iro ikantaitzi jaka inchajyaaniki: menta, eneldo, comino. † 23:24 Kantakotachari jaka “antari piratsi”, iri iitachari “camello”.

³⁴ Irootaki notyaantantzimiriri pairani Kamantantaniri, yotaniri, iijatzi yotzinkari. Iriitaki powamaagaantakiri apawopaini, pimpaikakotakaantiri. Iriima pashini, pimpa-jatakaantawaitiri tsika japatotapiintaita, ojyiki powasankitaayitiri maawoni nampitsiki.

³⁵ Iro piñaantyaawori iiroka jowasankitaawintaitimiri ikaatzi kamayitaintsiri pairani, jitanakawo kamiithashiriri Abel irojatzi Zacarías itomini Berequías. Iriitaki jowamaitaki pairani jiyaatiromi taapirimintotsiki ipoñaanakawo tasorintsipankoki.

³⁶ Imapiro nokantzimi ari jowasankitaawintaitakimiri jirikapaini nojyininka”.

Jiraaniintakotawo Jesús Jerusalén
(Lc. 13.34-35)

³⁷ “Jerusalén-jatzí! Ojyiki pitsitokaki Kamantantaniriiti. Pojyimiyyaitakiri ikaatzi jotyaaantawitakimiri. Tima nokowawitapiintaka nonkimityaarimi tsimiri josatitziri iryaani, ari nonkantirimi maawoni notomitaari. Iro kantacha tii pikowaiyini.

³⁸ Jaka tsika pisaikapiintawitaka iiro jiñaitai iitya nampitaiyaawoni, kaankiityaa onkantaiya.

³⁹ Tima iiro okantaitatya piñaapiintaina jaka, irojatzi paata pinkantantaiyaari:

Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkatharintsi aitziri otyaantakiriri”.

24

Ikinkithatakotziro Jesús impookaitiro tasorintsipanko
(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Ipoña ishitowanaki Jesús ipoñaanakawo tasorintsipankoki, irootaki jiyaatai. Ari ikantzi jiyotaani: “Paminiro tsika okanta jiwitsikaitziro tasorintsipanko”.

² Jakanakiri irirori, ikantanakiri: “maawoni piñaakiri, iiro piñiuro paata tsika okanta opiwiryaaayita mapi, iro japiroitiro impookaitiro. Imapiro nokantzimi”.

Jiñaitiri aririka onthonkimataiya
(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24)

³ Ikanta itonkaanaki otzishiki Olivo, ari isaikapaaki. Ari josampitziri jiyotaani, ikantziri: “Incha pinkantina, ¿tsikapaitima imonkaatya pikantakiri? Aririka pimpiyimatai, aripaitima onthonkimataiyaari, ¿tsika onkantya niyotantyaawori?”

⁴ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Ontzimatyii paa-maakowintya jamatawitaitzimikari.

⁵ Tima oyyiki kowatsini jamatawitimi paata, impairyaa-paakina, inkanti: 'Cristo ninatzi naaka'.

⁶ Tima ari pinkimakoyitakiro owayiritaantsi, paamaiya ominthaawashiritzimikari. Ontzimatyii awijayiti jiroka-paini, tima tikiraata imonkaata onthonkantaiyaari maawoni.

⁷ Jantaminthatawakaitya maawoni nampitsiki inkaati joty aantiri pinkathariyitatsiri. Jiñaiti mantsiyarintsi, tajiysi, ontziñaaayitya kipatsi tsikarikapaini.

⁸ Irootaki itanatyaaawoni inkimaatsitaityaawo jirokapaini.

⁹ Impoña jaakaantanakimi iiroka, jimaamanitaitimi iro-jatzi jowamaantakimiri. Oyyiki inkisaniintanakimi atziri okantakaantziro pipairyana pawintaana.

¹⁰ Ari jiñaitaki atsipitashitawori ikimisantawitaka, jiñaiti kisaniintawakaachani, jiñaiti iijatzi aakaantawakaachani.

¹¹ Oyyiki pokapaintsini jojoyawitapaatyaarimi Kamantantaniri, jamatawitapaakiri inkaati kimisantawakirini.

¹² Jantapiroitiro kaaripirori, iiro inshironkatawakaanaa atziri.

¹³ Iriima tyaaryootanaintsini, iriitaki awijakoshiritaatsini.

¹⁴ Aririka othotyaatya inkimaitairo maawoni kipatsiki Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotzirori ipinkathariwintantai Pawa, aripaiti imonkaataiya onthonkantaiyaari maawoni.

¹⁵ Iro kantacha ari piñakiri jiiitaitziri 'Pinkaari Apirotantaniri', ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Daniel, isaikapaaki otasorintsitzi. (maawoni ñaanatironi jiroka, okowapirotatya inkimathatairo.)

¹⁶ Inkaati nampitaiyaawoni paata Judea-ki, ontzimatyii ishiyayitai tonkaari otzishiki.

¹⁷ Pisaikirika jikokiroki pipanko, ari pimpoña pishiyanski, iiro pityaapanaatzi paapanaati tsikarika oitya.

¹⁸ Powanikirika pisaiki, pishiyanski tsika pikanta, iiro paa-panaatziro piithaari.

¹⁹ ¡Inkantamachiitiro paata motyaatatsini, iijatzi onkaati tzi-mayitatsini iintsiti iinta ithoyitzi!

²⁰ Pamañari Pawa, onkantya aririka pishiyaki, iiro pitonkiyotantawo tyaawontsi, iiro pishiyanta kitiiyyiriki jimakoryaantaitari.

²¹ Tima antawo jiñaitiro jashironkaitya paata. Pairani owakiraa jiwitsikaitakiro kipatsi, irojatzi iroñaaka, tii jiñaitziro ojyaawoni jiroka ashironkaantsi. Iiro apiita jiñaitairo ojyaawori.

²² Iiromi ishintsitaitzi jomairintaitiro jiroka ashironkaantsi, tikaatsimi awijakotaatsini. Ikamintha

itzimayitzi jiyoshiitaitakiri, awintaariri Pawa, irootaki jomairintantaitakawori thaankiini jiroka ashironkaantsi.

²³ Aririka pinkimi inkantaitimi: 'Jirika Cristo'. Pashini kantatsini: 'Jirinta Cristo', iiro pikimisantziri.

²⁴ Tima impokayitapaaki ojakotyhaarini Cristo, ojakotyhaarini Kamantantaniri. Ari intasonkawintantashitapaatya, inkowawitya jamatawitimi jiyoshiitakiri Pawa.

²⁵ Aritaki nokamantsitakimiro.

²⁶ Impoña inkantaitimi: 'Ariitaka otzishimashiki'. Iromaita piyaatashitziri. Inkantaiti iijatzi: 'Ari isaiki inthomainta pankotsiki'. Iromaita pikimisantziri.

²⁷ Tima aririka impiyi Itomi Atziri, joypapaiyaawo ookathawontsi. Itanatyawo omporikanaki ishitowapiintzi ooryaat-siri, irojatzi tsika ityaapiintzi.

²⁸ Tsikarika isaiki shitziwari, ari ipiyowintari amimpori".*

Impiyantaiyaari Itomi Atziri

(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-36; 17.25-36; 12.41-48)

²⁹ "Aririka onkaatapaaki paata jashironkaita antawo, ari intsiwakaki ooryaatsiri, iiro joorinta kashiri iijatzi. Intziroyaayiti impokiro inkitiki, maawoni ikaatzi oorintayitachari inkitiki inthontya impookayiti iijatzi.

³⁰ Aripaiti inkoñaatapai Itomi Atziri inkitiki. Antawo inthaawaiyanakini atziri jaka kipatsiki. Tima jiñaitawairo jowaniinkawo iijatzi ishintsinka, inkinantapaiyaawo minkori.

³¹ Intyootapaaki shintsiini maninkariiti, japatotapairi ikaatzi jiyoshiiyitakiri nampitawori maawoni tsikarikapaini jaka kipatsiki, irojatzi tsika ochimpitapaa.

³² Okimita aririka piñaapiintziro iirishiyitai pankirintsi, piyotzi irootaatsi osarintsizimatai.†

³³ Iro piyotiri iirokapaini, aririka piñaayitakiro nokantayitakimiri, okaakitizimataana.

³⁴ Imapiro nokantzi, iiro ikamita jirika ajyininkapaini, irojatzi jiñaantatyaawori nokamantayitakimiri.

³⁵ Iro okantaitatyaani piñiuro inkiti iijatzi kipatsi, irooma okaatzi noñaaniyitakari imapiroitaatyaani iroori.

³⁶ Iro kantacha tikaatsi yotatsini tsikapaiti, iri owatsipiro inkitiwiri, tii jiyotzi. Tima apaniroini ikantakaawo Ashitanari jiyotziro irirori.

³⁷ Ari ojaawo pairani isaikantawitari Noé, ari onkantaiyaari iijatzi aririka impiyi Itomi Atziri.

* **24:28** Ikimita añaapiintziri amimpori jiwotaiyani, ayotzi tzimatsi kamaintsiri. Ari okimitari iijatzi aririka añaayitakiro okaatzi ikinkithatakoyitakiri jaka Jesús, ayotzi irootaintsi impiyimatai. † **24:32** Ikantakoitziri jaka "pankirintsi" higuera inatzi.

38 Tima pairani tikira ariita oonkawo, inimowaitziri atziri, jowawaitaiyani, jirawaitaiyini, pashini aayitatsiri iina. Irojatzji jotitantanakari Noé shintsipaaki.

39 Tikaatsi inkinkishiritakoti, irojatzji omapokantakariri oonkawo, ari japirotakari maawoni. Ari onkimitaiyaari aririka impiyi Itomi Atziri.

40 Tima isaiki apiti antawaitatsiri jowaniki, apaani jaayiitanai inkitiki. Iriima pashini jookaitanairi.

41 Osaiki apiti tsinani otoonkawaitzi, apaani jaayiitanai inkitiki. Irooma pashini tsinani, jookaitanairo.

42 Paamaakowintaiya iiroka, tima tii piyotzi tsikapaiti impiyi Piwinkathariti.

43 Pinkinkishiritakotiri atziri, aririkami jiyoti impokatyi koshintzi tsiniri, arimi jaamaakowintatyaami, iiro ikoshitaagantaitzirimi ipankoki.

44 Ari onkantyaari, ontzimatyii paamaakowintaiya iijatzji iiroka. Tima tikaatsi yotatsini tsikapaiti impiyi Itomi Atziri.

45 Pojyakotyaari ompirataari kamiithashiriri, kinkishiritachari kamiitha. Jookanakiri ipankoki ompiratariri, ikantanakiri: 'Pamininari ikaatzji saikatsiri pankotsiki'.

46 Kimoshiri inkantaiya jirika ompirataari, aririka impiyi ompiratariri, tima jiñaapairi imonkaatakiro ikantanakiriri.

47 Aritaki ishinitakiniri jaamaakowintyaanari maawoni okaatzji jashitari.

48 Iriima kaaripiroshiriri ompirataari, ikantzi: 'Tiro ipiyita ompiratanari'.

49 Impoña jantawaitakiri pashini ompirataari. Jataki intsi-payityaari shinkiryantzi.

50 Inimowaitziri jirika ompirataari, jomapokashitaiyaari jariitaiya ompiratariri.

51 Imapiroitiri jowasankitaapairi, jookapairi tsika ikajyaakaitakiri thiiyinkari. Ari jiraawaitaiyaari, jatsikaiki-waitya inkimaatsitaiya".

25

Ikinkithatakoitziro 10 mainawo

1 "Aririka impinkathariwintantai Inkitijatzji, ojyatyaawo 10 mainawo jatatsiri tsiniri ontonkiyotyaari aawakaachani. Aayitanaki ootamintopaini.

2 Tzimatsi okaatzji 5 mainawo kiyoshiritaintsiri, tzimatsi iijatzji okaatzji 5 mainawo kaari kiyoshiritatsini.

3 Jirokapaini 5 mainawo kaari kiyoshiritatsini aawitanakari ootaminto, iro kantacha kapichi aanaki iyaaki.

4 Irooma pashini kiyoshiritaintsiri, aayitanaki iroori ootaminto, aanaki ojyiki iyaaki.

⁵ Tii ipokita thaankiini aawakaachani, ayimatapaakiro owochokini, magaiyanakini.

⁶ Okanta niyankiiti tsiniri, okimatzi ikaimaitzi, ikantaitzi: ‘jAatsikitaki aawakaachani, pintonkiyotawatyaari!’

⁷ Kakiyanakini mainawo, ojaikiyitanairi iyaaki ootamintopaini.

⁸ Mainawopaini kaari kiyoshiritatsini, okantawitanakawo kiyoshiritaintsiri: ‘Pimpina iyaaki pootaminto, irootaintsi intsiwaki nootaminto naaka’.

⁹ Ari okantanaki: ‘Iiro nopimi, ari inkowityiimotakina naaka, piyaati pamanantapainti’.

¹⁰ Iyaaminthaitapaintzi amanantzi, ariitapaaka aawakaachani. Jirokapaini aamagainchari, otonkiyotawakari, jaanakiro tsika joimoshirinkaitiri. Jashitaitanakiro ashitakowontsi.

¹¹ Okanta opiyawitapaaka jatatsiri amanantzi, oiyiki okaimawitapaaka, okantapaaki: ‘jPashitaryiinawo naaka!’

¹² Okimatzi jakaitanakiro, ikantaitziro: ‘Tiitya niyotzimi. Imapiro’.

¹³ Ontzimatyii paamaakowintaiya iiroka. Tima tii piyotzi tsikapaiti impiyi Itomi Atziri”.

*Ikinkithatakoitziri kiriiki
(Lc. 19.11-27)*

¹⁴ “Tima aririka impinkathariwintantai Inkitijatzi, jojyakotari atziri kowatsiri jiyaati intaina, japatotakiri jompiratani, ipanakiri jashitari jaamaakowintyaanari.

¹⁵ Ipakiri apawopaini jompiratani iiriikiti. Iriima kinkishiritachari kamiitha, impanakiri ikaatzi 5 kiriiki, pashini yotatsiri kapichiini ipanakiri ikaatzi apiti, iriima pashini iwiyaantapaakawori impanakiri apaani. Jataki intaina.

¹⁶ Ikanta jirika ipanakiri 5 kiriiki, jantawaitakaakiri, jogyiñaakiri jagai ikaatzi iijatzi 5.

¹⁷ Ari ikimitakari ipanakiri apiti, jogyiñaakiri irirori, jagai ikaatzi iijatzi apiti.

¹⁸ Iriima pashini ipaitakiri apaani, jaanakiri iiriikiti, ikitatakiri kipatsiki.

¹⁹ Ikanta osamanitaki piyaa ashitariri kiriiki, ikaimakaan-tapairi jompiratani jiyoti iita jantantakari iiriikiti.

²⁰ Ari ipokapaaki ipaitakiri 5 kiriiki, joñaagapairi pashini 5 kiriiki jogyiñaakiri, ikantapaaki: ‘Pinkathari, 5 kiriiki pipakina pairani, jirika pashini 5 nojyiñagairi’.

²¹ Ikantzi Pinkathari: ‘Ariwi nompiratani, kamiithashiri pinaki. Kapichiini kiriiki pikimpoyaakina, ari pinkimpoyagai pashini oiyiki. Pimpoki, pintsipatina pinintagaiya’.

²² Ipoña jariitapaaka ipaitakiri apiti kiriiki, ikantapaaki: ‘Pinkathari, apiti kiriiki pipakina, jirika pashini apiti nojyiñagairi’.

²³ Ari ikantzi Pinkathari: ‘Ariwi nompiratani, kami-ithashiriri pinaki. Kapichiini kiriiki pikimpoyaakina, ari pinkimpoyagai oiyiki pashini. Pimpoki, pintsipatina pinintagaiya’.

²⁴ Ipoña jariitapaaka ipayitakiri apaani kiriiki, ikantapaaki: ‘Pinkathari, niyotzi naaka mashiryaantzi pinatzi, piñaakatsimatantzi pantawaitakaantziri piiriikiti, okanta pojyiñaantariri.

²⁵ Iro nothaawantakari, naakiri piiriikiti, nokitatakiri kipatsiki. Jirika namaimiri’.

²⁶ Ari jakanakiri ikantziri: ‘Kaaripiroshiri pinatzi owanaa pipiranita. Piyowitaka ari nonkisakimi iirorika pojyiñaanari kiriiki,

²⁷ piñaawitaka iiro pimatziro iiroka, paminimi iitya antawaitakaimirini, ari ijyinitakimi, iri pimpawainarimi nopiyaa’.

²⁸ Ikantaitakiri ikaatzi saikaintsiri: ‘Paapithatiri kiriiki, pimpairi pashini ojyiñaakiriri 10 kiriiki’.

²⁹ Tsikarika itzimi otzimimotakiri, ari ontzimimotairi oiyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro jiyaataty iiro otzimimopirotairi.

³⁰ Paanakiri jirika kaaripiroshiriri, pookiri tsika otsinirikitzi. Ari jiraawaityaari, jatsikaikiwaitya inkimaatsiwaitaiya”.

Ikinkithatakoitziro yakawintaantsi

³¹ “Aririka impiyi Itomi Atziri pinkatha jowaitairi. Intsi-pataiyaari maawoni maninkariiti, inkimitaiyaari ikanta pairani pinkathari isaikantawo owaniinkatachari isaikaminto.

³² Japatotairi maawoni atziri tsikarika isaikai irirori. Jinashiyitaiyaari joosaikayitairi. Jojakotyaaari atziri nashitariri ipira tii inkowakairi intsipataayitiri.

³³ Joosaikairi ikowapirotziri jakopiroriki, iriima imanintayitziri jompatiki joosaikiri.*

³⁴ Jiñaawaitanaki Pinkathari, iñaanatziri jinashitakari jakopiroriki, inkantiri: ‘Pimpoki maawoni, oiyiki inthaamintakagaimi Ashitanari, pinampitaiyaawo tsika ipinkathariwintantzi irirori, tima ari jiwitsikitakimi pairani owakiraa jiwitsikantakawori kipatsi.

* 25:33 Iri ikantakoitz jaka oijya, iriitaki piratsi ikowapiroitakiri joosaikaitakiri akotsipiroriki. Iriima cabra, iri piratsi imanintayitakiri joosaikaitakiri ampatintsiki.

35 Tima piñaana pairani owamaawitana notajyi, pipakina nowanawo. Piñaana ayimatana nomiri, pipakina nomiri. Piñaakina nariita pinampiki, pinishironkatakina pipankoki.

36 Piñaana nosagaakowaitzi, pipakina nokithaatari. Piñaana nomantsiyataki, pimitakotakina noshintsitantaari. Jomontyaitakina, pipokashitakina piñaana’.

37 Inkantaiyini kamiithashiriri: ‘Pinkathari. ¿Tsikapaiti noñiimi pitajyaaniintzi, nopantzimiri powanawo? ¿Tsika noñiimi pimiriniintzi, nopantzimiri pimiri?’

38 ¿Tsikapaiti noñiimi, naantzimiri kamiitha nopankoki? ¿Tsika noñiimi pisagaakowaitzi, nopantzimiri piithaari?’

39 ¿Tsikapaiti noñiimi pimantsiyatzi, jomontyaitzimi, niyaatashitakimi noñiimi?’

40 Ari jakanaki Pinkathari, ikantzi: ‘Tima pinishironkatakiri ikaatzi awintaayitanari nokimitakaantziri iyiki, aña naakataki pinishironkatakiri. Imapiro’.

41 Ipoña ipithokashitanakari jinashitakari jampatiki, ikantziri: ‘Kaaripirori, piyaati iiroka pinkimaatsitaiyaari paampari kaari tsiwakanitaatsini, ikajyaakaitakari kamaari intsipataiyaari maawoni imaninkariti irirori.

42 Aña piñaawitakina notajyaaniintzi, tii pipana noyaari. Ayimatakina nomiri, tii pipana nomirityaari.

43 Piñaawitana nariita pinampiki, tii pinishironkatana pipankoki. Piñaawitana nosagaakowaitzi, tii pipana nonkithaatyaari. Piñaawitana nomantsiyatzi, jomontyaakaantaitakina, tii pariitaajaitina’.

44 Ari jakanaki kaaripiroshiriri, ikantzi: ‘Nowinkathariti, ¿tsikapaiti noñaawitzimi pitajyaaniintzi, pimiriniintzi, paritana, pisagaakowaitzi, pimantsiyawaitzi, jomontyaitzimi, tiimaita nonishironkatzimi?’

45 Ari ikantzi Pinkathari: ‘Tii pinishironkayitantzi, onkantawitayta iintsi jinayitzi, naakataki pantzimotaki. Imapiro’.

46 Irootaki jatsipitantaityaawori kantaitachani ashironkaantsi. Iriima inkaati kamiithashiritaintsini, inkantaitaatyironi jañaayitai’.

26

Ikamantawakaita jaakaantiri Jesús
(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

1 Ikanta ithonkanakiro Jesús okaatzi ikinkithatakotakiri, ikantanakiri jiyotaani:

2 “Piyotaiyini iiroka kaatapaaki apiti kitiiyyiri joimoshirinkapiintaitziro Anankoryaantsi. Ari jaakaantaitiri Itomi Atziri impaikakoitiri”.

3 Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, iijatzi Antaripiroriiti, japatotaiyakani ipankoki Caifás ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari.

4 Ari ikamantawakaiyakani, ikantaki: “Thami amatawitiri Jesús ayiri antsitokakaantiri.

5 Iiromaita amaamanitziri kitiiyyiri joimoshirinkaita, iki-sawintzirikari atziripaini”.

Isaitantaitari Jesús kasankaari

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

6 Ikanta ikinanai Jesús Betania-ki, ipankoki Simón pathaawaiwitachari.

7 Ari ariitapaaka tsinani amakotaki kasankaari, kamiitha okantaka onaki jiwitsikaitziro mapi iitachari “alabastro”, oiyiki owinawo. Osaitantapaakari iitoki Jesús isaikaki jowaiyani.

8 Ikisaiyanakani jiyotaani jiñaakiro, ikantaiyanakini: “¿Litama apaawaitantawori?

9 Aririkami ompimantya, jagaitimi oiyiki kiriiki impaitirimi ashironkainkari”.

10 Jiyotakotakiri Jesús, ikantziri: “¿Litama pikisantawori jiroka tsinani? Kamiitha okanta noñaakiro antakiri.

11 Ari inkantaitatyaani ashironkainkari pintsipatyaari, irooma naaka iiro piñiuro pintsipatapiintaina.

12 Tima iiwatatzi osaitantanawo kasankaari oiyakaawintatyaana aririka inkitaitakina.

13 Aririka ikamantantaitairo Kamiithari Ñaantsi, inkinkithatakoitairo tsinani, ari onkantya joshiritantaityawori antakiri iroori. Imapiro”.

Ikinkishirya Judas jaakaantiri Jesús

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

14 Ikanta Judas Iscariote kaawitachari 12 jiyotaani Jesús, jiyaatashitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari.

15 Ikantapaakiri: “¿Litama pimpinari aririka namakimiri?” Ari joñaagaitanakiri ikaatzi 30 ipiwiryaaka kiriiki.

16 Aripaiti ikowanaki Judas tsikapaiti jaakaantiri.

Iwiyaantawori jowakaanaari jiyotaani

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

17 Ariitapaaka itawori kitiiyyiri jowantapiintaitawori tantaponka, pokaiyapaakini jiyotaani Jesús, josampitziri: “¿Tsika onkotsitakaantika oyaari kitiiyyiriki Anankoryaantsi?”

18 Ari ikantanakiri: “Piyaati nampitsiki. Ari pintonkiyotyaari atziri, pinkantiri: ‘Ikantzi yotaanari: “Monkaatapaaka, niyaatantyaari pipankoki noimoshirinkiro kitiiyyiri Anankoryaantsi, nontsipatyaari niyotaanipaini” ’”.

19 Ari jimatakiro jiyotaani okaatzii ikantakiriri Jesús. Jonkotsitakaantaki joyaari kitiiyyiriki Anankoryaantsiki.

20 Aritaki tsiniriityaanaki jariitapaaka Jesús, saikapaaki jowaiyaani itsipatapaaakari jiyotaani ikaataiyakini 12.

21 Ikanta jowaiyani, ikantaki Jesús: “Pinkimi nonkanti, pikaataiyini iiroka jaka, tzimatsi apaani pithokashitinani. Imapiro”.

22 Owashiri ikantaiyanakani. Apanipaini josampitanakiri: “¿Naakama pinkathari?”

23 Ari jakanakiri, ikantzi: “Tsikarika itzimi atyootakinari, iriitaki pithokashitinani.

24 Tyaaryoo impiyakotya Itomi Atziri, tima irootaki josankinatakoitakiri pairani. ¡Ikantamachiitziri pithokashityaarini! Iiro itzimaajaitzimi irirori”.

25 Ari jiñaawaitanaki Judas pithokashityaarini, ikantzi: “¿Naakama yotaanari?” Ikantzi Jesús: “Irootaki pikantakiri”.

26 Iinta jowaiyani jaakiro Jesús tanta, ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri jiyotaani, ikantziri: “Jiroka, poy-aawo, nowatha inatzi”.

27 Ipoña jaakotakiro jimiriitari, ipaasoonkiwintakiro, ipakotakiri jiyotaani, ikantziri: “Piraiyini maawoni,

28 tima niraani inatzi jiroka, irootaki oñaagantapirotironi ankajyaakaawakaiyaari, iro shitowatsini impiyakotantaityaarini ikaaripiro-witaka.

29 Pinkimi nonkanti, iiro niritawo jiroka irojatzi paata aririka impinkathariwintantai Ashitanari, ari apiitairo iijatzi”.

*Ikinkithatakotakiro Jesús jookawintanti Pedro
(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)*

30 Ikanta ithonkanakiro ipampithaakotziri Pawa, jataiyanakini tonkaariki otzishiki Olivo.

31 Ikantziri Jesús jiyotaani: “Irootaintsi pookawintaiyinani tsiniri. Timá josankinaitaki pairani kantatsiri:

Nontsitokiri aamaakowintariri oijya, ari inthontya impookayitanaki ipira.

32 Aririka nañagai, Galilea-ki noyaawintapaimi”.

33 Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Aritaima jookawintakimi pashinipaini, iiro nimatziro naaka”.

34 Ikantzi Jesús: “Pinkimi nonkantimi, iroñaaka tsiniri tikira jiñiita tyoopi, mawajatzi pinkantaki: “Tii noñiiri Jesús”. Imapiro”.

35 Ari ikantzi Pedro: “Iiro nookawintzimi, kimitaka ari ankaati ankami”. Ari ikantaiyakini iijatzi maawoni jiyotaani.

Jamana Jesús Getsemaní-ki
(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶ Ikanta Jesús itsipatakari jiyotaani, ariitaiyakani Getsemaní-ki, ikantapaakiri: “Ari pisaikawaki jaka, niyaani-intawaki naaka, namaña”.

³⁷ Apa jaanakiri Pedro itsipataanakiri apiti itomi Zebedeo. Ari jiraashiritakotapaaka antawoiti Jesús.

³⁸ Ikantziri: “Owamaimatyaana nowashirinka. Ari pisaikaiyawakini iiroka, thami anakimpiti”.

³⁹ Awijaniintanaki kapichiini irirori. Otzirowapaaka, amanapaaka. Ikantzi: “Ashitanarí, pishinitanarika iiroka, pimatinao onkaati nonkimaatsityaari. Iromaita pimatanao okaatzi nokowawitakari naaka, iro pimati okaatzi pikowakaakinari”.

⁴⁰ Ipiyashitapaakari jiyotaani, jiñaapaatziiri jimagaiyini. Ikantapaakiri Pedro: “¿Tima pinkisashityaawo piwochokini pintsipatina anakimpiti?”

⁴¹ Pinkakimpiti, pamaña, otzimikari pikinakaashitani. Tima tii pikisashiwaitanita, oiyiki inawita kamiithatatsiri pikowawitari pantirimi”.

⁴² Iijatzi ipiyanaa Jesús, amanapaa, ikantzi: “Ashitanarí, iiro pimatanao onkaati nonkimaatsityaari, pimatinao oita pikowakaakinari iiroka”.

⁴³ Ikanta ipiyapaa, iijatzi jiñaapairi jimagaiyini, tima antawoiti okantaka iwochokini.

⁴⁴ Ipiyapithatanaari, mawataki ipiyaka jamana. Irojatz japiitapai ikantayitakiri inkaanki.

⁴⁵ Ari ipiyashitapaakari jiyotaani, ikantapaakiri: “¿Irojatz-ima pimagaiyini? Monkaatapaaka jaakaantaitantyaariri Itomi Atziri, jagaitanakiri kaaripiroshiririki atziri.

⁴⁶ Pimpiriinti, thami aatai. Okaakitziimatapaaki pithokashitinani”.

Jagaitakiri Jesús

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Jiñaawaiminthaitzi Jesús, ariitapaaka Judas ikaawitapiintari. Oiyiki itsipatapaakari, jamayitaki jowathaaminto, ipajaminto. Jotyaantani ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari, iijatzi jashi Antaripiroriiti.

⁴⁸ Tima Judas pithokashitantaniri, ikantsitakari kitziroini jamaniwo: “Iitarika nothopootapaaki, iriitaki, poirikiri”.

⁴⁹ Ikanta jariitapaaka Judas, jontsitokapaakari okaakiini Jesús, ikantapaakiri: “Yotaanarí”. Ithopootapaakiri jiwithatapaakari.

50 Ari josampitantzi Jesús, ikantzi: “Ajyininká, ¿litama pipokashitziri?” Ari joirikaitapaakiri Jesús, jaantaitanatyaaariri jiyakawintaitiri.

51 Ikanta apaani tsipatakariri okaakiini Jesús, inoshikanakiro iyotsiroti, itotsitakiri ikimpita jompiratani ijiwari Ompiratasorintsitaari.

52 Ari ikantanaki Jesús: “Powairo piyotsiroti, ipiyaitz-imikari. Tima ikaatzi wijantatsiri, iwijaitziri irirori.

53 Tima piyotzi kantatsimi namañaaari Ashitanari, aritakimi jotyaaantakina oiyiki maninkariiti piyakowintinani.*

54 Ari onkantzimaitya imonkaatantyaari josanki-natakoitakinari pairani”.

55 Ipoña Jesús ipithokashitanakari ikaatzi pokashitakiriri, ikantziri: “¿Naakama koshintzi pamashitantanari powathaaminto, pipajaminto? ¿Tiima piñaapiintana niyotaantzi tasorintsipankoki, kaarima paantana janta?

56 Ari onkantyaari, irootaki imonkaatantyaari okaatzi josankinatakiri pairani Kamantantaniri”. Aripaiti ishiyayitanaka jiyotaani, jookawintaitanakiri Jesús apaniroini.

Japatowintaitari Jesús

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

57 Ikanta jagaitanakiri Jesús ipankoki Caifás, ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari, ari japatotaiyakani maawoni Yotzinkariiti itsipatakariri Antaripiroripaini.

58 Noshikacha iintsikiryoini Pedro joyaatakowintziri Jesús, irojatziri jariitantapaakari ipankoki ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari. Iro intyaantapaatyaarimi pankotsiki itsipatapaakari kimpoyaawintaniri, ikowi Pedro inkimakowintiri tsika inkantaitiri Jesús.

59 Ikanta ijiwaripaini Ompiratasorintsitaari itsipatakariri ikaatzi apatotainchari, jaminawitaiyakani iitya thiiyakotyaarini Jesús inkini intsitokakaantiri.

60 Tii jiñiimaita, okantawitaka ipokayiwitaka oiyiki kowatsiri inthiiyakotyaarimi. Ipoña ikatziyanaka apiti thiiyakotanakariri,

61 ikantanaki: “Nokimiri naaka chapinki jiñaawaitzi ikantzi: ‘Ari nompookakiro tasorintsipanko, iro awijawitaty mawa kitiiyjiri, nonthonkairo niwitsikairo’ ”.

62 Ari ikatziyanaka ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari, ikantanakiri Jesús: “¿litama kaari pakanta? ¿Tiima pinkimiri okaatzi ikantakotzimiri?”

* 26:53 Iro ikantaitzi jaka “ojyiki maninkariiti”, 12 legión ikaatzi. Ikantakoitziri jaka “legión”, iri Roma-jatzi ijyikipirori owayiriiti. Aririka inkaati 3,000, tiirika 6,000 owayiriiti, iriitaki jiiitaitziri “legión”.

63 Irojatzí jímairítakí, tíi jakí. Ari ishíntsíthátanakírí, íkantzírí: “Pímpáírýíírí Káñaanírí Páwa, onkantýa níyopírotántýaárí tyaaryooríká onkaatí pínkántínarí. ¿Iírokáma Krísto Ítomí Páwa?”

64 Ari jakánakí Jesús, íkantzí: “Írootakí píkantakírí. Íroñáaka píñíírí Ítomí Átzírí ísaíkái jakopíroríkí Páwa ímpínkátharítái. Ímpoña píñíírí ímpíyí ínkínápái mínkóríkí”.

65 Íkánta íkímáwákí jíwápírorí, ísagáanákiro íítháarí íkísánaka, íkántánakí: “Ñáakíro, ípáírýaashítákárí Páwa. Tíkáatsí páshíní ánkowírí ánkántákótírí. Píkímáiyákíní ííroka ókaatzí ítháínkákírí Páwa.

66 ¿Íítama píkantáiyíríní ííroka?” Ari jakáiyánakíní: “¡Tzí-mákí íkínákaashítaní! ¡Ontzímátýíí ínkámí!”

67 Ípoña jííwápoowáítáítánakírí. Tzímátsí páshíní kapó-jápoowáítánakírírí. Tzímátsí ííjatzí pájápóowáítánakírírí.

68 Josémpítzímáítáítarí íkántáítzírí: “Krísto, ¿Tííma Kámántánarí pínatzí, ínchá pínkántína ííta pájáváítzímírí?”

Íkantzí Pedró: Tíi nóñíírí náaka Jesús

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.55-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

69 Ari ísaíkákí Pedró jíkokírókí, íro óñáántápáakárí ótzíkátááwo, ókantápáakírí: “¿Tííma ííroka ítsípátá páírání Jesús jíríka Galílea-jatzí?”

70 Íro kántácha ójýíkí ñáakírírí Pedró jotíkanákiro, íkantákí: “Tíítýa, tíi níyótzírí ííta píkantánarí”.

71 Ari íshítowániíntánakí Pedró jíkokírókí. Ari óñáapáírí páshíní ótzíkátááwo, ókantápáakírí ítsípátákárí: “Íríjatzí jíríka ítsípátá páírání Jesús Názarét-jatzí”.

72 Ari jápíítánakíro Pedró jotíkanákiro, íkántánakí: “Ápá jíyótzí Páwa, tíi níyótzírí náaka píkantánarí”.

73 Tíkíra ósámánítzí, jápíítákírí ítsípátákárí íkantzírí: “Íírokátákí ítsípátápííntarí Jesús, tíma Galílea-jatzí pínatzí, írííwáítákí íkantzíro jíñááwáítzí”.

74 Íkántánakírí: “Tííwí, tíi níyótzírí jíríka píkantánarí. Jíyótzí Páwa nóthííyaríká, jówasánkítáínáata”. Árípáítí jíñáánákí týoopí.

75 Ari íkínkíshírítánáiro Pedró íkantákírí páírání Jesús: “Tíkíra jíñííta týoopí, máwájatzí potíkí, pínkántí: ‘Tíi nóñíírí Jesús’”. Shítówanákí Pedró, ántáwoítí jírááwáítánaka.

27

Jagáítánakírí Jesús Pílató-kí

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

1 Ókánta ókítííjýítámánái, ápatótámánáa jíwáíríítí ítsípátákárí Ántarípírorípáíní, íkámántáwákáiyákání íntsítokírí Jesús.

² Ipoña joojotaitanakiri Jesús, jaitanakiri isaiki Poncio Pilato, jiwaripirori jinatzi jirika.

Ikamantakari Judas

³ Ikanta Judas aakaananiri, jiyotanaki jowamaakaan-tashitakari Jesús. Antawoiti ikinkishiritanaka, jataki joipiyainiri 30 kiriiki ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatzi Antaripiroriiti,

⁴ ikantapairi: “Jirika piirikiti. Tii okamiithatzi okaatzi nantakiri. Tikaatsi janti Jesús naakaanashitakari”. Ikan-taiyanakini irirori: “Intaanitya, piyotziro iiroka”.

⁵ Jookanakiri kiriiki janta tatorintsipankoki, ishiyapirotanakitya ipiyanaka, irojatzi ishirikantapaakari.

⁶ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari, jagairi kiriiki, ikan-taiyini: “Tii okamiithatzi ankimpoyagairi kiriiki, iriitaki apinatakiriri intsitokantaityaariri”.

⁷ Ari josampitawakaiyani: “¿Tsika ankantirika aaka jirika kiriiki?” Ipoña ikantaiyini: “Thami amanantantyaawo pitzitharipathatsiri kipatsi, inkitaitiri aririka inkamayiti kaari ayyininkata”.

⁸ Irojatzi iroñaaka jiiyiitziro jiroka kipatsi: “Iraantsipatha”.

⁹ Ari imonkaatakari josankinatakiri pairani Kamantantaniri Jeremías, ikantaki:

Jagaitakiri 30 ipiwirya kiriiki,

Okaatzi ikowaiyakirini icharinipaini Israel impinatiri,

¹⁰ Iri jamanantaitantakawori pitzitharipatha,

Irootaki ikowakaakinari Pinkathari namanantiro.

Pilato josampitziri Jesús

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

¹¹ Aritaki ariitaka Jesús isaiki jiwaripirori, josampitawakiri, ikantziri: “¿Iiroka iwinkathariti Judá-mirinkaiti?” Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Irootaki pikantakiri”.

¹² Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipayitakari Antaripiroriiti, oyyiki ikantakowitapaakari Jesús. Tii jakimaita irirori.

¹³ Ikantzi Pilato: “¿Tiima pikimi okaatzi ikantakoitzimiri?”

¹⁴ Iiniro jimairitaki, tii jaki. Jotzikanaminthatanakari Pilato jirika Jesús.

Jiyakawintaitziri Jesús

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

¹⁵ Tzimatsi jamitapiintari jiwaripirori: maawoni osarintsi aririka joimoshirinkaiyaani Judá-mirinkaiti, jomishitowakaantzi iyyininka jaakaanaitziri itzimirika inkowaiyakirini.

16 Tzimatsi apaani Judá-mirinka jaakaantaitziri jiita Barrabás, ikimakoitani jinatzi jirika jantakiro kowiinkatatsiri.

17 Ikanta japatotaiyakani atziriiti, josampitantaki Pilato, ikantzi: “¿Litaka pikowiri nomishitowakaantiri? ¿Iriima Barrabás? ¿Iriima pikowi Jesús jiitaitziri Cristo?”

18 Jiyotaki Pilato ikisaniintashitaitari Jesús, irootaki jaakaantaitantakariri.

19 Tima inkaanki, okantakaantakiri iina Pilato, okantaki: “Tiro pimaamaniwaitziri iiroka kamiithashiriri. Owanaa jomishimpiyaakaantakina tsiniripaiti jariitashiryaaakina”.

20 Iro kantacha ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Antarikonapaini, jowatsimaakiri atziriiti, inkantaiyini: “Iro kamiithatatsi jomishitowaitiri Barrabás, iriima Jesús intsi-tokaitiri”.

21 Ipoña japiitanakiro jiwaripirori josampitantzi: “¿Litaka pikowiri nomishitowakaantairi?” Ari ikantaiyini maawoni: “¡Iri Barrabás!”

22 Ari ikantzi Pilato: “¿Tsikama nonkantirika Jesús jiitaitziri Cristo?” Jakaiyini atziri: “¡Pimpaikakotakaantiri!”

23 Ari ikantzi jiwaripirori: “¿Tzimatsima kaaripirori jantakiri?” Ikiro ishintsitatzii ikaimaiyini atziriiti, ikantzi: “¡Pimpaikakotakaantiri!”

24 Ari jiyotanaki Pilato aminaashiwaita josampitantzi, owanaa ikatsimashiritaki atziripaini. Ikaimakaanaki jiña, jiñaitakiri maawoni ikiwaakotanaka, ikantanaki: “Tii naaka kowatsini nontsitokakaantiri jirika kamiithashiriri. Pikowaiyirinika, iiroka yotaiyironi”.

25 Ikantaiyanakini iriroriiti: “Nokowaiyini, naakataki jookantaitya oityaarika awijatsini, jookantaityaari iijatzi nowaiyanipaini”.

26 Ari jomishitowakaantaitakiri Barrabás. Iriima Jesús ipajatakaantaitanakiri, jiyakawintakiri impaikakoitiri.

27 Ikanta owayiriiti, ityaakaanakiri Jesús ipankoki Pilato jiitaitziro “Pretorio”. Ari japatowintakari maawoni owayiri.

28 Jaatonkoryaakiri Jesús, ikithaataitakiri kithaarintsi pitzirishimawotatsiri ojoyawori ikithaatapiintari pinkathariyitatsiri.

29 Jamathaitantakari kitochiitapo iitoki, joirikakaitakiri jakopiroriki sawookaaki. Ipoña jotzirowashitari Jesús ithainkimawaitziri, ikantaiyini: “¡Paapatziyawatyaari iwinkathariti Judá-mirinkaiti!”*

* 27:29 Tima irooyitaki jamitapiintari pinkathariiti jamathaitawo poriryaaatatsiri, joirikapiintziro iijatzi jakopiroriki ashirokaaki.

30 Ojyiki jiiwapoowaitakiri, jompojainawaitantakari sawookaaki.

31 Ikanta jishitakiro ishironthawaitakari. Jaatonkoryagainiri ikithaatakiriri inkaanki, ikithaatairi iithaari, jaanakiri impaikakoitiri.

Ipaikakoitziri Jesús irojatzi ikamantakari
(Mr. 15.21-41; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

32 Ikanta jiyaataiyanakini, itonkiyotakari Simón poñaachari Cirene, ishintsiwintaitakiri jinatanakiro impaikakotaitantyaariri Jesús.

33 Irojatzi jariitantakari tonkaariki oita Gólgota (akantziro aaka: Atziriitoni.)

34 Ari ipakowiitakari Jesús imiri itsipataitakiro iyipitintsi, ikanta ithowitawakawo kapichiini, tiimaita jiriro.†

35 Ari ipaikakoitakiri. Ikanta owayiriiti jaakiro ikithaayitari Jesús, ipawakaakawo, ikimitakaantakiro jiñaaritaita iro jiyotantyaari iitarika ayironi. Ari imonkaatakari ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri, ikantaki:

Iñaariwintaitakawo noithaari,
Ipawakaayitakawo.

36 Ari isaikawintaiyirini, jaamaakowintari.

37 Ipoña josankinaitaki kantakaantakirori ipaikakoitanta-kariri, okantzi: JIRIKA JESÚS, IRIITAKI IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI. Jontarikakoitakiniri ipatziitoki.

38 Ari itsipataitakiri apiti koshintzi, ikatziyakotaka apaani jakopiroriki, pashini jampatiki.

39 Ithainkimatakiri ikaatzi awijayitatsiri janta, jotikayinata,‡

40 ikantaitziri: “Aña iiroka pookirori tasorintsipanko, iro awijaki mawa kitiiyiri piwitsikairo iijatzi. Iirokami Itomi Pawa ¿Iitama kaari payiitanta ipaikakoitakimi? Powawi-jaakotaiya”.

41 Irojatzi ikantakiri iijatzi ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, Fariseo-paini, iijatzi Antaripiroriiti, ikantaiyini:

42 “Jowawijaakotziri pashini, ¿kaarima jimatantawo jowawijaakoty irirori, iriimi iwinkathariti Israel-mirinkaiti? ¿Arimi jowawijaakotatya ipaikakoitakiri, aritaki ankimisantakirimi?”

43 Jawintaawitakari Pawa, incha añiiri imapirorika jitakotari ari jowawijaakotairi. Tima ikantapiintzi: ‘Naaka Itomi Pawa’”.

† 27:34 Irootaki joitaitziriri atziri iiro ikimaatsiwaitanta aririka jowasankitagaitiri. ‡ 27:39 Iro jamitaiyarini Judá-mirinkaiti jotikayinata aririka inthainkashiritanti. Iro ojyawori amitaiyarini aakapaini, aririka ookotiri atziri anthainkashiritiri, ankanti: “¡Piñaakiro! ¡Pikimakiro!”

44 Jimatsitakawo koshintzipaini itsipatakari ipaikakota, ithainkawaitakiri.

45 Ikanta itampatzikatapaaki ooryaatsiri, omapokashita-paaka otsiniritanaki, irojatzji jyiitiini ithapirostanaka ooryaatsiri. §

46 Ari ikaimanaki Jesús shintsiini, ikantanaki: “¡Elí! ¡Elí! ¿Lama sabactani?” (Iro ikantaitziri añaaniki aaka: “¡Pawá! ¡Pawá! ¿litama pookawintantakinari?”)

47 Ikanta ikaatzi saikawintakiriri, ikimawitawakari ikaimanaki, ikantaiyini: “Pinkimiri, ikaimatziiri Elías”.

48 Ipoña ishiyapainta apaani, jomitsitsiyapaintzi manthakintsi kipijyaariki, jankowiitakiniri sawoopankiki, jowaankakotakiniri jatsimiyaatawakiromi.

49 Ikantaiyini pashini: “Añaawakiriita ari impokaki Elías jowayiitairi”.

50 Ipoña japiitanakiro ikaimanai shintsiini, piyakotanaka.

51 Okanta tasorintsipankoki, saganaki niyanki tontamawotatsiri ithatashiitzirori, apikota okantanaka, opoñaanaka jinoki irojatzji isaawiki. Antawoiti ontziñaanaka tankayitanaki mapi.

52 Ithonka ipookakoyitanaki kaminkari, añaaayitai oiyiki kamiithashiriri kamayitaintsiri.

53 Tima jañagai pairani Jesús, ikaatzi añaaayitanaatsiri ishi-towanairo omooki jiyaatai iriroriiti nampitsiki tasorintsitatsiri, joñaaayitanta.*

54 Ikanta ijiwari owayiriiti itsipayitakariki ikaatzi katziyaw-intakariki Jesús, jiñaakiro ontziñaanaka, jiñaakiro okaatzi awijayitaintsiri, antawoiti ithaawanaki, ikantanaki: “¿Imapirowitayaama Itomitari Pawa jirika?”

55 Tzimatsi iijatzji janta tsinanipaini aminakotakiriri, irootaki poñainchari Galilea-ki oyaatakiriri Jesús, oiyiki amitakoyitakiri.

56 Jiroka okaataiyini: María Magdala-jato, María inaanati Jacobo iijatzji José, ari osaikaki iijatzji inaanati itomipaini Zebedeo.

Ikitaitakiri Jesús

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

57 Ikanta otsiniriityaanaki, ari ipokaki ajyaagantachari poñaachari Arimatea, jiita José. Irijatzji jiyotaapiintakiri Jesús.

58 Jiyaatashitakiri Pilato, ikantapaakiri: “Pishinitinari nonkitatairi Jesús”. Ikanta Pilato ikantakaantaki jaanairi inkitatairi.

§ 27:45 Iro ikantayiitzi pairani: jiwyaanaka ooryaatsiri 6, ari omapokapaakari otsiniritanaki irojatzji jiwyaanaka ooryaatsiri 9. * 27:53 Iro jiitaitzi Jerusalén nampitsi tasorintsitatsiri.

⁵⁹ Ikanta José iponatantakari Jesús manthakintsi kititatsiri.

⁶⁰ Jowakotakiri owakiraanataki jimoontashiitziri kaminkaripaini shirantaaki, joipinaakaantaki antawoiti mapi, jojyipitakotantakari. Piyanaka José.

⁶¹ Okanta María Magdala-jato, iijatzi pashini María, osaikawintapaintziri tsika ikitaitakiri.

Aamaakowintawitariri tsika ikitaitakiri

⁶² Okanta awijanaki jiwitsikawintapiintaitawo kitiiyyiri jimakoryaantaitari, ari jiyaataki ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Fariseo-paini janta ipankoki Pilato,

⁶³ ikantapaakiri: “Pinkatharí, chapinki iiniro jañaawita amatawitantaniri, nokimiri ikantzi: ‘Aririka nonkamawitayya, iro mawatapaintsini kitiiyyiri, aritaki nañagai’.

⁶⁴ Nokowi potyaanti aamaakowintyaarini irojatzi imonkaatantatyaari mawa kitiiyyiri. Aamaashitya jiyaataki tsiniri jiyotaanipaini, jagaatiri. Impoña inkanti: ‘¡Añagai Jesús!’ Aririka jimatakiro, ari owatsipirotatya jamatawitanti”.

⁶⁵ Ari ikantanaki Pilato: “Jirika owayiriiti, paanakiri, pinkantiri jaamaakowintyaari tsika okaatzi pikowiri iiroka”.

⁶⁶ Ari jiyaataiyanakini, jiwichaakotapaakiri omooki. Ari isaikawintaiyirini.

28

Jañaantaari Jesús

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

¹ Okanta awijanaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, aritaki kitiiyyitamanai itapiintawori kitiiyyiri. Ari iyaatamanai María Magdala-jato otsipatanakawo pashini María aminairo tsika ikitaitakiri Jesús.

² Ari ontziñaanakari shintsiini kipatsi, tima jayitapaakitzi inkitiwiri maninkariiti jotainkapaakiro mapi jashitanta-itakawori omoo, isaikantapaakawo.

³ Shipakirya ikantapaaka ikimitapaakawo ookathawontsi. Kitamaaniki okantaka iithaari kimiwaitaka jiriniki.

⁴ Ikanta owayiriiti aamaakowintawitariri, jiñaawakiri, antawo ithaawaiyanakini, kimiwaitaka inkamanakityiimi.

⁵ Ikanta maninkariiti, ikantanakiro tsinanipaini: “Iiro pithaawaiyini iiroka. Niyotaki iri pipokashitzi Jesús ipaikakowiitakari.

⁶ Tii añiiri jaka, añagai. Tima ari ikantsitaka pairani. Pimpoki, pamiñiro tsika jowawiitakari Awinkathariti.

⁷ Pimpiyanaki, pinkamantairi jiyotaanipaini, pinkantiri: ‘Añagai Jesús, piyaatai Galilea-ki, ari piñaayitairi’. Aritaki ikamantsitakimi kitziroini”.

⁸ Okanta opiyanaka iyokitzi okantayitanaka. Iro kancha antawoiti okimoshiritanaki, oshiyashitanakari jiyotaani onkamantayitiri. Oshiyaminthaita iyaati onkamantanti,

⁹ ari joñaagakawo Jesús, jiwithatawakawo. Iyaatashitanakiri okaakiini, otzirowashitapaakari, awithakitiri iitziki.

¹⁰ Ipoña ikantziro Jesús: “Iiro pithaawi, piyaati pinkamantayitairi nirintzitaari, jiyaataita Galilea-ki, ari jiñaayitainari”.

Ikantayitzi owayiri

¹¹ Okanta opiyaiyanaka tsinani onkamantanti, jatanaki iijatzi owayiriiti nampitsiki, ikamantapaakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari okaatzi awijaintsiri.

¹² Ari japatotaiyanakani Antaripiroriiti, ikantawakaiyani: “¿Tsika ankantyaaka omanakotantyaariri?” Ikaimaitakiri owayiri, ikantziri: “Jirika oiyiki nompinatimiri,

¹³ pinkantayitiri atziriiti: ‘Niyankiiti tsiniri, nomaanaki. Aamaa ari ipokaiyakini jiyotaani, jaanairi’.

¹⁴ Aririka inkimaki jiwari, naakataki kankakowintimini iiro jowasankitaantzimi”.

¹⁵ Ari jimatakiro owayiriiti, jaakiri ipinaitakiriri, jantakiro okaatzi ikantaitakiriri. Irootaki jantitaari maawoni Judámirinkaiti jiroka, irojatzi iroñaaka.

Jotyaantziri Jesús jiyotaani

(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁶ Ikanta 11 jiyotaani Jesús, jataiyakini Galilea-ki osaiki otzishi ikantakiri pairani Jesús ari jiñiiri.

¹⁷ Ikanta jiñaawairi, jotzirowashitawaari. Tzimayitatsi iijatzi kisoshiriwintawairiri.

¹⁸ Ikanta itsipatapaari Jesús, ikantapairi: “Impinkathapiroitaina inkitiki iijatzi kipatsiki.

¹⁹ Irootaki nokantantzimiri: Piyaatiro maawoni nampitsi, pinkimisantakaayitairi atziripaini, pothotyairo maawoni. Aririka inkimisantayitai, powiinkaayitairi, pimpairyagairi Ashitairi, Itomi, iijatzi Tasorintsinkantsi.

²⁰ Piyotaayitairi atziripaini jantayitairo okaatzi nokamantayitakimiri. Ari nontsipatapiintaimi naaka, kiso nowimi irojatzi paata onthonkantaiyaari kipatsi”. Ari onkantyaari.

KAMIITHARI ÑAANTSI JOSANKINATAKIRI MARCOS

*Ikamantantakiri Juan owiinkaatananiri
(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)*

1 Jiroka okanta opoñaantanakari Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Itomi Pawa, iitachari Jesucristo.

2 Pairani tzimatsi Kamantantaniri jiita Isaías. Josankinatakotakiri Pawa ikamantziriri Itomi, ikantziriri: Notomí, ari notyaantaki ityaawoni inkamantakotimi, Iriitaki witsikaantimini.

3 Ikaimakaimatapaaki otzishimashiki, ikantantaitzi: Powamiithatainiri Pinkathari tsika inkinapaaki. Pinkimitakaantiro jotampatzikaitziro aatsi.

4 Ari okantzimaitaka, monkaataka ikinkithatakoitakiri. Kinkithataki pairani Juan otzishimashiki, ikinkithatakotapaakiro owiinkaataantsi, ikantantapaaki: “Powiinkaawintaiyaari Awinkathariti, powajyaantairo kaaripirori, aritaki impiyakotaimiro pikaaripiroshiriwaitzi”.

5 Ojyiki pokashitakiriri Juan, Judea-jatzi ipoña Jerusalén-jatzi. Ikamantakoyitapaakiro ikaaripiroshiriwaitzi, irootaki jowiinkaatanakariri jiñaaki Jordán.

6 Iithaari Juan, jontyaitziro iwitzi camello. Jowathakitari mishinantsimashi. Jañaantari jowari kintori, jimiritari iyaaki pitsi.

7 Jiroka ikantaki Juan ikinkithatzi: “Aatsikitaki mapirotzirori ipinkatharintsitzi, nopinkathatsitataikari naaka. Tii onkantaajaiti inkimitakaantina jimpiratani onkantya noiyotashitantaariri nonothopaitsitiri i-zapato-ti.

8 Iriitaki kimitakaantyaawoni jowiinkaatanantatyairimi Tasorintsinkantsi. Naakamachiini nowiinkaatanantawo jiña”.

*Jowiinkaata Jesús
(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)*

9 Ikanta ipokaki Jesús ipoñaakawo nampitsiki Nazaret saikatsiri Galilea. Jowiinkaatawakiri Juan antawaaki jiña Jordán.

10 Iro intonkaimatimi Jesús, kimiwaitaka ashitaryaanakityiiaami inkiti, iñaawakiri iyyaawiinkashitapaakiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki jinoki jojyapaakari shiro.

11 Ikimaitatzi jinoki ikantaitanaki: “Iirokatakari Notomi nitakopirotoni. Ojyiki nokimoshiriwintakimi”.

Inkaaripiroshiritakaitirimi Jesús

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹² Ikantakaanakari Jesús Tasorintsinkantsi, jataki otzishimashiki.

¹³ Ari ikowawitakari Satanás inkaaripiroshiritakairimi. Tima oyyiki kitiiyyiri isaikawaitzi janta itzimira kowiinkari piratsi, okaatzi 40 kitiiyyiri. Iro ipokantapaakari maninkariiti jimitakotapaakiri.

Jitanakari jantayitziri Jesús

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

¹⁴ Ipoña ikinanaki Jesús Galilea-ki ikamantantziro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa impinkathawintantai. Aritaki jomontyaitakiri Juan irirori.

¹⁵ Ikantantapaaki Jesús, ikamantantzi: “Monkaatapaaka jiñiitantaawori impinkathawintantai Pawa, pinkimisantairo Kamiithari Ñaantsi. Powajyaantairo pikaaripiroshiriwaitzi”.

Jaantaitanakariri 4 shiryaatzinkari

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶ Okanta pashini kitiiyyiri ikinanaki Jesús inkaarithapiyaaki Galilea, jiñaapaakitziiri iitachari Simón itsipatakari iririntzi Andrés ishiryaaatayini. Tima shiryaatzinkari jinaiyini.

¹⁷ Ikantapaakiri: “Poyaatina, onkimiwaityaawo iroñaaka iriimi atziri noshiryaatakagaimi”.

¹⁸ Aripaiti joyaatanakiri, jookanakiro ishiryaaaminto.

¹⁹ Iro jiyaatanakitziimi kapichiini, iñaapaakitziiri itomipaini Zebedeo iitachari Jacobo itsipatakari iririntzi Juan, isaikaiyini ipitoki ishirikiro ishiryaaaminto.

²⁰ Jaanakiri iijatzi. Iiniro isaikanaki iwaapati itsipatanaari jatziritipaini.

Atziri piyarishiritatsiri

(Lc. 4.31-37)

²¹ Aritaki ariitaiyakani Jesús nampitsiki Capernaum. Okanta kitiiyyiri jimakoryaantaitari, jiyotaantapaaki japatotapiintaita.

²² Tii omaanta ishintsinka jiyotaantzi, janaanakiri Yotzinkariiti, iyokitzi ikantaiyanakani.

²³ Ari isaikitsitakari janta atziri piyarishiritatsiri, kaimanaki irirori,

²⁴ ikantzi: “Jesús, Nazaret-jatzi, niyotzimi naaka, iirokatakai itasorintsiti Pawa. Iro pipokantari jaka papiroyitaina”.

²⁵ Ikantanaki Jesús: “¡Pimairiti piyari! ¡Piyataai!”

²⁶ Ikaimanaki shintsini atziri, jompitatakaawaitanakari iwiyariti, jookanakirira.

27 Ikantawakaanaka atziriiti: “Piñaataitiri jirika, ikitsirinkiri jowawisaakotziri piyarishiritatsiri”. Iyokitzi jowapiroitanakiri.

28 Thaankiini ikimakoitanakiri Jesús janta Galilea-ki.

Joshinchagairo Jesús riyoti Pedro

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

29 Ikanta ishitowanai Jesús japatotapiintaita, jaanakiri Juan ipoña Jacobo, ikinaiyanakini ipankoki Simón, isaiki ijatzi Andrés iririntzi Simón.

30 Iro jariitapaakityaami, ikantaitawakiri: “Okatsinkaaki-waitatzi riyoti Simón”.

31 Iikiro ipithokashitawo, ikathawakotakiro, joosaikakiro. Kaatanaki okatsinkaakiwaiwita. Piriintanaka aminay-itawakiniri oita ompawakiriri.

Joshinchaayitziri Jesús mantsiyari

(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

32 Okanta otsiniriityaanaki, jamaitapaakiniri Jesús oiyiki mantsiyari, jamaitakiniri ijatzi oiyiki piyarishiritatsiri.

33 Ipiyowintapaakari pankotsiki.

34 Joshinchaayitairi maawoni. Tiira ishiniti apaani piyari iñaawaiti joshinchaayitziri ikaatzi piyarishiritatsiri. Tima jiyotzi piyari irirori tsika jiita Jesús.

Jiyotaantzi Jesús maawoni Galilea-ki

(Lc. 4.42-44)

35 Okanta oñaatamani, ananinkanaki Jesús jamana otzishimashiki.

36 Ikanta Simón itsipatakari ikaatzi joyaataiyirini, jaminaminatairi.

37 Ikanta jiñaapairi, ikantapairi: “Yotaanari, jaminaminatziimi”.

38 Jakanakiri irirori ikantzi: “Thami aati, tiira iro nom-pokantyaari nosaiki jaka, ontzimatyii niyotaantayiti ijatzi pashiniki nampitsi”.

39 Ari okantzimaitaka, ithonkakiro Jesús janiitakiro Galilea-ki, jiyotaantaki maawoni nampitsi tsika japatotapiintaita, joshinchaayitairi oiyiki piyarishiriyitatsiri.

Joshinchagaitziri imatziri pathaawontsi

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

40 Ipoña ipokaki imatziri pathaawontsi, jotzirowashitapaakari Jesús, ikantapaakiri: “Pikowirika, poshinchagaina”.

41 Jaminanakiri Jesús, jitakoshiritanakari. Jotirotantakari irako, ikantziri: “¡Nokowi, pishintsitai!”

42 Shintsitanai ipathaawaiwita.

43 Ikantawitawaari jiyaataira inampiki,

44 ikantziri: “Iro pithawitakotana. Tampatzika piyaatashitanakiri Ompiratasorintsitaari, pimonkaatairo ikantakaantakiri pairani Moisés-ni, paanaki pinkiti-wathatantaiyaari, iroora jiyoyiitantaimini ishitakotaimi”.

45 Iro kanzimaitacha pathaawaiwitachari, ikamantan-tanaki nampitsiki tsika okanta ishintsitantaari. Iro kaari okantantanaa isaikanai Jesús nampitsiki ijyikitapaakira atziri. Jataki otzishimashiki, ari isaikakiri. Aritzimaitaka jiyaashitziri ogyiki atziri.

2

Joshinchagairi Jesús kisopookiri
(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

¹ Awisaki tsika okaatzi kitijiyiri, iijatzii ipiyaa Jesús nampit-siki Capernaum. Ikimayitawai atziripaini, ikantaitzi: “Ari-itaá Jesús”.

² Ipiyowintawaari iijatzii, tii jimonkaatapaakawo pankotsi. Jiyotaayitapairi maawoni.

³ Tzimatsi 4 atziri pokashitakiriri Jesús jinatakotakiri kisopookitatsiri.

⁴ Tii okantzi jiñiiri, jotzikakiri atziriiti piyotainchari. Ati-itanaki jinoki pankotsiki, jimoontakiro ikatziyakara Jesús, jowayiitakotakiniri mantsiyari.

⁵ Ikanta Jesús, jiyotakotawakiri jawintaashiritatyaari, jiñaanatawakiri mantsiyari, ikantziri: “Notomí, ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwaitaki”.

⁶ Kimaki Yotzinkariiti, ikantashiritanaki irirori:

⁷ “Ithainkakiri Pawa jirika. Tima tikaatsi kantironi impiyakotantiro kaaripirori, apaniro ikanta Pawa ipiyakotantziro”.

⁸ Yotaki Jesús ikinkishiritari, ari josampitziri, ikantzi: “¿Oitama pikinkishiriwaitantawori jiroka?”

⁹ ¿Tiima okamiithatzimotzimi nokantakiri kisopookiri: ‘Ipiyakoitaimiro piyaaripiroshirinka?’ ¿Irooma pikowi nonkantiri: ‘Pinkatziyi, paanairo pomaryaaminto, piyaatai?’

¹⁰ Iroñaaka piñiiri Itomi Atziri tzimatsi ishintsinka, ipiyakotziri kaaripiroshiririiti”. Ipithokashitanakari kisopookiri, ikantanakiri:

¹¹ “¡Pinkatziyi! Paanairo pomaryaaminto. Piyaatai”.

¹² Katziyanaka mantsiyari, jaanairo jomaryaaminto, shitowanaki. maawoni atziri jiñaawakiri. Iyokitzi ikantaiyanakani jiñaayitawairira. Ikimoshiriwintanakiri Pawa, ikantaiyanakini: “Imapiro okamiithataki jiroka. Tii añapiintziro ojayawori”.

Jaantanakariri Jesús iitachari Leví
(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

13 Ipoña japiitapairo Jesús jiyotaayitapairi atziri inkaarithapiyaaki. Ari ipiyowintapaari iijatzi.*

14 Ikanta ithonkanakiro jiyotaantzi, awisanaki. Irojatzzi jiñaantapaakariri itomi Alfeo iitachari Leví, isaiki irirori ikowakoyitziri kiriiki iyyininkapaini. Ikantapaakiri: “¡Poyaatina!” Katziyanaka, joyaatanakiri.

15 Ipoña Leví irirori, jaanakiri Jesús jowakaiyaari ipankoki. Ari jiyaatsitakari iijatzi jiyotaani, itsipatapaakari kowakoyitziriri iyyininka kiriiki, ipoña kaaripiroshiririiti. Ojyiki piyotainchari jowaiyani.

16 Ikanta Fariseo-paini itsipatakari Yotzinkariiti, josampitakiri jiyotaani Jesús, ikantziri: “¿Oitama itsipatantariri yotaimiri kaaripiroshiririiti, itsipatsitakari iijatzi kowakotziriri iyyininka?”

17 Ari jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Aririka imantsiyati atziri ipokashitziri aawintantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsiri tikaatsi inkowi irirori. Tii apa nompokashitiri kamiithashiririiti nonkaimashiriyitairi, aña nopokashitatziiri kaaripiroshiririiti nonkaimashiriyitairi iijatzi”.

Ikinkithatakotziro Jesús tziwintaantsi
(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

18 Tzimatsi pokashitakiriri Jesús, josampitapaakiri ikantziri: “Itzitapiintakawo jiyotaani Juan jowanawo, ari ikimitsitari jiyotaani Fariseo-paini. ¿Oitama kaari itzitantawo piyotaani iiroka?”

19 Jakanaki Jesús, ikantziri: “Aririka intsipataityaari aawakaachari, ¿Arima jowashiriniintawaitatya? Kimitaka iiro, aña kimoshiri ikantaiyani jowaiyani.

20 Irooma paata, aririka jagaitakiri jiimintaitari, aripaiti intziwaitaiya.

21 Aririka jowapatankaitantyaawo owakiraari osapiki pajatori ikithaataitari, arira osapiryaapirotanaki amithatanatyaarika owakiraari.

22 Iroora kamiithatatsiri owantyaawo iiryaari jimiritaitari owakiraanakiriki mishinantsinaki. Irooma jowantashiitayawo pajatonaki, ari osanaryaakotanaki, apitiroiti apaatashiwaitatya”.

Ikinkithatakotziro Jesús kitijyiri jimakoryaantaitari
(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

* 2:13 Jiroka wairontsi Leví, irojatzzi pashini iwairo Mateo.

²³ Okanta kitiiyyiri jimakoryaantaitari, ikinanaki Jesús pankirintsimashiki. Ari joyiikitanakiri jiyotaani okithoki pankirintsi.

²⁴ Tii inimotziri Fariseo-paini, josampitakiri Jesús, ikan-tanakiri: “¿Oitama joyiikitantawori piyotaani? ¿Tiima jiyotzi tii oshinitaantsitzi kitiiyyiriki jimakoryaantaitari?”

²⁵ Jakanaki Jesús ikantzi: “¿Tiima piñaanatakotziri ikantakota David-ni itsipatantakariri ikaataiyini ikamantawitakari ita-jiyi?”

²⁶ Ityaaki tasorintsipankoki ipinkathariwitara Abiatar-ni, jowakawo tasorintsitanta, ipakiri iijatzi itsipayitakari. Tiira oshinitaantsiwita, apa jowapiintawitawo Ompiratasorintsi-taari”.

²⁷ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Iriira atziriiti kantakaantzirori jiwitsikantaitakanariri kitiiyyiri jimakoryaantaitari. Kaari kitiiyyiri jimakoryaantaitari kantakaantzirori jiwitsikantaitakariri atziripaini.

²⁸ Jirika Itomi Atziri ipinkatharipirotsi irirori, janairo jiroka kitiiyyiri”.

3

Atziri kisowakori (Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

¹ Ipoña ityaapai iijatzi Jesús japatotapiintaita. Ari isaikitsi-takari atziri kisowakori.

² Ikowaitatziira jiñitiri joshinchaayitairi mantsiyari kitiiyyiriki jimakoryaantaitari. Kimpoyaa jowaitanakiri, onkantya inthawitakotantyaariri.

³ Ipoña Jesús ikaimakiri mantsiyari, ikantziri: “Pimpoki, posatitya niyanki”.

⁴ Josampitakiri piyowintakariri: “¿Otzimika shinitaantsitat-siri antiri kitiiyyiriki jimakoryaantaitari? ¿Tiima okamiithatzi anishironkatanti, irooma kamiithatatsiri owamaanti? ¿Tiima okamiithatzi antiro iroopirotatsiri, irooma kamiithatatsiri ankaaripirowaiti?” Tikaatsi akanaintsini.

⁵ Jotsikanatanakari Jesús piyowintakariri, owatsimaashiri-tanakiri jiñaakiri tii jinishironkayitantzi, ikantanakiri mantsi-yari: “¡Pintharyaawakotai!” Matanaka, akotsitanai kamiithaini atziri.

⁶ Ikanta Fariseo-paini, jataki inkinkithawaitakairi aap-atziyariri Herodes jamini tsika inkantiri jowamaakaan-tantyaariri Jesús.

Ipiyotaiyani inkaarithapiyaaki

⁷ Ipoña ishitowanaki Jesús, ikinanai inkaarithapiyaaki it-sipatanaari jiyotaani. Joyaatani jowanakiri Galilea-jatzi, Judea-jatzi,

⁸ Jerusalén-jatzi, Idumea-jatzi, maawoni nampiyitawori in-tatsikirona antawaaki jiña Jordán. Ikimakotakiri iijatzi Tiro-jatzi, Sidón-jatzi, ikantaitzi: “Ojyiki itasonkawintantaki Jesús, jantaki ojyiki kaari jiñaapiintaitzi”. Pokaiyapaakini iriroriiti jiñiiri.

⁹ Irootaki Jesús ikantantanakariri jiyotaani jamakiniri pitotsi, iiro jawitsinagaitantari.

¹⁰ Jimatakiro Jesús, joshinchaayitaki ojyiki. Otatsinkapirinitawakaanaka mantsiyari ikowi jotirotantawatyaari jako.

¹¹ Ipokayitzi piyarishiritatsiri, jotzirowashitari Jesús, ikaimimaita shintsiini, ikantzi: “Jiiroka Itomi Pawa, niyotzimi naaka!”

¹² Onkantya iiro jiyotsitantaitari Jesús, ikisayitanakiri.

Jiyoshiitaki Jesús 12 jotyaantapiroriti
(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³ Ipoña itonkaanaki Jesús otzishiki. Arira ikaimakaan-tapaakiri ikaatzi kamiithatzimotakiriri. Jataiyakini ikaatzi ikaimakaanakiri.

¹⁴ Aripaiti jiyoshiitakiri 12 intsipatapiintyaari, iriitaki jotyaantiri inkinkithatakaantayiti.

¹⁵ Ipasapiyaakari joshinchaayitairi irirori mantsiyari, ikaatzi piyarishiriyitatsiri.

¹⁶ Jirika ikaatzi jiyoshiitakiri: Simón, jiitairi Pedro.

¹⁷ Ipoñaapaaka Jacobo itomi Zebedeo itsipataakiri Juan, iri-jatzi iririntzi Jacobo. Jiitairi “Boanerges”, (akantziri añaaniki aaka: “Otomu ookathawontsi”).

¹⁸ Ipoñaapaaka iijatzi Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo itomi Alfeo, Tadeo, iijatzi Simón iitachari “Kisakowintantaniri”,

¹⁹ ipoñaapaaka Judas Iscariote, pithokashitaiyaarini.

Ookimotziriri Tasorintsinkantsi
(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23)

²⁰ Ipoña ipokaiyaini Jesús pankotsiki. Ari ipiyowintawaari ojyiki atziripaini, tii okantzi jiyaatapainti jowaiya Jesús.

²¹ Tzimatsi kantayitanaintsiri: “Shinkiwintaka Jesús”. Iro ipokantawitakari ijyininkathoriiti, jaanairimi.

²² Ariitaiyapaakani iijatzi Yotzinkariiti ipoñaayitaka Jerusalén-ki, ikantapaaki irirori: “Jirika atziri joshin-chaatziiri ashitariri piyari iitachari ‘Beelzebú’, irootaki joshinchaantariri piyarishiriyitatsiri”.

²³ Ikanta ikimaki Jesús, japatotaiyakirini, jojyakaawintatzi-iniri, ikantziri: “¿Tzimatsima piyari kaminaawakaachari iiro jaagantanta?”

24 Aririka jantaminthatawakaiya atziri ipinkathariwintantzi nampitsiki, jookawintawakaa.

25 Aririka jantaminthatawakaiya iijatzi atziri ikaatzi isaikaiyini ipankoki, jookawintawakaa.

26 Ari ikantari iijatzi piyari aririka jantaminthatawakaiya, jookawintawakaa, iiro iñihiro ishintsitai, ari japirotaiyaari.

27 Atziri ñaapirotachari kamiitha, tikaatsi matirini intyaashitiri ipankoki jayitiri tzimimotziriri irirori. Irooma aririka joojoitakiri, aritaki jimatakiri.

28 Pinkimi nonkantimi: kantatsi Pawa impiyakotairi kaaripiroshiriwaitatsiri, onkantawitatya jookimowai-wityaari.

29 Iriima ookimowaitziriri Tasorintsinkantsi, jashi jowairo, iiro ipiyakoitairi”.

30 Irootaki ikantantakariri Jesús, tima ikantaitatziiri: “Kamaari jinatzi”.

Inaanati Jesús ipoña iririntzipaini
(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

31 Ariitapaaka inaanati Jesús otsipatakari iririntzipaini, okaimakaantapaakiri, okatziyapaaka jikokiroki.

32 Ikantawitakari apatowintakariri: “Ari opoki pinaanati otsipatakari pirintzipaini, okowi oñiimi”.

33 Ikantanaki Jesús: “¿Oitama pikinkishiritari iiroka iro nonaanatitari, iri nirintzitari?”

34 Ipithokashitanakari apatowintakariri, ikantzi: “Jirika, iriiyitaki nokimitakaantaari nirintzi, nokimitakaantaari nonaanati.

35 Ikaatzi antanairori ikowayitziri Pawa, iriitaki nirintzi-taari, notsirotaari, irojatzi nonaanatitaari”.

4

Joyyakaawintziri Jesús pankiwairintzi
(Mt. 13.1-23; Lc. 8.4-15)

1 Ipoña ipiyanaa iijatzi Jesús inkaarithapiyaaki, jiyotaan-tapai. Ipiyowintaitawaari. Otitanaka pitotsiki, saikakotaki niyanki kapichiini, katziyaiyachani atzirriiti othapiyaaki ikimisantziri.

2 maawoni jiyotaayitziriri, joyyakaawintatziiniri, ikantzi:

3 “Tzimatsi pankiwaitatsiri, jataki ipankiwaitzi.

4 Okanta jookakitakiro iwankiri, tzimatsi ookakita-painchari aatsiki. Ipokaiyapaakini tsimiri, jowapaakawo.

5 Tzimatsi pashini ookakitapainchari omapipookitzi. Thaankipiroini ojyookawitanaka. Tiira otontapathapirotatzi kipatsi,

⁶ sampishitanaki pankirintsi jooryaapaakira ooryaa. Tima tii ontyaapiroti oparitha inthomainta.

⁷ Tzimatsi pashini ookakitapainchari okitochiimashitzi, anaanakiro iroori ojoyookanaki. Tii okithokitzi.

⁸ Tzimatsi pashini ookakitapainchari okamiithawanikitzi kipatsi, saankana ojoyookapaaki, kithokitanaki maawoni. Tzimayitai okithoki apaanipaini okaatzi jyookaintsiri. Apaani jyookapaintsiri, kapichiini okithokitanaki, pashini ojikini okanta, pashini ojikipirotanai okithoki*.

⁹ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Kowatsiri inkimathatiro, jowakimpitaty inkimisantzi”.

¹⁰ Aritaki jataiyaini maawoni atziri, apa isaikaki Jesús itsipayitanaari oyaayitapiintakiriri, ipoña 12 jiyotaani. Ari josampitaiyakirini Jesús, ikantziri: “¿Oitaka pojyakaawintakiriri inkaanki?”

¹¹ Jakanakiri Jesús, ikantzi: “Iroñaaka nonkamantimiro kaari piyowitaiyani, aritaki piyotairo tsika ikanta Pawa ipinkathawintantzi. Iriima pashinipaini, iiro nokamantsitari irirori, apa nojyakaawintashityaanari,

¹² onkantya iiro ikimathatantawo ikimawitakari. Onkantawitaty inkimisanti, iiro ikimathatziro, iiro ipashinishiritai, iiro ipiyakoitairi irirori”.

¹³ Ipoña Jesús josampitanakiri, ikantziri: “¿Tiima piyotawakiro nojyakaawintakiri? Aririka napiitakimiro nojyakaawintimiro, ¿tsikatya pinkantya piyotantyaawori?”

¹⁴ Tima jirika atziri ookakitakirori iwankiri, iriira ojoyakaawintachari kinkithatzirori iñaani Pawa.

¹⁵ Tzimatsi kimawitawori ñaantsi, ipokapaaki Satanás, imaijantakaapaakiri. Iriiyitaki ojoyakaawintziri ookakitapainchari aatsiki.

¹⁶ Tzimatsi kimawitawori ñaantsi, ikimisantawita thaankini. Jojakowitakawo ookakitapainchari omapipookitzi, ojoyookawitanaka thaankiini.

¹⁷ Tiira jiyotakopirotyi iiro ñaantsi, tii inkisashityaawo ikimaatsikowintawo ikimisantawitawo ñaantsi, jowajyaantanakiro. Jojakotakawo pankirintsi sampishitanaintsiri, tii ontyaapirotyi oparitha inthomainta kipatsiki.

¹⁸ Tzimatsi pashini kimawitawori ñaantsi, ojoyakaawintakiri ookakitapainchari kitochiimashiki.

¹⁹ Okantakaantziro jamatawiwaita apaniroini, ikinkishiryaakotawo jajaagantya, iro ikowapirotakiri ontzimimotairi maawoni. Anaanakiro ñaantsi ikimawitawakari, jowakawo pankirintsi kaari kithokitatsini.

* 4:8 Kantakotachari jaka “okaatzi jyookapaintsiri”, kimitaka okaatzi 30 okithoki, pashini okaatzi 60 okithoki, pashini okaatzi 100 okithoki.

20 Tzimatsi kimawakirori ñaantsi, oiyakaawintakiri ookakitapainchari okamiithawanikitzi kipatsi. Ikimisan-tanai, jogyakotanaawo apaani jyookapaintsiri, tzimaintsiri kapichiini okithokitanaki, pashini oiyiki okantanaka, pashini oiyiki pirotanaki okithoki”.[†]

Onkoñaatakoyitai manakoyiwitachari
(Lc. 8.16-18)

21 Ipoña ikantaki iijatzi: “Akowirika ootyaari ootamintotsi, ¿arima antatakotakiri kowitzinakiki? ¿Owakotzirima otap-inaki? Tiira. Iro akowi onkoñiityi maawoni aminawait-antyaari.

22 Ari onkantyaari iijatzi, ontzimatyii onkoñaatakoyitai manakowitainchari, oñaagantairo kaari ikimathawiita pairani.

23 Kowirori inkimathatairo, inkimisanti”.

24 Ikantanakiri iijatzi: “Paamaiyaawo okaatzi pikimakiri. Otzimikari pantzimotantani, jimapiroitaimikari iiroka apaata.[‡]

25 Itzimirika otzimimotakiri, iikirora ontzimi-mopirotanakityiiri. Iriima kaari otzimimotzi, iikirora jiyaataty ijiñi iiro ontzimimopirotairi”.[§]

Joyyakaawintziro Jesús oiyooki pankirintsi

26 Ipoña ikantanaki iijatzi Jesús: “Tzimatsi oiyari ipinkathawintantai Pawa. Oiyatyaari pankiwairintzi,

27 jimayi tsiniripaiti, inkakitamanai. Tiimaita jiyotzi tsika okanta oiyookantanakari iwankiri.

28 Apaniro oiyookawaitzi, itanatyaaawo oshitowanaki oryaani oshi, ompoña ompowainkatanaki, tzimanaki oiyiki okithoki.

29 Onkantya osampatanaki, monkaapaititapaaka joiipatantaityaawori”.

Joyyakaawintaitziro oryaanikitatsiri okithoki inchato
(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

30 Ikantanaki iijatzi Jesús: “¿Oitama oiyari iijatzi ipinkathawintantai Pawa? ¿Oitama noiyakaawintimirori?

31 Oiyatyaawo aririka ampankitiro oryaanikitatsiri okithoki pankirintsi. Okantawita oryaani onawita,*

[†] 4:20 Paminiro kantakotachari janta versículo 4.8. [‡] 4:24 Okaatzi kinkithatakotachari jaka, jiroka okantakota: Kapichiinirika pinkimisantawakiro nokantakimiri, kapichiini piyotairo. Irooma pinkimisantapirotawakirika, oiyiki piyotawakiri, iikiro niyotakaapirotanakityiimiro. [§] 4:25 Jiroka okantakotziri okaatzi ikinkithakotziri jaka: Ikaatzi yotawakirori niyotaakiriri, iikiro niyotakaapirotanakityiiri. Iriima kaari kimisantawakironi niyotaawitakariri, imapirotya iiro jiyotairo. * 4:31 Iro ikantakotziri jaka “okitho iryaanikitatsiri pankirintsi” iitachari mostaza, jyookatsiri inampiki pashini atziri.

³² aririka ampankitakiro, ojoyookanaki, anaanakiro pashini pankirintsi, antawo onkantayitya otiwa, ari iminkoshitanyawo tsimiri otsimankatapishitakira”.

*¿Oitama joyyakaawintantawori Jesús ikinkithatakotziri?
(Mt. 13.34-35)*

³³ Ari ikantapiintatya Jesús joyyakaawintziniri atziri okaatzi jiyotaayitziriri. Kapichiinirika ikimathatawakiro atziripaini, kapichiinira jiyotairi. Ojyikirika inkimathatawakiro atziripaini, ojyikira jiyotaapirotairi.

³⁴ Okaatzi ikinkithatakaantziri, joyyakaawintatziro maawoni, tii jooñaawontziniri. Iriima jiyotaani, ikimathatakaakiri maawoni irirori.

*Jomairintziro Jesús tampiya
(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)*

³⁵ Okanta otsiniriityaanaki, ikantanairi jiyotaani: “Thami amontyaakotai intatsikirona”.

³⁶ Aritaki jatanai maawoni piyowintakariri. Arira isaikit-sitakari irirori pitotsiki montyaakotaiyanaini. Tzimatsi oy-aatanakiriri ikinakoyitanaki pashiniki pitotsi.

³⁷ Ari omapokapaakiri antawoiti tampiya, otamaryaatanaki antawo, kitaatapaaka jiña pitotsiki, irootaintsi intsitsiyakoti.

³⁸ Jowakiryaitanakiri jimayira opataki pitotsi, jotziitotaka, ikantaitziri: “¡Yotaanarí! ¡Antsitsiyakotatyí!”

³⁹ Piriintanaka Jesús, iñaanatanakiro tampiya, ikantziro: “¡Aritapaaki pitampiyatzi!” Ikantsitanakawo inkaari iijatzi: “¡Pimairyaaati!” Awisanaki tampiya, mairyaatanaki inkaari.

⁴⁰ Ikantziri jiyotaani: “¿Oitama pithaawashitanakiri? ¿Tiki-raama pawintaariita Pawa?”

⁴¹ Ojyiki ipinkathatanakiri, ikantawakaiyanakani ithaawankakiini: “¿Iitatyaakama jirika jomairintantawori tampiya, jomairintsitakawo iijatzi inkaari?”

5

*Gadara-jatzi piyarishiritatsiri
(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)*

¹ Ariitapaaka Jesús intatsikirona inkaariki, inampiki Gadara-jatzi.

² Iro jaatakotapaakityaami, ishiyashitawakari piyarishiritatsiri ipoñaakawo kitataariki,

³ ari isaikawaitziri irirori. Tii jaawiyaitziri joojowiitantari ashirotha.

⁴ Itzimpijyiro joojowiitantari iitziki iijatzi jakoki. Tikaat-sira kitsirinkirini.

⁵ Ari ikantaitatyaani maawoni kitijiyiriki iijatzu tsiniripaiti, ikinayitzi otzishiki, kitataariki, ikaimawaitzi, itotakaayitawo mapijiyitapaini.

⁶ Ikanta iñaawakiri ipokaki Jesús, ishiyashitawakari, jotzi-irowashitapaakari.

⁷ Ikaimapaaki shintsiini, ikantzi: “¡Jesús, Itomi Pawapiro-tatsiri, tiira nonkowi powashironkaina! ¿Tsikama pinkantaitinaka?”

⁸ Tima ikisapaakitziiri Jesús, ikantapaakiri: “¡Piyaati piyari!”

⁹ Ipoña josampitanakiri: “¿Tsikama piitaka?” Ari jakanaki piyari, ikantzi: “Noita ‘Jyikiyantzi’, tima oiyiki nokaataiyini”.*

¹⁰ Iikiro ikantanakitzi piyari: “Tii nokowi potyaantina pashiniki nampitsi”.

¹¹ Ari ipiyotaka tyonkaarikiini oiyiki chancho joshintagayini.

¹² Ikantaiyini piyari: “Potyaantina janta chancho-ki”.

¹³ Ari ikantzi Jesús: “Pantiro”. Ari ishiyaiyanakani chancho impiitatzi otzishi, mitaiyapaakini inkaariki, ari japirota ipiinkaki. Ikaataiyini 2000 chancho.

¹⁴ Ithaawaiyanakini aamaakowintariri, shiyaiyanakani inkamantanti nampitsiki, ikamantakiri iijatzu maawoni saikayitatsiri jowaniki. Pokaiyanakini jaminiro awisaintsiri.

¹⁵ Ipokashiitanakiri Jesús, iñaitapaakitziiri piyarishiriwitachari. Isaikaki, ikithaataa, kamiitha ikantanaa. Ithaawantapaakari iñaapaakiri.

¹⁶ Ikaatzu ñaakiriri inkaanki ikamantawakiri pokayitaintsiri, ikantzi: “Piñaakiri jirika, iriitaki Jesús owawisaakotairi. Jowiinkakaantaki oiyiki chancho”.

¹⁷ Ikantaitanakiri Jesús: “Piyaatai, tii nokowi pisaikimotina”.

¹⁸ Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki. Ikantawitawaari jowawisaakotakiri: “Nokowi noyaatanakimi”.

¹⁹ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Iiro poyaatana, piyaatai piyyininkaki. Pinkamantapairi, pinkantiri: ‘Jinishironkataana Pinkathari’”.

²⁰ Ikanta jirika piyarishiriwitachari, jatai inampiki iitachari Decápolis ikamantapairi maawoni atziri, ikantapairi: “Jowawisaakotaana Jesús”. Iyokitzi ikantaita ikimaiteziri ikantayitapairi.

*Irishinto Jairo opoña tsinani otirotsitakiriri iithaari Jesús
(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)*

* 5:9 Jiroka wairontsi “Jyikiyantzi”, irojatzi ikantsitaitari “legión”.

21 Ikanta ipiya Jesús ipoñagaawo intatsikironta. Ipiyow-intawaari oiyiki atziri inkaarithapiyaaki.

22 Ari jariitapaaka pinkatharitatsiri japatotapiintaita jiita Jairo. Jiñaapaakiri Jesús, jotzirowashitapaakari,

23 ikantapaakiri: “Onkamatyí nishinto. Nokowi piyaati potirotantyaawo pako, oshintsitaita”.

24 Ari jiyaatanaki Jesús, iro kantzimaitacha joyaatanakiri oiyiki atziri, jawitsinaimatanakiri.

25 Okanta tsinani osokaawaitachari, tzimakotaki 12 osarintsi omantsiyawaitzi,

26 oiyiki jaawintawiitakawo, othonkakiro tzimimowita-wori opinakowinta. Aminaashiwaitaka, iikiro iyaatatzi omantsiyatzi.

27 Okimaki iroori ikinkithatakoitziri Jesús, ikantaitzi: “Oshinchaantaniri jinatzi Jesús”. Osatikantanakari atziri okinashitanakiri itaapiiki, otirotsitawakiri iithaari.

28 Tima okantashiritanakitzi iroori: “Aririka notirotsitawakiri iithaari, ari noshintsitai”.

29 Apathakiro oshintsitanai osokaawita.

30 Jiyotsitanaka Jesús tzimatsi oshinchaashitakari ishintsinka, josampitanakiri oyaayitakiriri, ikantziri: “¿litama otirotsitakinawori noithaari?”

31 Jakanakiri jiyotaani, ikantzi: “¿Tiima piñiiri jawitsinaimatanakimi atziriiti? Iikiro pikantatzi: ‘¿litama otirotsitakinawori noithaari?’ ”

32 Iikiro jaminaminatanakitziiri Jesús, jiñiiri otirotsitakiriri iithaari.

33 Okanta tsinani opinkathatanakiri Jesús, okawaitanaka. Tima iro joshinchagai. Iyaatashitanakiri, otzirowashitapaakari, okamantakotapaaka.

34 Ikantanakiro irirori: “Tsinaní, oshinchagaimi pawinta-gaana. Kantatsi piyaatai, kimoshiri pinkantanaiya, aritaki shintsitaimi”.

35 Tikira inthonkiro Jesús iñaanatziro, ariitaiyapaakani poñainchari ipankoki Jairo. Ikantapaakiri: “Kamaki pishinto. Iiro poñaashirinkashiwaitari yotaantaniri”

36 Ikanta ikimawakira Jesús ikantaitapaakiri, ikantanakiri Jairo: “Iiro powashirita, pawintagaina naaka”.

37 Tikaatsi ishiniti joyaatanakiri. Apa jaanakiri Pedro, Jacobo, Juan. Iriitaki Juan iririntzi Jacobo.

38 Ikanta jiyaatanaki, ariitaka ipankoki Jairo. Ikimapaatzi-iri ikamiñiinkataki atziriiti, jiraakoiyawoni.

39 Tyaapaaki Jesús, ikantapaakiri: “¿Oitama piraantai-yarini? Tii okami, imakoryaatzi”.

40 Thainkashiri jowaitanakiri Jesús. Jomishitowapaakiri maawoni. Apa isaikanaki ashitawori, iijatzi jiyotaani. Ityaashitanakiro jomaryaitakiro iintsi.

41 Joirikawakotapaakiro, iñaanatzimaitawo, ikantziro: “¡Talita cumi!” (akantziri apaantiki aaka: “Iintsi, pimpiriinti”.)†

42 Piriintanaka iintsi, aniitanai. Tima tzimakotaki 12 osarintsiti, irootaki aniiwaitantanaari. Iyokitzi ikantanaka ikaatzi ñaakirori.

43 Ikantzi Jesús: “Pimpiroota owanawo”. Ikantanakiri iijatzi: “Tiira nokowi pinkamantayitiri atziriiti”.

6

Ipiyaa Jesús Nazaret

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

1 Ikanta Jesús ipiyaa inampiki, ari joyaatairi maawoni jiyotaani.

2 Okanta kitiiyyiri jimakoryaantaitari, jiyotaantaki Jesús japatotapiintaita. Iyokitzi ikantaitakiri. Ikantayitzi ikimaitziri: “¿Litama jiyotanitantakari jirika? ¿Litama antakairiri kaari jiñaapiintaitzi?”

3 ¿Kaarima jirika añaaapiintziri ikimitziro inchakota? ¿Iriitaki otomi María? ¿Añiiri Jacobo, José, Judas, Simón, iriitaki iririntzipaini? ¿Kaarima iritsiro atsipayitari anampitawo jaka?” Ari opoña tii ikimisantaitziri.*

4 Ikantanaki Jesús: “Jashi jowiro Kamantantaniri ikimisantaitziri pashiniki nampitsi, irooma inampiki irirori isaikayitzi ijyininka, tii ikimisantaitziri”.

5 Irootaki kaari okantanta Jesús joñaagantiro ishintsinka inampiki. Tii ijyikipirotsi mantsiyari joshinchaaki jotirotantari jako.

6 Antawo jowashiritakotakari ikaatzi kisoshiriwaitatsiri, kaari kowatsini inkimisantai. Iro ikinantanakari jiyotaantayitzi pashiniki nampitsi tzimayitatsiri janta.

Jotyaantaitziri iyotaari

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

7 Ipoña Jesús japatotakiri 12 jiyotaani. Ipasapiyaakiri ishintsinka inkitsirinkantyaariri irirori piyari. Jotyaantakiri, intsipatawakaanatya inkaati apiti.

8 Ikantawakiri: “Iiro paanaki pithaati, powanawo, iijatzi piiriikiti, apa paanaki pikutzi.

9 Iiro paanaki pashini piithaari. Apa pintyaantanatya pipazato-ti”.

† 5:41 Irootaki iñaawaitakiri Jesús, tima Aram-paanti jiñaawaitziri irirori. Jacobo, irijatzira ikantaitsitari iijatzi Santiago.

10 Ikantsitawakari iijatzi: “Pariitattyaarika pankotsiki, ari pimaapiintatyi, irojatzi pawisantantyaari pashiniki nampitsi.

11 Iirorika jaapatziyaitzimi, iirorika ikimisantaitzimi iijatzi, pawisapithanakiri. Potikanairo piipatsikiiti, iro jiyotantaityaari tii ikimisantziri Pawa. Iriira jimapiroitai jowasankitaitiri paata, anaanakiro jowasankitaitakiri Sodoma-jatzi, Gomorra-jatzi. Imapiroatya”.

12 Ikanta jiyayitakira jiyotaani Jesús ikamantakiri atziriiti jowajyaantairo ikaaripiroshiriwaitzi.

13 Jowawisaakoyitaki piyarishiritatsiri, joshinchaayitairi iijatzi oyyiki mantsiyari itziritantari yiinkantsi.

Ikamantakari Juan owiinkaatananiri

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

14 Ariitakotakari pinkathari Herodes okaatzi jantayitakiri Jesús. Tima ikantaitaki: “Añagaira Juan owiinkaatananiri. Piñiuro otzimi ishintsinka”.

15 Pashini kantayitatsiri: “Elías jinatzi”. Ikantayitzi iijatzi: “Kimitaka iriitaki pashini Kamantantaniri”.

16 Ikanta ikimaki Herodes ikantayitakiri, ikantanaki irirori: “Iriitaki añagaatsiri Juan nothatzinkakaantakiri”.

17 Opoñaantari kitziroini Herodes jomontyaakaantziri Juan, okantakaantziro Herodías, iinantawitari Felipe iririntzi Herodes. Irootaki jiiinantaari Herodes irirori.

18 Tima ikaminaantawitatya Juan, ikantawitari Herodes: “Tii okamiithatzi piinantyaawo iina pirintzi”.

19 Iro opoñaantakari okisaniintziri Herodías, okowawitaka owamaakaantiri.

20 Irootaki jomontyaantakariri kitziroini Herodes. Iro kantzimaitacha Herodes antawoiti ipinkathatakiri Juan, jiyotzi kamiithashiriri jinatzi, kitishiri ikanta. Tiira ishiniwitari intsitokakaantiri. Okaatzi ikaminaawitariri, okompitzi-moshiritakari Herodes. Ari jishiwintawitawo ikimisantziri.

21 Okanta pashini kitiiyyiri, joimoshirinkawitawo Herodes itzimantakari pairani. Ipokaiyakini iwinkatharintsiti, ipokaki ijiwari owayiriiti Roma-jatzi, ipokaki jiwayitatsiri Galilea-ki. Owaiyakani.

22 Ari otyaapaaki ishinto Herodías jowaiyani, amajyiitapaaki, okamiithatzimotanakiri Herodes amajyiitani, okamiithatzimotanakiri iijatzi itsipatakari jowaiyani. Ikantanakiro Herodes: “Ari nompakimi oitarika pinkamitinari.

23 Iiro namatawitzimi, jiyotzi Pawa tyaaryoo nokantzi. Iroorika pikowi okaatzi nopinkathariwintziri, arityaami onkantaki nompimi kajyitani”.

²⁴ Iyaatashitanakiro onaanati, okantapaakiro: “¿Oitama nonkamitiriri?” Okantanaki iroori: “Pinkamitiri iito Juan owiinkaatananiri”.

²⁵ Piyapaaka mainawo, okantapaakiri: “Nokowi pimpinawo iito Juan, powakinawo samantanakiki”.

²⁶ Antawoiti jowashiritanaka pinkathari. Tima maawoni ikimaitakiri inkaanki, ikantakirori mainawo, tikaatsi inkinaakaanairo, ontzimatyii impiro okowakotakiriri.

²⁷ Jotyaantaki owayiri jamakiniri iito Juan.

²⁸ Jatanaki owayiri jomontyaitziri Juan, ithatzinkapaakiri, jamakotakiro iito samantanakiki. Ipakoitakiro mainawo, aanakiniro onaanati.

²⁹ Ikanta ikimaiyakini jiyotaani Juan-ni. Pokaiyaini, ikitairi.

Jowakaari Jesús 5000 shirampariiti
(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰ Ariiyitaa jiyotaani jotyaantakiri, apatotapaa maawoni isaikira Jesús, ikamantapairi okaatzi jantayitakiri.

³¹ Iikiro ipokaminthatanakitzi atziri, piyayitacha pashini. Tii onkantapainti jiyaataiyaini Jesús jowaiya. Irootaki ikantantanakariri Jesús jiyotaani: “Thami aati otzishimashiki, amakoryaawakiita kapichiini”.

³² Otitaiyanakani pitotsiki, jataiyaini.

³³ Iro kantzimaitacha, ojoyiki aminakotawakiriri jiyaatanaki, jiyoitawakiri. Shiyaiyanakani ikinaiyanaaki aatsiki, ipoñaanakawo nampitsiki. Iri itaiyakawoni jariita, apatotaiyapaakani.

³⁴ Ikanta jariitapaaka Jesús, jiñaapaakitziiri ipiyotaiyakani. Jitakoshiryaapaakari. Ikimiwaitakari ojya iirorika itzimi aamaakowintyaarini. Jiyotaayitapairi iijatzi.

³⁵ Aritaki tsiniriityaanaki, ipokashitapaakiri jiyotaani, ikantapaakiri: “Yotaanari, asaikatziira otzishimashiki.

³⁶ Pimpakairo piyotaantzi, jiyaataita atziripaini nampitsiki jamananti joyaari”.

³⁷ Ikantanaki Jesús: “Pimpiri iiroka joyaari”. Ikantzi jiyotaani: “¿Pikowatziima niyaati namanantakiti nowakaiyaariri? Ojoyiki owanawontsi, iiro jimonkaata kiriiki inkaati 200 ompinatyaari, nowakaantyaariri maawoni”.[†]

³⁸ Ikantzi Jesús: “¿Okaatzika tanta jamakiri atziriiti? Piyaati paminakitiro”. Ikanta jaminakitziro, ikantziri: “Tzimatsi 5 tanta, ipoña apiti shima”.

³⁹ Ikantzi Jesús: “Poosaikiri maawoni atziri onatsiryaataki katawoshimashi, pinashiyityaari poosaikayitiri”.

[†] 6:37 Ikantakoitziri jaka “kiriiki” irijatzi ikantaitziri iijatzi pashiniki ñaantsi “denario”.

⁴⁰ Jimatakiri. Tzimatsi nashiyitainchari isaikayitaki ikaatzzi 100 atziri, jimatsitakari iijatzzi pashini ikaatzzi 50 atziri. Joo-saikakiri maawoni.

⁴¹ Ipoña Jesús, jaakotanakiro 5 tanta itsipataakiri apiti shima, aminanaki inkitiki, ipaasoonkiwintakiro. Ipitoryaakiro tanta, ipakiri jiyotaani, jowawisaakiniri irirori atziripaini. Ari ikimitaakiri iijatzzi shima, jantitakari maawoni.

⁴² Jowaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani.

⁴³ Ijaikiyitairi 12 kantziri okaatzzi jowagaantakari.

⁴⁴ Kimitaka ikaatzzi 5000 shirampariiti owainchari.

Janiitantawo Jesús inkaari

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.15-21)

⁴⁵ Ikantanairi Jesús jiyotaani: “Thamira, pitaiyaawo pimontyaakotai nampitsiki Betsaida”. Ikantanakiri piyotawintakariri: “Kantatsi piyaayitai pipankoki”.

⁴⁶ Ikanta jiyaatanai maawoni atziri, tonkaanaki Jesús otzishiki jamanamanaata.

⁴⁷ Aritaki tsiniriityaanaki, jiwiyaakotaiyaani jiyotaani niyantyaaniki inkaari jimontyaakotaiyini. Apaniro isaikanaki Jesús otzishiki,

⁴⁸ jaminakotakiri jiyotaani, shintsiini ikomataiyini oipiyapiyatakotziri tampiya. Okanta okitiijyitzimataki, jiyaatashitairi, janiitantanaawo inkaari, ikinashitapairi itaapiiki, iro jawijyimatirimi.‡

⁴⁹ Ikanta jiñaawairi, jojyakaatziiri shiritsi jinatzi, kaimaiyanakini,

⁵⁰ tima maawoni jariitashiryaaanakari jiñaakiri. Ikantapaakiri Jesús: “Naakataki pokatsiri, iiro pithaawawaitzi, ton-tashiri pinkantaiyaani”.

⁵¹ Otitapaa pitotsiki, awisainkatanaki tampiya. Iyokitzi ikantawintanakari.

⁵² Tima tikiraata jiyothatziroota jojyiñaantakawori Jesús tanta, iro kantakaantzirori ikisoshiriwaitaiyini.

Joshinchaantzi Jesús Genesaret-ki

(Mt. 14.34-36)

⁵³ Irojatzzi jariitantaiyapaakarini inampiki Genesaret-jatzi.

⁵⁴ Iro jaatakotapaakityaami, thaankipiroini jiyoitawakiri Jesús.

⁵⁵ Ikamantawakaanaka maawoni nampitawori janta, jamakoitakiniri mantsiyari jomaryaamintoki. Tsikarika isaiki Jesús, ari jamakoitziniriri.

⁵⁶ Imataka ikinayitzi oryaaniki nampitsi, nampitsiki antawo, iijatzzi owaantsiki, jowakoitziniri mantsiyari aatsiki,

‡ 6:48 Paminiro Mt. 14.25.

ikantayiitzi: “Pishinitawakiniri jotirotwakiro piithaari”.
maawoni otirotakirori iithaari shintsiyitai.

7

Owaaripiroshiritziriri atziri (Mt. 15.1-20)

¹ Ipoña ipokaiyakini Fariseo itsipatakari Yotzinkari,
ipoñaakawo Jerusalén-ki. Japatowintapaakari Jesús.

² Jiñaapaakiri jiyotaani Jesús tii jantziro jamitapiintaiyarini
ikiwaakota jowaiyani. Ikiyimatapaakiri.

³ Okaatzi jantapiintziri Fariseo-paini, iirorika ikiwaakota,
iiro jowaa. Irootaki jamitapiintakari pairani ichariniiti:
Aririka inkowi joya, ontzimatyii inkiwaakotawatya, inkiti-
wathatantaari.

⁴ Aririka jariitaiya jamanantzi, tikiraata jowapaiyaata,
inkiwaakopirotawatya. Tiira apaani onkantya jamiyitari,
ikiwayitsitawo jiraaminto, iyowiti, jonkotsiminto, imaam-
into, maawoni.

⁵ Irootaki josampitantakariri Jesús, ikantziri: “¿Oitakama
imaijantantaawori piyotaani jiyotaayitairi pairani acharini-
iti? Noñaapaakiri jowaiyani, tii inkiwaakotya”.

⁶ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Amatawitantaniri pinayitzi.
Irokataki josankinatakotaki pairani Isaias-ni, ikantaki:
Ipinkathawaantiwitashitana atziripaini.

Tiimaita inkinkishiritakotaina kamiithaini.

⁷ Aminaashiwaita jotzirowashitana ipinkathawitana,
Jiyotaantashiwaitawo jamiyitari irirori.

⁸ Pimaijantakiro iiroka Ikantakaantani Pawa, pan-
tashitakawo jamiyitari atziriiti. Pikiwayitziro piyowiti,
piraaminto. Ojyiki okaatzi pantashiyitakari”.

⁹ Ikantziri iijatzi: “Iroora pantapirotakiri pamiyitari, pi-
thainkanakiro Ikantakaantani Pawa.

¹⁰ Jiroka rosankinari Moisés-ni, ikantzi:
Pimpinkathatiri piwaapati iijatzi pinaanati.

Ikantzi iijatzi:

Ontzimatyii jowamaitiri kiyimawaitziriri iwaapati iijatzi in-
aanati.

¹¹ Iro kantzimaitacha iiroka pikantapiintzi: ‘Anka-
jyaakairirika Pawa airiikiti, ontzimatyii ampiri.
Onkantawitayya añiiri jashironkaawaitya awaapati iijatzi
anaanati’.

¹² Ari pikantakari iiroka, piyotaashiwaitakari atziripaini, tii
inishironkatairi iwaapati iijatzi inaanati.

¹³ Apa pantashiwaitakawo jamiyitari pairani pichariniiti,
irootaki pithainkantakawori iñaani Pawa. Ari pikantapiin-
taya pantayitziro kimitakawori jiroka”.

¹⁴ Ari ikaimakiri Jesús maawoni apatotainchari, ikantziri: “Pinkimisantaiyini, pinkimathatantyaawori nonkantiri.

¹⁵ Okaatzi jowayiitari, tii owaaripiroshiritantzi. Irooma omishitowayitziri poñaachari inthomainta, irootaki owaaripiroshiritantatsiri.

¹⁶ Powakimpitayaawo jiroka”.

¹⁷ Ikanta jiyaataiyaini atziri, tyaapai Jesús pankotsiki. Ari josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Oita pojyakaawintakiri?”

¹⁸ Jakanaki Jesús, ikantzi: “¿Iijatzima iiroka, tima pinkimathatawakiro? ¿Tiima piyotzi iiroka tii owaaripiroshiritantzi okaatzi jowayiitari?

¹⁹ Tikaatsi okantziro ashiri, apa okiniro ajiitoki, irojatzi oshitowantaiyaari”. Iro jiyotaantakiri Jesús, tii okaaripirotsi okaatzi jowayiitari.

²⁰ Ipoña ikantanaki iijatzi: “Aririka ankinkishiriwaitya antakairi ajyininka kaaripirori, irootaki owaaripiroshiritantatsiri.

²¹ Tima inthomainta ashiriki opoñaayita: kaaripirori kinkishiritaantsi, kaari kinataantsi, mayimpiritaantsi, tsitokaantsi,

²² koshitaantsi, mashithataantsi, kaaripiroshiritaantsi, amatawitaantsi, mayimpiryookitaantsi, samakoniintaantsi, kijyimataantsi, asagaawintaantsi, tzimaityaashiryaantsi.

²³ Okaatzi ikinkishiritapiintakari atziriiti kaaripirori onatzi, irootaki iñaantawori owaaripiroshiriwaitziri. Tima inthomainta ishiriki opoñaayitaka jirokapaini”.

Awintaari Pawa Sirofenicia-jato

(Mt. 15.21-28)

²⁴ Opoñaashitaka ikinanaki Jesús nampitsiki iitachari Tiro, irojatzi Sidón-ki. Ari isaikapaaki pankotsiki, tii ikowawita inkimakoitirimi. Tiimaita jimanakota.

²⁵ Tima janta tzimatsi tsinani, piyarishiritatsiri ishinto. Okimakotawakiri iroori Jesús, iyaatashitanakiri, otzirowashitapaakari.

²⁶ Kaari Judá-mirinka jiroka tsinani, opoñaaty a iroori pashiniki nampitsi oita Sirofenicia. Okantapaakiri: “Jesús, poshinchagainawo nishinto, opiyarishiritatzi”.

²⁷ Ikantanakiro irirori: “Paata tsinani. Ikantaitakiranki: Tii jaapithaitziri jowanawo iintsi ampiri otsitsi joyaawo, apaniro jowawaita iintsi irojatzi inkimaniintantatyaari”.*

²⁸ Ari akanaki tsinani, okantziri: “Imapirotatya pinkathari pikantakiri. Iro kantacha ikatziyapiinta otsitsi

* 7:27 Iriira joyyakaawintayitzi Judá-mirinkaiti, ikimitari iinchaaniki. Iriima kaari Judá-mirinkatatsini ikimiwaitakari otsitsi.

jantyaatsikiini, jowayitawo owanawontsi jookagaantayitziri iinchaaniki”.

²⁹ Ikantzi Jesús: “Ari okanta, imapirotatya pikantakiri. Kantatsi piyaatai, ari piñaapairo pishinto, shintsitai iroori”.

³⁰ Okanta iyaatai tsinani opankoki, oñaapairo ishinto omaryaaka omaamintoki, shintsitai.

Ikimakagairi Jesús ashikimpitawitachari

³¹ Ipoña jiyaatanai Jesús isaikawitapaakara nampitsiki Tiro, ikinanairo Sidón-ki, Decápolis-ki irojatzí jariitantaari Galilea-ki.

³² Ari jamaitakiniri atziri ashikimpitatachari, kaari ñaawaitatsiri iijatzí. Ikantaitapaakiri: “Jesús, potirotantawatyaari pako”.

³³ Ipoña Jesús jaanakiri jantyaatsikiini, josagaantantakari jakoimpiki ikimpitaki, itziritantakari jiiwari ininiki.

³⁴ Aminanaki inkitiki, ikisashiritanaka, ikantziri: “¡Efata!” (akantziri apaantiki aaka: “piwitaryagaiya”)

³⁵ Iwitaryaanaka ikimpita, ñaawaitanai kamiitha.

³⁶ Ikantawitawaari Jesús: “Iirora pikamantakotana”. Iro kantacha ipiyathatakari, ikamantakiri maawoni atziri.

³⁷ Iyokitzi jowaitanakiri Jesús, ikantaitzi: “¿Oitaka okamithatantari jantziri jirika? Ikimakagairi ashikimpitawitachari, iñaawaitakagairi iijatzí kaari ñaawaiwitachani”.

8

Jowakaari Jesús 4000 shirampariiti (Mt. 15.32-39)

¹ Ikanta japatotaiyani oiyiki atziri, thonkapaaka owanawontsi. Ikaimakiri Jesús jiyotaani ikantziri:

² “Antawoiti nitakoshiritakari atziripaini. Mawataki kitiijyiri itsipatakina jaka, tikaatsitapaaki jowaiyaari.

³ Aririka notyaantairi, ari owamaakiri itajyi aatsiki, tzi-mayitatsi poñaachari intaina”.

⁴ Jakanaki jiyotaani, ikantziri: “¿Tsika ayika owakaiyaariri jaka otzishimashiki?”

⁵ Ari josampitziri Jesús, ikantziri: “¿Tsika okaatzika tanta tzimatsiri?” Ikantaiyanakini irirori: “Tzimatsi 7”.

⁶ Ari joosaikakaantakiri Jesús maawoni atziri kipatsiki. Jaakiro 7 tanta, ipaasonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipakiri jiyotaani jowawisaakiniri atziripaini irirori.

⁷ Tzimitacha iijatzí shimaaniki. Ipaasonkiwintakiri iijatzí, ipayitakiri atziripaini.

⁸ Owaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani. Ijaikitairo okaatzi tzimagaantapaintsiri 7 kantziri.

⁹ maawoni owainchari ikaatzi 4000 shirampariiti. Ari jotyaantairi maawoni.

¹⁰ Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki itsipatanaari jiyotaani, montyaakotanai intatsikirona oita Dalmanuta.

Ikowakowiitari Jesús intasonkawintanti

(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹ Ipoña ipokaiyapaakini Fariseo, iñaanaminthatapaakiri Jesús, ikowi jiñiiri intasonkawintanti, jiyotantyaariri imapirotatya opoña itasorinka inkitiki, tima iñaantatyaari.

¹² Ikisashiritanaka Jesús, ikantzi: “¿Oitama ikowantari jiñiina nontasonkawintanti jirikapaini? Iiro noñaayimaitari. Imapirotatya”.

¹³ Piyanaka Jesús, montyaakotanai.

Shiniyakairori itantani Fariseo

(Mt. 16.5-12)

¹⁴ Ari imaijantanakiro jiyotaani jaantanatyaami tanta, apanimachiini tanta jaanaki ipitoki.

¹⁵ Ari ikantzi Jesús: “Ontzimatyii paamawintyaawo shiniyakaawori itantani Fariseo iijatzi rashi Herodes”.

¹⁶ Ari jiñaanaminthatawakaiyakani jiyotaani, ikantawakaa: “Kaarima amantanaka tanta”.

¹⁷ Ikanta Jesús jiyotakiri ikantawakaari jiyotaani, ikantziri: “¿Oitama pikantawakaantari: ‘Kaari amantanaka tanta?’ ¿Tiima pikimi? Kisoshiri pikantaka.”

¹⁸ Tzimawitacha poki tii piñaantzi, tzimawitacha pikimpita tii pikimi. ¿Tiima pikinkishiritziro nojyiñaantakawori tanta?

¹⁹ Tima 5 tanta tzimawitachari, jowimaitaka 5000 shirampariiti. Poyiitairo okaatzi tzimagaantapaintsiri. ¿Tsika okaatzi kantziri jaikitaatsiri?” Ikantaiyini: “12 kantziri”.

²⁰ “Iijatzi nokantakiro, kaawitachari 7 tanta, jowaiyakani 4000 atziriiti. Poyiitairo tzimagaantapaintsiri. ¿Tsika okaatzi kantziri jaikitaatsiri?” Ikantaiyini: “7 kantziri”.

²¹ Ari ikantziri: “¿Tikiraama pikimathatziroota?”

Jaminakaitziri kaari aminatsiri

²² Ariitaka Jesús nampitsiki Betsaida. Jamaitakiniri kaari aminatsiri, ikantaitapaakiri: “Potirotantawatyaari pako”.

²³ Ipoña Jesús, ikathawakotanakiri. Jaanakiri othapiki nampitsi. Jiiwaakitakiri, jotirotantanakari jako. Josampitzimaitari: “¿Kantatsi pamini?”

²⁴ Ari jaminanaki, ikantzi: “Aminawitaana, noñaawitaari atziri janiitaiyini, tiimaita ikoñaapirotzi, joyyashitakawo in-chato”.

²⁵ Ipoña japiitakiri jotirotakiri irookiki, ikantairi: Paminai iijatzi. Aminanai, koñaatanai jamini intaina, jiñaanairo maa-woni.

²⁶ Jotyaaantairi, ikantawairi: “Iiro pikinanai nampitsiki, tii nokowi pinkamantakotina”.

Jiyotaki Pedro: Cristo jinatzi jirika Jesús
(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷ Ipoña jawisanai Jesús itsipatanaari jiyotaani ikantanaawo nampitsiki saikatsiri Cesarea-ki inampiitiki Filipino. Okanta niyanki aatsi josampitakiri jiyotaani, ikantziri: “¿Oitama ikinkishiritakotanari atziripaini?”

²⁸ Ari jakanaki jiyotaani ikantzi: “Ikantaitzimi Juan-ni owiinkaatananiri pinatzi, ikantaitzimi iijatzi Elías pinatzi. Tzimatsi kantayitzimiri iijatzi pashini, Kamantantaniri piri-intaachari”.

²⁹ Ipoña josampitanakiri irirori, ikantziri: “¿Oita pikinkishiritakotanari iiroka?” Ari jakanaki Pedro: “¡Cristo pinatzi!”

³⁰ Ikantzi Jesús: “Iiro pikamantakotsitana”.

Ikinkithatakota Jesús jowamaitiri
(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³¹ Ari jitanakawo Jesús ikamantziri jiyotaani onkaati awijyimotirini, tima iri iitapiintachari Itomi Atziri. Ikantziri: “Ojyiki nonkimaatsikowintaimi. Ojyiki inkisaniintina pinkatharipaini, ijiwaripaini Ompiratasorintsitaari, iijatzi ikaatzi Yotzinkariiti. Jowamaakaantina. Iro awisawitatya mawa kitiiyiri, añagaana”.

³² Ari ikantakiriri, tii jimaniro. Ipoña Pedro, jaanakiri Jesús jantyaatsikiini, ikowawitaka inkaminairimi.

³³ Ipithokapithatanakari, jaminanakiri jiyotaani, ikisanakiri Pedro, ikantziri: “¡Piyaati Satanás! Tii poshiritawo iiroka ikowakaantziri Pawa, poshiritashitakawo ikowayitziri atziriiiti”.

³⁴ Ikaimakiri Jesús piyowintakariri, ikaimakiri iijatzi jiyotaani, ikantakiri: “Tzimatsirika kowatsiri intsipataina jowajyaantairo ikowawaitashitari jantiri. Onkantawitatya impaikakoitirimi, intsipataina naaka.

³⁵ Ikaatzi antashiwaitawori ikowashiriyitziri, ari impiyashitaiya. Iriima kamawintinani, okantakaantziro ikimisantziro Kamiithari Ñaantsi, aritaki jawisakoshiriyitai.

³⁶ Aminaawaitashita iñaitziro otzimimotantzi ojyiki ajyaa-gawontsi jaka kipatsiki, impoña iñairo impiyashitaiyaawo añaaamintotsi.

³⁷ ¿Kantatsima impinatakowintaitya iiro iñaantaawo impiyashitaiya?

³⁸ Tima ikaatzi kaaniwintanari naaka inkinkithatakotina kaaripiroshiririki atziri, ari nonkantsitaiyaari naaka iijatzi nonkaaniwintairi paata aririka nompiyi namairo jowaniinkawo Ashitanari nontsipataiyaari maninkariiti, tima naaka Itomi Atziri”.

9

¹ Ipoña ikantanaki iijatzi Jesús: “Tyaaryoowa, tzimayitatsi pikaatzi jaka, tikiraamintha pikamiita, ari piñaakiro ishintsinka Pawa tsika ikanta ipinkathariwintantai”.

Ishipakiryiimotakiri Jesús jiyotaani
(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

² Okanta awisanaki 6 kitiiyyiri. Tonkaanaki Jesús otzishiki, jaanakiri Pedro, Juan, Jacobo. Ari ishipakiryiimotakiri.

³ Kitamaa okantanaka iithaari, tikaatsi oiyakairi okitaamaanakira.

⁴ Iñaatziiri Elías itsipatapaakari Moisés, ikinkithawaitakaa-paakiri Jesús.

⁵ Iñaawaitashiwaitanaka Pedro, ikantanakiri Jesús: “Yotaanarí, imapiro okamiithatzi pamaiyakina jaka. Kamiitha niwitsikaiyimini mawa pankojyitantsi: apaani pashitya iiroka, apaani jashitya Moisés, jashitya apaani Elías”.

⁶ Tima ithaawaiyanakitziini, irootaki iñaawaitashiwaitantanakari.

⁷ Opoña opokapaaki minkori otsimankakotapaakiri. Ikimaitatzi ikantaitzi: “Nitakokitani jinatzi jirika notomi, pinkimisantiri”.

⁸ Ipoña jaminapirowitanaka, tikaatsi iñaanai, apa Jesús.

⁹ Ikanta joirinkaiyaani otzishiki, ikantakiri iiro ikamantantziro iñaakiri irojatzi paata aririka jañagai. Tima jirika Itomi Atziri ari jañagai inkamawitatyá.

¹⁰ Jimatakiro tii ikamantakotziri, iro kantacha oiyiki josampitawakaiyanakani oita iiro ithawitakotantari Jesús, ari jañagai inkamawitatyá.

¹¹ Ipoña josampitaiyakirini, ikantziri: “¿Oitaka ithawitakotziri yotzinkariiti iri iiwatapaintsini Elías impoki?”

¹² Ari jakanaki Jesús, ikantziri: “Imapirotatyá, iriitakira iiwatapaintsini Elías impoki, jotampatzikatantapaaki. ¿Tsikama okantzika josankinatakoitakina pairani? Tima okantzi: ‘Jirika Itomi Atziri, oiyiki inthainkawaitaitiri’.

¹³ Pinkimi, aritaki pokaki Elías. Oiyiki imaamanitaitawakiri, jimonkaatakiro okaatzi josankinatakoitakiriri”.

Jowawisaakotziri Jesús iintsi piyarishiritatsiri
(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

14 Ikanta jariitaa Jesús jookanakiri jiyotaani, iñaapaatziiri ipiyowintakari oyyiki atziri itsipatakari Yotzinkariiti iñaanaminthatziri.

15 Ikanta iñaawairi ipokai Jesús, jiyokitziwintawairi, ishiyanaka jiwithatawaiyaari.

16 Josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “¿Iitama piñaanaminthatantari?”

17 Akanaki apaani, ikantanaki: “Yotaanari, namatziimiri notomi piyarishiritatsiri, tii okantzi iñaawaitai.

18 Impokashitapairirika, owanaa jompojakaawaitari kipatsiki. Ishimoripaantiwaitakairi, jatsikaikiwaita, ik-isotakairi. Nokantawitakari piyotaani jowawisaakotainari, tii ikantziri”.

19 Jakanaki Jesús, ikantanaki: “Tiitya pikimisantaiyini iiroka. ¿Tsikapaitima piyotika? Pamakiri jaka iintsi”.

20 Jamaitapaakiniri. Ikanta piyari iñaapaakiri Jesús, jompitatakaanakari shintsiini iintsi, tyaanaki, ipinaawaita kipatsiki, ishimoripaantiwaitanaki.

21 Josampitanakiri Jesús iwaapati iintsi, ikantziri: “¿Tsikapaitima jitanaka piintsiti?” Ikantzi: “Ari ikantsita owakiraa jiryaaantzi.

22 Itaakaawaiwitakari paampariki, ipiinkawaitzi iijatzi jiñaaki, ikowi jowamairimi. Kantatsirika pinishironkatina, pantiro”.

23 Ikantzi Jesús: “¿Oitama pikantantawori ‘Kantatsirika...?’ Aririka pinkimisantai, aritaki antatya maawoni”.

24 Ipoña ikaimanaki shintsiini iwaapati iintsi, ikantanaki: “Kimisantawitachana, tiirika nokimisantapirotzi, pinkimisantakaapirotaina iiroka”.

25 Ikiro iñaatzi Jesús ipokaiyapaakini atziri, ikisanakiri piyari, ikantanakiri: “Pintainaryiiaari iintsi, iiro pipiyashitaari iijatzi”.

26 Ikaimanaki shintsiini piyari. Ikamimatakaanakiri iintsi. Oyyiki kantanaintsiri: “Kamaki iintsi”.

27 Ipoña ikathawakotanakiri Jesús, jowatziyakiri. Añaanai.

28 Ikanta ityaapaakira Jesús pankotsiki, ari josampitakiri jiyotaani apaniroini, ikantziri: “¿Kaari nokantantari naaka nowawisaakotiri?”

29 Ikantzi Jesús: “Imapirotatya ishintsitzi jirika piyari, okowapirotatya aakowintyaawo amaña, antziwintyaari iijatzi”.

*Japiitairo Jesús ikinkithatakotziro inkamimotanti
(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)*

30 Ipoña jawisanaki Jesús, ikinayitanai Galilea-ki. Tiira ikowi inkimakotiri atziriiti.

31 Tima jiyotaayitatziiri jiyotaani, ikantayitziri: “Irootaintsira jaakaantaitiri Itomi Atziri, jowamaitiri. Awisawitayya, mawa kitiiyyiri, aritaki jañagai iijatzi”.

32 Iro kantzimaitacha tii jiyotaiyawakironi okaatzi ikamantawitariri. Tikaatsi kowatsini josampitiri.

*Tsika itzimi ñaapirotachari
(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)*

33 Ariitaiyaani Capernaum-ki. Ikanta isaikaiyapaini pankotsiki, josampitakiri Jesús, ikantziri: “¿Oitama pikantawakaari inkaanki aatsiki?”

34 Ari imairitaiyakini irirori. Tima ikan-taminthatawakaatya inkaanki aatsiki itzimika ñaapirotachari.

35 Saikanaki Jesús, japatotakiri 12 jiyotaani, ikantziri: “Aririka pinkowi piñaapirotya, pojyakotyaaari ikanta ompirataari, tii iñaapirowaita irirori”.

36 Jamaki iintsi, katziyapaaka niyankiniki isaikaiyakini irirori, ikantzi Jesús:

37 “Ikaatzi pairyirori nowairo ikimisantaana, impoña jaawakiri kamiitha kimitakariri jirika iintsi, naaka jaaki kamiitha. Ari okimitari iijatzi, aririka jaapatziyaina naaka, kimipirowaitaka iriira jaapatziyaka otyaantakinari jaka”.

*Ari atsipatari kaari kisaniiintairi
(Lc. 9.49-50)*

38 Ari ikantanaki Juan: “Yotaanari, noñaaki chapinki atziri pairyirori piwairo, jowawisaakotzimaitari piyarishiritatsiri. Tiira añiiri antsiapatyaari jaka, nowajyaantakaakiri”.

39 Ikantzi Jesús: “Iiro powajyaantakairimi. Tima ikaatzi tasonkawintantatsiri ipairyiuro nowairo, iiro ikijyimataana osamaniityaaki.

40 Tima ari atsipatari kaari kisaniiintaini.

41 Aririka jitakoitaimi impairyaitiro nowairo, inkantaiti: ‘Nompakotiri jiña jashitaari Cristo’. Iri impinaitairi paata. Imapiro”.

*Iiro pantakaantziro kaaripirori
(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)*

42 “Tsikarika itzimi antakaakirini kaaripirori iintsi awintaanari, ojyakariri jirika jaka, ari jowasankitaayiitairi. Iro kamiithatatsimi inthayiitiniri mapi ikintsiki, jowiinkaitiri inkaariki.

43 Iroorika pako pantapiintantyaarimi kaaripirori, powajyaantiro onkanya pawisakotantaiyaari, pinkimitakaantiromi pinthatzinkatyiiromi pako. Irojatzii piyaaponthokitantaiyaari inkitiki. Tima tii opantawo

otzimawita apiti pako ompoña piñagairo paata jookaitaimi sarinkawiniki ari pinkantaitatyaani pintagaiya,

⁴⁴ tsika tii ikaamanitapai chowitsi, tsika tii itsiwakanitapai paampari.

⁴⁵ Iroorika piitzi pantapiintantyaarimi kaaripirori, powajyaantiro onkantya pawisakotantaiyaari, pinkimitakaantiromi pinthatzinkatyiiromi piitzi. Irojatzii piyaaponthokitantaiyaari inkitiki. Tima tii opantawo otzimawita apiti piitzi ompoña piñagairo paata jookaitaimi sarinkawiniki ari pinkantaitatyaani pintagaiya,

⁴⁶ tsika tii inkaamanitapai chowitsi, tsika tii itsiwakanitapai paampari iijatzii.

⁴⁷ Iroorika poki pantapiintantyaarimi kaaripirori, powajyaantiro onkantya pawisakotantaiyaari, pinkimitakaantiromi pinkithoryaatyiiromi poki. Irojatzii piyaapityakitantaiyaari inkitiki. Tima tii opantawo otzimawita apiti poki ompoña piñagairo paata jookaitaimi sarinkawiniki ari pinkantaitatyaani pintagaiya,

⁴⁸ tsika tii inkaamanitai chowitsi, tsika tii itsiwakanitai paampari iijatzii.

⁴⁹ Tima paampariki jiñaantayiiitaimi maawoni, inkimitakaantaitimiro iijatzii okanta tziwi okatyotzi.

⁵⁰ Kamiitha okanta tziwi okatyotzi, aririka inkonowaitiro tsika oitya, iiro opantanaawo inkatyokantaityaawo. Pinkimitakotaiyaawo iiroka tziwipirori, paapatziyawakaiya, tima tii opantawo pintzimawintawakaiya”.

10

*Jiyotaantzi Jesús ikantzi: tii opantawo pookiro piina
(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)*

¹ Ikanta jawisanai Jesús jiyaatairo Judea, ikinanakiro intat-sikirona Jordán. Japatowintawaari oiyiki atziri. Jitapaawo jiyotaayitapairi ikimitapiintziro.

² Ari ipokakiri Fariseo, josampitapaakiri Jesús ikowi inkompitakaiyaarimi, ikantapaakiri: “¿Shinitaantsitatsima atziri jookiro iina?”

³ Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “¿Oitama ikantakaantziri Moisés-ni?”

⁴ Ikantaiyini irirori: “Ishinitaantziro Moisés-ni ookiro aina aririka impayiitairo osankinatakota ookawakaantsi”.

⁵ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Okantakaantziro tii pikimisantanitzi, irootaki ishinitantakimirori jiroka.

⁶ Pairani itantanakari jiwitsikantzi Pawa, jiwitsikakiri shirampari, jiwitsikitsitakawo iijatzii tsinani.

⁷ Ari jookawintairi shirampari ashitariri, jayi iina,

Apaani inkantanaiya iwathaki jaawakaana.

⁸ Irootaki iiro okantanta jookiro atziri itsipataakaakariri Pawa,

⁹ tima apaani ikantanaa, iiro okantzi jookawakaiya”.

¹⁰ Ikanta isaikaiyini pankotsiki, josampitairi jiyotaani okaatzi ikantakiri,

¹¹ ikantanaki Jesús: “Itzimirika ookironi iina, aririka jagai pashini tsinani, imayimpiriwintakiro iinawitari kitziroini.

¹² Ari okimita tsinani aririka ookiri oimi, agairika pashini shirampari, omayimpiriwintakiri oimiwitari kitziroini”.

Itasonkawintziri Jesús iintsipaini

(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

¹³ Ari jamaitakiniri Jesús iintsipaini, ikowaitzi jotzimikapatziiotantawatyaari jako. Ikanta jiyotaani Jesús ikisawakiri amayitziriri iintsi.

¹⁴ Tii inimotanakiri Jesús jiñaakiri, ikantziri: “Pishinitiri iinchaaniki impokashitina. Iiro pithañaana. Tima inkaati kimitaiyaarini irirori, iriitaki ñaagaironi ipinkathariwintantai Pawa.

¹⁵ Imapiro, iirorika ipinkathaitziri Pawa inkimitakoityaari ikanta iintsipaini, iiora iñaitairo ipinkatharitari”.

¹⁶ Ithomaawakiri iintsipaini, jotzimikapatziiotoyitakiri, itasonkawintayitakiri.

Mainari ajyaagantachari

(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷ Iro jawisantanaaiyaarimi Jesús, ishiyashitakari mainari, jotzirowashitapaakari, josampitapaakiri: “Kamiithari Yotaanarí, ¿oitama nantairi noñaantaiaawori kañaanimintotsi?”

¹⁸ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “¿Oitama pikantantanari: ‘Kamiithari pinatzi?’ Apaniro ikantakaawo Pawa ikamiithatzi, tikaatsi pashini.

¹⁹ Aritakima piyotakotakiro Ikantakaantaitziri:

Iiro pitsitokantzi.

Iiro pimayimpiritzi.

Iiro pikoshitzi.

Iiro pithiiyakotanta.

Iiro pamatawitantzi.

Pimpinkathatiri ashitzimiri”.

²⁰ Jakanaki mainari, ikantzi: “Yotaanarí, nohotyaakiro mawoni irojatzi nitanakawo pairani iiniro niryaaantzi”.

²¹ Ipoña Jesús jaminanakiri, jitakotanakari, ikantziri: “Tzimatsi apaani kowityaapainchari kaari pantziri. Piyaati pipankoki, pimpimantiro mawoni pashitari, pimpashityaari ashironkaachari. Ari piñagairo pinintagaiya inkitiki. Pimpoki, poyaatina”.

²² Ikanta ikimawaki, okantzimoniintanakari. Owashiri ikanta ipiyanaa, tima ajyaagantzinkari jinatzi.

²³ Ipoña Jesús, jaminanaki maawoni onaminaki, ikantziri jiyotaani: “¡Owanaa opomirintsizimotari ajyaagantzinkari jijaatai ipinkathariwintantzi Pawa!”

²⁴ Jiyokitziitanaki jiyotaani ikimakiri ikantakiri. Japiitanakiro ikantzi: “Notomiiti. ¡Owanaa ompomirintsizimotyaari jijaatai ipinkathariwintantzi Pawa awintaawori jajyaagawo!”

²⁵ Tima iiro okantzi intyi piratsi camello imooki kithapi, iro owatsipiro ompomirintsitya intyi ajyaagantzinkari ipinkatharitari Pawa”.

²⁶ Ikiro jiyokitziitanakitzi jiyotaani, ikantashiriyitanaki: “¿Tsikama iityaaka awisakoshiritaatsini?”

²⁷ Jaminanakiri Jesús, ikantziri: “Iirowa jantziro apaniroini atziri, iriitaki Pawa antakairini. Tikaatsi pomirintsizimotyaarini irirori”.

²⁸ Ikantanaki Pedro: “Jirika nokaataiyakini maawoni, nookayitanakiro tzimimoyitanari, noyaataiyakimini”.

²⁹ Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Imapirotatya, tzimatsi kimisantanaairori Kamiithari Ñaantsi, kinkithatakotanairori iijatzi, ari okanta jookawintantawori inampi, iririntzi, iritsiro, ashitariri, iina, jiintsiti, jowani,

³⁰ iriitaki ñagaironi onkaati impairiri Pawa. Ojyiki onkaati pankotsi, iririntzi, iritsiro, ashitariri, jiintsiti, jowani. Onkantawitaya ojyiki inkisaniintawaitaitiri, tima iiro osamanitzi iñiuro kañaanimintotsi.

³¹ Tzimayitatsi itayitawori, iri ñiironi jimpoiyyitai. Tzimayitatsi impoiyyitatsiri, iri ñiironi jitaiyaawo”.

Japiitairo ikinkithatakota Jesús jowamagaitiri

(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Ikanta itonkaiyini ipampithatziro aatsi jijaatiro Jerusalén-ki. Iriitaki iiwatatsi Jesús janiitaiyini. Iyokitzi ikantaiyani jiyotaani, thaawashiri ikantaiyani joyaatziri. Ipoña japiitakiro Jesús japatotziri 12 jiyotaani, ikamantakiri awijyimotirini, ikantakiri:

³³ “Aaatziira Jerusalén-ki. Ari jaitiri Itomi Atziri jaakaan-tiri ijiwari Ompirasorintsitaari intsipatatyaari Yotzinkariti, jiyakawintiri jowamaitiri, jaayiitanakiri atziriki kaari ajyininkata,

³⁴ ishironthaminthaityaari, impajawaitaitiri, jiiwawaitaitiri, jowamaitakiri. Iro awisawitaya mawa kitiiyyiri, ari jañagai iijatzi”.

Ikwiri Jacobo itsipatari Juan

(Mt. 20.20-28)

35 Ikanta Jacobo itsipatakari Juan, itomipaini Zebedeo, jontsitokapaakari okaakiini Jesús, ikantakiri: “Yotaanarí, nokowi pantainawo nonkamitimiri”.

36 Josampitanakiri irirori: “¿Iitama pikowiri nantimiri?”

37 Ikantaiyini: “Tima irootaintsi pimpinkathariwintanti, pishinitina nosaikanampitimi pakopiroriki nontsipatimi ampinkathariwintanti”.

38 Ikantanakiri Jesús: “Tii piyotziro oita pikamitanari. Oyjiki nonkimaatsityaari naaka. ¿Arima pamawitakiro iiroka pinkimaatsitya oyjiki? ¿Arima pinkimitatyaana nonkami naaka?”*

39 Ikantaiyini irirori: “Aritaki nantakiro”. Ikantzi Jesús: “Imapiro, irootaintsi pantiro onkaati nonkimaatsityaari,†

40 irooma pisaikanampitina nakopiroriki pintsipatina ampinkathariwintanti, iiro okantzi naaka noshinitaimiro, jashi ikajyaakaitakiri kitziroini”.

41 Ikanta ikimaiyakini pashini jiyotaani, ikisanakiri Jacobo iijatzi Juan.

42 Ipoña japatotanairi iijatzi, ikantziri: “Piyotaiyirini iiroka pinkathariyitatsiri jaka, jompiratanta. Ari ikimitari iijatzi ñaapirotachari ipinkathaitziri irirori.

43 Irooma iirokaiti, aririka pinkowi piñaapirotya, iri pinkim-itakotya ompirataari.

44 Iroorika pinkowi piwatakaanti, iri pinkimitakotya ikanta ompirataari.

45 Tii iro impokantyaari Itomi Atziri jompiratantya, iro ipokantakari inkimitakotyaari ompirataari irojatzí inka-mawintantantyaari, iri pinatakowintantatsini, jookaakowin-tairi maawoni”.

Jaminakagaitairi kamiitha Bartimeo

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

46 Ikanta Jesús jariitaka nampitsiki Jericó. Jawisanai itsi-patanaari jiyotaani iijatzi ikaatzi apatowintakariri. Okanta aatsinampiki, jiñaapaakiri atziri iitachari Bartimeo, itomi Timeo, ikowakotantzi impashitaityaari.

47 Ikanta ikimaki irirori, iriitaki Jesús poñaachari Nazaret, ikaimotawakiri, ikantziri: “¡Jesús, icharini David-ni, pinishi-ronkataina!”

48 Ikisawiitanakari imairitantyaari, iikiro ikaimanakitzi shintsiiini: “¡Icharini David-ni, pinishironkataina!”

* **10:38** Iro ithawitakotzi Jesús jaka: “¿Arima pantakiro iiroka piriro kipijaari onkaati niriri naaka? ¿Arima pojyakotakina jowiinkaataitina naaka inkitaitakina?” † **10:39** Iro ithawitakotzi Jesús: “Imapiro, aritaki pantakiro piriro niriri naaka, aritaki pojyakotakina jowiinkaataitina naaka inkitaitina”.

⁴⁹ Katziyapaaka Jesús, ikantzi: “Pinkaiminari”. Ari ikaimaitakiri ikantaitziri: “Pinkatziyi, ikaimatziimi, thaaminta pinkantanatya”.

⁵⁰ Jookanakiro ipiwiryaa kominto, katziyanaka, ishiyashitanakari Jesús.

⁵¹ Josampitawakiri, ikantziri: “¿Litama pikowakotanari? ¿Tsika nonkantaimika?” Jakanaki irirori, ikantzi: “Yotaanari, nokowi naminawaitai kamiitha”.

⁵² Ikantanaki Jesús: “Kantatsi piyaatai, oshinchagaimi paw-intaana”. Apathakiro jaminanai kamiitha, jyaatanakiri Jesús.

11

Ariitaka Jesús Jerusalén-ki

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

¹ Irootaintsi jariitya Jesús Jerusalén-ki, jiwiyaaaka osaiki nampitsi Betfagé otsipatakawo Betania, omontitakawo otzishi Olivo. Ari jotyaantakiri apiti jiyotaani,

² ikantakiri: “Piyaati nampitsiki amontitakari. Ari piñaaki iwonkiri burro inthatakotya, tikira ityaakaitariita. Pinthataryaakotiri, pamakinari.

³ Aririka ikantaitawakimi: ‘¿Pinkantirika pithataryaakotantariri burro?’ Pinkantanakiri iiroka: ‘Kowatziri Pinkathari. Ari joipiyaimiri iijatzi’ ”.

⁴ Jataiyakini, iñaakiri ithatakotaka iwonkiri burro pankotsi-nampiki. Ithataryaakotapaakiri.

⁵ Tzimatsi atziri ñaawakiriri, ikaimotawakiri: “¿Pinkantirika pithataryaakotantariri burro?”

⁶ Ikantanakiri irirori okaatzi ikantawakiriri Jesús. Ishinitawakiniri jaanakiri burro.

⁷ Jamaitakiniri Jesús. Jowaitakiniri manthakintsi im-itzikaaki burro, ityaakaanakari Jesús.

⁸ Tzimatsi oomaankashitanakiriri manthakintsi, pashini chikanaintsiri inchashi ishitashitanta yaari owaniinkatanta yaari tsika ikinanaki.

⁹ Atziripaini iiwataintsiri, ikaatzi oyaatakiriri itaapiiki, ikaimaiyini, ikantaiyini:

¡Aatsikitataiki Awinkatharitiwí!

Tasonkawintaari jinatzi, Pinkathari aitziri otyaantakiriri.

¹⁰ Aapatziyaari impoyaatyaarini acharini David-ni.

¡Aatsikitataiki Awinkatharipirotyaari!

¹¹ Ariitapaaka Jesús Jerusalén-ki, tyaapaaki tasorintsi-pankoki, jaminayitapaakiro maawoni. Tima aritaki tsiniriityaanaki, piyanaka Betania-ki itsipatanaari 12 jiyotaani.

Jiyakatziro Jesús pankirintsi kaari kithokitatsi
(Mt. 21.18-19)

¹² Okanta okitiiyitamanai, piyaa Jesús ipoñagaawo Betania-ki, itajyaapaaki niyanki aatsi.

¹³ Jaminaki jantó jiñaaki okatziya pankirintsi, owani-inka okanta oshi. Jiyaatashitanakiro, jaminiro tzimat-sirika okithoki. Tikaatsimaita, iyoshiita oshi, tima tikira okithokipaitaita.*

¹⁴ Jiyakatanakiro pankirintsi, ikantzi: “Ari pashi powaatyi-iro iiro pikithokitai”. Ikimaiyakirini maawoni jiyotaani.

Jomishitowiri Jesús pimantayitatsiri tasorintsipankoki
(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹⁵ Ikanta jariitaiyapaani Jerusalén-ki. Tyaapaaki Jesús tasorintsipankoki, jomishitowapaakiri pimantayitatsiri iijatzii amanantayitatsiri. Jotatsinkayitapaakiro jowayitziri kiriiki, ari ikimitaakiro iijatzii tsika jowayitziri shiro.

¹⁶ Tiira ishinitanai jawisakairo jajyaagawo osaikira tasorintsipanko.

¹⁷ Ari jiyotaantanaki, ikantzi: “Pairani josankinaitakiro, kantatsiri: ‘Nopanko inatzi jiroka, ari jamanapiintinari poñaayitachari nampitsiki’. Iro kantzimaitacha pamatawitantatapiintaki iirokapaini pipimantayitzira, pikimitakaan-takiro koshintzipanko”.

¹⁸ Ikanta ikimaiyakini Yotzinkariiti, itsipatakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, jaminaiyakironi tsika inkinakairo jowamaakaan-tiri. Iro kantzimaitacha ithaawantaitakari Jesús, tima iyokitzi ikantayitaka atziri jiñiiri kamiitha okanta jiyotaantayitziri.

¹⁹ Tima aritaki tsiniriityaaki, piyanaa Jesús.

Sampishitanaki pankirintsi jiyakatakiri
(Mt. 21.19-22)

²⁰ Ikanta ikinamanai osaiki pankirintsi, jiñaapairo sampishitanaki, kamanaki maawoni oparithaki.

²¹ Ikinkishiryanaanairo Pedro jiyakatakiro chapinki Jesús. Ikantziri: “Yotaanari, paminiro pankirintsi piyakatanakiri, sampishitanaki”.

²² Jakanaki Jesús, ikantzi: “Pawintaiyaari iiroka Pawa.

²³ Tima aririkami pinkowakotirimii Pawa joshirinkiro omi otzishi jookiro inkaariki, iirorika pikisoshiriwaitanaki, iri pawintaanatya, aritaki jantakimiro. Imapiro.

²⁴ Iro nokamantantzimirori jiroka, tima aririka pamañaari Pawa pinkamitiri oityaarika, pawintaanaatyaaririka, aritaki jantakimiro pikowakotziriri.

* 11:13 Kantakotachari jaka “pankirintsi”, irojatzira jiiyitzi “higuera”.

²⁵ Aririka pamañaari Pawa, pimpiyakotairo kaari inimotzimiri jantzimotaitzimiri iiroka, onkantantyaari Ashitairi Inkitijatzi impiyakotaimi iiroka pikinakaashitakari.

²⁶ Iirorika pipiyakotairo jantzimotaitzimiri iiroka kaari inimotimini, ari inkimityaari iijatzi Ashitairi Inkitijatzi, iiro ipiyakotsitaimi iiroka pantakiro kaaripirori”.

Ishintsinka Jesús

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷ Ikanta jariitaiyapaani Jerusalén-ki, aniiwaitapai Jesús tasorintsipankoki. Ipokashitapaakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Yotzinkariiti, ipokaki iijatzi Antaripiroriiti.

²⁸ Josampitapaakiri, ikantziri: “¿Litaka otyaantakimiri poñaagantiro pishintsinka?”

²⁹ Ari jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsi iijatzi naaka nosampitimiri, aririka pakakina ari nonkamantakimiro iita otyaantakinari.

³⁰ Tima jowiinkaantantaki Juan-ni, ¿lita otyaantakiriri? ¿Pawama? ¿Atzirima? Pakaiyinitya”.

³¹ Ipoña ikantawakaanaka: “Aririka ankantakiri Pawa otyaantziriri, ari inkantanakai: ‘¿Oitama kaari pikimisantantari?’

³² Aririka ankanti: ‘Atziri otyaantakiriri’, ari inkisanakai atziripaini. Tima ikantaiyini atziriiiti, Kamantantaniri jinatzi Juan-ni”.

³³ Ari jakaiyanakini, ikantaiyini: “Tii niyotziro”. Ikantsitanaka iijatzi Jesús: “Ari nokimitsita naaka, iiro nokamantzimiro iita otyaantakinari”.

12

Kaaripiroshiriri antawairintzi

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

¹ Ari jitanaawo Jesús joyyakaawintziro jiyotaantayitziri, ikantzi: “Ipankitaki shirampari chochokimashi, jotantotakotakiro, jiwitsikashitakiro jowironta paata owaaki, jiwitsikaki pankojyitantsi inkini jaminakoitiro pankirintsimashi. Ipoña jaminaki aminironi iwankirimashi, jataki irirori intaina.

² Okanta irakapaititaki iwankiri, jotyaantawitaka jompiratani jagaatimi okithoki.

³ Ikanta jiñaawakiri antawaitatsiri, jaawakiri ipajawaitawakiri, joipiyairi tikaatsi jaanai.

⁴ Jotyaantawita iijatzi pashini jompiratani. Itsitokainawaitawakiri, ikawiyawaitakiri, joipiyakiri.

⁵ Jotyaantaki iijatzi pashini, jowamaitakiri. Ojyiki ikaatzi jotyaantawitakari, tzimayitatsi ipajawaitaitakiri, jowamaitakiri pashinipaini.

⁶ Apaani ikantapaaka itomi irirori, jitakopirotari, jotyaantakiri, ikantashiritzi: ‘Jirikarika notomi naaka ari impinkathaitakiri’.

⁷ Iro kanzimaitacha jirikapaini aminirori pankirintsimashi, ikantawakaa: ‘Jirikataa ashitaiyaawoni paata pankirintsimashi. Thami owamairi, ayiroota aaka’.

⁸ Jaawakiri, jowamaakiri. Jookakiri othapikitapaa pankirintsimashi.

⁹ ¿Litama jantiri ashitawori pankirintsimashi? ¿Tiima ari impokanaki irirori, jowamairi aamaakowintawori iwankirimashi, jaminai pashini?

¹⁰ ¿Tiima piñaanatziro osankinarintsi? Kantatsiri: Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi, Iro kanzimaitacha jowatzikaitairo mapi pankotsinampiki, ikimitakagaitaawo iroorikami tzinkamitsi.

¹¹ Iriitaki Awinkathariti Pawa owairori onaminaki, Irootaki ayokitziwintantakariri maawoni”.

¹² Ari ikowaiyanakini jaakaanakirimi Jesús, jiyotawakiro iriitaki ikantakotziri. Tii okantzi, tima ithaawantatyaari atziri piyowintakariri. Jowajyaantanakiri, jyaapithatairi.

Kamiithama impinaitiri pinkathari

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³ Ipoña jotyaantaitaki Fariseo itsipatakari aapatziyariri Herodes, ikowaiyini inkompitakaiyaarimi Jesús.

¹⁴ Ikanta jariitaiyakani, ikantapaakiri: “Yotaantanirí, okaatzi piñaanitari iiroka iroopirori inatzi, kaari inintakaashitani atziri. Piyotaantziro iiroka tyaaryoopiroini inintakaantziri Pawa. ¿Kamiithatsima ampiri kiriiki ikowakotantziri Pinkathari César?”

¹⁵ Jiyotawakiri Jesús, ikowatzi jamatawitirimi osampitakiriri, ikantanakiri: “¿Litama piñaantashiwaitantanari? Pamakinari kiriiki, naminawakiriita”.

¹⁶ Jamaitapaakiniri. Ikantzi Jesús: “¿Litama ashitawori joyyakaawo jaka? ¿Litama ashitawori iwairo?” Ikantaiyini irirori: “Jashi César”.

¹⁷ Ikantanaki Jesús: “Tima iri César ashitariri, pantatyaanari ikowakaimiri pimpinatiri. Irooma maawoni jashitari Pawa, pantatyaanari ikowakaimiri irirori”. Iyokitzi ikimpoyaanakiri Jesús.

Josampitakowintaitziro aririka jañagai kamayitatsiri

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

18 Ipoña ipokaiyakini Saduceo jiñiiri Jesús. Iriitaki Saduceo kantayitatsiri iiro jañagai kamayitatsiri. Josampitapaakiri:

19 “Yotaantaniri, josankinataki pairani Moisés-ni, kantatsiri:

Aririka inkami shirampari, jookawintanairo iina. Iirorika jowaiyantakairo, kamiithatatsi jiiinataiyaaawo iririntzi.

Aririka owaiyantai tsinani, kimiwaitanaa iriirikami ashityaarini oimi kitziroini kamaintsiri.

20 Thami ankantawaki: Tzimatsi 7 shirampari, iririntzi jii-naiyatziini. Itawori itzimi jaawitaka iina, tikira osamanitzi, kamaki, tii jowaiyantakairo iina.

21 Ipoña jaawitaawo pashini iririntzi apititatsiri itzimi. Ari ikimitakari irirori, kamaki, tii jowaiyantakairo. Ipoñaawitapaaka mawatatsiri itzimi, iijatzi ikimitakari irirori.

22 Ari ikantakari maawoni ikaataiyini 7 iririntzi. Tikaatsi owaiyantakaironi. Okanta osamanitaki kamai iijatzi iroori tsinani.

23 Aririka jañaayitaimi paata ikamawitaka, ¿Itzimikama oimipirotaiyaari tsinani? Tima maawoni ikaatzi 7 iinantawitakawo”.

24 Jakanaki Jesús, ikantziri: “¿Oitama kaari pikimath-atantawo osankinarintsipirori? ¿Oitama kaari piyotantawo ishintsinka Pawa?

25 Tima aririka jañaayitai paata kamayitatsiri, iiro itzimapai aawakaachani. Jojyapaiyaari maninkariiti saikayitatsiri inkitiki.

26 ¿Tiima piñaanatziro josankinari Moisés-ni tsika ikanta Pawa jiñaanatantakariri oota kitochiimaishi? Ikantakiri:

Naakataki Pawa ipinkathatziri Abraham, Isaac, iijatzi Jacob.

27 Ari ayotaiyini añaayitatsi irirori, tima tii okantzi kaminkari impinkathatiri Pawa, apa jimatziro añaayitatsiri. ¿Ñaaikiro? Pikinakaashitakawo iiroka”.

*Iñaawintakoitziro ikowakaapirotairi Pawa
(Mt. 22.34-40)*

28 Ari ipokapaaki Yotzinkari, ikimapaakiri jiñaanatawaka. Yotapaaki kamiitha Jesús jiyotaakiri Saduceo, josampitapaakiri irirori: “¿Oitama itawori kowapirotachari Ikantakaantaitani?”

29 Jakanaki Jesús, ikantzi: “Jiroka kowapirotachari, okantzi:

Pinkimi Israel-mirinkaiti, jirika Awinkathariti Pawa, Pinkathari apaniroini ikanta irirori.

30 Pitakopirotaiyaari, pitakoshiritaiyaari, pitakoshintsi-taiyaari, pampithashiri powairi iijatzi.

Iro kowapirotachari Ikantakaantaitani.

31 Ari okimitawo apititanaintsiri, okantzi:

Pitakotaiyaari pijyininka, pinkimitakaantairi pitakotawo piwatha iiroka.

Tikaatsi pashini Ikantakaantaitani anaironi jirokapaini”.

³² Ikantanaki Yotzinkari: “Kamiithataki, Yotaantanirí, imapirotatya pikantakiri: Apaani jinatzí Pawa tikaatsi pashini.

³³ Owanaa okamiithataki atakopirotaiyaari, atakoshiritaiyaari, atakoshintsitaiyaari, pampithashiri owanairi. Iijatzi ankimitawakaanaiya aaka, atakotawakaiya. Iro ikowakaapirotairi Pawa, anairo maawoni itagaitziniriri Pawa jashitakaitariri iijatzi”.

³⁴ Ikanta Jesús, jiñaakiri kamiitha okaatzi ikantakiri, ikantanakiri: “Irootaintsimi piñiuro pimpinkathatairi Pawa, impinkathariwintantaimiri irirori”. Tikaatsi kowanaatsini josampitanairi Jesús.

¿Iitya charinitariri Cristo?

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵ Ipoña jiyotaantaki Jesús tesorintsipankoki, ikantzi: “¿Oitama pikinkishiritari iiroka, aririka pinkimiri Yotzinkariiti, ikantzi: ‘Jirika Cristo-tatsiri icharini jinatzí David-ni?’

³⁶ Tima Tasorintsinkantsi ñaawaitakaakiri pairani David-ni, ikantaki:

Jiñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi nowinkathariti:

Pisaikapai nakopiroriki, ampinkathariwintanti,

Irojatzí paata nowasankitaantyaariri kisaniiintayitakimiri, ari pimakoryaakiitairi.

³⁷ Ikantsitaka kitziroini David-ni irirori: ‘Nowinkathariti jinatzí Cristo’. ¿Tsikama inkini incharinityaari?” Ikanta maawoni atziri piyotainchari, inimoyitakiri ikimiri ikantayitziri Jesús.

Ikinkithatakoitziri Yotzinkariiti

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Ipoña ikantaki iijatzi Jesús: “Paamaiyaari Yotzinkariiti. Owanaa ikowiro jowaniinkatya, inkantakaapirowaityaawo iithaarithanathanaa. Ikowi jiwithatapiiintaityaari jiñaitiririka.

³⁹ Aririka jiyaati pankotsiki japatotapiiintaita, ikowapiintziro josatitya niyankiniki. Ari ikimitari aririka jowaiyaani ijyininka, ikowapiintzi josatitya.

⁴⁰ Jathaagakawo iijatzi kamatsiri oimi jaapithatziro opanko. Iro josamaninkantawori jamanapiinta iiro jiyotantaitari. Iro kantzimaitacha antawo jowasankitaayiitairi”.

Ashironkainkawo tsinani

(Lc. 21.1-4)

⁴¹ Ikanta Jesús isaikapaaki jaminakotziri otiyitziriri iiriikiti. Ipokaiyakini ajaagantzinkari jotipiroyitzi irirori iiriikiti.

⁴² Ari opokapaaki tsinani kamatsiri oimi, ashironkainkawo inatzi, otitapaaki iroori apipintyakitiini kiriiki, tikaatsi monkaatachani amanantantyaari.

⁴³ Ikantanakiri Jesús jiyotaani: “Anaantaki jiroka tsinani, anaakiri ikaatzi otipirowitainchari. Imapiro.

⁴⁴ Tima ikaatzi otiyiwitainchari oyyiki, jotitashitakari tzimagaantatsiri iiriikiti. Irooma jiroka ashironkainkawo, apintziryaakiri otitakiri amanantantyaarimi okowayitziri”.

13

Ikinkithatakotziro Jesús ompooki tasorintsipanko
(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Ikanta ishitowanai Jesús tasorintsipankoki, ikantzi apaani jiyotaani: “Yotaanari, paminirotya mapi jiwitsikantaitawori, antawo inatzi, owaniinkawaitaka pankotsi”.

² Ikantzi Jesús: “maawoni pankotsi piñaakiri, irootaintsi impookaitiro, iiro jiñagaitairo piwiryaawitachari mapi”.

Iñagaitairi aririka othonkimataiya
(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Ipoña itonkaanaki Jesús otzishiki Olivo, jimontitapaakawo tasorintsipanko. Ari isaikapaaki. Ikanta Pedro, Juan, Jacobo itsipatakari Andrés, josampitakiri jantyaatsikiini, ikantziri:

⁴ “Pinkamantina: ¿Tskapaitika omatya pikantakiri? Aririka imonkaatzimatatya, ¿tsika onkantyaaka niyotantyaari?”

⁵ Ari jakanaki Jesús ikantzi: “Paamaakowintya jamatawiitzimikari.

⁶ Oyyiki kowatsini jamatawitimi paata, impairyapaakina, inkanti: ‘Cristo ninatzi naaka’.

⁷ Ari pinkimakotakiro owayiritaantsi, paamaiyaawo ominthaawashitzimikari, tima ontzimatyii imonkaataiya jirokapaini, tikiraata imonkaata onthonkantaiyaari maawoni.

⁸ Jantaminthatawakaayitya maawoni nampitsiki jotyaantayitiri pinkathariyitatsiri. Jiñaitiro oyyiki ontziñiia, jiñaitiro oyyiki tajyinkataantsi. Irootaki itanatyawori inkimaatsitaiyaawo jirokapaini.

⁹ Ontzimatyii paamaakowintaiya. Tima jaakaantaitatyiimi jiaripainiki impajawaitaitimi pankotsiki papatotapiinta. Impoña jaayitanakimi isaikayitzi pinkatharipirori okantakaantziro pawintaana, ari pinkinkithatakotainari janta.

¹⁰ Iro kowapirotachari jityaawo atziripaini inkimakotairo Kamiithari Ñaantsi maawoni nampitsiki.

¹¹ Aririka jaayiitanakimi, iiro pikantashiritzi: ‘¿Oitama nonkantiriri?’ Tima Tasorintsinkantsi yotakaimironi oita pinkantiri, tii iiroka ñaawaitashitachani.

¹² Ari jiñaitaki aakaantirini iririntzi jowamaakaantiri. Piñi aakaantirini itomi. Piñi owamaakaantirini ashitariri ikisaniintanakiri.

¹³ Owanaa piñi iiro inkisaniintaitimi okantakaantziro pi-pairyagaana pikimisantaana, iro kanzimaitacha aririka pikantaitanakityi iiro pawintaiyaana, aritaki nowawisaakotaimi.

¹⁴ Aririka piñaakiri jütaitziri ‘Pinkaari Apirotantaniri’ isaikapaaki tsika tii inintakaitziri, inkaati nampitaiyaawoni paata Judea-ki, ontzimatyii ishiyayitai tonkaari otzishiki. Tima iro ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Daniel-ni”. (maawoni ñaanataironi jiroka, okowapirotatya inkimathatairo.)

¹⁵ “Pisaikirika jikokiroki pipankoki, ari pimpoñaatya pishiyanaaki, iiro pityaapanaatzi paapanaati oitya.

¹⁶ Powanikirika pisaiki, iiro paapanaatziro piithaari.

¹⁷ ¡Inkantamachiitiro paata onkaati motyaatatsiri, onkaati tzimatsini iintsiti iiniro ithotzi!

¹⁸ Pamañaari Pawa, onkantya aririka pishiyayitaki, iiro otonkiyotantzimi tyaawontsi.

¹⁹ Tima antawo jiñaitiro jashironkaitya paata. Pairani owakiraa jiwitsikaitakiro kipatsi, irojatzii iroñaaka tii jiñaitziro kimityaawoni jiroka ashironkaantsi. Iiro apiita jiñaitairo kimityaawoni.

²⁰ Iiromi ishintsitaki Awinkathariti jomairintziro ashironkaantsi, tikaatsi awisakotaatsinimi. Ikamintha itzimayitzi jiyoshiitairi irirori, awintaayitaiyaarini, irootaki jomairintantakawori ashironkaantsi.

²¹ Aririka pinkimi inkantaitimi: ‘Jirika Cristo’. Pashini kantimini: ‘Jirinta Cristo’, iiro pikimisantziri.

²² Tima impokayitapaaki ojyaarini Cristo, ojyaarini Kamantantaniri. Ari intasonkawintantayitapaaki, inkowawitya jamatawitirimi jiyoshiitairi Pawa.

²³ Paamaakowintaiya iiroka, aritaki nokamantsitakimiro kitziroini”.

Impiyantaiyaari Itomi Atziri

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴ “Paata, aririka onkaatapaaki jashironkaita antawo, ari intsiwakanaki ooryaa, iiro joorintanaa kashiri,

²⁵ intziroryaayiti impokiro inkitiki, maawoni oorintayitachari inkitiki impookayiti iijatzii.

26 Aripaiti impokai Itomi Atziri inkinantapaiyaawo minkori, jiñaitawairo ishintsinka iijatzi jowaniinkawo.

27 Impoña jotyaantakiri maninkariiti, japatotairi ikaatzi jiyoshiitaitakiri nampiyitawori maawoni tsikarikapaini kipatsiki, irojatzi tsika ochimpitapaa.

28 Ari okimitawo piñaapiintziro iirishitzi pankirintsi, piyotzi irootaintsi osarintsitzimatai.*

29 Iro piyotiri iirokapaini, aririka piñaayitairo nokamantayitakimiri, pokimataana.

30 Imapiro nokantzi, iiro ikamita jirika ajyininkapaini, irojatzi jiñaantatyaawori nokamantayitakimiri.

31 Iiro okantaitatyaani piñiiri inkiti iijatzi kipatsi, irooma okaatzi noñaaniyitakari imapiroitaatyaani iroori.

32 Tima apaniroini ikantakaawo Ashitairi jiyotziro tsikapaiti imonkaataiya. Tii jiyotziro Itomi, iri owatsipiro maninkariiti saikatsiri inkitiki.

33 Paamaakowintya, aminapiinta pinkantya, pamaña. Tii piyotzi tsikapaiti imonkaatantyaari.

34 Ojyatyawo aririka jiyaati atziri intaina. Jookanakiro ipanko, inkantanakiri maawoni jompiratani oitarika jantiniriri. Iijatzi ikimitaakiri aamaakowintawori pankotsi, inkantanakiri: 'Paamagaina'.

35 Paamaakowintaiya iiroka, tima tii piyotzi tsikapaiti impiyi ashitawori ipanko, tsiniriitiini, niyankiitipaiti, iñiimataki tyoopi, onkitiijyitzimataki,

36 aririka jomapokaimi impiyi, iiro jiñaapaimi pimayi.

37 Okaatzi nokantayitzimiri iiroka, irojatzi nokantsitariri iijatzi maawoni: 'Paamaiya'".

14

Ikamantawakaita kitziroini jaakaantiri Jesús

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

1 Ari kaatapaaki apiti kitiiyjiri joimoshirinkapiintaitziro Anankoryaantsi, jowantapiintaitawori iijatzi tantaponka. Ari ikamantawakaari ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, ikantawakaiyani: "Thami amatawitiri Jesús ayiri, owamaakaantiri.

2 Iro kantacha iiro amaamanitziri kitiiyjiri joimoshirinkaita, ipiyakowintarikari atziriiti".

Isaitantaitari Jesús kasankaari

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

3 Ikanta ikinanai Jesús Betania-ki, ipankoki Simón pathaawaiwitachari. Ari isaikaki jowaiyani. Ariitapaaka

* 13:28 Kantakotachari jaka "pankirintsi", irojatzi ikantayitziro "higuera", iro jyoocatsiri pashiniki nampitsi.

tsinani amakotaki kasankaari. Iyoshiita owaaki inchatiya iitachari “nardo”, oiyiki owinawo, kamiitha okantaka onaki jiwitsikaitziro mapi oita “alabastro”. Osataakotakiro opatziki, osaitantakari ipatziitoki Jesús.

⁴ Kisanaka ikaatzi ñaakirori, ikantawakaanaka: “¿Oitama apaatantawori kasankaari?”

⁵ Aririkami ompimantya, jagaitimi oiyiki kiriiki inkaatimi 300, iri ampashityaarimi ashironkainkari”. Ikisanakiro tsinani.*

⁶ Ari ikantzi Jesús: “Piñaashityaawo, ¿Oitama pikisantawori? Kamiitha okanta noñaakiro antakiri.

⁷ Ari inkantaitatyaani ashironkainkari piñiiri pintsi-patyaari, pikowirika pitakotyaari, ari pimpashitattyaaari. Irooma naaka, iiro okantaitatyaani piñiina pintsipataina.

⁸ Jiroka tsinani antatziiro aawiyiri iroori, iiwataki osaitantanawo kasankaari oiyakaawintatyaana aririka inkitaitakina.

⁹ Aririka ikamantantaitairo Kamiithari Ñaantsi, inkinkithatakoitairo tsinani, ari onkantya joshiritantaityaawori antakiri iroori. Imapiro”.

*Ikinkishirya Judas jaakaantiri Jesús
(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)*

¹⁰ Ikanta Judas Iscariote, jiyaatashitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari impimantiri Jesús. Iriiwitaka kaawitachari 12 jiyotaani.

¹¹ Antawo ikimoshiritaiyanakini jiwari, ishinitakiri impiri kiriiki. Jaminaminatanakiro Judas tsikapaiti jaakaantiri Jesús.

*Iwiyaantawori jowakaanaari jiyotaani
(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)*

¹² Ariitapaaka itanainchari kitiiyiri jowantapiintaitawori tantaponka, jowamaapiintaitziri jowaitari kitiiyiriki Anankoryaantsi. Ari josampitakiri jiyotaani Jesús, ikantziri: “Yotaanari, ¿Tsikama onkotsitakaantika aaka?”

¹³ Ari ikantanakiri apiti jiyotaani: “Piyaati nampitsiki. Ari pintonkiyotyaari atziri jaakotziro ijiñaati kowityaaniki. Poyaatzishitanakiri,

¹⁴ tsikarika intyaapaaki, pinkantiri ashitawori ipanko: ‘Ikowi jiyoti yotaanari tsika jowakaiyaari jiyotaani’.

¹⁵ Ari joñaaganakimiro jinoki ipanko, antawo okantaka jiwitsikaitakiro maawoni inkini jowaiyani. Ari ponkotsitakaantiri oyaari”.

* 14:5 Ikantakoitziri jaka “oyiki kiriiki”, irijatzi ikantaitsitari iijatzi “denario”.

16 Jataki jiyotaani ariitaka nampitsiki. Jiñaakiro ikan-takiriri, ari jonkotsitakaantakiri joyaari.

17 Okanta otsiniriityaanaki ariitapaaka Jesús, itsipata-paakari iijatzi 12 jiyotaani.

18 Ikanta jowaiyani, ikantzi Jesús: “Pikaataki patyootana, tzimatsi apaani pithokashitinani. Imapiro”.

19 Owashiri ikantaiyanakani. Josampiyitanakiri, ikantziri: “¿Naakama pithokashitimini?” Pashini osampitziri: “¿Naakama?”

20 Ikantzi Jesús: “Iriitaki apaani pikaataki patyootakina.

21 Tyaaryoo impiyakotya Itomi Atziri, tima irootaki josank-inatakoitakiri pairani. ¡Ikantamachiitzi pithokashityaarini! Iiro itzimaajaitzimi irirori”.

22 Iinta jowaiyani, jaakiro Jesús tanta. Ipaasoonkiwin-takiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri jiyotaani, ikantziri: “Poy-aawo, nowatha inatzi”.

23 Ipoña jaatakotakiro jimiriitari, ipaasoonkiwintakiro, ipakotakiri jiyotaani, jirayitaki maawoni.

24 Ikantziri: “Niraani inatzi, iro shitowatsini jawisakoshiritantaiyaari ojiyiki. Irootaki oñaagantapirotironi ankajyaakaawakaiyaari.

25 Iiro niritawo, irojatzzi paata aririka impinkathariwin-tantai Pawa, ari napiitairo. Imapiro”.

Ikinkithatakotziro Jesús jookawintanti Pedro

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

26 Ikanta ithonkanakiro ipampithaakotziri Pawa, jataiyanakini tonkaariki otzishiki Olivo.

27 Ikantzi Jesús: “Irootaintsi pookawintaiyinani tsiniripaiti. Tima josankinaitaki pairani kantatsiri:

Nowamairi aamaakowintariri ojiya, ari inthontya impookanaki ipira.

28 Iro kantacha, aririka nañagai, Galilea-ki noyaapaimi”.

29 Ipoña ikantzi Pedro: “Aritaikima jookawintaimi pashini-paini, iiro nimatziro naaka”.

30 Ikantzi Jesús: “Iroñaaka tsiniripaiti, tikiraata japiitziro jiñi tyoopi, mawajatzzi pinkantaki: “Tii noñiiri Jesús”. Imapiro”.

31 Iikiro ishintsitatzi Pedro, ikantzi: “Iiro nookawintzimi, kimitaka ari ankaati ankami”. Ari ikantaiyakini iijatzzi maawoni.

Jamana Jesús Getsemaní-ki

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

32 Ikanta jariitaiyakani Getsemaní-ki, ikantapaakiri jiyotaani: “Ari pisaikawaki jaka, namanamanaatawatya”.

33 Iri itsipatanaka Pedro, Jacobo iijatzzi Juan. Antawo jiraashiritakotapaaka.

³⁴ Ikantziri: “Owamaimatatyina nowashirinka. Ari pi-saikaiyawakini iiroka, pinkakimpiti”.

³⁵ Jawisaniintanaki kapichiini irirori. Otzirowapaaka kipatsiki, jamanapaaka, iiro ikimaatsitantawo awijyi-motirini.

³⁶ Ikantziri: “Ashitanari, tikaatsi pomirintsitzimotimini iiroka. Nokowawita pookakaawintinami onkaati nonki-maatsityaari. Iro kantacha iiro pantanawo nokowawitakari naaka, iro panti oita pikowakaakinari iiroka”.

³⁷ Ipoña ipiyapaaka, jiñaapaatziiri jimagaiyini. Ikanta-paakiri Pedro: “Simón, ¿Oita pimaantari? ¿Tiima pikisas-hitawo piwochokini?”

³⁸ Pinkakimpiti, pamaña, otzimikari pikinakaashitani. Tima tii pikisashiwaitanita, oiyiki inawita kamiithatatsiri pikowawitari pantirimi”.

³⁹ Iijatzi ipiyanaa, amanapaa iijatzi. Irojatzzi japiitapai ikantayitakiri inkaanki.

⁴⁰ Ikanta ipiyapaa, iijatzi jiñaapairi jimagaiyini, tima antawo okantaka iwochokini. Ikaaniwaitzi jiyotaani, tii jiyotzi oita inkantiri.

⁴¹ Iro mawatanaintsiri ipiyapaaka, ikantapaakiri: “¿Iro-jatzima pimagaiyini? Monkaatapaaka jaakaantaitantyaariri Itomi Atziri, jagaitiri kaaripiroshiriki atziri.

⁴² Pimpiriinti, thami aatai. Okaakitziimatapaaki pithokashitinani”.

Jagaitakiri Jesús

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³ Jiñaawaiminthaitzi Jesús, ariitapaaka Judas ikaawitapi-intari. Oiyiki itsipatapaakari, jamayitaki jowathaaminto, ipajaminto. Jotyaantani jinatzi pinkathariiti apatowintariri Jesús: Ijiwari Ompiratasorintsitaari, Yotzinkariiti, iijatzi An-taripiroriiti.

⁴⁴ Tima Judas, pithokashitantachani, ikantsitakari kitziroini jamaniwo: “Tsika itzimi nonthopootapaakiri, iriitaki, poojotiri, paanakiri”.

⁴⁵ Ikanta jariitapaaka, jontsitokapaakari okaakiini Jesús, ikantapaakiri: “Yotaanari”. Ithopootapaakiri jiwithata-paakari.

⁴⁶ Joirikaitapaakiri Jesús, joojoitapaakiri.

⁴⁷ Ikanta tsipatakariri okaakiini Jesús, inoshikanakiro iyot-siroti, itotsitakiri ikimpita jompiratani ijiwari Ompiratasor-intsitaari.

⁴⁸ Ipoña ikantzi Jesús: “¿Naakama koshintzi, pamashitanta-nari powathaaminto, pipajaminto?”

49 Tima piñaapiintana niyotaantzi tasorintsipankoki ¿Kaarima paantana janta? Ari onkantya, iro imonkaatantyaari josankinatakoitakinari pairani”.

50 Shiyaiyanakani jiyotaani, jookawintaitanakiri apaniroini.

Mainari shiyainchari

51 Tzimatsi mainari oyaatakowintanakiriri Jesús. Ikithaawitaka. Iro kantzimaitacha joirikawiitakari irirori,

52 jaatonkoryaanakiro iithaari ithaanaana, ishiyamiriki-tashitanaka.

Japatowintaitari Jesús

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

53 Ipoña jagaitanakiri Jesús ijiwaripiroritiki Ompiratasorintsitaari. Ari japatotaiyakani maawoni ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Antaripiroriiti, iijatzi Yotzinkariiti.

54 Ikanta Pedro noshikaka irirori ipoki iintsikiryoini, joyaatakowintakiri Jesús, irojatzi jariitantapaaka osaiki ipanko ijiwaripiroriti Ompiratasorintsitaari. Ari ikatziyapaakari itsipatapaakari jompiratanipaini, jakitsitaiyani paampariki.

55 Ikanta ijiwaripaini Ompiratasorintsitaari itsipatakari ikaatzi apatotainchari, jaminawitaka iitya thiiyakotyaarini Jesús onkantantyaari jowamaakaanitiri.

56 Tzimawitaka oiyiki thiiyakowitapaakariri, tiimaita imonkaatawakaa ikantawitakari pashinipaini.

57 Opoña ikatziyanaka apanipaini, ithiiyakotanakari Jesús, ikantzi:

58 “Nokimiri naaka chapinki jirika, ikantzi: ‘Ari nom-pookakiro tasorintsipanko, jiwitsikani atziri, iro awisawitaya mawa kitiiyiri nonthonkairo niwitsikainiri pashini, kaari ipomirintsiwinta atziri jiwitsikiro’ ”.

59 Tima jinashiyitakawo okaatzi ikantawitakari pashini.

60 Ipoña ikatziyanaka ijiwaripiroriti Ompiratasorintsitaari, josampitanakiri Jesús, ikantziri: “¿Oitama kaari pakanta? ¿Tima pikimi okaatzi ikantakoitzimiri?”

61 Irojatzi jimairitaki, tii jaki. Japiitzi josampitzi: “¿Iirokama Cristo, Itomi Tasorintsitatsiri?”

62 Jakanaki Jesús, ikantzi: “Naakataki. Irootantsi piñiiri Itomi Atziri intsipataiyaari jakopiroriki Pawa impinkathariti. Impoña piñiiri impiyi inkinapai minkoriki”.

63 Ikanta ikimaki ijiwaripiroriti, jaanakiro iithaari isagaanakiro ikisanaka, ikantzi: “¿litama pashini ankowiri inkinkithatakoitiri?”

64 Pikimaiyakirini maawoni ithainkakiri Pawa. ¿Tsikama pikantaiyinika iiroka?” Ikantzi maawoni: “¡Tzimataiki ikinaashitani! ¡Ontzimatyii inkami!”

65 Tzimatsi apaanipaini iiwapootanakiriri. Tzimatsi pashini otzimikapootakiriri, ipoña ikapojawaitziri, ikantz-
imaitari: “¿Incha piyoti Kamantantaniri?” Jimatsitakawo
ijatzzi jompiratani ijiwaripiroriti, ipajawoowaitakiri.

Ikantzi Pedro: Tii noñiiri naaka Jesús

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.55-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

66 Isaikaki Pedro jikokiroki, shitowapaaki tsinani jompi-
ratani ijiwaripiroriti Ompiratasorintsitaari.

67 Oñaapaakiri Pedro jakitsita paampariki, okantziri: “¿Tiima
iiroka itsipatapiintari Jesús Nazaret-jatzi?”

68 Jotikanakiro Pedro, ikantanaki: “Tiitya, tii niyotzi iita
pikantanari”. Shitowanaki kapichiini. Irojatzzi jiñaantanakari
tyoopi.

69 Okanta osamaniityaaki, oñagairi iijatzzi, okamantakiri
akitsitachari, okantziri: “Irijatzziita jirika”.

70 Japiitanakiro Pedro jotikiro. Tikira osamanitzi,
japiitanakiro ikaatzi saikaintsiri josampitziri, ikantziri:
“Iirokatakiki itsipatapiinta Jesús, tima Galilea-jatzi pinatzi,
iriiwaitaki ikantziro jiñaawaitzi”.

71 Ikantzi: “Tii niyotziri pikantanari. Jiyotzi Pawa imapiro
nokantzi, nothiiyarika, jowasankitainaata”.

72 Ari japiitanakiro jiñaanaki tyoopi, kantanaka apiti japi-
itakiro. Ikinkishiryaaanakiro Pedro ikantakiriri Jesús: “Tikira
apititanaki jiñi tyoopi, mawajatzi potiki, pinkanti: ‘Tii noñiiri
Jesús’”. Iraanaka ikinkishiryaaanakiro.

15

Jagaitanakiri Jesús Pilato-ki

(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

1 Okanta okitiiyyitamanai, japatotaiyaani maawoni
pinkathariiti: ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari
Antaripiroriiti, Yotzinkariiti, oiyiki ikinkithatakotakiri Jesús.
Ipoña joojoitanakiri, jagaitanakiri isaiki Pilato.

2 Josampitawakiri Pilato, ikantziri: “¿Iiroka iwinkathariti
Judá-mirinkaiti?” Jakanaki Jesús, ikantzi: “Irootaki pikan-
takiri”.

3 Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari, ikisaniintanakiri,
ithiiyakowintanakari.

4 Japiitanakiri Pilato josampitziri: “¿Tikaatsima pinkantiri
iiroka? ¿Tiima pikimi okaatzi ikantakoyiitzimiri?”

5 Tii jaki Jesús. Jotzikanaminthatanakiri Pilato jirika Jesús.

Jiyakawintaitziri Jesús

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

6 Tzimatsi jantapiintziri Pilato: maawoni osarintsiki joimoshirinkaiyaani Judá-mirinkaiti, jomishitowakaantzi iyyininka jaakaantaitziri ikowiri.

7 Tzimatsi iitachari Barrabás, jomontyaitziri itsipayitakari ikaataiyini jowamaantaki, jowayiritari iwinkathariti.

8 Ikanta ipokaiyapaakini atziri, ikowakotapaakiri Pilato jantiro jamitapiintari.

9 Jakanaki Pilato, ikantzi: “¿Iriima pikowi nomishitowakaantiri jiiitaitziri ‘Iwinkathariti Judá-mirinkaiti?’ ”

10 Jiyotzi Pilato, ikisatya ijiwari Ompiratasorintsitaari jaakaantantakariri Jesús.

11 Iro kantzimaitacha ijiwari Ompiratasorintsitaari, jowatsimaakiri atziriiti inkantaiyini: “Iri kamiithatatsi jomishitowaitiri Barrabás”.

12 Japiitanakiri Pilato josampitziri: “Jirika jiiitaitziri ‘Iwinkathariti Judá-mirinka’, ¿Tsikama nonkantirika?”

13 Ikantzi ikaimaiyini atziri: “¡Pimpaikakotakaantiriwí!”

14 Ikantzi Pilato: “¿Tzimatsima kaaripirori jantakiri?” Ikiro ishintsitatzi ikaimaiyini ikantzi: “¡Pimpaikakotakaantiriwí!”

15 Ikowanaki Pilato jantiniri ikowakiri atziripaini, jomishitowakaantakiri Barrabás. Iri ipajatakaantanaki Jesús, jagaitanakiri impaikakoitiri.

16 Ikanta owayiriiti ityaakaanakiri Jesús ipankoki Pilato, jiiitaitziro “Pretorio”. Ari japatotakiri maawoni owayiri.

17 Ikithaatapaakiri kithaarinsi pitzirishimawopirotatsiri kimitawori ikithaatapiintari pinkathariyitatsiri. Ipoña jamathaitantakari kitochiitapo.

18 Iro jantantawori jiroka, tima ithainkimawaitatziiri. Ikaimotzimaitari, ikantzi: “¡Jirikataa iwinkathariti Judá-mirinkaiti!”

19 Ipoña jompojainatantari sawoo. Jiiwapootakiri. Jotzi-irowashitzimaitari impinkathatirimi ikantzi.

20 Ari jishitakiro ishironتامinthatari. Jaatonkoryagairi, ikithaatairi iithaari irirori. Jaanakiri impaikakotiri.

Jowamaitakiri Cristo ipaikakoitziri

(Mt. 27.32-56; Lc. 23.26-49; Jn. 19.17-30)

21 Ikanta Simón, poñaachari Cirene, iwaapati Alejandro itsipatakari Rufo, itonkiyotakari jariita nampitsiki, ishintsiwintanakiri jinatanakiro impaikakoitanyariri Jesús.

22 Jagaitanakiri tonkaariki oita “Gólgota” (akantziri aaka: “Atziriiitoni”).

23 Ipakoitapaakiri imiri itsipataitakiro kipijyaari, tii jiriyo.*

* 15:23 Jiroka kipijyaari oita “mirra”. Iro joitaitziriri atziri, ijampawathatantyaari, iiro ikimaatsiwaitantawo aririka jowasankitaitiri.

24 Ipoña ipaikakoitakiri. Ikanta owayiriiti jowawisaawakaawo ikithaayitari Jesús, ikimitakaantakiro jiñaaritaita jiyotantyaari intzimi ayironi.

25 Aritaki jinokiityaapaaki ooryaatsiri, ipaikakoitakiri Jesús.†

26 Josankinaitaki kantakaantakirori ipaikakoitantakariri, okantzi: IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI.

27 Ari itsipataitakiri ipaikakoitziri apiti koshintzi, ikatziyakotaka apaani jakopiroriki, pashini jampatiki.

28 Ari imonkaatakari osankinatainchari pairani, okantzi: Itsipataitakiri kaaripiroshiritatsiri.

29 Ithainkimawaitakiri ikaatzi awisayitatsiri janta, jotikayinata, ikantziri: “Aña iiroka pookirori tasorintsipanko, iro awisawitaya mawa kitiiyiri piwitsikairo iijatzi.‡

30 ¿Oitama kaari payiitanta ipaikakoitakimi powawisaakotaiya?”

31 Irojatzi ikantsitakari iijatzi ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti, jowashiyawintari, ikantawakaiyani: “Jowawisaakotziri pashini, ¿Kaarima jimatantawo jowawisaakotya irirori?”

32 ¡Incha jayiiti Cristo-witachari jiiitaitziri ‘Iwinkathariti Israel-mirinkaiti’, ankimisantantyaariri!” Jimatsitanakawo itsipatakari ipaikakota, ithainkimawaitakiri.

33 Okanta itampatzikatapaaki ooryaatsiri, omapokashitapaaka otsiniritanaki, irojatzi jyiitiini itainkanaki ooryaa.§

34 Ari ikaimanaki Jesús shintsiini, ikantanaki: “¡Eloi! ¡Eloi! ¿Lama sabactani?” (Iro ikantaitziri añaaniki aaka: “Pawa, Pawa, ¿iitama pookawintantakinari?”)

35 Ikanta jirikapaini saikawintakiriri Jesús, ikimawitawakari ikaimanaki. Ikantanaki: “Pinkimiri, ikaimatziiri Elías”.

36 Ishiyapainta apaani, jomitsitsiyakiro manthakintsi kipi-jyaariki, jankowiitakiniri sawoopankiki, jowaankakotakiniri jatsimiyaatiro, ikantzi: “Añaawakiriita ari impokaki Elías jowayitiri”.

37 Ipoña japiitanakiro ikaimanai shintsiini, tii jañiinkatanai.

38 Okanta janta tasorintsipankoki, sagaanaki niyankiniki tontamawotatsiri ithatashiitzirori, opoñaanaka jinoki irojatzi isaawiki, apikota okantanaka.

† 15:25 Iro ikantaitziri pairani: jwiyaaka ooryaa 3. ‡ 15:29 Iro jamitaiyarini Judá-mirinkaiti jotikayinata, aririka inthainkashiryaaanti. Iro kimitawori amitaiyarini aakapaini, aririka ookoti atziri anthainkimatiri, ankanti: “¡Piñaakiro! ¡Pikimakiro!” § 15:33 Iro ikantaitziri pairani: jwiyaanaka ooryaa 6, ari omapokapaakari otsiniritanaki irojatzi jwiyaanaka ooryaa 9.

39 Ikanta ijiwari owayiriiti katziyawintakariri Jesús, jiñaakiri ikaimanaki shintsiini ikamantanakari, ikantanaki irirori: “Imapirotatyaama Itomintari Pawa jirika”.

40 Tzimatsi iijatzi tsinani aminaintsiri jantyaatsikiini. Jiroka okaataiyini: María Magdala-jato, Salomé, María inaanati iyaapitsi Jacobo iijatzi José.

41 Jirokapaini tsinani irootaki tsipatakariri pairani Jesús Galilea-ki, oiyiki imitakoyitakiri. Otsipatakawo iijatzi pashini tsinanipaini oyaatapaakiriri Jesús ipokaki Jerusalén-ki.

Ikitaitakiri Jesús

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

42 Aritaki tsiniriityaanaki. Irootaki kitiiyyiri jaminantapiintaitari joyaari oñaatamanai, kitiiyyiri jimakoryaantaitari.

43 Ikanta José poñaachari Arimatea-ki, ikaatapiintziri japa-tota jiwariiti, irijatzi oyaawintariri Pawa impinkathariwintantai. Tii ithaawi jiyaatashitanakiri Pilato, ikantapaakiri: “Pishinitinari nonkitatairi Jesús”.

44 Tima jomapokapaakiri Pilato, tii jiyowita kamaki Jesús. Ikaimakaantakiri ijiwari owayiriiti, josampitakiri imapirorika ikamaki Jesús.

45 Ikamantaitakiri Pilato, ishinitainiri José jaanairi.

46 Jamanantashitakiri kithaarintsi jintamawotatsiri. Ikitaryakotairi, iponatakiri. Jowakotakiri imoontashiitziri kaminkaripaini shirantaaki, joipinakaantaki mapi, jojyipitakotantakiri.

47 Okanta María Magdala-jato otsipatakawo María inaanati José, aminaiyakini iroori tsika jowaitakiri.

16

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

1 Awisanaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari. Ari amanantaiyakini kasankaari María Magdala-jato, otsipatakawo pashini María inaanati Jacobo, iijatzi Salomé, jataki ontziritantaiyaari Jesús.

2 Okanta okitiiyyitamanai domingo, ananinkamanaki iyaati omooki jowakoitakiri Jesús. Aritaki ishitowimatapaaki ooryaatsiri ariitzimatapaaka janta.

3 Okantawakaiyani: “¿lityaaka otainkironi mapi jomontyaintantakariri?”

4 Iro aminawitapaaka, oñaatzi otainkaki mapi, tima antawo mapi inatzi.

⁵ Tyaapaaki omooki jowawiitakari. Oñaapaakiri mainari isaikaki akopiroriki, okitamaanikitaki iithaari. Othaawaiyanakini.

⁶ Ipoña ikantanakiro irirori: “Iiro pithaawawaitzi. Iriima pipokashiwita Jesús Nazaret-jatzi, ipaikakoitakiri chapinki. Añagai, tii isaiki jaka. Paminiro jowawiitakari.

⁷ Pimpiyanaki, pinkamantayitairi jiyotaani, pinkantairi Pedro ari jiyaatai Jesús Galilea-ki, ari piñaayitairi. Aritaki ikamantsitakimi”.

⁸ Oshiyapithatanakawo omoona, ompitawaitanaka. Tikaatsi pashini atziri onkamantanaki, tima othaawanakitzi.

Joñaagaawo María Magdala-jato
(Jn. 20.11-18)

⁹ Aritaki añagai Jesús amaityaaki domingo, iro jitanaa joñaagaawo María Magdala-jato joshinchagairi pairani jaagawitawo kaatatsiri 7 piyari.

¹⁰ Irojatzii iyaatashitantanakariri itsipayitakari pairani Jesús, oñaapaatziiri jiraawaitaiyani, okamantapaakiri oñagairi.

¹¹ Ikanta ikimawitawakawo oñagairi Jesús jañagai, tii ikimisantaitziro.

Joñaagaari Jesús apiti jiyotaani
(Lc. 24.13-35)

¹² Ikanta Jesús, joñaagaari apiti jiyotaani jiyaataiyini aatsiki, pashinipootapai kapichiini.

¹³ Ari ipiyaiyanakani irirori, ikamantawitapaakari ikaataiyini. Ari ikimitsitakari iijatzii, tii ikimisantaitziri.

Jotyaaantziri Jesús jiyotaani
(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁴ Ikanta jowawaita 11 jiyotaani, ari joñaagaari Jesús, ikaminaapairi, jiñaakiri kisoshiri ikantaiyakani, tii ikimisantziri ikaatzi ñaayitairiri jañagai.

¹⁵ Ikantapairi: “Piyaati pothotyiiro maawoni kipatsi. Pinkinkithatainiri atziripaini Kamiithari Ñaantsi.

¹⁶ Itzimirika kimisantawakironi, owiinkaatanachani, iritaki awisakoshiritaatsini. Iriima kaari kimisantawakironi, jowasankitaayitairi.

¹⁷ Jiroka inkantanaiya kimisantanaatsini: joshinchaayitairi piyarishiritatsiri impairyiina naaka. Jiñaawaiyitairo pashinitatsiri ñaantsi.

¹⁸ Aririka joirikawityaari maanki, aririka jirawityaawo piyantatsiri, tikaatsi onkantiri, iiro ikami. Ari joshinchaayitairi mantsiyaripaini iijatzii”.

Tzinagaa Jesús inkitiki
(Lc. 24.50-53)

¹⁹ Ithonkakiro Awinkathariti ikamantayitakiri, irojatzi itz-inaantanaari inkitiki, itsipatapaari Pawa ipinkathariwintantapai. Isaikimotapairi jakopiroriki.

²⁰ Ikanta jiyaataiyanakini jiyotaani, ikamantantaki mawoni nampitsiki. Awinkathariti antakaayitakiriri, jantakaayitakiri kaari jiñaapiintaitzi, ari onkantya jiyotantaityaari imapirotatya ikamantantziri. Ari onkantyaari.

KAMIITHARI ÑAANTSI JOSANKINATAKIRI LUCAS

Jiwithaitari Teófilo

¹ Ojyiki kowawitainchari josankinatiromi okaatzi awijiyimotakairi.

² Ikowaitaki jothotyitiro okaatzi jiyotaayitakairi ñaayitajaantakirori owakiraini tsika itzimi kamantakairori ñaantsi.

³ Ari nokimitakari iijatzi naaka Teófilo. Tima naakowintakawo iintsikiryoini tsika okanta opoñaantanakari, irootaki nosankinatantzimirori iiroka okaatzi awisayitaintsiri.

⁴ Ari onkantya piyotakotantyaawori tyaaryoopiroini okaatzi jiyotaawitaitakimiri.

Ikinkithatakoitziro itzimantakari Juan

⁵ Pairani, ipinkatharitantari Herodes janta Judea-ki, ari isaiki Ompiratasorintsitaari jiita Zacarías, icharini Abías-ni jinatzi. Irooma iina oita Elisabet, isawo Aarón-ni inatzi iroori.

⁶ Kamiithashiri ikantaiyani apitiroiti ipinkathatziri Pawa. Imonkaatziniri okaatzi ikowakairiri, tikaatsi inkinakaashitapaitya.

⁷ Tii itzimimaita jowaiyani, tima maanirothaki inatzi Elisabet. Jantaripirothashitapaaka apitiroiti.

⁸ Okanta pashini kitiiyjiri, monkaataa jantapiintantawori Zacarías jompiratasorintsitantari.

⁹ Tima iro jamitapiintaiyarini Ompiratasorintsitaari, ikimitakaantziro iñaaritaita, ari iñaitakiro iri Zacarías tyaatsini tasorintsipankoki intainiri Pawa kasankainkari.

¹⁰ Piyotaiyachani atziri jikokiroki jamanaiyani, itagaitzirowa kasankainkari.

¹¹ Ari joñaagakari Zacarías imaninkariti Awinkathariti, ikatziyimotapaakari jakopiroriki itayirowa kasankainkari.

¹² Antawoiti ithaawanaki, iyokitzi ikantanaka jiñaawakirira.

¹³ Ipoña iñaawaitanaki maninkari, ikantzi: “Zacarías, iiro pithaawi. Tima ikimaitakimiro pamanani. Ari piñaakiro piina Elisabet, owaiyanti. Iri piitiri Juan.

¹⁴ Aririka intzimaki pitomi, owanaa pinkimoshiriwintiri, ari inkimitsityaari iijatzi atziripaini.

¹⁵ Tima ñaapirori inkantakaiyaari Pawa. Iiro poitziri kachoyitatsiri ishinkiitari. Tima inampishiritantakari kitziroini Tasorintsinkantsi intzimakirika.

¹⁶ Inkinkishiritakaiyaari Israel-mirinkaiti inkimisantairi Awinkathariti Pawa.

17 Iriitaki iiwatapaakirini Awinkathariti. Inkantakaatyaari ishintsinkani Elías, ari jaapatziyashiritakaiyaari owaiyantzinkariiti maawoni jowaiyaniiti. Ari jowamiithashiriyitairi katsimashiriri, ari onkantya jiwitsikashiritantaityaari inkimisantaitiri Awinkathariti”.

18 Jakanakiri Zacarías maninkari, ikantziri: “¡Ari! ¿Tsikama onkantya niyotantyaawori jiroka? Tima antaripirotapaakina naaka, iijatzi okimitsitakari noina”.

19 Ikantzi maninkari: “Naakataki Gabriel, poñaachari Pawaki. Jotyaantakina nonkamantimiro Kamiithari Ñaantsi.

20 Iro kantzimaitacha, okantakaantziro pithainkañaanitakina, kisopaanti pinkantya iroñaaka, irojatzi imonkaatantatyaari okaatzi nokantakimiri”.

21 Saikaiyatsini pashini jikokiroki joyaawintaiyarini Zacarías, ipoña ikantawakaiyani: “¿Litama josamanitantari Zacarías tasorintsipankoki?”

22 Ikanta ishitowawitapaa Zacarías, tii okantzi iñaawaitapai, jookojookowaitashitapaaka. Ari jiyotaitanakiri tzimatsi jiñaakiri tasorintsipankoki. Jashi jowanakiro ikisopaanti-tanaki.

23 Irojatzi imonkaatantawori kitiiyjiri jantawaitzi tasorintsipankoki, jatai ipankoki irirori.

24 Okanta Elisabet iina Zacarías, motzitaki. Antawoiti okinkishiritaka, tii oshitowai opankoki ikaatzi 5 kashiri omairintaka, okantashiriwaitzi:

25 “Irootaki inintakaakinari Pinkathari naaka, ari onkantya iiro imanintawaitaitantana”.

Ikinkithatakoitziro intzimantyaari Jesús

26 Okanta, awisanaki 6 kashiri, jotyaantairi Pawa maninkari Gabriel nampitsi iitachari Nazaret saikatsiri Galilea-ki,

27 iñihiro mainawo kaari ñiirini shirampari, iitachari María, tima irootaki iinantyaari iitachari José, icharinini David.

28 Ikanta ityaapaaki maninkari osaikira María, ikantapaakiro: “¡María! Niwithatzimi. Itsipataimi iiroka Awinkathariti. Panaakoyitakiro pashini tsinaniyitatsiri inishironkapirotaimi Pawa”.

29 Okanta oñaawakiri maninkari, iyokitzi okanta okimiri ikantapaakirori jiwithatapaakawo.

30 Ipoña ikantziro maninkari: “María, iiro pithaawi, tima inishironkataimi Pawa.

31 Ari piñaakiro pimotziti, intzimi piintsiti. Iri piitiri JESÚS.

32 Iriitaki matironi iñaapirotya, jiiyiitiri Itomi Jinokijatzi. Tima Pawa Awinkathariti, iriitaki pinkatharitakairini ikim-itaakiri pairani icharinini David ipinkatharitakaakiri.

³³ Irijatzi pinkathariwintairini ikaatzi ichariniyitari Jacob-ni, ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai irirori”.

³⁴ Ari osampitanakiri María, okantziri: “¿Tsikama onkini nomotziti, tii noñiiri shirampari?”

³⁵ Jakanakiro maninkari, ikantziro: “Iriira kankakaiyaa-woni Tasorintsinkantsi. Tima ipamankantakimiro ish-intsinka Jinokijatzi, oiyapaatyaawomi opamankantzi aamparyaantsi. Irootaki jiiantyaari powaiyani Tasorintsi Itomi Pawa.

³⁶ Ari okimitsitakari iijatzi pirinthori Elisabet, jiiwiitari maanirothaki, okantawitaka antawopirowitaka iroori, motz-itai. Tzimakotaki 6 kashiri.

³⁷ Tima tikaatsi kompitzimotyaarini Pawa”.

³⁸ Opoña okantanaki María: “Naakataki jompiratani Pinkathari, jantinawo okaatzi pikantakinari”. Irojatzii piyantanakari maninkari.

Iyaataki María arütyaawo Elisabet

³⁹ Opoña pashini kitiiyyiri, shintsiini iyaatanaki María, jataki tonkaariki Judea-ki osaiki nampitsi,

⁴⁰ irojatzii ariitantakari ipankoki Zacarías, iwithata-paakawo Elisabet.

⁴¹ Okanta okimawakiro Elisabet iwithatapaakawo María, iyyiwatanaka omotzitakiri. Tima ikantakaanakityaawo Elisabet Tasorintsinkantsi,

⁴² oñaawaitanaki shintsiini iroori, okantanaki: “Iirokataki anairori pashini tsinaniyitatsiri itasonkawintaimi. Ari inkimityaari iijatzi powaiyani.

⁴³ ¿Oitama pipokashitantanari inaanatityaari Nowinkathar-iti?

⁴⁴ Tima nokimawakimi piwithatapaakina, iyyiwatanaka nomotzitakiri naaka, ikimoshiritanaki.

⁴⁵ Kimoshiri pinkantaiya iijatzi iiroka pikimisantaki, tima aritaki imonkaataiya okaatzi ikowakaakimiri Awinkathar-iti”.

⁴⁶ Opoña okantanaki María:

Antawoiti nowishiryawintaiyaari Nowinkathariti,

⁴⁷ Kimoshiri nonkantawintaiyaari Pawa tsika itzimi owaw-isaakoshiritainani.

⁴⁸ Tima iñaakiro jompiratani ashironkaawaitaka, Aripaiti inkantayitai: Antawoiti itasonkawintaitakiro.

⁴⁹ Tima antawoiti jantzimotakinari matzirori otzimi ish-intsinka.

¡Tasorintsi inatzi iwairo!

⁵⁰ Ari inkantaitatyiyaani inishironkayitairi inkaati inchariniyitaiyaari paata,

Tsikaarika inkaati pinkathayitairini.

⁵¹ Iro ishintsinka imatantayitakari.

Japirotsitairi ikinkishiriwitari jantirimi kantakaapirowait-achari.

⁵² Ikaatzi pinkathariwitachari, ikantakaantakiro Pawa iiro jijaatakaantawo impinkathariti,

Iri jiñaapiroatakaiya ikaatzi tsinampashiryaawitachari.

⁵³ Jajyaagantakaayitaari ikaatzi tajyaaniintawitachari,

Iriima ikaatzi ajyaagantawitachari jaapithayitairi tzimimowitariri jomishitowakiri.

⁵⁴ Inishironkatairi Israel-mirinkaiti, tima jompiratani jinayitaki.

Tii ipiyakotziri inishironkayitziri,

⁵⁵ Tima iro ikantayitakiriri pairani achariniyitakari,

Jitakari Abraham-ni irojatzi inkaati inchariniyitaiyaari.

⁵⁶ Ari osaikimowaitapaintziro María jiroka Elisabet ikaatzi mawa kashiri, irojatzi opiyantaari opankoki iroori.

Itzimantakari Juan owiinkaatananiri

⁵⁷ Ikanta imonkaataka ontzimaanitantaari Elisabet, tzi-maki otomi.

⁵⁸ Ari ipokaiyakini ojyininkapaini ikimoshiriwintaiyironi, tima jiyotaiyakini antawoiti inishironkatakiro Pawa.

⁵⁹ Aritaki maakotapaaki 8 kitiiyiri iintsi, jagaitanakiri in-tomishinataanitiri, ari ikowawitaka jiiitairimi Zacarías, tima iwairo inatzi iwaapati.

⁶⁰ Irojatzi okantantanakari inaanati: “Iiro jiita Zacarías, jiiitya Juan”.

⁶¹ Ari ikantaitanakiro: “¿Iitaka? Tima tikaatsi pijyininka iitachani Juan”.

⁶² Ipoña jookotaitakiri iwaapati josampiitziri, tsika inintzi jiiitiri.

⁶³ Jookotaki Zacarías inchakota jamaitiniri, ari josanki-natakiri, okantzi: “Juan jiiitya”. Iyokitzi ikantanaka jami-nanakiri ikaatzi osampitakiriri.

⁶⁴ Jomapokashitanaa iñaawaitanai Zacarías. Antawoiti ipinkathatanakiri Pawa, ipaasoonkitanakiri.

⁶⁵ Pagaanka ikantaiyanakani ijyininkapaini Zacarías. Tima ithonka ikimakoitakiro tonkaariki Judea-ki okaatzi awi-saintsiri.

⁶⁶ Pampithashiri ikantaiyanakani ikaatzi kimakowin-takiriri, ikantaiyini: “¿Tsikama jiiityaaka paata jirika? Tima kimpoyaawinta jowanakiri Awinkathariti jirika iintsi”.

Ikamantantakiri Zacarías

⁶⁷ Ikanta Zacarías, ashitakariri iintsi, ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, ikamantantanaki, ikantzi:

- 68 Kamiitha jinaki Awinkathariti Pawa, Iwawanitari Israel-mirinkaiti,
Ipokaki impinakowintayitai.
- 69 Jotyaantakairi matzirori jowawisaakoshiritantzi,
Iriitaki icharinitakari David-ni, jompiratani.
- 70 Iro iñaawaitakaakiriri pairani tasorintsitatsiri Kamantantani-
niri.
- 71 Iri owawisaakoyitaini itzimawita kisaniiintawitairi.
- 72 Tima inishironkatairi ikaatzi achariniyitakari,
Iiro imaijantairo tasorintsitatsiri ikajyaakaawakaakari.
- 73 Irootaki jiroka ikajyaakaakiriri pairani acharinini Abra-
ham,
Onkaati jantzimotairi.
- 74 Jookakaawintai itzimawita kisaniiintayitairi,
Tikaatsi anthaawantaiya ankimisantairi.
- 75 Kitishiri ankantayitaiya.
Kamiithashiri ankantawintaiyaari kitiijyiriki.
- 76 Irooma iiroka notomi, jiiyiitimi iyamantaniriti Jinokijatzi.
Tima iirokatakai iiwatirini Pinkathari, piwitsikaantiri tsika
inkinayitanaki.
- 77 Iiroka kamantairini ayyininkapaini, iro jiyotantyaari iri-
itaki owawisaakotantairi.
- Iri piyaakotairini ikaaripiroshiriwaiwitaka.
- 78 Tima antawoiti okantaka inishironkatai Pawa,
Jotyaantakairi poñaachari inkitiki ikimitakotapaakawo okan-
taranki owakiraa okitiijyitamanai.
- 79 Ikitainkatakotairi ikaatzi saikayitatsiri otsinirikitzi.
Ikitainkatakotairi otsimankakowitari jaamparyaa
ashitawori sarinkawini.
Iri oñaagantaironi tsika ikantaita isaikaitzi kamiitha.
- 80 Kamiitha ikimotatzi iintsi, ñaapiroshiri ikanta. Ari in-
intziro isaikawaitzi otzishimashiki, irojatzzi imonkaatanta-
kari joñaagaiyaari Israel-mirinkaiti.

2

Itzimantakari Jesús (Mt. 1.18-25)

- 1 Ikanta Pinkathari César Augusto, ikantakaantaki josanki-
natakotya maawoni atziri.
- 2 Aripaiti omapokaka josankinatakoitya ijiwatantari Cire-
nio janta Siria-ki.
- 3 maawoni atziri jiyaataiyakini josankinatakotya inampiki
tsika ipoñaayita pairani icharinini.
- 4 Irojatzzi itonkaantanakari José irirori, ipoñaanaka Nazaret
saikatsiri janta Galilea, jiyaatiro nampitsiki tsika itzimaki

pairani Pinkathari David, oita Belén saikatsiri janta Judea-ki. Tima jirika José icharini jinatzi David-ni.

⁵ Ari josankinatakotyaari irirori intsipatyaawo iinathori María, tsika otzimi ikajyaakari jayiro. Aritzimaitaka motzitati iroori.

⁶ Ikanta jariitaiyakani Belén-ki, irootaintsi ontzimaaniti María.

⁷ Ari itzimakiri itanakawori otomi. Oponatakiri, omaryaakiri jowamintoki piratsi, tima tii oñaapaaki tsika omaapaaki.

Maninkariiti ipoña aamaakowintariri oijya

⁸ Okanta jantyaatsikiini nampitsi, tzimatsi kakiwintziriri tsiniripaiti joiyyati jaamaakowintari.

⁹ Ari joñaagakari imaninkariti Awinkathariti. Okitiijyi-inkatakotapaakiri jowaniinkawo Awinkathariti, antawoiti ithaawaiyanakini.

¹⁰ Iñaanatapaakiri, ikantziri: “Iiro pithaawashiwaita. Tima namatziimi Kamiithari Ñaantsi, iro oimoshirinkairini atziriti.

¹¹ Tzimataiki iroñaaka owawisaakotantaniri inampiki pairani pinkathari David-ni, iriitaki Cristo Awinkathariti.

¹² Jiroka piyotantyaariri: Ari piñaakiri imponaitiri iinchaaniki jomaryaitakiri jowamintoki piratsi”.

¹³ Iñaitatzi ikoñaatapaaki oiyiki inkitiwiri itsipatapaakari maninkari, ipampithaawintapaakiri Pawa, ikantaiyini:

¹⁴ ¡Iro kamiithapiroatsiri otzimimotziri jowaniinkawo Pawa nampitawori ojinokipirotsi inkiti!

¡Isaikayitai kamiitha inishironkataniiti kipatsiki!

¹⁵ Ikanta ipiyaiyanaani maninkariiti inkitiki, ikantawakaanaka aamaakowintariri joiyyati: “Thami aati Belén-ki, aminakitiro oita awisaintsiri. Ari añiuro ikamantajaantakairi Awinkathariti”.

¹⁶ Shiyaiyanakani, irojatzii jiñaantapaakawori María otsipatakari José, omaryaakiri iinchaanikiti jowamintoki piratsi.

¹⁷ Ikanta jiñaapaakiri, ikamantantapaakiro okaatzi ikantakiriri inkaanki maninkari.

¹⁸ Iyokitzi ikanta jaminaitziri aamaakowintariri oijya ikimaitziri ikinkithawaitzi.

¹⁹ Irooma María, antawo okinkishiritakotawo okaatzi ikan-taitapaakirori.

²⁰ Ipoña ipiyaiyanaani aamaakowintariri oijya, thaaminta ikanta ipampithaawintanairi Pawa, tima jiñaayitakiro okaatzi ikamantaitakiriri inkaanki.

Jagaitanakiri Jesús tasorintsipankoki

²¹ Ari maakotapaaki 8 kitiiyiri iinchaaniki, jagaitanakiri intomishitaaniitiri. Irojatzii jiiitaitantakariri JESÚS tima ari jiiisitakari maninkari tikiraamintha omotzitiriita María.

²² Okanta jimonkaatakiro kitiiyiri jomairintaiyani onkantantyaari inkitiwathayitai, tima iro ikantakaantakiri Moisés-ni. Ari jagaitanakiri Jesús Jerusalén-ki jashitakaiyaari Awinkathariti.

²³ Iro jimonkaatantyaawori Osankinarintsipirori ikan-takaantziri Awinkathariti, kantatsiri: Iriirika shirampari omapokani tsinani, Jashitakaiyaari Pinkathari, itasorintsiti jinatyi.

²⁴ Imatantyaawori jimonkaatiro ikantakaantani Pinkathari, ontzimatyii intainiri Pawa:

Apiti konthawo, iirorika apiti iryaani shiro.

²⁵ Tzimatsi janta Jerusalén-ki shirampari jiiita Simeón. Tampatzikashiri jinatzi jirika shirampari, pinkathatasorintsitaniri jinatzi, tima iri inampishiritantakariri Tasorintsinkantsi. Iriitaki oyaawintawori inkimoshiritakaitairi Israel-mirinkaiti.

²⁶ Jiyoshiritakaakiri Simeón Tasorintsinkantsi, iiro ikamita irirori irojatzii jiiñaantantyaariri Isaipatziiitotani Awinkathariti.

²⁷ Ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, pokaki tasorintsi-pankoki. Ipoña ashitariri Jesús jaanakiri tasorintsi-pankoki jimonkaatantyaawori ikantakaantaitani,

²⁸ ithomaawakiri Simeón jirika iinchaaniki, ipaasoonki-tanakiri Pawa, ikantzi:

²⁹ Monkaatapaaka Pinkathari okaatzi pishinitakinari, Pishinitaina iroñaaka nonkami, tima pompiratani powakina.

³⁰ Tima noñaakiri owawisaakotantaniri.

³¹ Iriitaki potyaantakiri owawisaakotairini atziripaini.

³² Iri kitainkatakojitairini atziri kaari ajiininkata.

Iri kankakaiyaawoni impinkathaitantyaariri Israel-mirinkaiti.

³³ Iyokitzi ikanta ashitariri, ikimakowintziri jiiñaantsikowintaitziri Jesús.

³⁴ Ikanta Simeón itasonkawintakiri, ikantanakiro inaanati Jesús: “Jirika iinchaaniki iri kankakaiyaawoni jaminaashiwaitantaiyaari oiyiki ajiininka Israel-mirinkaiti, kimiwaitaka imparyaatiimi. Iri kankakaiyaawoni iijatzii jawisakoshiritantaiyaari oiyiki, kimiwaitaka intzinagaatiimi iparyaawitaka. Tima oiyiki inkantaiti: ‘Kaari iroopirori ñaantsi iñaaniyitakari’.

³⁵ Tima jirika iinchaaniki iri oñaagantironi okaatzi inkinkishiritaitaiyaari. (Iro kanzimaitacha antawoiti powashiritanatyaa iiroka kimiwaitakimi jowathagaitatiimi.)”

³⁶ Ari osaiki iijatzi tsinani iitachari Ana, kamantantaniro inatzi iroori, irishinto Fanuel icharinitanakari Aser. Antawokipirotaki iroori. Aitsiwitaka oimi owakiraa omainawotapaaki, 7 osarintsi otsipawitakari oimi.

³⁷ Ikamakira oimi, tzimakotaki okaatzi 84 osarintsiti. Ari ashi owatziiro osaiki tasorintsipankoki, aakowintawo kitiijyiri iijatzi tsiniripaiti amana, otziwintakawo iijatzi.

³⁸ Ari opokapaakiri jiroka tsinani, opaasoonkitapaakiri Pawa. Opoña okinkithatakotanakiri iinchaaniki, irojatzii ikimantaiyakarini ikaatzi oyaawintawori impinakowintaitiri Jerusalén-jatzi.

Ipiyantaari Nazaret-ki

³⁹ Aritaki jimonkaatakiro okaatzi ikantakaantziri Pinkathari, piyaa Galilea-ki osaikira inampi Nazaret.

⁴⁰ Thaaminta ikanta ikimotatzii iinchaaniki, iikiro jiyaatatzi ishintsitzi, yotaniri ikanta. Amaakowinta jowakiri Pawa.

Isaiki Jesús tasorintsipankoki

⁴¹ Ari ikantapiintatya osarintsiki ashitariri Jesús jiyaatzi Jerusalén-ki joimoshirinkiro Anankoryaantsi.

⁴² Ikanta Jesús aritaki tzimakotaki 12 josarintsiti, jataiyakini Jerusalén-ki tima iro jamitapiintari joimoshirintya.

⁴³ Aritaki kaataki joimoshirinkaiyani, piyaiyaani ashitariri, irojatzii isaikanaki Jesús Jerusalén-ki, tii jiyotzi ashitariri.

⁴⁴ Iñaajaantaki iiwataki Jesús itsipatanaari ikaataiyini. Anitaki apaani kitiijyiri, ari ikowawitaari, josampiwitakari jiyininkapaini ikaatzi jiyaataiyini.

⁴⁵ Tii jiñiiri, ipiyaa Jerusalén-ki jaminaminatakiri.

⁴⁶ Mawa kitiijyiri jiñaantaariri isaiki tasorintsipankoki, ikinkithawaitakaayitziri yotakotzirori Ikantakaantaitani, josatikaitakiri niyanki, josampiminthatziri.

⁴⁷ Iyokitzi ikanta jaminaitziri jiñaitakiri imapiro jiyotanitzi, jakayitakiro kamiitha okaatzi josampitakiriri.

⁴⁸ Ikanta jiñaapairi ashitariri, iyokitzi jaminapaakiri, okantapaakiri inaanati: “Notomí, ¿tsikama pinkantinaka? Ojyiki naminaminatakimi notsipatari piwaapati, antawoiti pomintaawaniintakina”.

⁴⁹ Ipoña jakanaki irirori, ikantanaki: “¿Litama paminaminatanari? ¿Tiima piyotzi iro kowapirotachari nantiniri ikowakaanari Ashitanari?”

⁵⁰ Iro kantacha tii ikimathatziro ashitariri okaatzi ikantakiriri.

⁵¹ Jaanairi, jataiyaini Nazaret-ki. Jantziro maawoni okaatzi jompiratariri iwaapati. Iro kantacha pampithashiri owakotakiri inaanati.

⁵² Iikiro ithaamintatya Jesús ikimotatzi, yotani ikanta. Kim-poyaawinta jowiri Pawa. Ari ikimitsitari iijatzi atziripaini inishironkatani jowiri.

3

Ikamantantziri Juan owiinkaatananiri

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

¹ Aritaki monkaataka 15 osarintsi ipinkathariwintantzi Tiberio César. Ari ijiwatzi Poncio Pilato janta Judea-ki. Iriima Herodes ijiwatzi Galilea-ki. Iriima Felipe iririntzi Herodes, ijiwatzi Iturea-ki iijatzi Traconite-ki. Ipoña Lisnias, ijiwatzi Abilinia-ki.

² Iriima Anás itsipatakari Caifás ijiwatzi Ompirasorintsitaari. Aripaiti iñanashiritakiri Pawa itomi Zacarías iitachari Juan janta otzishimashiki.

³ Irojatzii ikinantanakari Juan intatsikirona Jordán, ikinkithatakotziro owiinkaataantsi, ikantzi: “Powiinkaawintaiyaari Awinkathariti, powajyaantairo pantayitziro kaaripirori, ari impiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwawitaka”.

⁴ Tima iro josankinatakiri pairani Isaías Kamantantaniri, ikantaki:

Ikaimakaimatapaaki otzishimashiki, ikantantaitzi:
Powamiithatainiri Pinkathari tsika inkinapaaki,
Pinkimitakaantiro jotampatzikaitziro aatsi.

⁵ Onkamiithapathayitai otinkanaayitzi,
Owintiniyitai otzishi.

Tampatzika onkantayitaiya aatsi okaatzi tzipiwitachari,
Mamiripankaa onkantaiya.

⁶ Ari jiñiuro maawoni atziri tsika ikanta Pawa
jowawisaakotantzi.

⁷ Ikantayitawakiri atziri pokayitaintsiri jowiinkaatyaa: “Tii pikamiithashiritaiyini iiroka, pikimitashitakari maanki. ¿Piñaajaantzi iiro jowasankitaitzimi?”

⁸ Imapirorika powajyaantairo tsika pikantawita pairani, pinkamiithashiriyitai, pinkimityaawo pankirintsi kithokitatsiri. Iiro pikantashiriwaitashita: ‘Aña naaka icharinini Abraham, tii okowapirotzi nowajyaantairo nokaaripiroshiriwaitzi’. Pinkimi nonkanti: ‘Iiro pikantakaapirowaita piñaajaanti iiroka ikowapirotani Pawa, aña kantatsi jatziritakairo mapi, iro impoyaataimini incharinitaiyaari Abraham-ni’.

9 Iirorika pikimitawo pankirintsi kithokitatsiri, ichikakaitawo chacha pankirintsiponkitziki kaari kithokitatsini, ompoña jagaitiro intagaitiro”.

10 Ikanta atziripaini josampitanakiri, ikantziri: “¿litama nantairi?”

11 Ari jakanakiri, ikantzi: “Tzimatsirika apiti piithaari, pimpiri apaani kaari otzimimotzi. Tzimatsirika powanawo, ari pinkimitaakiro iijatzi”.

12 Ipoña ipokaiyakini kowakotziriri iyyininka kiriiki ikowi jowiinkaatyia, ikantapaakiri: “Pinkathari, ¿iitama nantairi naaka?”

13 Ikantakiri: “Iro panaakairo ikantaitakimiri onkaati pikowakotantziri”.

14 Ikanta owayiriiti Roma-jatzi, josampitakiri iijatzi, ikantziri: “Naaka, ¿iitama nantairi?” Jakanakiri, ikantzi: “Iro pasaryimatanta, iiro pithiyyakotantzi iijatzi onkantya paapithatantyaariri atziri tsikarika oitya. Pinkimoshiriwintiri ikaatzi ipinayiitzimiri iiroka”.

15 Oyjiki atziri aamaakowintakariri Juan, ikantashiritaiyini: “¿Kaarima jirika Cristo?”

16 Ari ikantanakiri Juan maawoni atziri: “Naaka apa nowiinkaantawo jiña. Iro kantzimaitacha, aatsikitaki mapirotzirori ipinkatharintsitzi, nopinkathatsitataikari naaka. Tii onkantaajaiti inkimitakaantina naaka jimpiratani onkantya nonothopaitsitanyaariri i-zapato-ti. Iriitaki kimitakaantironi jowiinkaantantatyimiri Tasorintsinkantsi, iijatzi paampari.

17 Tima aririka oyiipatiro awankiri, otikakitziro, ompoña atayiro opintakiiriki. Iro aaki okithoki, otikitakiro, owakoyitakiro. Ari inkimitagairi Awinkathariti iijatzi, jinashiyitaiyaari atziri. Inishironkayitairi inkaati kimisantanaairini, iriima kaari owajyaantironi ikaaripiroshiriwaitzi, intagairi paampariki kaari tsiwakanitatsiri”.

18 Oyjiki ikaminaantaki Juan ikinkithatakotziniri atziripaini Kamiithari Ñaantsi.

19 Ari ikimitaakiri iijatzi Herodes pinkatharitatsiri, ikisawitakari, jaakiro Herodías iinawitari Felipe iririntzi. Tima tzimatsi iijatzi oyjiki pashini kaaripirori jantayitakiri.

20 Iro owatsipirotakirori jantakiri Herodes jomontyaakaantakiri Juan.

Jowiinkaata Jesús

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

21 Ikanta jowiinkaayitzi Juan oyjiki atziri, ari jowiinkaatakari Jesús irirori. Jamanaminthaita Jesús, kimiwaitaka ashitaryaanakityaami inkiti,

²² iñaitatzi ipokashitakiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki jinoki ikimitapaakari shiro. Ikimaitatzi inkitiki ikantaitanaki: “Tirokatakani Notomi nitakopirotani. Owanaa nokimoshiriwintakimi”.

Ichariniyitari Jesús

(Mt. 1.1-17)

²³ Jitantanakariri Jesús jantayitakiri, ari tzimaki 30 josarintsiti. Ikantayitzi iri tomintakariri José. Tomintanakariri José jiita Elí,

²⁴ tomintanakariri Elí jiita Matat, tomintanakariri Matat jiita Leví, tomintanakariri Leví jiita Melqui, tomintanakariri Melqui jiita Jana, tomintanakariri Jana jiita José,

²⁵ tomintanakariri José jiita Matatías, tomintanakariri Matatías jiita Amós, tomintanakariri Amós jiita Nahum, tomintanakariri Nahum jiita Esli, tomintanakariri Esli jiita Nagai,

²⁶ tomintanakariri Nagai jiita Maat, tomintanakariri Maat jiita Matatías, tomintanakariri Matatías jiita Semei, tomintanakariri Semei jiita José, tomintanakariri José jiita Judá,

²⁷ tomintanakariri Judá jiita Joana, tomintanakariri Joana jiita Resa, tomintanakariri Resa jiita Zorobabel, tomintanakariri Zorobabel jiita Salatiel, tomintanakariri Salatiel jiita Neri,

²⁸ tomintanakariri Neri jiita Melqui, tomintanakariri Melqui jiita Adi, tomintanakariri Adi jiita Cosam, tomintanakariri Cosam jiita Elmodam, tomintanakariri Elmodam jiita Er,

²⁹ tomintanakariri Er jiita Josué, tomintanakariri Josué jiita Eliezer, tomintanakariri Eliezer jiita Jorim, tomintanakariri Jorim jiita Matat,

³⁰ tomintanakariri Matat jiita Leví, tomintanakariri Leví jiita Simeón, tomintanakariri Simeón jiita Judá, tomintanakariri Judá jiita José, tomintanakariri José jiita Jonán, tomintanakariri Jonán jiita Eliaquim,

³¹ tomintanakariri Eliaquim jiita Melea, tomintanakariri Melea jiita Mainán, tomintanakariri Mainán jiita Matata, tomintanakariri Matata jiita Natán,

³² tomintanakariri Natán jiita David, tomintanakariri David jiita Isaí, tomintanakariri Isaí jiita Obed, tomintanakariri Obed jiita Booz, tomintanakariri Booz jiita Salmón, tomintanakariri Salmón jiita Naasón,

³³ tomintanakariri Naasón jiita Aminadab, tomintanakariri Aminadab jiita Aram, tomintanakariri Aram jiita Esrom, tomintanakariri Esrom jiita Fares, tomintanakariri Fares jiita Judá,

³⁴ tomintanakariri Judá jiita Jacob, tomintanakariri Jacob jiita Isaac, tomintanakariri Isaac jiita Abraham, tomintanakariri Abraham jiita Taré, tomintanakariri Taré jiita Nacor,

³⁵ tomintanakariri Nacor jiita Serug, tomintanakariri Serug jiita Ragau, tomintanakariri Ragau jiita Peleg, tomintanakariri Peleg jiita Heber, tomintanakariri Heber jiita Sala,

³⁶ tomintanakariri Sala jiita Cainán, tomintanakariri Cainán jiita Arfaxad, tomintanakariri Arfaxad jiita Sem, tomintanakariri Sem jiita Noé, tomintanakariri Noé jiita Lamec,

³⁷ tomintanakariri Lamec jiita Musalén, tomintanakariri Musalén jiita Enoc, tomintanakariri Enoc jiita Jared, tomintanakariri Jared jiita Mahalaleel, tomintanakariri Mahalaleel jiita Cainán,

³⁸ tomintanakariri Cainán jiita Enós, tomintanakariri Enós jiita Set, tomintanakariri Set jiita Adán, tomintanakariri Adán iriitaki Pawa.

4

Inkaaripiroshiritaitirimi Jesús (Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

¹ Ikanta ipiyaa Jesús ipoñagaawo Jordán, isaikashiritantakari Tasorintsinkantsi. Ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, jataki otzishimashiki.

² Ari isaikakiri okaatzi 40 kitiiyyiri, irojatzi ikowawitanakari kamaari inkaaripiroshiritakairimi. Tima tikaatsi jowaiya janta, owamaimatakiri itajyi.

³ Pokaki kamaari, ikantawitapaakari: “Imapirotatyaarika Itomintzimi Pawa, pimpiyiro tanta jiroka mapí, poyaawo”.

⁴ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsi osankinarintsi kantatsiri:

Tii apaniro okowityiimotari atziri joyaawo tanta, iro kowapirotajaantachari ankimisantairo maawoni ikantairi Pawa”.

⁵ Ipoña kamaari jaanakiri Jesús tonkaariki otzishiki, jookotakiniri okoñaatapaintzi maawoni nampitsi ipinkathariyitzi atziriiti.

⁶ Ikantziri: “Ari nonkantakaatyaawo impinkathayitaimi maawoni piñaayitakiri, ari nompakimiro iijatzi jowaniinkawo. Tima irootaki jashitakaitakinari naaka maawoni, ari onkantaki nompiri itzimirika nokowiri.

⁷ Aririka potzirowashitakina pimpinkathatina, maawoni okaatzi piñaakiri, iirokara ashitanaiyaarini”.

⁸ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Tzimatsi osankinarintsi, kantatsiri: Ampinkathariti Awinkathariti Pawa, iri ankimisanti apaniroini”.

⁹ Ipoña kamaari jaanakiri nampitsiki Jerusalén, isaikakaakiri jinoki otawantoki tasorintsipanko, ikantapairi: “Imapirorika Itomintzimi Pawa, pimitai isaawikinta.

¹⁰ Tima tzimatsi osankinarintsi, kantatsiri: Jotyaaantimiri Pawa imaninkariti aamaakowintimini,

¹¹ Iri thomaawakimini, Iro pontajantapaaka mapiki”.

¹² Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Aritaki ikantaitaki pairani: Tii okamiithatzi piñaantashiwaityaari Piwinkathariti Pawa”.

¹³ Ikanta kamaari tii ikitsirinkashitari Jesús inkaaripiroshiritakairi, jintainaryaapaintari.

Jitanakari jantayitziri Jesús
(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴ Ikanta ipiyaa Jesús Galilea-ki, otyaantanakari ishintsinka Tasorintsinkantsi. Othonka ikimakoitanakiri maawoni.

¹⁵ Jiyotaantayitaki maawoni tsika japatotapiintaita. Thaaminta ikantawintaitari maawoni.

Ipiyaa Jesús Nazaret
(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶ Ikanta Jesús piyaa inampiki Nazaret tsika jantaritaki. Okanta kitijyiri jimakoryaantaitari, jataki Jesús japatotapiintaita, tima iro jamitapiintakariri irirori. Ari ikatziyanakariri iñaanatiro osankinarintsi.

¹⁷ Ipayiitakiri josankinari Kamantantaniri Isaías-ni. Ikanta japinairyaakiro osankinarintsi, iñaatziro josankinaitakiro, kantatsiri:

¹⁸ Isaikantana naaka Itasorinka Awinkathariti, Tima iri saipatziitotakinari okantantari nokinkithatako-
tainiri ashironkainkari Kamiithari Ñaantsi. Irijatzi otyaantakinari nowawisaakoyitairi okantzimoniin-
tashiriwaitari.

Nonkamantayitairi jaakaantaitziri tsika inkantaiya
jookakaawintaitziri.

Impoña naminakaayitairi kaari aminatsiri,
Nosaikakaashiwaitaiyaari ikaatzi jompirayiitari.

¹⁹ Nokinkithatakoyitairo tsikapaiti jaapatziyantai
Awinkathariti.

²⁰ Ipoña japinaitanairo Jesús osankinarintsi, ipanairi
kinkithatakaantapiintatsiri, saikanaki. Iyokitzi
ikanta jaminanaki maawoni atziri ikaatzi saikaintsiri
japatotapiintaita.

21 Ari jitanakawo ikantanakiri: “Imonkaatzimoyitakimi iroñaaka jiroka osankinarintsi okaatzi pikimakiri”.

22 Iyokitzi ikanta jaminaitanakiri Jesús, tima kamiitha okanta ikinkithatakoyitziri. Ojyiki kinkithatakoyitanakiriri kamiithaini. Ikantayitzi iijatzi: “¿Kaarima jirika itomi José?”

23 Irojatzzi ikantantanakariri: “Kimitaka ari pinkantakina: ‘Incha aawintantzinkari paawintya iiroka. Tima ojyiki noki-makowintakimi pantayitakiri Capernaum, incha pantapairo iijatzi pinampiki’ ”.

24 Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Imapirotatya nonkantimiri, ‘jashi jowatziiro kamantantaniri tii ipinkathaitziri inampiki tsika isaikayitzi ijyininka’.

25 Tima imapirotatya jiroka, pairani iinta isaikawitani Elías, tii omparyaagairanki inkani Israel-ki anaaniintanakiro mawa osarintsi, antawoiti itajyaaniintaitaki. Ojyiki kamatsiri oimi tzimawitachari janta,*

26 iro kantzimaitacha, tii jotyaaantaitziri Elías-ni jiyaatashitiro kamatsiri oimi, apa jotyaaantaitakiri nampitsiki Sarepta saikatsiri Sidón-ki, osaikiranki tsinani kamatsiri oimi kaari ijyininkata.

27 Ari okimitakari iijatzi iinta isaikawita Kamantantaniri Eliseo, tzimawitacharanki Israel-ki ojyiki mansiyari pathaawaitatsiri. Iro kantzimaitacha tii jotyaaantaitziri Eliseo joshinchagai apaani, apa jotyaaantaitakiri isaiki Naamán kaari ijyininkata poñaachari nampitsiki Siria, joshinchagairi”.

28 Ikanta ikimaiyakini ikaatzi saikaintsiri japatotapiintaita, antawoiti ikisaiyanakani.

29 Ikatziyaiyanakani, jagaitanakiri Jesús iwiyaathapita nampitsi, ikinakagaitanakiri tsika osaiki impiita jotziriyaitirimi.

30 Iro kantzimaitacha Jesús, ishiyapithatanakari josatikan-tanakari niyankiniki, jatai.

Atziri piyarishitatsiri

(Mr. 1.21-28)

31 Ikanta Jesús oirinkanaa nampitsiki Capernaum saikat-siri Galilea. Jiyotaantayitapai kitiiyjiriki jimakoryaantaitari.

32 Tima tii omaanta ishintsinka jiyotaantzi, iyokitzi ikanta atziriiti.

33 Okanta janta tsika japatotapiintaita, ari isaikakiri atziri piyashiritatsiri, kaimanaki shintsiini irirori,

34 ikantzi: “Piñaashitina Jesús Nazaret-jatzi, niyotzimi naaka iirokatakita itasorintsiti Pawa. Iro pipokantari jaka papirotaiy-inani”.

* 4:25 Kantakotachari jaka ‘anaaniintanakiro mawa osarintsi’ irojatzzi ikan-taitziri mawa osarintsi ipoña awisaniintaki 6 kashiri.

35 Ikisanakiri Jesús, ikantanakiri: “¡Pimairiti piyari, piyaatai! Tyaanaki atziri jintainaryaanakari iwiyariti, tii jomantsiyiimaitari”.

36 Iyokitzi ikantaiyanakani, ikantawakaiyani: “¿litatyaakama jirika? Joitsinampairi jomishiyiri piyari jiñaashinchiinkatakiri”.

37 Ari ithonka ikimakoyiitanakiri Jesús maawoni nampitsiki okaatzi saikatsiri janta.

Jesús joshinchagairo riyoti Pedro

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

38 Ipoña ishitowanaki Jesús japatotapiintaita, tyaapaaki ipankoki Simón. Okanta iroori riyoti Simón, imatakiro antawoiti saawakitaantsi. Ikwakoitakiri Jesús joshinchaapairo.

39 Joiyotashitanakawo omaryaaka, kimiwaitaka iñaashinchiinkatatyiiromi saawakitaantsi. Kaatakotanaki osaawawita, piriintanaka aminayitawakiniri oitarika ompawakiriri.

Joshinchaayitziri Jesús mantsiyaripaini

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.31-34)

40 Okanta otsiniriityaanaki, jamaitapaakiniri Jesús oiyiki atziri kantashiwaiyitachari imantsiyari. Ikanta iñaawakiri Jesús, apa jotirotantawakari kapichiini jako, shintsiyitanai.

41 Oiyiki jomishitowitakiri iijatzi iwiyariti, antawoiti ikaimayitzi piyari, ikantzi: “¡Itomi Pawa pinatzi!” Iro kantzimaitacha Jesús, ikisayitakiri piyari, tii ishinitziri iñaawaiti, tima jiyotzi irirori piyari iriitaki Cristo.

Jiyotaantzi Jesús maawoni Galilea-ki

(Mr. 1.35-39)

42 Okanta okitiiyyitamanai, ananinkanaki Jesús apaniroini ikinanaki otzishimashiki. Oiyiki aminaminatairiri tsikarika ikinaki. Ikanta jiñiitairi tsika isaiki, tii ishiniitziiri jiyaatai.

43 Irojatzzi ikantantanakari Jesús: “Ontzimatyii inkimaitiro iijatzi pashiniki nampitsi Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri ipinkathariwintantai Pawa. Tima irootaki nopokantakari naaka jaka”.

44 Iikiro jiyaataakanakitziro Jesús ikinkithatanaki pankot-siitiki japatotapiintaita okaatzi saikatsiri Galilea-ki.

5

Kaari jiñaitapiintzi shiryaaataantsi

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

1 Okanta kitiiyyiri, isaiki Jesús inkaarithapiyaaki Gensaret. Jawitsinaimatakiri atziri ikaatzi piyowintakariri ikimisantzziro iñaani Pawa.

² Ari jiñaaki Jesús apiti pitotsi opiryaaatakotaki opaayaaki. Tikaatsi otitanyaaawoni, tima ikiwaiyatziironi ishiryaaam-into.

³ Otitapaaka Jesús pitotsiki. Tima iri ashitawori Simón jiroka pitotsi, ikantakiri jotyaantiro kapichiini niyanki. Ari isaikantanakawo Jesús pitotsi, jitanaawo jiyotaayitanairi atziri.

⁴ Ikanta ithonkanakiro jiyotaantzi, ikantzi: “Simón, paanakiro pipito niyanki inkaari, ari pishiryaatiri”.

⁵ Ari jakanaki Simón, ikantzi: “Ari noshiryaaawitaka tsiniripaiti, tikaatsi nayiri. Iiroka kantanari, aritaki nimatakiro”.

⁶ Jimatakiro ishiryaatzi, jaaki oiyiki shima, irootaki onthatyiimatimi ishiryaaaminto.

⁷ Ikaimawakotairi itsipatapiintari ishiryaatapiintzi jimitakotiri. Ikanta jiyaatashitanakiri, ikinakotaiyakini pashiniki pitotsi, ijaikitakiro apitiroiti, iroowitainchami intsitsiyakotaiyini.

⁸ Ikanta jiñaakiro Simón Pedro awisaintsiri, jotzi-irowashitanakari Jesús, ikantanakiri: “Pintainkapithatina pinkatharí, kaaripiroshiriri ninatzi naaka”.

⁹ Tima antawoiti ithaawanaki Simón jiñaaki jaaki oiyiki shima. Ari ikimitakari iijatzi maawoni itsipataiyarini.

¹⁰ Jimatsitanakawo Jacobo iijatzi Juan, itomipaini Zebedeo, tima iri itsipatakari Simón. Iro kanzimaitacha Jesús ikan-tanakiri Simón: “Iiro pithaawashiwaita, onkimitaiyaawo iroñaaka iriimi atziri noshiryaaatakagaimiri”.

¹¹ Ikanta jaatakotaiyapaani, jookawintanakiro maawoni, joyaataiyanakirini Jesús.

Joshinchagairi Jesús imatziri pathaawontsi

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹² Okanta pashini kitiiyyiri jariitaka Jesús nampitsiki, ari ipokakiri imatziri pathaawontsi. Ikanta jiñaapaakiri Jesús, jotziirowashitapaakari, ikantapaakiri: “Pinkatharí, pikowirika, poshinchagaina”.

¹³ Ipoña jakotanaki Jesús, jantantakari kapichiini jako, ikantziri: “Nokowi, pishintsitai”. Ishitakotanaki ipathaawita.

¹⁴ Ari ikantziri: “Tii nokowi pinkinkithatakotina. Apatziro powanakiro piyaatashitiri Ompiratasorintsitaari, pimonkaatiro josankinatakiri Moisés-ni, paanaki pinkitiwathatantaiyaari, onkantya jiyotantaityaari shintsitaimi”.

¹⁵ Iro kanzimaitacha ikimakoyiitanakiri intaina Jesús. Oiyiki atziri piyowintakariri ikimisantziri. Ikowaiyini josh-inchaayitainiri iijatzi imantsiyaritipaini.

16 Iro kantacha Jesús joshitaapiintaka irirori otzishimashiki, ari jamanari.

Joshinchagairi Jesús kisopookiri

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

17 Okanta pashini kitiiyyiri jiyotaantzi Jesús, ari isaikaiyakini Fariseo itsipayitakari Yotzinkariiti, poñaayitachari nampitsiki Galilea, Judea, iijatzi Jerusalén-ki. Tima otyaantakari Jesús ishintsinka Awinkathariti, kantatsi joshinchaayitiri mantsiyari.

18 Ipoña jariitaiyapaakani atziri jinatakotakiri shitashintsiki apaani kisopookiri. Ikowawitaiyakani intyaakapaakirimi pankotsiki, jomaryaakotirimi isaikaki Jesús.

19 Tii okantatzi intyaakairi, tima oyyiki atziri piyotaincha. Jatiitakaanakiri jinoki pankotsiki, jimoontakiro pankotsi, jowayiitakotakiri mantsiyari josatikantanakari piyowintakariri Jesús.

20 Ikanta Jesús jiyotakoshiritawakiri oyyiki jawintaakari, jiñaanatawakiri mantsiyari, ikantziri: “Ajyininká, ipiyakoitaimiro pikaaripiroshiriwitaka”.

21 Ikanta ikimawaki Yotzinkariiti itsipayitakari Fariseo, ikantashiritaiyanakini: “Ithainkatziiri Pawa jirikawí. Tima tikaatsi kantironi impiyakotantiro kaaripirori, apaniroini ikantakaawo Pawa”.

22 Iro kantzimaitacha Jesús jiyoshiritakotakiri, ari josampitziri: “¿Litama pikinkishiriwaitashitantari?”

23 ¿Tiima okamiithatzi nonkanti: ‘Ipiyaakoitaimiro pikaaripiroshiriwitaka?’ Irooma pikowiri nonkantiri: ‘Pinkatziyi, piyaatai’.

24 Iroñaaka piyotiri Itomi Atziri otzimimotziri ishintsinka, ari impiyakotairi kaaripiroshiriwitachari”. Ipithokashitanakari mantsiyari, ikantziri: “Pinkatziyi, paanairo pishitashi, piyaatai”.

25 Piriintanaka kisopookiri, jaanairo ishitashi jomaryaantawitari. Iñaitawairi jiyaatai ipankoki, kimoshiri ikantawintanakari Pawa.

26 maawoni atziripaini iyokitzi ikantaiyanakani, ikimoshiriwintanakiri iriroriiti Pawa. Ithaawankakiini ikantaiyini: “Tii añaaapiintziro kimityaawoni jiroka”.

Jaantaitanakariri Leví

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

27 Ikanta ishitowanai Jesús, jiñaapaakiri iitachari Leví isaiki irirori ikowakotziri kiriiki ijyininka, ikantapaakiri: “Poy-aatina”.

28 Katziyanaka Leví, jookanakiro maawoni, jyaatanakiri.

29 Ipoñaashitaka Leví, jaanakiri Jesús joimoshirintya ipankoki itsipataanakari jiyotaani. Ari jyaatsitakari iijatzi oyyiki kowakotziriri kiriiki ijyininka, oyyiki jatayitaintsiri pashini. Ari ikaataiyakini jowaiyani.

30 Ikanta Fariseo itsipatakari Yotzinkariiti, jiñaanaminthatakiri jiyotaani Jesús, ikantziri: “¿Litama pitsipatantariri powaiyani kaaripiroshiriri, kowakotziriri kiriiki ijyininka?”

31 Ipoña jakanaki Jesús irirori, ikantanakiri: “Aririka imantsiyati atziri, ipokashitziri aawintantzinkari, iriima atziri kaari mantsiyatatsi tikaatsi inkowi irirori.

32 Tii apa nompokashitiri kamiithashiriri naaka nonkaimashiriyitairi, aña nopokashitatziri kaaripiroshiriri nonkaimashiritairi jowajyaantairo kaaripirori”.

*Ikinkithatakotziro Jesús itziwintaita
(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)*

33 Ipoña josampiitakiri Jesús, ikantaitziri: “¿Litama kaari itziwintanta piyotaani? Iriima jashi Juan, ipoña jashi Fariseopaini, owanaa itziwintapiintaiyani irirori, jamanaiyani iijatzi. Noñiiri piyotaani iiroka, tii itziwintanita, owawaiyitacha, irawaitatsi imiri”.

34 Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Aririka intsipataityaari aawakaachari, ¿arima jowashiriniintaitatya?”

35 Aryaajaini paata, aririka jagaitakiri iimintaitari, aripaiti intziwintaitya”.*

36 Ipoña joyyakaawintanakiniri Jesús, ikantziri: “Apaani pajjatori ikithaataitari, aririkami jowapatankaitantyaawo osapi owakiraari, ari imapirotanatyaga osagaanaki aririka amithatanatyaga owakiraari. Tii okamiithapirotakairo pajjatori ikithaataitari jowapatankaitantyaawomi owakiraari.

37 Tii inkamiithati iijatzi pajjatori mishinantsinaki jowantayiityaawo iiryaaatatsiri imiritaitari. Aririka jowantayiityaawo, ari isanaryaanaki, apaawaitashitanatyaga imiritaitari, iijatzi inkimitatya mishinantsinaki irirori.

38 Iri kamiithatatsi owakiraari mishinantsinaki jowantayiityaawo iiryaaari imiriitari. Iro iiro japaawaitanta apitiroiti.

39 Ikaatzi amitawori imiritawo poitatsiri, iiro jamitaawo imiritaiyaawo iiryaaari. Inkantapiinti: ‘Iro kamiithatatsi amirityaawo poiri’ ”.

* 5:35 Iriitaki Jesús ojyakaawintachari jaka. Iriitaki kimitakariri jaawakaayita atziri. Kantakotachari iijatzi jaka, aririka jaayitakiri iimintaitari, irijatzi kantakotacha aririka jowamaayitakiri, oyyiki jowashiriwaitanatyaga jiyotaanipaini.

6

Ikinkithatakotziro Jesús kitiiyiri jimakoryaantaitari
(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

¹ Okanta kitiiyiri jimakoryaantaitari, ikinaki Jesús pankirintsimashiki. Ikanta jiyotaanipaini joyiikitanaki okithoki, jamirokakitakiro onkini joyaawo.

² Tii inimotziri Fariseo-paini, josampitakiri ikantziri: “¿Litama poyiikitantawori? ¿Tiima piyotzi tii oshinitaantsitzi kitiiyiriki jimakoryaantaitari?”

³ Ari jakanaki Jesús, ikantanaki: “¿Tiima piñaanatakotziri iiroka ikanta pairani David-ni itsipayitakari ikaataiyini owamaimawitantakariri itajyi?”

⁴ Ityaaki tasorintsipankoki, jaakiro tasorintsitanta, jowakawo irirori, ipayitakiri iijatzi ikaatzi itsipayitakari. Tima tii oshinitaantsiwita jowaityaawo, apa jowapiintayitawo Ompiratasorintsitaari”.

⁵ Ipoña ikantaki iijatzi: “Jirika Itomi Atziri ipinkathariprotzi irirori, janairo jiroka kitiiyiri”.

Atziri kisowakori
(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶ Okanta pashini kitiiyiri jimakoryaantaitari, ityaaki Jesús japatotapiintaita, jiyotaantapai iijatzi. Ari isaikakiri atziri kisowakotatsiri jakopiroriki.

⁷ Ikanta Yotzinkariiti itsipayitakari Fariseo, aamaani jowakiri Jesús jiñiiri aririka joshinchagairi mantsiyari kitiiyiriki jimakoryaantaitari, onkantantyaari inkantakotiri.

⁸ Iro kantzimaitacha Jesús, jiyotaki irirori iita ikinkishiriyitakari. Ikaimakiri atziri kisowakori, ikantziri: “Pimpoki, posatitya niyanki”. Pokapaaki kisowakori, ikatziyapaaka.

⁹ Ipoña ikantzi Jesús: “Tzimatsi nosampitaiyimini: ¿Otzimikama shinitaantsitatsiri antiri kitiiyiri jimakoryaantaitari? ¿Tiima okantzi anishironkatanti, irooma kamiithatatsi owamaanti? ¿Iroma okantzi antiro kamiithari, irooma kamiithatatsi ankaaripirowaiti?”

¹⁰ Ikipoyaanakiri piyowintakariri, ipoña jiñaanatanakiri mantsiyari, ikantziri: “Pinthaaryaawakotai”. Matanaka, akotsitanai kamiitha.

¹¹ Iro kantzimaitacha jirikapaini, antawoiti ikisaiyanakani. Ikinkithawaitaiyakini tsika inkantiri Jesús.

Jiyoshiitaki Jesús 12 Jotyaaantapirotani
(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹² Ipoña itonkaanaki otzishiki jamañaari Pawa. Ari jaakowintakawo maawoni tsiniripaiti jamana.

¹³ Okanta okitiiyitamanai, japatotakiri maawoni jiyotaani. Ari jiyoyaaki ikaatzi 12, iriitaki jiiyitakiri Otyaantapirotani.

14 Jirika ikaatzi jiyoyaakiri: Simón, iri jiiitakiri Pedro. Ipoñaapaaka Andrés iririntzi Simón. Ipoñaapaaka Jacobo itsipataakiri Juan, Felipe, Bartolomé,

15 Mateo, Tomás, Jacobo itomi Alfeo. Ipoñaapaaka Simón jiiitaitziri kisakowintantaniri,

16 ipoñaapaaka Judas iririntzi Jacobo. Ipoñaapaaka iijatzi Judas Iscariote, pithokashitaiyaarini paata.

Ikinkithatakairi Jesús oiyiki atziri
(Mt. 4.23-25)

17 Ipoña joirinkaiyaani Jesús itsipataari jiyotaani. Ari isaikaiyapaakini owintinipathatzi. Oiyiki atziri piyowintapaakariri, Judea-jatzi, Jerusalén-jatzi, Tiro-jatzi iijatzi Sidón-jatzi. Ipokaiyakini jirikapaini inkimiro ikinkithatakotziri Jesús, ikowaiyatziini iijatzi joshinchaayitairi imantsiyariti-paini.

18 Tima ikaatzi piyarishiritatsiri, joshinchaayitairi.

19 Ikowaiyakini atziri jantantawatyaari kapichiini jako, tima otzimimotziri Jesús itasorinka, joshinchaayitakiri maawoni.

Ikinkithatakoitziri kimoshiritaatsini iijatzi
ashironkaachani
(Mt. 5.1-12)

20 Ipoña Jesús ikimpoyaanakiri jiyotaani, ikantziri: "Kimoshiri pinkantaiya ashironkainkari, tima iirokataki ñagaironi impinkathariwintantai Pawa.

21 Kimoshiri pinkantaiya piñaawitawo iroñaaka pitajyaani-intawaitzi, tima irootaintsi piñiuro pinkimaniintaiya. Kimoshiri pinkantaiya piñaayiwitawo piraaniintawaita iroñaaka, tima irootaintsi piñiuro pishirontawaitaiya.

22 Kimoshiri pinkantaiya onkantawitatya piñaawitawo iroñaaka inkisaniintayitimi, jookathaitimi, inkawiyawaitaitimi, imanintawaitaitimi, okantakaantziro poshiritaaari Itomi Atziri.

23 Thaaminta pinkantayitaiya, pinkimoshiriitai, tima Pawa pinayitaimini inkitiki. Pinkinkishiritakotyaaawo tsika ikantayitakiri pairani itayitakawori Kamantantaniri, irootaki awijyimotimini iijatzi iiroka iroñaaka.

24 ¡Inkantamachiitiri ajyaagantzinkariiti! Tima aritaki iñaayitakiro iroñaaka inintaawaiyitaka.

25 ¡Inkantamachiitiri ikaatzi ñiirori iroñaaka ikimaniintayita! Tima ari iñiuro paata irirori intajyaaniintai. ¡Inkantamachiitiri ikaatzi ñaayitzirori iroñaaka ishirontawaita! Ari iñiuro paata inkimaatsiwaitaiya, ari jiraawaitaiyaari iijatzi.

²⁶ Inkantamachiitiri ikaatzi jasagaawintaitari iroñaaka! Tima ari ikimitaawiitakari pairani kimitakowitariri Kamantantaniiriiti”.

Pitakotyaari kisaniiintayitzimiri
(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷ “Iro kantzimaitacha pinkimi nokantzi naaka: Pitakotaiyaari ikaatzi kisaniiintayitzimiri, paapatziyaiyaari.

²⁸ Iiro pipiyatari kijyimawaitzimiri. Pamanakoyitaiyaari thiiyakowintzimiri.

²⁹ Aririka impajaitimi kajyitapooki, pishinityaari japitiro-ryaapootimi impajatimi. Aririka inkowaiti jagaitiro piithaari posaawantapiintari, pishinitiniri jaanakiro pikithaatakari ijatzi.

³⁰ Aririka inkantayitimi: ‘Pimpina’, kamiithatatsi pimpimantaniti. Aririka jayitaitimiro pashitari, kamiithatatsi iiro pikiñaanikowintziro.

³¹ Pikowirika jitakoyiitimi, pitawatyaawo iiroka pitakotantya.

³² Iriirika pitakotashitaya ikaatzi itakoyitzimiri iiroka, ¿Kamiithatakima jiroka? Aña tii, tima iro jimatapiintakiri kaaripiroshiriri.

³³ Iriirika paapatziyashitayaari ikaatzi aapatziyimiri iiroka ¿Kamiithatakima jiroka? Aña tii, tima iro jimatapiintakiri kaaripiroshiriri.

³⁴ Aririka inkantaitimi: ‘Pimpawakinawo, ari noipiyaimi’, impoña pimpawakiri tima piyotzi ari jimataimi iiroka paata. ¿Kamiithatakima jiroka? Aña tii, tima iro jimatapiintziri kaaripiroshiriri.

³⁵ Pitakoyitaiyaari iiroka kisayitzimiri, iiro pipiyatari. Pimpimantaniti aririka inkamitayitimi, iiro poyaawinta jimayitaimi iiroka. Antawoiti impinayitaimi, itomitaimi Jinokijatzi. Imapiro jitakoyitakari irirori maawoni kaaripiroshiripaini.

³⁶ Ikimita Ashitairi jitakotanta, ari pinkimitanaiyaari iiroka”.

Ikinkithatakotziro Jesús ookimotaantsi
(Mt. 7.1-5)

³⁷ “Iiro pookimotantzi, jimaitzimikari iiroka paata. Iiro piyakowintantzi, jimaitzimikari iiroka paata. Aririka pimpiyakotanti, ari jimayiitaimi iiroka paata.

³⁸ Pimpimantanitai, tima ari jimayiitaimi iiroka paata, janaakaayitaimiro iiroka okaatzi pipimantakiri. Tzimatsirika pantakiri, ari inkimiyiitaimi paata iiroka”.

39 Ipoña joyyakaawintanakiniri Jesús, ikantzi: “¿Kantatsima inkathatawakaiya kaari aminatsini? ¿Tiima ari imparyaaki apitiroiti omoonakiki?”

40 Tii ñaitzi apaani iiniro jiyotaitziri janaakotiri yotairiri. Irooma paata aririka jiyotaapiroitakiri ari inkimitaiyaari yotairiri pairani.

41 ¿Litama pikowantari pamininiri pashini tyaakitachari jokiki? Pitawatyaawo iiroka paawairo antawo inchapitoki tyaakitakimiri.

42 Tima iiro okantzi pinkantiri pijyininka: ‘Pimpoki, nayimiro tyaakitakimiri pokiki’. Aña tzimataitatsi pokiki iiroka antawo inchapitoki tyaakitakimiri. ¡Thiiyinkarí! Pitawaiyaawo paawairo iiroka tyaakitakimiri pokiki, inkini pamininiri pijyininka tyaakitainchari kapichiini jokiki”.

Ari jiyoitzirori onkithokitanakirika

(Mt. 7.15-20)

43 “Inchato saankanatatsiri ojyooki, tii ñaitziro onkaaripiroti okithoki. Irooma inchato sampiyashitatsiri, tii kamiithaini ñaitiro onkithokiti.

44 Tima okaatzi kamiithayitatsiri chochoki, tii okamiithawaitashita apaniroini, aña iro kantakaawori owaato okamiithatzi iroori. ¿Añiroma higo onkithokitantyaawo owaato kitochii? ¿Kantatsima uva okithokitantawo kitochii ijatzi?

45 Ari ikimiyitanaari kamiithashiriri ikinkishiritapiintawo kamiithari, irootaki okamiithatantari jantayitziri. Iriima kaaripiroshiriri tii ikinkishiritapiintawo kamiithari, irootaki okaaripirotantari jantayitziri. Tima okaatzi ikinkishiriyitari, irootaki ñaaniyitari ijatzi”.

Ikinkithatakoitziri apiti owatzikirori ipanko

(Mt. 7.24-29)

46 “¿Litama ikantantayitanari: ‘Pinkatharí, pinkatharí?’ Tiima jantaitanawo okaatzi nokantayitziri.

47 Tzimayitatsi matanairori okaatzi nokantayitziri. Jiroka ikimiyitanaari:

48 Ikimitakari atziri witsikatsiri ipanko, ikiyashitakiro itzinkami okisopathatzi kipatsi, jowatzikakiro. Opoña opokaki antawoiti amaani, ookantapaakawo shintsiini pankotsi, tii iiwokiro. Tima jowatzikaitakitziiro kamiithaini okisopathatzi kipatsi.

49 Iriima piyakotzirori nokantayitziriri, kaari antanaironi. Ikimitakari atziri witsikawitachari ipanko, tiimaita ikiyashitziro inthomainta. Okanta opokaki antawoiti amaani, ookantapaakawo shintsiini, tyaanaki. Tii jiñaitairo”.

7

Joshinchagairi Jesús jotzikatani ijiwari owayiriiti
(Mt. 8.5-13)

¹ Aritaki ithonkanakiro Jesús ikinkithatakairi atziripaini, jatai nampitsiki Capernaum.

² Ikanta imantsiyataki jitakopirotani jotzikatani ijiwari owayiriiti Roma-jatzi, irootaintsi inkamimi.

³ Ari ikimakowintakiri Jesús, jetyaantaki jantarikipiroti Judá-mirinkaiti, inkaimiri Jesús, joshinchagairiita jotzikatani.

⁴ Ikanta jiyaatashitakiri Jesús, ikantapaakiri: “Okowapirotatya pimitakotiri ijiwari owayiriiti,

⁵ tima jaapatziyapiintakina, jiwitsikakina pankotsi tsika napatotapiinta”.

⁶ Ikanta Jesús, joyaatanakiri. Iro jariitanyaarimi ipankoki, itonkiyotakari ijyininkathori ijiwari owayiri, iriitaki pashini jetyaantakiri, ikantapaakiri irirori: “Jesús, ikantakaantzimi jiwari, ikantzi: ‘Kaaripirori ninatzi naaka, iiro pityaapankotana.*

⁷ Irootaki kaari niyaatashitantzimi noñiimi naaka. Apa nokowi piñaani pinkantakaantawakiri nompiratani, aritaki ishintsitai.

⁸ Tima tzimatsi ompiratanari naaka, tzimatsi iijatzi owayiri nompiratari naaka. Aririka nonkantiri: “Piyaati”, aritaki jiyaataki. Aririka nonkanti pashini: “Pimpoki”, aritaki impokaki. Aririka nonkantiri nonampiri: “Pantiro jiroka”, jimatziro jantziro’ ”.

⁹ Ikimawakiri Jesús, iyokitzi ikantanaka, ikantanakiri itsipatakari: “Iriitaki matakirori jirika ikimisantzi, tii itzimi jaka Israel-ki ajyininka kimityaarini jirika. Imapiro”.

¹⁰ Ikanta ipiyaiyani pankotsiki jetyaantaitakiri, iñaapaatziiri jotzikatani, shintsitai imantsiyawita.

Jañaakagairi Jesús iintsiti kamatsiri oimi

¹¹ Ipoña ikinanaki Jesús nampitsiki iitachari Naín, iri itsipayitaka jiyotaani. Ojyiki iijatzi atziripaini.

¹² Iro jariitzimataka nampitsiki, itonkiyotakotantaka jagaitziri kaminkari inkitaitiri, apintzi jinatzi otomitari tsinani kamatsiri oimi. Ojyiki atziri oyaatakirori jiroka tsinani.

¹³ Ikanta Jesús iñaawakiro tsinani, antawoiti jitakoshiritanakawo. Ikantziro: “Aritapaaki piraawaitaka”.

¹⁴ Ipokapaaki okaakiini, jotirotapaakiro jowantaitakariri. Katziyaiyapaakani natakotziriri. Ikantzi Jesús: “Iwankarí, iiroka noñaanatzi, pimpiriintai”.

* 7:6 Jirika ijiwari owayiri kaari Judá-mirinka, pashinijatzi atziri jinatzi. Tima pairani Judá-mirinka, tii ityaapankotziri kaari ijyininkata.

¹⁵ Piriintanaa kamawitainchari ñaawaitanai. Ikathatanairi Jesús irojatzi inaanatiki.

¹⁶ Antawoiti ithaawaiyanakini ikaatzi ñaakiriri. Ikimoshiri-wintanakiri Pawa, ikantaiyanakini: “Pokataiki ñaapirori Kamantantaniri”. Ipoña ikantaiyini iijatzi: “Pokataiki Pawa iri nishironkayitaini aaka”.

¹⁷ Ithonka ikimakoyiitanakiro jantakiri Jesús maawoni Judea-ki, iijatzi pashiniki nampitsi okaatzi saikanampitatsiri janta.

Jotyaantakiri Juan jiyotaani
(Mt. 11.2-19)

¹⁸ Ikanta Juan ikimaki irirori okaatzi awisaintsiri, ikamantakiri jiyotaanipaini. Ari jiyoshiitaki apiti jiyotaani,

¹⁹ jotyaantakiri josampitiri Jesús, inkantiri: “¿Iirokama jii-taitziri ‘Pokatsini?’ Kaaririka iiroka, ¿Tzimatsima pashini naamaiyaari?”

²⁰ Ikanta ipokaiyakini, iñaapaakiri Jesús, ikantapaakiri: “Jotyaantakina Juan owiinkaatananiri nosampitimi: ¿Iirokama jii-taitzi ‘Pokatsini?’ Kaaririka iiroka, ¿Tzimatsima pashini naamaiyaari?”

²¹ Tima iikiro joshinchaayitatzii Jesús kantawaiyitachari mantsiyari, ikaatzi piyarishiritatsiri, jokiryaakaayitai oiyiki kaari aminatsini iijatzi.

²² Irojatzi ikantantanakariri pokaintsiri: “Aririka piyaatai, pinkamantapairi Juan maawoni okaatzi piñaayitakiri iiroka nantakiri, okaatzi pikimakinari iijatzi. Tima naminakaayitairi kaari aminatsini, naniitakaayitairi kisopookiri, nokimakaayitairi ashikimpitari, noshinchaayitairi imatziri pathaawontsi, nañaakaayitairi kaminkari, nokinkithatakoyitainiri ashironkainkari Kamiithari Ñaantsi.

²³ Irootaki inkimoshiritantaiyaari inkaati kaari kisoshiri-wintainani”.

²⁴ Ikanta ipiyaiyanaani jotyaantani Juan, josampitanakiri Jesús ikaatzi apatowintakariri, ikinkithatakotziri Juan, ikantziri: “¿Iitama pikinkishiritakotariri piñaakiri chapinki janta otzishimashiki? ¿Iriima piñaaki apaani kimitawori sawoo ojiwatontitakaawo tampiya okantakaantziro tii ithaamintashirita?”

²⁵ ¿Piñaakirima jowaniinkatya ikithaataka? Tima maawoni ikaatzi nintaawaitachari, owaniinkapirowaitachari ikithaata, isaikapankotziri pinkatharintsi.

²⁶ Aña iro piyaatashitantakariri piyotaiyakini Kamantantaniri jinatzii. Tima jimapirotatziro irirori janaakiri Kamantantaniripaini.

²⁷ Iriitaki josankinatakoyiitaki pairani, iñaanatzi Pawa itomi, ikantzi:

Notomí, ari notyaantaki ityaawoni inkinkithatakotimi, Iriitaki witsikaantimini tsika pinkinapaaki iiroka.

²⁸ Nokantzi naaka: Atziiriiti ikaatzi tzimawitainchari, tikaatsi apaani Kamantantaniri anairini jiyotanitakari Juan. Iro kantzimaitacha inkaati ipinkathariwintairi Pawa inkitiki, tsinampashiritaatsiri janta, janaakotairi irirori Juan”.

²⁹ Jirika atziiriiti jowiinkaayitakiri Juan itsipataakiri kowakoyitziriri iyyininka kiriiki, jiyotanairi tampatzikashiriri jinatzi Pawa.

³⁰ Iriima Fariseo-paini itsipatakari Yotzinkariiti tii jishinita jowiinkaayitiri Juan, ari japaatziro okaatzi jantzimotantiri Pawa.

³¹ Ipoña ikantzi Pinkathari Jesús: “¿Iitama nonkimitakaaniriri jirikaiti?

³² Nonkimitakaaniriri owajyaantawairintzi iintsi aririka jogyakaantawaiti ikaatzi jiryaanitaiyini, inkantawakaiyaani: ‘Thami ajyowiwaiti amajyiitantaari’. Iiromaita ikowi. Impoña inkantawitya iijatzi: ‘Incha amampaawaitya owashiriantyaari’. Iiro ikowimaita iijatzi.

³³ Iro jimayitakiri jirikaiti. Jiñaawitakari Juan, itzitaapaakawo irirori owanawontsi, tii jimiritawo kachori, iro kantzimaitacha ikantakotaiyakirini: ‘Ipiyarishiritatzi’.

³⁴ Ipoña ipokaki Itomi Atziri, tii itziwaitapaakawo irirori owanawontsi, imiritawo kachori. Ikantakotaiyakiri: ‘Kaaripirori jinatzi, niyawairintzi jinatzi, shinkiryaantzi, jaapatziyari kowakotziriri kiriiki iyyininka, jaapatziyari iijatzi kaaripiroshiriri’.

³⁵ Tikaatsi oitya, tima apaani yotaniri ari jiyotairi paata imapiro jiyotanita, aririka jiñaayitakiro onkaati awisayitaatsini”.

Jariitari Jesús Fariseo iitachari Simón

³⁶ Ikanta Fariseo jaanakiri Jesús jowakaiyaari. Ariitaiyakani ipankoki, saikapaaki Jesús jowapiintaita.

³⁷ Okanta apaani kaaripiroshiriri tsinani nampitawori janta, okimakowintakiri Jesús ipokaki ipankoki Fariseo jowaiyaani, jataki iroori aakotanaki kasankaari owantawo onaki jiwitsikaitziro mapinaki.†

³⁸ Okatziyimotapaakari iitzikontaki Jesús, iraimotapaakari. Othaatanaka oyaaki okiki ajyitakiri iitziki, ojyitantzimaitari oishi. Ipoña onintaakiiwaitanakiri, osaitantanakari kasankaari.

† 7:37 Iro ikantakoitzi jaka mapinaki, jiitaitziri pashiniki nampitsi “alabastro”.

³⁹ Ikanta jirika Fariseo amakiriri Jesús, ikantashiritanaki: “Imapirotatyirimi jirika ikamantaniritzi, ari jiyotakiromi tsika okantawaita jiroka tsinani otirotakiriri, tima kaaripiroshiri inatzi”.

⁴⁰ Ipoña Jesús ikantanakiri Fariseo: “Simón, tzimatsi nokowiri nonkantimiri”. Ari ikantzi: “Incha pinkantinawo yotaanari”.

⁴¹ Ipoña ikantzi: “Apaani atziri, ipakiri iiriikiti pashini apiti atziri. Apaani ipaki 500 kiriiki, iriima pashini ipakiri 50.”[‡]

⁴² Okanta osamanitaki, tii okantzi jirika apiti atziri joipiyairi kiriiki, ipiyakoitairi jiriiwitani apitiroiti. Incha pinkantina, ¿Itzimikama itakopirotantachani?”

⁴³ Ikantzi Simón: “Nokantzi naaka iri itakopirotantacha atziri ipiyakopiroitakiri jiriiwitani”. Ari ikantzi Jesús: “Ari pimatakiro pikantakiri”.

⁴⁴ Jaminanakiro Jesús osaikaki tsinani, ikantziri Simón: “¿Piñaakiro antakiri jiroka tsinani? Notyaapankotakimi iiroka, tiimaita pipana jiña nonkiwakiitapaatyaari. Irooma jiroka tsinani, okiwakiitantakinawo oyaaki shitowanaintsiri okiki, opoña ojiyantakinawo oishi.

⁴⁵ Tii pinintapootawakina piwithatawakina iiroka, irooma jiroka tsinani oiyiki onintaakiitakina.

⁴⁶ Tii pisaipatziiitotantinari iiroka yiinkantsi pimpinkathatina, irooma jiroka tsinani, osaitantakinawo kasankaari noitziki.

⁴⁷ Oiyiki okaaripiroshiriwitaka jiroka tsinani, ipiyakoitainiro tima oiyiki itakotakina. Iriima tsika itzimi ipiyakoitziri kapichiini, kapichiini jitakotanta”.

⁴⁸ Ipoña ikantanakiro tsinani: “Ipiyakoitaimiro okaatzi pikaaripiroshiriwitaka”.

⁴⁹ Ikantaiyanakini ikaatzi itsipataiyarini: “¿Litatyaama jirika imatantyaawori impiyakotantiro kaaripirori?”

⁵⁰ Iikiro Jesús ikantanakitziiro tsinani: “Piyaatai kamiitha, tima iro pawisakoshiritantaari pikimisantanaí”.

8

Tsinani imitakoyitakiriri Jesús

¹ Ikanta Jesús itsipayitakari 12 jiyotaani, ithonkakiromi nampitsi ikinkithataki, ikinkithatakotakiri Pawa tsika ikanta ipinkathariwintantai.

² Ari itsipatakawo iijatzi tsinaniiti okaatzi joshinchaayitairi opiyarishiriwitaka, iijatzi okaatzi mantsiyawitachari. Jiroka okaatzi oyaatakiriri: María jiiyitzi iijatzi Magdala-jato ñiiriri ikaatzi 7 piyari,

[‡] 7:41 Ikantakoitziri jaka “kiriiki”, iriitaki ikantaitziri pairani “Denario”.

³ opoñaapaaka Juana iina Chuza jompiratani Herodes, opoñaapaaka Susana. Ari itsipatakawo iijatzi pashinipaini tsinani okaatzi papiintakiriri kiriiki Jesús.

Jojyakaawintziri Jesús pankiwairintzi
(Mt. 13.1-15, 18-23; Mr. 4.1-20)

⁴ Ipoña ipiyowintapaakari Jesús ojyiki atziri poñaayitachari pashiniki nampitsi. Jojyakaawintatziiniri okaatzi jiyotaay-itziriri, ikantziri:

⁵ “Tzimatsi pankiwairintzi jatatsiri impankiwaiti. Ikanta jookakitakiro iwankiri, tzimatsi ookakitapainchari aatsiki, ithonka jaatzikakiitakiro, ipoña ipokaiyapaakini tsimiri, jowapaakawo.

⁶ Tzimatsi pashini ookakitapainchari omapipookitzi kipatsi. Okanta ojyookawitanaka pankirintsi, sampiyashitanaki, tima tii irinkapathatatyi kamiithaini kipatsi.

⁷ Tzimatsi pashini ookakitapainchari okitochiimashitzi. Okanta ojyookawitanaka, kamanaki anaanakiro kitochi-imashi.

⁸ Tzimatsi pashini ookakitapainchari okamiithawanikitzi kipatsi, saankana okanta ojyookapaaki, kithokitanaki. Apanipaini jyookapaintsiri kamiitha tzimayitai 100 okithokiki”. Ipoña ikantanaki Jesús: “Kowirori inkimathatiro, jowakimpitaya inkimisanti”.

⁹ Ikanta jiyotaani Jesús josampitakiri iita ojyakaawintari okaatzi jiyotaantakiri.

¹⁰ Jakanakiri Jesús, ikantziri: “Irokaiti nonkamanti kaari piyowitaiyani, ontzimatyii piyotairo tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai. Iriima pashinipaini, iiro nokamantziri irirori, apa nojyakaawintiniri. Ari onkantya jaminawitya jirikaiti, iiro jiñiimaitawo. Ari inkimawityaawo, iiro ikimathatawakiro nokantawitariri.

¹¹ Jiroka ojyakaawintachari: Jiroka okithoki ipankiitakiri, iñaanira Pawa ojyakaawintachari.

¹² Okaatzi ookakitapainchari aatsiki, ojyakaawintari kimawitawori ñaantsi, ipokapaaki kamaari imaijantakapaakiri, tima tii ikimisantzi, iiro jawisakoshiritai.

¹³ Ari okimita ookakitapainchari omapipookitzi, ojyakaawintari kimawitawori ñaantsi thaankipiroini ikimisantawitanaka. Tii jiyotakopirotatyi iiro ñaantsi, jowajyaantanakiro ikimisantzi. Tii ikisashitawo jantakaitiri kaaripirori, ikimiwaitakawo pankirintsi kaari tyaapirotatsini oparitha inthomainta kipatsiki.

¹⁴ Ari okimita ookakitapainchari okitochiimashitzi, ojyakaawintari kimawitawori ñaantsi. Okantakaantziro

okantzimoshiriwaitari, ikinkishiritakotawo jajyaagantya, inintawaitziro inthaamintawaitya. Iro anaanakiro ñaantsi ikimawitakari, ikimitakawo pankirintsi kaari kithokitatsini.

¹⁵ Irooma okithoki ookakitapainchari okamiithawanitzi kipatsi, oiyakaawintziri kimisantanaairori ñaantsi, kamiithashiri ikantanaa, jogyakotanaawo pankirintsi saankana ijyookanaki, oiyiki okithokitanaki”.

Onkoñaatakoyitai manakowitainchari

(Mr. 4.21-25)

¹⁶ Ipoña ikantaki ijatzi: “Ankowirika ootyaari ootaminto, ¿arima antatakotakiri kowitzinakiki? ¿Amanakotzirima otap-inaki? Aña tii. Owakotziri jinoki inkini inkoñiinkatakoti akaataiyini.

¹⁷ Ari onkimityaari ijatzi, ontzimatyii onkoñaatakoyitai manakowitainchari, oñaagantairo kaari ikimathawiita pairani.

¹⁸ Paamaakowintyaawo okaatzi pikimakiri. Tsikarika itz-imi otzimimotakiri, ari ontzimimopirotairei oiyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro jiyaatatyi iñiuro iiro otzimimopiro-tairei”.*

Inaanati Jesús ipoña iririntzipaini

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹ Okanta opokashitakiri inaanati Jesús otsipatakari irir-intzipaini oñiiri. Tiimaita okantzi oñiiri jotzikaakiro atziri piyowintakariri.

²⁰ Ipoña ikantaitakiri: “Ari opoki pinaanati otsipatakari pirintzipaini, okowi oñiimi”.

²¹ Ikantanaki irirori: “Ikaatzi kimanairori iñaani Pawa, jantanairo okaatzi ikowakairiri, iriitaki niritntzitari, iro non-aanatitari”.

Jomairintziro Jesús tampiya

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²² Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki itsipatanaari jiyotaani, ikantanairi: “Thami amontyi intatsikirona”. Jataiyakini.

²³ Ikanta jimontyaakotaiyini, maanaki Jesús. Ari omapoka-paakari antawoiti tampiya, antawo otamaryaatanaki inkaari, kitaatapaaka jiña pitotsiki, iroowitaincha intsitsiyakotaiyini.

²⁴ Ari jowakiryaitanakiri Jesús, ikantaitziri: “¡Yotaanarí! ¡Antsitsiyakotatyí!” Piriintanaka, iñaanatanakiro tampiya,

* **8:18** Okaatzi kinkithatakotachari jaka, jiroka okantakota: “Kapichiinirika pikimisantawakiro nokantakimiri, kapichiini piyotairo. Irooma pinkimisan-tapirotawakirika, oiyiki piyotawakiri, iikiro niyotakaapirotanakityiimiro”.

ikantziro: “¡Aritapaaki pitampiyatzi!” Ipoña ikantziro inkaari iijatzi: “¡Pimairyaaati!” Awisanaki tampiya, mairyaaatanai.

²⁵ Ipoña ipithokashitari jiyotaani, ikantziri: “¿Tsikama okinaki pawintaani?” Antawoiti ipinkathatanakiri, ikantawakaiyani jiyotaani ithaawankakiini: “¿Iitayaakama jirika jomairintantawori tampiya, jomairintziro iijatzi inkaari?”

Gadara-jatzi piyarishiritatsiri
(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶ Ikanta jimontyaanakawo Jesús intatsikirona inkaari Galilea, ariitaka inampiki Gadara-jatzi.

²⁷ Iro jaatakotapaakityaami, ishiyashitawakari piyarishiritatsiri. Pairanitaki ipiyarishiritaki tii ikithaataa, tii jamitaiya isaikai pankotsiki, ari isaikawaitzi kitataarimashiki.

²⁸ Ikanta jiñaawakiri jariitapaaka Jesús, ishiyapaaka, jotzi-irowashitapaakari. Kaimanaki shintsiini, ikantzi: “¡Jesús, Itomi Pawapirotatsiri! ¿Tsikama pinkantataitinaka? Tii nokowi powashironkaina”.

²⁹ (Tima ikisawitawakityaari piyari jowajyaantairiita shirampari. Pairanitaki ipiyarishiritakaawitakari. Ojyiki joojowiitantari ashirotha, ithatyiro. Ishiyashiyawaita otzishimashiki ikantakaari piyari.)

³⁰ Ipoña Jesús josampitakiri piyari, ikantziri: “¿Tsikama piitaka?” Jakanaki piyari, ikantzi: “Noita ‘Jyikiyantzi’”. Tima ojyiki ikaataiyini.†

³¹ Iikiro ikantanakitzi piyari: “Tii nokowi papirotaiyinani”.

³² Ari ipiyotaiyani ojyiki chancho joshintagaiyini. Ikan-taiyini piyari: “Potyaantina janta chancho-ki”. Ipoña ikantzi Jesús: “Pimatiro”.

³³ Ikanta jyikiyantzi, jatanaki ipiyota chancho. Iroatzi ishiyantanakari tsika impiitatzi otzishi, mitaiyapaakini, ari ithonka ipiinkaki inkaariki.

³⁴ Ithaawaiyanakini aamaakowintariri chancho-paini, shiyaiyanakani ikamantantapaaki nampitsiki, ikamantakiri iijatzi maawoni saikayitatsiri jowaniki.

³⁵ Pokaiyapaakini atziri jaminiro okaatzi awisaintsiri. Ipoña jiyaatashiitanakiri Jesús. Iñaitapaatziiri piyarishiriwitachari isaikaki itsipatakari, ikithaataka, kamiitha ikantanaa. Antawoiti ithaawaiyanakini.

³⁶ Ikaatzi ñaakirori inkaanki awisaintsiri, ikamantawakiri pokayitaintsiri, ikantziri: “Piñiiri piyarishiriwitachari, iritaki Jesús owawisaakotairiri”.

† 8:30 Jiroka wairontsi “Jyikiyantzi”, iroatzi ikantsitaitari “legión”.

³⁷ Ikanta maawoni Gadara-jatzi, ikantakiri Jesús: “Piyaatai, tii nokowi pisaikimotina”. Iro ikantantari, tima antawoiti ithaawantanakari. Ipoña jotitanaa Jesús pitotsiki, jatai.

³⁸ Ari ikantawitawaari jowawisaakotairi: “Nokowi noy-aatanakimi”. Jakanaki Jesús, ikantanakiri:

³⁹ “Tiro poyaatana, piyaatai pijyininkaki pinkamantapairi, pinkantiri: ‘Jowawisaakotaana Pawa’”. Ari jimatakiro shirampari, jatai ikamantantapairo okaatzi jowawisaakotairi Jesús.

*Irishinto Jairo opoña tsinani otirotsitakiriri iithaari Jesús
(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)*

⁴⁰ Ikanta ipiyaa Jesús, thaaminta ipiyowintawaari atziri, tima iri joyaakoniintakiri.

⁴¹ Tzimatsi shirampari jiita Jairo, iriitaki jiwatakaantatsiri japatotapiintaita. Ari iñaapaakiri Jesús, jotzirowashitapaakari, ikantapaakiri: “Nokowi piyaati nopankoki”.

⁴² Tima okamimatatzi japintoti irishinto. Ari tzimaki 12 osarintsiti. Ikanta joyaatziri atziripaini jirika Jesús, jawitsinaimatanakiri.

⁴³ Tzimatsi iijatzi tsinani kimaatsiwaitachari osokaata, tzimakotaki 12 osarintsi ashironkaawaitaka, apirotakiro opimantziro tzimimowitawori opinatantariri aawintantzinkari, tikaatsimaita kantironi joshinchiro.

⁴⁴ Okinashitapaakiri itaapiiki Jesús, otirotsitakiri kapichini opatziki iithaari. Apathakiro ishitanaki osokaawaita iraanii.

⁴⁵ Ipoña josampitantanaki Jesús, ikantzi: “¿Iitaka otirotakinawori noithaari?” Tikaatsi kamantatsini iita otirotakiniriri. Ipoña Pedro itsipatakari ikaataiyini, ikantzi: “Yotaanari, tima piñiiri jawitsinaimatakimi oiyiki atziri, iikiro pikantatzi: ‘¿Iitaka otirotsitakinawori noithaari?’”

⁴⁶ Ikiro ishintsitanakitzi Jesús ikantzi: “Tzimatsi otirotsitakinawori noithaari. Tima nokimawakiro noshintsinka tzimatsi oshinchaashitakari”.

⁴⁷ Okanta oñaakiro jiroka tsinani tii imanakota okaatzi antakiri, antawoiti othaawanaki, opokashitapaakiri Jesús, otzirowashitapaakari, maawoni ikimaitakiro okinkithatakota, ikimaitakiro iijatzi tsika okanta omapokanaka oshintsitai osokaawaiwita.

⁴⁸ Ikantanakiro Jesús irirori: “Tsinani, oshinchagaimi paw-intagaana. Kantatsi piyaatai, kimoshiri pinkantanaiya”.

⁴⁹ Tikiraamintha ithonkiro Jesús jiñaanatziro tsinani, ariitapaaka poñainchari ipankoki jiwatakaantatsiri japatotapiintaita, ikantapaakiri: “Kamaki pishinto, aritapaaki poñaashirinkiri yotaantaniri”.

⁵⁰ Ikanta ikimakiri Jesús ariitapainchari, ikantanaki irirori: “Tiro pithaawashiwaita. Pawintaiyaana, aritaki oshintsitai”.

⁵¹ Ikanta jariitaiyapaakani pankotsiki, tikaatsi ishiniti intyaapaaki, apa Pedro, Jacobo, Juan, ashitawori irishinto, onaanati.

⁵² Ojyiki irakotaiyawoni kamaintsiri. Ikantapaaki Jesús: “Tiro piragaiyani, tii okami iintsi, imakoryaatzii”.

⁵³ Thainkashiri jowawiitakari Jesús, tima imapiro iñaitakiro kamaki iintsi.

⁵⁴ Ikanta Jesús joirikawakotapaakiro, iñaanatzimaitawo shintsiiini ikantziro: “¡Tsinaní, pimpiriinti!”

⁵⁵ Piyashiritapaaka iintsi, piriintanaa. Ari ikantzi Jesús: “Pimpiro oyaari”.

⁵⁶ Iyokitzi ikantanaka ashitawori iintsi. Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Tii nokowi pinkamantantiro okaatzi piñaakiri”.

9

Jotyaantaitziri 12 yotaari (Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

¹ Ipoña Jesús japatotakiri 12 jiyotaani ipasapiyaakari ishintsinka onkantya inkitsirinkantyaariri piyari iijatzii mantsiyarintsi.

² Jotyaantakiri inkamantantiro tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai, joshinchaayitiri mantsiyariiti.

³ Ikantawakiri: “Tiro paanaki tsika oitya, iiro paanaki pikotzi, pithaati, powanawo, piiriikiti, iiro okantzi paanaki iijatzii apiti piithaari.

⁴ Aririka pariitattya pankotsiki, ari pimaapiintatyi irojatzii pawisantantyaari.

⁵ Iirorika jaapatziyaitzimi janta, pawisapithatiri, potikanairo piipatsikiiti, iiro jiyotantyaari tii ikimisantzi”.

⁶ Ikanta jiyaataiyakini jiyotaani, ithonka ikamantantakiro nampitsiki Kamiithari Ñaantsi, ojyiki mantsiyari joshinchaayitaki.

Ikamantakari Juan owiinkaatananiri (Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷ Ikanta pinkathari Herodes jiiitaitziri iijatzii Tetrarca ikimawintakiri Jesús okaatzi jantayitziri, okantzimoshiritanakari, tima tzimatsi kantatsiri: “Añagai Juan owiinkaatananiri”.

⁸ Pashini kantatsiri: “Elías jinatzii”. Ikantayiiitzi iijatzii: “Aamaa pashini Kamantantaniri piriintaachari”.

⁹ Irojatziki ikantantanakari Herodes: “Aña nothatzinkakaantakiri Juan-ni. ¿Tsikama itzimi nokimakowintziri iroñaaka?” Ojyiki ikowaki iñiirimi Jesús.

Jowaiyani 5000 shirampariiti
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-34; Jn. 6.1-14)

¹⁰ Ikanta ipiyayitaa otyaantaari, ikamantapairi okaatzi jantayitakiri. Ipoña japatotawairi maawoni, jaanakiri nampitiki juitaitziro Betsaida.

¹¹ Iro kantacha yotaiyakini atziri tsika ikinaki joyaatzishitanakiri. Ikanta Jesús jaawakiri kamiitha, ikamantakiri tsika ikanta Pawa impinkathariwintantai, joshinchaayitakiri mantsiyayitatsiri.

¹² Aritaki tsiniriityaanaki, ipokashitapaakiri 12 jiyotaani, ikantapaakiri: “Potyaantairi atziripaini, jamini tsika jimayi, tsika joyaa iijatzi, tima asaikatzi jaka otzishimashiki”.

¹³ Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Pimpiri iiroka joyaari”. Ari ikantaiyini: “Tikaatsi nompiriri, apa otzimi 5 tanta, apiti shima. ¿Pikowima niyaati namanantakitiniri joyaari maawoni atziriiti?”

¹⁴ Kimitaka ikaataiyini 5000 shirampariiti apatotainchari. Ikantziri jiyotaani: “Papatoyitiri inkaati 50 atziri poosaikayitiri, ari pinkimitakiri maawoni”.

¹⁵ Ari ikantakiro, joosaikakiri maawoni atziri.

¹⁶ Jaakiro Jesús 5 tanta, apiti shima, jaminanaki inkitiki, ipaasoonkiwintakiro owanawontsi, ipitoryaakiro ipakiri jiyotaani impayitiri maawoni atziri apatotainchari.

¹⁷ Jowaiyakani maawoni, kimaniintaiyakani shintsiini. Ijaikitai 12 kantziri okaatzi tzimagaantapaintsiri.

Jiyotaki Pedro: Cristo jinatziki Jesús
(Mt. 16.13-20; Mr. 8.27-30)

¹⁸ Ikanta isaiki Jesús jamanamanaata itsipitari jiyotaani. Ari josampitakiri ikantziri: “¿Litama ikinkishiritakotanari atziripaini?”

¹⁹ Ari jakaiyanakini: “Ikantayitzi Juan-ni owiinkaantaniriri pinatzi, ikantayitzi iijatzi Elías-ni pinatzi. Tzimatsi kantatsiri iijatzi: ‘Iri pashini piriintaacha itawori Kamantaniriri’”.

²⁰ Ipoña ikantzi Jesús: “¿Tsikama pikantaiyinika iiroka?” Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Irokataki Cristo poñaachari Pawaki”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkami
(Mt. 16.21-28; Mr. 8.31-9.1)

²¹ Ari ikantanakiri Jesús jiyotaani: “Iiro pikinkithatakotana”.

22 Ikiro ikantanakitzi: “Ojyiki inkimaatsitakaityaari jirika Itomi Atziri, imapiro inkisaniintina ijiwari Antaripiroriiti, ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatzi ikaatzi Yotzinkariiti. Ari jowamaakaantakina. Iro kantacha awisawitatya mawa kiti-ijyiri, ari nañagai”.

23 Ipoña ikantanakiri maawoni: “Tzimatsirika kowatsiri intsipatina, jowajyaantiro ikowashiwaiyitari jantiri, onkantawitatya impaikakotaitirimi joshiritaana, intsipatapiintaina kitiijyiriki.

24 Tima ikaatzi itakowaitachani apaniroini jantayitziro intashiyitari, ari impiyaashitaiya. Iriima inkaati kamawintinani okantakaantziro ikimisantana, aritaki jawisakoshiritai.

25 Aminaashiwaita otzimimotantzi oiyiki ajyaagawontsi jaka kipatsiki, impoña iñaitairo impiyashitaiya, apaniroini japirowaita.

26 Tima inkaati kaaniwintinari naaka, iijatzi noñaaniyitakari, ari jimatapairi Itomi Atziri inkaaniwintapairi paata aririka impiyi jamairo jowaniinkawo, jashi Ashitariri, jashi maninkariiti tesorintsitatsiri”.

27 Ipoña ikantanaki iijatzi Jesús: “Tyaaryoo, tzimatsi pikaataki jaka, tikira ikamiita ari iñaanairo tsika inkantya Pawa impinkathariwintanti”.

Ishipakiryiimotziri Jesús jiyotaani

(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

28 Okanta awisaki 8 kitiijyiri, tonkaanaki Jesús otzishiki jamanamanaatya, ari itsipatanakari Pedro, Jacobo ipoña Juan.

29 Ikanta jamanamanaata, ari ipashinipootanaki Jesús, kitamaa okantanaka iithaari oshipakiryaanaki.

30 Iñaitatzi apiti katziyapainchari itsipatapaakari Jesús, Moisés jinatzi itsipatakari Elías.

31 Ari ikatziyaiyapaakani otapotakiri jowaniinkawo, ikinkithatakotziro tsika inkantya Jesús impiyakaityaari Jerusalén-ki.

32 Ayimatakiri iwochokini Pedro iijatzi ikaatzi itsipatakari. Okanta awijyimotanakiri iwochokini, iñaatziiro jowaniinkawo Jesús itsipatakari apiti koñaatapaintsiri.

33 Iro ipiyimatanaka apiti tsipatapaintariri Jesús, ikantzi Pedro: “jYotaanari, kamiithawaitaki asaiki jaka! Ari niwit-sikimiri mawa pankojyitantsi pashi iiroka, jashitya Moisés, jashitayya Elías”. Iñaawaitashitanaka Pedro, tii jiyotzi oita ikantziri.

34 Iñaawaiminthaitzi Pedro, opamankapaakiri minkori, ithaawanaki.

35 Ikimatzi iñaawaitaitanaki minkoriki ikantaitzi: “Notomi nitakokitani jinatzi jirika, iriitaki pinkimisantiri”.

³⁶ Okaatapaaki ñaantsi iñaawaitaitakiri, iñaitatzi apaniroini ikantanaa Jesús ikatziya. Tiira ikamantantsitawo jiyotaani tsika ikanta jiñaakiri, jimanani jowakiro.

Joshinchiiri Jesús iintsi piyarishiritatsiri
(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷ Okanta okitiiyyitamanai, oirinkaiyaani Jesús ipoñagaawo tonkaariki otzishiki, oyyiki pokaintsiri intonkiyotawaiyaari.

³⁸ Ari josatikaka shirampari, kaimanaki shintsini ikantzi: “¡Jesús, nokowi pamininari napintziti notomi!

³⁹ Ipiyarishiritatzi, owanaa ikaimakaawaitziri, ishimori-paantitakairi ikamimawaitzi, jompojakaawaitari, tii jowajyaantziri kapichiini.

⁴⁰ Nokantawitakari piyotaani jowawisaakotainari, tii ikantziri”.

⁴¹ Jakanaki Jesús ikantanaki: “Tiitya pikimanitzi iiroka. ¿Tsikama onkaati nosaikimotanaimi, noñiuro namawitakotimiro? Pamakinari”.

⁴² Ikanta jamaitapaakiri iintsi, ishinkiwintakaanakari piyari, tyaanaki isaawiki, antawoiti jompitawaitanaka. Ipoña Jesús ikisakiri piyari, shintsitanai iintsi, jaanairi ashitariri.

⁴³ Iyokitzi ikantaiyanakani atziri jiñaakiro ishintsinka Pawa.

Japiitairo Jesús ikinkithatakota inkamimotanti
(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Ipoña japiitakiro Jesús ikantziri jiyotaani:

⁴⁴ “Powakimpitatatyaawo iiroka jiroka ñaantsi, iiro pipiyakotairo. Tima jirika Itomi Atziri impithokashiitatyaari jaakaantaitiri”.

⁴⁵ Iro kanzimaitacha tii ikimathataiyironi okaatzi ikantawitariri, tima jimanapithaitatziiri iiro ikimath-atantawo. Iro ithaawantaiyakarini tikaatsi osampitirini oita ikinkithatakotziri.

Tsika itzimi ñaapirotachani
(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶ Ikanta jiyotaani Jesús ikantawakaawintakawo iitakarika ñaapirotachani.

⁴⁷ Iro kanzimaitacha Jesús jiyoshiritakiri ikinkishiritari. Jaaki iintsi, itsipatapaakari irirori.

⁴⁸ Ipoña ikantzi: “Ikaatzi aapatziyariri kimitariri jirika iintsi okantakaantziro ipairyiuro nowairo, kimiwaitaka naakami jaapatziya. Ari okimitari iijatzzi, aririka jaapatziyina naaka, kimiwaipirotanaka iri jaapatziyaka tsika itzimi otyaantakinari jaka. Ikaatzi kaari ñaapirotachani iroñaaka jaka, iri ñaapirotaachani paata”.

*Ari akaatziri kaari kisaniiintairi
(Mr. 9.38-40)*

⁴⁹ Ipoña ikantanaki Juan: “Yotaanarí, noñaaki chapinki atziri pairyirori piwairo, joshinchaakiri piyarishiritatsiri. Tii añiiri ankaatiri jaka, nowajyaantakaakiri”.

⁵⁰ Ari ikantanaki Jesús: “Iiro powajyaantakairimi, tima ari akaatziri kaari kisaniiintairi”.

Ikisaitakiri Jacobo ipoña Juan

⁵¹ Aritaki monkaatzimatapaaka intzinaantaiyaari Jesús, tontashiri ikantanaka jiyaatzi Jerusalén-ki.

⁵² Jotyaaantaki iitya aminaantirini janta Samaria-ki.

⁵³ Iro kantzimaitacha tii ikowaiyini Samaria-jatzi inkini-motiri, tima jiyotaiyini jiyaatatyí Jerusalén-ki.

⁵⁴ Ipoña Jacobo itsipatakari Juan, ikantanakiri Jesús: “Pinkathari, thami ankaimakaanti paampari inkitiki, ikimitaakiro pairani Elías, japirotyaata intaiya maawoni”.

⁵⁵ Ari ipithokashitanakari Jesús, ikisanakiri, ikantziri: “Tiitya pikamiithashiritzi iiroka.

⁵⁶ Tii iro ipokantakari Itomi Atziri jaka impiyashiwaitaiya atziri, ontzimatyyi jowawisaakoyitairi”. Irojatzí ikinantanakari pashiniki nampitsi.

*Kowawitachari joyaatirimi Jesús
(Mt. 8.18-22)*

⁵⁷ Ikanta jiyaatanai Jesús, ikantawiitawaari aatsiki: “Pinkatharí, nokowi noyaatimi tsikarika pinkinayiti iiroka”.

⁵⁸ Jakanakiri Jesús ikantziri: “Apaani otsitsiniro tzimatsi imoo tsika imaapiintzi, iijatzi ikimitari tsimiri tzimatsi jomayiro. Iriima jirika Itomi Atziri tii otzimi ipanko jimaantapiintyaari”.

⁵⁹ Ipoña Jesús ikantanakiri pashini: “Poyaatina iiroka”. Ari ikantzí irirori: “Pinkatharí, nokowawitaka noyaatanakimi, iro kantzimaitacha nokowi noñaanakiro nonkitatiri nowaapatitari, ari noyaatimiri”.

⁶⁰ Ikantanakiri Jesús: “Poyaatina, pishinitiri ikaatzi kamashiriyitatsiri inkitatairi irirori kamayitatsiri. Ontzimatyyi pikinkithatakotairo iiroka tsika inkantya Pawa impinkathariwintantai”.

⁶¹ Ari ikantanaki pashini: “Pinkatharí, nokowi naaka noyaatimi, iro kantzimaitacha pishinitina niwithatapanaatyaari nojyininka nonampiki”.

⁶² Jakanaki Jesús, ikantziri: “Apatziro paminapiintziro pikiyashitziro piwankiri, tikaatsi paminayitanai pashini. Ari ikimitari kaari owajyaantaironi jantayitapiintziri, tii opan-tapirotari iñiuro impinkathariwintairi Pawa”.

10

Jotyaantaitakiri ikaatzi 70

¹ Ipoña Jesús jiyoshiitaki pashini ikaatzi 70, apitipaini jotyaantakiri, jiiwatiri nampitsiki tsika inkinanaki irirori.

² Ikantayitziri: “Ikimitakawo atziripaini pankirintsi osampainkatzi, iro kantacha tii itzimapirotzi iitya oyiipataironi. Pamanamanaatyaari iiroka Pinkathari jotyaantiita jatatsini atziriki, tima kowityaacha oiyiki kimisantayitaatsini.

³ Notyaantaiyatyiimini, nonkimitakaantimi jotyaantaitziri oijya tsika ipiyota piratsi katsimari.

⁴ Iiro paanaki pithaati, piiriikiti, pi-zapato-ti. Iiro piwithatantanaka, iiro pinkinkithawaitakairi inkaati piñaanakiri aatsiki posamanitzikari.

⁵ Aririka pariyyitayya pankotsiki, piwithatapaatyaari saikatsiri. Pinkantapaakiri: ‘Inkamintha pisaikawaiti kamiitha pipankoki’.

⁶ Tzimatsirika iitya aawakimini kamiitha, aritaki iñaakiro isaikai kamiitha. Irooma iirorika jaapatziyaitzimi, ami-naashita piwithatapaakari.

⁷ Aritaki pimaapiintatyi pankotsiki tsika pariitaka, iiro paminaminatzi pashini pankotsi. Ari poyaari, piriro onkaati impayitimi. Tima apaani antawaitatsiri ipinayitzi.

⁸ Aririka aawakimi kamiitha nampitsiki, poyaawo onkaati impayitimi janta.

⁹ Poshinchaayitiri janta mantsiyari, pinkantiri: ‘Irootaintsi impinkathariwintantai Pawa’.

¹⁰ Irooma pariwitatya nampitsiki, iirorika jaawakimi kamiitha, pawisapithatiri, pinkantanaki:

¹¹ ‘Notikanairo noipatsikiiti jaka, iro piyotantyaari tii pikimisantzi. Iro kantzimaitacha ontzimatyii piyoti irootaintsi impinkathariwintantai Pawa’.

¹² Tima imapiroitairi paata jowasankitaitiri, anaanakiro inkantayitairi Sodoma-jatzi. Imapiro”.

Ikantamachiitzi kisoshiriri nampitsiitiki (Mt. 11.20-24)

¹³ “Ikantamachiitzi Corazín-jatzi, iijatzi Betsaida-jatzi. Iñaayiwitakawo notasonkawintantayitaki, tiimaita ikimisantayini. Iriimi ñaakinanimi Tiro-jatzi iijatzi Sidón-jatzi, aritakimi jowashiritakotatyaami ikaaripiroshiriyitzi, jowajyaantakiromi. Inkimisantaimi maawoni iriroriiti.*

¹⁴ Aririka jaayitairi paata kamiithashiriri, iiro jimapiroitziri jowasankitaayitairi Tiro-jatzi iijatzi

* **10:13** Tima ikaatzi Corazín-jatzi ipoña Betsaida-jatzi Judá-mirinka jinayitzi. Iriima Tiro-jatzi ipoña Sidón-jatzi pashinijatzi atziri jinayitzi tii ijininkatari Judá-mirinkaiti.

Sidón-jatzi. Iriima Corazín-jatzi, iijatzi Betsaida-jatzi, iri jimapiroyiitai jowasankitaayiiitairi.

¹⁵ Iijatzi inkimitagaiya Capernaum-jatzi, ikinkishiritaiyani irirori jiyaayitai inkitiki, iro kantzimaitacha owanaa ikishiritaki, jiyaayitai ikinayitzi kaminkari.

¹⁶ Tzimatsirika kimisantimini, naakataki ikimisantaki. Itzimirika manintashiritakimini, naaka imanintashiritaki. Itzimirika manintashiritakinari naaka, imanintakiri otyaantakinari jaka”.

Ipiyayitaa jotyaaantaitakiri kaatatsiri 70

¹⁷ Kimoshiri ipiyaiyaani jotyaaantaitakiri 70, ikantayitapai: “Pinkatharí, nopairyiiro piwairo, nimatantakari piyari”.

¹⁸ Ikantzi Jesús: “Noñiitsitatakari pairani Satanás jowaryaitakiri inkitiki ikimiwaitakawo ookathawontsi.

¹⁹ Tima naaka pakimirori shintsinkantsi, ari onkantaki posatikantyaari maanki iijatzi kitoniropaini. Ari poitsinampaakiri piyari kisaniiintzimiri, tikaatsimaita awijyimotimini.

²⁰ Iiro pikimoshiriwintashitawo pimatakiri piyari. Iro pinkimoshiriwinti josankinayiitairo piwairo inkitiki”.

Ikimoshiritzi Jesús

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Irojatzí ikimoshiritantanakari Jesús, ikantanaki: “Ashitanarí, iirokataki pinkathariwintziriri inkitiwiri, iijatzi kipatsijatzi, antawoiti nopaasoonkitakimi. Tima iirokataki yotakaayitairiri tsinampashiriri kaari jiyoyitzi yotaniriiti jaka. Ari okantzimaita Ashitanari, irootaki inimotzimiri iiroka”.

²² Ikantzi Jesús: “Iri Ashitanari pasapiyaakinawori maawoni. Apaniroini ikanta irirori jiyopirotana naaka tima itomi jowana. Ari nokimitsitakari iijatzi naaka apaniroini niyopirotziri. Impoña inkaati niyotakaayitairi naaka ari jiyoyitairi Pawa”.

²³ Ipoña Jesús japatotakiri jiyotaani, jaanakiri jantyaatsikiini, ikantakiri: “Kimoshiri inkantaiya inkaati ñaayitaironi okaatzi piñaayitairi iiroka.

²⁴ Tima tzimawitacha oiyiki Kamantantaniri, iijatzi pinkathariiti kowawitainchari iñiiromi okaatzi piñaakiri iiroka, iro kantacha tii okantzi iñiiro, tii ikimayitairo iijatzi”.

Aawakiri kamiitha Samaria-jatzi

²⁵ Ari isaikakiri yotaanzirori Ikantakaantaitani, ikowaki inkompitakaiyaari Jesús, ikantaki irirori: “Yotaanarí, ¿iitama nantiri naaka noñaantaiyaawori kantaitachari añaamintotsi?”

²⁶ Ikantanaki Jesús: “¿Iitama okantziri Ikantakaantaitani? ¿Tsikama okantzi piyotakotziro iiroka?”

27 Ari jakanaki irirori, ikantzi: “Pitakoshiritaiyaari Awinkathariti Pawa, pitakopirotaiyaari, pitakoshintsi-taiyaari, pampithashiri powairi. Ari okimitari iijatzi: Ontzimatyii atakotawakaiya maawoni, akimita anishironkatziro awatha, ari ankimitanairi ajyininka”.

28 Ipoña ikantzi Jesús: “Imapiro pikantakiri. Pantiro jiroka, aritaki pawisakoshiritai”.

29 Iro kantzimaitacha jirika, ikowajaantzi jotzikaakowintanatyia, josampitziri Jesús: “¿Litama nonkimitakaantiri no-yyininka?”

30 Ipoña ikantanaki Jesús: “Tzimatsi ajyininka poñaachari Jerusalén-ki ikowi jiyaatiro nampitsiki Jericó. Okanta niyanki aatsi, itonkiyotakari koshintzi, itsitokawaitakiri, jookanakiri aatsinampiki ikamimataki.

31 Ikanta pokaki Ompiratasorintsitaari, jiñaawitapaakari jomaryaa, jawisapithatanakiri.

32 Ari ikimitsitakari iijatzi Leví-mirinka, jiñaawitapaakari jomaryaa, jawisapithatanakiri.

33 Ipoña ipokaki Samaria-jatzi, jiñaapaakiri jomaryaa, inishironkatapaakiri irirori.

34 Jaawintapaakiri itziritantakari yiinkantsi, ipoña ityaakaanakari imoraniki, jaanakiri nampitsiki. Iriitaki aamaakowintariri.

35 Okanta pashini kitiijyiri, jaaki apiti kiriiki, ipinakowintanakiri, ikantanaki: ‘Paamaakowintyaanari jirika, aritaki nompinatapaimi iijatzi aririka nompiyaki’.”.†

36 Ari ikantzi Jesús: “Mawa ikaatzi ñaakiriri ikoshiitziri. ¿Tsiaktya itzimi kimitakaantakariri ijyininka?”

37 Jakanaki yotakotzirori Ikantakaantaitani, ikantzi: “Iri matapaakiriri nishironkatakiriri”. Ipoña ikantzi Jesús: “Piyaatai, irojatzu pimatiri iiroka”.

Jariitawo Jesús opankoki Marta opoña María

38 Ikanta jawisanaki Jesús ariitaka pashiniki nampitsi. Ari osaikiri tsinani iitachari Marta, iro isaikimotapaaki opankoki.

39 Jiroka tsinani tzimatsi irinto oita María. Iro tsi-patawakariri okaakiini Jesús okimisantziri ikinkithawaitzi.

40 Iro kantzimaitacha Marta owanaa okantzimotakawo aminaminawaitzi oitya ompawakiriri Jesús. Irojatzu opokashitantakariri, okantapaakiri: “Pinkathari, ookawintakina nirinto. ¿Pinkantinawo amitakotawakina?”

41 Ikantzi Jesús: “Marta, ¿iitama okantzimoshiritantzimiri okaatzi pantayitiri?”

† 10:35 Kantakotachari jaka “kiriiki”, irijatzi ikantaitsitari iijatzi “denario”.

⁴² Pinkimi nonkantimi: Apaani okanta kowapirotachari, irootaki okowakiri María tima tikaatsi kantironi jaapithaitairo”.

11

Ikinkithatakotziro Jesús amanamanaataantsi
(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

¹ Ipoña Jesús jiyataki jamanamanaatya. Ikanta apaani jiyotaani, ikantakiri: “Pinkathari, piyotainawo jamanamanaataita, ikimitairo Juan-ni jiyotaantziro amanamanaataantsi”.

² Ari ikantzi Jesús: “Jiroka pinkanti pamanamanaatapi-intya iiroka:

Ashitanari, inkitijatzi,

Tasorintsi pinatzi iiroka.

Pimpinkathariwintaina naaka.

Pantakainawo jaka kipatsiki okaatzi pinintakaanari iiroka.

Pinkimitakainari saikatsiri inkitiki, jantayitziro okaatzi pin-intakairiri.

³ Pimpapiintinawo kowityiimotanari noyaari.

⁴ Pimpiyakotainawo nokaaripiroshiriwaitaki,

Tima nimatakiro naaka iijatzi, nopiyakotairi ikaatzi owaaripiroshiritakinari.

Iiro pishinitana iñaantaitina, inkowaiti jantakaitinawo kaaripirori”.

⁵ Ipoña ikantanakiri iijatzi: “Aririka intzimi pitsipaminthari, impokaki niyankiiti, inkantimi: ‘Pimpawakina mawa tanta,

⁶ tima tzimatsi ariitachari nopankoki, tikaatsi tzimatsini nompawakiriri’.

⁷ Impoña pinkantawityaari: ‘Iiro poñaashirinkana nomaakaatziiri niintsitipaini, aritaki nashitanairo nopanko, irootaki iiro okantanta nompimi’.

⁸ Kimiwaitaka iiro pikowawita pimpiri onkantawitya irimi pitsipaminthari. Iro kantacha iikiro ishintsitatzi ikamitzimi, ari pishiwintanakiro pimpiriinti, pimpawakiri okaatzi ikowiri”.

⁹ Ikantzi Jesús: “Pinkamitanti, paminaminatiro, aritaki piñaakiro impayitimirowo pikowiri. Pinkimitakaantiro pariitya pankotsiki, pishintsiwintapaakiri, pinkantiri: ‘Pashitaryinawo. Aritaki jashitaryaitakimiro’.

¹⁰ Ari impayitairi kamitantayitatsiri. Inkaati aminaminatironi ari joñaagaitairi. Aritaki jashitaryaitainiri inkaati shintsishintsitatsini inkaimi.

11 Tima aririka inkamitimi pitomi, inkantimi: ‘Paapá, pimpina tanta’. ¿Arima pimpakiri mapi? Aririka inkantimi: ‘Pimpina shima noya’. ¿Arima pimpakiri maanki joyaari?

12 Aririka inkantimi: ‘Pimpina iithoki’. ¿Arima pimpakiri kitoniro?

13 Tima piyotzi pitakotari pitomipaini iiroka, kaaripirori pinawita. Iri mapirotzirori Ashitairi saikatsiri inkitiki, jitakotari irirori ikaatzi amanayitapiintariri, inampishiritakaayitari Tasorintsinkantsi”.

Maamanitawakaachari pankotsiki

(Mt. 12.22-30; Mr. 3.20-27)

14 Ipoña Jesús jowawisaakotakiri apaani kisopaantitatsiri piyarishiritatsiri. Ikanta joshinchagairi, ñaawaitanai kisopaantiwitachari. Antawoiti jiyokitziwintaitanakiri Jesús.

15 Tzimatsi kantayitanaintsiri: “Ipasapiyaatyaari jirika ashitariri piyari, jiitaitziri ‘Beelzebú’, irootaki jimatantawori jowawisaakotziri ikaatzi piyarishiritatsiri”.

16 Tzimatsi pashini kowatsiri iñiuro intasonkawintanti Jesús, iro jiyotantaityaari imapirotatya opoña itasorinka inkitiki, tima iñaantaitatyaari.

17 Ikanta Jesús jiyotaki okaatzi ikinkishiritari atziriiti, ikan-tanaki: “Aririka jantaminthatawakaiya atziri ipinkathari-wintaitziri nampitsiki, iñiuro jookawintawakaa. Aririka jantaminthatawakaiya iijatziri atziri isaikapankotawakaiyani, ari iñaakiro jookawintawakaiya.

18 Ari ikantari iijatziri piyari aririka jantaminthatawakaiyaami, ari jookawintawakaatya iiro iñiuro ishintsiti, ari inthontyaari. ¿Iitama pikantantari iri oshinchaanari Beelzebú?

19 Iriirikami kamaari Beelzebú oshinchiinani, ¿irijatzima kamaari oshinchiiriri piyotaaniyitari iiroka jowawisaakotantariri jaagayitziri? Aririka okanta, pikinkithatakotatziri piyotani, ari inkisantakimiro okaatzi pikantakiri.

20 Tima iriitaki Pawa kantakaawori noshinchaayitantariri piyarishiritatsiri, tima jomapokakimi Pawa iiroka ipinkathariwintantzi.

21 Atziri ñaapirori kamiitha, tikaatsi matirini intyaashitiri ipankoki jayitiri okaatzi jashitari.

22 Irooma impokashitakiri pashini atziri anairiri ishintsitzi, jaapithatakiri jawintaawitari, jaapithatakiri jashitari, jantitatyaaowo.

23 Tima ikaatzi kaari aapatziyanari naaka, iriitaki kisaniiintanari. Inkaati kaari amitakotinari joyiipatakotina, japaatakotatyaanawo”.

Ipiyashitanta piyari
(Mt. 12.43-45)

24 “Kimiwaitaka piyari inampishiritantatyaarimi atziri, ipankotsitatyaawomi jañaantari. Aririka jookawiitattyari, awisakowita atziri isaikantari piyari. Jataki inkinawaiti otzishimashiki, iiro iñi tsika isaiki. Impoña inkanti piyari: ‘Nompivi nopankoki tsika nopoñaaka’.

25 Piyaa piyari, iñaapairi atziri kamiitha opishitaka jañaantari, owaniinka okantaka.

26 Impoña piyari jiyaatashitakiri mapirotzirori ipiyaritzu, inkantapaakiri: “Thami aati nopankoki, pintsipatina ampinkathariti”. Jamaki inkaati 7. Ari jashironkaapirotyaari atziri, iiro ikimitaa jashironkaawita pairani kapichiini ikanta”.

Mapirotironi inkimoshiritai

27 Tikira ithonkiro iñaawaitzi Jesús, okaimanaki tsinani osatikainchari ipiyotaka atziri, okantzi: “Thaaminta inatyi tsinani owaiyantakimiri, antaritakaakimiri othotaimi”.

28 Ipoña jakanakiro Jesús, ikantzi: “Iri thaamintapirotaachani inkaati mataironi inkimisantairo iñaani Pawa”.

Ikowaiyakini kaaripiroshiriri intasonkawintanti Jesús
(Mt. 12.38-42)

29 Ikanta ipiyotapaaka oiyiki atziri, ikantanaki Jesús: “¿litama ikowantari iñiina kaaripiroshiriri nontasonkawintanti? Iiro noñaayimaitari, apa iñiuro kimitawori jiñaakiri pairani Jonás.

30 Tima ikanta pairani Jonás jiñagaiyakirini Nínive-jatzi, ari inkimitaiyaari ijatzi Itomi Atziri jiñiiri jirikaiti.

31 Paata aririka jaminakoyiitairo okaatzi jantayiitzi, ari iyakowintaimi tsinani pinkatharitatsiri pairani nampitsiki Sabá, tima opokashitakiri iroori yotaniri iitachari Salomón, okimisantairi. Jirika saikimotakimiri iroñaaka iiroka, janairi Salomón.

32 Iijatzi okimitari ari jiyakowintaimi paata Nínive-jatzi, tima ikimisantaiyakirini irirori pairani Jonás, jowajyaantanakiro jamiyiwitari. Jirika saikimotakimiri iroñaaka iiroka jaka, janairi Jonás”.

Ikinkithatakotziri Jesús ootamintotsi
(Mt. 6.22-23)

33 “Tima anintirika ootya ootaminto, ¿arima owakotakiri otapinaki? Aña owakotziri jinoki inkini onkoñiinkati mawoni.

³⁴ Kamiitharika poki, piñaantawo kamiithaini, okimitawo pinkoñiityaakotatyiimi. Tiirika opantawo poki, iiro piñaantawo kamiithaini, kimitaka pintsinirikitakotatyiimi.*

³⁵ Paamaakopirowintya poitsiwakirikari ootamintotsi saikantakimiri.

³⁶ Imapirotarika isaikantakimi ootamintotsi, tiirika pantanairo kaaripirori, aritaki poñaagantairo iroopirori kamiithari, pinkimitanaiyaari apaani ootamintotsi jootantzi”.

Ikinkithatakota yotaantzirori Ikantakaantaitani
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

³⁷ Ikanta ithonkapaakiro ikinkithataki Jesús, ipokashitapaakiri Fariseo jiyaatakairi ipankoki joya. Ikanta jariitaka Jesús pankotsiki, saikapaaki jowapiintaita.

³⁸ Owanaa okompitzimotakari Fariseo jiñaakiri Jesús tii jimonkaatziro jamitapiintari, inkiwaakotapaatya jowantyaari.

³⁹ Iro kantzimaitacha Jesús, ikantanakiri: “Pikimitakotawo piraaminto iijatzi powaminto okitiwita kamiitha jikokiroki, irooma inthomainta, kipatsi okantaka. Ari pikimiyitakari iiroka kantatsi iñaitimi kamiithashiri pinatzi, aña koshintzi kaaripiroshiriri pinatzi.

⁴⁰ Masontzí. Tima tzimatsi witsikakimiri piwathaki koñaayitatsiri, ¿kaarima witsikashiritakimiri iijatzi inthomainta pañaantariki?

⁴¹ Okowapirotatya pimpashitantaiyaawo tzimimoshiritzimiri inthomainta pañaantariki, ari onkantya pinkitishiripirotantaiyaari.

⁴² ¡Ikantamachiitzimi Fariseo! Pashitakaapiintari Pawa inchashimpoki. Iro kantacha tii pantanitiro ikowiri: Ontzimatyii pinkamiithashiritai, pitakoshiritaiyaari iijatzi. Tima iro kowapirowitachari pantayitiromi jiroka, iiro powajyaantzimaitawo pashini.†

⁴³ ¡Ikantamachiitzimi Fariseo! Owanaa pikowapiintziro posatitya niyankiniki japatotapiintaita, ari pikimitsitawo iijatzi pikowi pinkatha jiwithatapiintaitimi aririka jiñaitimi.

⁴⁴ ¡Ikantamachiitzimi Yotzinkariiti ipoña Fariseo, thiiyinkari pinatzi! Pikimitashitakawo kaari jiyoitzi ari ikitaitziri kaminkari, tii jiyotzi atziri jaatzikakotatziiri kaminkari”.

* **11:34** Ojyakaawintachari oki kamiithari, apaani pimantaniri (kaari jyampitsitatsini), iri ñiironi inkimathatairo okaatzi jantakairiri Pawa, tima isaikanaatzi okitijyiinkatzi. Ojyakaawintachari iirorika opantawo oki, apaani jyampitsi, kaari ñiironi inkimathatairo okaatzi jantakairiri Pawa, tima isaikatzi otsinirikitzi.

† **11:42** Iro ikantaitziri jaka inchashimpoki: Menta, ruda, maawoni okaatzi iwankiritari. Irootaki kimitawori pinitsi.

⁴⁵ Ari jakanaki apaani yotaantzirori Ikantakaantaitani, ikantanakiri Jesús: “Yotaanari, pikimakaakinawo iijatzi naakaiti okaatzi pikantakiri”.

⁴⁶ Jakanaki Jesús, ikantzi: “¡Ikantamachiitzimi iijatzi iiroka yotaantzirori Ikantakaantaitani! ¿Litama piñaatinatakaantariri atzirriiti? Tii piñiimaitawo iiroka pinkimatinatyaawo.

⁴⁷ ¡Ikantamachiitzimi iiroka, iitama piwitsikapiriyitantawori owaniinkatachari tsika ikitayiitakiri itayitakawori Kamantantaniri! Iriitajaantaki jowamaayitakiri pairani piwaijatzitiini.

⁴⁸ Tima iirokatakiki witsikashiyitakiriri tsika inkitayiitiri, ari okoñaatziri pakakotatziiri okaatzi jantayitakiri piwaijatzitiini.

⁴⁹ Tima yotani jiñaawaitaki Pawa, ikantaki: ‘Ari notyaantaki Kamantantaniri intsipayitaiyaari otyaantaari. Apaaniipaini imaamaniiti, jowamaitakiri pashini’.

⁵⁰ Ari onkanya jowasankitaantaitimiri iiroka, okantakaantziro powamaayitakiri Kamantantaniri itajaantanakawori pairani.

⁵¹ Iiroka atsipitaiyaawoni iroñaaka ikantakaantziro jowamaakaantaitakiri pairani, jitanakawo Abel-ni irojatzzi Zacarias-niki jowamaitakiri ipiyawitanaawo tasorintsipankoki intaapainiri Pawa.

⁵² ¡Ikantamachiitzimi yotaantzirori Ikantakaantaitani! Tii pimataajaitziro iiroka piyotanitya, ari pikinakaakiro iiroka kaari ikimathatantawo pashinipaini”.

⁵³ Ikanta Jesús ithonkakiro ikantayitakiri. Ari jitanakawo Fariseo itsipayitapaakari Yotzinkariiti, japatowintaari Jesús ikowaki inkompitakaiyaari onkanya inkimantyaariri oita inkantiri.

⁵⁴ Ishintsiñaaniwaitakiri, ikowi jiñaawaitakairi kaaripirori onkanya inkinkithatakotantyaariri.

12

Shiniyakairori itantani Fariseo

¹ Ipoña ipiyowintaitapaakari Jesús, awitsinaapiriniki-waitanaka atzirriiti. Irojatzzi ikantantanakari jiyotaani: “Ontzimatyii paamaakowintyaawo shiniyakaawori itantani Fariseo, jamatawiminto inatzi.

² Tima ontzimatyii onkoñaatakoyitai okaatzi imanakow-itainchari, onkoñaatakoyitai kaari ikimathawiita pairani.

³ Okaatzi pimanakaawitari, ari onkoñaatakoyitai. Okaatzi piñaawaitziri apaniroini pipankoki, ari inkimakoyiitairo inkinkithatakoitiro shintsiini”.

*¿Itzimikama ampinkathatiri?
(Mt. 10.26-31)*

4 Ikantzi Jesús: “Ayyininká, iiro pipinkawaitashitari matironi intsitokimi, tima ari iwiyaapaakari jaawiyiri irirori.

5 Jirika pimpinkiri: Iri pimpinki Pawa matzirori jowamaantzi, impoña jotyaantimi sarinkawiniki. Apa pimpinkathatairi apaniroini.

6 Tima tii ipinapirowita tsimiripaini, iro kantzimaitacha jiyotzi Pawa aririka inkamagaanti, tikaatsi imaakiti apaani.*

7 Jiyotsitawo Pawa okaatzi tzimayitatsiri aishi. Tima piñaakiro jaamaakotari tsimiripaini, irokara jimapirotzi jaa-maakotzimi, iiro pipinkantashiwaitari”.

Inkaati kinkithatakotainani atziriiti

8 “Itzimirika kantirini ijyininka: ‘Jashitaana Jesús’. Ii-jatzi inkimitaiya Itomi Atziri inkantairi imaninkariti Pawa: ‘Nashitaari jirika’.

9 Iriima kantairini ijyininka: ‘Tii jashitana Jesús’. Ari inkimiitairi irirori, inkantaitiri imaninkariti Pawa: ‘Tii nashitaari jirika’.

10 Tsikarika intzimi ookimotakirini Itomi Atziri, kantatsi impiyakoitairi. Iriima intzimi ookimotakirini Tasorintsinkantsi, iiro iñiuro impiyakoitairi.

11 Aririka jaayitimi japatotapiintaita isaikayitzi pinkathar-ntsi, iiro okantzimoshiriwaitzimi, pinkanti: ‘¿Iitama nonkan-tiriri?’

12 Tima Tasorintsinkantsi yotakaimironi iitarika piñaawaitiri janta”.

Ikinkithatakoitziri masontzitatsiri ajyaagantzinkari

13 Ipoña jiñaawaitanaki apaani piyowintakariri, ikantzi: “Yotaanari, pinkantinari nirintzi impainaata kajyitani jookanairi nowaapatini”.

14 Ikantzi Jesús: “Ayyininká, tii naaka aminakoyitironi tzi-mawintawakaantsi nonkantantyaariri pirintzi”.

15 Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Paamaakowintya pinintay-itzirokari ajyaagawontsi. Tii iro añaakaashiritimini”.

16 Ipoña joyyakaawintanakiniri, ikantzi: “Tzimatsi ajyaa-gantzinkari kithokitaintsiri iwankiwairi jowaniki.

17 Ikinkishiriwaitaka, ikantzi: ‘¿Tsikatya nowiroka oyyiki-taintsiri nowankiri?’

18 Ikantashiritanaki: ‘Jiroka nantiri. Notantoryiuro nowan-tapiintari nowankiri. Niwitsikakaanti antawoiti, ari nowiro okaatzi nowankiritari, iijatzi najyaagawo.

19 Ari inimotinari, tima oyyiki nowaantakari. Oyyiki os-arintsi nimakoryaawaiti, nowapirowaitya, nirawaiti nomiri, noimoshirinkawaitya’.

* 12:6 Kantakotachari jaka “tii ipinapirota tsimiri”, irojatzii kantakotachari jamanantamachiitantaitari apiti kiriiki inkaati 5 tsimiri.

²⁰ Iro kantzimaitachari, ikantzi Pawa: ‘Masontzi, iroñaaka tsiniri jaashiritaitimi, tii piyotzi iitya agaironi okaatzi pashitari’.

²¹ Ari ikantakotari ojiñaawaitashitawori jajyaagawo, tii joiñiimaitawo okaatzi jashitari Pawa”.

Ikinkithatakotziro Jesús kantzimoshiritaantsi
(Mt. 6.25-34)

²² Ipoña ikantanairi jiyotaani: “Pinkimi nonkanti: Tii okamiithatzi onkantzimoshiriwaitimi, pinkanti: ‘¿Oita noyaari, oita nomirityaari, oita nonkithatyaari?’

²³ Tima tzimatsi ankinkishiritakotapiintiri añaantariki, iro kowapirotacha anairo owayitapiintari, okaatzi akithaatapiintari iijatzi.

²⁴ Pinkinkishiritakotiri tsimiri. Tii jiyotzi impankitaantya joyaari, tii jiwitsiki ipanko jowaantyaari iwankiri. Iro kantzimaitacha Pawa, ipayitapiintakiri jowayitari. Aaka jimapirotzi jitakotai Pawa.

²⁵ Aririka paakowintyaawo onkantzimoshiriwaitimi, ¿arima pinkantakaatyaawo powawiniintawairo posarintsiti kapichiini?

²⁶ Tii okantzi powawiniintiro kapichiini, ¿iitama okantzimoshiriwaitantzimiri?

²⁷ Pinkinkishiritakotiro inchatiya, tii añaairo antawainiti, tii ontyaawinta onkithaatyaari. Iro kantzimaitacha tii okantzimoshiriwaitawo, onkanti: ‘¿Oita nonkithaatyaari?’ Aña owaniinkata kamiitha, anairi jowaniinkawita Salomón pinkathariwitachari pairani.

²⁸ Iriitaki Pawa owaniinkatzirori, okantawitaka kapichi añaawitawo owaniinkatapainta, iro osamani, tikaatsi opantanaiyaawoni aririka onkamatiyatanaki, tima inchikayitakiro, intaayitakiro. Iiroka jimapirotzi inkimpoyaawintimi Pawa, aritaki, iiro pikisoshiriwaitzi.

²⁹ Aritapaaki okantzimoshiriwaitakimi iiroka, pikantzi: ‘¿Oita noyaari, oita niriri?’

³⁰ Apatziro okantzimoshiriwaitari ikaatzi kaari kimisantatsini. Irooma iiroka, jiyotakotzimiro Ashitairi oitarika kowityiimoyitzimiri.

³¹ Iro kowapirotacha paminaminatairi impinkathashiriwintaimi, piñaayitairo impayitaimiro okaatzi kowityiimotzimiri”.

Ikinkithatakotziro Jesús inkitijato ajaagawontsi
(Mt. 6.19-21)

³² “Irokaiti kimitakariri nopira, iiro pithaawashitaiyani, tima iriitaki Pawa kowaintsiri impinkathariwintaimi.

³³ Pimpimantayitiro tzimimotzimiri, pimpashitanyaaowo. Iro kamiithatatsi pantayitairo jiroka piñaantaiyaawori pisaikai kamiitha inkitiki. Kimitawaitaka powaagaantatyiiyaami inkitiki tsika tii opathaanitapai, tsika tii itzimapai koshintzi.

³⁴ Tima janta tsika powaagaantaka, ari poshiritapi-intyaawo iijatzi”.

Ompirataari aamaakowintantachari

³⁵ “Powathakitanatyaawo piithaari. Poonthoyitiri pootam-into.

³⁶ Pinkimityaari ompirataari oyaawintariri jariitaiya iwinkathariti joimoshirinka, inkini jantawainiri thaankiini jompiratapaiyaariri.

³⁷ Kimoshiri inkantaiya apaani ompirataari itzimi iñaapairi iwinkathariti aamaakowinta ikantaka. Imapiro nonkanti, aritaki joosaikairi jowapiintaita iriitaki oyiitainirini jowanawo.

³⁸ Kimoshiri inkantayitya, intzimi iñaitapairi aamaakowinta ikanta, onkantawitya tii jiyotzi tsikapaiti jariitya, niyankiiti tiirika okitiiyitzimataki.

³⁹ Pinkimiro jiroka. Aririkami jiyoti owaiyantzinkari impokatyi koshitirini, ari jaamaakowintatyaami, iiro ikoshitaa-gantaitzirimi.

⁴⁰ Iro piyotiri iirokaiti, ontzimatyii paamaakowintayitya. Tima tii piyotzi tsikapaiti impiyantaiyaari Itomi Atziri”.

Kaaripirori ompirataari

(Mt. 24.45-51)

⁴¹ Ari ikantanaki Pedro: “Pinkathari. ¿Arima nokaatziri maawoni atziri pojyakaawintakina?”

⁴² Ikantzi Jesús: “Pinkimitakotyaari ompirataari kamiithashiriri kinkishiritachari kamiitha. Jookanakiri ipankoki ompiratariri, ikantanakiri: ‘Pamininari ikaatzi saikatsiri pankotsiki’.

⁴³ Kimoshiri inkantya jirika ompirataari, aririka impiyi iwinkathariti jiñaapairi imonkaatakiro ikantanakiriri.

⁴⁴ Aritaki ishinitaakiniri jaamaakowintyaanari okaatzi jashitari.

⁴⁵ Irooma inkantashiritakimi ompirataari: ‘Iiro ipiyita nowinkathariti’. Jantawaitakiri ikaatzi jompiraitari, ari ikimitaakiro tsinani jompirataitari. Jataki jowapirowaitya, ishinkiwaitya.

⁴⁶ Inimowaitziri jirika ompirataari, jomapokashitaiyaari jariitaiya ompiratariri. Imapirotiri jowasankitaapairi, jookapairi ikajyaakaitakiri kisoshiriri.

47 Tima jirika ompirataari jiyowitakawo okaatzi inintakaawitariri iwinkathariti, tiimaita jaamawintaari impiyi. Irootaki impajapiroitantyaariri.

48 Iriima itzimi kaari yotakotironi okaatzi inintakairiri, iiro ipajapiroitairi. Ikaatzi ishinitaitziri jantapiroyitiromi ikowaitziri, oiyiki jompiraityaari. Intzimirika jawintaitari oiyiki, inkowakoitiri oiyiki irirori”.

Ikinkithatakota Jesús

(Mt. 10.34-36)

49 “Iro nopokantari nowasankitairi kaaripiroshiriri, okimiwaitakawo iriimi paampari namakimi kipatsiki. Owanaa nokowataikimi itataitya jowasankitaayiiti, apirotaiyaami kaaripirori.

50 Iro kantacha ontzimatyyi nitanatyaawo nonkimaatsitanatya, irojatzzi nimonkaatatatyaawori.

51 Piñaajaantaki iro nopokantari iñaamachiitairo atziri isaiki kamiitha. Aña nopokaki, namatziiro antaminthatawaka-gaantsi.

52 Iroñaaka iñaitiro jantaminthatawakaitya isaikapankotawakaiyani, apiti atziri jantaminthatiri pashini atziri kaatatsiri mawa.

53 Mainari ari impithokashitayaari iwaapati, impiyatsityaari iijatzzi iwaapati inkisaniintiri itomi. Ompithokashityaawo tsinani ishinto, ompiyatsityaawo iijatzzi onaanati. Ompithokashityaawo tsinani ayiro, ompiyatsityaawo iijatzzi iwatairo”.

¿Tiima piyotziro kantainchari?

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

54 Ipoña Jesús ikantziri atziri piyowintakariri: “Tima aririka piñiuro minkori ityaapiintzi ooryaatsiri, pikantapiintzi: ‘Omparyaaty inkani’. Mataka pikantakiri.

55 Tima aririka pinkimiro tampiya ompoñiyya katonka, pikantapiintzi: ‘Osaryaaty kamiitha jiroka kitiiyyiri’. Mataka okaatzi pikantziri.

56 ¡Thiiyinkari! Piyowitawo iiroka okanta piñaayitapiintziro inkiti, iijatzzi kipatsi. ¿Iitama kaari piyotakotantawo okaatzi kantachari iroñaaka?”

Paapatziyaiyaari kisaniintzimiri

(Mt. 5.25-26)

57 “¿Iitama kaari paminantawo iiroka kamiithatatsiri?

58 Aririka intzimi kijyimini, impoña jaanakimi pinkatharintsiki, pinthaawakoti iiroka aatsiki, pinkantiri: ‘Iiro pikisawaita, thami aapatziyawakaiya’. Tima aririka

jariitakaakimi pinkatharintsiki, inkantaitakiri aamaakowintaniri: 'Paanakiri jirika'. Irojatzji jaantaitanakimiri jomontyaitzimi.

⁵⁹ Tima iirorika pipinatashitari okaatzi piriwitziri, iiro piñagairo joimishitowakaantaimi. Imapiro”.

13

Iirorika powajyaantairo pamiyitari, ari pimpiyaashitaiya

¹ Ari ipokaiyakini kamantziriri Jesús, tima Pilato jowamaakaantaki Galilea-jatzji janta itaapiintaitziniri Pawa piratsi.

² Ikantanaki Jesús: “¿Piñaajaantzima iro jantantakawori jiroka tsika ikantaitakiri jowamaitakiri, janaakitziiri ikaaripiroshiritzi pashini Galilea-jatzji?

³ Nokantzi naaka: Tii ari onkantya. Iirorika powajyaantziro pamiyitari iiroka, ari pinkimitakotaiyaari irirori.

⁴ Ari ikimitakari kaatatsiri 18 kamaintsiri awitsinaakiri pankotsi janta Siloé, ¿piñaajaantzima iri mapirotzirori ikaaripiroshiritzi janairi pashini Jerusalén-jatzji?

⁵ Nokantzi naaka: Tii ari onkantya. Tima iirorika powajyaantziro pamiyitari, ari pinkimitakotaiyaari”.

Jojyakaawintaitziro pankirintsi kaari kithokitatsini

⁶ Ipoña Jesús jójyakaawintanakiro, ikantzi: “Otzimi atziri iwankiri jowaniki. Okanta apaani kitiiyyiri jijaataki jaminiro tzimakirika okithoki, tiimaita iñaapaaki.

⁷ Ikantakiri aamaakowintanariri: ‘Tzimaki mawa osarintsi nopokawita naminiro nowankiri onkithokiti, tiimaita noñi. Pinchikiro, aminaashiwaita okatziya jaka’.

⁸ Ari jakanakiri irirori, ikantzi: ‘Iiro nowinkathariti, añaawairo jiroka osarintsi iirorika okithokitzi, nonkiyashitawairo oponkitziki notyaakitiro onkithokitantyaari.

⁹ Aririka onkithokitai, kamiitha inatzi. Irooma iirorika, aripaiti pintowakaantiro’”.

Jowawisaakotziro Jesús tsinani kitiiyyiri jimakoryaantaitari

¹⁰ Ikanta jiyotaantzi Jesús kitiiyyiri jimakoryaantaitari janta japatotapiintaita,

¹¹ ari osaiki tsinani tzimakotaintsiri 18 osarintsi opiyarishiritzi. Tsiyamitsitaki, tii okantzi onkatziyi kamiitha.

¹² Ikanta jiñaapaakiro Jesús, ikaimapaakiro, ikantziro: “Tsinani, shintsitaimi pimantsiyawita”.

¹³ Jotirotakiro kapichiini otsiyamitzitaki. Tampatzikatanai kamiitha. Ojyiki othaamintawintanakari Pawa.

14 Iro kantzimaitacha tii inimotziri jiwatatsiri japatotapi-intaita, antawoiti ikisanaka, jiñaakiri joshinchaantaki Jesús kitiiyyiri jimakoryaantaitari. Ikantanakiri atziriiti: “Tzimatsi 6 kitiiyyiri jantawaitantaitari, ari pimpokiri inkini joshincha-gaitimi. Tii oshinitaantsitzi kitiiyyiri jimakoryaantaitari”.

15 Irojatzii jakantanakari Jesús, ikantzi: “¡Thiiyinkarí! Kitiiyyiriki jimakoryaantaitari pithataryaakotapiintziri pipira pashitakoyitziri pirakairi imiri.*

16 Tima jiroka tsinani ajyininka inatzi, iro isawotari Abraham-ni tzimakotaki 18 osarintsi ikimaatsitakaakawo pi-yari. ¿Tiima okamiithatzi oshinchiro kitiiyyiri jimakoryaantaitari?”

17 Ikantanaki Jesús, antawoiti ikaaniwintanaka ikaatzi kisaniiintziriri. Iro kantzimaitacha kimoshiri ikantaiyanakani atziri ikaatzi ñaakirori jantakiri Jesús.

*Jojyakaawintaitziro okithoki inchato oryaanikitatsiri
(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)*

18 Ipoña ikantanaki Jesús: “¿litama ojyari ipinkathariwintantai Pawa? ¿litama nojyakaawintimirori?”

19 Aña ojyatyawo aririka impankiitiro okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi. Tima tzimatsi atziri pankitakirori jowaniki, anaanakiro pashini pankirintsi, antawo otiwayitanaki, ari iminkoshiyitari tsimiri otsimankatapishitaki”.

*Jojyakaawintaitziro shiniyakairori tanta
(Mt. 13.33)*

20 Ipoña japiitakiro ikantzi Jesús: “¿litama nojyakaawintimirori ipinkathariwintantai Pawa?”

21 Aña okimitatyaawo shiniyakaawori tanta. Tzimatsi apaani tsinani, aakiro kapichiini, otsipataakiro tantapatha, tikira osamanitzi, shiniyanaki maawoni”.

*Ikinkithatakoitziro oryaanityinkakiini ityaapiintaitzi
(Mt. 7.13-14, 21-23)*

22 Ithonka ikinayitaki Jesús nampitsiki jiyotaantayitzi. Irojatzii ikinantanakari Jerusalén-ki.

23 Ari josampitaitakiri, ikantaitziri: “Pinkatharí, ¿kapichima awisakotaatsini?” Ipoña ikantzi Jesús:

24 “Ontzimatyii piñaashintsitya pinkimitakaantyaawo pinyagaatyimi oryaanityinkakiiniki ityaapiintaitzi. Tima ojyiki kowawitachani intyaantaityaawo, iromaita jimatziro.

* 13:15 Iri ipirayitari janta: buey ipoña asno. † 13:19 Iro ikantakoitzi jaka okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi iitachari mostaza, iro jyookatsi inampiki pashini atziri.

²⁵ Aririka jashitanakiro ipanko ashitawori, irojatzirika pi-saikaki jikokiroki, pinkantawitya: ‘Pinkathari, pashitaryi-inawo’. Impoña jakanaki irirori, inkanti: ‘Tii niyotzimi tsika pipoña iiroka’.

²⁶ Impoña pinkantawitanatya iiroka: ‘¿Tiima piyotina akaatziranki owaiyani, akaatziranki arawaitaiyini? Piy-otaantapiintakina nonampiki’.

²⁷ Inkanti irirori: ‘Imapiro, tii niyotzimi tsika pipoña. Piyaatawiiti aakowintawori kaaripirori’.

²⁸ Ari piraawaityaari, patsikaikiwaitya, aririka piñaayitairi Abraham, Isaac, Jacob intsipataiyaari ikaatzi Kamantan-taniriiti isaiki ipinkathariwintantai Pawa. Irooma iiroka jikokiroki pisaikai.

²⁹ Tima inkaati awisakoshiritaatsini impoñaayitaiya tsikarika iwiyaapaa kipatsi, isaikayitai jatyooyitairi Pawa tsika ipinkathariwintantai.

³⁰ Tima tzimatsi itayitawori iroñaaka, iri ñiironi jimpoiyyitai. Tzimayitatsi iijatzi impoiyyitatsiri iroñaaka, iri ñaayitaironi ji-taiyaawo”.

*Jiraaniintakotawo Jesús nampitsi Jerusalén
(Mt. 23.37-39)*

³¹ Ari jariiyitapaaka Fariseo, ikantapaakiri Jesús: “Piyaatai, aatsikitaintsi Herodes ikowi intsitokimi”.

³² Ikantzi Jesús: “Piyaati, pimpiyanaki, pinkantiri sagaritatsiri, noshinchaayitziri piyarishiritatsiri, noshinchaayitziri mantsiyari. Apa okaatapaaki mawa kitijiyiri nonkaatakaantyaawori nantziri.‡

³³ Iro kantzimaitacha, iikiro niyaatayi irojatzi mawata-paintsini kitijiyiri, tima iro kamiithatatsi intsitokayiitiri maawoni Kamantantaniriiti Jerusalén-ki.

³⁴ ¡Jerusalén-jatzí! Ojyiki pitsitokaki Kamantantaniriiti. Pojyimiyyitaki ikaatzi jotyaaantawitakimiri. Tima nokowawitapiintaka nonkimityaarimi tsimiri josatitziri iryaani, ari nonkantirimi maawoni notomitaari. Iro kantacha tii pikowaiyini.

³⁵ Jaka tsika pisaikapiintawitaka iiro jiñaitai iitya nampitaiyaawoni. Tima iiro okantaitatya piñaapiintaina jaka, iro-jatzi paata pinkantantaiyaari:

Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkatharintsi aitziri otyaan-takiriri”.

‡ 13:32 Ikantakoitziri jaka “sagaritatsiri”, iriitaki joyyakaawintaitzi Herodes. Jirika Herodes owanaa jiyotzi tsika inkinakairo jantayitziro kaaripirori, joyyakotari sagari jiyotzi jamatawiyaatantzi tii ikaamanitzi aririka intsitokawiityaari.

14

Joshinchagairi Jesús iiniyawaitatsiri

¹ Okanta kitiiyjiri jimakoryaantaitari, ikinaki Jesús ipankoki ijiwari Fariseo joya. Ojyiki kimpoyaakiriri oita jantiri.

² Ari isaikakiri janta apaani mantsiyari iiniyawaitatsiri.

³ Ipoña Jesús josampitakiri yotaantayitzirori Ikantakaan-taitani itsipataakiri Fariseo, ikantziri: “Kitiiyjiri jimako-ryaantaitari inatzi iroñaaka, ¿tiima oshinitaantsiti oshin-chaanti?”

⁴ Tii jakaiyini, irojatzi jimairitaiyakini. Jaakiri Jesús mantsiyari, joshinchagairi, jotyaantairi.

⁵ Ipithokashitanakari jirikapaini, ikantziri: “Aririka jotitya pipira omooki kitiiyjiri jimakoryaantaitari, ¿tiima ari pinoshikairi thaankipiroini?”*

⁶ Tima tikaatsi inkanti jakanakiri.

Oimoshirinkachari aawakagaantsiki

⁷ Ari isaiki Jesús ikimpoyiiri inkaati atyootirini ijiwari Fariseo, thaawako ikantaiyani ikowi josatikayitya intsi-patantyaariri jiwari joya. Ipoña Jesús jojyakaawintanakiniri, ikantanaki:

⁸ “Aririka inkaimayiitimi poimoshirintya aawaka-gaantsiki, iiro pikowashita posatikasatikawaitya pinkowi pintsipatyaari jiwari, tima tzimatsi pashini pokatsini anaakotzimiri iñaapirota irirori.

⁹ Aririka jariitapaatya kaimakaantzimiri, inkantapaakimi: ‘Iiro posatikasatikata iiroka, piyaati pisaiki jantyaatsikiini’. Antawoiti pinkaaniwintanaty.

¹⁰ Aña iro kamiithatatsi aririka piyaati iiro posatikasatikawaita, pisaikapaaki jantyaatsikiini. Ompoña impokaki kaimakimiri, inkantimi: ‘Ajyininka, pimpoki posatitya iiroka janta’. Aripaiti impinkathayiitimi.

¹¹ Tsikarika itzimi kowashiwaitachani impinkathayiitir-imi, aritaki iñaakiro intsinampashiritakagaitairi. Iriima tsika itzimi tsinampashiriwaitatsiri, iriitaki ñiironi ipinkathayi-itairi”.

¹² Ipoña ipithokashitanakari Jesús aanakiriri jowakaiyaari, ikantziri: “Aririka pinkaimi atziri powakaiyaari, iiro pikaimashitari pijyininkapirotari iiroka, pirintzi, ipoña ikaatzi ajyaagantachari, tima ari onkantaki impiyataimi iiroka jatyootaimi.

¹³ Aririka poimoshirintya, iri pinkaimayiti ashironkainkari, kaari aminatsiri, pisaponthokiyitatsiri.

* 14:5 Iri ipirayiitari janta: buey ipoña asno.

14 Ari piñihiro pinkimoshiritai, tima jirikapaini, iiro okantzi impiyataimi paata joimoshirintya. Iro kantzimaitacha ari impinayitaimi pantakiri aririka jañaayitai kamiithashiriri”.

Jojyakaawintaitziro antawoiti jatyoootawakaita

15 Ikanta ikimawaki ikaatzi isaiki jowaiyani, ikantanaki: “Kimoshiri inkantya inkaati owaachani impinkatharitanakirika Pawa”.

16 Ipoña ikantzi Jesús: “Tzimatsi atziri, jiwitsikakaantzi antawoiti oimoshirinkaantsi, ari jowaiyaani. Ithonka ikaimakiri ikaataiyini.

17 Ikanta imonkaatapaaka jowantyaari jotyaantakiri jompiratani inkamantiri ikaatzi ikaimakaantakiri, tima irootaintsi jowaiyaani.

18 Tii ikowi impokaiyini ikaatzi ikaimakaantawiitakari. Jitanakawo apaani, ikantzi: ‘Iiro okantzi niyaati, niyaatatyi naminiro owaantsi namanantakiri. Irootaki iiro okantanta niyaati’.

19 Ikantaki pashini: ‘Niyaatatyi noñaantyaariri namanantakiri nopirapaini, irootaki iiro okantanta niyaati’.[†]

20 Ari ikantaki pashini iijatzi: ‘Iiro okantzi niyaati, tima owakiraa naawakaaka’.

21 Ipoña ipiya ompirataari, ikamantapairi iwinkathariti. Antawoiti owatsimaanakiri, ikantanakiri jimpiratani: ‘Piyaati, paniitiro tsika iwiyya nampitsi, pamakiri ashironkainkari, kaari aminatsiri, pisaponthoriiti inkaati piñiiri janta’.

22 Ari imatakiro jompiratani. Ipoña ikantairi iwinkathariti: ‘Nimatakiro okaatzi pikantakinari. Iro kantzimaitacha iiniro okaankitzi pankotsi’.

23 Ipoña ikantziri jimpiratani: ‘Pinthonkiro paniitiro aatsi, piyaayiti tsikarika, pishintsiwintiri inkaati piñiiri janta, impokiita ijaikitiita nopankoki.

24 Pinkimi nonkanti: Ojyiki nitawitakari nokaimakaantziri, iromaita iñaajaitziro joya kapichiini niwitsikakaantakiri owanawontsi’ ”.

Pomirintsitachari ankimitakotyaari Cristo

25 Ojyiki ikaatzi oyaatakiriri Jesús. Ipoña ipithokashitanakari, ikantziri:

26 “Aña iro inimotzimiri pitakoyitari piwaapati, pinaanati, piina, pitomi, pirintzi, pitsiro, pitakota iijatzi apaniroini iiroka. Iro kantacha iirorika pimapirotziro pitakotina naaka, tii pityaaryootzi pinkimisantaina.

[†] 14:19 Iri kantakotachari jaka nopirapaini, kaatatsiri 5 buey.

27 Ontzimatyii pinyaaryoowintiro nokinkithatakoy-itakimiri, onkantawitasya impaikakoitimi. Aririka powajyaantakiro, iiro nokimitakaantzimi iiroka niyotaani.

28 Apaani kowatsiri jiwitsiki pankotsipinthakii, jitawatyaawo inkinkishiritya tzimatsirika imatantyaawori jiwitsikiro.

29 Ari onkantya inthonkatyaawori jitanatyaawo jiwitsikiro, tima aririka jookawintakiro ari ishirontawintatyaari inkaati ñiirini.

30 Inkantaiyini: ‘Piñaamachiitiri jirika, tii jaawiyiro, jookashitakawo’.

31 Ari ikimitari iijatzi, apaani pinkathari tzimatsiri 10 mil jowayiriti, jashiminthatyaawo jowayirityaari pashini pinkathari tzimatsiri 20 mil jowayiriti. Ontzimatyii jitawatyaawo inkinkishiritawatya, aririka inkitsirinkakiri.

32 Iñaakirorika iiro ikitsirinkiri, iiniro jiwiya intaina pashini pinkathari pokatsiri jowayirityaari, jotyaantaki kantirini: ‘¿Tsikama ankantyaaka iiro owayiritawakaanta?’

33 Ari okimitari iijatzi ontzimatyii pitawatyaawo pinkinkishiritawatya iirokaiti, tima iirorika powajyaantziro pitakoy-itawo okaatzi pashiyitari, iiro nokimitakaantaimi niyotaani”.

Kimitawori tziwi kaari katyotatsini

(Mt. 5.13; Mr. 9.50)

34 “Tima kamiitha okanta tziwi okatyotzi. Iro kantacha aririka intsipataitiro tsika oitya, iiro opantaawo inkatyokantaityaawo.

35 Tikaatsi opantaiyaawoni tziwi, iiro okantaajaitzi iijatzi isaiponkitzitantaityaawo pankirintsi, ontzimatyii jookaitiro. Kowirori inkimathatiro jiroka, jowakimpitasya inkimisanti”.

15

Ikinkithatakoitziri oijya piyawitachari

(Mt. 18.10-14)

1 Ojyiki kowakotziriri kiriiki ijyininka itsipatakari atziri kaaripiroshiriri, ikimisantzi jiyotaantzi Jesús.

2 Ikanta Fariseo itsipatakari Yotzinkariiti, ikinkithatakotanakiri Jesús, ikantzi: “Paminiri jirika, itsipatakari atziri kaaripiroshiriri, itsipatari jowapiintaiyani”.

3 Ipoña Jesús joyyakaawintanakiniri, ikantanaki:

4 “Tzimatsi piratachari ikaatzi 100 joiyyati. Okanta apaani kitijyiri, ipiyaka joiyyati, jookanakiri pashini 99 oijya otzishimashiki, jataki jaminaminatairi piyainchari. ¿Tiima pi-matziro iiroka jiroka?

5 Ikanta iñaapairi joiyyati, kimoshiri ikanta jinatapairi.

⁶ Tima jariita ipankoki, japatotapairi ijyininka, ikantapairi: ‘Pimpoki pintsipatina oimoshirintya, tima noñagairi noiyyati piyawitainchari’ ”.

⁷ Iikiro ikantatzi Jesús: “Ari onkimitagaiya inkitiki, antawoiti inkimoshiriwintaitiri atziri owajyaantairori ikaaripiroshiriwita. Janaanakiri 99 kamiithashiritatsiri”.

Joyyakaawintaitziri kiriiki piyawitachari

⁸ Ipoña ikantzi: “Apaani tsinani tzimatsi 10 oiriikiti. Okanta apaani kitiiyyiri ipiyapithatakawo oiriikiti, owaampataki ootaminto, opishitakiro maawoni opanko aminaminatairi oiriikiti.*

⁹ Okanta oñagairi, okaimakiri ojyininka, okantakiri: ‘Pimpoki, pintsipatina noimoshirintya, tima noñagairi noiriikiti piyawitainchari’ ”.

¹⁰ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Ari inkimitagaiya imaninkariti Pawa antawoiti inkimoshiriyitai iñaakirika atziri jowajyaantairo ikaaripiroshiriwaitzi”.

Ikinkithatakoitziri itomiitari apaawaitatsiri

¹¹ Ipoña ikantanaki iijatzi Jesús: “Apaani atziri tzimatsiri apiti itomi.

¹² Ikanta iyaapitsi itomi, ikantakiri iwaapati: ‘Paapá, pimpinawo onkaati pookanairi nashitaiyaari pinkamakirika’. Ari ikantakiro, ipayitakiri itomi onkaati jashitakaiyaariri paata.

¹³ Tikira osamanitzi, jataki iyaapitsi itomi intaina pashiniki nampitsi. Ari japaawaitakiri iiriikiti.

¹⁴ Ikanta ithonkatakiri japaatakiri maawoni, iñaitaki antawoiti tajyitsi janta nampitsiki. Ari ikowityaanakiri ikaatzzi japaawaitakiri.

¹⁵ Ipoña jyaatashitakiri nampitawori janta ikowi antawairintsi, jotyaantaitakiri jaamaakowintyaari chancho.

¹⁶ Antawoiti itajyaaki, ikowaki jatyootiri chancho, tima tikaatsi pirini joyaari.

¹⁷ Ipoña ikantashiritanaki mainari: ‘Owanaa inintaawaita jowapirowaita antawaitatsiri ipankoki nowaapati, ¿jiitama nashironkaawaitantari naaka jaka notajyaaniintzi?’

¹⁸ Ontzimatyii niyaatai ashitanariki, nonkantapairi: “Paapá, tzimatsi kaaripirori nantzimotakimiri, iijatzi nokimitaakiri Inkitijatzzi.

¹⁹ Tii okantzi pinkimitakaantaina pitomi, apa nokowi pinkimitakaantinari ikaatzzi antawaitzimiri”.’

* **15:8** Ikantakoitziri jaka “kiriiki”, irijatzi jiitaitziri “dracma”, kiriiki jinatzzi jashiyitari Grecia-jatzzi. Iriitaki ipinatantaitariri antawaitatsiri apaani kitiiyyiriki.

²⁰ Ari ipoña ikatziyanaka, pokai ashitaririki. Ikanta ashitariri, aminawookitatsi irirori iñaawairi ipokai, ishiyashitawaari, jawithakitawairi, ithopootawairi.

²¹ Ikantapaaki itomi: ‘Paapá, tzimatsi kaaripirori nantzimotakimiri, iijatzi nokimitaakiri Inkitijatzi. Tii okantzi pinkimitakaantaina pitomi’.

²² Iro kantzimaitacha ashitariri, ikantakiri jimpiratani: ‘Pamaki iroopirori kithaarintsi, pinkithaatawairi notomi. Powiniri jakoki poriryaatatsiri, pintyaantakairi iijatzi zapato.

²³ Impoña paminaki iwonkiri vaca kamiitha iwathati, powamairi. Nokowi oimoshirintya.

²⁴ Tima jirika notomi kamawitaka, iro kantzimaitacha añagai iroñaaka. Pairani ipiyaka, iñaitairi iroñaaka’. Ari jitanakawo joimoshirinkaiyani.

²⁵ Ikanta jantariti iririntzi saikatsi jantawaitzi owaantsiki. Pokai pankotsiki, ikimapaatzi joimoshirinkaiyani.

²⁶ Josampitapaaki apaani jompiratani jiita ikimoshiritantaitari.

²⁷ Ari ikantanakiri: ‘Ariita pirintzi, irootaki jowamaakaan-tantakari piwaapati iwonkiri vaca, tima kamiitha jariita pirintzi tikaatsi awijyimotirini’.

²⁸ Ari ikisapaaka, tii ikowi intyaapai pankotsiki. Ipoña jiyaaatashitakiri iwaapati, owanaa jowomirinchaakiri intsi-patantyaariri joimoshirinka.

²⁹ Irojatzii ikantantanakariri iwaapati: ‘Piñaawitana naaka osamani nosaikimotzimi, tikaatsi nantzimotimiri. Tiitya pipaaajaitana piratsi noimoshirintya.’[†]

³⁰ Iro kantzimaitacha ipokai iyi thonkitakimiriri piirikiti ipiro mayimpro, iri powamainiri wathatatsiri poimoshirinkawairi’.

³¹ Ari jakanaki iwaapati, ikantziri: ‘Notomí, ari pathi powiro pisaikimotakina iiroka, maawoni okaatzi nashitari, iiroka ashitawo maawoni.

³² Irootaki ankimoshiritantyaari iroñaaka, tima jirika pirintzi, kamawitaka, iro kantacha añagai iroñaaka. Ipiyawitaka iñaitairi iijatzii’ ”.

16

Jojoyakaawintaitziri kaaripirori ompirataari

¹ Ipoña Jesús ikantakiri iijatzii jiyotaani: “Tzimatsi atziri ajyaagantachari. Itzimi irirori jompiratanipaini. Okanta apaani kitiiyyiri tzimatsi pokaintsiri, ikantaitakiri ajyaagantachari: ‘Jirika ijiwari pompiratani, japaatakimiro pajyaa-gawo’.

[†] 15:29 Ikantakoitzi jaka “piratsi”, iriitaki cabra.

2 Ikanta jirika ajyaagantaniri ikaimakiri jompiratani, josampitakiri: ‘¿litama pantakiri? Nokimaki ikantaitana. Nokowi poñaayinawo okaatzi pantawaitakinari. Tima ari okaatapaaki pijiwatzi nompiratanipaini’.

3 Ari ikantashiritanaki jirika ompirataari: ‘¿Tsikatya nonkantyaaka iroñaaka? Jomishitowatyiina ompiratanari. Tii okantzi nompankiwaiti, aririka nonkamitanti impashitaitina, owanaa nonkaaniwintya’.

4 Ipoña ikantashiritzi: ‘Niyotaki iita nantiri jaapatziyantaitinari pankotsiki aririka jomishitowaitakina’.

5 Japatotakiri ikaatzi iriitwiziriri iwinkathariti, ikantakiri itakawori: ‘¿Tsikama ikaatzi piriitwiziri nowinkathariti?’

6 Ikantzi irirori: ‘Niriitwiziri ikaatzi 100 inchatonaa jowaitzi yiinkantsi’. Ipoña ikantziri: ‘Jiroka piriitwiri, thaanki posankinati, apa inkaatai 50 inchatonaa piriitwiri’.

7 Ipoña josampitakiri pashini ikantziri: ‘¿Iiroka tsikama ikaatzi piriitwizi?’ Ikantzi: ‘Niriitwizi okaatzi 100 ipiyotakoitziro trigo’. Ipoña ikantziri iijatzi: ‘Jiroka piriitwiri, posankinati, apa onkaatai 80 ipiyotakoitziro’.

8 Ikanta jirika pinkathari, joñaagantakiri jompiratani tima iñaakiri imapiro jiyotzi tsika inkinakairo kantainchari. Ari ikantayitari atziripaini iroñaaka, imatya jiyotzi tsika inkinakairo jaapatziyantyaariri iyyininka, janairi tsika ikanta kimitanzinkariiti”.

9 Irojatziri ikantantanakari Jesús: “Ontzimatyii piyoti paapatziyantyaawo pajyaagantayitari iroñaaka onkantawitya tii opantapirotawo, iro onkantantaiyaari jaapatziyaitaimi paata iiroka janta inkitiki.

10 Itzimirika tyaaryootaintsiri kapichiini, iriitaki tyaaryoopirottaatsini. Itzimirika kaaripiroshiritatsiri kapichiini, iriitaki mapirotaironi inkaaripirotai.

11 Tiirika pityaaryoowintziro ajyaagawontsi kaari opantapirotawo jaka, tikaatsi amiintimini iroopiroriki.

12 Tiirika pityaaryoowintziro ashinintsi, tikaatsi pimini pashityaari iiroka.

13 Tikaatsi matironi jantawaitiniri apiti ompiratananiri. Apaani inkowapiroti imonkaatiniri jompiratariri, iriima pashini, inkisaniintanakiri. Ari okimitsitari iijatzi: Tikaatsi matironi jantiniri Pawa ikowakaantziri irirori, aririka inkinkishiritakoitziro ajyaagawontsi inkimitakaantanakiro iroorikami ompiratyaarini”.

14 Ari ikaatzi ikimaiyakini Fariseo, tima irijatziri ashiminthatawori ajyaagawontsi, ishirontaminthatakari Jesús ikimiri ikantayitakiri.

15 Ipoña ikantanakiri: “Piyotzi potzikaawintaiyani iiroka iiro jiyotanzimi atziri, iro kantzimaitacha jiyotzimiro Pawa

okaatzi pikinkishiritari. Tima okaatzi iroopirotzimotziriri atziri, ipinkimatziro Pawa”.

Ikantakaantaitani ipoña ipinkathariwintantai Pawa

16 “Tima pairani ikinkithatakoitakiro Ikantakaantaitani ipoña josankinari Kamantantaniriiti. Ipoña ikinkithataki iijatzi Juan. Ikimatziiro iroñaaka atziririiti Kamiithari Ñaantsi tsika ikanta ipinkathariwintai Pawa. Antawoiti ikowi iñiuro okimitawo ishintsitaitzi aririka jowayiritaitya.

17 Tii opomirintsita apirotaiya paata kipatsi iijatzi inkiti, iro kantzimaitacha iiro apirotzimaitaa Ikantakaantaitani”.

Jiyotaantzi Jesús ikantzi: “tii opantawo pookiro piina”

18 “Itzimirika ookironi iina, aririka jagai pashini tsi-nani, imayimpiriwintakiro itawitawori. Ari ikimitari iijatzi agaironi tsinani jookiri oimi, imayimpiritaki irirori”.

Ajyaagantachari ipoña Lázaro

19 “Tzimatsi atziri ajyaagantachari, owaniinka ikithaat-apiinta. Jaakowintawo kitiijyiriki joimoshirinka owaniinka jowapirowaita.*

20 Tzimitacha iijatzi apaani ashironkaawaitachari jiita Lázaro, ithonka ipathaawaitaki jirika. Ari jomaryaapiinta jakakiroki ipankoki ajyaagantzinkari.

21 Iriitaki kowatsiri jaayitiro jowaryaayitziri jowanawo ajyaagantachari. Pokatsi otsitsi ithotziniri iwathaawo.

22 Ikanta paata kamaki ashironkainkari, jaanakiri imaninkariti Pawa, jataki isaiki Abraham. Ipoña kamitaka iijatzi ajyaagantachari, ikitaitakiri.

23 Ikanta janta sarinkawiniki, ojoyiki ikimaatsiwaitaka jirika ajyaagantawitachari. Jaminakotakiri intaina iñaatziiri Abraham itsipatakari Lázaro.

24 Ari ikaimanaki irirori, ikantzi: ‘Chariní, Abraham, pin-ishironkatina. Potyaantiri Lázaro jamaajaitakina kapichi-ini jiña nomiritawatyaari, tima itaaniintatyaana shintsiini paampari’.

25 Ikantanaki Abraham: ‘Nochariní, poshiritayaawo pajyaagawo pairani, iijatzi ikimita Lázaro joshiritawo jashironkaawaitakari. Iro kantzimaitachari kimoshiri ikanta irirori jaka, irooma iiroka ontzimatyii pinkimaatsiwaitaiya.

26 Tikaatsi pinkini pimpoki, tzimatsi antawoiti impiita otzikakairi, iiro okantzi iijatzi niyaatashitimi iiroka’.

* 16:19 Iro ikantakoitziri jaka “owaniinka”, kithaarintsi pitzirishimawotatsiri. Ojoyiki owinawo jiroka. Apa ikithaayitawo ajyaagantachari.

²⁷ Iikiro ikantawitatya irirori: ‘Pinkimi nokantzimi chariní, potyaanti jatatsini isaiki nowaapati.

²⁸ Tzimatsi janta ikaatzi 5 nirintzi, pinkamantiri iiro ipokanta irirori jaka, oyyiki jashironkaita’.

²⁹ Ari ikantzi Abraham: ‘Tzimatsi Ikantakaantakiri Moisés, tzimatsi iijatzi ikantayitakiri Kamantantaniri, iro inkimisantiri’.

³⁰ Ipoña ikantzi iijatzi: ‘Iirotyaami, Chariní, Abraham. Tzimatsirika apaani kamatsiri kamantairini añaatsiri atziri, ari jowajyaantairo kaaripirori jamiyitari’.

³¹ Iikiro ikantanakitzi Abraham: ‘Tima tii ikimisantziro ikantayiwitari Moisés iijatzi ikantayitakiri Kamantantaniri, iirotya ikimisantaaajatziri inkamantawityaari kaminkari’ ”.

17

Iiro pantakaantziro kaaripirori

¹ Ipoña Jesús ikantanakiri jiyotaani: “Ari intzimapiintaty antakaantironi kaaripirori. Inkantamachiitiri jirika.

² Tsikarika itzimi antakaakirini kaaripirori iintsi awintaanari, ari jowasankitaayitairi. Iro kamiithatatsimi inthayitini mapi ikintsiki, jowiinkaitakiri inkaariki, ari onkantya iiro ikaaripirotaakantzi.

³ Ontzimatyii paamaakowintya iiroka. Tima intzimirika antzimotimini kaaripirori, pinkaminairi. Aririka jowajyaantairo jantayiwitakari, pimpiyakotiro jantzimowitakimiri.

⁴ Ari okimitari iijatzi. Tzimatsirika atziri oyyiki jantzimotapiintakimiri, okimiwitatyaawo onkaati 7 japiipiintiro kitijyiriki, ontzimatyii papiipiintiri pimpiyakotiri aririka impokashitapiintakimi inkowakotimi pimpiyakotairi”.

Pawintaapirotakaina

⁵ Ikanta Otyaantapiroriiti, ikantanakiri Jesús: “Nokowi poshiritakaapirotina”.

⁶ Ipoña ikantzi Awinkathariti: “Onkantawitatya iiro antawoititzi poshiritaina, onkimityaawo okithoki oryaanikitatsiri pankirintsi, aritaki pimatakiro antawoitin chato katziyainchari, pinkantiro: ‘Pishirinki, piyaati pinkatziyi janta inkaariki’. Nonkanti, ari imatya”.*

Jantayitairi jompiraitari

⁷ “Aririka intzimi pompiratani, piñaawairi jariitaiya joiywawaitzi powaniki, jaamaakowintari pipira çarima pinkantawairi: ‘Patyootapaina?’

* **17:6** Iro ikantakoitzi jaka “okithoki iryaanikitatsiri pankirintsi”, iitachari “mostaza”, iro jyookatsiri inampiki pashini atziri. Iro ikantakoitzi jaka “antawoitin chato”, iitachari “sicómoro”, irojatzi jyookatsiri pashiniki inampi atziri.

⁸ Aña iiro, apa pinkantawairi: ‘Ponkotsitapai owanawontsi. Powathakitya inkini poyiitina, irojatzí nowantatyaari, niraki nomiri iijatzí. Impoña pimpoiti iiroka powaiya’.

⁹ ¿Arima pimpaasoonkitakiri okaatzi jantakiri pompiratani? Aña iiro.

¹⁰ Ari pinkimityaari iijatzí iiroka, aririka pimonkaatakiro okaatzi inintakaimiri Pawa, ompoña pinkanti: ‘Iiro asagaaw-intawaita jompirayiitai, tima apa amonkaamachiitiro okaatzi ikowakaitakairi antiro’ ”.

Joshinchaitziri 10 pathaawaitatsiri

¹¹ Ipoña jawisanaki Jesús jiyaa tiro Jerusalén-ki, ikinanakiro Samaria-ki ipoñaanakawo Galilea-ki.

¹² Ikanta jariitapaaka nampitsiki, ari itonkiyotawakari 10 shirampari pathaawaitatsiri, intaina ikatziyaiyapaakani.

¹³ Ikaimaiyini, ikantzi: “¡Yotaanarí Jesús, pinishironkataina naaka!”

¹⁴ Ari jaminanakiri irirori, iñaatziiri ikatziyaiyani, ikantziri: “Piyaatashitiri Ompiratasorintsitaari jaminawakimiro pipathaawo”. Ikanta jiyataiyanakini, omapokashitaka opiyanaka iwathaawo, shintsiyitanai.

¹⁵ Ikanta apaani jiñaakiro jishitakotanai ipathaawaitzi, thaaminta ipiyaa irirori, ikimoshiriwintanakiri antawoiti Pawa.

¹⁶ Jotzirowashitapaakari iitziki Jesús, ipaasoonkitapaakiri. Jirika piyaachari Samaria-jatzi jinatzí.

¹⁷ Ipoña ikantzi Jesús: “¿Tiima 10 ikaatzi shintsitaatsiri, tsikama ikinakika pashini?”

¹⁸ Tikaatsi nojyinka piyaatsini inkimoshiriwintairi Pawa impaasoonkitiri, apa ipiya pashinijatzí atziri”.

¹⁹ Ari ikantanakiri Jesús pathaawaiwitachari: “Pinkatziyi, piyaatai. Iro oshinchagaimiri poshiritana”.

Itanatyaa wori impinkathariwintantaiti

(Mt. 24.23-28, 36-41)

²⁰ Ipoña Fariseo josampitakiri Jesús, ikantziri: “Tsikapaiti itanatyaa wori impinkathariwintantaiti Pawa”. Ari jakanaki irirori: “Omapokashitaiya impinkathariwintantaiti Pawa.”

²¹ Iiro ikantaitzi: ‘Jiroka jaka. Jironta janta’. Tima aritaki pinkatharishiriwintantaiti Pawa”.

²² Ipoña ipithokashitanakari jiyotaani, ikantziri: “Ari pinkowawitaiya paata piñiirimi kapichiini jirika Itomi Atziri, iiro okantzimaita.

²³ Ari pinkimaki inkantaiti: ‘Jirika jaka’. Pashini kantatsini: ‘Jirinta janta’. Iiro piyaatashitziri, iiro poyaatziri iijatzí.

24 Aririka impiyi Itomi Atziri, inkimitapaiyaawo oporiki ookathawontsi, ompoñaanatya tsika iwiya kipatsi irojatzi othapitapaa.

25 Aña itawatya iñitawakiro inkimaatsitaitya antawoiti, inkisaniintawaitaitiri jirikaiti atziriiti tzimayitatsiri iroñaaka.

26 Tima onkimityaawo tsika okanta pairani iiniro isaikawita Noé. Ari onkimitsitaiya iijatzi aririka impokimatai Itomi Atziri.

27 Inimotziri atziri jowawaiyita, jirawaitaiyini, jaawakaayita iijatzi. Irojatzi ityaantanakari Noé shintsipaaki jiwitsikakiri. Okanta oonkanaka kipatsiki, apirotaka maawoni atziri ipiinkaki.

28 Ari onkimityaawo iiniro isaikawita pairani Lot. Inimotziri atziri jowaiyani, jirawaitaiyini, jiyomparitaiyani, ipankiwaitaiyini, jiwitsikaiyini ipanko iijatzi.

29 Iro kantzimaitacha imonkaatapaaka kitiiyyiri ishitowan-tanakari Lot nampitsiki Sodoma, omapokashitaka iparyaa-paaki antawoiti paampari, ari japirotakari maawoni atziri itaga.

30 Aritaki onkimitagaiyaari iijatzi aririka impiyi Itomi Atziri.

31 Tzimatsirika saikatsiri jikokiroki ipanko, ari impoñaanatya ishiyi, iiro ityaapanaatzi jaapanaati tsika oitya. Itzimirika saikatsini jowaniki, ishiyi tsika ikanta, iiro ipiyapanaata.

32 Pinkinkishiritakotiro okaatzi awijyimotakirori iina pairani Lot.

33 Ikaatzi itakowaitachari apaniroini jantayitziro inintashiyitari, ari impiyaashitaiya. Iriima inkaati kamawintinani jantanairo nokowakairiri naaka, aritaki jawisakoshiritai”.

34 Iikiro ikantatzi Jesús: “Tzimatsi tsipatawakaachani imayi. Jagaitai apaani inkitiki, iriima pashini jookaitanairi.

35 Tzimatsi apiti tsinani tsipatawakaachani otoonkawaitzi. Jagaitai apaani inkitiki, irooma pashini jookaitanairo.

36 Isaiki apiti atziri jowaniki. Jaagaitai apaani inkitiki, iriima pashini jookaitanairi”.

37 Ipoña josampitanakiri ikantzi: “¿Tsikatya janta Pinkathari?” Ikantzi Jesús: “Tsikarika isaiki kaminkari, ari impiyowintyaari amimpori”.†

18

Ikinkithatakoitziro kamatsiri oimi ipoña kaaripirori

† 17:37 Ikimita añaapiintziri amimpori jiwotaiyani, ayotzi tzimatsi kamaintsiri. Ari okimitari iijatzi aririka añaayitakiro okaatzi ikinkithatakoyitakiri jaka Jesús, ayotzi irootaintsi impiyimatai.

pinkathari

¹ Ipoña joyyakaawintanakiro Jesús onkanyta jamanaitantyaariri kitiiyyiriki, iiro jowajyaantantaitawo.

² Ikantzi: “Tzimatsi apaani nampitsi, ari isaikiri kaaripirori pinkathari, tii ipinkathatziri irirori Pawa, iri owatsipiro tii ipinkathatziri atziri.

³ Ari osaikiri iijatzi tsinani kamatsiri oimi. Opokashitakiri kaaripirori pinkathari, okantziri: ‘Nokowi pinkaiminari kisaniintanari, piwitsikainawo awijyimotanari’.

⁴ Tii ikowawita pinkathari. Ipoña ikantashiritanaki: ‘Tii nopinkathatziri Pawa, iijatzi nokimitairi atziri.

⁵ Iro kantacha jiroka kamatsiri oimi, ontzimatyii nantiniro kamiithari okowiri. Nosamawokari aririka oñaashirinkina ompiyapiyatashitina’ ”.

⁶ Ikantzi Jesús: “Piñaakiro ikantashiritakiri kaaripirori pinkathari.

⁷ Iri mapirotzirori Pawa irirori, iiro iyyinkaa jantainiri kamiithari jiyoshiitairi, aakowintanaawori jamanari kitiiyyiriki”.

⁸ Ikiro ikantatzi Jesús: “Iiro iyyinkaita jantantaityaawori kamiithari. Iro kantacha aririka impiyapaaki Itomi Atziri, ¿iikiroma jiñaapaakityi awintaapiintyaarini kipatsiki?”

Joyyakaawintaitziri Fariseo ipoña kowakotziriri kiriiki iyyininka

⁹ Tzimayitatsi kinkishiritachari kamiithashiri jinatzi. Ipoña imanintashiriwaitziri pashini atziri. Irootaki joyyakaawintantanakariri Jesús, ikantziri:

¹⁰ “Tzimatsi apiti atziri jiyaataki tasorintsipankoki jamaña. Fariseo jinatzi, iriima pashini iri kowakotziriri kiriiki iyyininka.

¹¹ Ikanta ikatziyapaaka Fariseo jamana, ikantzi: ‘Pawa, antawoiti nopaasoonkitzimi, tima tii nokimitari naaka pashini atziri, koshintzi jinatzi, tzipinashiri ikanta, mayimpiri jinatzi, ari ikimitakari jirika kowakotziriri kiriiki iyyininka.

¹² Apitijatzi notzitapiintawo nowanawo awisayitzi kitiiyyiri jimakoryaantaitari, nookapiintzi kiriiki ikaatzi ipinaitanari’.

¹³ Ipoña irirori kowakotziriri kiriiki iyyininka, ikatziyapaaka jantyaatsikiini, oiyotapaaka jamana. Timu okatsitzimoshiryaanakiri, ikantzi: ‘Pawa, pinishironkataina naaka, kaaripiroshiri ninatzi’ ”.*

* **18:13** Kantakotachari jaka “okatsitzimoshiryaanakiri”, iro kantakotajaanachari jompojashipaniiyita jirika atziri. Timu irootaki jamiyitari Judá-mirinkaiti aririka onkatsitzimoshiritiri tsikarika oitya. Inashita amitari aakapaini aririka ampojashipaniitya, tima asagaawintawaitatya.

14 Ikantzi Jesús: “Iriitaki jaayitakiri kamiitha jirika, kamiithashiri ikanta jiyaatai ipankoki, tii ikimitari pashini. Tima tsikarika itzimi ñaapirowaitachari iroñaaka, ari intsinampashiritakaitairi. Iriima tsika itzimi tsinampashiriwaitatsiri iroñaaka, ari iñiuro iñaapirotakaitairi”.

Itasonkawintziri Jesús iintsipaini
(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

15 Ipoña jamayitapaakiniri Jesús iinchaaniki, ikowaitzi jotirotantawatyaari kapichiini jako. Iro kantacha jiyotaani Jesús, ikisawakiri amayitziriri iintsi.

16 Irojatzii ikantantanakari Jesús: “Pishinitiri iinchaaniki impokashitina. Iiro pithañaana. Tima inkaati kimitaiyaarini irirori, iriitaki ñaagaironi ipinkathariwintantai Pawa.

17 Imapiro, iirorika ipinkathaitziri Pawa inkimitakoityaari ikanta iintsipaini, iirora iñaitairo ipinkatharitari”.

Mainari ajyaagantachari
(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

18 Ikanta apaani pinkathari josampitakiri Jesús, ikantziri: “Kamiithari Yotaanari, ¿itama nantiri noñaantaiyaawori kantaitachani kañaanimintotsi?”

19 Ipoña jakanaki Jesús, ikantzi: “¿litaka pikantantanari: ‘kamiithari pinatzi?’ Apaniroidi ikantakaawo Pawa ikamiithatzi, tikaatsi pashini.

20 Piyotakotakiroma Ikantakaantaitani, kantatsiri: Iiro pitsitokantzi.

Iiro pimayimpiritzi.

Iiro pikoshitzi.

Iiro pithiiyakotanta.

Iiro pamatawitantzi.

Pimpinkathatiri ashitzimiri”.

21 Ari jakanaki mainari, ikantzi: “Yotaanari, nohotyaakiro maawoni irojatzii nitanakawo pairani iinuro niryaaanita-paaki”.

22 Ikanta ikimakiri, ikantzi Jesús: “Tzimatsi apaani kowityaapainchari kaari panti. Pimpimantiro okaatzi pashitari, pimpashiyityaari ashironkaachari. Tima ari piñagairo pinin-tagaiya inkitiki. Pimpokanaki, poyaatina”.

23 Ikanta ikimawaki, owashiri ikantanaka, tima ajyaagantzinkari jinatzii.

24 Tima iñaakiri Jesús antawoiti jowashiritanaka, ikantanaki: “¡Imapiro opomirintsita jiyaatai ajyaagantzinkari impinkatharitari Pawa!

25 Tima iiro okantzi intyi piratsi camello imooki kithapi, iro owatsipiro ompomirintsitya intyi ajyaagantzinkari ipinkatharitari Pawa”.

26 Ikantayitanaki ikaatzi kimakiriri ikantaki Jesús: “¿litatyaakama awisakoshiritaatsini?”

27 Ipoña ikantzi Jesús: “Tzimatsi oitayita pomirintsitzi-motyaa-rini atziri, iriima Pawa tii opomirintsitzi-motari”.

28 Ari ikantanaki Pedro: “Jirika nokaataiyakini naaka, nookayitanakiro tzimimoyitanari, noyaataiyakimini”.

29 Ikantanaki Jesús: “Imapiro, tzimatsirika kowanairori impinkathariwintairi Pawa, irootaki jookawintantanakawori ipanko, ashitariri, iririntzi, iina, ipoña jowaiyaniiti,

30 tima oyyiki impayitairiri Pawa jirika, ari anaanakiro okaatzi jookawintanakiri. Ari inkimitagairi iijatzi paata aririka iñi-ro añaanimintotsi”.

Japiitairo Jesús ikinkithatakota jowamagaitiri

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

31 Ipoña Jesús japatotairi kaatatsiri 12 jiyotaani, ikantziri: “Aaatyi iroñaaka Jerusalén-ki. Ari imonkaatyaari onkaati awijyimotirini Itomi Atziri, tima irootaki josankinatakoitakiriri pairani Kamantantaniri.

32 Ari jaakaantaitiri, jayiri atziri kaari ayyininkata. Antawoiti ishirontaminthawaitaityaari, inkimaatsitakaityaari, jiiwapoowaitaitiri.

33 Aririka onkaataki impajawaitaitiri, ari jowamagaitiri. Iro awisawitayya mawa kitiiyyiri, ari jañagai iijatzi”.

34 Iro kanzimaitacha, tii ikimathatziro jirikapaini ikaatzi kimawitainchari, tima tii ikowaitzi inkimathatakaitiri.

Jaminakaitairi Jericó-jatzi

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

35 Ikanta Jesús ariitzimataka nampitsiki Jericó. Ari isaiki kaari aminatsiri aatsinampiki ikamitantzi impashiityaari.

36 Ikimaki kaari aminatsini, josampitakiri awisayitatsiri atziri, ikantziri: “¿lita pokatsiri?”

37 Ikantaitanakiri: “Ipokatzi Jesús, jiiitaitziri Nazaret-jatzi”.

38 Irojatzii ikaimantanakari, ikantzi: “¡Jesús, icharinitari David-ni, pinishironkataina naaka!”

39 Oyyiki ikisawiitanakari jimairitantaari. Ikiro ikaimanakitzi shintsiini, ikantzi: “¡Icharinitari David-ni, pinishironkataina naaka!”

40 Ari ikatziyapaaka Jesús, ikantzi: “Pamakinari jaka”. Ikanta jamaitapaakiniri, josampitawakiri.

41 Ikantziri: “¿Tsikama pikowi nonkantaime?” Jakanaki kaari aminatsiri, ikantzi: “Nokowi nokiryagai, Pinkathari”.

42 Ikantzi Jesús: “Kantatsi pokiryagai, iro oshinchagaimi pawintaana”.

43 Omapokashitanaka jaminanai, joyaatanakiri Jesús, kimoshiri ikantawintanakari Pawa. Ikanta atziriiti jiñaakiro

okaatzi jantakiri Jesús, jimatanaikiro iriroriiti ithaamintaw-intanakari Pawa.

19

Jesús ipoña Zaqueo

¹ Ikanta jariitapaaka Jesús Jericó, janiitapaakiro nampitsi.

² Ikanta apaani shirampari ijiwari kowakotziriri kiriiki jiyininka jiita Zaqueo. Ajyaagantzinkari jinatzi.

³ Ikowapirotaki irirori jiñiiri Jesús. Iro kantacha tii okantzi tima oiyiki atziri otzikakiriri, ikaaporityakitziini iijatzi.

⁴ Ipoña jiiwatanaki Zaqueo, atiitapaaki inchatoki inkini iñiiri Jesús, tima ari inkinapaakiri.*

⁵ Ikanta jariitapaaka jatiitaki, jaminapaaki jinoki, jiñaapaakiri, ikantziri: “Zaqueo, payiitanaki thaankiini, tima ari noshiritawo nomayimotimi pipankoki”.

⁶ Thaankipiroini jayiitanaki Zaqueo. Kimoshiri jaanakiri ipankoki.

⁷ Ikanta jiñaitakiri, ñaawaitanaki atziriiti ikantzi: “¿Litama ityaapankotantariri Jesús kaaripiroshiritatsiri?”

⁸ Ari ikantaki Zaqueo: “Pinkatharí, kantatsi nompiri ashironkainkari kajyitani najyaagawo. Tzimatsirika iita namatawitakiri nokoshitziri, ari noipiyainiri onkaati 4 nayitakiriri”.

⁹ Ikantanaki Jesús: “Iroñaaka piñiuro pawisakoshiritai. Timá pimatanaikiro pikimitakotanaari Abraham-mirinkaitipirori.

¹⁰ Timá iro ipokantakari Itomi Atziri jaminaminayitairi ikaatzi piyaashiwitainchari jowawisaakoshiriyitairi”.

Joyyakaawintaitziri 10 kiriiki

¹¹ Irojatzí ikimisantaiyakini atziriiti ikinkithatakotakiri Jesús. Ipoña joyyakaawintanakiniri, tima iñaajaantaki atziriiti koñaawoini impinkathariwintantai Pawa, tima jiñaakiro irootaintsi jariitzimataiyaani Jerusalén-ki.

¹² Ikantanaki: “Tzimatsi apaani jiwari jiyaataki pashiniki nampitsi, impinkatharitakaitiri, impoña impiyi.

¹³ Japatotanakiri 10 jompiratani, ipanakiri 10 kiriiki, ikan-tayitanakiri: ‘Pantawaitakairi kiriiki nopanakimiri, irojatzí nompoyantapaatyaari’.[†]

¹⁴ Iro kantacha tzimatsi kaari kowirini impinkathari-wintanti. Jotyaantaitaki kantatsini: ‘Tii nokowaiyini impinkathariti’.

* **19:4** Kantakotachari jaka incható, irootaki jiitaitziri pashiniki nampitsi sicómoro. † **19:13** Ikantakoitziri jaka kiriiki, iri jiitaitziri pairani “mina”. Iñaantaityaari irayiyitiri mina, ontzimatyii jantawintaitiri inkaati mawa kashiri.

15 Ikanta ipiyya, aritaki ipinkatharitakaitakiri. Japatotapairi jompiratani ipayitanakiri kiriiki, ikowi iñiiri tsika ikanta jantawaitakaakiri iiriikiti.

16 Jitapaakawo ipokaki apaani, ikantapaaki: ‘Pinkatharí, nojyiñaakiri piiriikiti, nagai pashini ikaatzi 10’.

17 Ikantanaki irirori: ‘Kamiihataki nompiratani, kapichi pityaaryootaki, aritaki piñaakiro pijiwawintiro onkaati 10 nampitsi’.

18 Ari ipokapaaki pashini jompiratani, ikantapaaki: ‘Pinkatharí, nojyiñaakiri piiriikiti, nagai pashini ikaatzi 5’.

19 Iijatzi ikantanakiri irirori: ‘Ari pinkimityaari iiroka, ari piñaaki pijiwawinti onkaati 5 nampitsi’.

20 Ipokapaaki pashini, ikantapaaki: ‘Pinkatharí, jirika piiriikiti kamiitha noponatakimiri.

21 Tima antawoiti nothaawantakimi imapirotatziimi pimashirinkatzi, tii piñaakonita pojyiñaantariri piiriikiti’.

22 Ikantanaki irirori: ‘Kaaripirori nompiratani pinatzi. Iiroka apishityaawoni okaatzi pikantakinari. Piyowitaka owanaa nomashirinkatzi, tii noñaakonita nojyiñaantariri noiriikiti.

23 Piñaawita iiro pimatziro iiroka, paminimi iitya antawaitakairinimi noiriikiti, ari ijyikiniintakimi iroñaaka, iri pim-pawainarimi nopiyaa’.

24 Ari ikantziri atziri piyotainchari: ‘Payiri kiriiki, pimpiri ojyiñaakiriri ikaatzi 10’.

25 Ikantaiyanakini atziri: ‘Pinkatharí, ¿iitama impantaityaariri, tima tzimaki irirori 10 kiriiki pipakiriri inkaanki?’

26 Iikiro ikantatzi ashitariri iiriikiti: ‘Iitarika otzimimotakiri, ari ontzimimotakiri ojyiki. Iriima kaari otzimimotzi, iikiro jiyaatatyi iñiiro iiro otzimimopiroyitairi’.

27 Ikantaki iijatzi: ‘Pamakiri ikaatzi kisaniiintanari kaari kowatsini nompinkathariwintiri, nokowi noñiiri powamairi’.

Ariitaa Jesús Jerusalén-ki

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

28 Ithonkanakiro ikantakiri Jesús, iiwatanaki jiyaatiro Jerusalén-ki.

29 Ikanta jariitzimataka nampitsiki Betfagé otsipatakawo Betania omontinampitakawo otzishi Olivo. Ari jotyaantakiri Jesús apiti jiyotaani.

30 Ikantakiri: “Piyaati nampitsiki amontitakari. Ari piñiiri iwonkiri burro inthatakotya, tikira ityaakaitariita. Pintharyaakotiri, pamakinari jaka.

31 Aririka josampiitawakimi: ‘¿Pinkantirika pithataryaakotantariri burro?’ Pinkantanakiri iiroka: ‘Ikowatziiri Pinkathari’ ”.

32 Jataiyanakini jotyaaantaitakiri, jiñaakiro okaatzi ikan-taitakiriri.

33 Ithataryaakotapaakiri burro. Josampitakiri ashitariri, ikantziri: “¿Pinkantirika pithataryaakotantariri?”

34 Ikantanaki irirori: “Ikowatziiri Pinkathari”.

35 Irojatzji jamantanariri. Jowankitaitakiniri manthakintsi imitzikaaki, ityaakotanakari Jesús jirika burro.

36 Ikanta janiitakaanakiri Jesús burro, joomaankashitanakiri manthakintsi aatsiki tsika inkinanaki.

37 Ikanta jiyotaapiintakiri Jesús, oirinkimataka otzishiki Olivo, ikaimaiyini ithaamintawintanakari Pawa, tima iñaayitapiintakiro itasonkawintantaki Jesús.

38 Ikantaiyini:

¡Aatsikitataiki awinkathariti! Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkathari jiiitaitziri otyaaantakiriri.

¡Isaikakaayitairi kamiitha nampitawori inkitiki!

¡Iro kamiithatataitatsi otzimimotziri jowaniinkawo Pawa nampitawori ojinokitajaantzi inkiti!

39 Ikanta Fariseo saikayitaintsiri iijatzi janta, ikantakiri Jesús: “Yotaantanirí, pinkijyiri piyotaani”.

40 Jakanaki Jesús, ikantzi: “Aririka nomairyaakiri ikaatzi kaimayitaintsiri, kimitaka ari onkaimanakimi mapi iroori”.

41 Ipoña jariitzimatapaaka Jesús Jerusalén-ki, jiraakotapaakawo jiñaapaakiro.

42 Ikantzi: “¡Owa onkamiithatimi pinkimathataa-jaitawakiromi iroñaaka, iroora kitijyiri piñaantaiyaawori pisaiki kamiitha! Iro kanzimaitacha iiro okantzi tima tzimatsi ikantakagaitakimi kimiwaitaka pisoryaakitatyiimi.

43 Tima irootaintsi impoki kisaniiintzimiri, jiwitsikashitapaakimi japirotantimiri. Inthonka jotzikapaakimi iwiyaara potanto, iiro piñiuro tsika pinkini pishiya.

44 Ari impookakoitakimi, jashiryaitimi maawoni. Iiro jiñaitairo mapipaini okaatzi piwiryaayitachari iroñaaka, okantakaantziro tii piyotawakiri pokashitakimiri”.

*Jomishitowiri Jesús pimantayitatsiri tasorintsipankoki
(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)*

45 Ipoña ityaapaaki Jesús tasorintsipankoki, jomishitowa-paakiri pimantayitatsiri iijatzi ikaatzi amanantayitatsiri.

46 Ikantayitziri: “Pairani josankinaitakiro kantatsiri: ‘Nopanko inatzi jiroka, ari jamanapiintaitinari’. Iro kanzimaitachari iiroka pamatawitantapiintaki janta pipimantayitzi, pikimitakaantakiro koshintzipanko”.

⁴⁷ Ari ikantapiintatya Jesús jiyotaantzi kitiiyiriki tasorintsipankoki. Iro kantacha ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Yotzinkariiti ipoña Antaripiroriiti, jaminaminatanakiro tsika inkinakairi intsitokakaantiri.

⁴⁸ Tii okantzimaita iñiuro tsika inkinakairo, tima owakimpita ikantaiyakani atziriiti ikimisantziri Jesús.

20

Ishintsinka Jesús

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

¹ Ikanta Jesús jiyotaayitakiri atziri tasorintsipankoki, ikinkithatakairi Kamiithari Ñaantsi. Irojatzii ipokantapaakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, itsipatakari Yotzinkariiti, ipokaki Antaripiroriiti iijatzii.

² Josampitapaakiri Jesús, ikantziri: “Pinkantina, ¿iitama otyaantakimiri poñaagantiro pishintsinka?”

³ Ipoña jakanaki Jesús, ikantziri: “Tzimatsi iijatzii nosampitimiri naaka, ontzimatyii pakina.

⁴ Tima jowiinkaantanki Juan-ni, ¿iitama otyaantakiriri? ¿Pawama? ¿Iriima otyaantakiri atziri?”

⁵ Ari ikantawakaiyanakani irirori: “Aririka ankantakiri Pawa otyaantakiriri, ari inkantanakai: ‘¿Iitama kaari pikimisantantari?’

⁶ Irooma ankantiri: ‘Atzirimachiini otyaantakiri’, ari impichaitakai. Tima maawoni atziriiti ikantaiyini Kaman-tantaniri jinatzi Juan-ni”.

⁷ Irojatzii ikantantaiyakani: “Tii niyotzi iita otyaantakiriri”.

⁸ Ari ikantsitanakari Jesús irirori: “Iijatzii naaka, iiro nokamantzimiro iita otyaantakinari”.

Kaaripiroshiriri antawairintzi

(Mt. 21.33-34; Mr. 12.1-11)

⁹ Ipoña Jesús jojyakaawintanakiniri atziriiti, ikantzi: “Tzimatsi apaani pankitzirori chochokimashi. Ipoña jaminaki iitya aminironi iwankirimashi, jataki irirori intaina, osamani isaikaki.

¹⁰ Ipoñaashitaka jotyaantai jompiratani jagaatimi okithoki iwankiri. Ikanta jiñaawakiri antawairintzi, ipajawaitawakiri, joipiyairi tikaatsi jaanai.

¹¹ Jotyaantaki pashini. Ari ikimitaakiri, ikisawaitawakiri, itsitokawaitakiri, joipiyairi iijatzii tikaatsi jaanai.

¹² Ipoña jotyaantaki mawatanaintsiri jompiratani. Ari ikimitaitakiri iijatzii, jantawaitawakiri, joipiyakiri.

¹³ Ikantzi ashitawori iwankirimashi: ‘¿Tsikatya nonkantyaaka? Iriirika notyaantaki nitakotani notomi naaka, ari impinkathatakiri’.

14 Ikanta antawairintzi jiñaawakiri itomi ipokaki, ikantawakaiyani: ‘Jirika ipokaki ashitaiyaawoni paata pankirintsimashi. Thami owamairi, ayiroota aaka’.

15 Jaawakiri, jaanakiri othapiki pankirintsimashi, itsitokakiri. ¿Litama jantiri ashitawori pankirintsimashi?

16 Tima ipokanaki irirori, intsitokakiri maawoni aamaakowintawori jowani, jaminai pashini atziri”. Ikanta jirikaiti ikaatzi kimakirori ikantakiri Jesús, ikantaiyanakini: “¡Onkamintha iiro imata!”

17 Ipoña Jesús ikimpoyaanakiri atziriiti, ikantanakiri: “¿Litama okantziri osankinatainchari?

Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi,

Iro kantzimaitacha jowatzikaitairo mapi pankotsinampiki, ikimitakagaitaawo iroorikami tzinkamitsi”.

18 Jiroka okantakota mapi: Intzimirika paryaatsini osaiki iroori, ari jiñaakiro intankawaiti. Iriima inkaati awitsinagairi, ari jiñaakiro ompichiiri.

*Ikinkithatakota kiriiki impayüitiriri pinkathari
(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)*

19 Ari ikowawitaka ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotzinkariiti jaakaantirimi Jesús, tima jiyotaki iriitaki ikinkithatakotzi. Tiimaita okantzi, owanaa ithaawantakari atziri piyotainchari.

20 Ipoña jotyaaantaitaki amawinawairintzi, inkim-itapaatyaaari atziri kamiithashiriri, ikowaiyawitani inkompitakaiyaarimi Jesús, inthawitakotzimaityaaari pinkathariki.

21 Ikanta jariitaiyakani, ikantapaakiri Jesús: “Yotaantanirí, okaatzi piñaanitari iiroka iroopirori inatzi, kaari inintakaan-tashitari atziri. Piyotaantziro iiroka tyaaryoopiroini jinintakaan-ziri Pawa.

22 ¿Okamiithatzima ampiri kiriiki ikowakotantziri Pinkathari César?”

23 Iro kantzimaitacha Jesús jiyotawaki ikowatzí jamatawitirí osampitakiriri, ikantanakiri irirori: “¿Litama piñaantashiwaitantanari?

24 Incha poñaayinari kiriiki. ¿Litama ashitawori ipoo oiyakaawintainchari? ¿Litama ashitawori iwairo iijatzí?” Ikantaiyini: “Jashi César”.

25 Iikiro ikantatzi Jesús: “Tima iri César ashitari, pantanyaanari ikowakaimiri. Irooma jashitari Pawa, pantanyaanari ikowakaayitzimiri irirori”.

26 Tii ikitsirinkiri inkompitakaiyaari, iyokitzi ikanta ikimakiri, tikaatsi inkantanaki.

Josampitakowintaitziro aririka jañagai kamayitatsiri
(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷ Ipoña ipokaiyakini Saduceo jiñiiri Jesús. Iriitaki Saduceo kantayitatsiri iiro jañagai kamayitaintsiri. Josampitapaakiri Jesús,

²⁸ ikantapaakiri: “Yotaantanirí, josankinataki pairani Moisés-ni, kantatsiri: ‘Aririka inkami shirampari, jookawintanairo iina. Iirorika jowaiyantakairo, okamiithatzi jagairo iririntzi iinantaiyaawo irirori. Aririka owaiyantai tsinani, kimiwaitaka iriirikami ashityaarini oimi kamaintsiri’.

²⁹ Thami ojyakaawintawakiro: Tzimatsi 7 shirampari, iririntzi jinayatatzí. Itawori itzimi jaawitaka iina, tikira osamanitzi, kamaki, tii jowaiyantakairo iina.

³⁰ Ipoña jaawitaawo pashini iririntzi apititatsiri itzimi. Ari ikimitsitakari irirori, kamaki, tii jowaiyantakairo.

³¹ Ipoñaawitapaaka mawatanaintsiri itzimi, iijatzi ikimitakari irirori. Ari ikantakari maawoni ikaataiyakini 7 iririntzi. Tikaatsi apaani owaiyantakaironi tsinani.

³² Okanta osamanitaki kamai iijatzi iroori.

³³ Aririkami jañaayitaimi paata ikamayitaki, ¿iitama oimiprotari tsinani? Tima ari ikaatzi 7 iinantawitakawo”.

³⁴ Ari jakanakiri Jesús, ikantanakiri: “Apa jaayitzi iina atziriiti añaayitziri iroñaaka jaka, jaakaawakaayitawo iina iijatzi.

³⁵ Iriima inkaati kitsirinkaironi jañaayitai paata ikamawitaka, iiro jaayitai iina, iiro jaakaawakaayitaa iina iijatzi.

³⁶ Tima iiro jiñaapairo inkaamanitapai janta, inkimitapaiyaari maninkariiti, tima itomi Pawa jinayitaatzi jañaayitai.

³⁷ Irooma ikantakota jañaayitai kamayitaintsiri, ¿tiima piñaanatziro josankinari Moisés-ni tsika ikanta Pawa jiñaanatantakariri oota kitochiimaishi? Ikantakiri:

Moisés, Naaka Pawa, ipinkathatziri Abraham, Isaac, iijatzi Jacob.

³⁸ Ari ayotziri, añaayitatsi irirori, tima tii jimatziro kaminkari impinkathatiri Pawa, apa ipinkathatziri añaayitatsini. ¿Ñaaikiro? Tima ikaatzi kamayiwitachari, irojatzi jañiimotziri Pawa”.

³⁹ Ari ikantanaki Yotzinkari: “Yotaantanirí, ari pimatajaantakiro”.

⁴⁰ Tikaatsi kowanaatsini josampitanairi.

¿Iita charinitariri Cristo?
(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹ Ipoña josampitantaki Jesús, ikantzi: “¿Iitama ikantantitari, ‘jirika Cristo-tatsini icharini jinatyi David-ni?’

⁴² Aña iri David-ni osankinatakiro kantatsiri:
Jiñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi Nowinkathariti,
ikantziri:

Pisaikapai nakopiroriki, ampinkathariwintanti,

⁴³ Irojatzu paata nowasankitaantaiyaariri ikaatzi kisaniintay-
itakimiri,

Ari paatzikairi pinkimitakaantairi pimakoryaakiiminto.

⁴⁴ Ñaakiro, ikantsitaita David-ni irirori: ‘Nowinkathariti
jinatzi Cristo’. ¿Tsikama inkini incharinityaari?”

Ikinkithatakoitziri Yotzinkariiti

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

⁴⁵ maawoni atziriiti ikimayakirini Jesús ikantakiri jiy-
otaani:

⁴⁶ “Paamaiyaari Yotzinkariiti. Owanaa jinintziro
jowaniinkapirowaitya, inkantakaapirowaityaawo
iitharithanthanaa. Ikowi pinkatha jiwithatapiintaityaari
aririka jiñaitiri. Aririka jiyaati pankotsiki japatotapiintaita,
ikowapiintziro josatitya niyankiniki. Ari ikimitari aririka
jowaiyaani ijyininka, ikowapiintzi josatitya.

⁴⁷ Jathaagayitawo iijatzi kamatsiri oimi jaapithayitziro
opanko. Iro josamaninkantawori jamanayitapiinta iiro jiy-
otantaitari. Iro kantzimaitacha oyyikira jowasankitaayi-
itairi”.

21

Ashironkainkawo tsinani

(Mr. 12.41-44)

¹ Ari jaminaminthatziri Jesús ajaagantzinkari jotiyitziro
iiriikiti jotiyitapiintziro.

² Opoña opokapaaki tsinani kamatsiri oimi
ashironkainkawo inatzi, otitapaaki iroori apipintyakiini
kiriiki.

³ Ikantzi Jesús: “Imapiro anaantaki jiroka tsinani, anaakiri
ikaatzi otiwitainchari.

⁴ Tima ikaatzi otiwitainchari oyyiki ikajyaakaawitariri
Pawa, jotitashitakari tzimagaantatsiri iiriikiti. Irooma jiroka
kamatsiri oimi, apintziryaakiri otitakiri oiriikiti amanant-
antyaarimi owanawo”.

Ikinkithatakotziro Jesús ompooki tasorintsipanko

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵ Tzimatsi kantayitaintsiri: “Kamiitha inatzi mapi jiwit-
sikantaitawori tasorintsipanko, owaniinka okanta”. Ipoña
ikantanaki Jesús:

⁶ “Okaatzi piñiiri witsikayitainchari, irootaintsi japiroitiro
impookaitiro, iiro iñagaitairo piwiryaawitainchari mapi”.

Jiñaitiri aririka onthonkimataiya
(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

7 Ipoña josampitaitanakiri, ikantaitziri: “Yotaanarí, ¿tsika-paitima omatya pikantakiri? Aririka imonkaatzimatatya, ¿tsika onkantyaaka jiyotantaityaari?”

8 Ari jakanaki Jesús ikantzi: “Paamaakowintya jamatawi-itzimikari. Tima oiyiki kowatsini jamatawitimi paata, im-pairyaapaakiro nowairo, inkanti: ‘Irootaintsi imonkaatzimatya, Naakataki Cristo’. Iiro poyaatziri.

9 Ari pinkimakotakiro owayiritaantsi, maaman-itawakaantsi, paamaiya omapokimikari, tima ontzimatyii imonkaayitya jiroka, iro kantacha iikiro iyaatatyi.

10 Jantaminthatawakaitya maawoni nampitsiki inkaati jotyaantayitiri pinkathariyitatsiri.

11 Jiñaitiro oiyiki ontziñaayitya kipatsi, intajyaaniintayiti, imantsiyayiti. Jiñaiti iijatzi oiyiki inthaawantaityaari, jiñaiti inkitiki kaari jiñaitapiintzi.

12 Iro itanatyaaawoni jaakaantawaitanakimi atziri, jimaamaniwaitanakimi. Ompoña impajatakaantawaitimi japatotapiintaita, jomontyaakaantawaitimi. Jaayitanakimi isaikayitzi pinkatharintsipirori okantakaantziro pipairyaana pikimisantaana.

13 Iro imayitantaari jiroka onkantya pinkinkithatakotantyaanari janta.

14 Ontzimatyii pawintaina naaka, iiro pipomirintsiwait-ashitawo oitya pinkantapaakiriri.

15 Tima naaka yotakaimironi, ari onkantya iiro piñaantawo impiyatimi onkaati pinkantiriri.

16 Ari piñaaki jaakaantimi piwaapati, jaakaantimi pir-intzi, jaakaantimi pijininkathori iijatzi. Tzimayitatsi jowa-maakaantaiti.

17 Oiyiki piñiuro inkisaniintaitimi okantakaantziro pipairyaana pikimisantaana.

18 Iro kantzimaitacha iiro opiyagaanta piishi.

19 Aririka pamawitiro, iro piñaantaiyaawori pawisakoshiriy-itai.

20 Aririka piñaaki jotzikapaakiro owayiriiti Jerusalén, ari piyoti monkaatapaaka japiroitantyaawori.

21 Inkaati nampitaiyaawoni paata Judea-ki, ontzimatyii ishiyayitai otzishiki. Inkaati saikatsini nampitsiki, ari im-poñiia ishiyanaki. Inkaati saikatsini jowaniki, iiro ipiya-panaata ipankoki.

22 Tima ipiyakowintaitatyaari jirikaiti, ari imonkaayityaari okaatzi josankinayitakiri pairani.

23 Jinkantamachiitiro paata onkaati motyaayitatsini, iijatzi onkaati tzi mayitatsini iintsiti iiniro ithoyitzi! Tima antawo onkanta ya jashironkaitya aririka jowasankitaayitairi.

24 Japiroyiitairimi Jerusalén-jatzi. Jompiratani jowayitairi atziri poñaayitachari pashiniki nampitsi. Iri oipatsitakirori nampitsi Jerusalén kaari ajyininkata, irojatzi imonkaatan-taiyaari okaatzi ikowakaakiriri Pawa jirikaiti”.

Impiyantaiyaari Itomi Atziri

(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

25 “Ari jiñaitaki paata kaari jiñaitapiintzi inkitiki, impashiniy-itai ooryaatsiri, kashiri, iijatzi impokiro. Ari onkimityaari kipatsiki, antawoiti jashironkaayitaiya atziriiti, iiro jiyotai oitya jantayitairi onkantakaantiro oyamininka otamaryaani inkaari.

26 Ari owamaimatakiri ithaawanka atziriiti inkinkishiritakotiro onkaati awisatsini jaka kipatsiki. Ari jimatsitatyaaawo iijatzi inkitiwiri otzimimoyitzi ishintsinka, oiyiki inkantakantanatya.

27 Aripaiti impokai Itomi Atziri, inkinapai minkoriki, jiñaitawairo ishintsinka, iijatzi jowaniinkawo.

28 Aririka piñaayitakiro itanatyaaawoni kantayitachani, tzi-naapanka pinkantya pamini jinoki tima irootaintsi jowawisaakoyiitaimi”.

29 Ipoña jojyakaawintanakiniri, ikantzi: “Pinkinkishiritakotiro tsika okanta piñaayitapiintziro inchatopaini.*

30 Aririka piñaakiro iirishiyitzi, piyotzi irootaintsi osarintsitai.

31 Iro piyotiri iirokaiti, aririka piñaayitakiro nokamantayitakimiri, irootaintsira impinkathariwintantai Pawa.

32 Imapiro nokantzi, iiro ikamita jirika ajyininkapaini, irojatzi jiñaanatyaawori nokamantayitakimiri.

33 Iiro okantaitatyaani piñi iro inkiti iijatzi kipatsi, irooma okaatzi noñaaniyitakari imapiroitaatyaani iroori.

34 Aamaakowinta pinkantaiya iirokaiti, iiro otyiimi piyaaripironka, ayimawaitimi iijatzi pishinkitya, onkantzimowaiyitimi. Ñaa jomapokaitzimikari.

35 Inkimitaityaawo iwirintsi. Ari jiwitaiyaari ikaatzi saikayitatsiri kipatsiki.

36 Paamaiya, aakowinta pinkantya pamaña, pinkanti: ‘Pookaakowintina iiro nokimaatsitantawo kinkithatakotainchari. Piwitsikashiritakaayitaina nontonkiyotantawaiyaariri Itomi Atziri’ ”.

* 21:29 Iro ikantaitziri jaka piñaayitapiintziro inchatopaini, pankirintsi higuera jyookatsiri pashiniki nampitsi.

37 Tima kitiiyyiriki jiyotaantzi Jesús tasorintsipankoki. Irooma tsiniri, jiyaatzi otzishiki Olivo, ari jimayiri.

38 Ananinkayitaki oyyiki atziri ikimisantziri Jesús jiyotaantzi tasorintsipankoki.

22

Ikamantawakaita jaakaantaitiri Jesús

(Mt. 26.1-5, 14-15; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

1 Irootaatsi joimoshirinkaitairo jowantapiintaitawori tantaponka jiiitaitziro kitiiyyiri Anankoryaantsi.

2 Ari ikamantawakaari ijiwari Ompiratasorintsitaari it-sipatakaru Yotzinkariiti, ikantawakaiyani: “Thami owa-maakaanitiri Jesús”. Iro kantzimaitacha antawoiti ithaawan-tayitakarü atziriiti.

3 Ikanta Judas jiiitaitziri iijatzi Iscariote ikaawitapiintari 12 jiyotaani Jesús, ikamaarishiritakaanakiri Satanás.

4 Jiyaatashitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatzi ijiwari aamaakowintawori tasorintsipanko, ikinkithawaitakaakiri tsikapaiti jaakaanitiri Jesús.

5 Antawoiti ikimoshiritaiyanakini jiwari, ikamantawakaiyakani impiri kiriiki.

6 Aripaiti jaminaminatanakiro Judas tsikapaiti jaakaanitiri, iiro jiyotzimaita atziriiti.

Iwiyaantawori jowakaanaari jiyotaani

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

7 Ari imonkaatapaakarü kitiiyyiri jowantapiintaitawori tantaponka, jowamaapiintaitziri iijatzi oijya jowaitari kitiiyyiriki Anankoryaantsi.

8 Ipoña Jesús jotyaantakiri Pedro itsipatanakarü Juan, ikantakiri: “Piyaati ponkotsitakaanti oyaari kitiiyyiri Anankoryaantsiki”.

9 Ikantaiyini irirori: “¿Tsika janta pikowika nonkotsitakaanti?”

10 Ikantzi Jesús: “Aririka pariitzimatatya nampitsiki, ari pintonkiyotyaari atziri aakotzirori ijiñaati kowityaanikiki. Poyaatzishitanakiri irojatzü pankotsiki tsika intyaapaaki.

11 Tsikarika intyaapaaki, pinkantiri ashitawori ipanko: ‘Ikowi jiyoti yotaanari tsika janta jowakaiyaari jiyotaani, joimoshirinkiro kitiiyyiri Anankoryaantsi’.

12 Ari joñaaganakimiro jinoki ipanko, antawo okantaka jiwit-sikaitakiro inkini jowaitya. Ari ponkotsitakaanitiri janta”.

13 Jataiyakini jiyotaani, jiñaakiro okaatzi ikantakiriri, ari jonkotsitakaanitiri joyaari.

14 Okanta imonkaataka jowantyaari, saikapaaki Jesús itsipatakarü jiyotaani.

15 Ipoña ikantakiri: “Tima irootaintsi noñiuro inkimaatsitakaitina, antawoiti nokimoshiritzi owaiyani iroñaaka kiti-ijyiri Anankoryaantsiki.

16 Tima iiro nowitaawo jiroka, irojatzji paata imonkaatan-taiyaari impinkathariwintantai Pawa, aripaiti napiitapairo”.

17 Ipoña jaakotakiro jimiriitari, ipaasonkiwintakiro, ipakotakiri jiyotaani, ikantakiri: “Piro jiroka, pantitaiyaawo pikaataiyini.

18 Tima iiro niritaawo naaka, irojatzji paata aririka imonkaataiya impinkathariwintantai Pawa”.

19 Ipoña jaanakiro tanta, ipaasonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri jiyotaani, ikantzji: “Poyaawo, nowatha inatzi, tima iro kamawintimini. Irootaki pinkinkishiritapiintantinani”.

20 Ari ithonkakiro jowaiyani, jaakotakiro jimiriitari, ikantzji: “Niraani inatzi, irootaki shitowatsini onkantya jawisakotantaiyaari oiyiki atziri. Irootaki oñaagantaironi owakiraari ankajyaakaawakaiyaari.

21 Imapiro nokantzji: Pikaataiyakini patyootana, tzimatsi apaani pithokashitinani jaakaantina.

22 Tima imapiro impiyakotya Itomi Atziri, ari matzji-maitaka ikowaitakiri pairani. Iro kantacha. ¡Inkantamachiitiri aakaantirini!”

23 Ipoña jiñaanatawakaiyanakani jiyotaani, ikantzji: “¿Iitakama matironi?”

Iita ñaapirotachani

24 Ipoña jiñaanatawakaiyakani jiyotaani, ikantzji: “¿Iitama ñaapirotachani paata?”

25 Ipoña ikantanaki Jesús: “Piyotaiyini iiroka tsika ikanta pinkatharitatsiri jaka, jompiratanta. Tima ñaapiro ikanta ipashitantayita ikojyika jompiratantantyaari.

26 Iiro pimatziro iirokaiti aririka piñaapirooyitya iroñaaka, aña pinkimitakotyaari iwiyaantawori itzimi. Aririka piji-watakaanti, pinkimitakotyaari ompirataari.

27 ¿Iitama ñaapirotachari? ¿Tiima iriitaki ñaapirotacha kimitariri oyaawintachari jantawaitaitiniri? Irooma naaka nokimitakaanta pantawaitakaanimi powina.

28 Irooma iirokaiti tsipatapiintakinari, noñaayitzirowa okaatzji pomirintsitzimoyitakinari.

29 Irootaki noshinitanzimirori pimpinkathariwintanti, ikimitaakinawo Ashitanari naaka ishinitakinawo.

30 Ari piñiuro ankaati owaiya, arawaitai tsika nompinkatharitari. Ari pinkimitaiyaari pinkathari isaikantawo owaniinkakitachari isaikaminto,

pimpinkathariwintairi maawoni incharinintayityaari Israel, kaatatsiri 12 jinashiyitawo”.

Ikinkithatakotziro Jesús jookawintanti Pedro

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ Ipoña Jesús ikantanakiri jiyotaani: “Simón, ikamitanta-kimi Satanás jiñaantashiritimi, inkimitakaantimi jotikakitatyi-imimi.*

³² Iro kantzimaitacha oiyiki namanakowintakimi iiro powajyaantantawo pikimisantani. Tima aririka pimpiyashiritapaaki, irokataki aawiyashiritakaapaakirini pijyininka”.

³³ Ari jakanaki Simón ikantanaki: “Aña ayimatakina Pinkatharí ankaati jomontyaiti, aritaki ankaati iijatzi jowamagaitai”.

³⁴ Ipoña japiitanakiro Jesús ikantziri: “Pedro, nonkantimi, iroñaaka tsiniri, tikiraata jiñiita tyoopi, mawajatzi papiitiro pinkantaki: ‘Tii noñiiri Jesús’ ”.

Thaatintsi ipoña osataamintotsi

³⁵ Ipoña josampitanakiri Jesús ikaatzii jiyotaani, ikantziri: “Chapinki notyaantantzimiri tii paanaki pithaati, tii paanaki pi-zapato-ti. ¿Oitama kowityiimotakimiri?” Ikantaiyini irirori: “Tikaatsitya”.

³⁶ Ipoña ikantziri iijatzi: “Kamiithatatsi iroñaaka payiro pithaati. Iriima kaari tzimatsini josataaminto, impimantiro iithaari, jamanantantyaari.

³⁷ Tima imapiro imonkaatya okaatzii josankinatakoitakinari pairani, kantatsiri:

Ari intsipataitakiri kaaripiroshiriri.

Iiro okantashita jiroka, ontzimatyii imonkaatya”.

³⁸ Ikaimaiyanakini jiyotaani: “Pinkatharí, tzimatsi jaka apiti osataamintotsi”. Ikantzi Jesús: “Aritapaaki”.

Jamana Jesús Getsemaní-ki

(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹ Ipoña ikinanai Jesús otzishiki Olivo ikimitapiintziro, ari itsipatakari jiyotaaniiti.

⁴⁰ Ikanta jariitaiyakani janta, ikantapaakiri jiyotaani: “Pamanaiyaani iiroka jaka inkimpoyaawintantaitimiri otzimikari inkinakaashitakaitimiri”.

* **22:31** Ikantakoitziri jaka jotikakitatyiimimi, ari ikimitaitzirori trigo-pani jotikakiitziro. Tima aririka jotikakiitakiro, iyoshuitanatya opintakiiriki kaari ompantyaawoni. Irootaki joyyakaawintaitantariri jiyotaaniiti ikimitakotawo jotikakiitziro trigo-pani. Tima ari jiñaitziri tii jimatziro inkamiithashiriti.

41 Ari jawisaniintanaka irirori. Otzirowapaaka kipatsiki, amanapaaka.†

42 Ikantzi jamana: “Ashitanarí, iroorika pikowakaanari, paawiyakainawo pookakaawintinarimi nonkimaatsityaari. Iiro pantanawo nokowawitari naaka, aña iro pantiri okaatzi pikowakaakinari iiroka”.

43 Ari jomapokapaaka maninkari poñaachari inkitiki, ish-
intsishiritakaapaakiri.

44 Tima antawoiti okantzimoshiritanakari, jamanapirotanaka. Iro oshitowantanakari imajawinka okimiwaitanakawo iraantsi opitinkapaaka kipatsiki.

45 Ikanta jamanaka, piyapaaka, jiñaapaatziiri jiyotaani jimagaiyini okantakaawo jowashiritaiyani.

46 Ikantapaakiri: “¿Iitama pimaantari? Pinkakitaiyini, pamaña iiroka inkimpoyaawintantaitimini otzimikari inkinaashitakaitimiri”.

Jagaitakiri Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

47 Jiñaawaiminthaitzi Jesús, jiñaashitakari pokaiyaintsiri. Iri iiwatapaintsiri Judas ikaawitapiintari 12 jiyotaani. Jontsi-tokapaakari Jesús inthopootiri.

48 Ipoña Jesús ikantawakiri: “Judas, ¿Arima pipithokashitari Itomi Atziri pithopootapaakiri?”

49 Ikanta jiñaawakiro ikaatzi itsipatakari Jesús, ikantanakiri: “Pinkatharí, thami ampiyatantyaari osataaminto”.

50 Akotanaki, itotsitakiri ikimpita saikatsiri jakopiroki jompiratani ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari.

51 Ari ikantzi Jesús: “Aritapaaki, iiro pimaamanitziri”. Ipampitsitairi ikimpita, ishitakotanai itowitakari.

52 Ipoña Jesús ikantanakiri ikaatzi pokashitakiriri, ijiwari Ompiratasorintsitaari, aamaakowintawori tesorintsipanko, Antaripiroriiti, ikantziri: “¿Naakama koshintzi pamashitantanari posataaminto, pipajaminto?”

53 ¿Tiima piñaawitapiiintana tesorintsipankoki niyotaantzi? ¿Kaarima paantana janta? Aritaki onkantya, tima aripaiti jimatakaimiro iroñaaka tsiniriwiri kaari pantzi pairani”.

Ikantzi Pedro: “Tii noñiiri Jesús”

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

54 Ikanta joojoitanakiri Jesús, jagaitanakiri isaiki ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari. Impoitatsi Pedro irirori jonyaatakowintziri jantyaatsikiini Jesús.

† 22:41 Kantakotachari jaka jawisaniintanaka, tima jawisanaki kapichi Jesús, tii osamani jiyaati, okimiwaitakawo iwiya osanthatziranki aririkami jookaitiro mapi.

⁵⁵ Ipoña jowaampataitaki paampari pankotsinampiki, jakitsitaiyani. Ari isaikitapaaka iijatzi Pedro jakitsita.

⁵⁶ Okanta tsinani ompirataawo, oñaapaakiri Pedro isaiki jakitsita. Okimpoyaapaakiri, ari okantzi: “¿Tiima irijatzi jirika itsipatapiintakari Jesús?”

⁵⁷ Ikantanaki Pedro irirori: “Tii noñiiri”.

⁵⁸ Okanta osamaniityaaki, ikinapai pashini, ikantapairi Pedro: “¿Tiima iijatzi iiroka ari pikaatziri Jesús?” Ikantanai Pedro: “Tii naaka”.

⁵⁹ Iro osamani iijatzi, tzimatsi pashini kantapaakiriri Pedro: “Imapirotiya iirokatakiki tsipatariri Jesús chapinki, tima Galilea-jatzi pinatzi”.

⁶⁰ Ipoña ikantanai Pedro: “Tii niyotziri pikantanari”. Ari-paiti jiñaanaki tyoopi.

⁶¹ Ari ipithokapainta Jesús, jaminapaintziri Pedro. Irojatziki inkishiritantanakari Pedro ikantakiranki: “Tikira jiñiita tyoopi, mawajatziki pinkanti: ‘Tii noñiiri Jesús’”.

⁶² Shitowanaki jokokiroki, antawoiti jiraawaitanaka.

Ipajawaitaitziri Jesús

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³ Ikanta jirikaiti ikaatziki aamaakowintakotariri Jesús, ishi-rontaminthawaitakari, ipoña ipajawaitziri.

⁶⁴ Jotzimikapootakiri, jompojapoowaitzimaitari, ikantziri: “¿Tiima Kamantantaniri pinatzi, incha piyoti iita ompojapootakimiri?”

⁶⁵ Tzimatsi oiyiki oita ikantawaitziriri kaaripirori ñaantsi.

Japatowintaitari Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶ Ikanta okitiijyitamanai, apatotaiyakani ijiwaripirori Ompiratasorintsitaari itsipatakari Antaripiroriiti, ipoña Yotzinkariiti. Ari jamaitakiri Jesús, josampiitakiri, ikantaitziri:

⁶⁷ “Pinkantina, ¿Iirokatakima Cristo?” Ari ikantzi irirori: “Aririka nonkantakimi, iiro pikimisantana.

⁶⁸ Aririka nosampitimi, tima iiro pakana, iiro pipakaana iijatzi.

⁶⁹ Iro kantzimaitacha itanatyaawo iroñaaka, ari jiñiiri Itomi Atziri isaiki jakopiroriki Pawa joñaagantairo ishintsinka”.

⁷⁰ Ipoña ikantaiyanakini ikaatziki apatowintakariri: “¿Iirokatakima Itomi Pawa?” Ari ikantzi Jesús: “Iirokatakiki kantatsi naakatakiki”.

⁷¹ Irojatziki ikantantaiyanakarini: “¿Iitama ankowiri iroñaaka? Aakatakiki kimakiriri ikantakiri”.

23

Jagaitanakiri Jesús Pilato-ki

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

¹ Ipoña ikatziyaiyanaani ikaatzi apatotainchari, jaanakiri Jesús Pilato-ki.

² Ikantapaakiri Pilato: “Jirika atziri oiyiki jowaaripiro-takiro nampitsi, ikaminaakiri atziriiti iiro ipantaari kiriiki pinkathari César, ikantaki iijatzi Cristo jinatzi iri pinkathar-itatsiri”.

³ Ipoña Pilato, josampitanakiri irirori, ikantziri: “¿Irokama iwinkathariti Judá-mirinkaiti?” Ari jakanakiri ikantzi: “Irootaki pikantakiri”.

⁴ Ikantziri Pilato Ompiratasorintsitaari, iijatzi maawoni atziriiti: “Tikaatsitya noñi oitya inkinakaashitatyaaari jirika”.

⁵ Iikiro ishintsitanakitzi jwaripaini ikantzi: “Oiyiki ikaminaantaki jirika imaamanitanti atziriiti nampitsiki, jitanakawo Galilea-ki irojatzi iroñaaka jaka Judea-ki”.

Jowawisaitakiri Jesús janta Herodes-ki

⁶ Ikanta ikimawaki Pilato ikaminaantaki Galilea-ki, josampitakowintanakiri Jesús iriirika Galilea-jatzi.

⁷ Ikimatzi ikantaitzi iriitaki. Jowawisaakiri Herodes-ki ipoki irirori jariita Jerusalén-ki.

⁸ Ikanta Herodes jiñaawakiri Jesús, antawoiti ikimoshiritanaki, tima oiyiki ikowawitapiintaka jiñiiri, oiyiki ikimakow-intakiri iijatzi okaatzi jantayitakiri, ikowapirotaki jiñiiri irirori intasonkawintanti.

⁹ Oiyiki josampitawakiriri. Tii jakimaita Jesús.

¹⁰ Ari isaikitakari ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari Yotantaniriiti, oiyiki ikantakowitakariri.

¹¹ Ikanta Herodes itsipatakari jowayiriti irirori, imanintashiritanakiri, ikawiyawaitanakiri. Ikithaatantakariri iroopirori kithaarintsi, joipiyairi isaiki Pilato.

¹² Aripaiti jaapatziyanakari Herodes jirika Pilato, tima pairani owanaa ikisaniintawakaawitaka.

Jiyakowintaitziri Jesús

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.38-19.16)

¹³ Ipoña Pilato japatotakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipataakiri ikaatzi jiwatakaantatsiri nampitsiki, iijatzi maawoni atziriiti.

¹⁴ Ikantakiri: “Aña pamawitakinari jirika atziri owaaripiroironimi nampitsi, nosampisampiwitakariri, tii noñiiri onkaaripiroti okaatzi jantakiri ikantakoyiitziriri.

¹⁵ Ari ikimitaka iijatzi Herodes, tima notyaantawitakanari irirori. Tikaatsitya janti jirika atziri inkini owamaakaaniri.

¹⁶ Apa nompajatakaantakiri naaka, nompakagairi”.

17 Iro jamitapiintari Pilato joimishitowakaantzi apaani aakaantaari kitijyiriki joimoshirinkaita.

18 Iro kantzimaitacha ikantaiyanakini atziriiti: “¡Tii nokowiri jirika! ¡Iri poimishitowakaanti Barrabás!”

19 Jirika Barrabás iri jomontyaitziri okantakaantziro itsitokantaki imaamanitakiri pinkatharitatsiri nampitsiki.

20 Ipoña japiiwitakari Pilato tima ikowawitaya irirori impakaakantirimi Jesús.

21 Japiitzimaitanakawo atziriiti ikaimaiyini: “¡Pimpaikakotakaantiri, pimpaikakotakaantiri!”

22 Iro mawajatzi japiiwitakawo Pilato josampitantzi: “¿Litama kaaripirori jantakiri jirika? Tikaatsitya oitya jantiri, iiro okantzi owamaakaantashityaari. Apa nompajatakaantashityaari, jiyaataita”.

23 Iikiro ishintsitatzii atziriiti ikaimaiyini, ikowi impaikakoitiri Jesús. Iro japiipiintanakiri ikaimaiyini iijatzi ijiwari Ompiratasorintsitaari, jimatakari.

24 Irojatzii jantantakawori Pilato okaatzii ikowakiri.

25 Jomishitowakaantakiri tsitokantzinkari maamanitziriri jiwatakaantatsiri nampitsiki, tima iri ikowaiyakirini atziriiti. Ishinitakiniri inkantawaitiri Jesús ikowakiri iriroriiti.

Ipaikakoitakiri Jesús

(Mt. 27.32-56; Mr. 15.21-41; Jn. 19.17-30)

26 Ikanta jagaitanakiri Jesús, itonkiyotaitakari iitachari Simón poñaachari Cirene, ari jariita irirori ipoñagaawo jowaniki, ishintsiwintaitakiri inatanakiro impaikakoitanyaariri Jesús.

27 Ojyiki atziri oyaatakowintanakiriri Jesús. Tzimatsi tsinani iraaotanakariri.

28 Ari jaminapaintziro Jesús okaatzii tsinani iraaotakariri, ikantziro: “Jerusalén-jato, iiro piraakowaitashitana naaka, aña piraakotaiya iiroka, iijatzi powaiyaniiti.

29 Tima irootaatsi piñiiro inkantayiiitai: ‘Kimoshiri inatyi tsinani kaari owaiyantatsiri, othotaawaitashitantakari.

30 Impoña inkaimayiiitai, inkantaiti: “Pintaankashitina otzishi, pinkitatinaata”.

31 Tima piñaakiro tsika ikantaitakiro inchato añiinkawo, aña iro jowatsipiroiti kaminkawo”.

32 Ari jagaitanaki iijatzi apiti kaaripiroshiriri itsipaitanakiri Jesús intsitokaitiri.

33 Ikanta jariitakaitapaakari jiiitaitziro atziriitoni, ari ipaikakoitakiri. Jowatzikakoitaki apaani kaaripiroshiriri jampatiki, iriima pashini jakopiroriki.

34 Ari ikantzi Jesús: “Ashitanarí, tii jiyotzi oita jantziri ki-maatsitakaakinari, pimpiyakotiri”. Ipoña jagaitakiro iithaari Jesús ipawakaakawo, ikimitakaantakiro jiñaaritaita.

35 Irojatzí jaminaiyakini atziriiti. Jimatsitakawo jiwatakaantatsiri nampitsiki, joitsinampaawaitakiri Jesús, ikantziri: “Jowawisaakotziri pashini, ¿kaarima jimatantawo jowawisaakotya irirori? Aña iriimi Cristo jiyoshiitani Pawa, ari jimatakiromi”.

36 Ari jimatsitakawo iijatzi owayiriiti, ithainkakiri Jesús, jamakotakiniri kipijyaari.

37 Ikantapaakiri: “Incha powawisaakotya, imapirorika iiroka iwinkathariti Judá-mirinkaiti”.

38 Tzimatsi osankinarintsi ikintakoitakiri jiñokiini ipatzi-itoki, iñaaniki Judá-mirinka, iñaaniki Roma-jatzi, iñaaniki iijatzi Grecia-jatzi, okantzi: “IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI”.

39 Ari jimatsitakawo iijatzi jiñaanaminthatziri apaani kaaripiroshiriri tsipatakariri ipaikakota, ikantziri: “Irokatakirika Cristo, powawisaakotya, powawisaakotsitaina naaka iijatzi”.

40 Irojatzí jakantanakari pashini kaaripiroshiriri, ikisanakiri ñaanatakiriri Jesús, ikantziri: “Pimatsitawoma iiroka tii pipinkathatziri Pawa, ari akaatakiri jowasankitaayitai.

41 Tima tzimatsi antakiri aaka añaantakawori jowasankitaayitai. Iriima jirika jowasankitaashiitakari, tikaatsi kaaripirori janti”.

42 Ipoña jaminanakiri Jesús, ikantziri: “Pinkatharí, iiro pimaijantana paata aririka pimpiyi pimpinkathariwintantai”.

43 Jakanaki Jesús, ikantzi: “Imapiro nonkantimi, aritaki pintsipatapaiyaana iroñaaka iiroka janta tsika ikimoshiriitapai”.

44 Ikanta itampatzikatapaaki ooryaatsiri, omapokashitapaaka otsiniritanaki, irojatzí jyiitiini ithapirootanaka ooryaa.*

45 Ari itsiwakanakiri ooryaatsiri. Okanta janta tasorintsipankoki, sagaanaki niyanki tontamawotatsiri ithatashiitzirori.

46 Irojatzí ikaimantanakari Jesús shintsiini, ikantzi: “Ashitanarí, paawakinawo noshiri”. Ithonka jiñaawaitanakiro jiroka, kamanaki.

47 Ikanta ijiwari owayiri katziyawintakariri jiñaakiro okaatzi awisaintsiri, antawoiti ithaamintawintanakari Pawa, ikantanaki: “Imapirotatyaama ikamiithashiritzi jirika shirampari”.

* 23:44 Iro ikantaitziri pairani: jiwiyaanaka ooryaa 6, ari omapokapaaka otsiniritanaki irojatzí jiwiyaanaka ooryaa 9.

48 Iijatzi ikaatzi ñaayitakirori awisaintsiri, okatsitzimoniintanakiri jiyaayitai.†

49 Iriima ikaatzi ñaapiintakiriri, iijatzi tsinanipaini, tsipatakariri ipoñaantakari Galilea-ki, intaina ikatziyaiyakani jaminakotakiri oita awisaintsiri.

Ikitaitakiri Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

50 Ikanta José poñaachari nampitsiki Arimatea saikatsiri Judea-ki, kamiithashiri jinatzi jirika, iriitaki itsipatapiintari japatota jiwariiti Judá-mirinka,

51 tiimaita inimotziri okaatzi ikantawaitaitakiri Jesús, tima oiyiki joyaawintakari irirori Pawa impinkathariwintantai.

52 Jiyaatashitakiri Pilato, ikantapaakiri: “Pishinitinari Jesús, nonkitatairi”.

53 Ipoña ikintakoryaakotairi, iponatantakari manthakintsi, ikitatakiri ikiyaitziro impiitanaki, kaari ikitatantaita kaminkari.

54 Tima irootaki kitiiyyiri jaminantapiintaitari joyaari oñaatamani kitiiyyiri jimakoryaantaitari.

55 Okanta tsinanipaini tsipatakariri ipoñaantakari Jesús Galilea-ki, oyaatakowintanakiri, oñaakiro tsika ikanta jomaryaitapaintziri ikitaitakiri.

56 Okanta opiyaiyapaakani iwitsikayitakiniri kasankaari. Imakoryiyakini, tima iro kitiiyyiri ikantakaantaitziri jimakoryaantaityaawo.

24

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

1 Okanta okitiiyyitamanai domingo, ananinkamanai tsinani iyaati impiitamooki tsika jomontyaakoitakiri Jesús, aanakiro kasankaari iwitsikakiri chapinki. Ari okaatakiri iijatzi pashinipaini tsinani.

2 Okanta aminawitapaaka, oñaatzi otainkanaki mapi jashitantaitakawori omoona.

3 Tyaapaaki inthomainta, tii oñaapairi tsika jowakowitakari.

4 Oiyiki othaawanaki. Oñaashitakari ikatziyimotapaakawo apiti mainari, shipakiryaa okantaka iithaari.

† 23:48 Kantakotachari jaka “okatsitzimoniintanakiri”, iro kantakotajaantachari jompojashipaniitanakitya jirika atziri. Tima irootaki jamiyitari Judá-mirinkaiti aririka onkatsitzimoshiritiri tsikarika oitya. Inashita okaatzi amitari aakapaini aririka ampojashipaniitya, tima asagaawintawaitatya.

5 Tima othaawanakitzi, otzirowashitanakari. Ari ikantziro: “¿litama paminaminatantariri añagatsiri kaminkarimooki?”

6 Tii isaiki jaka, aritaki añagai. Pinkinkishiritiro okaatzi ikantakiri isaikantawitari Galilea-ki.

7 Ikantziranki: ‘Irootaintsi jaakaantaitiri Itomi Atziri, im-paikakotiri kaaripiroshiriri atziri. Awisawitaya mawa kiti-ijyiri, aritaki jañagai iijatzi’ ”.

8 Ari okinkishiritaiyanakironi iroori okaatzi ikantakiri Jesús.

9 Opiyapithatanakawo omoona, okamantapaakiri 11 jiyotaani Jesús iijatzi pashinipaini.

10 Jiroka okaatzi tsinani: María Magdala-jato, Juana, María inaanati Jacobo opoña pashinipaini tsinani, irootaki kaman-tapaakiriri otyaantapiroriiti.

11 Iro kantzimaitacha ikaatzi okamantawitapaakari, tii ikimisantzziro, jiñaajaantaki okantashiwaita jirokaiti tsinani.

12 Ikanta Pedro, jatanaki omoonakiki irirori, ishiyapirotanakitya. Jaminawitapaaka inthomainta omoonaki, jiñaapaatziro omaryaaka manthakintsi iponataitantakariri. Iyokitzi ikanta jiñaapaakiro, piyaa pankotsiki.

Aatsi jatachari Emaús-ki
(Mr. 16.12-13)

13 Tikira osamanitzi, janiitaiyini apiti jiyotaani Jesús jiyaatiro nampitsiki iitachari Emaús. Tii osamanipirotzzi osaiki Jerusalén okaatzi 11 kilómetro.*

14 Iro ikinkithatakotaiyini janiitzi okaatzi awisaintsiri.

15 Ikinkithawaiminthaitzi janiitaiyini, pokapaaki Jesús irirori itsipatapaakari janiitzi.

16 Iro kantzimaitacha jirika jiyotaani, kimiwaitaka jotz-imikaitatyirimi jokiki, iiro jiyotantawaari.

17 Ikantapaakiri: “¿litama pikinkithatakotziri paniitaiyini? ¿litama powashiriniintantari?”

18 Ari jakanaki apaani jiiitaitziri Cleofas, ikantanaki: “¿Irokama apintzi kaari yotakotironi okaatzi awisaintsiri Jerusalén-ki?”

19 Ikantzi: “¿litama awisaintsiri?” Ari ikantaiyini jiyotaani: “Iri Jesús jiiitaitziri Nazaret-jatzi, tsika itzimi jotyaantakiri Pawa, inkamantantaniririti, iri jiyotawaki atziriiti. Tima okaatzi jantayitakiri, okaatzi ikantayitakiri iijatzi, ari joñaagantziro ishintsinka.

* 24:13 Iro ikantakoitziri jaka 11 kilómetro, ikantaitziro pairani 60 estadio.

20 Iro kantzimaitacha jaakaantakiri ijiwari Ompirata-sorintsitaari itsipatakari pinkathariiti, jowamaakaantakiri janta ipaikakoitakiri.

21 Aña noñaajaantawitaka naakaiti iri ookawintairini maawoni ayyininka. Irootaki mawatatsiri iroñaaka kitiiyyiri jowamaantaitakariri.

22 Tzimayitatsi tsinani nokaatapiintziri omapokashitakinari, ananinkamanai omoonakiki.

23 Tii oñaapairi jowakowiitakari Jesús, opiyaa okamantantapai, okantzi: ‘Noñaaki maninkari, ikantakina: “Añagai Jesús”.’

24 Ari jiyaataiyanakini nokaataiyini janta omoonaki, jiñaapaakiro okaatzi okantaiyakirini tsinani, tii jiñiimaitapaari Jesús”.

25 Ari jakanakiri irirori, ikantanakiri: “¡Tiitya piyotanitzii irokaiti, oyyiki pithainkashiritakiro okaatzi ikamantantayitakiri Kamantantaniriiti!

26 Aña iro kowapirotacha awijyimotiri Cristo jirokapaini, isaikai jowaniinkawoki”.

27 Ari jitanakawo joñaayiniri okaatzi osankinayitainchari tsika ikinkithatakoitziri Cristo, opoñaanakawo josankinariki Moisés japirotakiniri okaatzi josankinayitakiri maawoni Kamantantaniriiti.

28 Ariitaiyakani nampitsiki tsika joshiritawo. Ari ikowi Jesús jawisanakimi irirori kimiwaitaka jiyaatatyimi intaina.

29 Ikantaiyirini jirika apiti: “Iro pawijyi, ari pisaikanaki. Tima tsiniriityaaki”. Irojatzii isaikantanakari Jesús pankot-siki isaikapaaki.

30 Ipoñaashitaka isaikaiyini jowaiyaani, jaakiro Jesús tanta, ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipayitakiri.

31 Aripaiti jiyotakaayitanairi iriitaki Jesús. Iro kantzimaitacha Jesús ipiyashitanaka, tii jiñaawairi tsika ikinaki.

32 Ikantawakaiyani: “¿Tiima thaamintashiri pikanta ikinkithawaitakai aatsiki, ikinkithatakotairo osankinarintsi iijatzii?”

33 Tii isaikanaki, piyanaka Jerusalén-ki. Jiñaapaatziiri ikaatzira 11 jiyotaani japatotaiyani, itsipayitakari ikaatapiintaiyini.

34 Ikantaiyini: “Imapiro jañagai Awinkathariti. Tima joñaagaari Simón”.

35 Ikamantantapaakiro irirori okaatzi awijyimotakiriri aatsiki, tsika okanta jiyotantaariri ipaasoonkiwintapairo tanta.

Jesús joñaagari jiyotaani

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

36 Ikinkithawaiminthaitzi jiyotaani, osatikapaaka Jesús, jiwithatapaakari ikantziri: “Pisaikaita kamiitha”.

37 Antawoiti ithaawaiyanakini, jiñaajaantaki iri shiritsi ñaanatziriri.

38 Ipoña ikantanakiri iijatzi: “¿litama pithaawantari? ¿litama pikisoshiriwintantanari?”

39 Pamininawo nako, iijatzi noitzi, naakataki. Potirotina, pimpampoyiina. Tima shiritsi tii otzimi iwatha, tii otzimi itonki. Irooma naaka tzimatsi”.

40 Joñaayimaitari jako iijatzi iitzi.

41 Okantakaakari ithaamintanaka tii ikinkishirita aña irii-witaka Jesús. Iikiro josampitanakitziiri, ikantziri: “¿Tzimatsima oyaari?”

42 Ipatiakiri tzimagaantatsiri shima itsipataitakiniri iyaaki pitsi.

43 Jaawakiri Jesús, jiñaakiri ikaatzi jiyotaani jowakari.

44 Ari ikantzi: “Irootaki nokantsitakimiri iiniro notsipayitzimi. Ontzimatyii imonkaayitya okaatzi josankinatakoyitakinari Moisés-ni, Kamantantaniriiti, ipoña Salmo”.

45 Ikimathatakaakiri Jesús okaatzi osankinatakoyitainchari.

46 Ikantziri: “Irootaki josankinaitakiri. Ontzimatyii inki-maatsitakaityaari Cristo, iro awisawitatya mawa kitiiyiriri aritaki jañagai.

47 Ontzimatyii inkinkithatakoitairo nowairo maawoniki kipatsi, ari jitaitanatyaawo Jerusalén-ki. Ari onkantya jowajyaantantaityaawori kaaripirori jantayiitziiri, impiyakoitairi iijatzi.

48 Iirokataka ñaayitironi jiroka.

49 Ari piñaakiri notyaantimiri ikajyaakaakimiri Ashitanari. Ari pisaikaiyawakini jaka Jerusalén-ki, irojatzi ishintsitakaantimiri poñaachari inkitiki”.

Itzinaantanaari Jesús inkitiki

(Mr. 16.19-20)

50 Ipoña Jesús jaanakiri jiyotaaniiti janta Betania-ki. Ari itzinaawakotanaka, itasonkawintanairi.

51 Ikanta itasonkawintakiri, jomapokashita itzinaana inkitiki.

52 Ikanta ipinkathataiyanakirini jiyotaani, piyaiyaani Jerusalén-ki, antawoiti ikimoshiritaiyanakini.

53 Ari ikantaitanakityaani ithaamintawintanakari Pawa janta tasorintsipankoki. Ari onkantyaari.

KAMIITHARI ÑAANTSI JOSANKINATAKIRI JUAN

Jatziritaki jiiitaitziri “Ñaantsi”

¹ Owakiraa itantanakari jiwitsikantaitzi pairani, aritaki tzimaki jiiitaitziri “Ñaantsi”. Ari itsipatari Pawa. Tima Pawa jinatziri irirori.

² Iriitaki itsipatakari pairani Pawa owakiraa itantanakari.

³ Iriitaki witsikajaantakirori maawoni tzimayitatsiri. Tikaatsi apaani tzimayitatsiri kaari jiwitsikajaanti irirori.

⁴ Ikimitakowaitakari kitainkari ikitainkatakotairi atziriiti onkantya inkañaanitantaiaari.

⁵ Ikimitakotapaakari kitiijiyiinkatakotantatsiri otsinirik-itzi. Tiimaita ikitsirinkiri joitsiwakawakiri kimitakotakawori tsinirikiri.

⁶ Pairani jotyaaantaki Pawa shirampari, jiita Juan.

⁷ Iriitaki kinkithatakotapaakirini jiiitaitziri “Kitainkari”, ari onkantya inkimisantaitantyaawori maawoni jiyotaantiri.

⁸ Jirika Juan kaari jiiitaitziri “Kitainkari”. Aña iriitaki pokaintsini ikinkithatakotakiri.

⁹ Tima aritaki pokataiki jaka kipatsiki mapirotzirori ikimitakotari kitainkari, iriitaki kitiijiyiinkatakotairini atziriiti.

¹⁰ Isaikapaintzi kipatsiki. Tima iriitaki witsikakirori kipatsi. Iro kantzimaitacha tii jiyotawakiri atziriiti.

¹¹ Isaikimowitapaintari iyyininkamirinkaiti. Iro kantacha tii jaawakiri kamiitha.

¹² Iriiima ikaatzi aawakiriri kamiitha, pairyaapiintanairiri ikimisantairi, iriitaki ishinitaki Pawa intomitaiyaari.

¹³ Itomi jowajaantairi Pawa. Tiimaita ojoyawo itomitantapiinta atziriiti, inintakaanikiini, ikowi jowaiyantawaiti. Aña iri Pawa kowashitainchari intomitantya.

¹⁴ Jirika jiiitaitziri “Ñaantsi”, jatziritaki, isaikimotapaintai. Nishironkapirowaitantaniri jinatziri. Tyaaryoori inatziri iñaanitari. (Naakaiti ñaajaantakirori itasorinka, ari okimitajaantakawo itasorinka japintziti itomi Ashitariri.)

¹⁵ Iriitaki ikaimakaimawintapaakiri pairani Juan, ikantapaaki: “Jirika nokinkithatakotakiri pairani, nokantaki: ‘Aatsikitaki poyaatapaakinani, janaakowaitakina naaka, tima iri itakawo pairani tikiraamintha notzimi naaka’ ”.

¹⁶ Tima kamiithapirowaitaki irirori, irootaki añaantayitaawori maawoni inishironkapirowaitapiintai.

17 Pairani, iri Moisés-ni josankinatakaawiitakari Ikan-takaantaitani. Iriima Jesucristo iriitajaantaki nishironkayitairi, irijatzi ñaawaitapiintairori tyaaryoori.

18 Tikaatsi matironi jiñiiri Pawa. Iriima japintziti itomi Ashitairi, saikimotajaantairiri, iriitaki kamantairi aakaiti ayotantaari tsika ikanta irirori.

Ikamantantakiri Juan owiinkaantantaniri

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

19 Ikanta Judá-mirinkaiti nampitawori Jerusalén-ki, jonyaantaki Ompiratasorintsitaariiti itsipataakiri Leví-mirinkaiti, jiyaati josampitiri Juan, inkantapaakiri: “¿Tsika piitaka iiroka?”

20 Tii jimanakota Juan, ikamantantaki, ikantzi: “Tii naaka Cristo”.

21 Ipoña japiitaitziri josampiitziri, ikantaitziri: “¿Tsikama piitayaaka? ¿Iirokama Elías-ni?” Ikantzi Juan: “Tii naaka”. Iikiro ishintsitaitatzi josampiitziri: “¿Iirokama Kamantantaniri noyaakoniintani?” Ikantzi: “Tii”.

22 Ari ikantaitziri: “¿Tsikama piitaka iiroka? Pinkamantina, inkini nonkamantapairi otyaantakinari. Incha pinkinkithatakotya”.

23 Japiitanakiro Juan, ikantzi: “Naakataki kaimakaimatapaintsiri otzishimashiki, nokantantaki: ‘Powamiithatainiri Awinkathariti tsika inkinapaaki, pinkimitakaantiro jotampatzikaitziro aatsi’. Irootajaantaki ikinkithatakotsitakari pairani Kamantantaniri Isaías-ni”.

24 Ikanta jonyaantaniiti Fariseo-paini,

25 iikiro josampitanakitziiri, ikantziri: “Tii Cristo pinaty iiroka, tii iiroka Elías, tii Kamantantaniri pinaty iijatzi. ¿Litama powiinkaantantantari?”

26 Ari ikantzi Juan: “Apa nowiinkaamachiitantawo naaka jiñaa. Iro kanzimaitacha tzimatsi pitsipatakari, kaari piyotaiyini,

27 iriitaki poyaatapaakinani. Tii okantaajaitzi inkimitakaantina jimpiratani nonothopaitsitanyaariri i-zapato-ti.”

28 maawoni jiroka, iro awijaintsiri pairani jiiitaitziro Betábara, intatsikirona jiñaa Jordán jowiinkaantantzi pairani Juan.

Joiyyati Pawa

29 Okanta okitiiyyitamanai jiñaaawairi Juan ikinapai Jesús, ikantzi: “Jirika joiyyati Pawa, iri piyakotaironi iyaaripironka atziiriiti.

30 Iriitaki nokinkithatakotsitakari nokantaki: ‘Aatsikitaki shirampari poyaatinani, janaakowaitakina naaka, tima iri itataikawori pairani tikiraamintha notzimi naaka’.

31 Tii niyowitari naaka. Aña iro nopokantakari nowi-inkaantanti, jiyotantyaariri Israel-mirinkaiti”.

32 Jiroka ikantanaki iijatzi Juan: “Noñaataikiri Tasorintsinkantsi ikinapaaki jinoki ikimitapaakari shiro. Jookantapaakari.

33 Tii niyowitari naaka. Iro kantacha otyaantakinari nowiinkaantanti, ikantakina: ‘Aririka piñaaki ijyaawi-inkashitakirini Tasorintsinkantsi jookantapaatyaari iitoki, iriitaki kimitakaantyaawoni jowiinkaantantatyaarimi Tasorintsinkantsi’.

34 Naakajaantaki ñaakiriri, iro nokinkithatakotantariri tima Itomi Pawa jinatzi”.

Itanakawori jiyotaani Jesús

35 Okanta okitiiiyitamanai ari isaiki Juan itsipatakari apiti jiyotaani.

36 Ikanta jiñaawairi Jesús ikinapai, ikantzi Juan: “Jirinta joiyyati Pawa”.

37 Ikimawaki apiti jiyotaani Juan, joyaatanakiri Jesús.

38 Ari ipithokanaka Jesús, jiñaatziiri joyaataiyakirini, ari ikantziri: “¿Tsika piyaatika?” Ikantaiyini irirori: “Rabí (Iro ikantaitziri ‘Yotaanarí’), ¿tsika pinampitawoka?”

39 Ikantzi Jesús: “Pimpoki piñiuro”. Ikanta joyaatanakiri, jiñaakiro tsika inampitawo. Ari jimayimotapaintziri tima aritaki tsiniriityaanaki.*

40 Jirika kimakiriri Juan, oyaatanakiriri Jesús, iriitaki Andrés iririntzi Simón Pedro.

41 Ikanta Andrés, apatziro jiyaatashitanakiri iririntzi, jirika Simón, ikantapaakiri: “Noñaataikiri Mesías (iro ikantaitziri iijatzi, ‘Cristo’).”

42 Ipoña Andrés jaanakiri Simón isaikira Jesús. Ikanta Jesús jiñaawakiri iririntzi Andrés, ikantawakiri: “Iiroka Simón, itomi Jonás. Iroñaaka piitaiya ‘Cefas’”. (Iro ikantaitziri iijatzi, Pedro.)†

Ikaimaitakiri Felipe ipoña Natanael

43 Okanta okitiiiyitamanai, jataki Jesús Galilea-ki. Ari jiñaakiri Felipe, ikantapaakiri: “Poyaatina”.

44 Jirika Felipe, Betsaida-jatzi jinatzi, irojatzii inampi Andrés iijatzi Pedro.

45 Ikanta Felipe, jiyaatashitanakiri Natanael, ikantapaakiri: “Noñaataikiri josankinatakotakiri Moisés-ni janta Ikantakaantaitaniki, josankinatakotsitakari iijatzi Kamantantaniriiti. Iriitaki itomi José, Nazaret-jatzi”.

* 1:39 Kantakotachari jaka “tsiniriityaanaki”, irootaki ojoyawori ikantaitziri pairani “jiwiyaaka ooryaatsiri 10”. † 1:42 Ikantaitziri “Cefas” jiñaaniki Aram-jatziiti, irootaki “Mapi”.

46 Ari ikantzi Natanael: “¿Tzimatsima kamiithashiriri janta Nazaret-ki?” Ikantzi Felipe: “Pimpoki, piñiiri”.

47 Ikanta Jesús jiñaawakiri ipokaki Natanael, ikantzi: “Aat-sikitataiki jirika Israel-mirinkapirori, tii ithiyanita”.

48 Ari ikantzi Natanael: “¿Tsika janta piñaanaka piyotantakinari?” Ikantzi Jesús: “Noñaakimitya tikiraamintha ikaimimi Felipe pisaiki pankirintsitapishiki”.‡

49 Ikantanaki Natanael: “Rabí, ¡Irokataki Itomi Pawa, irokataki Iwinkathariti Israel-mirinkaiti!”

50 Ikantzi Jesús: “Iro pikimisantamachiitantanakari nokantakimi ‘noñaakimi pisaiki pankirintsitapishiki’. Iro kantacha, arimaitaka piñaaki pashini anaironi jiroka”.

51 Ikiro ikantanakitzi Jesús: “Ari piñaakiro ashitaryagaiya inkiti. Ari impiyapiyataiyini maninkariiti jayitashitiri Itomi Atziri”.§

2

Aawakaantsi Caná-ki

1 Okanta mawatapaintsiri kitiiyjiri, ari jaawakaitari nampitsiki iitachari Caná, saikatsiri Galilea-ki. Ari osaikakiri iijatzi inaanati Jesús janta.

2 Ari ikaimakaantaitakiri iijatzi Jesús itsipatakari jiyotaanipaini.

3 Ikanta joimoshirinkaiyani, thaatapaaka imiritaiyarini. Opoña inaanati Jesús, okantanakiri otomi: “Thaatapaaka amiri”.*

4 Ikantzi irirori: “Tsinaní, ¿Iitama pikantantanari naaka? Aña tikira imonkaapaitita noñaagantantya”.

5 Okantanakiri iroori ikaatzi pakotantatsiri: “Pantiro onkaati inkantimiri notomi”.

6 Ari owaka janta 6 kowitzi mapinakitatsiri, iro jowantapiintari Judá-mirinkaiti jiñaa ikiwayitantari inkitiwathatantyaari. Jiroka kowitzi, tzimayitatsi antitachari 50 litro jiñaa, pashini 60 litro.†

7 Ikantanakiri Jesús ikaatzi pakotantatsiri: “Pijaikitiro jiñaa maawoni kowitziki”. Ijaikipiroyitakiro kowitziki.

8 Ipoña ikantzi Jesús: “Pinkitanaki kapichiini, paanakiniri aminakaantzirori oimoshirinkaantsi”. Ari ikantaiyakironi.

9 Ikanta aminakaantzirori oimoshirinkaantsi jirawaki kapichiini jimiriitari piyanainchari ojiñaawita, tii jiyotzi tsika okinapaaki iroopirori imiriitari. Apa

‡ 1:48 Iitachari jaka “pankirintsitapishi”, irootaki ikantaitziri “higuera”.

§ 1:51 Ojyakaawintachari jaka “ashitaryagaiya inkiti”, tima aritaki onkantaki jiñaa yiitairi inkitiwiri, kaari kantawitachani jiñiiitapiintiri. * 2:3 Kantakotachari jaka jimiritaitari, irootaki “vino”. † 2:6 Kantakotachari jaka 50 litro pashini 60 litro jiñaa, irojatzii ojyawori ikantaitziri pairani 2 cántaro pashini 3 cántaro.

jiyotaiyini pakotantatsiri, tima iriitaki jaikitakirori jiña. Ipoña aminakaantzirori oimoshirinkaantsi, ikaimakiri aawakaachari,

¹⁰ ikantziri: “Iro jamitari atziriiti jitapiintawo ipakotantziro tontaari jimiriitari, aririka inkimaniintaiy- atyaani oimoshirinkachari, ari ipakotantaitziro jintaari. Irooma iiroka powaantakawo iroopirori jimiriitari irojatzi iroñaaka”.

¹¹ Jiroka jantakiri Jesús nampitsiki Caná saikatsiri Galilea- ki, iro itanakawori itasonkawintantzi ari joñaagantziro ish- intsinka. Ari ikimisantapirotanakiri jiyotaanipaini.

¹² Okanta okaatapaaki jiroka, jatanaki Capernaum, itsi- patanakawo inaanati, iririntzipaini, iijatzi jiyotaanipaini. Tii osamani isaikapainti janta.

Jomishitowiri Jesús pimantayitatsiri tasorintsipankoki
(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

¹³ Irootzimatai joimoshirinkapiintantawori Judá-mirinkaiti Anankoryaantsi. Jataki Jesús Jerusalén-ki.

¹⁴ Iñaapaakiri tasorintsipankoki yomparitariri ipirapaini, iijatzi ishironipaini. Ari isaikayitakiri iijatzi yomparitariri kiriiki.‡§

¹⁵ Ikanta jiñaapaakiri, jaminthataki Jesús ipajaminto, jomishitowakiri maawoni yomparitachari tasorintsi- pankoki, itsipataakiri ipirapaini. Josokitakiri iiriikiti ikaatzi yomparitariri kiriiki, jotatsinkitsitakiri isaikamintopaini.

¹⁶ Ikantakiri Jesús yomparitariri ishironi: “¡Paanairi pipira! ¡Tii okantzi pinkimitakaantiro ipanko Ashitanari iyompar- intsipanko!”

¹⁷ Ari ikinkithashiritanakiro jiyotaani okaatzi josanki- naitakiri, kantatsiri: Antawoiti nonkisakowintyaawo pipanko.

¹⁸ Ikanta Judá-mirinkaiti ikantanakiri Jesús: “Incha poñaayina pintasonkawintanti noñaantimiri imapiro otzimi pishintsinka pimatantawori jiroka”.

¹⁹ Ikantzi Jesús: “Pimpookiro jiroka tasorintsipanko, ari awi- jawitayya mawa kitiiyiri, ari nontzinagairo iijatzi”.

²⁰ Ikantaiyini Judá-mirinkaiti: “Aña okaatzi 46 osarintsi jantawaitaitzi jiwitsikaitantakawori jiroka tasorintsipanko, ¿ompoña pintzinagairo iiroka onkaati mawa kitiiyiri?”

²¹ Jiroka “tasorintsipanko” ikinkithatakotakiri Jesús, iro ikan- takotzi iwatha irirori.

‡ 2:14 Kantakotachari jaka ipirapaini iriitaki buey ipoña ojya. § 2:14 Ikaatzi pokayitatsiri Jerusalén-ki, jamayitzi iiriikiti ipoñaakaayitari inampiitiki irirori. Iro ikowantari jiyomparityaari iiriikitiki Jerusalén-ki, onkantya jamanantantyaari piratsipaini intainiriri Pawa.

²² Ikanta itzinagaa pairani Jesús, ikinkithashiritanairo jiyotaaniiti ikinkithatakotsitakari. Irootaki ikimisantapirotan-tanakawori Osankinarintsipirori, iijatzi okaatzi ikantayitakiri Jesús.

maawoni jiyoshiritziri Jesús

²³ Iinta isaiki Jesús Jerusalén-ki joimoshirinkaitziro Anankoryaantsi, oiyiki kimisantanakiriri jiñaayitakiri itasonkawintantaki.

²⁴ Iro kantacha Jesús, tii jawintaari jirikaiti, tima jiyoshiritziri maawoni.

²⁵ Tii ikowaajaitzi Jesús inkamantaitiri tsika ikantashiriyitzi atziriiti, aña jiyoshiritziri irirori.

3

Jesús ipoña Nicodemo

¹ Tzimatsi Fariseo jiita Nicodemo, iriipirori Judá-mirinka jinatzi.

² Ikanta jirika jataki tsiniri jiñiiri Jesús. Ikantapaakiri: “Rabí, niyotaiyini iri Pawa otyaantakimiri piyotaayitina, tikaatsi kantironi jantiro poñaagantakiri iiroka, tiirika itsipashiritari Pawa”.

³ Ari jakanaki Jesús, ikantziri: “Incha pinkimisantawakina. Itzimirika kaari apiitaironi intzimai, iiro jiñairo impinkathariwintantai Pawa. Imapiro”.

⁴ Ikantzi Nicodemo: “¿Kantatsima japiitairo intzimai shirampari antaripirotaintsiri? ¿Arima onkantaki intyagai omotziki inaanati, inkini japiitairo intzimai?”

⁵ Ari jakanaki Jesús, ikantziri: “Itzimirika kaari tzimantaiyaawoni jiña, kaaririka intzimakaashiriyitairi Tasorintsinkantsi, iiro jiñairo ipinkathariwintantai Pawa.*

⁶ Ikaatzi jowaiyantziri atziriiti, atziri jinatzi. Iriima ikaatzi tzimantaariri Tasorintsinkantsi, tasorintsishiri ikantanaa.

⁷ Iiro okompitzimotzimi nokantakimi: ‘Ontzimatyii papiitairo pintzimayitai’.

⁸ Okimita tampiyainka otasonkantapiintzi tsika okowakaawo. Pikimawitawo oyamininka, tiimaita piyotzi tsikarika okinapaaki, tsikarika iyaatziro. Ari ikimiyitari iijatzi ikaatzi itzimakaayitairi Tasorintsinkantsi”.

⁹ Japiitanakiro Nicodemo josampitziri: “¿Tsikama okantakotaka jiroka?”

* 3:5 Okaatzi kinkithatakotchari jaka “intzimantaiyaawo jiña”, tzimatsi ojyakaawintachari: Tzimatsi kantatsiri iri kinkithatakotacha owiinkaatanachari jowajyaantanairo kaaripirori. (2) Tzimatsi kantatsiri iro kinkithatakotacha itzimaari iinchaaniki. (3) Tzimatsi kantatsiri iri kinkithatakotacha Tasorintsinkantsi, tima añaakotapiintakiri Tasorintsinkantsi jowjyakaawintaitziri jiña.

10 Ikantzi Jesús: “¿Iiroka, yotaapiintziriri Israel-mirinkaiti, tiima piyotzi tsika okantakota jiroka?”

11 Nokinkithatakotaiyimironi okaatzi niyotakotziri. Nokinkithatakotzimiro okaatzi nokitapiintaiyarini. Iro kantzimaitacha tii pikimisantaiyini iirokaiti nokantayitzimiri. Imapiro.

12 Tii pikimisantana nokinkithatakotzimiro isaawijato, iro owatsipiro iiro pikimisantana aririka nonkinkithatakotimiro inkitijato.

13 Tikaatsi apaani jataintsini inkitiki, apa jirika poñainchari inkitiki. Iri akinkithatakotziri, Itomi Atziri.†

14 Tima pairani Moisés-ni jowatzikakotakiri maanki otzishimashiki, ari inkimitaitiri iijatzi Itomi Atziri, ontzimatyii jowatzikakoitiri irirori,

15 inkañaanitantaiyaari inkaati kimisantairini”.

Jitakotaari Pawa maawoni isaawijatzi

16 “Tima jitakopirotari Pawa isaawijatzi, ishinitakiri japintziti Itomi inkamawintiri, iiro ikaamaniyitai inkaati kimisantairini, aña inkañaaniyitai.

17 Tima Pawa tii iro jotyaantantyaariri Itomi jaka kipatsiki jiyakawintairi isaawijatzi, aña jowawijaakoshiritaatyiri.

18 Ikaatzi kimisantairini Itomi Pawa, iiro jiyakawintaitziri. Iriima kaari kimisantayitaatsini, aritaki jiyakawintairi, okantakaantziro tii ikimisantairi japintziti Itomi Pawa.

19 maawoni kaari kimisantatsini, aritaki jiyakawintairi, tima jantapiintatziro kaaripirori. Tima ipokawitapainta pairani kipatsiki jiiitaitziri ‘Kitainkari’, iro ikowapirotajaanakiri tsinirikiri, jimanintawakiri ‘Kitainkari’.

20 maawoni antayitzirori kaaripirori ikisaniintatziiri jiiitaitziri ‘Kitainkari’. Ikoimintawaita onkantya iiro jiyotakoyitawo jantayitziro kaaripirori.

21 Iriima matapiintanairori tyaaryoori, jawintaapirotari ‘Kitainkari’, iro jiñaitantyaawori jantawaipirotaatyiiniri Pawa”.

Jaapatziyaminthari iimintaitari

22 Ikanta okaatapaaki jiroka, jatanai Jesús Judea-ki itsipayitanaari jiyotaani, ari itsipatakari jowiinkaantantzi.

23 Iijatzi Juan jowiinkaantantzi irirori Enón-ki, okaakitapai Salim, tima janta ari otzimapirotzi jiña. Ikaatzi jatatsiri janta, jowiinkaayitawakiri.

24 Tima tikira jaakaantaitziriita Juan jomontyaitiri.

25 Ikanta kiyopayipaini jiyotaani Juan jiñaanaminthatakiri Judá-mirinka tsika onkantya inkitiwathatantyaari.

† 3:13 Tzimatsi osankinarintsi kantatsiri Itomi Atziri saikatsiri inkitiki.

²⁶ Ipoña jiyaataiyakini isaiki Juan, ikantapaakiri: “Rabí, jirintaranki tsipatakimiri intatsikironta jiña Jordán, pikinkithatakotakinari, jowiinkaantantzi iroñaaka irirori, oiyiki atziriri pokashitziriri”.

²⁷ Ari jakanaki Juan, ikantzi: “Tsika ikanta piñaakiri jirika, tii opoñaashiwaita, aña iri Pawa ñaapirotakaariri.

²⁸ Iirokayitaki kimajaantakinari nokantaki pairani: ‘Tii naaka Cristo, apa jotyaantaitakina niwatapaakiri nonkinkithatakotiri’.

²⁹ Thami nojyakaantimiro: aririka jaawakaitya, iri aapiintzirori tsinani iimintaitari. Iriima itsipaminthari, iiro jiñaapirowaita irirori, apa inkimoshiritanaki inkimaki jiñaawaitanaki jiimitaitari. Ari nokimitsitakari naaka iroñaaka, tii noñaapirowaita, iro kantzimaitacha, antawo nokimoshiritaki.

³⁰ Ikiro jiyaatayi inkimakoitiri jirika, irooma naaka ari nosantzikoityaakoti”.

Poñainchari jinoki

³¹ “Janairi maawoni poñainchari jinoki. Iriima nampitawori kipatsiki, isaawijatzi jinatzi, ikinkithatakotashitapiintawo isaawijato. Iriima poñainchari inkitiki janairi maawoni,

³² ikinkithatakotziro okaatzi jiñiiri, okaatzi ikimiri. Iro kantzimaitacha iiro ikimisantaitziro ikinkithatakotziri.

³³ Iro kantacha inkaati kimisantairini, ari jimatanatya irirori ikinkithatakotanairi Pawa tyaaryoori jinatzi.

³⁴ Ikaatzi jotyaantziri Pawa, jiñaani Pawa ikinkithatakotzi. Tima Pawa jothotyiro jinampishiritakaantantawo Itasorinka.

³⁵ Jirika Ashitairi jitakotari Itomi, jimatakaakiri ipinkathariwintairo maawoni tzimayitatsiri.

³⁶ Inkaati kimisantairini Itomi, ari inkañaanitai. Iriima kaari kimisantairini Itomi, iiro ikañaanitai, apa jatsipitaiyaawo jowasankitagairi Pawa”.

4

Jesús ipoña Samaria-jato

¹ Ikanta Fariseo-paini ikimaiyakini, ikantaitzi: “Tzimaki oiyiki jiyotaani Jesús, jowiinkaataki oiyiki atziripaini, janaanakiri Juan”. Jiyotaki Jesús ikimaiyakini Fariseo.

² (Kaarimachiini Jesús owiinkaantantatsini, aña jiyotaani owiinkaantantatsiri.)

³ Irootaki Jesús ishitowantanakari Judea-ki, ipiyaawo Galilea-ki.

⁴ Ari iintathakitziro inkinanairo iipatsitiki Samaria-jatzi.

⁵ Irojatzí jariitantakari nampitsiki saikatsiri Samaria-ki oita Sicar, iro tsipanampitawori iipatsiti pairani Jacob-ni ipanairiri itomi, José.

⁶ Ari osaikakiri jiñaa iiyakotani Jacob-ni. Tima jimakokitaki Jesús janiitaki, isaikimotapaakiro jiñaa, jiwiyaaaka tampatzika ooryaa.*

⁷ Ari opokaki Samaria-jato onkai jiñaa. Ikantziro Jesús: “Pimpina jiñaa nirawaki”.

⁸ Tima jiyaaatayatziiini jiyotaani nampitsiki jamananti owanawontsi.

⁹ maawoni Judá-mirinkapiroriiti tii jaapatziyari kamiithaini Samaria-jatziiti. Ari akanakiri tsinani okantanakiri: “¿Tsiika pinkinakairoka iiroka, Judá-mirinka pinatzi, ipoña pikamitana naaka Samaria-jato nompimi jiñaa?”

¹⁰ Ari jakanakiro Jesús, ikantziro: “Arimi piyoti iita ipantziri Pawa, ari piyotirimi kamitakimiri jiñaa, iiroka kamitinanimi naaka. Aritaki nompakimiro jiñaa añaakaantatsiri”.

¹¹ Okantanaki tsinani: “Pinkatharí, tikaatsi pinkitantaari jiñaa, inthomainta okantaka omoo, ¿tsikatya payiroka pimpinari jiñaa añaakaantatsiri?”

¹² Iri achariniiti Jacob-ni panairori pairani jiroka jiñaa, irootaki jimiriyyitajaantakari irirori, irojatzí jimiriyyitaka itomipaini, jimiriyyitsitakawo iijatzi ipiraiti. ¿Panairima iiroka?”

¹³ Jakanakiro Jesús, ikantanakiro: “maawoni miritawori jiroka jiñaa, iiro opiya imiri.

¹⁴ Iriima miritatyaawoni jiñaa nompiriri naaka, iiro jimiriyyitai. Tima jiñaatatsiri nopantziri naaka ari oshitowaashiritantaiyaari onkimiwaityaawo oshitowaatantyaarimi jiñaa añaakaantatsiri”.

¹⁵ Okantzi tsinani: “Pinkatharí, pimpinawo naaka jiroka jiñaatatsiri, iiro napiitantaawo nomiriyyitai, iiro nopiyapiyawaitanta jaka nonkai jiñaa”.

¹⁶ Ari ikantziro Jesús: “Piyaati, pinkaimiri piimi, ompoña pimpiyaki jaka”.

¹⁷ Okantzi tsinani: “Tikaatsi noimi”. Ikantziro Jesús: “Kamitha pikantaki, tii itzimi piimi,

¹⁸ tima tzimawitaka pairani ikaatzi 5 piimi. Iriima pitsipatakari iroñaaka, kaari piimi. Imapiro okaatzi pikantakiri”.

¹⁹ Okimawaki ikantakiro, okantanaki tsinani: “Pinkatharí, niyotanakimi naaka kamantantaniri pinatzi.

²⁰ Pairani nochariniiti Samaria-jatziiti ipinkathatapiintziri Pawa jaka otzishiki. Iro kantzimaitacha iirokaiti Judá-

* 4:6 Ikantaitziri jaka “tampatzika ooryaa”, irojatzí ikantaitziri pairani jiwiyaaaka ooryaatsiri 6.

mirinkapirori pikantaiyini janta Jerusalén-ki, ari ampinkathatapiintairi”.

21 Ikantanakiro Jesús: “Pinkimisantawaki tsinani, irootaintsi pimpinkathatairi iirokaiti Ashitairi, iiro okowajaanta pimpoki jaka otzishiki, iiro okowajaanta piyaati iijatzi Jerusalén-ki.

22 Imapirowitatya, tii piyotaiyirini iirokaiti iita pipinkathatapiintziri. Irooma naakaiti niyotziri itzimi nopinkathatziri. Tima jirika owawijaakotantatsini, Judámirinka jinatyi.

23 Iro kantacha, irootzimataintsi. Iriitaki pinkathatajaantziriri Ashitairi pinkathashiritakairi. Tima iriiyitaki ikowiri Ashitairi pinkathayitairini.

24 Pawa irijatzi Tasorintsinkantsi, kaari koñaatatsini. Inkaati pinkathayitairini, ontzimatyii impinkathashiritaitiri, tii okowajaanta jantayitairo koñaayitatsiri”.

25 Okantzi tsinani: “Niyotzi naaka, ari impokaki Mesías, jiiitaitziri Cristo. Aririka jariitatya irirori, ari inkamanta-paakairo maawoni tsika okantakota”.

26 Ikantzi Jesús: “Naakataki, ñaanatajaantakimiri”.

27 Ari jariitaiyapaani jiyotaani. Iyokitzi jowapaakiri jiñaapaakiri ikinkithawaitakairo tsinani. Iro kantzimaitacha tikaatsi osampitapaakirini oita okowiri tsinani, tsikarika oita ikinkithawaitakairori.

28 Ari ookanakiro tsinani oyowitinaki, jataki nampitsiki, okantapaakiri atziriiti:

29 “Pimpokaiyini piñiiri shirampari yotakinawori maawoni nantayitakiri pairani. ¿Kaarima Cristo?”

30 Ikanta ishitowaiyanakini atziriiti nampitsiki, pokaiyanakini isaikinta Jesús.

31 Ari ipankinataiyarini jiyotaani, ikantziri: “¡Rabí, poya!”

32 Ikantzi Jesús: “Tzimatsi iita nowari naaka, tii piñagaiyironi iiroka”.

33 Ari josampitawakaiyanakani jiyotaani: “¿Tzimatsima iita amakiniriri jowanawo?”

34 Iro kantacha Jesús, ikantanakiri: “Nokimitakaantawo nowanawo naaka nantziro ikowiri otyaantakinari, ontzimatyii nonthonkiro antawairintsi ipakinari.

35 Jiroka pikantapiintaiyini iiroka: ‘Yotapaaka 4 kashiri osampatantyaari pankirintsi’. Iro kantacha nonkantimi naaka pamini pankirintsimashiki, aritaki sampainkataki ontzimatyii oyiipatya.

36 Inkaati antawaitatsini joyiipatiro pankirintsi ari impinayiitairi. Okaatzi pankirintsi joyiipayiitairi iriiyitaki

ojyakaawintacha inkaati kañaanitatsini. Iro inkimoshiritan-taiyaari pankitakirori intsipataiyaari oyiipatakirori.

37 Tima imapirotatya jiroka jojyakaawintaitakiri, ikan-taitzi: ‘Tzimatsi apaani pankitakirori, tzimatsi pashini oyi-ipatakironi’.

38 Notyaantakimi naaka piyaati iirokaiti poyiipayitairo kaari pipomirintsiwinta pantawaiwintiro. Tima tzimayitatsi pashini pankinatawori jantawaiwintakiro. Iirokayitaki nin-tagaiyaawoni jantawaitani jirikaiti”.

39 Tima ojyiki Samaria-jatzi saikaintsiri nampitsiki kimisantawakiriri Jesús okantakaantziro tsinani okantantapaaki: “Jiyotakinawo maawoni nantayitakiri pairani”.

40 Ikanta Samaria-jatziiti, jariitaiyapaakani ipankinata-paakari Jesús isaikimotanakiri inampiki. Ari jimatakiro Jesús, apiti kitiiyjiri isaikanaki,

41 ojyiki pashini kimisantanaintsiri ikimajaantakiri irirori-iti okaatzi ikantayitzi Jesús.

42 Ari ikantaitanakiro tsinani: “Kimisantayitaana naaka iroñaaka, tii iro nonkimisantantaiyaari pikamantapaakina, aña naaka kimajaantairi ikantayitzi. Niyotai iijatzi imapirotatya jowawijaakoshiritantai kipatsiki, iriitaki Cristo”.

Joshinchagairi Jesús itomi jiwari

43 Okanta imonkaataka apiti kitiiyjiri isaikapaaki Jesús Samaria-ki, awijanaki jiyaatiro Galilea-ki.

44 Tima iri Jesús kantaintsiri: “Apaani kamantantaniri tii ipinkathaitziri inampipiroki”.

45 Ikanta jariitaa Galilea-ki, ojyiki aawairiri kamiitha janta, tima aritaki jiñiitsitakari Jerusalén-ki okaatzi jantayitakiri Jesús joimoshirinkiro Anankoryaantsi.

46 Ari jariitaari Jesús janta Caná-ki saikatsiri Galilea-ki, tsika ipiyakiro jiña okimiwaitanakawo jimiriitari. Tzi-matsi janta iriipirori jiwari, mantsiyataintsiri itomi janta Capernaum-ki.

47 Ikanta jirika jiwari ikimakotakiri Jesús ari jariitaari Galilea-ki ipoñagaawo Judea-ki, jiyaatashitanakiri jiñiiri. Ipankinatapaakari, jiyaati ipankoki, joshinchagairi itomi, irootaintsi inkami.

48 Ari ikantanaki Jesús: “¿Litama kaari pikimisantantana iirokaiti? Pikowajaantzi noñaayimiro kaari piñaapiintzi pairani, pikowajaantzi nontasonkawintantawaki”.

49 Iro kantacha jiwari ikantanakiri: “Pinkathari, thamiita iroñaaka, tikira ikamanakiita notomi”.

⁵⁰ Ipoña ikantzi Jesús: “Pimpiyi pipankoki. Shintsitai pitomi”. Ikimisantanaki shirampari okaatzi ikantakiriri Jesús, piyanaka.

⁵¹ Ipiyaminthaita ipankoki, itonkiyotawaari jompiratani-iti, ikantawairi: “¡Shintsitai pitomi!”

⁵² Josampitanakiri tsika jiwiyaa ooryaatsiri ikantakoni-intantanaari itomi, ikantaiyini jimpiratani: “Chapinki, itainkanaki ooryaatsiri, ari awijanaki isaawawaitzi”.†

⁵³ Ari ikinkishiritanakiro ashitariri aritaki jiwiyaaakari ooryaatsiri chapinki ikantakiri Jesús: “Shintsitai pitomi”. Iro ikimisantantanakari irirori, ari ikimitsitanakari iijatzi maa-woni iyyininkamirinkaiti irirori ikimisantanakiri Jesús.

⁵⁴ Irootaki apititanaintsiri joñaagantziro Jesús itasonkawintantzi jariitaa Galilea-ki ipoñagaawo Judea-ki.

5

Kisopookiri Betesda-jatzi

¹ Okanta othonkapaaka jiroka, japiitairo joimoshirinkaiyani Judá-mirinka Jerusalén-ki. Ari jiyaatsitakari iijatzi Jesús.

² Janta Jerusalén-ki, ari osaikiri ikaawoshiminto jiiitaitziri iñaaniki Heber-mirinka “Betesda”. Tzimatsi okaatzi 5 opankochaantiki. Ari otsipanampitawo ashitakowontsi jiiitaitziro “Oijya”.

³ Ari ipiyotakari oiyiki mantsiyari, kaari aminatsini, kisopookiri, thoriwaitatsiri jomaryaayitaka kipatsiki joyaawintawo ojiyiwaatya jiña.

⁴ Tima ikantaitzi: Jinatzi ipokapiintzi maninkariiti iyyiwaatakaairo jiña, intzimirika itanatyaawoni impiinkaantantyaawo jiña ojiyiwaata, aritaki ishintsitanai imantsiyawaitzi.

⁵ Tzimatsi mantsiyari tzimakotaintsiri 38 osarintsi imantsiyawaitaki.

⁶ Ikanta Jesús jiñaapaakiri jomaryaaka, jiyotapaaki osamani jimantsiyawaitaki jirika, josampitapaakiri, ikantziri: “¿Pikowima pishintsitai?”

⁷ Ari jakanaki mantsiyari: “Pinkatharí, tii itzimi iitya owinkaatinani aririka ojiyiwaapaititya jiña. Tima nokowawitapiinta nompiinkaatimi naaka, janaakotana pashini ipiinkaataki irirori”.

⁸ Ari ikantzi Jesús: “Pintzinai, paanairo pomaryaaminto, piyaatai”.

† 4:52 Kantakotachari jaka “itainkanaki ooryaatsiri”, irootaki ikantaitziri pairani “hora 7”.

⁹ Apathakiro ishintsitanai jirika, jaanairo jomaryaaaminto, aniitanai. Iro kantacha, tima kitiiyyiri jimakoryaantaitari inatzi,

¹⁰ ikantakiri Judá-mirinkaiti jirika shirampari shintsitaatsiri: “Kitiiyyiri jimakoryaantaitari inatzi iroñaaka, tii oshini-taantsitzi paanairo pomaryaaaminto”.

¹¹ Jakanaki jirika shirampari, ikantzi: “Ikantakina oshinchagaanari: ‘Paanairo pomaryaaaminto, piyaatai’ ”.

¹² Ari ikantaiyanakini Judá-mirinka: “¿Iitaka kantakimiri: ‘Paanairo pomaryaaaminto, piyaatai?’ ”

¹³ Iro kantacha jirika shirampari tii jiyotziri iita oshinchagairiri, tii jiñaawairi Jesús tsika ikinanaki, ipiyotaiyakani atziriiti janta.

¹⁴ Ipoña Jesús jiñagairi shirampari janta tasorintsipankoki, ari ikantziri: “Pinkimi, aritaki shintsitaimi iroñaaka, iiro pa-piitairo pantairo kaaripirori, ari onkantya iiro awijyimotantaimi kowiinkapirotatsiri”.

¹⁵ Ikanta jirika shirampari jatanaki, ikamantakiri Judá-mirinkaiti iriitaki Jesús oshinchagairiri.

¹⁶ Iro opoñaantari ikowi Judá-mirinkaiti intsitokiri Jesús, tima joshinchaantaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari.

¹⁷ Iro kantzimaitacha, ikantanaki Jesús: “Ari ikantaitatyaani jantawaitzi Ashitanari, ari nokimitsitari iijatzi naaka nantawaitzi”.

¹⁸ Irootaki, ikowapirotantanakari Judá-mirinkaiti intsitokiri Jesús, tima tii apa jantawaitantakawo kitiiyyiri jimakoryaantaitari, aña jojyakotakari Pawa, ikantakira Jesús iriitaki Pawa iwaapatitajaantari irirori.

Ishintsinka Itomi Pawa

¹⁹ Ipoña Jesús jakanakiri, ikantziri: “Jirika Itomitari Pawa tikaatsi jantashiwaitya ikowakaanikiini. Apa jantziro okaatzi jiñaakotziriri Ashitariri. Okaatzi jantziri Ashitariri, irojatzi jantziri Itomi. Imapiro.

²⁰ Tima jitakotari Ashitariri jirika Itomitari, joñaayiri maawoni jantayitziri irirori. Iikiro joñaagatyiri oitarika anta-woititatsiri, iyokitzi powiri iirokaiti.

²¹ Tima ikimita Ashitariri jañaakaayitziri kaminkari, ikañaanitakairi, ari ikimitari iijatzi Itomitari, jañaakaayitiri inkowiri irirori.

²² Tii jiyakawintantzi Ashitariri, aña iri Itomi ishinitaki jiyakawintantai,

²³ ari onkantya maawoni impinkathaitantyaariri Itomi ikimitaitziri Ashitariri. Kaari pinkathatairini Itomitari, tii ipinkathatsitari Ashitariri, otyaantakiriri.

24 Itzimirika owakimpitayyaawoni nokantayitziri, impoña inkimisantanairi otyaantakinari, aritaki inkañaanishiriyitai. Iiro jowasankitaawaitaitziri, tima kaatapaaki ikaamaniwaitzi, kañaani ikantayitaa. Imapiro.

25 Irootzimataintsi imonkaatya, iroñaaka, inkimapaititairo kamashiririiti iñaani Itomi Pawa. Inkaati kimawaironi, aritaki jañaashiriyitai. Imapiro.

26 Tima ikimita Ashitariri jañaakaantzi, iro ishinitakiniri iijatzi Itomi jañaakaanti irirori,

27 ishinitakiniri iijatzi jiyakawintantai, tima iriitaki Itomi Atziri.

28 Iiro piyokitziwintashitawo jiroka. Tima irootzimataintsi imonkaataiya inkimantaiyaawori kaminkariiti iñaani,

29 ari impiriintayitanaki tsika ikitayitaka. Ikaatzi antayitakirori kamiithari, ari inkañaaniyitai. Iriima ikaatzi antapiintakirori kaaripirori, jañaawitaiya jowasankitaitiri”.

Ñaajaantakiriri Cristo

30 “Tii nantashiwaitawo nokowashitari, iri Ashitanari shinitanawori niyakawintantai. Okaatzi nokantakowintantziri tampatzika okantaka, tima tii nantashiwaitawo nokowiri naaka, aña iro ikowiri Ashitanari otyaantakinari.

31 Naakami kinkithatakowaitashitachani apaniroini, tii opantawo nokinkithatakowaiwitaka.

32 Iro kantzimaitacha tzimatsi kinkithatakotakinari, niyotzi irootaki tyaaryoopirotsiri ikinkithatakotakinari irirori.

33 Imapirotatya ikinkithatakotakina Juan potyaantantakariri pairani josampitaitiri. Tima okaatzi ikinkithatakotawakinari imapirotatya.

34 Iro kantacha tii iro nonkinkithatakomachiiti okaatzi ikinkithatakotakinari atziri kimitakariri Juan. Aña iro nokinkithatakotzi matzirori owawijaakoshiritaimi.

35 Tima Juan iri kimitakariri ootamintotsi kitiijiyinkatapaintsiri. Iro pikowapaintziri iirokaiti pinintaawatyaawo ikimitari kitainkari.

36 Iro kantacha tzimatsi kinkithatakotanari naaka, anairiri Juan. Okaatzi nantziri naaka, irootaki ikantanari Ashitanari nantiro, iro oñaagantzirori iri Ashitanari otyaantakinari.

37 Ari ikimitakariri Ashitanari, otyaantakinari, ikinkithatakotakina irirori, tiimaita pikimisantziro iñaani. Tii piñaapootantiziri.

38 Tii otyaantaajaitzimi iñaani, tima tii pikimisantziri jotyaaantani.

39 Amatsinka pikantawita piñaanatziro Osankinarintsipirori, poyaakoniintawo piñaayitairo pinkañaanitai. Aña naakawitaka okinkithatakotzi Osankinarintsipirori,

40 tiimaita pikowaiyini iiroka pawintaayitaina pinkañaanitantaiaari.

41 Tii naminaminatashitawo naaka inthaamintawaitina atziriiti.

42 Aña niyotsitataikimi tsika pikantaiyani iiroka, niyotsitzimi iijatzi tii pitakotari Pawa.

43 Naakataki jowaki Ashitanari nopairyagairo iwairo. Tiimaita pagaiyawakinani kamiitha iirokaiti. Irooma aririka impoki pashini pairyaashiwaitapaatyaawoni iwairo irirori, iri paayitawakiri kamiitha.

44 ¿Tsikama pinkini pinkimisantaiyini, iiroka thaamintashiwaitawakaacha, tii paminaminatziro pinthaamintawintaiyaari Pawapirotatsiri?

45 Iiro pikinkishiriwaitashita naaka thawitakotimini Ashitanariki. Iri thawitakotajaantaimini Moisés-ni, pawintaapiintari iirokaiti.

46 Arimi pinkimisantaajaitakirimi Moisés-ni, ari pinkimisantawakinami naaka, tima naakataki josankinatakotaki Moisés-ni.

47 Irooma tii pikimisantziro okaatzi josankinatakiri, ¿tsikama pinkini pinkimisantiro nonkantayitimiri naaka?"

6

Jowakaari Jesús 5000 shirampariiti

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

1 Ikanta othonkapaaka jiroka, montyaanaki Jesús inatsikirona inkaari saikatsiri Galilea-ki, irojatzii jiiitatziri Tiberias.

2 Ojyiki atziri oyaatakiriri, tima jiñaakitziiri itasonkawintantaki joshinchaayitairi mantsiyariiti.

3 Ipoña itonkaanaki Jesús otzishiki, ari isaikapaaki itsipayitakari jiyotaani.

4 Irootaki ariitzimataiya kitiiyiri Anankoryaantsi, ari joimoshirinkapiintari Judá-mirinkaiti.

5 Ikanta jaminapaaki Jesús, jiñaatzi ojyiki atziri oyaatakiriri, ikantanakiri Felipe: "¿Tsikama amanantika owanawontsi owakaiyaariri maawoni jirika atziri?"

6 Aña josampitashitari Felipe jiñaantyaariri tsika inkanti, tima jiyotajaantaki Jesús oita jantiri.

7 Ari jakanaki Felipe, ikantanaki: “Iiro jantita 200 kiri-iki amanantimi owanawontsi, aña iipichokiini jowamatsitya jirikaiti”.*

8 Ipoña ikantanaki Andrés, iriitaki pashini jiyotaani, iririntzi Simón Pedro, ikantzi:

9 “Jirika jaka iintsi amaintsiri 5 tanta, apiti shima. Iro kantacha, ¿arima jantitayaaari ogyiki atziri?”†

10 Ari ikantzi Jesús: “Pinkanteri isaikaiyini maawoni”. Okatawoshimashitatzí janta, ari isaikaiyakini. Ikaataiyini 5000 shirampariiti.

11 Ari jaakotanakiro Jesús tanta, ithonkakiro ipaasoonkitakiri Pawa, jinashiyitakari ikaatzí saiyitaintsiri. Ari ikimi-takiri shima, ipayiitakiri maawoni kowatsiri.

12 Ikanta ikimaniintaiyapaakani maawoni, ikantairi Jesús jiyotaani: “Paayitairo opitoki okaatzí tzimagaantapaintsiri, iiro apaawaitanta”.

13 Joyiitairo jiyotaaniiti, ijaikiyitai 12 kantziri opitoki tzimagaantapaintsiri kaawitachari 5 tanta.

14 Jirikaiti atziri, jiñaakiro itasonkawintakiro Jesús owanawontsi, ikantaiyanakini: “Imapirotatya, iriitaki jirika Kamantantaniri ikajyaakagaitakiri impoki jaka kipatsiki”.

15 Iro kantacha Jesús jiyotaki ishintsiwintaitatyiiri jaayiitanakiri impinkathariwintiri atziriiti, iijatzi itonkaanai otzishiki, inkini isaikawaiti apaniroini.

Janiitantawo Jesús inkaari

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

16 Ikanta otsiniriityaanaki, oirinkaiyaani inkaariki jiyotaani Jesús,

17 otitaiyapaani pitotsiki, montyaakotaiyaini jiyaatairo Capernaum-ki. Aritaki tsiniripirotanaki, tikira ipiyaata irirori Jesús.

18 Ari otampiyatapaaki, antawoiti otamaryaakotanaki inkaari.

19 Aritaki santhataki jimontyaakotaiyini, jiñaatziiri Jesús ipokashitairi janiitantaawo inkaari. Antawo ithaawaiyanakini jiyotaani.‡

20 Ikantapai Jesús: “¡Naakataki, iiro pithaawaiyini!”

21 Kimoshiri ikantaiyani jotitawairi pitotsiki, tikira osamanitzi, aatakotaiyapaakani tsika ikowiro jariitya.

Ogyiki atziriiti aminaminatakiriri Jesús

* 6:7 Ikantakoitziri jaka “200 kiriiki” irijatzi ikantaitziri pairani “200 denario”.

† 6:9 Ikantaitziri jaka jiroka tanta, irootaki jiwitsikaitaki cebada. ‡ 6:19 Kantakotachari jaka “santhataki jimontyaakotaiyaini”, irojatzi ikantaitziri “5 tiirika 6 kilómetro”, ikantaitziri iijatzi pairani “25 tiirika 30 estadio”.

22 Okanta okitiijyitamanai, irojatzi isaikaiyakini atziriiti intatsikirona, jiyotaiyakini apinto inatzi pitotsi jimontyaantanakari yotaariiti, tii itsipatanari Jesús.

23 Ariitakotantapaaka pashini pitotsi poñainchari Tiberias-ki, aataiyapaakani okaakitzi jowaiyakani tanta chapinki ipaasoonkiwintakiri Awinkathariti.

24 Ikanta jiñaakiri tii isaiki Jesús, iijatzi jiyotaaniiti, oti-taiyanakani atziriiti pitotsiki, jataki Capernaum-ki jamina-minatairi.

Jiitaitziri Jesús “owanawontsi añaaakaaniri”

25 Ikanta jariitaiyapaakani intatsikirona, jiñaapairi Jesús, josampitapaakiri: “Rabí, ¿tsikapaitima pipokaki iiroka jaka?”

26 Ikantanakiri Jesús: “Irootaki pamina-minatantanari iirokaiiti tima pikimaniintaiyakani chapinki powaiyakani, aña tii iro pamina-minatantinari pikimathatanakiro notasonkawintantaki. Imapiro.

27 Tii opantawo piñaashintsiwintashiwaityaawo owanawontsi thonkanitachari, aña iro piñaashintsiwintya initatsiri, kañaanitakaimini. Iro owanawontsi ipantziri Itomi Atziri, tima Pawa, Ashitariri, iriitaki jookotakiri”.

28 Ipoña josampiitanakiri, ikantaitziri: “¿Tsikama nonkanta yaaka noñaashintsiwintantyaawori ikowiri Pawa?”

29 Jakanaki Jesús: “Ikowiri Pawa pinkimisantairi jirika jotyaaantakiri”.

30 Ipoña josampiitanakiri iijatzi: “¿Incha pintasonkawintanti nonkimisantimiri? ¿Iitama pantayitakiri?”

31 Pairani achariniiti jowayitakawo otzishimashiki jiitaitziri ‘maná’, irootaki okantziri Osankinarintsi: Pawa pakiri owanawontsi paryaintsiri inkitiki”. §

32 Jakanaki Jesús, ikantzi: “Okaatzi owanawontsi pirotatsiri poñaachari inkitiki, kaari Moisés-ni pantironi. Aña iri Ashitanari payitimironi. Imapiro.

33 Tima jirika owanawontsi ipantziri Pawa, iriitaki poñaachari inkitiki, iri kañaanitakaayitairini isaawijatziiiti”.

34 Ari ikantaitanakiri: “Pinkatharí, pimpapiintinawo jiroka owanawontsi”.

35 Ikantzi Jesús: “Naakataki owanawontsi kañaanitakaaniri. Inkaati tsipatainani naaka, iiro itajyaawaitai. Inkaati kimisantanainani, iiro jimiriwaitai.

36 Aritaki nokantaiyakimini, tiimaita pikimisantaiyanani okantawitaka piñaawitakina.

§ 6:31 Jaka kantakotacha “owanawontsi”, irootaki ikantaitziri pairani “tanta”. Ari okimitari iijatzi, ikinkithatakoitziro pairani tanta, iro ikinkithatakoitzi maa-woni owanawontsi. Iroowaitaki akantapiintaiyini aakaiti: “Poya kaniri”, tii apa ankinkithatakoitziro kaniri, aña tzimatsi iijatzi wathatsi oyaari.

37 Ikaatzi itsipashiritakaakinari Ashitanari, iriyyitaki tsi-pashiripirotainani, iiro nomanintawakiri naaka.

38 Tima tii iro nompokantatyaari nopoñaaka inkitiki nantayitiro nokowashiwaitari naaka, aña iro nantapiinti ikowiri Ashitanari, otyaantakinari.

39 Jiroka ikowiri Ashitanari otyaantakinari, iiro nopiyakaantawaitzi apaani ikaatzi itsipashiritakaakinari, aña ontzimatyii nowiriintayitairi iwiyaantapaatyaawoni kitiiyyiri.

40 Tima ikowi Ashitanari iijatzi, maawoni kowakowatairini Itomi Pawa, inkaati kimisantairini, aritaki inkañaanitakaayitairi. Naakajaantaki owiriintairini imonkaatapaatyaarika kitiiyyiri”.

41 Iro ipoñaantanakari Judá-mirinkaiti ikijyimawaitanakiri Jesús, tima ikimaki ikantaki: “Naakataki owanawontsi poñaachari inkitiki”.

42 Ari ikantawakaiyanakani: “¿Kaarima jirika Jesús, itomi José? Niyotziri naaka ashitariri. ¿Iitama ikantantari: ‘Nopoñaatya inkitiki?’ ”

43 Ikantanaki Jesús: “Aritapaaki pikijyimawaitana.

44 Tikaatsi tsipashiriwaitinani, iirorika jamashiritairi Ashitanari otyaantakinari. Naakataki owiriintairini imonkaatapaatyaarika kitiiyyiri.

45 Josankinariki Kamantantaniriiti, ikantaki:

Iri Pawa yotagairini maawoni.

maawoni kimairiri Ashitanari, yotairiri irirori, itsipashiritaana naaka.

46 Tii nokantzi tzimatsi ñaapootakirini Ashitanari, aña apaniroidi jiiñaapootziri poñaachari Pawaki.

47 Itzimirika kimisaintainani naaka, aritaki inkañaanitai. Imapiro.

48 Naakataki owanawontsi añaakaantaniri.

49 Jowawitakawo pichariniiti ‘maná’ otzishimashiki, kamayitzimaitaka.

50 Iriima ojjakawori owanawontsi nokinkithatakotziri naaka ipoñaatya inkitiki. Itzimirika owaiyaarini jirika, iiro ikaamanitai.

51 Naakataki kañaaniri owanawontsi poñaachari inkitiki. Intzimirika owatyaawoni jiroka owanawontsi, ari inkañaanitai. Jiroka owanawontsi nopantziri naaka, nowathapiro inatzi. Iri noshinitakowinta isaawijatziiti inkañaanitantaiyaari”.

52 Ari ikantawakaiyani Judá-mirinka: “¿Tsika inkinakairoka jirika jowakaantairori iwatha?”

53 Ikantanaki Jesús: “Iirorika powowo iwatha Itomi Atziri, iirorika piro iriraani, iiro pikañaanitai. Imapiro.

54 Itzimirika owatyaawoni nowatha, irakironi niraani, ari inkañaanitai. Naakataki owiriintairini imonkaatapaatyaarika kitiiyiri.

55 Tima jiroka nowatha owanawontsipirori inatzi, jiroka niraani iro imiripiroitari.

56 Intzimirika owatyaawoni nowatha, irakironi niraani, itsipashiritaatyaana naaka, iijatzi naaka notsipashiritatyaari irirori.

57 Tima jirika Ashitanari otyaantakinari, kañaaniri jinatzi, iriitaki añakaanari naaka. Ari okimitsitari iijatzi, intzimirika owaiyaanari naaka, iriitaki nañakaanayitairi.

58 Nokinkithatakotatziiro owanawontsi poñaachari inkitiki. Jiroka owanawontsi tii ojoyawo ‘maná’ jowayitakari pairani pichariniiti iiroka, okantawitaka jowawitakawo, ikamayitaki. Iriima inkaati owatyaarini jirika ojoyawori owanawontsi, ari inkañaanitai”.

59 Irooyitaki jiyotaantakiri Jesús ipiyotaiyakani janta japatotapiintaita saikatsiri Capernaum-ki.

Ikinkithatakoitziro kañaanitaantsi

60 Ikanta ikimaitakiro jiroka yotaantsi, jirikaiti ikaatzi oyaatziriri Jesús, ikantaiyanakini: “Jiroka ikantayitakiri Jesús pomirintsi akantyaawori. ¿litama kimisantamachiitirini?”

61 Ikanta Jesús, jiyotaki okaatzi ikijyimawaitziriri, josampitanakiri: “¿Tiima inimotzimi jiroka?”

62 ¿litama awijatsini, aririka piñiiri Itomi Atziri intzinagaiya ipoñaaka pairani?

63 Okaatzi nokinkithatakotakimiri, iro kankotacha añashiritakaanatsiri, kaari awathapirori nokinkithatakotzi, tikaatsi oitapirotya awatha. Aña iro nokinkithatakotzi awintaashirinkantsi kaari koñaanitatsi, kañaanitakaanatsiri.

64 Iro kantacha iinitatsi iirokaiti kaari kimisantatsini”. Tima jiyoshiritakiri Jesús kaari kimisantatsini, inkaati pithokashitirini.

65 Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Iro nokantsitakimiri: ‘tikaatsi tspashiriwaitinani naaka: iiorika ishinishiritaanari Ashitanari’ ”.

66 Aripaiti, ipiyapithatanakari Jesús ojoyiki oyaawitapiintariri.

67 Ipoña josampitanakiri Jesús 12 jiyotaani: “¿Pikowima iirokaiti piyaayitai?”

68 Ari jakanaki Simón Pedro: “Pinkatharí, ¿litama niyaatashitiri? Aña iirokataki kinkithatakotakirori añaaamintotsi.

69 Aritaki nokimisantaiyakimini. Niyotaiyini iirokataki Cristo, Itomi Pawa Kañaaniri”.

⁷⁰ Jakanaki Jesús, ikantziri: “¿Kaarima naaka iyoshiitakimiri pikaataki 12? Iro kantzimaitacha, tzimatsi apaani pikaataki kamaarishiryaaki”.

⁷¹ Jiñaawaitakiro jiroka Jesús, ikinkithatakotatziiri Judas, Itomi Simón Iscariote. Tima iriitaki Judas pithokashityaarini, iriiwitaka itsipatapiintari 12 jiyotaani.

7

Iririntzipaini Jesús tii ikimisantaiyirini

¹ Ikanta othonkapaaka jirokapaini, jariitantawaita Jesús janta Galilea-ki. Tii ikowi isaikanai Judea-ki, tima jaminaminatziiri Judá-mirinkaiti intsitokiri.

² Iro kantacha monkaatzimataa kitiiyiri ikimoshiriwintapiintziro Judá-mirinkaiti jiiitaitziri “pankojyitantsi”.

³ Ithainkitanakari, iririntzi okaakiini, ikantanakiri: “Iiro pimanawaita jaka, piyaati Judea-ki jiñaantimiri piyotaaniiti onkaati pantayitiri.

⁴ Tima ikaatzi kowatsiri jasagaawintaityaari, tii imanakaawo jantayitziri. Pantayitziro iiroka oiyitarika, poñaagantiro tsika ipiyotaiyani atziriiti”.

⁵ Tiitya ikimisantaajaitziri iijatzi iririntzipaini.

⁶ Ari ikantanaki Jesús: “Aña tikira imonkaapaitaata noñaagantantya naaka, irooma iirokaiti inimowaitzimi mawoni kitiiyiriki.

⁷ Tii ikisaniintzimi iirokaiti isaawijatziti. Irooma naaka owanaa ikisaniintana, tima koñaawo nokantziro naaka, okaatzi jantayitziri kaaripirori inatzi.

⁸ Piyaataiyini iiroka joimoshirinkaita, iiro niyaatsita naaka, tima tikira imonkaapaitita noñaagantya”.

⁹ Ikantakiro jiroka, irojatzisi isaikanaki Galilea-ki.

Joimoshirinkiro Jesús jiiitaitziri “pankojyitantsi”

¹⁰ Ari jataiyakini iririntzipaini, jatanaki iijatzi Jesús joimoshirinkaita tii joñaagantajaanta, imananiikiini ikantaka.

¹¹ Jaminaminatakiri Judá-mirinkaiti janta joimoshirinkaita, ikantaiyini: “¿Tsikama isaikaajaitzika shirampari?”

¹² Ojyiki atziriiti kinkithatakotakiriri Jesús. Tzimatsi kantayitatsiri: “Kamiithari jinatzi shirampari”. Tzimatsi pashini kantatsiri: “Tii ikamiithatzi, aña jamatawitakiri atziriiti”.

¹³ Iro kantzimaitacha, manaantsikiini ikinkithatakoitziri Jesús, tima ithaawantatyaari Judá-mirinkaiti.

¹⁴ Okanta oniyankitaki joimoshirinkaita, tyaapaaki Jesús tasorintsi pankoki, jiyotaantapai.

¹⁵ Iyokitzi ikantawakaiyanakani Judá-mirinka, ikantaiyini: “¿Tsikama jiyotanitantari jirika, tii ityaapirowita tsika jiyotaantaitzi?”

16 Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Okaatzi niyotaantziri tii naaka yotashityaawoni, aña iri yotakaanawori otyaantakinarari.

17 Inkaati kowapirotaironi ikowiri Pawa, ari jiyotairo iri Pawa yotakaanawori okaatzi niyotaantziri, tima tii naaka yotashiwaityaawoni.

18 Tima ikaatzi yotaantzirori jiyotashiwaitari, jaminaminatatzi impinkathaitiri. Iriima kowakowatzirori ipinkathaitairi otyaantakiriri, iri ñaawaitzirori iroopirori. Tii itzipishiriwaitzi irirori.

19 ¿Tiima josankinawitakimi pairani Moisés-ni Ikantakaan-taitani? Iro kantacha, tii pimonkaataiyironi. ¿Iitama pasaryi-matantanari pintsitokina?”

20 Ari ikantaiyanakini atziriiti: “¡Kamaari! ¿Iitama asaryi-matzimiri intsitokimi?”

21 Ikantzi Jesús: “maawoni iirokaiti owanaa iyokitzi pikan-tayitaka piñaakina nantakiri kitiiyyiriki jimakoryaantaitari.

22 Iro kantzimaitacha, ikantakaan-taki Moisés-ni pintomishitaanitapiintanti. (Okantawitaka kaari Moisés-ni poñaakaantyaawoni jiroka, aña iri poñaakaanakawori achariniiti tikiraamintha itzimi Moisés-ni.) Iro opoñaantari pitomishitantapiintaki iirokaiti, kitiiyyiri jimakoryaantaitari.

23 Piñaakiro, pimonkaatantyaawori iirokaiti Ikantakaan-tani Moisés-ni pitomishitantapiintaki kitiiyyiri jimakoryaan-taitari. ¿Iitama pikisaniintantanari naaka noshinchagairi atziri maawoni iwathaki kitiiyyiriki jimakoryaantaitari?”

24 Paamaakowintya owapiyomotzimikari aririka piyakaw-intanti. Aña tampatzikashiripiro pinkantya piyakawintanti”.

¿Iriitakima jirika Cristo?

25 Tzimayitatsi Jerusalén-jatzi, osampitantanaintsiri, ikantzi: “¿Kaarima jirika jaminaminaitziri intsitokaitiri?”

26 Jirinta isaikaki, maawoni jiñaitziri ikinkithawaitzi. Tikaatsitya akotashitirini. ¿Jiyotatziima jiwariiti imapirotatya Cristo jinatziri jirika shirampari?”

27 Iro kantacha ayotaiyirini jirika tsika ipoñaawo. Irooma paata aririka impokaki mapirotzirori jiita Cristo, tikaatsi yotatsini tsika ipoñaawo”.

28 Ikanta ikimaki Jesús, isaiki jiyotaantzi tesorintsipankoki, shinchiinka ikantanaki: “¡Arima, piyotaiyinima tsika nopoñaawo! Tii naaka nintakaashityaawoni nompoki, aña jotyaaantani ninatziri jawintaapirotitari. Kaari piyotaiyini iirokaiti.

29 Niyotziri naaka tima iri notsipatari, iriitaki otyaantakinarari”.

30 Ari ikowawitanaka jaakaan-irimi, iro kantacha tikaatsi akotashitirini, tima tikira imonkaapaitaata.

³¹ Ojyiki kimisantanakiriri Jesús, ikantaiyini: “Kaaririka jirika Cristo pokatsini, iirotya itasonkawintantzimi, ñaakiro”.

Jotyaantaki Fariseo oirikirini Jesús

³² Ikanta Fariseo-paini ikimakiri atziriiti ikinkithatakotziri Jesús, jaapatziyanakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, jotyaantaki aamaakowintawori tesorintsipanko jotiyiri.

³³ Ari ikantzi Jesús: “Kapichiini nosaikimotanaimi iirokaiti, irootaintsi niyaatai isaiki otyaantakinari.

³⁴ Ojyiki paminawitaina, iiro piñagaana, iiro pitsipatana tsika nosaikapai naaka”.

³⁵ Ari josampitawakaanaka Judá-mirinkaiti: “¿Tsika jiyaamachiitika jirika iiro añaantari? ¿Jiyaatatyiima pashiniki nampitsi ikinayitaki ajyininkapaini, inkini jiyotaayitairi kaari ajyininkata?

³⁶ ¿Iitama ikantakotziri: ‘Paminawitaina, iiromaita piñagaana, iiro pitsipataana tsika nosaikapai naaka?’ ”

Jiñaa kañaanitakaantatsiri

³⁷ Ikanta iwiyaantapaakawori kitiiyyiri ari joimoshirinkapiroitari. Ari ikatziyanaka Jesús, shintsiiini jiñaawaitanaki, ikantzi: “Itzimirika miriniintawaitatsini, intsipashiritaina naaka, jimiriwaitaiya.

³⁸ Tima okantzi Osankinarintsipirori: Inkaati kimisantainani naaka, onkimitaiyaawo oshiyaashir-
itantyaarimi jiñaa kañaanitakaantatsiri”.

³⁹ Iri jojyakaawintzi Jesús inkaati kimisantairini inampishiritantaiyaari Tasorintsinkantsi. Okantawitaka tikiraata jotyaantiriita Tasorintsinkantsi, tima tikiraata itzinaashitaawo Jesús jowaniinkawo.

Ipookaiyanakini atziriiti

⁴⁰ Tzimatsi kimakiriri Jesús ikantaki, ikantaiyanakini: “Imapirorotatziiri jirika shirampari Kamantantaniri jinatzi”.

⁴¹ Tzimatsi pashini kantanaintsiri: “Cristo jinatzi jirika”. Ikantzi pashini: “Kaari, tima Cristo iiro ipoñaawo Galilea-ki.

⁴² Tima okantzi Osankinarintsipirori: Impoñiiaawo Cristo-tatsiri janta Belén-ki, inampiki pairani pinkathari David-ni. Iriitaki icharini David-ni”.

⁴³ Ari itzimawintawakaawintanakari atziriiti jirika Jesús.

⁴⁴ Tzimatsi kowawitanainchari jaakaantirimi, tikaatsimaita akotashitirini.

Tii jiñaitzi kimityaarini jiñaawaitzi

⁴⁵ Ikanta aamaakowintawori tesorintsipanko jataiyaini isaiki Fariseo-paini itsipayitakari ijiwari Ompiratasorintsitaari, josampitawairi, ikantziri: “¿Iitama kaari pamantakari?”

46 Ari ikantaiyini irirori: “¡Tii jiñaitzi kimityaarini jirika jiñaaawaitzi!”

47 Ikantanaki Fariseo: “¿Pimatsitakawoma jamatawiitakimi iirokaiti?”

48 ¿Tzimatsima ajiwariti kimisantakiriri jirika shirampari? ¿Tzimatsima nokaatziri Fariseo kimisantakiriri?

49 Apa ikimisantamachiitzi atziriiti kaari yotakotironi Ikantakaantaitani, owasankitagaari jinayiti”.

50 Ikanta Nicodemo, Fariseo-tatsiri pokaintsiri pairani jiñiiri Jesús, ikantanaki:

51 “Okantzi Ikantakaantaitani, tii oshinitaantsitzi ayakaw-intanti tiirika akimajaantzi oita jantakiri”.

52 Ari ikantaiyanakini irirori: “¿Iirokatakima iijatzi Galilea-jatzi? Piñaanapirotiro Osankinarintsipirori, ari piñaaairo tikaatsi Kamantantaniri poñaachani Galilea-ki”.

Tsinani mayimpiro

53 Ipoña jiyaataiyaini ipankopainiki.

8

1 Ipoña irirori Jesús tonkaanaki otzishiki Olivo.

2 Ikanta okitiijiyitamanai, ipiyaa tesorintsipankoki. Ojyiki atziri piyowintawaariri, saikapai Jesús jiyotaapairi atziriiti.

3 Ikanta Yotzinkariiti itsipayitakari Fariseo-paini jamakiniri tsinani jiñaitziri omayimpirotzi. Jowatziyapaakiro niyankiniki ipiyotaiyani.

4 Ikantapaakiri Jesús: “Yotaantanirí, jiroka tsinani jiñaitakiro omayimpirotzi.

5 Ikantakaantaki pairani Moisés-ni intsitokaitiro, mayim-pirotatsiri tsinani. ¿Tsikama pikantzika iiroka?”

6 Iro josampitantariri ikowi inkompitakaiyaari, ontzi-mantyaari oita inkantakotiriri. Oiyotanaka Jesús kipatsiki josankinawaitantawo jako.

7 Iikiro josampitatziri, ari ikatziyanaka joiyotaka, ikantanakiri: “Tiirika pikaaripiroshiritaiyini iirokaiti, pitakaantyaawo pintsitokantyaawo mapi jiroka tsinani”.

8 Iijatzi joiyotanaa kipatsiki, japiitanairo josankinawaitzi.

9 Ikanta ikimawakiro ikantakiri Jesús, piyaiyanakani, ikinkishiritakotanaka tsika ikantayita iriroriiti. Iri itanakawo ipiyanaka Antaripiroriiti. Ikanta isaikanaki Jesús itsipatakawo tsinani jamaitakiri,

10 ikatziyanaa joiyotaka, josampitziro ikantziro: “Tsinaní, ¿Tsika ikinaiyanakinika? ¿Tikaatsima yakawintimini?”

11 Akanakiri iroori okantziri: “Tikaatsitya, Nowinkathar-iti”. Ikantzi Jesús: “Iijatzi naaka iiro niyakawintzimi. Piyaatai, iiro papiitairo pinkaaripiroshiriwaitai”.

Jesús ikitiijiinkatakotziri isaawijatzí

¹² Ipoña japiitanakiro Jesús jiyotairi atziriiti, ikantziri: “Naakataki kitiiyiinkatakotziriri isaawijatziiiti. Itzimirika tsipashiritaiyaanani naaka, aritaki nonkitiijiinkatakotairi, onkimiwaityaawo tii ikinawaitzi otsinirikitaki”.

¹³ Ari ikantaiyanakini Fariseo-paini: “Powakow-intawaitashita pikinkithatakota apaniroini, tii opantawo pikinkithatakowitaka”.

¹⁴ Ari jakanaki Jesús: “Kamiithataki okaatzi nokinkithatziri naaka, okantawitaka nokinkithatakowitaka apaniroini. Tima niyotzi tsika nopoñaakawo, tsika janta niyaatai. Tii piyotaiyini iirokaiti.

¹⁵ Iro pamitapiintaka pojyakotari atziriiti jiyakawintantzi. Irooma naaka tikaatsi niyakawinti.

¹⁶ Irooma aririka niyakawintanti naaka, iroopirori inatzi noñaani, tima tii apaniroini niyakawintanti, ari notsipatari Ashitanari otyaantakinari.

¹⁷ Jiroka okantzi Ikantakaantaitani ipaitakimiri iirokaiti: Intzimirika apiti kinkithatakotantatsini ari ojoyawakaa inkantayitakiri, imapirotatya ikinkithatziri.

¹⁸ Naakajaantaki kinkithatakotaincha. Iijatzí Ashitanari otyaantakinari irijatzí pashini kinkithatakotanari. Apiti nokaatzi nokinkithatakotaka”.

¹⁹ Ari josampitanakiri: “¿Tsikama isaikiri Ashitzimiri?” Ikantzi Jesús: “Tii piyotaiyinani iirokaiti, iijatzí pikimitaakiri Ashitanari. Ari piyotinami naaka, ari piyotakirimi iijatzí Ashitanari”.

²⁰ Ari ikinkithatakiro Jesús jirokapaini tasorintsipankoki, tsika jowaitapiintziri kiriiki jashitakaitariri Pawa. Tikaatsimaita aakaantirini, tima tikira imonkaapaitita.

Tsika niyaatai naaka, iiro pariyyitaa iirokaiti

²¹ Ipoña japiitanakiro Jesús ikantzi: “Aririka niyaatai, owanaa paminawitaina iirokaiti, iro kantzimaitacha ari pinkamakoyitairo piyaaripironka. Tima tsika niyaatai naaka, iiro pariyyitaa iirokaiti”.

²² Ari ikantaiyanakini Judá-mirinkaiti: “Ishiniwaitatya jirika. Iro ikantantari iiro ariita aakaiti tsika jiyaati irirori”.

²³ Ikantanaki Jesús: “Isaawijatzí pinayitzi iiroka, irooma naaka jinokijatzí ninatzi. Ari pinampitawo iirokaiti kipatsiki, irooma naaka tii nonampityaawo.

²⁴ Irootaki nokantanzimiri: ‘Ari pinkamakoyitairo piyaaripironka. Tima iirorika pikimisantairo nokinkithatakowitaka, ari pinkamakotairo piyaaripironka’.

²⁵ Ipoña josampitanakiri: “¿Iitaka iiroka?” Ari jakanaki Jesús: “Aritaki nokamantsitakimi owakiraini.

²⁶ Tzimatsi ogyiki nonkantimiri, ari niyakawintaimi iijatzí. Tima okaatzi iñaawaitziri otyaantakinari iroopirori inatzi. Irootaki nokamantzimiri iirokaiti isaawijatzíiti, okaatzi ikamantanari irirori”.

²⁷ Iro kantacha jirikaiti kimakiriri Jesús, tii ikimathatawakiri ikinkithatakotatzíiri Ashitairi.

²⁸ Irootaki ikantantanakari Jesús: “Aririka pimpaikakotakaantiri Itomi Atziri, aripaiti piyoti naakataki. Tii naaka antashiwaityaawoni nokowakaari. Apa niyotaantziro okaatzi jiyotaanari Ashitanari.

²⁹ Itzimi otyaantakinari ari itsipashiritana naaka. Tii jookawintana Ashitanari, tima nantapiintziniri okaatzi kamiithatzimotziriri”.

³⁰ Ikanta ikinkithatakoyitakiro Jesús jiroka, ogyiki kimisantanakiriri.

Iroopirori inatzi isaikakaashiwaitaimi

³¹ Ipoña Jesús ikantanakiri Judá-mirinkaiti ikaatzi kimisantakiriri: “Aririka poisokirotanatyaawo noñaani, iirokataki tyaaryoori niyotaani.

³² Aritaki piyotairo tyaaryoori, iro saikakaashiwaitaimini”.

³³ Jakaiyanakini jirikaiti: “Ichariniiti Abraham-ni ninayitzi naakaiti. Tikaatsi ompirawaityaanani. ¿Iitama pikantantanari iiroka: ‘Ari pisaikashiwaitaiya?’ ”

³⁴ Ikantzi Jesús: “Ikaatzi antapiintzirori kaaripirori, kimiwaitaka ompiratatyaarimi. Imapiro.

³⁵ Apaani ompirataari kantatsi jomishitowaitiri, iriima itomiitari ikantaitatyaani ijyininkamirinkaitari.

³⁶ Aririka isaikakaashiwaitaimi Itomiitari, iikiro pisaikashipirowaitanaatyí.

³⁷ Niyotaiyimini ichariniiti Abraham-ni pinatzi. Iro kantzimaitacha pikowaiyakini pintsitokina, tima tii okamiithatzi-motzimi noñaaniyitari.

³⁸ Iro nokinkithatakotzi naaka okaatzi joñaaganari Ashitanari. Irooma iirokaiti pantashitawo pikimakotairi ashitzimiri iiroka”.

Iri ashitariri kamaari

³⁹ Ari jakaiyanakini iriroriiti: “¡Aña iri Abraham-ni jítaitziri Ashitanari, iriitaki nochariniiti!” Ipoña ikantzi Jesús: “Iirokami charinityaarinimi Abraham-ni, ari pantakiro mi okaatzi jantayitakiri irirori.

⁴⁰ Iro kantacha, okantawitaka nokinkithatakaawitakimiro jiyotakaakinari Pawa, pikowaiyakini pintsitokina. ¡Tii jimataajaitziro Abraham-ni kantachari!

41 Irojatzí pantapiintakiri okaatzí jantakiri pairani pichariniiti”. Ari ikantaiyanakini iriroriiti: “¡Tii naaka jowaiyantani thainkatasorintsiwaitaniri. Apaani ikanta Ashitanari, iriitaki Pawa!”*

42 Ari jakanakiri Jesús: “Imapiromi iri Pawa ashitimini, ari pitakotatyaanami, tima Pawaki nopoñaakawo naaka. Tii naaka pokawaitashitachani nonintakaanikiini, aña iri Pawa otyaantakinari.

43 ¿Oitama kaari pikimathatantana iirokaiti? Iro kantaantzirori tii pikowaiyini pinkimisantiro noñaani.

44 Iriitaki ashitakimiri kamaari, pantapiintakiniri okaatzí ikowiri. Ari jashi jowakiro kamaari owakiraa itantanakawori, jowamaashiritantzi. Thiyyinkari jinatzí, tii jiñaawaitziro tyaaryoori. Aririka inkowi jamatawitantí, jiñaawaitziro thiyaantsi. Iwaapati thiyyinkari jinatzí.

45 Irooma naaka noñaawaitziro tyaaryoori ñaantsi, tiimaita pikimisantaiyanani iirokaiti.

46 ¿Tzimatsima apaani pikaataiyakini yopirotzirori ikantzi: ‘Kaaripiroshiriri jinatzí Jesús?’ Tima iroopirori inatzí okaatzí noñaawaitziri ¿oitama kaari pikimisantantana?

47 Itzimirika jashitari Pawa, ikimisantziro iñaani Pawa. Irooma iirokaiti tii jashitzimi Pawa, tii pikowi pinkimisantaiyini”.

Itzimitaika Cristo

48 Ikanta Judá-mirinkaiti ikantanakiri Jesús: “Imapiro-tatya nokantaiyakimini Samaria-jatzi pinatzí, tima kamaari pinatzí”.

49 Ari jakanaki Jesús: “Tii nokamaaritzi, nopinkathatziro naaka Ashitanari. Irooma iirokaiti, tii pipinkathatana.

50 Tii naaka kowashitachani pimpinkathatina, aña tzimatsi pashini kowatsiri impinkathaitina, iriitaki yakawintantatsini.

51 Itzimirika kimisantaironi noñaani, iiro ikaamaniyitai. Imapiro”.

52 Ari ikantaiyanakini Judá-mirinkaiti: “Ari niyotaiyini imapiro pikamaaritzi. Tima kamaki Abraham-ni, ari ikimitakari Kamantantaniriiti, kamayitaki maawoni. Opoña pikantzi iiroka: ‘Itzimirika kimisantaironi noñaani, iiro ikaamanitai’.

53 ¿Panairima iiroka nocharinini Abraham-ni? Kamaki irirori, ari ikimiyitakari Kamantantaniriiti iijatzi. ¿Tsikama piitamachiityaaka iiroka?”

* 8:41 Ikantakoitziri jaka “thainkatasorintsiwaitaniri”, irijatzi ikantaitziri may-impiriiti. Tima jojyakaawintapiintakiri pairani Judá-mirinkaiti, tii ikinatanitari Pawa, jantayitziro kaaripirori.

⁵⁴ Jakanaki Jesús: “Naakami kowashitachani impinkathaitinami, tikaatsi opantyaawoni. Iri pinkathatakaanari Ashitanari. Iriitaki pikantapiintawitari iirokaii ‘Nowawani’.

⁵⁵ Tiimaita piyotairi iirokaii. Irooma naaka noñiiri. Aririkami nonkanti ‘tii noñiiri’, thiiyinkari ninaki nokimitakotakimiro iirokaii. Aña imapiro noñiiri. Nokimisantziro iñaani.

⁵⁶ Pairani Abraham-ni, picharinitanakari iirokaii, ikimoshiritaki jiñihiro nompokapaititi. Aritaki jiñiimaitakina, antawoiti ikimoshiritaki”.

⁵⁷ Ipoña Judá-mirinkaii ikantanakiri Jesús: “Tikiraamintha otzimi iiroka 50 posarintsiti. ¿Ipoña pikantzi piñiiri Abraham-ni?”

⁵⁸ Ari jakanaki Jesús: “Tikiraamintha itzimiita Abraham-ni. ‘Naakatsitaka’. Imapiro”.†

⁵⁹ Ikanta jirikaii jaiyawitanakani mapi ikowi intsitokirimi. Iro kantzimaitacha Jesús, ipiyapithatanakari. Shitowanaki tasorintsipankoki.

9

Joshinchairi Jesús kaari okichaatsini

¹ Ikanta ikinayitzi Jesús, jiñaaki kaari okichaatsini, jashi jowatziiro owakiraa itzimapaaki.

² Ikanta jiyotaani josampitakiri, ikantziri: “Rabí, ¿Oitama kaari jokichaataanta owakiraa itzimaki jirika shirampari? ¿Irooma kantakaantzirori iyaaripironka ashitariri? ¿Irooma kantakaantzirori iyaaripironka irirori?”

³ Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Tii iro kantakaantironi iyaaripironka, tii okantakaantziro iijatzii iyaaripironka iwaa-pati. Iro imatantari jiroka, onkantya jiñaitantyaawori ish-intsinka Pawa.

⁴ Iinta okitiiyitzi, ontzimatyii antiro jantawairi otyaan-takinari. Tima aririka ontsiniritanaki, tikaatsi kantironi jantawaiti.

⁵ Iinta nosaiki naaka jaka kipatsiki, naakataki kitiiyi-inkatakotziriri isaawijatzii”.

⁶ Ithonkakiro jiñaawaitaki Jesús, jiiwatanaki kipatsiki, jamirokaki kapichiini kipatsipitha jakoki, itziriyookitakiri kaari okichaatsini.

⁷ Ipoña jiñaanatziri ikantziri: “Piyaati pinkiwaakitya owaankanaata jiiitatziri Siloé”. Ari ikinanaki kaari

† **8:58** Ipairyaapiintaka Jesús ikantzi: “Naakatsitaka”, ari ojoyakawo jiñaawaitaki Pawa pairani, jiñaanatantakariri Moisés-ni. Tima pairani Moisés-ni josampitakiri pairani Pawa, ikantziri: “Tsikama piitaka”. Ari jakanaki: “Naakatsitaka”. Iro jiyotantaiyarini Judá-mirinkaii jiñaawaitaki Jesús, ikowatzi jimonkaatayiari Pawa.

okichaatatsini, ikiwaakitapaaka. Ikanta ipiyapaaka, kantanai jamini kamiitha.*

⁸ Ikanta iyyininkapaini, ikaatzi ñaayitapiintziriri ikamitantzi impashiityaari, josampitawakaayita, ikantzi: “¿Kaarima jirika saikapiintatsiri ikowakotantzi impashiityaari?”

⁹ Tzimatsi kantatsiri: “Iriitaki”. Pashini kantatsi: “Aña kaari, iriiwaiwitaka”. Iro kantzimaitacha, ikantzi irirori: “Naakataki”.

¹⁰ Ipoña josampitanakiri: “¿Tsikama pikantairoka paminantaari kamiitha?”

¹¹ Ari ikantanaki irirori: “Jirinta shirampari iitachari Jesús, iriitaki matakina wori, tzimatsi itziritakinari nokiki, ipoña ikantakina: ‘Piyaati owaankanaataka Siloé. Ari pinkiwaakityaari’. Okanta niyaatanaki, ari nokiwaakitapaaka, aminaana kamiitha”.

¹² Ipoña josampitanakiri: “¿Tsikama iroñaaka jirika shirampari?” Ari ikantzi irirori: “Tii niyotzi”.

Fariseo-paini josampitziri kaari okichaawitacha

¹³ Ipoña jaayitanakiri kaari okichaawitachari isaikayitzi Fariseo-paini.

¹⁴ Tima kitiiyyiri jimakoryaantaitari inatzi, itziriyookitantakariri Jesús kaari okichaawitachani, iro jaminantaari kamiitha.

¹⁵ Ari josampitakiri Fariseo-paini tsika okanta jaminantaari kamiitha. Ikantanaki irirori: “Itziriyookitantakinawo nokiki kapichiini kipatsi, opoña nokiwaakitaka. Aminaana iroñaaka kamiitha”.

¹⁶ Ari ikantayitzi Fariseo: “Itzimika antakirori jiroka kaari jashitari Pawa, tima tii ipinkathatziro kitiiyyiri jimakoryaantaitari”. Iro kantacha ikantayini pashini: “Kaaripiroshiriri jinatyimi, iiro jantaajaitziromi jiroka”. Tii jaapatziyawakaawintawo ikantayakirini Fariseo.

¹⁷ Ari japiitakiri josampitziri kaari okichaawitachani: “¿Oitama pikinkishiritari iiroka, iitaka aminakagaimiri kamiitha?” Ikantzi irirori: “Kamantantaniri jinatzi”.

¹⁸ Kantai iroñaaka jaminawaitai kamiitha, tii ikimisantzi Judá-mirinkaiti kaari okichaawitachani jirika. Irojatzii ikaimantakariri iwaapati,

¹⁹ josampitawakiri, ikantziri: “¿Iriima pitomi jirika? ¿Pinkantinatya ari ikantatya tii jokichaatzi owakiraa itzimapaaki? ¿Tsikama okantaka jaminantaari iroñaaka kamiitha?”

²⁰ Ikantanaki ashitariri: “Niyotayini iriitaki nowaiyani, ari ikantatya tii jokichaatzi owakiraa itzimapaaki.

* 9:7 Jiroka iitachari “Siloé”, irojatzii jiiitatziri: “Otyaantaari”.

21 Iro kantacha tii niyotzi tsika okanta jaminantaari kamiitha iroñaaka, tii niyotzi iijatzi iita aminakagairiri kamiitha. Posampitiri irirori, antari jinaki, iriitaki kamantimini”.

22 Iro ikantantari iwaapati tima ithaawatzi, ikantaiyakini Judá-mirinkaiti: “Intzimirika kantaintsini Cristo jinatzi jirika Jesús, iiro noshinitairi intyagai apatotapiintaiyani”.

23 Irootaki ikantantakari iwaapati: “Posampitiri irirori, antari jinaki notomi”.

24 Japiitakiro Judá-mirinkaiti ikaimairi kaari okichaawitachani, ikantziri: “Pimpinkathatiri Pawa, pinkamantina tyaaryoopiroini, iiro pipinkathawaitashitari jirika shirampari kaaripiroshiriri jinatzi”.

25 Ari ikantanaki irirori: “Tii niyotzi naaka kaaripiroshiriri jinatzi. Apa niyotzi naaka tii nokichaawita. Iro kantacha aminaana kamiitha”.

26 Japiitakiri josampitziri: “¿Tsikatya ikantakimika? ¿lita jantakiri jaminakaantaimiri?”

27 Ari jakanairi: “Aritaki nokantakimi, iro kantacha tii pikimisantzi. ¿Oitama pikowantari napiitimi? ¿Pikowatziima pinkimisantaiyirini iirokaiti?”

28 Ari jitanakari ikawiyawaitanakiri, ikantaiyini: “Pinkimisantiri iiroka jirika shirampari, irooma naakaiti nonkimisantiro Ikantakaantani Moisés-ni.

29 Niyotaiyini naakaiti jiñaanatakiri Pawa pairani Moisés-ni. Iriima jirika, tikaatsi yotirini tsika ipoñaaka”.

30 Ari jakanaki okichaataatsiri, ikantzi: “¡Tsikama okantatyaaka jiroka! Aña jaminakagaana naaka kamiithaini, tii piyotziri iirokaiti tsika ipoñaaka.

31 Ayotaiyini maawoni tii ikimiri Pawa kaaripiroshiriri. Apa ikimiro jamanamanaatani pinkathatziriri, antanairori ikowakairiri.

32 Tikaatsi ankimakowintapiinti tzimatsi aminakagairini kaari okichaatsini itzimapaaki.

33 Iiromi ipoñaakawo jirika shirampari janta Pawakinta, iirotya jimataajaitziromi jiroka”.

34 Ari ikantanakiri: “Piyaaripironka pitzimakaaki iiroka. ¿Pikowima piyotaayitaina naaka?” Jomishitowakaantaitakiri.

Kaari okichaashiritatsini

35 Yotaki Jesús jomishitowakaantaitakiri okichaataatsiri. Ikanta jiñagari paata, josampitairi: “¿Pikimisantzirima iiroka Itomi Atziri?”

36 Ari ikantzi irirori: “Pinkatharí, pinkantina tsika itzimi, inkini nonkimisantiri”.

37 Ikantzi Jesús: “Aritaki piñaakiri, naakataki pikinkithawaitakaaki”.

³⁸ Ikanta jirika okichaataatsiri jotzirowashitanakari Jesús ipinkathatanakiri, ikantziri: “Nokimisantzimi Pinkathari”.

³⁹ Ipoña ikantzi Jesús: “Nopokaki naaka jaka kipatsiki niyakawintantai, ari onkantya jaminantaiyaari kaari okichaatsini. Iriima ikaatzi aminawitachari, iiro jokichaatai irirori”.

⁴⁰ Tzimayitatsi Fariseo tsipatakari Jesús, ikimakiri ikan-takiri, josampitanakiri: “¿Pikimitakaantatyaanarima naakaiti kaari okichaatsini?”

⁴¹ Ikantanaki Jesús: “Imapiromi pinkimityaari kaari okichaashiritatsini iirokaiti, tikaatsi iyakawintimironi piyaaripiroshirinka. Irooma pikantaiyini tii pikimitari kaari okichaashiritatsini, irootaki piñaantaiyaawori jiyakawintaitimiro pipiyathatakina”.

10

Jojyakaawintaitziro oijyatanto

¹ Ipoña ikantanaki Jesús: “Itzimirika kaari tyaatsini omoopiroki oijyatanto, intyaashitatyaarika onaminatantoki, koshintzi jinatzi, kaaripirori. Imapiro.

² Iriima tyaatsiri omoopiroki, iriitaki aamaakowintapiin-tariri oijya.

³ Iriirika ashitaryaajaantironi aamaakowintawori ashitakowontsi, impoña intyaapaaki, impairyaaayitapaakiri oijya inkaimayitapairi, ari jiyopaantitawairi. Iri omishitowajaantirini aamaakowintapiintari oijya.

⁴ Aririka jomishitowakiri jikokiroki maawoni, iri iiwatirini aamaakowintariri, jyaatzimaityaari oijya tima jiyopaan-titziri iri aamaakowintariri.

⁵ Iro kantacha tii jyaatziri kaari jiñaapiintziri, owanaa ishiyapithatari, tima tii jiyopaantitziri”.

⁶ Ari ikantaki Jesús jiyakaawintziniri, tiimaita ikimath-ataiyirini jirikaiti iita ikantziri.

Ikimitari Jesús kamiithari aamaakowintantaniri

⁷ Ipoña japiitanakiro Jesús ikantziri: “Naakatajaantaki ojoyawori omoopiro oijyatanto. Imapiro.

⁸ Ikaatzi kaaripiroriiti itakawori ipokaki tikiraamintha nopoki naaka, jiyashitakari koshintzi. Irootaki kaari ikimisantantaiyarini oijya.

⁹ Naakatajaantaki ojoyawori omoopiro. Intzimirika tya-gaatsini nojyakawo omoopirori, aritaki jawijakoshiritai. Ari jiyakotaiyaari oijya ipiyapiyata ityaapiintzi, ishitowapiintzi iijatzi. Tii okowityiimotari jowanawo.

¹⁰ Iriima koshintzi apa ipoki inkoshiti, intsitokanti, japirotanti. Irooma naaka nopokaki nañaakaapiroshiritantai.

11 Naakataki ojjari kamiithari aamaakowintariri oijya. Tima apaani kamiithari aamaakowintariri oijya, ishiniwintariri joiyyati.

12 Tima ikaatzi ipinaitziri jaamaakowintari oijyanintsi, aririka jiñaawakiri owaminthatariri, jookawintziri, jowaita-paartyaari oijya ishinyanakara aamaakowintariri, tzipooka inkantayitanatya pashini.

13 Iro ishiyantari aamaakowintawitariri, tima apa ikowi impinaitiri. Tii iri oijya inkowapiroti jaamaakowintyaari.

14 Naakataki kamiithari aamaakowintariri oijya. Niyoyitziri noiyyati. Jiyoyitana iijatzi irirori.

15 Ikimita jiyopirotana Ashitanari, ari nokimitsitari iijatzi naaka niyopirotziri irirori. Noshiniwintakotari noiyyati.

16 Iinitatsi iijatzi pashini noiyyati kaari saikatsini jaka. Ontzimatyii namayitairi jaka. Aritaki inkimisantayitaina irirori. Apaani inkantya impiyotaiya. Apaani inkantya aamaakowintaiyaarini.

17 Jitakotana Ashitanari tima noshinitakiro nañaantari inkini nañagai iijatzi.

18 Tikaatsi shintsiwintinani, aña naakataki shinitashitaincha. Otzimimotana noshintsinka noshinitantari, iro nañaantaari iijatzi. Irootaki ikowakiri Ashitanari nantiro”.

19 Ikanta ikimawakiro Judá-mirinkaiti jiroka ñaantsi, japiitanakiro tii jaapatziyawakaanaa.

20 Tzimatsi ojjiki kantayitanaintsiri: “¿Litama pikimisantantari? Ikamaaritatzii, iro ishinkiwintantakari”.

21 Iro kantacha pashini kantatsi: “Tikaatsi kamaari matironi jiñaawaitiro jiroka ñaantsi. ¿Kantatsima kamaari jaminakagairi kaari okichaawitachani?”

Ikisaniintanakiri Judá-mirinkaiti jirika Jesús

22 Aritaki tyaawontsipaititai. Okanta janta Jerusalén-ki, joimoshirinkaitziro tasorintsipanko.

23 Ari isaikitakari Jesús tasorintsipankoki, janiiwaitzi awijatapishitzi jiiitaitziro “Salomón-tapishi”.

24 Ipoña Judá-mirinkaiti ipiyowintapaakari, josampitziri: “¿Tsiikapaitima onkaati pinkisoshiritakaayitina? Iirokarika Cristo, incha pooñaawontinawo”.

25 Jakanaki Jesús ikantzi: “Aritaki nokamantayitakimi, tiimaita pikimisantana. Okaatzi jimatakaayitakinari ishintsinka Ashitanari, oñaagantapirowaitakiro kamiithaini.

26 Iro kantacha iirokaiti tii pikimisantaiyini, tima tii pikimitakaanta iirokami noiyyati.

27 Ikaatzi kimitakaantaachari noiyyati jiyopaantitana, niyotsitari iijatzi naaka. Joyaayitana iriroriiti.

28 Naakataki kañaanitakaayitairini. Iiro ipiyawaita, tikaatsi aapithatarini.

29 Ikaatzi jashitakaakinari Ashitanari, tikaatsi aapithatarini, tima iri matzirori jantaritzi anaakopirotantatsiri maawoni.

30 Tima itsipashiritana Ashitanari, kimiwaitaka apanimi nonkanta”.

31 Ikanta Judá-mirinkaiti jaawitanaa mapi ikowi intsitokirimi,

32 iro kantacha Jesús, ikantanakiri: “Iro ishintsinka Ashitanari antakaayitakinawori kamiithayitatsiri okaatzi piñaakotakinari iirokaiti. ¿Oitama pintsitokawintinari?”

33 Ari ikantaiyanakini Judá-mirinka: “Tii iro nontsitokawintimi kamiithari okaatzi pantayitakiri, aña iro nontsitokawintimi pithainkatasorintsitakiri Pawa. Tikaatsi piimachiitya iiroka, atziri pinatzi, iro kantacha pikimitakaantashiwaitaka Pawami pinaty”.

34 Ikantzi Jesús: “Jiroka osankinata Ikantakaantaitani, Naaka kantatsi: ‘Pawaiti pinaiyini iirokaiti’.

35 Ari ayotaiyironi Osankinarintsipirori, iiro okantzi anthainkañaanitiro. Iriitajaantaki Pawa iitakiriri atziriiiti ‘Pawaiti’ itzimi jiyotakaayitakiri iñaani.

36 ¿Iitama pikijyimatantanari iirokaiti pikantaiyini nothainkatasorintsitaki nokantaki: naaka Itomi Pawa? Aña naakatataiki jookotaki, jotyaantakina nompoki kipatsiki.

37 Iiro nantziromi okaatzi jantziri Ashitanari, iirotya pikimisantaiyini.

38 Aña aritaki nantakiro. Onkantawitya iiro pikimisantana naaka, iro pinkimisanti okaatzi notasonkawintantayitaki, iro piyopirotantyaari ari notsipashiritari Ashitanari, itsipashiritana iijatzi irirori”.

39 Ari ikowawitaiyani jaakaantirimi iijatzi, iro kantacha Jesús ishiyapithatanakari.

40 Piyanaa Jesús katonkaki jiña Jordán. Ari isaikapai tsika jowiinkaantantzi pairani Juan-ni.

41 Ojyiki atziri jatashitakiriri jiñiiri Jesús. Ikantaiyini: “Tii itasonkawintantawita Juan-ni irirori, iro kantacha okaatzi ikinkithatakotakiriri jirika shirampari tyaaryoori inatzi”.

42 Ojyiki kimisantanakiriri Jesús.

11

Ikamantakari Lázaro

1 Tzimatsi mantsiyari shirampari jiita Lázaro, Betania-jatzi jinatzi, ari onampitawori iijatzi María otsipatawo irinto Marta.

² (Jiroka María, iritsiro Lázaro, iro saitantakariri kasankaari iitziki Awinkathariti ojoyitanzimaitari oishi.)

³ Okanta jiroka apiti iritsiro Lázaro, okaimakaantakiri Jesús, okantaki: “Pinkatharí, imantsiyatatzi paapatziyani”.

⁴ Ikanta ikimawaki Jesús, ikantzi: “Jiroka mantsiyarintsi tii owamaantzi, aña ari jiñaitiro ishintsinka Pawa, iijatzi ishintsinka Itomi”.

⁵ Owanaa jitakowitakawo Jesús jiroka Marta, iijatzi irinto, ipoña Lázaro,

⁶ ikimawitaka ikamantaitakiri jimantsiyatatzi Lázaro, iikiro isaikawaitanakitzi apiti kitiiyyiri janta.

⁷ Ipoña ikantanairi jiyotaani: “Thami ampiyi Judea-ki”.

⁸ Ari ikantaiyini jiyotaani: “Rabí, owakiraa ikowaiyini Judá-mirinkaiti intsitokimi janta. ¿Iijatzi pikowi pimpiyani?”

⁹ Ikantzi Jesús: “¿Imapiroma osamanitzi apaani kitiiyyiri? Itzimirika aniitatsiri kitiiyyipaitiki, tii jantziwawaita, tima jiñaakiri kitiiyyiinkari jaka kipatsiki.*

¹⁰ Iriima aniitatsiri tsiniripaiti, jantziwawaita, tima ikowityaatyaa janta kitainkari”.

¹¹ Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Makoryaaki aapatziyani Lázaro, ontzimatyii niyaati nowiriintairi”.

¹² Ari ikantaiyanakini jiyotaani: “Pinkatharí, kimitaka ari amataakoniinta, tima iro jimakoryaantari”.

¹³ Jiñaajaantaiyini jiyotaani Jesús iro ikinkithatakotzi makoryaantsi, ikantakira: “Jimakoryaatzi Lázaro”.

¹⁴ Ipoña jooñaawontanakiniri, ikantziri: “Kamaki Lázaro.

¹⁵ Owanaa nokimoshiritaki tii nosaiki janta, iro pinkimisantapirotantyaari, thami aati aminiri”.

¹⁶ Ikanta Tomás jiiitaitziri “Tsipari”, ikantanakiri ikaataiyini jiyotaanitari: “Thami oyaawitanatyaari, añaamachiiti iirorika jowamaayii tai aaka”.†

Iri Jesús, owiriintantaniri, añaakaantaniri

¹⁷ Ikanta jariitzimatapaaka Jesús, ikimapaaki tzimakotaki Lázaro 4 kitiiyyiri ikitaitantakariri.

* **11:9** Ojyakaawintachari jaka “apaani kitiiyyiri”, jañaantari inatzi Jesús, iro kim-itakawori kitiiyyiri. Tima jiñaawaitakiro Jesús jiroka, jiyotzi tikira imonkaapaitita jowamaantaityaariri. Jiroka ikantakiri: “Pinkinkishiritakotiro oita awijatsiri aririka aniiti kitiiyyipaiti. Tima aririka aniiti kitiiyyipaiti, kamiitha okoñaatzi, iiro antziwawaita, añi iro tsika ankini iiro aminaashiwaita tsikarika aati. Irooma aniitirika tsiniripaiti, ojyiki antziwatya, aminaashitya tsikarika aati. Irootaki aniitanyaaari tsika inintakairo Pawa, iiro aminaashiwaita aati. Iirorika aatzi tsikarika ikowakairo Pawa, aritaki aminaashiwaitatya tsika aati. Tima iriitaki Pawa ojyawori kitiiyyiinkari, tsikarika aati, iiro aminashiwaita”. † **11:16** Ikantakoitzi jaka “Tsipari”, irijatzi jiiitaitziri “Dídimo”.

18 Tii intainapirotzi Betania osaiki Jerusalén,‡

19 iro jiyaaatashitantakawori Judá-mirinkaiti jiroka Marta otsipatakawo María, inkimoshiritakaantaiyaawori ikamaki iyaariri.

20 Okanta iyotaki Marta iro jariitzimatya Jesús, jatanaki otonkiyotawatyaari. Iro saikanaintsi María pankotsiki.

21 Okantawakiri Jesús: “Pinkatharí, ari pisaikimi iiroka jaka, iiro ikamimi niyaariri.

22 Iro kantacha niyotzi naaka aririka pinkamitiri Pawa oitya rantimiri, aritaki jimatakimiro”.

23 Ari jakanakiro Jesús: “Aritaki jañagai piyaariri”.

24 Okantzi Marta: “Niyotzi aritaki impiriintai paata iwiyaantapaatyaawoni kitijiyiri impiriintantaiyaari kamayitatsiri”.

25 Ipoña ikantanakiro Jesús: “Naakataki owiriintantatsiri, naakataki añaakaantaniri. Iitarika kimisantainani naaka, onkantawitaty inkami, ari jañagai.

26 Ikaatzi añaayitatsiri iroñaaka, kimisantainani, iiro ikamaniyitai. ¿Pikimisantziroma jiroka?”

27 Okantzi iroori: “Nokimisantzimi Pinkathari, iirokataki Cristo Itomi Pawa ikajyaakaakiriri impoki jaka kipatsiki”.

Jiraapaaka Jesús ikitaitakiri Lázaro

28 Ithonkakiro Jesús ikantayitakiro Marta, jatanaki okaimiro irinto María, okamantathatapaakiro, okantziro: “Ariitapaaka yotaantaniri, ikaimimi”.

29 Okanta okimawaki María, katziyanaka, jatanaki oñiiri Jesús.

30 Tikiraata jariita Jesús nampitsiki, irojatzí isaikaki otonkiyotawakari Marta.

31 Ikanta Judá-mirinkaiti tsipatakawori opankoki joimoshirinkiro jiñaakiro oshiyana María, jooatanaakiro jiñaajaantaki irawaitatyiya kitataariki.

32 Okanta ariitapaaka María isaikaki Jesús, otziirowashita-paakari okantziri: “Pinkatharí, ari pisaikimi iiroka jaka, iiro ikamimi niyaariri”.

33 Ikanta Jesús, jiñaakiro María iraimotapaakari, ari ikimitapaakari iijatzí Judá-mirinkaiti oyaatapaakirori, antawoiti jowashiritanaka, okatsitzimoshiritanakiri,

34 josampitanakiro: “¿Tsikama janta pikitatakirika?” Ari ikantaitanakiri: “Pimpoki Pinkatharí, piñiiri”.

35 Ari jiraapaakari irirori Jesús.

36 Ikantaiyini Judá-mirinka: “¡Paminiri antawoiti jitakotakari!”

‡ 11:18 Kantakotachari jaka “tii intainapirotzi”, iro ojyawori ikantaitzi 3 kilómetro, irojatzí ikantaitziri pairani 15 estadio.

³⁷ Tzimimaitacha pashini kantanaintsiri: “Iriiwitaka jirika aminakairiri kaari okichaatsini, ¿kaari jaminanta tsika ink-inakairo iiro ikamanta Lázaro?”

Ipiriintaa Lázaro

³⁸ Apiitanakiri Jesús okatsitzimoshiritanakiri, jiyaatashitanakiri okaakiini kitataari. Omoona inatzi, iro mapi jojyipyiyiitantakari.

³⁹ Ikantanaki Jesús: “Potainkiro mapi”. Ari okantanaki Marta iritsiro kamaintsiri: “Pinkatharí, kimitaka ari sankainkataki, tima tzimaki 4 kitiiyyiri ikamantakari”.

⁴⁰ Ari jakanaki Jesús: “¿Nokantakimi, pinkimisantinarika, ari piñaakiro ishintsinka Pawa?”

⁴¹ Jotainkakiro mapi. Ipoña jaminanaki Jesús inkitiki, ikantanaki: “Ashitanarí, nopaasoonkitzimi iiroka, tima piki-mana.

⁴² Niyotzi ari pinkantapiintatya pikimana. Iro nokantantz-imi inkimantyaari atziriiti saikaintsiri jaka, iro inkimisan-tantyaari iirokataki otyaantakinari”.

⁴³ Ithonkakiro jiñaawaitakiro jiroka, ikaimanaki: “¡Lázaro, pishitowi!”

⁴⁴ Shitowapai kaminkari, jankowitakawo manthakintsi jakoki iijatzi iitziki, irojatzi iponapootakawo jankowit-antaitawakariri. Ari ikantzi Jesús: “Pankowiryaakotiri, jiyaataita”.

Ikamantawakaita intsitokaitiri Jesús

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

⁴⁵ Irootaki ikimisantantanakari ojyiki Judá-mirinkaiti ikaatzi jataintsiri itsipatawo María, ikaatzi ñaakirori jantakiri Jesús.

⁴⁶ Iro kantacha tzimatsi jatashitanakiriri Fariseo-paini. Ikamantapaakiri okaatzi jantakiri Jesús.

⁴⁷ Ikanta Fariseo-paini itsipatakari ijiwari Ompiratasor-intsitaari, japatotakiri jiwariiti, ikantaiyini: “¿Oitama antiri? Jirika shirampari ojyiki itasonkawintantaki.

⁴⁸ Aririka añaashiminthatyaari, maawoni inkimisantaitiri. Ari impokaki ijiwaripaini Roma-jatzi, impookakaantakiro tesorintsipanko, japirotakaantakiro anampitsiti”.

⁴⁹ Iro kantacha, iinitatsi itsipatakari, iitachari Caifás, iri-itaki Ijiwaripiroriti Ompiratasorintsitaari, ikantanaki irirori: “Tii piyotaiyini iiroka.

⁵⁰ Iro kamiithatatsi ashiniti apaani atziri inkamawintai, iiro japiroitantai anampiki”.

⁵¹ Jirika Caifás, Ompiratasorintsipirori jini, jiñaawaitakaakiri Pawa. Okantawitaka tii jiyotzi, iri Jesús ikinkithatakotaki inkamawintiri ijininkapaini.

52 Tii apa inkamawintiri ijyininkapaini, aña inkamawintairi maawoni itomiiti Pawa tzimpookaintsiri, jiwithaawakaantyaari jashitaari.

53 Aripaiti ikowaki ijiwari Judá-mirinkaiti jowamairi Jesús.

54 Irootaki kaari ikowantanaa Jesús intsipatanaiyaari Judá-mirinkaiti. Aña shitowanaki isaiki Judea-ki, jataki otzishimashiki osaiki nampitsi iitachari Efraín. Ari isaikakaapairi jiyotaani.

55 Irootaintsi joimoshirinkapaititairo Judá-mirinkaiti Anankoryaantsi, oiyiki atziri jatatsiri Jerusalén-ki jiwitsikashiriyitya.

56 Ari jaminaminaitakiri Jesús, josampitawakaiyani tasorintsipankoki: “¿Tsikama pikantayini iiroka? ¿Ari impokaki joimoshirinkaita?”

57 Ikanta Fariseo-paini itsipayitakari Ompiratasorintsipiroriiti, ikantantayitaki: “Iitarika yotaintsini tsika isaiki Jesús, inkamanti, naakaantiriita”.

12

Isaitantaitari Jesús kasankaari

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

1 Aritaki yotapaaka 6 kitiiyjiri joimoshirinkantyaawori Anankoryaantsi, jataki Jesús Betania-ki, inampiki Lázaro jowiriintairi pairani.

2 Ari joimoshirinkaitakiri Jesús. Iro Marta oyiitantatsi. Ari isaikitakari iijatzi Lázaro itsipatakari Jesús jowaiyani.

3 Amakotapaaki María kasankaari. Oiyiki owinawoni jiroka. Osaitantapaakari iitziki Jesús. Ojyitantzimaitari oishi. Kasankainka okantanaka maawoni pankotsiki.*

4 Ikanta Judas Iscariote, jiyotaani Jesús pithokashityaarini paata, ikantanaki:

5 “¿Iitama kaari ipimantantaitawo jiroka kasankaari? Ari aantatyaami oiyiki kiriiki, iri anishironkatantyaaririmi ashironkainkari”†

6 Tii iro ikantantakari Judas jitakotatyaari ashironkaariiti, aña koshintzi jinatzi. Iriitaki jowaitakiri inkimpoiiri kiriiki, iro kantacha ikoshitapiintzi kapichiini.

7 Ari ikantanaki Jesús: “Piñaashiminthatyaawo, aña iroowitaka okajyaakaakinari, inkitaitakinarika.‡

* 12:3 Jiroka kasankaari kinkithatakotachari jaka, iro jiwitsikaitzi inchatiyaki iitachari “nardo”. Okaatzi otinatzi apaani libra, irojatzi ikantaitziri iijatzi 300 gramo. † 12:5 Kantakotachari jaka “ojyiki kiriiki”, irijatzi ikantaitziri pairani “300 denario”. Iri ipinaitziriri antawairyaantzi, aririka jimonkaatakiro apaani osarintsi jantawaitaki. ‡ 12:7 Tzimatsi jamitaitari pairani. Aririka inkamakaantaiti, isaitantari kasankaari, inkini inkitaitiri.

⁸ Iriima ashironkainkariiti ari inkantaitatyaani isaikimotimi, irooma naaka iiro nokantaitatyaani nosaikimotimi”.

Ikamantawakaita intsitokaitiri Lázaro

⁹ Jiyotaiyakini Judá-mirinkaiti ari isaiki Jesús Betania-ki. Jiyaataiyakini janta, tii apa jaminiri Jesús aña iijatzi Lázaro, jowiriintairi pairani Jesús.

¹⁰ Ikamantawakaaayitaka Ompiratasorintsipiroriiti intsitokiri iijatzi Lázaro.

¹¹ Tima iriitaki Lázaro kantakaantakirori kaari jaapatziyaintantanaari Judá-mirinkaiti ikimisantaitanakiri Jesús.

Ariitaa Jesús Jerusalén-ki

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

¹² Oyjiki atziri jataintsiri Jerusalén-ki joimoshirinkiro Anankoryaantsi. Okanta okitiiyyitamanai, ikimaiyakini ari impokiri Jesús nampitsiki.

¹³ Ipoña ichikaiyanakini ojoyawori kompiroshi. Jataiyanakini intonkiyotawatyaari, ikaimaiyini ikantzi: jAatsikitataiki awinkathariti!

Tasonkawintaari jinatzi, tima Pinkathari aitziri otyaantakiriri.

jIriitaki Awinkatharipirotitaiyaari aakaiti Israel-mirinkaiti!

¹⁴ Ari jiñaapaaki Jesús iwonkiri burro, ityaakaanakari, tima okinkithatakotsitakari Osankinarintsipirori, ikantaitaki:

¹⁵ Sion-jatoití, iiro pithaawaiyini,

Pokataiki Piwinkathariti,

Ityaakaakari iwonkiri burro.

¹⁶ Owakiraini, tii ikimathataiyironi jiyotaani jiroka. Iro kantacha itzinaashitaawo Jesús jowaniinkawo, aripaiti ikinkishiritanaka iriitaki Jesús josankinatakoitzi.

¹⁷ Tima ikaatzi tsipatakariri Jesús jowiriintairi Lázaro, ikinkithatakoyitairo okaatzi jiñaakiri.

¹⁸ Iro jiyaatantanakari atziriiti itonkiyotawakari Jesús, tima ikimakotakiri jowiriintantaki.

¹⁹ Iriima Fariseo-paini ikantawakaiyani iriroriiti: “Piñaakiro, kimitaka iiro akitsirinkiri. Paminiri, iro jiyaatashitiri maawoni”.

Jaminaminatziri Jesús Grecia-paantiri

²⁰ Tzimayitatsi Grecia-paantiri tsipatakariri atziriiti jataintsiri joimoshirinkaiyani.

²¹ Ikanta Felipe Betsaida-jatzi, ipokashitapaakiri Grecia-paantiri. (Jiroka Betsaida nampitsi inatzi saikatsiri Galilea-ki.) Ikantapaakiri: “Pinkathari, nokowi noñiiri Jesús”.

²² Ari jiyaatanaki Felipe, ikamantapaakiri Andrés. Api-tiroiti jiyaataiyanakini, ikamantakiri Jesús.

23 Ari ikantanaki Jesús: “Monkaapaititapaaka itzinaashitantaiyaawori jowaniinkawo Itomi Atziri.

24 Apaani okithoki kaari ipankiitzi, ari ashi owamachitiro onkantya apakithowoini. Irooma aririka ompathaakitanaki ojyookanaki ipankiitakiro, ari jiñaitakiro onkithokitai. Imapiro. §

25 Iitarika itakowaitashitachani jantayitziro inintashiyitari, ari impiyashitaiya. Iriima manintanakironi jantashiwaiyitari jaka kipatsiki, ikamawintanaatziiro inkañaaniyitai.

26 Tzimatsirika kowatsiri nonkimitakaantiri nompiratani, inkimitakotinawo naaka. Tsikarika nosaikai naaka, ari isaikitaiya iijatzii nompiratani. Iitarika nokimitakaari nompiratani, iri Ashitanari kankakaiyaawoni impinkathaitantyaariri paata”.

Ikinkithatakota Jesús jowamaitiri

27 “¡Antawoiti okatsitzimoshiritakina iroñaaka! ¿Tsikama nonkantika? ¿Nonkantima: ‘Ashitanari, powatsinaryaakoshiritaina?’ ¡Aña irootaki nopokantakari, nimonkaatairo!

28 Ashitanari, poñaagantiro powaniinkawo”. Ikimaitatzi ñaawaitanaintsiri inkitiki, ikantaitzi: “Aritaki noñaagantakiro, iroñaaka napiitiro”.

29 Atziriiti piyotainchari ikaatzi kimawakirori, ikantaiyanakini: “Ookathawontsi inatzi”. Iro kantacha ikantayitzi pashini: “Maninkari ñaanatakiriri”.

30 Ari ikantanaki Jesús: “Tii apa naaka jiñaanayitzi, aña iirokai jiñaawaiwintaki.

31 Irootaintsi jiñaitiri jowasankitaitiri okantakaantziro iyaaripironka isaawijatzii, joitsinampagaitairi iijatzii pinkathariwaitashitachari.

32 Iro kantacha aririka jowatzikakoitakina jaka kipatsiki, aritaki nonkaimashiritanairi maawoni”.

33 Ari jooñaawontziro Jesús tsika onkantya aririka jowamaitakiri.

34 Ari jakaiyanakini atziriiti: “Ayotaiyini okantzi Ikan-takaantaitani: ‘Kañaaniri jinatzii Cristo’. ¿Iitama pikantantari iiroka ontzimatyii jowatzikakotaitiri Itomi Atziri? ¿Iitakama Itomi Atziri?”

35 Ikantzi Jesús: “Iinta isaikimotanaimi jiiitaitziri ‘Kitainkari’, apa isaikanai kapichiini. Pinkimitakaantiro panitatyiimi okitiiyiinkatzi, ari onkantya iiro omapokantzimi kimitawori tsinirikiri. Tima ikaatzi aniiatsiri otsinirikitzi, tii jiñiiro tsika ikini.

36 Pinkimisantairi jiiitaitziri ‘Kitainkari’ iinta isaikimoyitzimi, pinkimitakotyaari irirori”.

Tii ikimisantaiyini Judá-mirinkaiti

Ithonkanakiro jiñaawaitanakiro jiroka, shitowanaki Jesús. Tii joñaagantanaa.

³⁷ Okantawitaka Jesús oyyiki itasonkawintantawitaka in-ampiitiki jirikaiti, tii ikimisantaiyini.

³⁸ Ontzimatyii imonkaatya josankinatakiri Kamantanta-niri Isaías-ni, kantatsiri:

Pinkatharí, ¿litaka kimisantironi añaaani?

¿litaka joñaagaitakiri ishintsinka Pinkathari?

³⁹ Jiroka pashini josankinatakiri Isaías-ni, irootaki kaari ikimisantantaita, ikantaki pairani:

⁴⁰ Iri Pawa kaari okichaatakairini,

Imasontzitakaayitakiri,

Ari onkantya iiro jokichaatanta

Iiro ikimathawainitanta.

Ari onkantya iiro ipiyashitantaana naaka,

Nowawijaakotantaiyaariri.

⁴¹ Iro jiñaawaitantakawori jiroka Isaías-ni tima iñaampiyakityaawo jowaniinkawo Jesús, irootaki ikinkithatakotantakariri.

⁴² Iro kantacha, oyyiki Judá-mirinkaiti kimisantanairiri Jesús, ari jimatsitanakawo ñaapiroriiti. Iro kantacha tii joñaagantziro, tima ithaawantatyaari Fariseo-paini, iiro ishinitairi intyaayitai japatotapiintaiyani.

⁴³ Ari okantzimaitaka. Iri ikowapirotanaki Fariseo-paini jaapatziyaminthatyaari, iriima Pawa, tii.

Jesús yakawintairini atziríiti

⁴⁴ Ari jiñaawaitanaki shintsiini Jesús, ikantanaki: “Iitarika kimisantainani naaka, tii apanirowni ikimisantana, añaa ikimisantsitakari otyaantakinari.

⁴⁵ Ikaatzi okitaanari naaka, okimiwaitakawo iriimi jokityaami otyaantakinari.

⁴⁶ Irootaki nopokantakari naaka, nonkimitaiyaari ‘Kitainkari’, ari onkantya nonkitiijyiinkatakotantyaariri isaawijatzí. Iiro isaikayitai otsinirikitzi inkaati kimisantainani.

⁴⁷ Tima tii iro nompokantyaari naaka kipatsiki nowasankitaanti, iro nopokantakari nowawijaakotanti. Ikaatzi kimayiwitawori noñaani, tiimaita ikimisantzi, kaari naaka owasankitairini.

⁴⁸ Iitarika manintakinari, kaari kimisantaironi noñaani, tzimaki iitya owasankitairini. Kimiwaitaka jiroka ñaantsipaini okaatzi noñaawaitakiri atziri inatyiimi, iro owasankitaantaatsini paata, ipiyathapaantiwaitakina.

⁴⁹ Tima naaka tii noñaawaitashiwaita nonintakaanikiini. Ashitanari, itzimi otyaantakinari, iriitaki kantakinawori okaatzi nokantayitakiri, niyotaantayitakiri iijatzí.

⁵⁰ Niyotzi naaka okaatzi ikantakaantziri Ashitanari iro kañaanitakaantatsiri. Ari okantari, okaatzi nokantayitakiri naaka, nothotyaatziro okaatzi ikantajaantakinari Ashitanari”.

13

Jesús ikiwakiitziri jiyotaaniiti

¹ Ari kaatapaaki kitiiyiri jomoshirinkaitawo Anankoryaantsi. Jiyotaki Jesús monkaatapaaka jookawintantyaa-wori kipatsi, iro jiyaatai intsipatapaiyaari Ashitariri. Antawoiti jitakoyitakari ikaatzi kimisantakiriri, ari ikantapiintatya jitakotari irojatzu iwiyaantapaakawori.

² Ikanta isaikaiyini jowaiyani, aritaki kamaarishiritanaki Judas Iscariote, itomi Simón, iri pithokashityaarini Jesús.

³ Jiyotaki Jesús tima ipoñaatyaawo irirori Pawaki, aritaki impiyi janta. Iriitaki shintsitakaapirotakiriri Ashitariri.

⁴ Ari ikatziyanaka isaikaki jowaiyani, jaatonkoryaanakiro iwiwiryakowo, jowathakitanakawo manthakintsi.

⁵ Jaakiro jiña isakiro kiwaakomintotsiki. Ikiwakiiytakiri jiyotaani, joiyikiitantari manthakintsi jowathakitakari.*

⁶ Iro inkiwakiitantyaaririmi Simón Pedro, ikantanaki irirori: “Pinkatharí, ¿iirókama kiwakiitinani naaka?”

⁷ Ari ikantzi Jesús: “Tii pikimathatziro okaatzi nantiri, irooma paata, ari pinkimathatairo”.

⁸ Ikantanaki Pedro: “¡Iiro noshinitzimi pojyaari ompirataari pinkiwakiitina!” Jakanaki Jesús: “Iirorika nokiwakitizimi, tii paapatziyana”.

⁹ Ikantzi Simón Pedro: “¡Pinkatharí, iirotya pikiwakitashitana, aña pinkiwina maawoni nakoki iijatzi noitoki!”

¹⁰ Iro kantacha Jesús, jakanairi: “Owakiraa kaawoshitainchari, apa okowajaanta inkiwakiitya tima kititaki maawoni. Ari kititaiyakimini iirókaiti, okantawitaka tii maawoni pinkitishiritaiyini”.

¹¹ Tima jiyotakiri Jesús itzimi pithokashityaarini, irootaki ikantantakari: “Tii maawoni pinkitishiritaiyini”.

¹² Aritaki ithonkakiro ikiwakiitakiri, ikithaatanaawo Jesús iwiwiryakowo, saikanai iijatzi tsika jowaiyani, ari ikantzi: “¿Pikimathatakiroma okaatzi nantakiri?”

* **13:5** Iro jamiyitari Judá-mirinkaiti ikiwakiitapiinta intyaapiintantyaari ipankoki. Jiroka antawairintsi, apa jantapiintziro ompirataari. Tima apaani ñaapirori atziri, iiro okantzi inkiwakiitanti. Irootaki kaari okamiithatzimotantari ikiwakiitakiri pairani Jesús jiyotaani. Iro jantantakawori jiroka Jesús, onkantya jiyotaantyaariri jiyotaani, onkantawitya jiarimi jinatatyi atziri, ontzimatyii jaapatziyaari pashini, inkimitakotyaa-ri ikanta ompiratariri, tsinampashiri inkantya.

13 Pikantapiintaiyakini iirokai 'Yotaanari, Pinkathari'. Imapirowitaty pikantanari, tima naakataki.

14 Naaka 'Yotaanari', naaka 'Jiwari'. Iro kantacha, nojyakotakari ompirataari nokiwakiiytakimi, ari pinkimityaari iirokai pinkiwakiitawakaayitya.

15 Naakataki oñaagakimirori, pinkimitakotantinari iirokai tsika nokantakimi.

16 Tii ipinkathaitziri ompirataari janaakotziri ompiratariri. Tikaatsi iijatzi apaani otyaantaari anaakotirini otyaantakiriri. Imapiro.

17 Aririka pinkimathatanairo jiroka, pantanairo iijatzi, ari-taki pinkimoshiritai.

18 Jiroka nonkantimiri, tii maawoni nonkinkithatako-taiyimini. Niyotziri naaka ikaatzi niyoshiitakiri. Ari imonkaatyaari Osankinarintsipirori, kantatsiri: Tzimatsi atyootakinari, iriitaki pithokashityaanani.

19 Aririka imonkaatatya jiroka, iro pinkimisantapirotantyaanari 'Naakatsitaka'. Irootaki nitantawori nokamantzimiro.†

20 Iitarika aapatziyaarini notyaantani, naakatajaantaki jaapatziyaka iijatzi. Iitarika aapatziyinani naaka, iri jaapatziyaka otyaantakinari”.

*Ikamantzi Jesús iri pithokashitirini Judas
(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)*

21 Ari ithonkanakiro jiñaawaitakiro jiroka, antawoiti okatsitzimoshiritanakiri Jesús. Iikiro joñaagantanakitziro ikinkithatakotakiri, ikantzi: “Pikaataki iirokai jaka tzimatsi apaani pithokashitinani. Imapiro”.

22 Ari jaminawakaanaka jiyotaani, tii jiyotzi iita ikinkithatakotziri.

23 Ikanta apaani jiyotaani, jitakopirotoni Jesús, saikimotakiriri okaakiini jowaiyani,

24 jiñaakiri Simón Pedro jiñaanachiratziri, ikantziri: “Posampitiri iita ikinkithatakotziri”.

25 Ikanta irirori, jontsitokanakari okaakiini, josampitakiri: “Pinkathari, ¿litaka?”

26 Ari ikantzi Jesús: “Piñiina najyiti kapichiini tanta, iitarika nompaki, iriitaki”. Jajyitaki kapichiini tanta, ipakiri Judas Iscariote, itomi Simón.

27 Ikanta jowawakawo Judas tanta. Aripaiti ikamaaritanaki. Ari ikantziri Jesús: “Pantiroota thaankiini pikinkishiritapiintakari”.‡

† **13:19** Jiitapiintaka Jesús ikantzi “Naakatsitaka”, ari oiyakawo jiñaawaitaki Pawa pairani. Paminiro iijatzi Jn. 8.58. ‡ **13:27** Kantakotachari jaka “aripaiti ikamaaritanaki”, tii iro kantakaantironi jowawakawo Judas tanta, okanta ikamaaritantanakari, aña iri kantakaashitakawori ikamaaritantanakari.

²⁸ Ikanta ikaatzi jowaiyani tikaatsi kimathatawakironi oita ikantantariri.

²⁹ Tima Judas iriitaki kimpoyiiriri kiriiki, jiñaajaantzi ikantatziiri Jesús jiyaaatiita jamananti tsika oitya joimoshirintyaari, jiñaajaantaki iijatzi jamanantatyi impayitiriri ashironkainkariiti.

³⁰ Aritaki jowawakawo Judas tanta, jatanaki. Aritaki tsinir-itanaki.

Owakiraari Ikantakaantaitani

³¹ Ari jatanaki Judas, ikantzi Jesús: “Monkaatapaaka itzinaashitantaawori jowaniinkawo Itomi Atziri. Iro jiñaitantaawori jowaniinkawo Pawa.

³² Tima ari okantari, iriitaki Pawa oñaagantironi jowaniinkawo. Iroñaaka jantiro.

³³ Notomiiti, kapichitapaaki nosaikimotanaimi. Ojyiki paminaminawitaina iirokaiiti, iro kantacha iiro piñagaana. Irojatzi nokantsitakariri ajyininkapaini Judá-mirinka, irojatzi napiitsitzimiri nokantzimiro iirokaiiti, tima iiro pitsipataana tsika nosaikapai naaka.

³⁴ Jiroka owakiraari nokantakaantani: Ontzimatyii pitakotawakaiya. Nokimita naaka nitakoyitzimi, ari pinkimitanaiyaari iirokaiiti, pitakotawakaanaiya.

³⁵ Aririka pitakotawakaanaiya iirokaiiti, ari jiyoyitaimi maawoni iirokataki niyotaani”.

Ikinkithatakotziro Jesús jookawintanti Pedro

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶ Ikanta Simón Pedro josampitanakiri Jesús: “Pinkatharí, ¿tsikama piyaatika?” Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “Tsika janta niyaati naaka, iiro okantzi poyaatina iirokaiiti, irooma paata ari onkantaki poyaatina”.

³⁷ Ikantanaki Pedro: “Pinkatharí, ¿iitama iiro okantanta noyaatimi? ¡Aritaki noshiniwintakimi!”

³⁸ Jakanakiri Jesús, ikantziri: “¿Imapiroma pishiniwintina? Aña tikiraamintha iñiita tyoopi, mawajatzí pinkanti: ‘Tii niy-otziri Jesús’. Imapiro”.

14

Iri Jesús ojoyawori aatsi jariitantaitari Ashitairiki

¹ “Iiro powashiriwaitaa. Pawintaiyaari Pawa, pawintaiyaana iijatzi naaka.

² Janta ipankoki Ashitanari tzimatsi ojyiki anampitapaiyaawo. Iiromi otzimi, iiro nokantzimi niyaatai niwitsikapaimi tsika pinampitapaiyaawo.

³ Aririka niyaatai, niwitsikayitai tsika pisaikai, ompoña nompiyashitaimi naayitaimi, ari pintsipatapaina iirokaiti tsika nosaikai naaka.

⁴ Piyotaiyironi iirokaiti aatsi jiyaatantaitari tsika nosaikai”.

⁵ Ari ikantanaki Tomás: “Pinkatharí, tii niyotzi tsika piyaati. ¿Tsikama nonkantyaaka niyotantyaawori aatsi?”

⁶ Jakanaki Jesús, ikantzi: “Naaka ‘Aatsi’, ‘Tyaaryoori’, ‘Añaamintotsi’. Apa impampithawokitaitina naaka, ari jari-itaiya Ashitanariki.

⁷ Arimi piyopirotainami, ari piyotairimi iijatzi Ashitanari. Ari piyotakiri iroñaaka, iriitaki piñaapiintakiri”.

⁸ Ikantanaki Felipe: “Pinkatharí, incha poñaayinari Ashitzimiri, tikaatsi pashini nonkowiri”.

⁹ Ari ikantanaki Jesús: “Felipe, osamanitaki notsipatakimi iirokaiti, ¿tikiraama piyotana? Ikaatzi ñaakinari naaka, jiñaakiri Ashitanari. ¿Iitama pikantantari?”

¹⁰ ¿Tiima pikimisantana ari nokaatziri Ashitanari, ari ikaatana irirori? Okaatzi nokantayitziri, tii naaka nintakaashiwaityaawoni nonkinkithatakotimiro. Iri Ashitanari tsipashiritanari, iriitaki antakaanawori jantawaitani.

¹¹ Pinkimisantina ari nokaatziri Ashitanari, ari ikaatana irirori. Okompitzimotzimirika jiroka, iiro pikimisantaa-jaitziro nontasonkawintanti.

¹² Inkaati kimisantainani naaka, ari intasonkawintantai irirori. Ari jimapirotanakiro intasonkawintanti, anaanakiro okaatzi jiñaakoitakinari, tima iro niyaatzimatai naaka nontsi-patapaiyaari Ashitanari. Imapiro.

¹³ maawoni pairyagainani naaka inkowakotina jamana-manatana, aritaki nimatakiniri. Ari onkantya inthaam-intantyaariri Ashitanari, okantakaantziro jantzimotantakiri Itomi.

¹⁴ Iitarika pinkowakotainari pimpairyagaina naaka, aritaki nimatakimiro”.

Ikajyaakagaitakiriri Tasorintsinkantsi

¹⁵ “Aririka pitakotaina, aritaki pinkimisantairo nokantakaantani.

¹⁶ Ari nonkamitairi Ashitanari jotyaantimi pashini Ookaakowintimini,

¹⁷ Tasorintsipirori jinatyi, iriitaki tsipashiritapiintaimini. Iriima isaawijatziiti iiro isaikimotziri, tima tii okantzi jiñiiri tii jiyotziri iijatzi. Irooma iirokaiti piyotaiyirini, tima isaikimotakimi, iri nampishiritantaimini.

¹⁸ Iiro pikimitari miritzi jookawintaitziri, ari nompiyashitaimi.

19 Irootaintsi, iiro jiñaayitaana isaawijatziiti. Irooma iirokaiiti ari piñaayitaina, kañaaniri pinkantaiya tima kañaaniri ninatzi naaka.

20 Aripaiti piyoyitai notsipashiritari Ashitanari, iijatzi iirokaiiti pitsipashiritana, ari nokimitari naaka notsipashiritaimi iirokaiiti.

21 Inkaati kimisantapaantitainani, joñaagantziro tyaaryoopiironi jitakotana. Irootaki jitakotantaiyaariri Ashitanari, iijatzi naaka ari nitakotaiyaari, ari noñaagaiyaari”.

22 Ikanta Judas (kaari Iscariote) josampitanakiri: “Pinkathari, ¿litama poñaagantaiyaanari naakaiiti, iiro poñaagaari pashiniiti?”

23 Jakanaki Jesús: “Ikaatzi itakotanari naaka, ikimisantapaantitana. Irootaki jitakotantaiyaariri Ashitanari. Ari nokaatairi Ashitanari nontsipashiritaiyaari jirikaiiti.

24 Iriima kaari itakotinani, ipiyathapaantitakina. Tii naaka yotashiwaityaawoni okaatzi nokantakimiri, aña Ashitanari otyaantakinari iri yotakaanawori.

25 Nokamantatziimiro maawoni jirokapaini iinta nosaikimotzimi.

26 Iriima Tasorintsinkantsi, Ookaakowintimini, jotyaantimiri Ashitanari poyaatinani, iri yotaapaakimironi maawoni, inkinkishiritakaimiro okaatzi nokantayitakimiri.

27 Kamiitha pisaikayitai. Tii iro nonkinkithatakotashitya tsika okanta isaikakaantzi isaawijatziiti. Aña naaka matzirori pisaikantaiyaari kamiithapiironi. Iiro powashiriwaitashita, iiro pithaawawaitashita iijatzi.

28 Aritaki pikimakina nokantaki: ‘Iro niyaatai, ompoña nompiyi ari ankaatai asaikayitai’. Ari pitakopirotainami, iiro powashiriwaitami nookayitanaimi, aña pinkimoshiriwintinami piyotaki niyaatayi Ashitanariki, anaataikinari natzir-itapaintzi.

29 Nokamantatziimiro jiroka, pinkinkishiritantyaari paata, imonkaatapaatyaarika.

30 Iiro nokinkithawaitsitakaimi, tima aatsikitaki pinkathariwintantawitachari kipatsiki. Okantawitaka tii ipinkathariwintana naaka.

31 Aritaki onkantya, iro jiyotantyaari isaawijatziiti nitakotari naaka Ashitanari, nantziniri okaatzi ikantanari irirori. Pinkatziyaiyini. Thami aati”.

15

Ikimitawo Jesús oponkitzitha pankirintsi

1 Iikiro ikantanakitzi Jesús: “Naaka kimitawori oponkitzithapiro pankirintsi. Iriima Ashitanari iri kimitakariri pankitzirori.

² Iirorika okithokitzi nochiwatha, ichikachiwathatziro ashitawori. Irooma otzimi kithokitatsiri, jowamiithachiwatziro, jowaankiityaakotziro onkini onkithokipiroti.

³ Kimitaka aritaki kaankiityaakotakimi iirokaiiti, okantakaimi ñaantsipaini nokamantayitakimiri.

⁴ Apaani ochiwatha pankirintsi chootaryaathataintsiri iiro okithokitai, aña ontzimatyii ojoyookantyaawo oponkitzitha. Ari okimitari iijatzi iirorika poisokirokana, iiro okantzi pantairo kamiithari.

⁵ Naakataki kimitakawori oponkitzitha pankirintsi, irooma iirokaiiti pikimitakawo nochiwatha pinayitzi. Ikaatzi oisokirotanari naaka ari nokimitsitakari irirori, kimiwaitaka ojikimi inkithokipirotai. Iirorika pitsipashiriyitana, tikaatsi pantayitai.

⁶ Ikaatzi kaari oisokirotinari naaka, ari nookawintairi. Ari inkimitaiyaawo okamachiwathatzi pankirintsi, jagaitziro in-gaitiro.

⁷ Oisokirorika powayitaina, pintyaaryoowintairo okaatzi niyotaakimiri, pinkowakotairi Ashitanari oitarika pikowiri, aritaki jimatakimiro.

⁸ Aririka pimatanairo jojyakaawintaitakiri kithokipiro-tatsiri pankirintsi, aritaki jiyotaimi imapiro niyotaanitaimi. Iro impinkathaitantyaariri Ashitanari.

⁹ Antawoiti nitakotaimi, nojyakari Ashitanari jitakotana naaka. Pinintaawaitaawo nitakotaimi.

¹⁰ Iikirorika pinkimisantankityi iiro nokantakaantani, ari pinintaawaitaawo nitakotanka, nokimitairo naaka nokimisantapaantiziri Ashitanari nonintaawaitawo jitakotanka.

¹¹ Iro nokamantantzimirori jiroka inkini ankimoshiriti, irootaki pinkimoshiripirotantyaari iiroka.

¹² Jiroka nokantakaantani: Pitakotawakaiya nokimitairo naaka nitakotaimi iirokaiiti.

¹³ Iitarika shiniwintariri inkamawintiri jaapatziyani, joñaagantatzi iiro jitakopirotankana.

¹⁴ Naapatziyani pinatzi iirokaiiti aririka pantanairo nokantzimiri.

¹⁵ Aritapaaki nokimitakaantzimi ompirataari, tima apaani ompirataari tii jiyotzi okaatzi jantayitzi ompiratariri. Aña nokimitakaantzimi naapatziyani, tima nokamantaimiro maawoni ikantanari Ashitanari.

¹⁶ Tii iiroka iyoshiitakinani, aña naaka yoshiitaimi iirokaiiti. Naakataki otyaantimini piyaati tsikarika, pinkimitakotaiyaawo pankirintsi kithokipirotsatsiri, ari pinkantapiintankitya. Ari onkantya jimatantaimironi Ashitanari oityaarika pinkowakotiriri pimpairyaayitaina.

17 Jirokatakaki nokantakaantzimiri: Pitakotawakaiya”.

Inkisaniiintimi isaawijatziiiti

18 “Aririka piñaakiro inkisaniintanakimi isaawijatziiiti, pinkinkishiritiro ari ikantaitakina naaka ikisaniintaitakina.

19 Irojatzii pojoyakotyaarimi isaawijatziiiti, ari jitakotakimimi, ikimitawakaa irirori jitakotawakaiyani. Irooma niyoshiitaimi naaka, pitsipawitari isaawijatziiiti, irootaki ikisaniintantzimiri. Kimiwaitaka kaarimi iiroka isaawijatziiiti.

20 Pinkinkishiritiro nokantsitakimiri: Tii ipinkathaitziri ompirataari janaakotiri ompiratariri. Ari inkimitaitimiri iirokaiiti inkowaiti intsitokaitimi, inkimitaitina naaka. Iitarika kimisantapaantitakinani naaka, aritaki inkimisantaitakimi iirokaiiti.

21 Iro inkowaitantyaari intsitokaitimi, naakataki intsitokawintaiti, okantakaantziro tii jiyotaina iri Pawa otyaantakinari.

22 Iiro otzimaajaitzimi ikinakaashitani, iiro mi nopoki niyotaaaitari. Iro kantacha iiro okantai jimanakotairo iyaaripironka.

23 Ikaatzi kisaniintakinari naaka, ikisaniintakiri iijatzii Ashitanari.

24 Iiro otzimaajaitzimi ikinakaashitani, iiro mi notasonkawintaki jiñaantakawori kaari jiñaapiintaitzi. Okantawitaka jiñaayitakiro jirokapaini, iikiro ikisaniintatyaana, ikisaniintsitakari iijatzii Ashitanari.

25 Ari okantzimaita, tima ontzimatyii imonkaatya osankinarintsi, kantatsiri:

Ikisaniintashiwaitakina.

26 Aririka impokaki ‘Ookaakowintaniri’, Tasorintsipirotsiri, notyaantapaimiri nontsipatyaari Ashitanari, iriitaki yotashiritakaimini piyotantinari naaka.

27 Impoña pinkinkithatakotaina iirokaiiti, aritaki pitsipatsitakina owakiraini atantanakawori”.

16

1 “Iro nokantantzimirori jirokapaini, iiro powajyaantantawo pawintaashiritaina.

2 Ari piñaakiro iiro ishinitaimi pintyagai tsika japatotapiintaita. Ari piñaakiro iijatzii intsitokaitimi, jiñaajaantaiti jantatzii iniri Pawa kamiithari.

3 Iro jimatantyaawori jiroka, tima tii jiyotziri Ashitanari, tii jiyotana iijatzii naaka.

4 Aririka imonkaatatya jiroka, iro pinkinkishiritantyaawori nokantakimiri. Irootaki nitantzimirori nokamantzimiro”.

Jantakaantziri Tasorintsinkantsi

“Tii nokamantsitzimiro owakiraini jiroka, tima irojatzi notsipayitzimi.

⁵ Irootaintsi niyaatai nontsipatapaiyaari otyaantakinari. Tikaatsimaita osampitakowintironi tsika niyaatai,

⁶ apa powashiritaiyani pikimakina nokantakimiro jiroka-paini.

⁷ Pinkimi nonkantimiro tyaaryoori. Iro kamiithatzi-motimini iirokaiti niyaatai. Tima iirorika niyaatai, iiro ipoki iitachari ‘Ookaakowintaniri’ intsipashiritaimi. Irooma aririka niyaatai, naaka otyaantapairini.

⁸ Aririka impokapaaki Tasorintsinkantsi, iri ooñaawontapaakinirini ikinkishiriwaitari isaawijatziiti, tima ikinakaashiwaitakawo ikinkishiritakotziro kaaripirokantsi, kamiithashirinkantsi, yakawintaantsi.

⁹ Ari jiyotakaayitairi iro kaaripirokantsi iirorika ikimisan-taitana naaka.

¹⁰ Ari jiyotakaayitairi iro kamiithashirinkantsi, nimatziro naaka nowamiithashiritantzi, tima niyaatairika Ashitanariki iiro jokitaitaana.

¹¹ Ari jiyotakaayitairi iita jiyakawintaitakiri, iriitaki pinkathariwintakiriri isaawijatziiti.

¹² Iinirotatsi ojiyiki nonkantimiri, kimitaka aritaki anaanakimi nokantakimiri.

¹³ Aririka impokaki Tasorintsipirori, iriitaki yotaa-paakimironi maawoni tyaaryoori. Tima iiro jiñaawaitashitawo ikowashitari irirori, aña inkamantantiro ikimakiri. Ari jiyotakaimiro onkaati awijatsini paata.

¹⁴ Iri kimainani noñaawaitiro, jowawijaañaanitimiro iirokaiti, ari onkanta jiyotantaityaawori nowaniinkawo.

¹⁵ Tima okaatzi jiyotanitari Ashitanari, irojatzi niyotanitari naaka. Irootaki nokantantakari: ‘Iri kimainani noñaawaitiro, jowawijaañaanitimiro iirokaiti’ ”.

Onkantawitya powashiritya, aritaki pinkimoshiritai

¹⁶ “Kapichitapaaki iiro piñaana, iro osamaniwitatya ari piñiina iijatzi. Tima niyaataaty Ashitanariki”.

¹⁷ Ikanta jiyotaani josampitawakaanaka: “¿Iitama ikantakotziri? Ikantakai kapichitapaaki iiro añaayitairi, iro osamaniwitatya ari añaagairi iijatzi, tima jiyaataty Ashitaririki.

¹⁸ ¿Iitama ikantakotziri ‘kapichitapaaki?’ Tii akimathatziro iita ikinkithatakotziri”.

¹⁹ Ari jiyotaki Jesús ikowaiyatziini josampitiri, ikantanakiri: “Nokantaiyakimini: ‘Kapichitapaaki, iiro piñaana, iro osamaniwitatya ari piñiina iijatzi’. ¿Irooma posampitawakaari?

20 Ari piñairo piraawaitaiya, owashiri pinkantaiya, piñaaminthatiri isaawijatziiti ikimoshiritaiyini. Onkantawitya powashiriwaitya, aritaki piñiuro pinkimoshiriti. Imapiro.

21 Aririka ontzimaaniti tsinani, okimaatsiwaita. Aririka intzimaki owaiyani, ompiyakotanakiro okimaatsiwaitaka okimoshiriwintanakitziiri iinchaanikiti.

22 Ari onkimityaari iijatzi, ontzimatyii powashiriwaitya iirokaiti. Aririka piñaawaina, oiyiki pinkimoshiritanai, tikaatsi owashiritakaimini.

23 Paata tikaatsi posampitainari. Iri Ashitanari mataimironi oitarika pinkowakotinari pimpairyayitaina.

24 Pamanapiintari Ashitanari pikowakotziri oitarika, pikamiminthawaitashitari. Irooma aririka pinkowakotairi, ontzimatyii pimpairyapiintaina naaka. Aririka pinkantya pinkowakotapiintairi, aritaki jimatakimiro, irootaki pinkimoshiritantaiyaari”.

Noitsinampaakiro naaka isaawijato

25 “Nojyakaawintatziimiro maawoni nokinkithatakotakimiri. Iro kantacha irootaintsi imonkaatya iiro nojyakaawintaimiro, aña koñaawoini nonkinkithatakotaimiri Ashitairi.

26 Paata, ari piñaayitairo iirokaiti pimpairyagaina pinkowakotairi Ashitanari. Tii naaka kamitakowintaimini.

27 Iriitaki Ashitairi itakoyitaimiri iirokaiti. Iro jitakotantzimiri, tima pitakoyitana naaka, pikimisantakina nopoñaakawo naaka Pawaki.

28 Nopoñaanaka Ashitairiki nopokantakari jaka kipatsiki. Iro nookawintanairo kipatsi iro nompiyi Ashitairiki”.

29 Ipoña ikantanaki jiyotaani: “Koñaatanaki piñaawaitziri, tii pojyakaawintawaitziro.

30 Noñaakimi piyotziro maawoni tsikarika oiyita, tii okowa-jaanta intzimi osampitimini, aña piyotziro iitarika ikinkishiritari. Irootaki nokimisantantari imapiro pipoñaaka Pawaki”.

31 Ari jakanaki Jesús, ikantzi: “¿Arima, kimisantaimi iroñaaka?”

32 Monkaatapaaka. Irootaintsi, piñaayitiro pintzimpooki pinkinayiti tsikarika, ari pookawintanakina apaniroini. Iro kantacha tiimaita nosaiki apaniroini, aña Ashitanari tsipatanari.

33 Nokamantayitzimiro maawoni jiroka onkantya piñaantyaawori kamiitha pisaiki pintsipatina naaka. Jaka isaawiki, oiyiki piñaashiwaityaawo. Iro kantacha, pishintsishiriyiti. Tima noitsinampaakiro naaka isaawijato”.

1 Ikanta ithonkakiro ikantakiro jirokapaini, aminanaki Jesús inkitiki, ikantanaki: “Ashitanarí, monkaapaititapaaka. Poñaagantairo jowaniinkawo pitomi, iroñaagantsityaawo iijatzi pitomi powaniinkawo iiroka.

2 Iirokatakí owakiriri ipinkathariwintantariri maawoni atziri, inkañaanitakaantyaariri ikaatzí pashitakaakariri.

3 Aririka jiyoitaimi apaniroini Pipawapirotzi iiroka, jiyoitairi Jesucristo potyaantakiri, ari inkañaanitakairi.

4 Noñaagantakimiro powaniinkawo jaka kipatsiki, nohotyaakimiro pikantakinari nantiro.

5 Pishinitina nontsipataimi, Ashitanarí, ari ankaati añaayitairo owaniinkawo akimita kitziroini tikiraamintha awitsikiro kipatsi.

6 Jirikaiti piyoshiitairi pashitakaanari, niyotaayitairi iitarika iiroka. Iirokatakí ashitsitariri, ipoña pashitakaayitanaari naaka. Nokimisantakaayitaimiri piñaani.

7 Ikinkishirita, okaatzí niyotanitari naaka, iirokatakí yotakaanawori.

8 Niyotaayitairi okaatzí piyotakaanari, ikimisantanakiro jirikaiti. Ikinkishiritanaa tyaaryoo nokaatzimi iiroka, ikimisantanaí iirokatakí otyaantakinari.

9 Naakatakí kamitakowintziriri jirikaiti. Tii iri nonkamitakowinti nampitashiwaitawori kipatsiki, aña nokamitakowintatziiri pashitakaanari.

10 maawoni nashitari naaka irijatzi pashitari iiroka. Ikaatzí pashitari iiroka irijatzi nashitari naaka. Tima iriitaki oñaagantaironi nowaniinkawo.

11 Iiro nosaikanai jaka isaawiki, niyaatai nontsipatapaimi iiroka, irooma jirikaiti iikiro isaikanakityi. Ashitanarí Tasorintsi, pinkimpoyaawintiri impairyaaapiintantimini, iro jiwithaawakaantyaari, akimitawakaa aaka.

12 Iinta nontsipayitari jaka isaawiki, naamaakowintari, nokimpoyaawintziri ipairyaaapiintantzimiri. Iiro itzimayitai piyashiwaitaachani, apatziro inkantakaiyaawo jiiitaitziri ‘Otomí piyashiwaitaantsi’, ari imonkaatyaari okinkithatakakiri Osankinarintsipirori.

13 Iro niyaatai pisaikinta iiroka. Irootakí nokantantawori jirokapaini iinta nosaiki isaawiki, inkimitantyaanari naaka inkimoshiritaiyini kamiithaini jirikaiti.

14 Niyotaakiri piñaani, owanaa ikisaniintaitanakiri, tima tii ikimitanaari isaawijatziiti, nokimita naaka tii isaawijatzi ninatyi.

15 Tii nokowakotzimi paayitairi isaiki jaka isaawiki, apa pinkimpoyaawintairi ikaaripirotakaitzirikari.

16 Nokimita naaka tii isaawijatzi ninatyi, iijatzi jirikaiti tii jojyanaari isaawijatziiti.

17 Pintasorintsishiritakairi jaakowintanaiyaawo tyaaryoori. Tima tyaaryoori inatzi piñaanitari iiroka.

18 Pikimitaakina naaka potyaantakina nosaikimotiri isaawijatziiti, ari nonkimitairi iijatzi iriroriiti notyaantairi isaikimotairi.

19 Okowapirotya nontasorintsishiritai noshiniwintaiyaari jirikaiti, onkantya intasorintsishiritantaiyaari iijatzi irirori.

20 Tii apa nonkamitakowintiri jirikaiti, aña nokamitakowintsitari inkaati kimisantainani aririka inkinkithatakaayitairi jirikaiti.

21 Namanakowintari maawoni jirikaiti onkantya jiwithaawakaantaiyaari, apaani inkantaiya jiwithaanaimi iiroka. Ashitanarí, akimita aaka awithaawakaa, ari inkimitaiyaari iijatzi iriroriiti jiwithaawakaapirotaiya, onkantya inkimisantantaiyaari isaawijatziiti iirokatakati otyaantakinari.

22 Jiroka nowaniinkawo, okaatzi poñaagakinari, irojatzi nimatairi naaka noñaagairi iriroriiti. Ari onkantya jiwithaawakaantaiyaari, akimitawakaa aaka.

23 Tima pitsipashiritana iiroka, ari nokimitsitari iijatzi naaka notsipashiritari iriroriiti, ari onkantya jiwithaawakaantaiyaari. Iro inkinkishiritantaiyaari isaawijatziiti iirokatakati otyaantakinari, antawoiti pitakotakari pikimitaakina naaka antawoiti pitakotakina.

24 Ashitanarí, iirokatakati ashitakaakinari jirikaiti, nokowi intsipataina tsika nosaikai naaka, jiñaantaiyaawori nowaniinkawo. Iirokatakati owaniinkatakaakinari, tima pitakotsitakina kitziroini tikiraamintha iwitsikaata kipatsi.

25 Ashitanarí tampatzikashiriri, tii jiyotaimi isaawijatziiti. Iro kantacha naaka niyotzimi, iijatzi jirikaiti jiyotzi iirokatakati otyaantakinari.

26 Niyotaayitairi iitarika iiroka, iikiro niyaatakaatyiiro niyotairi, tima notsipashiritaari, nitakoyitaari pikimitaakina naaka pitakotakina”.

18

Jagaitakiri Jesús

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

1 Aritaki ithonkanakiro ikantayitakiro jiroka, shitowanaki Jesús itsipatanari jiyotaani jiyaatiro intatsikirona owaryi-inkariti jiiitaitziro “Cedrón”. Ari otzimiri pankirintsimashi, tsika janta isaikapaaki Jesús itsipayitakari jiyotaani.

² Jiñiitawo iijatzi Judas jirika pithokashitantachani, tima ari isaikakaapiintziri Jesús jiyotaani janta.

³ Ari jariitapaaka Judas itsipatapaakari owayiriiti, itsipatakari aamaakowintawori tasorintsipanko jotyaantakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, jotyaantani iijatzi Fariseopaini. Joirikayitapaakiro itsitokaminto, jamaki iijatzi jootaminto.

⁴ Iro kantacha Jesús jiyotsitakawo maawoni awijyimotirini, ishitowashitanakiri, josampitawakiri: “¿litama paminaminatziri?”

⁵ Ikantaiyini jirikaiti: “Naminaminatziiri Jesús Nazaret-jatzi”. Ari ikantzi Jesús: “Naakataki”. Jirika Judas pithokashitaniri ari itsipatakari jirikaiti.

⁶ Jiñaawaitanaki Jesús, ipiyaponthotaiyanakani itaapiiki, tyagaiyanakini.

⁷ Japiitanakiri Jesús, josampitziri: “¿litama paminaminatziri?” Japiitanakiro irirori, ikantzi: “Naminaminatziiri Jesús Nazaret-jatzi”.

⁸ Ari japiitanakiri Jesús, ikantziri: “Aritaki nokantakimi naakataki. Naakarika paminaminatzi, potyaantairi notsipayitakari, jiyaataita”.

⁹ Ari imonkaatari ikantsitakari Jesús: “Ashitanari, ikaatzi pashitakaakinari, iiro ipiyakaantawaita apaani”.

¹⁰ Ikanta Simón Pedro, otzimimotziri irirori josataaminto, jinoshikanakiro, itotsitakiri ikimpitapironampi iitachari Malco, jotsikatani Ompiratasorintsipirori.

¹¹ Ipoña Jesús, ikantanakiri Pedro: “Powairo posataaminto. Iri Ashitanari shinitakinari nonkimaatsiwaityaawo jiroka, ¿jiroma okantzi nimonkaatiniri?”*

Jaitanakiri Jesús Ompiratasorintsipiroriki

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹² Ikanta owayiriiti itsipatakari ijiwari, iijatzi ijiwari aamaakowintawori tasorintsipanko jotyaantani Judá-mirinkaiti, joirikanakiri Jesús, joojotanakiri.

¹³ Ari jitapaintawo ikinakaanakiri ipankoki Anás. Iriitaki rikonkiri Caifás Ompiratasorintsipirotsiri.

¹⁴ Jirika Caifás iriitaki kantakiriri kitziroini Judá-mirinkaiti: “Iro kamiithatatsi ashiniti apaani atziri inkamawintai”.

Ityaaki Pedro iniyankiitiritiki Anás

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

* **18:11** Jiroka ikantakotakiri jaka Jesús: “Iri Ashitanari shinitakinawori nonkimaatsiwaityaawo jiroka”. Irojatziri ojoyawori inkantimi: “Iri Ashitanari shinitakinawori nomirityaawo kipijyaari”. Iro ojoyakaawintacha aririka inkimaatsiwaitaiya, okimiwaitawo jimiriyiitawo kipijyaari.

15 Ikanta Simón Pedro itsipatakari pashini jiyotaani Jesús, joyaatakowintanakiri Jesús. Jirika pashini yotaari, iñaapiintani jinatzi Ompiratasorintsipirori, irootaki ityaantapaakari joyaatakowintakiri Jesús.

16 Iriima Pedro ari ikatziyapaakari jantakirona otantotsiki. Jirika yotaari iñaapiintani Ompiratasorintsipirori, ikinkithawaitakaakiro aamaakowintawori ashitakowontsi, iro omontyaantakariri iijatzi Pedro.

17 Okanta aamaakowintawori ashitakowontsi, osampitakiri Pedro: “¿Kaarima iiroka jiyotaani jirika atziri?” Ari jakanaki Pedro, ikantzi: “Tii naaka”.

18 Tima okatsinkaityaatzi, jirikaiti ompirataari itsipatakari aamaakowintawori tasorintsipanko jowaampataiyakini paampari. Ari isaiki jakitsitaiyani. Ari itsipatakari iijatzi Pedro jakitsitaiyani paampariki.

Anás josampitziri Jesús

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

19 Ikanta Ompiratasorintsipirori jitanakari Jesús josampikowintziri jiyotaanipaini, iijatzi okaatzi jiyotaantakiri.

20 Ari ikantanaki Jesús: “Nokinkithatakaapiintakiri maawoni atziriiti. Niyotaantapiintaki japatotapiintaita iijatzi tasorintsipankoki, japatotaiyani maawoni Judá-mirinkaiti. Tii nimanakaawo okaatzi nokinkithayitziri.

21 ¿Iitama posampitantanari naaka? Posampitiri ikaatzi kimayitakinari. Iriiyitaki yotzirori okaatzi nokantayitakiriri”.

22 Jakakiri Jesús, apaani aamaakowintawori tasorintsipanko ipajapootanakiri, ikantziri: “¿Arima pinkantiri pakiri Ompiratasorintsipirori?”

23 Jakanaki Jesús, ikantanakiri: “Tzimatsirika kaaripirori noñaawaitakiri, pinkantinawo tsika otzimi. Aña okaatzi noñaawaitakiri kamiitha inatzi. ¿Iitama pipajapootantanari?”

24 Ikanta Anás jotyaantakiri isaiki Caifás Ompiratasorintsirotatsiri, joojotaka.

Ikantzi Pedro: Tii noñiiri naaka Jesús

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

25 Irojatziri ikatziyaka Pedro jakitsiwaita paampariki. Ari josampiitakiri: “¿Kaarima iiroka jiyotaani jirika atziri?” Ari jotikanakiro Pedro, ikantanaki: “Tii naaka”.

26 Ikanta osamaniityaaki josampitairi iijatzi jompiratani Ompiratasorintsipirori, iriitaki iyyininkathori itotsitakiri inkaanki ikimpita, ikantziri: “¿Kaarima iiroka noñaaki itsipatzimi pankirintsimashiki?”

27 Ari japiitanakiro Pedro jotikañaanitantzi, aripaiti jiñaanaki tyoopi.

*Jaitanakiri Jesús Pilato-ki**(Mt. 27.1-2, 11-31; Mr. 15.1-20; Lc. 23.1-5, 13-25)*

²⁸ Aritaki kitiiyitzimatanaki, jomishitowaitanairi Jesús ipankoki Caifás, jaitanakiri isaikinta Pilato ijiwariti Roma-jatzi. Tii ityaiyapaakini Judá-mirinka ipankoki Pilato, tima aririka intyaapankotakiri ipiyathatakawo Ikantakaantaitani ikitiwathatantaitari, iiro okantzi joimoshirinkiro kitiiyiri Anankoryaantsi.

²⁹ Irootaki ishitowantapaakari Pilato, ikinkithawaitakairi, ikantziri: “¿Litama jantakiri jirika atziri?”

³⁰ Ikantaiyini irirori: “Iromi ikaaripirotzimi jirika, iirotya namirimi jaka”.

³¹ Ikantzi Pilato: “Paanairi iirokaiti, powasankitairi tsika okantzi ikantakaantaitzimiri”. Ikantaiyanakini Judá-mirinkaiti: “Aña tii pishinitapiintina nashiryantya naaka”.

³² Ari imonkaatakari ikantsitakari Jesús tsika onkantya jowamaitiri.

³³ Ipoña ipiyanaka Pilato ityaapaintzi inthomainta ipankoki, ikaimapaakiri Jesús, josampitakiri: “¿Iirokatakima Iwinkathariti Judá-mirinkaiti?”

³⁴ Ari ikantzi Jesús: “¿Piyotashitawoma posampitanari? Kimitaka tzimatsi iita kankakimiri iitarika naaka”.

³⁵ Jakanaki Pilato: “¿Naakama Judá-mirinka? Aña iri piyyininkaiti amakimiri jaka itsipayitakari ijiwari Ompiratorintsitaari. ¿Litama pantakiri?”

³⁶ Ari ikantzi Jesús: “Tii nopinkathariwintantzi naaka jaka isaawiki. Ari onkantyaami, aritakimi piñaakimi oyyiki nowayiriti piyakowintinani, iiro jaakaantantana Judá-mirinkaiti. Tii ari nompinkathariwintanti jaka”.

³⁷ Japiitanakiri Pilato josampitanakiri: “¿Arima, iirokatakiki Pinkathari?” Ari ikantzi Jesús: “Iirokatakiki kantaintsiri. Irootaki notzimantakari, irootaki nopokantakari jaka kipatsiki nokinkithatakotairo tyaaryoori. Tima ikaatzi kamaitanaawori tyaaryoori, ikimisantapaantitana”.

³⁸ Ari ikantzi Pilato: “Irojatzitawiitacha, tyaaryoori”. Ikan-tanakiri, shitowanaki ipiyotaiyakani Judá-mirinkaiti, ikantapairi: “Tiitya noñiuro iitya inkinakaashityaari jirika atziri.

³⁹ Poimoshirinkapiintziro Anankoryaantsi, pamitaiyawoni nomishitowi apaani jaakaantaitziri. ¿Nomishitowakaantairima jiiitaitziri ‘Piwinkathariti?’ ”

⁴⁰ Ari ikaimaiyanakini maawoni, ikantaiyini: “¡Iiro pomishitowiri jirika! ¡Iri pomishitowi Barrabás!” Jirika Barrabás, koshintzi jinatz.

19

¹ Ikanta Pilato ipajatakaantakiri Jesús.

² Ikanta owayiriiti jimpitatapotaki kitochii ikimitakaan-takiro amathairintsi, jamathaitakiri Jesús. Ipoña ikithaatan-takari pitzirishimawotatsiri kithaarintsi.*

³ Ari ipiyowintapaakari, ishirontaminthawaitari ikantaiyirini: “¡Jirikatá Iwinkathariti Judá-mirinkaiti!” Ipajapootzimaitari.

⁴ Iijatzi ishitowapai Pilato, ikantapairi Judá-mirinkaiti: “Paminiri, jirika nomishitowakiri piyotantyaari tii noñi oita ikinakaashitakari jirika”.

⁵ Ishitowapaaki Jesús jamathaitakawo kitochiitapo, ikithaatakawo iijatzi pitzirishimawotatsiri kithaarintsi. Ikantzi Pilato: “¡Jirika atziri!”

⁶ Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari iijatzi aamaakow-intawori tesorintsipanko, ikaimaiyanakini, ikantaiyini: “¡Pimpaikakotakaantiri! ¡Pimpaikakotakaantiri!” Ikantzi Pilato: “Jirika paanakiri iirokaiti pimpaikakotiri, tii noñi naaka oita inkinakaashityaari jirika”.

⁷ Jakaiyanakini Judá-mirinkaiti: “Tzimatsi Ikantakaantaita-nari, ontzimatyii jowamagaitiri jirika, ikimitakaantashiwait-aka Itomi Pawa”.

⁸ Ikimawaki Pilato ikantaiyakini ikimitakaanta Itomi Pawa jinatzi, owanaa ithaawanaki.

⁹ Iijatzi ipiyanaa inthomainta ipankoki, josampitapaakiri Jesús: “¿Tsikama pipoñaaka iiroka?” Tiimaita jaki Jesús.

¹⁰ Ikantzi Pilato: “¿Iroma pakana? ¿Tiima piyotzi pinkatharipirori ninatzi naaka, ari onkantaki nompaiakako-takaantimi, ari onkantaki iijatzi nomishitowakaantimi?”

¹¹ Ipoña jakanaki Jesús, ikantzi: “Iiromi ikantakaawo Jinokijatzi, iirotya pipinkatharipirotzimi. Iroowa nonkan-timiri naaka, iri mapirotakirori ikaaripirotzzi amakinari jaka, anaanakiro piyaaripironka iiroka”.

¹² Ari ikowitanaka Pilato jomishitowakaantairimi Jesús, iro kantacha iikiro ikaimotaiyatziirini Judá-mirinkaiti ikantaiyini: “¡Aririka pomishitowakaantairi jirika, tii paapatzi-yari piwinkatharipiroriti César! ¡Iitarika ovyakotyhaarini jirika atziri, ikimitakaantawaita pinkatharimi jinaty, ikisaniin-tatziiri César!”

¹³ Ikanta ikimawaki Pilato, jamakaantakiri Jesús, jagaitanairi ipiyowintaitakari, joosaikapaakiri tsika jami-nakoitapiintziri iyakawintaari, jiiitaitziro “Mapipankaa”, iro jiiitaitziri iijatzi iñaaniki Heber-paantiri “Gabata”.

¹⁴ Ikanta jiwitsikawintaitawo Anankoryaantsi joimoshirinkaitiro, ari tampatzikatapaaki ooryaatsiri.

* 19:2 Tima irootaki jamitapiintari pinkathariiti jamathaiytawo poriryaaatsiri, ikithaayitawo iijatzi kithaarintsi pitzirishimawotatsiri.

Ikantziri Pilato jirikaiti Judá-mirinka: “¡Jirika Piwinkathariti!”

¹⁵ Ikiro ikaimaiyatziini jirikaiti, ikantzi: “¡Inkami! ¡Inkami! ¡Pimpaikakotakaantiri!” Ari ikantzi Pilato: “¿Kantatsima nompaikakotakaantiri piwinkathariti?” Ari jakaiyanakini ijiwari Ompiratasorintsitaari, ikantaiyini: “¡Iri César nowinkathariti, tikaatsi pashini!”

¹⁶ Ikanta Pilato, joipiyairi Jesús jaanairi Judá-mirinkaiti impaikakotiri. Ari jaanakiri.

Ipaikakoitakiri Jesús irojatzi ikamantakari

(Mt. 27.32-50; Mr. 15.21-37; Lc. 23.26-49)

¹⁷ Iriitaki natanakirori Jesús inchakota impaikakoitanyaariri, jataki jiiitaitziro “Atziriitoni”, irojatzi jiiitaitziri iñaaniki Heber-paantiri “Gólgota”.

¹⁸ Ari ipaikakoitakiri, itsipatsitakiri apiti atziri, apaani jowatzikakoitakiri jakopiroriki, jowatzikakoitakiri pashini jampatiki.

¹⁹ Ikanta Pilato jontarikakaanitaki ipaikakoitakiri Jesús osankinarintsi, kantatsiri: “JESÚS NAZARET-JATZI, IWINKATHARITI JUDÁ-MIRINKAITI”.

²⁰ Ojyiki Judá-mirinkaiti ñaanatakirori osankinarintsi, tima tii intainapirotzi osaiki nampitsi, tsika ipaikakoitakiri Jesús. Tima josankinaitakiro jiroka osankinarintsi iñaaniki Heber-paantiri, iñaaniki Grecia-paantiri, iñaaniki Roma-jatzi.

²¹ Irootaki jiyaatantakari ijiwari Ompiratasorintsitaari jiñiiri Pilato, ikantakiri: “Iiro posankinatziro: ‘Iwinkathariti Judá-mirinkaiti’. Aña onkantatyiimi posankinatakaanti: ‘Kimitakaantashiwaitachari iwinkathariti Judá-mirinkaiti’ ”.

²² Iro kantacha Pilato, ikantanakiri: “Okaatzii nosankinatakiri, ari ashi owatyiiro osankinataka”.

²³ Ikanta jimatakiro owayiriiti ipaikakotakiri Jesús, jaitsitakiri imanthaki, tii apintakotata itotakiro, ipawakaayitakawo ikaataiyini. Ipoña jaitsitakiri iijatzi iithaari, tii owawikotatya, apaani okanta jontyagaitziro irojatzi isaawiki.

²⁴ Ari ikantawakaiyani owayiriiti: “Iiro asagaawaitziro jiroka, apa añaariwintyaawo, ari añiuro iita ayironi”. Ari imonkaatari Osankinarintsipirori, kantatsiri:

Ipawakaayitakawo nomanthaki.

Iñaariwintaitakawo noithaari.

Irootaki jantakiri owayiriiti.

²⁵ Okanta janta ipaikakoitakiri Jesús ari osaitakari inaanati otsipatakawo irinto, María iina Cleofas, iijatzi María Magdala-jato.

²⁶ Ikanta Jesús jiñaakiro inaanati, otsipatakari jiyotaani jitungopirotari, ikantanakiro inaanati: “Tsinani, iriitaki pin-tomitaiyaari jirika”.

²⁷ Ipoña ikantanakiri jiyotaani: “Irootaki pinaanatitaiyaari jiroka”. Aripaiti osaikapankotanakiri jirika iyotaari.

²⁸ Okanta awijayitaki maawoni jiroka, yotaki Jesús aritaki jimonkaatakiro, ikaimanaki: “¡Nomiriwí!” Ari imonkaatari okinkithatakotakiriri Osankinarintsipirori.

²⁹ Ari osaikakotakiri kipijyaari janta kowitziki. Jaanaki inchashithaki, jankowitaki manthakintsi, jomitsitsiyakiro kipijyaariki, jowaankakotakiniri ipaantiki Jesús.†

³⁰ Jatsimiyawakiro Jesús jiroka kipijyaari, ipoña ikantanaki: “Othotyaapaaka maawoni”. Ari ithaminkotanaka, jatashirinkatanaki.

Josataamirikitaitakiri Jesús

³¹ Ari monkaatapaaka jiwitsikawintapiintawo kitiiyyiri jimakoryaantaitari. Tii ikowi Judá-mirinkaiti inkatziyakoti ipaikakoitziri kitiiyyiriki jimakoryaantaitari, tima jiroka kitiiyyiri iro ipinkathapiroitziri. Irootaki ikowakotantariri Pilato intzinkaaporitaitiri paikakotaari inkamantanatyaari thaankiini, jowatzikaryaakotiriita iijatzi.

³² Ikanta jiyataanaki owayiriiti, itzinkaaporitapaakiri apaani itsipatakari Jesús ipaikakoitziri, jimatakiri iijatzi pashini.

³³ Ari ipithokashiwitanakari Jesús, jiñaatziiri kamaki. Irootaki kaari itzinkaaporitantari irirori.

³⁴ Josataamirikitashitanakari, yowanaki iriraani otsipatakawo jiña.

³⁵ Jirika kinkithatziirori jiroka, iriitaki ñaakirori rokiki. Imapirotatya ikamantzimiri ari onkantya pinkimisantantyaari iijatzi iirokaiti.

³⁶ Iro awijantakari jirokapaini imonkaatantyaari Osankinarintsipirori, ikantaitaki:

Iro itzinkaawaitaitziro itonki irirori.

³⁷ Ikantsitaitaka iijatzi:

Ari jaminakoitakiri josataamirikitaitiri.

Ikitaitakiri Jesús

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Ikanta okaatapaaki jiroka, José Arimatea-jatzi, ikamitairi Pilato, ikantziri: “Pishinitinari naanairi Jesús”. Jirika José irijatzi kimisantziirori Jesús, tiimaita jiyoitziiri tima ithaawantatyaari Judá-mirinkaiti. Ikanta Pilato ishinitakiniri. Jataki José, jaanairi.

† 19:29 Kantakotachari jaka “inchashithaki”, irojatzi ikantayitziiri pairani “isopo”.

39 Ari ipokitsitapaaka iijatzi Nicodemo, jatashitakiriri pairani Jesús tsiniripaiti, jamakotapaaki kasankaari, ojiyiki otinanka jiroka.‡

40 Ikanta José itsipatakari Nicodemo jaanairi Jesús, iponatantakari manthakintsi itziritantakari kasankaari. Iro jamitaiyarini Judá-mirinkaiti ikitatapiintziri kaminkari.

41 Janta ipaikakoitakiri Jesús, ari otzimiri pankirintsimashi, ari otzimi owakiraari omoo tikira ikitaitantawoota.

42 Ari jowaitakiri Jesús, tima irootzimatapaaki kitiiyyiri jimakoryaantapiintari Judá-mirinkaiti.

20

Jañaantaari Jesús

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

1 Okanta awijanaki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, ananinkanaki María Magdala-jato amaityaaki iyaati omoonakiki jowaitakiri Jesús. Oñaapaatziro otainkaki mapi jashitaitakawori omoona.

2 Opoña opiyanaka iroori oshiyapirotanakitya iyaatashitiri Simón Pedro itsipatakari pashini yotaari, jitakopirotonani Jesús, okantapaakiri: “Jagaitakiri Awinkathariti, tii ayotzi tsikarika jowaitairi!”

3 Ikanta Simón Pedro itsipatakari pashini jiyotaani Jesús, jatanaki kitataariki.

4 Ishiyanakitya jiyaatanaki apitiroiti. Iro kantacha pashini ishiyapirotanakitya jookanakiri Pedro, iri itapaakawori jariitaka kitataariki.

5 Initapitapaaki omooki, jiñaapaakitziro omaryaamawotaka iponaitantakariri, tiimaita ityaapaaki inthomainta.

6 Ari jariitapaaka Simón Pedro, ityaapaaki inthomainta, jiñaapaakiro iijatzi omaryaamawotaka iponaitantakariri.

7 Jiñiitapaakawo manthakintsi joojoyinaitantakari iitoki, inashita jowaitanakiro tii otsipatawo iponaitantakariri, kamiitha jotzipiyaitanairo.

8 Ipoña ityaapaaki iijatzi pashini yotaari itapaakawori jariitaka kitataariki. Jiñaapaakiro kantainchari, ari ikimisan-tapirotanaki.

9 Tikira ikimathatziro Osankinarintsipirori, aritaki jañagai Jesús.

10 Ipoña ipiyaiyaani ipankoki apiti yotaari.

Joñaagaawo Jesús María Magdala-jato

(Mr. 16.9-11)

‡ 19:39 Jiroka kasankaari, itsipataayitakiro mirra, owaaki inchashi jiiitaitziri áloe. Ojiyiki otinanka okaatzi 100 libra, irojatziki ikantaitatziri 30 kilo.

11 Ari osaiki María opatzimooki iraawaita. Okanta iraawaitaka, ari onitapitzi inthomainta omooki,

12 oñaatziiri apiti maninkari okitamaanikitaki iithaari, isaikaki tsika jomaryaawiitakari Jesús. Apaani isaikaki iitowiitakari, isaikaki pashini iitziwiitakari.

13 Ikanta maninkariiti, josampitakiro ikantziro: “Tsinaní, ¿iitama piraantari?” Akanakiri iroori, okantzi: “Tima jaitsi-itakinari Nowinkathariti, tii niyotzi tsika jowaitairi”.

14 Iro okantakitziini, ari opithokanaka, oñaatziiri Jesús, timaita iyotawairi iriitaki.

15 Ari josampitanakiro Jesús, ikantziro: “¿Iitama piraantari tsinaní? ¿Iitama paminiri?” Oñaajaantzi iroori iri ñaanatziroori aamaakowintawori pankirintsimashi, okantanakiri: “Pinkatharí, iirokarika aakiriri, pinkamantina tsika powakiri, niyaatiita naminairi”.

16 Ari jiñaanatanakiro Jesús, ikantziro: “¡María!” Ari aminanakiri iroori, okantzi: “¡Raboni!” (iro ikantaitziri añaaniki aaka: “Yotaanarí”).

17 Ikantziro Jesús: “Aritaki potiyana, tima tikira niyaataita nontsipatapayaari Ashitanari. Iro kantacha piyaati pinkamantinari iyikiiti, iro niyaatai nontsipatapayaari Ashitanari tsika itzimi Ashitsitzimiri iijatzi iirokaiti. Iri Nowawanitari naaka, irijatzi Piwawanitsitari iirokaiti”.

18 Okanta iyaatanaki María Magdala-jato, okamantapaakiri maawoni yotaari oñagairi Awinkathariti, okamantapairi iijatzi okaatzi ikantakirori.

Joñaagaari Jesús jiyotaaniiti

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

19 Okanta otsiniritanaki awijanaki kitiiyjiri jimakoryaan-taitari, apatotaiyakani iyotaari jashitakotaiyakani shintsiini ithaawantari Judá-mirinkaiti. Ari ityaapaakiri Jesús, ikatziyimotoapaakari, jiwithatapaari ikantapairi: “¡Pisaikayitai kamiitha iirokaiti!”

20 Ikanta jiwithatapaari, joñaagapairi jako, iijatzi imiriki. Ikimoshiriyitaiyanakini jirikaiti jiñaawairi Awinkathariti.

21 Ipoña japiitanakiro Jesús, ikantziri: “¡Pisaikayitai kamiitha iirokaiti! Ikimitaakina jotyaaantakina naaka Ashitanari, ari nonkimitsitaimiri iijatzi iirokaiti notyaantayitaimi”.

22 Ari itasonkiri yotaariiti, ikantziri: “Isaikashiritantaimi Tasorintsinkantsi.

23 Iitarika pimpiyakotairi iiroka jaka, aritaki ipiyakoitairi janta. Iriima kaari pimpiyakotai iiroka jaka, tii ipiyakoitairi iijatzi janta”.

²⁴ Ikanta Tomás itsipatapiintari 12 iyotaari, jiiitaitziri “Tsi-pari”, tii isaiki irirori jariitantapaari Jesús.*

²⁵ Ikanta pashinipaini iyotaari ikamantairi, ikantziri: “Noñiiri Awinkathariti”. Ari jakanaki Tomás, ikantziri: “Iirorika noñiiri tsika ipaikawakoitakiri, iirorika notyaantari jakoki, iirorika notyaantamirikitari iijatzi, iiro nokimisantzi”.

²⁶ Okanta awijanaki 8 kitiiyyiri, japiitairo yotaari japato-taiyani. Ari isaikitakari iijatzi Tomás irirori. Jashitakiro shintsiini ashitakowontsi, iro kantacha Jesús tyaapaaki, ikatziyimotapaari, jiwithatapaari ikantapairi: “¡Kamiitha pi-saikayitai iirokaiti!”

²⁷ Ikantapairi Tomás: “Jiroka nako, pintyaantawakotina, pintyaantamirikitina iijatzi. Iiro pikisoshiriwaitzi, ¡Pinkimisantzi!”

²⁸ Ari ikaimanaki Tomás, ikantanaki: “¡Nowinkathariti, Nowawaní!”

²⁹ Ikantzi Jesús: “Iro pikimisantantamachiitanakari piñaakina. ¡Kimoshiri inkantaiya kimisantaatsini kaari ñaajaitinani!”

Iita josankinaitantawori jiroka

³⁰ Ojyiki japiitakiro Jesús joñaagari jiyotaani itasonkawin-tantaki, tiimaita osankinatakoyita maawoni jaka.

³¹ Iro osankinatantakari jirokapaini onkantya pinkimisan-tantaiyaari, jirika Jesús iriitaki Cristo, Itomi Pawa. Aririka pimpairyaaapiintari pikimisantairi, aritaki inkañaanitakaimi.

21

Joñaagari Jesús 7 Jiyotaani

¹ Ikanta okaatapaaki jiroka, japiitakiro Jesús joñaagari jiy-otaani, inkaarithapiyaaki jiiitaitziri Tiberias. Jiroka okan-taka.

² Ari itsipatawakaiyani isaiki Simón Pedro, Tomás ji-itaitziri iijatzi “Tsi-pari”, Natanael poñaachari Caná-ki saikat-siri Galilea-ki, itomipaini Zebedeo, ipoña apiti pashini iy-otaari.*

³ Ipoña ikantzi Simón Pedro: “Niyaatatyi noshiryaati”. Ikantaiyini pashini: “Ari ankaataiyanakini”. Jataiyanakini, otitaiyapaakani pitotsiki. Tiimaita jayi ishiryataiyakini tsiniri.

⁴ Okanta okitiiyyitzimataki, katziyapaaka Jesús opaayaaki inkaari. Tii jiyotawairi jiyotaani iriitaki.

* **20:24** Ikantakoitziri jaka “Tsi-pari”, irijatzi jiiitaitziri pairani “Dídimo”. * **21:2** Ikantakoitziri jaka “Tsi-pari”, irijatzi jiiitaitziri kitziroini “Dídimo”.

⁵ Ikaimotapaakiri, ikantziri: “Mainariití, ¿Tikaatsima pagaiyini?” Ari jakaiyanakini iriroriiti: “¡Tiitaawí!”

⁶ Ikantzi Jesús: “Powiinkiro pakopiroriki pishiryaaminto, ari paaki”. Ari jimataiyakironi ikantaitakiriri. Jaaki oiyiki shima, tii jaawiyagairo jinoshikairo ishiryaaminto.

⁷ Ikanta yotaari jitakopirotoni Jesús, ikantanakiri Pedro: “¡Iriitaki Awinkathariti jirinta!” Ikimawaki Simón Pedro, ikithaatanaka, mitaanaki inkaariki.

⁸ Iriima pashinipaini yotaari pitotsiki ikinakoyitanai jinoshikaatakotairi ishmani, irojatzí jaatakotantapaari opaayaaki. Tima isaikakotakitzi niyantyaaniki.†

⁹ Ikanta jayiitaiyapaakini, jiñaapaakitzi oijaka paampari, ari itashitakari shima, itsipataitakiri tanta.

¹⁰ Ari ikantzi Jesús: “Pamaki shima owakiraa paakiri”.

¹¹ Ikanta Simón Pedro, joojoryaakotakiri ishmani, jinoshikakotakiri irojatzí opaayaaki. Antaripaini shima, ikaatzí 153. Tiimaita otzimpijyi ishiryaaminto.

¹² Ari ikantzi Jesús: “Thami oya”. Tikaatsi apaani yotaari osampitirini iitakarika, tima jiyopirotaiyakirini iriitaki Awinkathariti.

¹³ Jaapaakiro Jesús tanta, ipayitakiri apaanipaini, ari ikim-itaakiri iijatzí shima.

¹⁴ Irootaki mawatanaintsiri joñaagari Jesús jiyotaani jañagai.

Paamaakowintinari noiyyati

¹⁵ Ithonkanakiro jowaiyani, josampitanakiri Jesús jirika Simón Pedro, ikantziri: “Simón, itomi Jonás, ¿Pitakopirotonama iiroka?” Ikantzi Pedro: “Piyotzi iiroka Pinkathari, naapatziyimi”. Ikantzi Jesús: “Paamaakowintinari nokimitakaantziri noiyyati”.

¹⁶ Japiitakiri josampitziri: “Simón, itomi Jonás, ¿pitakotanama?” Ikantzi Pedro: “Piyotzi iiroka naapatziyimi”. Ikantzi Jesús: “Paamaakowintainari nokimitakaantairi noiyyati”.

¹⁷ Iro mawatanaintsiri josampitziri, ikantziri: “Simón, itomi Jonás, ¿paapatziyanama?” Ari jowashiritanaka Pedro, tima mawajatzí josampiminthatakiri, ari jakanakiri: “Pinkathari, iirokatakí yotzirori maawoni, piyotzi iiroka naapatziyimi”. Ikantzi Jesús: “Paamaakowintinari nokimitakaantairi noiyyati.

† 21:8 Kantakotachari “niyantyaaniki”, okaatzí osanthatzi “200 akonaki”, irojatzí ikantaitziri “100 metro”.

18 Tima iinta pimainaritz, pikithaatapiintayita onkini piyaayiti tsika pinintakaawo. Irooma aririka pantaripirota-paaki, poyaawintari pashini kithaataimini, jaayiitaimi tsika tii pikowawitawo piyaati. Imapiro”.

19 Ikantantakawori Jesús jiroka, ikowatzi inkimathaitiro tsika inkantya inkamai paata Pedro impinkathataitantaayariri Pawa. Ipoña ikantanakiri iijatz: “¡Poyaatina!”

Yotaari jítakopirotani

20 Ikanta ipithokanaka Pedro, jiñaatziiri joyaatakiri yotaari jítakopirotani Jesús, irijatzi apititakariri Jesús jowaiyani pairani, osampitakiriri, ikantziri: “¿Pinkatharí, itzimikama pithokashitimini?”

21 Ikanta jiñaawakiri Pedro jirika pokapaintsiri, josampitanakiri Jesús: “Pinkatharí, jirika, ¿iitama awijyimotirini?”

22 Ikantzi Jesús: “Arimi nonkowimi aritaki onkantaki jañi jirika, irojatzi nompiyantaiyaari paata, ¿okowajaantzima piyotiro jiroka? Poshiritina iiroka”.

23 Okanta paata ithonka ikimakoitakiro jiroka ikantakiriri Jesús, ikimayitakiro maawoni iyikiiti, jiñaajaantzi iiro ikamita jirika yotaari. Tii ikantatyí: “Ari nokowí...” aña ikantatzi: “Arimi nonkowimi, aritakimi onkantaki jañi jirika, irojatzi nompiyantapaatyaari, ¿okowajaantzima piyotiro jiroka?”

24 Naakataki kinkithatakotacha nokantaki “jirika yotaari”, tima naaka osankinatakirori jiroka osankinarintsi. Irootaki ayopirotantaari imapirotatya jiroka.

25 Tii nokinkithatakotziro maawoni jantayitakiri Jesús, tima oiyiki inatzi. Arimi osankinatakotyaami maawoni, kimiwaitaka arimi ananakiro maawoni kipatsi ompiyotya osankinarintsipaini. Ari onkantyaari.

JANTAYITAKIRI OTYAANTAPIRORIITI

Ikajyaakagaitziriri Tasorintsinkantsi

¹ Teófilo, pairani owakiraa nitantanakawori notyaantz-
imiro nosankinari, ari nokinkithatakotakimiro maawoni
jantayitakiri Jesús, nokinkithatakotsitakimiro iijatzi okaatzi
jitanakari jiyotaantziri,

² irojatzi imonkaatantapaakari itzinagaa inkitiki. Tikira
itzinagaata, jiyoshiitakiri Jotyaantapiroriti, ikantakaakari
Tasorintsinkantsi, jiyotakaakari oitya jantayitiri.

³ Ikanta ikamawitaka, jiñaitawairi koñaawoini, ari jiyotaiyini
jiyotaani añagai. Okaatzi 40 kitiiyyiri joñaagapanaatari jiy-
otaani, jiyotaapanaatziri tsika ikanta ipinkathariwintantzi
Pawa.

⁴ Iiniro itsipayitari Jotyaantapiroriiti, ikantsitakari iro-
jatziita isaikayitawaki Jerusalén-ki, ikantakiri: “Ari poy-
aawintawatyaawo imonkaatya ikajyaakaakimiri Ashitanari,
nokinkithatakotsitakimiri.

⁵ Tima imapiro Juan jowiinkaantantakawo jiña, a,
iro kantacha iiro osamanitzimaita piñaayitanyaariri
Tasorintsinkantsi inampishiriyitantimi kimiwaitakimi
jowiinkaantantatyimirimimi”.

Itzinaantaari Jesús

⁶ Ikanta jirikaiti tsipatakariri Jesús, josampitakiri,
ikantziri: “Pinkathari, ¿Irootaintsima pookakaawintairi
nojyininikapaini Israel-mirinkaiti?”

⁷ Ari jakanakiri Jesús, ikantziri: “Tii okowajaantzi piy-
otiro iirokaiti tsikapaiti, apaniroini jiyotzi Ashitanari tsika-
paitirika, iriitajaantaki otzimimotzi ishintsinka jantantyaa-
wori.

⁸ Iro kantacha aririka impokaki Tasorintsinkantsi inamp-
ishiritantimi iirokaiti, iriitaki aawiyashiritakaimini, ompoña
piyaayitanaki pikinkithatakotaina naaka, Jerusalén-ki, maa-
woni janta Judea-ki, Samaria-ki, irojatzi intaina tsika iwiya-
paa kipatsi”.

⁹ Ithonka jiñaawaitakiro jiroka, jaminaminthaitziri
jiyotaani, itzinaayitairi Jesús, irojatzi ipiyantapaakari
minkoriki, tii jiñaitanairi.

¹⁰ Jaminaminthaitziri Jesús itzinagaitairi inkitikinta, apiti
shirampari katziyimotapaakariri okitamaanikitaki iithaari,

¹¹ ikantapaakiri: “Galilea-jatzi, ¿litama pikimpoyiiri inki-tiki? Piñaakiri Jesús itzinagaa jiyaatai, ari inkantajaantaiya iijatzi paata aririka impiyi”.

Jiyoyitaki pashini poyaataiyaarini Judas

¹² Ikanta ipiyaiyaani yotaari janta Jerusalén-ki ipoñagaawo otzishiki jiiitaziri Olivo, tii intainatajaantzi, oshinitaantsitzi janiiyiiti kitiiyjiriki jimakoryaantaitari.

¹³ Ikanta jariitaiyaani nampitsiki, atiitaiyapaakini jinok-inta pankotsi jimaapiintaiyini. Jirika ikaataiyini: Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo itomi Alfeo, Simón jiiitaziri “Kisakowintantaniri”, ipoñaapaaka Judas iririntzi Jacobo.

¹⁴ maawoni jirikaiti ari ikantapiintatya japatotapiintaiyani jamanamanaataiyani itsipayitakari iririntzi Jesús, itsipatawo María inaanati, iijatzi pashinipaini tsinaniiti.

¹⁵ Ikanta japatotaiyani kimisantzinkariiti, ikaataiyini 120 atziriiti. Ari jiñaawaitanakiri Pedro, ikantanaki:*

¹⁶ “Iyikiiti, monkaataka okaatzi josankinatakaakiriri Tasorintsinkantsi pairani David-ni, ikinkithatakotakiri Judas jiwatapaintsiri jaakaantiri Jesús.

¹⁷ Jirika Judas iri atsipatapiintakari, ari akaawitari antawairiki.

¹⁸ Iro kantacha jaakiri kiriiki ipinawiitakariri iyaaripironka, jamanantantaka kipatsi. Ari iparyaakiri janta Judas, jowatziitotanaka, ithonka itankawaitapaaki, ookaporinthakiwaitapaaka ijiyiito.

¹⁹ Ikanta ikimaiyakini Jerusalén-jatzi, jiiitakiro kipatsi ‘Iraantsipatha’, ikantziro iñaaniki jirikaiti ‘Acéldama’.

²⁰ Tima osankinarintsiki Salmo-ki, ikantaitaki:

Onkaankithaantiwitya ipanko,

Tikaatsi nampitaiyaawoni.

Ikantaitaki iijatzi:

Intzimi pashini poyaataiyaarini jantawairiki.

²¹ Tzimatsi jaka shirampariiti tsipatapiintakairi iiniro itsipawitai Awinkathariti Jesús,

²² itzimi akaatsitakari owakiraa jowiinkaataka Jesús irojatzi itzinaantaari inkitiki. Akowatzi aminai ankaatairi ñiitakariri Jesús jañagai”.

²³ Ipoña jookoitaki apiti: José, jiiitaziri Barsabás, irijatzi jiiitsitaitari Justo, ipoñaapaaka Matías.

²⁴ Ari jamanakowintanakari, ikantzi: “Pinkatharí, iiroka yotashiritziriri maawoni, jirika apiti nookotakiri, poñaayinari tsika itzimi piyoshiitakiri iiroka,

* 1:15 Ikantayitzi jaka kimisantzinkariiti, irijatzi jiiitaziri “iyikiiti”.

25 iriitaki nonkaatairi notyaantapiroriritzi nantawaitaimi, poyaataiyaarini Judas-ni opiyaakaashiwaitakari iyaaripironka irirori. Tima Judas, jataki irirori tsika jiyaati".
 26 Ikimitakaantakawo jirikaiti jiñaarita, jiñaatzi iriitaki Matías. Iriira tsipatapaariri jirikaiti 11 Otyaantapiroriiti.

2

Ipokantakari Tasorintsinkantsi

1 Okanta imonkaatapaaka joimoshirinkaitziro kitijiyiri "Oyiipataantsi". Japatotaiyaani maawoni jiyotaani Jesús.*

2 Ari omapokashitakari antawoiti poimatapaintsiri ojoyaw-itapaakawo antawo tampiya, okinapaaki jinoki inkitiki, ookantapaakawo pankotsi japatotaiyakani.

3 Jiñaashitaitaika paampashithakiirikitapaintsiri, jookantapaakari apaanipaini ikaatzi apatotainchari.

4 maawoni jinampishiritantapaakari Tasorintsinkantsi. Ari jitanakawo jiñaawaiyitanakiro pashiniyitatsiri ñaantsi, iriitaki Tasorintsinkantsi ñaawaitakaakiriri.

5 Okanta janta Jerusalén-ki, ari isaikayitziri Judá-mirinkaiti poñaayitachari intaina pashiniki nampitsi. Iriiyitaki pinkathatasorintsiiiti.

6 Ikanta ikimaitakiro poimatapaintsiri, ipokaiyapaakini oyiiki atziri, tii jiyotawakiro oita kantachari, tima ikimath-atakiro apaanipaini ñaantsi okaatzi jiñaawaiyiitzi, irootaki iñaani.

7 Iyokitzi ikantawakaanaka, josampitawakaiyani: "¿Tiima Galilea-jatzi jinatzi ñaawaiyitakirori pashiniyitatsiri ñaantsi?"

8 ¿Litama akimantariri jiñaawaiyitziro añaanipaini aaka?

9 Tima akaayitakiri jaka Parto-jatzi, Medo-jatzi, Elam-jatzi, Mesopotamia-jatzi, Judea-jatzi, Capadocia-jatzi, Ponto-jatzi, Asia-jatzi,

10 Frigia-jatzi, Panfilia-jatzi, Egipto-jatzi, Africa-jatzi okaak-itapai Cirene. Tima akaatakiri iijatzi poñaayitachari Roma, Judá-mirinkatatsiri, kaari Judá-mirinkawitachari pairani.

11 Iijatzi Creta-jatzi, Arabia-jatzi. Ari akaatakiri maawoni akimayitakiri jiñaawaiyitantawo añaanipaini, ikinkithatakotziri Pawa itasonkawintantzi".

12 Iyokitzi ikantawakaanaka atziripaini, tii jiyotzi iita jiñiiri. Ikantawakaiyani: "¿Oitama jiroka?"

13 Iro kantacha tzimatsi iijatzi atziri thainkantaniri, ikan-tayitzi irirori: "¡Ishinkitaiyatyaani jirikaiti!"

Itanakawori ikinkithatanakiri Pedro

14 Ipoña ikatziyanaka Pedro irirori, itsipatakari 11 Otyaantapiroriiti, jiñaawaitanaki shintsiiini, ikantzi:

* 2:1 Kantakotachari jaka "Oyiipataantsi", irojatzzi ikantayiitsitari "Pentecostés".

“¡Ajyininká! ¡Jerusalén-jatziiti! Pinkimisantawakina onkantya piyotantyaari.

¹⁵ Piñaaajaantakima iirokaiti ishinkitatyá jirikapaini. Tii, tima owakiraa ijinokitapaaki ooryaatsiri.†

¹⁶ Imonkaatatyá josankinatakiri pairani kamantantaniri, Joel-ni, ikantaki:

¹⁷ Ikantzi Pawa:

Tzimatsi awisatsini iwiyaantapaatyaawoni kitiiyjiri.

Ari notyaantakiniri atziriiti Notasorinka okimiwaitakawo isakopiroitatyiinirimi.

Ari inkinkithatakoyitanaina itomiiti iijatzi irishintoiti.

Ari jiñaaawiyayitatyá mainariiti,

Ari imishiyitaki antariyitapaintsiri.

¹⁸ Ari nonkimitaakiri mainaripaini jompirayitari, iijatzi mainawopaini.

Notyaantainiri Notasorinka paata, ari inkinkithayitai.

¹⁹ Ari jiñiitaki inkitiki kaari jiñiitapiintzi.

Jiñaitiro kipatsiki iraantsi, paampari, antawo kachaaryiinka.

²⁰ Impoña jiñaitiri ooryaatsiri intsiwakimati,

Jiñaitiri iijatzi kashiri inkimityaawo iraantsi,

Irootaintsi imonkaataiya kitiiyjiri impiyantaiyaari Pinkathari.

Tima antawo jowaniinkawo onkantaiya.

²¹ Inkaati pairyaanairini Pinkathari, jawintaayitaari, iriyyitaki awisakoshiritaatsini.

²² ¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! Pinkimaiyini nonkanti. Piñagayakirini iiroka, jirikaranki Jesús Nazaret-jatzi, iriitaki jotyaantakimiri Pawa. Itasonkawintayitakimi, joñaagayitakimiro okaatzi kaari piñaawitaiyani pairani.

²³ Iro kanzimaitacha, jamayitapaakimiri pairani jirika, powamaakaantakiri iirokaiti ipaikakotantakariri kaaripiroshiririiti, ari imonkaatakari onkaati awijyimotirini, tima irootaki ikinkishiritsitakari Pawa.

²⁴ Ikanta jowiriintairi pairani Pawa ikamawitaka, tii ishinitanairi inkimaatsiwaitaiya. Tima tii aawiyajaitziri kaamanitaantsi.

²⁵ Tima iri josankinatakotakiri iijatzi pairani David-ni, ikantaki:

Noñaapiintziri Nowinkathariti itsipatana.

Tima isaiki irirori nakopiroriki, tikaatsi iitya kitsirinkinani.

²⁶ Irootaki nokimoshiritantari,

Kaminiwaanti nokanta nothaaminta.

Iriitaki noyaakopirotaire, nawintagaiyaari.

† 2:15 Kantakotachari jaka “ijinokitapaaki ooryaatsiri”, irootaki ikantaitziri pairani “ooryaatsiri 3”. Okaatzi jamitari Judá-mirinkaiti irirori, tii ishinkitanita owakiraa onkitiiyitamanai.

27 Tima iiro pookawintanawo noshiri sarinkawiniki aririka nonkamawitasya.

Iiro pishinitziro iijatzi nowatha ompathai, pitasorintsiti ninatzi.

28 Piyotaakinawo tsika nonkantya nañaashiritai.

Ojyiki poimoshirinkaina aririka nontsipataimi.

29 Iyikiiti, ayotaiyini aaka tii iri achariniiti David-ni kinkithatakotachani jaka, aña kamataiki pairani irirori, ikitaitakiri, irojatzzi isaiki iroñaaka.

30 Tima Kamantantaniri jinatzi irirori, jiyotsitaka pairani tzimatsi ikajyaakaakiniriri Pawa, ari impinkatharitakairi incharinityaari.‡

31 Tima okimiwaitakawo jiñaakityiromi David-ni, ikinkithatakotakiro jañagai Cristo, ikinkithatakotakiri iiro isaiki Sarinkawiniki, iiro opathai iijatzi iwatha.

32 Iriitaki jañaakagairi Pawa jirika Jesús. Imapirotatya, mawoni noñagayairini naaka.

33 Aritaki tzinagaa, isaikimotapairi jakopiroriki Pawa ipinkathariwintantapai. Ari imonkaatari okaatzi ikajyaakaitsitakariri pairani Ashitariri, aritaki jotyaaantakiniri Tasorintsinkantsi okimiwaitakawo isakopirotaityiinirimi. Irootajaantaki piñaayitakiri iroñaaka.

34 Tima kaari David-ni tzinagaachani inkitiki, aña iriitaki ñaawaitakirori pairani jiroka, ikantaki:

Jiñaawaitaki Pinkathari, ikantawairi Nowinkathariti: Piskaipai nakopiroriki ampinkathariwintanti.

35 Irojatzzi paata nowasankitaantaiyaariri kisaniintzimiri, ari paatzikairi pinkimitakaantairi pimakoryaakiiminto.

36 ¡Ayyininká! iro kamiithatatsiri ayotaiyironi jiroka mawoni aakaiti ichariniyitai Israel-ni. Jirika Jesús pipaikakotakaantakiri iirokaiti, iri Ipinkatharitakaakiri Pawa, irijatzzi ita Cristo”.

37 Okanta ikimaiyawakini ikaatzi apatotainchari, antawoiti jowashiritakoniintaiyanakani, josampitanakiri Pedro, iijatzzi pashinipaini Otyaantapirori, ikantaitanakiri: “Iyikiiti, ¿tsikatya nonkantaiyaaka naaka?”

38 Ari jakanakiri Pedro: “Pimpiyashiriyitai, powiinkaawintaiyaari Jesucristo, pimpairyaayitanairi. Iro jiyotantaityaari ipiyakotaimiro Pawa pikaaripirowitaka, ari inampishiritantaimi Tasorintsinkantsi.

39 Irootaki ikajyaakaitsitakimiri iijatzzi iiroka, irojatzzi ikajyaakaitsitakariri pitomipaini, ikaatzi nampiyitawori intaina. Tima maawoni ikaimashiriyitairi, irijatzzi ikajyaakaitsitakariri iijatzzi irirori”.

‡ 2:30 Tzimatsi osankinarintsii pairiyiriri Cristo isaikimotairi Pawa tsika ipinkathariwintantzi irirori.

40 Ojyiki okaatzi ikinkithatanakiri Pedro, ish-
intsithatanakiri iijatzi, ikantanakiri: “¡Powawisaakoshiritaiya!
¡Pintainaryiiaari atziriiiti kinashiwaiyitainchari!”

41 Irojatzzi ikimisantantanakari ojyiki atziri, owiinkaayi-
tanaka, ikaatzi 3,000 kimisantanaatsiri.

42 Oisokiro jowanakiro okaatzi jiyotaayitakiriri
Otyaantapirori, kamiitha jaapatziyawakaanaa. Ari
ipitoryaapiintaiyironi tanta, jaakowintanakawo iijatzi
jamanamanaiyani. §

Jañaantari itayitanakawori ikimisantzinkaritz

43 Iyokitzi ikantawintaiyakawoni jiñaakiro itasonkawintan-
tayitaki Otyaantapiroriiti, jantayitakiro kaari jiñiitapiintzi.

44 Ojyiki jaapatziyawakaanaka ikaatzi kimisantanaatsiri,
jantitaawakaanaawo okaatzi tzimimoyitziriri.

45 Ipimantayitziro tzimimoyitziriri. Jayi kiriiki ipayitziri
kimisantanaatsiri ikaatzi ashironkaayitachari.

46 Ari ikantaitanakitya kitiiyyiriki jaapatziyawakaanaa
japatotaiyani tesorintsipankoki. Tii jowajyaantanakiro
ikaimawakaiyani ipankoki jatyootawakaiyani, ari
ipitoryiuro tanta. Kimoshiri ikanta itsipatawakaiyani,
itsinampashiriyitanai.

47 Ithaamintapiintanakari Pawa. Iro inimoyitakiriri atziri-
iti jiñaayitakiro tsika ikantayitanaa. Ari okantaitanaatya kiti-
iyyiriki jojyiñaanairi Awinkathariti kimisantzinkariiti inkaati
awisakoshiriyitaatsini.

3

Joshinchagaitziri kisopookiri

1 Okanta pashini kitiiyyiri, aritaki tsiniriityaanaki
jamanapiintaitantari. Ari itonkaanakiri Pedro itsipatanakari
Juan, jiyaatiro tesorintsipankoki.*

2 Ari itonkiyotakotantaka jamaitziri shirampari kisopook-
itatsiri. Ari ikantsitatya owakiraa itzimapaaki. maawoni
kitiiyyiri jamaitapiintziri omooki tesorintsipanko jiiitaitziro
“Owaniinkaanto”. Ari isaikapiintziri impashitantaityaariri
kiriiki ikamiyitziri tyaayitatsiri.

3 Ikanta jirika jiñaawakiri Pedro itsipatakari Juan, iro
intyaantapaatyaawomi tesorintsipankoki, ikamitawakiri
impashitanatyaari kiriiki.

§ 2:42 Kantakotachari jaka “ipitoryiurori tanta”, iro jantayitanairi
kimisantzinkariiti aririka inkinkishiritakotiri Jesucristo ikamimotantaki. Ari
ikantziro jatyootawakaiyani, ipitoryiuro tanta, jowaiyani, jiraiyini iijatzi imiri.
Tima jimatakotaatziiri Jesús tsika ikantanairo jiwyaantanaawo jowakaanaari
jiyotaanipaini. Irootaki ikinkithatakotapiintaitakiri, ikantaitzi “Pimpitoryiuro
tanta”.

* 3:1 Kantakotachari jaka “tsiniriityaanaki”, irootaki ikantaitziri
pairani “ooryaatsiri 9”.

⁴ Ari ikimpoyaanakiri. Ikantziri: “¡Paminina!”

⁵ Ikimisantatzi shirampari, jiñaajaantaki impatyiri tsika oitya.

⁶ Iro kantacha Pedro, ikantanakiri: “Tii itzimi noiriikiti, tii itzimi iijatzi oro, iro kantacha tzimatsi nantzimotimiri. ¡Pinkatziyi! ¡Paniitai! Nompairyimiri Jesucristo Nazaret-jatzi, iriitaki matimironi”.

⁷ Jakotashitanakiri, ikathatakiri, jowatziyakiri. Omapokashitanaka ishintsitanai iitziki iijatzi ijyoonkitziki.

⁸ Ari jomiyana ikatziyanaka, aniitanaki. Ari itsipatanakari jirikaiti ityaapaaki tasorintsipankoki, anii-aniwaitanai, mitaamitaawaitanai, ithaamintanaari Pawa.

⁹ Ithonka jiñaitakiri janiitanai, ikimakiri iijatzi ithaamintanaa.

¹⁰ Iyokitzi ikantaitanakiri jiñaitakiri, tii ikompiitawakari jirika shirampari, iriitaki kamitantapiintatsiri impashitaityaari omooki tasorintsipanko, jiitaitziri “Owaniinkaanto”.

Ikinkithatakaantzi Pedro ityaapiintaitzi tasorintsipankoki

¹¹ Ikanta kisopookiwitachari, tii jookani jowanakiri Pedro itsipatakari Juan. Iyokitzi jowanakiri atziriiti, thaankipiroini ipiyowintapaakari awisatapishitzi tasorintsipankoki jiitaitziro “Jashi Salomón”.

¹² Ikanta jiñaawakiri Pedro, ikantawakiri: “¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! ¿Iitama piyokitziwintantanari naaka? Iiro pikinkishiriwaitashita naaka ashitawo noshintsinka, naaka tasorintsi nimatantariri naniitakagairi jirika.

¹³ Aña Iwawani Abraham-ni, Isaac-ni, Jacob-ni, iwawanitanakari iijatzi achariniiti, iriitaki matakirori jiroka, impinkathaitantyaariri Itomi Jesús, paakaantakiri iirokaiti janta jiwariitiki. Ikowawitaka Pilato jomishitowakaantairimi, tii pikowimaita iirokaiti.

¹⁴ Iriitakimi pomishitowakaantaimi Tasorintsitatsiri, matzirori itampatzikashiritzi, aña pomishitowantashitaari tsitokantzinkari.

¹⁵ Ari okanta pipiyakaantakariri añaakaashiritantatsiri. Iro kantacha Pawa jañaakagairi. Noñagayakirini naakaiti jañagai.

¹⁶ Okaatzi oshinchagairiri jirika shirampari piñaapiintziri iirokaiti, iro matakaakiriri jawintaashiritanaawo nopairyaakirira Jesús. Irootaki piñaantariri iroñaaka ishintsitai tyaaryopiroini.

¹⁷ Iyikiiti, niyotzi naaka, tii piyopirotziro okaatzi pantayitakiri, ari ikimitakari iijatzi pijiwariipaini.

¹⁸ Iro kantacha Pawa, ari ikinakairo jimonkaatziro okaatzi ikinkithatakaayitakiriri maawoni Kamantantaniiriiti, ikan-taki: ‘Aritaki inkimaatsitakaitayaaari Cristo paata’.

¹⁹ Irootaki, pimpiyashitantaiyaariri iirokaiti Pawa, powajyaantayitairo piyaaripironka, onkimiwaityaawomi jojyitakotaatyiiromi pikaaripirowitaka. Ari piñagairo intsipashiritaimi Awinkathariti, ijamparyaakoyitaimi.

²⁰ Aritaki jotyaantairi Pawa iijatzi Jesucristo, tima ikajyaakaitsitakimiro pairani aritaki impiyi.

²¹ Onkantawitaya iroñaaka, ontzimatyii isaiki Jesucristo inkitiki irojatzi inintapaititantaari Pawa jowakiraatakagairo maawoni okimiyiwita pairani. Tima iro ikinkithatakaayitakiriri Tasorintsishiriri Kamantantaniriiti.

²² Irootaki ikinkithatakotakiri pairani Moisés-ni, ikantaki: Ari jotyaantaki paata Pawa pashini Kamantantaniri, ari jonyakotapaatyaanawo naaka jotyaantakina. Ajyininka jinatyi. maawoni inkamantapaakairi, ontzimatyii ankimisantiro.

²³ Tima maawoni kaari kimisantirini Kamantantaniri, ari japiroyiitairi, iiro jiñairi ijyininkapaini.

²⁴ Ari ikimitsitakari iijatzi Samuel-ni, ikinkithatakotakiro okaatzi añaaayitakiri iroñaaka, irojatzi ikinkithatakoyitakiri iijatzi maawoni pashinipaini Kamantantaniriiti.

²⁵ Iirokayitaki ñiironi okaatzi ikajyaakaantakiri Pawa ikinkithatakoyitakiri Kamantantaniriiti. Iirokayitaki ñiironi iijatzi okaatzi ikajyaakaawakaakari pairani Pawa itsipatakari achariniiti. Tima Pawa ikantakiri Abraham-ni:

Iri picharini tasonkawintairini maawoni
jyininkatawakaachari tsikarikapaini janta
kipatsikinta.

²⁶ Ikanta jañaakagairi Pawa itomi, ari jitakari jotyaantakimiri iirokaitiki, intasonkawintantimini, maawoni iirokaiti powajyaantayitairo piyaaripironka”.

4

Pedro itsipatakari Juan jaayitakiri jiwariitiki

¹ Iinirotatsi Pedro itsipatakari Juan ikinkithatakaayitziri atziiriiti, ariitaiyapaakani Ompiratasorintsitaari, itsipatapaakari ijiwari aamaakowintawori tatorintsipanko, Saduceo-paini.

² Ikisaiyatyaani, tima Pedro itsipatakari Juan jiyotaatziiri atziripaini, ikantayitziri: “Imapiro jañaayitai kamawitachari, iriitaki Jesús oñaagantapaintzirori”.

³ Joirikaitapaakiri, jomontyaakaantakiri irojatzi oñaatamanai, tima aritaki tsiniriityaaki.

⁴ Iro kantacha oiyiki ikaatzi kimayitawakirori kinkitharintsi, ikimisantayitanaki. Jiroka ikaatzi

tzimanaintsiri kimisantzinkariiti, ikaataiyini 5000 shirampariiti.

⁵ Okanta oñaatamanai, japatotaiyakani Jerusalén-ki mawoni ijiwariti Judá-mirinkaiti, Antaripiroriiti, Yotzinkariiti.

⁶ Ari isaikakiri iijatzi Anás Ompiratasorintsipirori, Caifás, Juan, Alejandro, iijatzi iyyininkamirinkaiti Ompiratasorintsipiroriiti.

⁷ Ikaimakaanakiri jamaitiri Pedro itsipatakari Juan. Josatikaitawakiri niyanki japatotaiyakani, josampitakiri: “¿litakama shintsitakaimiri pimatantawori jiroka? ¿litaka pipairyaakiri?”

⁸ Jakanaki Pedro, ñaapiro ikantakaanakari Tasorintsinkantsi, ikantanaki: “Pinkathariiti, Antaripiroriiti.

⁹ ¿Iriima piñaantsikowintanari mantsiyari noshinchagairi? ¿Pikowatziima piyotaiyini tsika ikanta ishintsitantaari?”

¹⁰ Ari nonkamantaiyakimironi, jiyotantyaari mawoni Israel-mirinkaiti. Jirika shirampari atsipataiyakarini jaka, iri Jesucristo oshinchaakiriri, jiiatiziri Nazaret-jatzi. Iriitaki nopairyaakiri, irijatzi pipaikatotakaanakiri iirokaiiti. Iro kantzimaitacha jañaakagairi Pawa.

¹¹ Jirika Jesús iri ogyakawori mapi pimanintakiri iirokaiiti, pikimitakowaitakari witsikirori pankotsi. Iro kantacha jowatzikaitairi pankotsinampiki ikimitaawo iroorikami tzinkamitsi.*

¹² Tii itzimi pashini kimityaarini Jesús jowawisaakotantzi. Tikaatsi ampairyagai jaka isaawiki kipatsi, apaniroini ikantakaawo Jesús”.

¹³ Iyokitzi jowaitanakiri Pedro, iijatzi Juan, ikantaiyanakini piyowintakariri: “Piñiiri jirika, tii jiyotaapirowiitari, iro kantzimaitacha pinkathañani jowayiiitzi. ¿Iriima yotaakiriri Jesús itsipatakari pairani?”

¹⁴ Irojatzii itsipatakari Pedro, Juan jirika atziri joshinchagairi. Tii otzimi oitya inkantakotanakiriri.

¹⁵ Ipoña jomishitowakaanairi japatotaiyani, ari isaikaiyanakini irirori jiñaanatawakaiyani.

¹⁶ Ikantzi: “¿Tsikama ankantirika jirikaiti shirampari? mawoni Jerusalén-jatzi jiyotaiyakini itasonkawintantaki. Iiro amatairo amanakotiri.

¹⁷ Thami asaryiimatashityaari, ari onkantya iiro jiyaataakaanawo inkinkithatakotiri Jesucristo, impairyaapiintairi”.

¹⁸ Ipoña ikaimairi iijatzi. Ikantaiyakirini: “Aritapaaki pikinkithatakotakiri Jesús, iiro papiitairo pinkinkithatakotairi, pimpairyaayitairi”.

* 4:11 Paminiro Mt. 21.42; Ef. 2.20; 1 P. 2.6-8.

19 Iro kantacha jakanakiri Pedro ipoña Juan, ikantanakiri: “¿Kamiithatatsima nompiyathatyaari Pawa, nonkimisantantimiri iirokaiiti? Incha pinkantina.

20 Iiro okantzi nowajyaantairo nonkinkithatakoyitiro noñaajaantakiri, nokimajaantakiri iijatzi”.

21 Ikanta jasaryiimawaitakari jiwariiti, ipakagairi. Tima maawoni atziriiti ithaamintanakari Pawa jiñaayitakiro awisayitaintsiri, tii ontzimatyii oitya jowasankitaawintiriri.

22 Jirika shirampari joshinchaakiri, anaaniintanakiro 40 tzimatsiri josarintsiti.

*Jamanaiyani kimisantzinkariiti jawin-
taashiripirotyaari iiro ithaawantaiyani*

23 Ikanta Pedro ipoña Juan, aritaki ipakagaitairi, jataki japatotaiyani ikaataiyini, ikamantakiri okaatzi ikantakiriri ijiwari Ompiratasorintsitaari ipoña Antaripiroriiti.

24 Aritaki ikimaiyakironi, maawoni jamana-
manaataiyanakarini Pawa, ikantziri: “Pinkatharipirori,
iirokataka witsikakiro inkiti, kipatsi, inkaari, opoña okaatzi
tzimantayitawori.

25 Iirokataka kinkithatakaakiri pairani pinampiri David-ni,
ikantaki:

¿Iitama ikiñaaniwintaiyirini atziriiti?

¿Iitama ikinkishiriwaitashitantakari?

26 Apatotaiyakani pinkathariwintantatsiri jaka kipatsiki,
Ipiyoyitaka jiwariiti,

Imaamanitanyaariri Pinkathari, iijatzi Cristo jiyoshiitakiri.

27 Aritzimaitaka jimatakiro Herodes ipoña Poncio Pilato
japatotaiyakani nampitsiki, iijatzi Israel-mirinkaiti
ipiyotaiyakani itsipatakari pashinijatzi atziriiti,
imaamanitakiri Jesús, pitasorintsiti Pitomi, piyoshiitani.

28 Ari okantaka, jimatakiro jirikaiti okaatzi pikinkishiritakari
tsika onkantya.

29 Iroñaaka, Pinkathari, paminiro iiroka jasaryiimatakina,
pishinitainawo pompirayitaana iiro nothaawantawaita
nonkamantantairo piñaani.

30 Iro pishintsinka poshinchaantyaariri mantsiyayitatsiri.
Iro pintasonkawintantyaanari nompairyiiri Tasorintsi Pit-
omi Jesús”.

31 Ikanta ithonkakiro jamanamanaataiyakani, ontziñaanaka
janta tsika japatotaiyakani. Shintsi ikantakaanakari
Tasorintsinkantsi ikinkithatakotanakiro iñaani Pawa, tikaatsi
inthaawantanatya.

maawoni tzimimoyitziriri ari ikaatzi jashitaiyawoni

³² Jyikitanaki kimisantanaatsiri. Apaani okantanaa ikinkishiritanaari. Tii ithañapithatawakaawo oitarika, ipayitawakaawo kowityiimoyitariri.

³³ Jirikaiti Otyaantapiroriiti iikiro jiyaatatzi ikinkithatakotziro tsika okanta jañantaari Pinkathari Jesús. Antawoiti inishironkayitairi Pawa maawoni.

³⁴ Tii itzimawaitzi apaani kowityaaniintawaitatsiri, itzimirika tzimatsini iipatsiti, ipanko, ipimantayitziro. Jayiri kiriiki,

³⁵ ipakiri Otyaantapirori, iriitaki antitaariri maawoni jaantayitari apaanipaini oita ikowiri.

³⁶ Iro jimatakiri Leví-mirinka jiiitaitziri José, Chiprejatzi jinatzi, iri jiiitakiri Otyaantapiroriiti irirori, Bernabé. Ojyakaawintachari jiroka waironsi Bernabé: “Itomi oimoshirinkantaniri”.

³⁷ Jirika shirampari tzimatsi iipatsiti, ipoña ipimantakiro. Jaanakiri owinawo iipatsiti, ipapaakiri Otyaantapiroriiti.

5

Ananías itsipatawo Safira

¹ Iro kantacha tzimatsi pashini atziri jiiita Ananías, itsipatakawo iina oita Safira, ipimantakiro irirori iipatsiti.

² Jirika shirampari jaapatziyakawo iina, jimanagaantaki owinawo iipatsiti. Jamakiri tzimagaantapaintsiri, ipapaakiri Otyaantapiroriiti.

³ Ikantawakiri Pedro: “Ananías, ¿iitama pishinitantakariri Satanás inthiiyakaimi, iro pikowantari pamatawitiri Tasorintsinkantsi, pimanagaantaki owinawo piipatsiti?”

⁴ “¿Kaarima iiroka ashiwityaawoni kipatsi? ¿Kaarima iiroka ashiyaarini owinawo? ¿Iitama pikinkishiritantakawori pantiro jiroka? Tii iri atziriiti pamatawiti, aña iri Pawa pikowawitakari pamatawitirimii”.

⁵ Ikanta ikimawaki Ananías, tyaanaki, kamanaki. Antawoiti ithaawaiyanakini ikaatzii kimayitaintsiri.

⁶ Ipoñaanaka mainariiti, iponatapaakiri, jaanakiri, ikitatakiri.

⁷ Tikira osamanitzi, ari otyaapaaki iina Ananías, tii iyotzi iroori oita awisaintsiri.*

⁸ Josampitawakiro Pedro, ikantziro: “Pinkantina, ¿Arima ikaatzii owinawo?” Akanaki iroori: “Jii, ari ikaatzii”.

⁹ Ikantziro Pedro: “¿Iitama paapatziyawakaantakari pikowi piñaantyaari Itasorinka Pinkathari? Jirika ipiyaiyaani aanakiriri piimi ikitatziri, iroñaaka jaitsitanakimi iijatzii iiroka”.

* 5:7 Kantakotachari jaka “tikira osamanitzi”, iro ikantayiiitsitari iijatzii “3 horas”.

10 Apathakiro okantanaka Safira tyaanaki ikatziyaka Pedro, kamanaki. Ikanta ityagaiyapaakini mainariiti, jiñaapaatziro kamaki. Jaanakiro, itsipatagairo oimi ikitataka irirori.

11 Ikanta jiñaitakiro awisaintsiri, antawoiti ithaawaiyanakini kimisantanzinkariiti, iijatzi ikimitsitakari ikaatzi kimakoyitakirori awisaintsiri.

Ojyiki itasonkawintantayitaki

12 Iikiro jiyaatakaanakitziro Otyaantapiroriiti japotapiintaiyanakani janta awisatapishitaki tasorintsipanko jiiitaitziro “Jashi Salomón”. Iikiro itasonkawintantanakitzi atziriritiki.

13 Ipinkani jowayitanakiri pashiniiti, tii ikowayitanai intsipatanaiyaari. Iro kantzimaitachari tzimataitatsi ojyiki thaamintapirowintanakariri.

14 Iikiro ipokanakitzi shirampariiti iijatzi tsinaniiti, ojyikitanaki ikaatzi kimisantanaairiri Pinkathari.

15 Jamakotapaakiri atziri imantsiyariti jomaryaakoyitapaakiri ishitashiki tsika inkinapaaki Pedro. Ikantayitzi: “Inkinapaakirika Pedro jaka, aririka intsimankantanatyaari kapichiini jaampari, aritaki ishintsitai”.

16 Ari ikimiyitapaakari atziriti poñaayitainchari nampitsiki saikanampitzirori Jerusalén, jamayitaki ojyiki mantsiyariti iijatzi ojyiki piyarishiritatsiri, joshinchaayitawakiri maawoni.

Ikisaniintaitanakiri Pedro itsipatakari Juan

17 Ikanta Ompiratasorintsipirori, itsipatakari ikaatzi aapatziyakariri, jirikaiti Saduceo-paini, ikisaniintaiyakani.

18 Jaakaantakiri Otyaantapiroriiti, jomontyaakaantakiri.

19 Iro kantacha otsiniriwitanaka, pokaki imaninkariti Pinkathari, ishiryaaakotairi, jomishitowayitairi, ikantawairi:

20 “Piyaaati tasorintsipankoki, pinkinkithatakotainiri atziriti tsika okantakota owakiraari añaamintotsi”.

21 Okanta kapichikitijiyiri, ariitaiyapaakani tasorintsipankoki, jitapaawo ikinkithatakaantapaaki. Tiitya jiyotaiyini Ompiratasorintsipirori, apatotaiyachani itsipayitakari jaapatziyani, iijatzi maawoni jantaripiroriiti Israel-mirinkaiti. Ipoña jotyaantaki jamayiitakiri Otyaantapiroriiti jomontyaawiitakari.

22 Ikanta jiyaatashiwitanakari jomontyaani, tii jiñaapairi. Piyapaaka,

23 ikantapaakiri: “Tii añaagairi. Irojatzi okanta noñaawitapaakawo ashita kamiithaini, irojatzi ikatziyawita aamaakowintariri. Iro kantacha nashitaryaakowitapaakari, tii noñaapairi”.

²⁴ Ikanta ikimawaki Ompiratasorintsipirori, ijiwari aamaakowintawori tesorintsipanko, ijiwari Ompiratasorintsitaari, josampitawakagaiyanakani oityaarika awisatsini.

²⁵ Ari jariitapaakari kamantapaakiriri: “Jirikaiti pomontyaakaantawitakari iirokaiti, isaikaiyini tesorintsipankoki ikinkithatakaayitziri atziriiti”.

²⁶ Irojatzu jiyaaatantanakari ijiwari aamaakowintaniriiti, jaanaki oiyiki jatziriri, jamairi iijatzu. Iro kantacha tii jakotashiwaitziri. Tima ithaawantatyaari atziriiti intsi-tokantyaari mapi.

²⁷ Ikanta jariitakaapaakari, jowawisaapaakiri tsika japatotaiyakani jiwariiti. Ikanta Ompiratasorintsipirori josampitawakiri,

²⁸ ikantziri: “¿Tiima pikimi nokantzi chapinki: ‘Aritapaaki pikinkithatakotakiri Jesús?’ Iikiro piyotaatziiri maawoni Jerusalén-jatzi. Pikantakotakina iijatzu naaka, pikantzi: ‘Iri owamaakaantakiriri Jesús’ ”.

²⁹ Ari jakanaki Pedro itsipatakari pashini Otyaantapirori, ikantanaki: “Iri Pawa nonkimisantapirori, iiro nokimisantashiwaitari atziri.

³⁰ Tima imapiro powamaakaantakiri iiroka Jesús, pi-paikakotakaantakiri. Iro kantacha jañaakagairi Pawa itzima-jaantzi ikimisantakiri pairani acharinini.

³¹ Itzinagairi Pawa, joosaikairi jakopiroriki, itsipataari ipinkathariwintantzi. Iri owawisaakotaini iijatzu. Ikwaki ampiyashiriyitai maawoni aakaiti Israel-mirinkaiti, impiyakotantairori akaaripiroshiriwitaka.

³² Naaka ñaakiro okaatzi jantayitakiri Jesús, ontzimatyii nonkinkithatakotiro. Irijatzu Tasorintsinkantsi matakainawoni, tima iriitaki jotyaantakinari Pawa inampishiritantaiyaana naakaiti nokimisantairi”.

³³ Ikanta ikimaiyakini, antawo ikisanaka, ikowanaki intsi-tokirimi.

³⁴ Iro kantacha ari ikatziyanaka apaani janta, iitachari Gamaliel. Fariseo jinatzu irirori, irijatzu yotaantzirori Ikan-takaantaitani. Pinkatha jowiri maawoni atziri. Ikantanaki: “Ayyininká, incha omishitowawakiri kapichiini jirikaiti”.

³⁵ Ipoña ikantzi: “¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! ontzimatyii pinkinkishiritawatya kamiitha tsikarika pinkantiri jirika shirampariiti.

³⁶ Pinkinkishiritakotiri iitachari Teudas, ikantakaapirowaitaka irirori. Japatotaki pairani 400 atziri. Iro kantzimaitachari itsitokamachiitaitakiri Teudas, ithonka itzim-pookayitanaki maawoni tsipawitakariri, ari ipiyakari.

³⁷ Iijatzu okimitaka pairani josankinatakotantari maawoni atziri, itzimawita pashini iitachari Judas, Galilea-jatzu jinatzu.

Japatotaki atziri. Iro kantacha itsitokamachiitaitakiri iijatzi irirori. Ipoña itzimpooyitanaki maawoni tsipawitakariri, ari ipiyakari.

³⁸ Pinkimi nonkantimi naaka: Iro pimaamanitziri jirika, piñaashiminthatawatyaari. Iriirika antashiwaitawori inintakaanikiini, ari impiyashitaiya apaniroini, inkimityaari apitiroiti nokinkithatakotakiri.

³⁹ Iro kantzimaitacha, iriirika Pawa matakaayitziriri okaatzi jantayitziri, iiro pimatzi iirokaiti poitsinampairi. Paamaakowintya pimaamanitzirikari Pawa”.

⁴⁰ Inimotanakiri maawoni kimaintsiri. Ikaimairi iijatzi Otyaantapirori, ipajatakaantakiri, ikantakiri: “Aritapaaki pikinkithatakotzi Jesús”. Irojatzii ipakaantaariri.

⁴¹ Ipoña ishitowaiyanaini Otyaantapirori japatowintaitakari. Thaaminta ikantaiyanakani, ikantaiyini: “Piñaataitiro ikimitakaantakai aakami iriipirori jowasankitaawintakairi Jesús, apairiyiri”.

⁴² Ari ikantapiintanaatya jiyotaantzi maawoni kitiijyiri, ikinkithatakaantzi tesorintsipankoki, ikantzi: “Cristo jinatzii jirikaranki Jesús”. Ari ikimitaakirori iijatzi pankotsipainiki.

6

Jiyoyitaki 7 mitakotantaniri

¹ Ikanta ijyikipirotanaki jiyotaani, ñaawaiyitanaki Grecia-paantiri, ikantzi: “Paminiri jantapiintayitakiri Heberpaantiri, ipapiintayitziro owanawontsi kamatsiri oimi, imanintanakiro kaari ijyininkatayita iriroriiti”.

² Ipoñaashitaka 12 Otyaantapiroriiti, japatotakiri maawoni jiyotaani, ikantakiri: “Tii okantzi nookiro nokinkithatakotanairi Pawa naaka, nompapiintantimiri poyaari.

³ Iyikiiti ontzimatyii pamini jaka akaataiyini, inkaati 7 atziri, iriitaki aminakaantapiintironi jiroka. Pamini kamiithashiritzimotakimiri, yotanitatsiri, inampishiripirotantari Tasorintsinkantsi.

⁴ Ari onkantya naakowintantyaawori naakaiti namanaanaayitya, nonkinkithatakaanti, niyotaantayiti iijatzi”.

⁵ Ikanta maawoni apatotainchari, inimotanakiri okaatzi ikantakiriri. Ari jiyoshiitakiri Esteban, awintaariri kamiitha Pawa, inampishiripirotantakari Tasorintsinkantsi. Jiyoshiitakiri iijatzi Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás Antioquía-jatzi kimitakotaariri Judá-mirinkaiti, tima jirika kaari ijyininka Judá-mirinka pairani.

⁶ Ipoña jaayiitanakiri jirika 7 isaikaki Otyaantapirori, ari jamanamanaatakotawakari, itasonkawintakiri jotzimikap-atziitotantakari jako.

⁷ Ikiro iyaatakotanakitzi iñaani Pawa. Ikiro ijyikipirotanakitzi iijatzi jiyotaani janta Jerusalén-ki. Ari jimatsitanakawo ikimisantayitanaki ogyiki Ompiratasorintsitaariiti.

Jaakaantaitakiri Esteban

⁸ Ikanta Esteban ogyiki itasonkawintantayitaki atziriiiki, tima Pawa nishironkatakiriri, ipakiri ishintsinka.

⁹ Iro kantzimaitacha, tzimayitatsi Judá-mirinka ikaatzi apatotapiintachari jiiitaitziri “Jompirawiiitari”. Iriiyitaki poñaayitainchari Cirene-ki, Alejandría-ki, Cilicia-ki, Asia-ki. Jiñaanaminthatakiri Esteban.

¹⁰ Tii ikitsirinkaitziri Esteban, tima imapiro jiyotani-takaakiri Tasorintsinkantsi.

¹¹ Irootaki ikantantakariri ijyininka iwitsikakotiri kaaripirori ñaantsi, inkanti: “Nokimakiri Esteban ithainkimawaitziri Moisés-ni, ari ikimitakiriri Pawa iijatzi”.

¹² Iro owatsimaapirotanakiriri atziriiiti ikisaniintanakiri Esteban, ari ikimitsitanakari Antaripiroriiti, iijatzi Yotzinkariiti. Jaakaantaitakiri, jaayiitanakiri japatotaiyani jiwariiti.

¹³ Ari jamaitapaakiri thiiyakotakariri Esteban, ikanta-paaki: “Jirika shirampari ogyiki ithainkakiro tesorintsipanko, ithainkakiro Ikantakaantaitani iijatzi.

¹⁴ Nokimakiri ikantaki: ‘Jirika Jesús jiiitaitziri Nazaret-jatzi impookakiro tesorintsipanko, impoña jowashiñaayitairo amiyitari aakaiti jiyotaayitairi Moisés-ni’.

¹⁵ Ikanta jiwariiti apatotainchari, ikimpoyaanakiri Esteban, jiñaatziiri ipooki ikimitanakari maninkari.

7

Joipiyanakiriri ñaantsi Esteban irojatzii itsitokantaitakariri

¹ Ikanta Ompiratasorintsipirori josampitakiri Esteban, ikantziri: “¿Imapiroma ikantakoitzimiri?”

² Ari jakanaki irirori, ikantzi: “¡Ilyikiiti! ¡Iwaapatiitarí! Pinkimi nonkantimi. Pairani isaikawitantakari acharini Abraham-ni janta Mesopotamia-ki, joñaagakari owaniinkat-achari Pawa, tikiraamintha jiyaatanakiita inampityaawo Harán-ki.

³ Ikantakiri: ‘Pookanairo pinampitsiti, pookanairi pijyininkamirinkaiti, piyaati pashiniki kipatsi noñaayimiri naaka’.

⁴ Ikanta Abraham-ni, jookanairo inampitsiti iitachari Caldea. Irojatzi ipokantaari inampitaawo Harán-ki. Ikanta ikamai iwaapati, irojatzi jotyaantantakariri Pawa jaka, tsika anampitawo iroñaaka aakapaini.

⁵ Iro kantzimaitacha, tii jashitakaapirotari, tikaachaa-jaini jashitakaiyaari kapichiini. Ikajyaakaimaitakari impiri paata, aririka inkamaki. Iri ashitaiyaawoni inkaati charinitaiyaarini. Irootaki ikantakiriri okantawitaka Abraham-ni tikiraamintha itzimi jowaiyani.

⁶ Iro kantacha ikantakiri iijatzi: 'Jiññiro pinchariniyityaari inampityaawo iipatsitiki pashini atziri. Onkaati 400 osarintsi inkimaatsiwaitya jompirawaitaityaari janta.

⁷ Impoña nowasankitaakiri naaka inkaati ompirawaitaityaarini. Iriima pinchariniyityaari namairi maawoni jaka nampitsiki, ari jantawaitainari naaka'.

⁸ Ipoña ikantakiri Pawa iijatzi pairani Abraham-ni: 'Ontzimatyii pintomishitaanitya, tima tzimatsi ankajyaakaawakaiyaari'. Jimatakiro pairani Abraham-ni. Iijatzi ikimitaakiriri itomi irirori, iro jimaakotapaakitziini 8 kitiiyiri, itomishitaanitakiri. Ari ikimitaakiro Isaac itzimaki pairani Jacob-ni. Ari ikimitaakiri iijatzi Jacob-ni 12 itomipaini, achariniyitanakari aakaiti.

⁹ Ikanta jirikaiti, achariniyitaari aakaiti, ikisaniintakiri iririntzi José, ipimantakiri. Ari okanta jariitantakari inampiki Egipto-jatzi. Iro kantacha, ari itsipatapiintakari Pawa,

¹⁰ jowawisaakotairi okaatzi ikimaatsiwaiwitaka. Ipakiri yotanitaantsi, irootaki jaapatziyantakariri iwinkathariti Egipto-jatzi iitachari Faraón. Irojatzi ipinkatharitantakari irirori Egipto-ki, ipinkathawintakiri iyyininkamirinkaiti Faraón.

¹¹ Ipoña ariitaka antawo tajyitsi janta. Owanaa ikowityaaniintaiyakini Egipto-jatzi. Ari okimitakari iijatzi inampiki Canaán-jatzi. Tii jiññiro pairani acharinini oitya jowayitaiyaari.

¹² Ari ikimakiri Jacob iinitatsi owanawontsi Egipto-ki. Jotyaantakiri itomiiti ramanantakiti.*

¹³ Ikanta japiitakiro jiyaataiyini, ari jiyotairi José iririntzipaini. Ari okanta jiyotantakari Faraón iyyininkamirinkaititari José.

¹⁴ Ipoña José, ikaimakaantairi iwaapati Jacob, iijatzi maawoni iyyininka, ikaatzi 75 atziri jataintsiri Egipto-ki.

¹⁵ Ari okanta jariitantakari Jacob Egipto-ki. Ari ikamairi irirori janta. Ari ikimitakari iijatzi ikaatzi achariniyi-

* 7:12 Kantakotachari jaka "owanawontsi", irootaki ikantayitziiri iijatzi "trigo".

tanakari.

¹⁶ Ipoñaashitaka jaatonkiyiitanairi Siquem-ki, ikitatairi janta, jamanantakiniriri pairani Abraham-ni itomipaini Hamor.

¹⁷ Okanta imonkaatzimatataka okaatzi ikantakiriri pairani Pawa acharini Abraham-ni. Tzimanaki oiyiki iriintsiti ajyininkapaini janta Egipto-ki,

¹⁸ irojatzi itzimantakari pashini pinkathari janta Egipto-ki, kaari yotakotirini José.

¹⁹ Ikanta jirika pinkathari, oiyiki jamatawitakiri ajyininka, jowashironkaawaitakiri. Ishintsiwintakiri jookayitiri iinchaaniki, inkamantyaari, iiro ijyikitanta.

²⁰ Aripaiti itzimakiri Moisés irirori. Iriitaki jirika iintsi kamiithatzimotakiriri Pawa. Ikaatzi mawa kashiri jimanawitakari ipankoki ashitariri.

²¹ Okanta imonkaapaititapaaka jookawintantyaariri inkamimi, oñaakiri irishinto Faraón, aakiri, otzikatakari okimitakaantakiri iriitakimi owaiyani iroori.

²² Ari ikantakari Moisés-ni jiyotantakawori okaatzi jiyotantitari Egipto-jatzi. Ñaapirori shirampari jinaki, iroopiro okantaka jantayitakiri.

²³ Ikanta otzimaki 40 josarintsiti Moisés-ni, ikowaki jariityaari ijyininkapaini, Israel-mirinkaiti.

²⁴ Iro kantacha jiñaapaaki Egipto-jatzi jowasankitairi ijyininka. Ipiyakowintapaakari Moisés ijyininka, itsitokakiri Egipto-jatzi.

²⁵ Jiñaajaantaki Moisés-ni ari inkinkishiritaiyatyaani ijyininkapaini, iriitaki jotyaantakiri Pawa jookakaawintairi. Iro kantzimaitacha jirikaaiti tii jiyotakotaiyirini.

²⁶ Okanta okitijyitamanai, jiñaaki jantawakaiyani ijyininka. Ari ikowawitaka Moisés jookakairimi, ikantawitapaakari: 'Iro powashironkaawakaiyani pantawakaa, pijyininka powawakaiyani'.

²⁷ Ikanta ijyininka Moisés, jotatsinkawakiri. Ikantziri: '¿Iitaka kantakimiri iiroka nowinkathariti? ¿Pikowatziima iiroka piyakawintina?'

²⁸ ¿Pikowatziima pitsitokina pikimitaakiri chapinki Egipto-jatzi?'

²⁹ Ikimawaki Moisés ikantakiriri ijyininka, shiyanaka. Jataki iipatsitiki Madián-jatzi. Ari isaikakiri nampitsinintsiki, irojatzi itzimantakari apiti itomi.

³⁰ Okanta awisaki okaatzi 40 osarintsi. Janta otzishimashiki, okaakitapai otzishi iitachari Sinaí, ari joñaagakari imaninkariti Pawa, ipaampatakaairo kitochiimaishi.

³¹ Iyokitzi jowanakiro Moisés jiñaakiri. Ikwajaantzi jaminero okaakiini, ari ikimakiri Pinkathari jiñaanatziri, ikantziri:

³² ‘Pawa ninatzi naaka, naakataki ipinkathataki picharini, Abraham, Isaac, iijatzi Jacob’. Ari ithaawanakiri Moisés, okawaitanaka, tii ikowi jaminairo.

³³ Ipoña ikantanakiri iijatzi: ‘Pinothopairi pi-zapato-ti, tima pikatziyantatyaawo kipatsi notasorintsipathatakaakiri.

³⁴ Noñaakiri janta Egipto-ki niyoshiitakiri pijyininkapaini, oyyiki jashironkaawaitaka. Nokimakiri jatikashiriwait-aiyakani. Irootaki nopokantakari nookakaawintairi. Irokataki notyaanti janta Egipto-ki pantiro’.

³⁵ Tima pairani jimanintawiitakari Moisés-ni, ikantaitakiri: ‘¿Iitaka kantakimiri iiroka nowinkathariti?’ Aña iriitajaantaki jotyaantakiri Pawa impinkathariwintairi iyyininkapaini, iri ookakaawintairini iijatzi. Iriira matakairini imaninkariti Pawa jiñaakiri ipaampatakaairo kitochiimaishi.

³⁶ Irijatzi Moisés-ni omishitowairiri pairani ajyininkapaini Egipto-ki, oyyiki itasonkawintantzi janta. Ari ikimitaakiro iijatzi inkaariki jiiitaitziri ‘Kityonkaari’, iijatzi okimitaka isaikawaiwitantakari okaatzi 40 osarintsi otzishimashiki.

³⁷ Irijatzi Moisés-ni kantakiriri pairani ajyininkapaini: ‘Ari jotyaantaki paata Pawa pashini Kamantantaniri, ari jojyako-tapaatyaanawo naaka jotyaantakina. Ajyininka jinaty’.

³⁸ Irijatzi Moisés-ni apatotakiriri pairani ajyininkapaini janta otzishimashiki, ikinkithawaitakaakiri maninkari otzishiki Sinaí, itsipayitakari ajyininkapaini. Iriitaki aajaan-takiro añaakaananiri ñaantsi, irojatzi jowawisaantakairori aakaiti.

³⁹ Iro kantacha tii ikowi achariniiti inkimisantiri Moisés-ni, oyyiki ipiyathatakari. Iro ikowaiyakini impiyaiimi inampiki Egipto-jatzi.

⁴⁰ Iro ikantantakariri Aarón-ni: ‘Iriiwitaka Moisés owaw-isaakowintanari Egipto-ki. Iro kantacha tii ayotzi iita awi-jyimotakiriri kaari ipokanta jiyaatzi chapinki otzishiki Sinaí. Piwitsikina nowawanitaiyaari’.

⁴¹ Ari jiwitsikaitakiniri kimiwiyaarini iwankiri vaca. Ikwaiyakini inkimitakaanitiri Pawa. Jowamaakiniri ipirapaini joimoshirinkantyaariri iwawani. Aña iriitawitaka witsikakiriri.

⁴² Irootaki, jintainaryaantanakariri Pawa jirikaiti, ishini-tanakiri impinkathatairi oorintayitachari inkitiki, tima iri-itaki josankinatakotsitakari Kamantantaniriiti, ikantaki:

¡Israel-mirinkaiti! ¿Naakama pipinkathatantaka pipirapaini pitaapiintziri?

Tima iro pantapiintakiri okaatzi 40 osarintsi janta otzishimashiki.

⁴³ Aña iri Moloc pipinkathatashitapiintakari, pikinakinatakaapiintakiri ipankojoyitaitziri.

Ari pikimitapiintakiri jiwawanitashiitari kimitariri impokiro jiiitaitziri Renfán,

Pipinkathatashiwaitakari piwitsikayitani iirokaiti.

Irootaki noshiniantimiri jaayiitimi intaina panaanakiro Babilonia.

⁴⁴ Isaikawaitantakari pairani achariniiti otzishimashiki, otzimomotziri tasorintsithaanti. Ari jowakoitziro josankinari Moisés-ni. Jiroka tasorintsithaanti, irootajaantaki jiwitsikakaantakiri Moisés-ni tsika okantajaanta joñaagakiri Pawa.

⁴⁵ Irootaki jiroka jaajaapiintakiri pairani achariniiti, irojatzi jariitantakari kipatsiki ontzimi jashitaiyaari. Iro jamayitairi ijiwatantakariri Josué, joitsinampaantakariri ashiwitawori iipatsiti, ikantakaari Pawa. Ari ikantaitatzi-iro joisokirotakawo tasorintsithaanti, irojatzi itzimantakari pairani David-ni.

⁴⁶ Ikanta pinkathari David, oiyiki jaapatziyakari Pawa, ikantaki irirori: ‘Tima iiroka Pawa ipinkathataki pairani Jacob-ni, pishinitina naaka niwitsikimi pankotsi pisaikantyaari’.

⁴⁷ Iriitzimaitaka Salomón witsikakiniriri tasorintsipanko.

⁴⁸ Iro kanzimaitacha Pawa, Jinokijatzi tii inampitantawo pankotsi jiwitsikani atziri. Iro ikinkithatakotakiri Kamantantaniri, ikantaki:

⁴⁹ Jiroka ikantakiri Pawa:

Irootaki inkiti nosaikantakari nopinkathariwintantzi.

Irooma kipatsi nimakoryaakiiminto inatzi.

¿Tsikama onkaatika pankotsi jiwitsikayiiitinari?

Iro nimonkaatawo nimakoryaantyaawo.

⁵⁰ ¿Kaarima naaka witsikayitakiro maawoni tzimayitatsiri?

⁵¹ Iikiro ikantatzi Esteban: ‘Iro kantacha iirokaiti, ari pinkantapiintatya pikisoshiritzi, tii pikimisantanitzi, pikimitakari pashinijatzi atziri kaari ajyininkayita. Pashi powapiintakiro pipiyathatakari Tasorintsinkantsi pikimitakoyitaari pichariniiti’.

⁵² ¿Tzimaajaitatsima apaani Kamantantaniri kaari inki-maatsitakaawaitaitya pairani pichariniiti? Jowamaayitakiri ikaatzi kinkithataintsiri, ikantaki: ‘Aatsikitaki matzirori itampatzikatzi’. Aritaki pokaki iroñaaka matzirori, iriitaki pipithokashitakari iirokaiti, pitsitokakiri.

⁵³ Tima iirokaiti yoyiwitawori Ikantakaantaitani okaatzi jiyotaawitakairi maninkari, iro kantacha owanaa pipiyathataka”.

54 Ikanta ikimaiyawakini apatotainchari, antawo ikisanakiri Esteban, jatsikaikitashitanakari.

55 Iriima Esteban inampishiritantanakari Tasorintsinkantsi, jaminanaki inkitiki, jiñaakiro jowaniinkawo Pawa, jiñaakiri iijatzi Jesús ikatziyaka jakopiroki Pawa.

56 Ipoña ikantanaki: “¡Pamini! Noñaakiro inkiti ashitaryaana, noñaakiri Itomi Atziri ikatziyaka jakopiroki Pawa”.

57 Ari jojyipikanakiro ikimpita jirikaiti. Ikaimaiyanakini shintsiini, ishiyashitapaakari Esteban. Joirikapaakiri.

58 Jaayiitanakiri othapitapaa nampitsi. Ari jitapaakari itsitokantari mapi, jaatonkoryaiyanakironi iithaari, jookanakiniri mainari iitachari Saulo, ikantanakiri: “Paminawakinawo noithaari, nontsitokawakiriita”.

59 Ikanta itsitokaitziri Esteban, jamanamanaatanakari irirori Pawa, ikantziri: “Nowinkathariti Jesús, jatashirinkatakina noñaapaimi”.

60 Ari jotzirowanakari, jiñaawaitanaki shintsiini, ikantanaki: “Nowinkathariti, iiro poipiyiniri jiroka kaaripironkantsi”. Ithonkakiro jiñaawaitaki jiroka, makoryaanaki.

8

Ipatzimaminthatziri Saulo kimisantzinkariiti

1 Ikanta Saulo jaminakotakiri Esteban itsitokaitziri, ikantanaki irirori: “Ariwí, kamaki Esteban”. Aripaiti jitaitanakawo ipatzimaminthataitziri kimisantzinkariiti Jerusalén-ki. Irootaki ishiyantanakari maawoni Judea-ki, ikinanaki iijatzi nampitsiki Samaria. Iiniromaita isaikanaki Otyaantapiroriiti.

2 Ikanta pinkathatasorintsitaniri ikitatakiri Esteban, antawoiti jiraakowaitakari.

3 Iriima Saulo ikowanaki irirori japirotirimi kimisantaatsiri. Jiyaatashitapiintakiri ipankoki, jinoshikayitziri shirampari, tsinani, maawoni. Jomontyaakaantayitakiri.

Ikinkithaitziro Kamiithari Ñaantsi nampitsiki Samaria

4 Ikanta maawoni shiyayitanainchari, jatayitanaki pashiniki nampitsi. Ikinkithatakoyitakiro Kamiithari Ñaantsi janta.

5 Ikanta Felipe, iriitaki shiyainchari iijatzi, ariitaka nampitsiki Samaria. Ikinkithatakotapaakiri Cristo.

6 Ari japatotapaaka maawoni atziripaini, jowakimpitatakawo ikinkithatziri Felipe, tima jiñaayitakiro itasonkawintantapaaki iijatzi.

⁷ Joshinchaayitai oiyiki atziri piyarishiritatsiri. Antawo ikaimayitzi piyari ishiyayita. Oiyiki atziri kisopookiwitachari, kaari kamiithawitachani iitzi, joshinchaayitairi maawoni.

⁸ Irootaki ikimoshiritantakari maawoni nampitawori janta nampitsiki.

⁹ Iro kantacha tzimatsi janta iitachari Simón. Jyiripiyaari jinawitaka pairani. Jamatawitaki oiyiki atziri nampitawori Samaria-ki. Owanaa ikantakaapirowaitaka.

¹⁰ Jawintaapiintawitakari atziriiti, jiwariiti, maawoni, ikantayitzi: “Thami ankimisantiri, tima jirika Simón jimatakiro jiñaawiyatari Pawa”.

¹¹ Ikimisantaitziri Simón maawoni ikantayitzi. Oiyiki osarintsi jiyokitziwintaitakiri jantawiyarinkakiini.

¹² Iro kantacha jariitapaaka Felipe, jiyotaantapaakiro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Jesucristo, kinkithatakotziri iijatzi Pawa impinkathariwintantai. Jowiinkaayitanaka shirampariiti, iijatzi tsinanipaini.

¹³ Ari jimatsitanakawo iijatzi Simón irirori, ikimisantawitanaa, owiinkaawitaka iijatzi. Jyaatyatani jowanakiri Felipe, jiñaakiri itasonkawintantayitzi. Iyokitzi jowakiri.

¹⁴ Ikanta Otyaantapiroriiti saikatsiri Jerusalén-ki, ikimakitakiri Samaria-jatzi ikimisantayitairo iñaani Pawa. Irootaki jotyaaantantakariri Pedro itsipatanakari Juan.

¹⁵ Ikanta jariitaiyakani Samaria-ki, jamanamanaatakotapaakari kimisantzinkariiti, inampishiritantyaariri Tasorintsinkantsi.

¹⁶ Apa ipairyaakiri Awinkathariti Jesús jowiinkaayitakiri. Tikiraamintha inampishiritantyaari Tasorintsinkantsi.

¹⁷ Ikanta Pedro itsipatakari Juan, jotzimikapatziitotantakari jako apanipaini. Ari inampishiritantanakari Tasorintsinkantsi.

¹⁸ Jiñaakiri Simón jantakiri Otyaantapirori, jotzimikapatziitotantakari jako atziri, jinampishiritantaari Tasorintsinkantsi, ipinawitanakari irirori Otyaantapirori,

¹⁹ ikantanakiri: “Jirika kiriiki, pimpina naaka pishintsinka, nonkimitantimiri iiroka, nonampishiritakaantyaariri Tasorintsinkantsi nojyininka, notzimikapatziitotantyaari nako”.

²⁰ Ari jakanakiri Pedro, ikantziri: “¡Ari pintsipatawitaiyaari piiriikiti pimpiyashitaiya! ¿Piñaajaantakima ari pamanantantatyaawo piiriikiti ipashitantari Pawa?”

²¹ Iiro pimamachiitziro pinkimitakotyaanawo naaka, jiñaakimi Pawa tii pitampatzikashiritzi.

²² Powajyaantairo piyaaripironka, pinkowakotairi Pawa, añaawakiro aririka impiyakotaimiro pikinkishiriwitakari.

²³ Niyotakimi naaka, oiyiki pikisashiriwaitaka. Ari pikan-tapiintatya pikaaripiroshiriwaitzi”.

²⁴ Ipoña jakanaki Simón, ikantanaki: “Pamanakotaina Pinkathariki, iiro awiyimotantana pikantakinari”.

²⁵ Ikanta Pedro itsipatakari Juan, ithonkakiro ikinkithatakotakiri Pawa. Ipoña ikinayitanaki pashiniki nampitsi okaatzi saikatsiri Samaria-ki, ikinkithatakiro Kamiithari Ñaantsi. Ari ipiyaiyaani Jerusalén-ki.

Felipe ijatzi Etiopía-jatzi

²⁶ Ikanta imaninkariti Pawa, jiñaanatakiri Felipe, ikantziri: “Piyaati nampitsiki iitachari Gaza, pimpampithatanakiro aatsi poñaachari Jerusalén-ki irojatzji janta”. Tima jiroka aatsi irootaki kinachari otzishimashiki.

²⁷ Jataki Felipe. Okanta niyanki aatsi, itonkiyotakari Etiopía-jatzi. Jiwari jinatzji. Iriitaki kimpoyiiri kiriiki janta Etiopía-ki opinkathariwintantzi tsinani iitachari Candace. Ipoñagaatyaawo irirori Jerusalén-ki ipinkathatziri Pawa.*

²⁸ Iro jiyaatairo irirori inampiki, isaikantakawo ishiyakom-into, jiñaanatziro josankinari Kamantantaniri Isaías-ni.

²⁹ Jiñaanashiritanakiri Tasorintsinkantsi jirika Felipe, ikantziri: “Piyaati, pontsitotyaari shiyakotainchari”.

³⁰ Ikanta ipokashitapaakiri Felipe, ikimatziiri Etiopía-jatzi jiñaanatziro josankinari Isaías-ni. Ari ikantziri: “¿Pikimathatziro piñaanatziri?”

³¹ Ari ikantzi Etiopía-jatzi: “¿Tsika onkini nonkimathatiro, tii itzimi iitya yotainawoni? Pimpoki iiroka, pintsipatina”.

³² Jiroka Osankinarintsi jiñaanatziri:
Ikimitakaitakiri jaayitzi oijya jowamaitiri.
Ikimitakari oijya tii ikaimawaitzi jamiyitiri,
Ari ikimitakari ijatzi irirori, mairi ikantaka.

³³ Tsinampashiri ikantakaitakari, tii otampatzikatzi okaatzi ikantakoitakiriri.

Ari jowamaitakiri, tiimaita itzimi jowaiyanipaini irirori.

³⁴ Ikanta jirika jiwari Etiopía-jatzi, josampitanakiri Felipe: “Pinkantina. ¿Iitaka ikinkithatakotziri Kamantantaniri? ¿Iri-jatzima kinkithatakotacha? ¿Pashinima ikinkithatakotzi?”

³⁵ Ari jitanakawo Felipe ikinkithatakanakiri josankinari Isaías-ni, ikinkithatakotanakiniri Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Jesús.

³⁶ Okanta osamaniityaaki, ikinimotapaakiro jiña, ikantzi Etiopía-jatzi: “Jiroka jiña. ¿Iiroma okantzi nowiinkaatyaa naaka?”

* 8:27 Kantakotachari jaka “Jiwari jinatzji”, totaanikiri inatzji. Tima iro jamitai-yarini pairani ikaatzi saikapankoyitziiri pinkathari, itotaanikiyitziiri, onkantya iiro jowaiyantakaantantayita ipankoki pinkathari.

³⁷ Jakanakiri Felipe, ikantziri: “Pinkimisantapirotanakirika, ari onkantaki”. Ikantzi Etiopía-jatzi: “Nokimisantzi, iriitaki Jesucristo Itomi Pawa”.

³⁸ Ari jowatziyakaantapaakiro ishiyakominto Etiopía-jatzi. Ayiitanaki apitiroiti, jatanaki jiñaaki. Ari jowiinkaatakari.

³⁹ Ikanta itonkaanai jiñaaki, jaanairi Felipe Tasorintsinkantsi. Jirika jiwari Etiopía-jatzi, tii jiñaanairi tsika ikinanaki. Iro kantacha jirika atziri kimoshiri ikanta jiyaatai irirori.

⁴⁰ Iriima Felipe jiñaashitaawo isaikapai Azoto-ki. Ipoña jawisaki pashiniki nampitsi ikamantantziro Kamiithari Ñaantsi, irojatzi jariitantaari Cesarea-ki.

9

Pashinshiritai Saulo (Hch. 22.6-16; 26.12-18)

¹ Ikanta Saulo, tii jowajyaantziro jasaryiimayitari jowamairi jiyotaani Pinkathari. Irootaki jiyaatashitantakariri jiwari Ompiratasorintsitaniri Judá-mirinka,

² ikantapaakiri: “Posankinatiniri Ompiratasorintsitaari saikatsiri nampitsiki Damasco, pinkantiri: ‘Pishinitiri Saulo jaayitiri tsipatanaariri jiiitatziri “Aatsi”. Intyaayiti japatoyi-itapiinta, joojoyitiri shirampari iijatzi tsinani, jamakiri jaka Jerusalén-ki’ ”.

³ Iro jariitzimataka nampitsiki Damasco, ari jomapokakiri morikanaintsiri inkitiki, joorintapaaka ikatziyaka Saulo.

⁴ Tyaanaki Saulo. Ikimatzi ñaantsi inkitiki, ikantaitzi: “¡Saulo! ¡Saulo! ¿litama pipatzimaminthatantanari?”

⁵ Jakanaki Saulo, ikantzi: “¿litama iiroka Pinkathari?” Ari ikantaitanakiri: “Naakataki Jesús pipatzimaminthatakiri. Irokataki owasankitaawaitacha apaniroini, okimiwaitakawo pimpaikatyiyaawomi thoyimpithowari”.

⁶ Ikanta Saulo, ompitawaitanaka ithaawanaki, ikantanaki: “Pinkathari, iita pikowiri nantairi naaka”. Ari ikantanakiri Awinkathariti: “Pinkatziyi, piyaati nampitsiki. Ari inkamantaitimiro oitya pantiri”.

⁷ Owanaa ithaawanaki ikaatzi oyaatakiriri Saulo, tima ikimawakiro iijatzi irirori ñaantsi, tii jiiñimaitari ñaawaitatsiri.

⁸ Ipoña ikatziyawitanaa Saulo. Ikowawita jokiryiima, tii okantzi jaminanai. Irootaki ikathatantanaariri itsipayitakari, jaanakiri nampitsiki Damasco.

⁹ Ari isaikakiri janta okaatzi mawa kitiiyjiri, tii okantzi jaminawaitai, tii jowaiya, tii jirai iijatzi imiri.

¹⁰ Okanta janta Damasco-ki, ari isaiki apaani yotaari jiita Ananías. Iriitaki jiñaanatakiri Awinkathariti imishiniki,

ikantziri: “¡Ananías!” Ari jakanakiri irirori: “¿Iitaka, Pinkathari? Jaka nosaiki”.

¹¹ Ikantziri: “Piyaati janta aatsiki jiitaitziri ‘Tampatzikari’. Ari osaiki ipanko iitachari Judas, posampikowintiri shirampari jiita Saulo, iri poñaachari nampitsiki Tarso. Ari isaikiri irirori jamanamanaata.

¹² Nomishitakaakiri irirori. Jiñaakimi pityaashitapaakiri, potzimikapatzii totantakari pako, irojatzi jaminawaitanta-naari”.

¹³ Ikanta ikimawaki Ananías, ikantanaki: “Pinkathari, oiyiki nokimi ikinkithatakoitziri jirika shirampari, kowiinka okanta jantayitakiri Jerusalén-ki jowasankitaayitziri piki-tishiritakaani”.

¹⁴ “Iro ipokantari iroñaaka jaka, tima jotyaaantatziiri ijiwari Ompiratasorintsitaniri jaayitiri pairyimiriri jawintaashiritaimi”.

¹⁵ Ikantzi Pinkathari: “Piyaati. Tima jirika shirampari iriitaki niyoshiitakiri naaka inkinkithatakotaina maawoni nampitsiki. Inkinkithatakairi Israel-mirinkaiti iyyininkatari irirori, iijatzi pashinijatzi atziri kaari iyyininkata, iijatzi iwinkathariti.

¹⁶ Ari noñaagakiri iijatzi tsika onkaati inkimaatsiwintina naaka”.

¹⁷ Ipoña jiyaataki Ananías pankotsiki isaikaki Saulo. Tyaa-paaki, jotzimikapatzii totantapaakari jako. Ikantziri: “Iyiki, jotyaaantakina Awinkathariti Jesús, oñaagakimiri aatsiki pik-inaapaaki pairani. Iro jotyaaantantanari pokiryaantaiyaari, inampishiritantaimiri iijatzi Tasorintsinkantsi”.

¹⁸ Ari oparyaanaki jokiki kimiwitariri shimapintaki, aminanai kamiitha. Ipoña ikatziyanaka, jatanaki jowiinkaataitiri.

¹⁹ Ari jowawaitanaa, irojatzi ishintsitantaari kamiitha. Kapichi isaikimowaitapaintziri kimisantzinkariiti nampitawori Damasco-ki.

Ikinkithatzi Saulo Damasco-ki

²⁰ Ari jitanakawo Saulo ikinkithatakaantanaki japatotapi-intayita Judá-mirinkaiti, ikantzi: “Iriitaki Itomi Pawa iitachari Jesús”.

²¹ Iyokitzi jowanakiri ikaatzi kimiriri, ikantawakaa: “¿Ti-ima iriitaki jirika kisaniintziriri Jerusalén-ki ikaatzi pairyiriri Jesús? ¿Tiima irijatzi pokaintsiri jayiri kimisantzinkari iji-wariki Ompiratasorintsitaari?”

²² Iro kantacha Saulo iikiro ishintsitatzi ikinkithatakaantzi tikaatsi inthaawantanatya. Tii jiyotzi iita inkantayitiri Judá-mirinkaiti nampitawori Damasco-ki, ikimiri Saulo ikantzi: “Jirikaranki Jesús Cristo jinatzi”.

Saulo ishiyapithatari Judá-mirinkaiti

²³ Okanta awisanaki oiyiki kitiiyiri, ikantawakaanaka Judá-mirinkaiti: “Thami antsitokiri Saulo”.

²⁴ Tima kitiiyiriki iijatzii tsiniripaiti joyaawintakari ishi-towapiintaitzi inampiki, inkini intsitokiri. Iro kantacha Saulo jiyotaki ikowaitatzi jowamaitiri.

²⁵ Ikanta kimisantzinkariiti, jotitakiri antawoki kantziri, jowayitakotairi tsiniripaiti jikokiroki jotantotaitziro nampitsi. Ari okanta ishiyantakari Saulo.

Ariitaa Saulo Jerusalén-ki

²⁶ Ikanta jariitaa Saulo Jerusalén-ki, ikowawitaka intsi-patapaiyaarimi jiyotaani Pinkathari. Iro kantacha owanaa ithaawantakari, jiñaajaantzi tii ikimisantapirotai irirori.

²⁷ Iro kantacha tzimatsi kimisantzinkari iitachari Bernabé, jaapatziyanakari Saulo, jataki jofñaagantairi ipiyota Otyaantapirori. Ikantapaakiri: “Jirika Saulo jiñagairi Awinkathariti janta aatsiki jatachari Damasco-ki, ikinkithawaitakaakiri. Ari jitanaawori Saulo janta nampitsiki Damasco ikinkithatakotanairi Jesús. Tikaatsi inthaawantanatya”.

²⁸ Ari okantari isaikantapaari Saulo Jerusalén-ki, itsipayitapaari Otyaantapirori.

²⁹ Ikinkithatakotakiro iwairo Pinkathari Jesús, tikaatsi inthaawantya. Ikinkithatakaayitziri Judá-mirinkaiti Grecia-paantiri. Iro kantacha ikowaki intsitokiri jirikapaini.

³⁰ Ikanta jiyotaiyakini kimisantzinkariiti, jaanakiri Saulo janta Cesarea-ki. Jotyaantairi Tarso-ki.

³¹ Ikanta kimisantzinkariiti, nampiyitawori Judea-ki, Galilea-ki, Samaria-ki, kamiitha ikanta isaikawaitaiyini, iikiro jantakishiripirotanakitzi, pinkatha jowapiintanakiri Pinkathari, jaamaakowintari Tasorintsinkantsi. Iikiro jiyaatatzi iyyikipirotanaki.

Joshinchagaitairi Eneas

³² Ikanta jariitantayitaka Pedro nampitsiitiki, irojatzii jari-itantaka Lida-ki inampiyitawo oitishiritaari.

³³ Ari jiñaapaakiri iitachari Eneas, kisopookiri jinatzii, tzi-makotaki 8 osarintsi jomaryaawaitaka.

³⁴ Jiñaanatapaakiri, ikantziri: “iEneas, joshinchagaimi Jesucristo. Pinkatziyi, paanairo pomaryaaminto!” Ari ikatziyanakari Eneas.

³⁵ Ikaatzi nampitawori Lida-ki iijatzii Sarón-ki, jiñaayitairi ikatziyawaita Eneas, iro ikimisantantanakariri Awinkathariti.

Añaantaari Dorcas

³⁶ Okanta nampitsiki Jope, tzimatsi apaani yotaawo oita Tabita, jiñaaniki Grecia-paantiri jiitaitziro “Dorcas”. Jiroka tsinani itakotantapiintaka, onishironkatantapiintaki iijatzi.

³⁷ Okanta apaani kitiiyyiri, omantsiyataki Dorcas, kamaki. Jaayiitakiro, ikaawoshiitakiro, jomaryaitapaintziro jinoki opankoki.

³⁸ Okanta janta Jope-ki tii intainapirotzi osaiki nampitsi Lida, tsika jariitaka Pedro. Ikanta ikimaiyakini yotaariiti ari isaikiri Pedro janta, jotyaantaki apiti shirampari inkaman-tiri, inkantiri: “Pimpokanaki thaankipiroini Jope-ki”.

³⁹ Jatanaki Pedro. Ikanta jariitapaaka janta, jaayiitanakiri jinoki tsika jomaryaitakiro. Opiyowintapaakari maawoni kamatsiri oimi, iragaiyapaakani, oñaagapaakiri kithaarinti oshirikapiintani Dorcas.

⁴⁰ Ipoña Pedro jomishitowakiro maawoni, ari jotzi-irowanaka, amanamanaatanaka. Ipoña ipithokashitanaawo kaminkawo, ikantzi: “¡Tabita, pintzinai!” Ari okiryaanai iroori, oñaatziiri Pedro, isaikaki.

⁴¹ Iri thawakotanaintsiri Pedro, jowatziyakiro. Ipoña ikaimayitakiro kamayitatsiri oimi iijatzi ikaatzi oitishiri-taari, jiñaayitakiro añagai.

⁴² Ikanta ikimakoitakiro nampitsiki Jope, oyyiki kimisan-tanakiriri Pinkathari.

⁴³ Oyyiki kitiiyyiri isaikawaitanaki Pedro nampitsiki, iri isaikimotaki shirampari iitachari Simón “Mishinantsi-pakori”.

10

Pedro iijatzi Cornelio

¹ Tzimatsi Cesarea-ki shirampari iitachari Cornelio, iriitaki ijiwariti owayiriiti Roma-jatzi jiitaitziri “Italia-jatziiti”.

² Jirika shirampari pinkathatasorintsiwaitaniri jinatzi, ari ikaatziri iyyininkamirinkaiti ipinkathatziri Pawa. Ipapiintziri ashironkainkari oyyiki iiriikiti okantawitaka tii iyyininkatari. Jamanamanaatapiintakari Pawa irirori.

³ Okanta apaani kitiiyyiri, itainkanaki ooryaatsiri, ari jomapokakiri imaninkariti Pawa ityaashitapaakiri isaikaki, jiñaawakiri koñaawoini, ikantapaakiri: “¡Cornelio!”*

⁴ Iyokitzi ikantanaka Cornelio, ithaawankakiini josampitanakiri, ikantziri: “¿Pinkathari, iitama pikowakotana-nari?” Ikantanakiri maninkari: “Ikimakimiro Pawa pamanamanaatani, jiñaakimi pinishironkatantapiintaki.

⁵ Potyaanti pompiratani nampitsiki Jope jamantyaariri Simón, jiitaitziri iijatzi Pedro.

* **10:3** Kantakotachari jaka “tainkanaki ooryaatsiri”, irootaki ikantaitziri pairani “ooryaatsiri 9”.

⁶ Ari jimayimotziri ijyamtzi jitaiziri Simón, ‘Mishinantsipakori’ saikathapiyaatziro inkaari. Iri kamantimini oita pantairi”.

⁷ Ikanta ishitowanai maninkari, ikaimaki Cornelio apiti jotzikatani. Ikaimaki iijatzi jowayiriti, jawintaari irirori, pinkathatasorintsiwaitaniri jinayitatzi jirikaiti.

⁸ Ikamantakiri okaatzi ikantaitakiriri. Jotyaaantakiri Jopeki.

⁹ Okanta okitiijyitamanai, jiwiyaaaka tampatzika ooryaat-siri, irootaintsi jariitzimataiyaani Jope-ki jotyaaantakiri. Ari jatiitanaki irirori Pedro jamanamanaatya jinoki pankotsipankaki.

¹⁰ Ikimaminthatakiro itajyi, ikowaki joya, iro kantacha owakiraa jonkotsiyitzi joyaari, ari jiñaawiyatakari.

¹¹ Jiñaakiro ashitaryaanaka inkiti, jowayitaitakiro kimiwitawori antawo manthakintsimaanka, ithatoyitakiro opatziki.

¹² Okanta janta manthakintsimaankaki tzimatsi oiyiki kantashiwaitachari piratsi, ikaatzi konthayitatsiri kipatsiki, iijatzi tsmiripaini.

¹³ Ikimatzi ñaanatakiriri, ikantaitziri: “Pedro, pintzinai, powamairi jirikapaini, poyaari”.

¹⁴ Ari jakanaki Pedro: “Iiro Pinkatharí. Tii nowapiintari naaka jirikapaini ipinkaitziri”.

¹⁵ Japiitaitanakiri Pedro jiñaanaiziri, ikantaitziri: “Tima jirikapaini ishinitaantziri Pawa, iiro piitashiwaitari iiroka ‘Ipinkaitziri’”.

¹⁶ Mawajatzi apiitaka jiroka. Ipoñaashitaka jaayiitanairo manthakintsimaanka inkitiki.

¹⁷ Antawo okantzimoshiriwaitanakari Pedro, ikinkishiriwaita oita oiyakaawintachari okaatzi jiñaakiri. Ari jariitaiyapaakani jotyaaantani Cornelio, josampikowintapaakiro ipanko Simón.

¹⁸ Jariitapaakawo pankotsi, ikaimaiyapaakini shintsiini josampitantaapaaki, ikantzi: “¿Ari jimayiri jaka Simón, jitaiziri iijatzi Pedro?”

¹⁹ Ikinkishiritakominthaitziro Pedro jiñaakiri, jiñaanashiritakiri Tasorintsinkantsi, ikantziri: “Pamini, ariitapaaka mawa shirampari aminaminatzimiri.

²⁰ Pinkatziyi, payiiti. Iiro pikisoshiriwaitzi, pintsipatyaari, tima naakataki otyaaantakiriri”.

²¹ Ari jayitapaaki Pedro, ikantapaakiri shirampariiti: “Naakataki paminaminatzi. ¿Iita pipokantari?”

²² Ikantaiyanakini irirori: “Nopoki jotyaaantana Cornelio, ijiwari owayiriiti. Tampatzikashiriri jinatzi, pinkathatasorintsiwaitaniri jinatzi, iri jaapatziyapiintari pijyininkapaini

Judá-mirinka. Tima chapinki ipokashitakiri imaninkariti Pawa, ikantakiri: ‘Pinkaimakaanitiri Pedro, impokantyaari pipankoki, ari pinkimiro inkamantimiri’ ”.

²³ Ikanta Pedro ityaakaanakiri pankotsiki, ari jimagaiya-paakini. Okanta okitiiyyitamanai, jataki Pedro joyaatanakiri pokashitakiriri, ari itsipatanakari iijatzi Jope-jatzi, “iyikiiti” jinatzi.

²⁴ Okanta pashini kitiiyyiri ariitaiyakani Cesarea-ki. Ari joyaawintakari Cornelio itsipayitakari iyyininkamirinkaiti, iijatzi jaapatziyaminthatani ikaimayitakiri irirori.

²⁵ Jariitapaaka Pedro pankotsiki, ishitowashitanakiri Cornelio, jotzirowashitawakari, impinkathatawakirimi.

²⁶ Iro kantacha Pedro jowatziyakiri, ikantziri: “Pinkatziyi, atziri ninatzi iijatzi naaka, ari nokimitzimi iiroka”.

²⁷ Ikanta jiñaanatzi Cornelio, ityaakaapaakiri, jiñaapaakitzi oyyiki atziri apatotainchari.

²⁸ Ikantanaki Pedro: “Piyotaiyini iiroka, naakaiti Judá-mirinkaiti tii ishinitaitana nontsipatimi iirokaiti kaari nojyininkata, tii okantaajaitzi nontyaapankotimi. Iro kantacha owakiraini jiyotaakina Pawa, tii okantzi nonkantayitimi: ‘Nowinkani pinatzi’.

²⁹ Irootaki kaari nojyinkaantanaka nopokanaki pikaimakaanakina. Iroñaaka nokowi niyoti iita pikaimakaanantanari”.

³⁰ Ikantanaki Cornelio: “Chapinki, aritaki tzimaki 4 kitiiyyiri, ari ikaatajaantaki iroñaaka ooryaatsiri, ithatanaka. Nosaiki naaka jaka nopankoki notziwintawaita, namana-manata otsiniriityaaki, ari ikoñaatzimotakina shirampari, shipakiryaa okantapaaka iithaari.†

³¹ Ikantapaakina: ‘Cornelio, ikimakimi Pawa pamana-manatari, ikinkishiritakiro pinishironkatantapiintaki.

³² Potyaanti nampitsiki Jope amirini Simón, jiiitaitziri iijatzi Pedro. Ari jimayimotziri iyyamitzi jiiitaitziri Simón, mishi-nantsipakori nampitawori inkaarithapiyaaki’.

³³ Ari notyaantakiri thaankihiroitiini ñaakitimini, pimatakiro pipokanaki thaankihiroitiini. Jirika ipiyotakina Pawa. Incha pinkantinawo ikantakimiri Awinkathariti”.

³⁴ Ikantanaki Pedro: “Ari niyotziri iroñaaka imapirotatya Pawa tii jimanintantziri atziriiti,

³⁵ jaapatziyayitari pinkathatanairiri, tampatzikashiritatsiri, okantawitaka tsikarika inampiyitawo, kaari nojyininkawita.

† 10:30 Kantakotachari jaka “ithatanaka”, irootaki ikantayitziiri pairani “ooryaatsiri 9”.

³⁶ Tima jiroka Ñaantsi kinkithatakotziriri Jesucristo, jatakotaintsiri nojyininkaki Israel-mirinkaiti, iriitaki Pawa kantaawori nokinkithatakotantaariri. Iriitaki pinkathariwintaini maawoni, iriitaki saikakaayitaini iijatzi kamiitha.

³⁷ Piyotaiyini iirokaiti okaatzi awisaintsiri noipatsitiki. Tima pikimakowintakiro ikinkithatakotakiri pairani Juan-ni okantakota owiinkaataantsi. Irojatzzi ipoñaantanakari Galileaki,

³⁸ jiñaitakiri Jesús Nazaret-jatzi. Iri Pawa ipakiri ishintsinka iijatzi Itasorinka. Ikinayitanaki irirori inishironkatantayitzi, jowawisaakoyitaki ojyiki piyarishiritatsiri. Iro jimatantakawori jiroka tima Pawa tsipatakariri.

³⁹ Naakayitaki ñaayitajaantakiri maawoni jantayitakiri Jesús janta Judea-ki ipoña Jerusalén-ki. Ipoñaashitaka jowamaitakiri, ipaikakoitakiri.

⁴⁰ Iro kantacha imonkaataka mawa kitiiyyiri jañaakagairi Pawa, ikantakaakawo irirori noñaayitairi naakaiti.

⁴¹ Tii joñaagapanaatari maawoni atziri, apa naakaiti, jiyoshitakiri pairani Pawa jiñaayitairi. Aritaki jañagai, notsipatawaari nowaiyani iijatzi nirawaitaiyini.

⁴² Iriitaki otyaantaiyakinarini nonkamantayitairi atziriiti, nonkantairi: ‘Iri Jesús jowakiri Pawa jiyakawintairi maawoni añaayitatsiri, ikaatzi kamayitaintsiri iijatzi’.

⁴³ Irijatzzi Jesús ikinkithatakotsitakari pairani Kamantantaniiti, ikantaki: ‘Inkaati kimisantairini jirika impairyayitairi, aritaki impiyakotainiri iyaaripironka’ ”.

⁴⁴ Jiñaawaiminthaitzi Pedro, ari inampishiritantapaakari Tasorintsinkantsi maawoni kimisantakiriri ikinkithatzi.

⁴⁵ Iyokitzi jowanakiri ikaatzi oyaatakiriri Pedro, jiñaakiro inampishiriyitantapaakari Tasorintsinkantsi kaari iyyininkata, okimiwaitakawo isakopiroitatyiinirimi,[‡]

⁴⁶ ikimaiyakirini jiñaawaitantanakawo pashiniyitatsiri ñaantsi, ithaamintanakari Pawa.

⁴⁷ Ikantanaki Pedro: “¿Kantatsima ompitapithatyaari jowinkayitya jirikaiti atziri, kimiyitanakairi aakaiti inampishiritantyaari Tasorintsinkantsi?”

⁴⁸ Ari jotyaantaki jowiinkaayitiri jirikaiti impairyaitiri Jesucristo. Ipoñaashitaka jirikaiti ikantanakiri Pedro: “Pisaikimowaitanakina”.

11

Ikamantapairiri Pedro kimisantzinkariiti Jerusalén-ki

[‡] 10:45 Jirikaiti “oyaatakiriri Pedro”, irijatzzi jiiitaititari “Totamishitaaniri”.

¹ Ipoña ikimaiyakini pashini Otyaantapiroriiti iijatzi iyikiiti nampitawori Judea-ki, ikantaitzi: “Ikimayitairo Iñaani Pawa kaari ayyininkata, ikimisantayitai irirori”.

² Iro jariiwitaa Pedro Jerusalén-ki, jiñaanaminthatawairi Judá-mirinka kimisantayitaatsiri.*

³ Ikantawairi: “¿Iitama pariitantariri kaari ayyininkata, patyooyitakiri iijatzi?”†

⁴ Ari ikamantanakiri Pedro tsika okanta opoñaantakari. Ikantanakiri:

⁵ “Nosaiki naaka nampitsiki Jope, namanamanaaminthata, ari noñaawiyatakari. Noñaaki kimitawitakawori antawoiti manthakintsimaanka, ithatoyiitakiro opatziki, jowayiitakoitakiro okinapaakiro inkitiki irojatzí tsika nosaikaki naaka.

⁶ Ari naminapirotanakiro, noñaaki oyyiki katsimari piratsi, noñaaki ikaatzi kamathayitatsiri kipatsiki, ipoña tsimiripaini.

⁷ Ipoña nokimaki ñaanatakinari, ikantana: ‘Pedro, pinkatziyi, powamairi jirikapaini, poyaari’.

⁸ Ari nakanaki: ‘Iiro Pinkatharí, tima tii namonkomachitziiri naaka jirikapaini ipinkaitziri’.

⁹ Japiitaitanakina jiñaanaitana, ikantaitzi: ‘Tima jirikapaini ishinitaantziri Pawa, iiro piitashiwaitari “Ipinkaitziri”.’

¹⁰ Mawajatzi apiitaka jiroka. Ipoña jaayiitanairo inkitiki okaatzi noñaakiri.

¹¹ Ari jariitaiyapaakani mawa shirampari aminaminatani, jotyaantaitakiri ipoñaakawo Cesarea-ki.

¹² Jiñaanashiritanakina Tasorintsinkantsi, ikantakina: ‘Poyaanakiri jirikaiti, iiro pikisoshiriwaitanaki’. Irootaki nimatakiri. Jirika 6 iyikiiti notsipatanakari. Iri notsipatakari notyaapankotakiri shirampari kaari ayyininkata.

¹³ Ikamantawakina, ikantana: ‘Chapinki, noñaaki maninkari ikatziyapaaka jaka nopankoki, ikantakina: “Potyaanti jatatsini nampitsiki Jope onkantya jamantyaariri Simón, jiitaitziri iijatzi Pedro.

¹⁴ Iriitaki kamantimironi tsika pinkantya pawisakoshiritantaiyaari, pintsipataiyaari maawoni pijyininkamirinkaiti”.’

¹⁵ Ikanta nokinkithawaitakaapaakiri, ari omapokashitaninari inampishiritantapaakari Tasorintsinkantsi iriroriiti, iroowaitaki inampishiritantakairi aakaiti owakiraini.

¹⁶ Ari nokinkishiritanakiro ikantakiri pairani Awinkathariti: ‘Imapiro Juan jowiinkaantantawo jiña, iro kantacha ari

* 11:2 Kantakotachari jaka “Judá-mirinka”, irijatzi jiitaitzitari “Totamishitaaniri”.

† 11:3 Kantakotachari jaka “kaari ayyininkata”, irijatziita jiitaitziri “kaari totamishitaaniri”.

piñaayitakiro iirokaiiti inampishiritantaimi Tasorintsinkantsi kimiwaitakimi jowiinkaantantatyimirimimi’.

17 Iriitajaantaki Pawa nishironkatakiriri ijatzi iriroririti ikimitaayitai aakaiti akimisantairi Pinkathari Jesucristo. ¿Litama nonkowantyaari naaka nomaamanitiri Pawa?”

18 Ikanta ikimaiyawakini iyikiiti nampitawori Jerusalén-ki, tikaatsi inkantaiyanakini. Ithaamintaiyanakarini Pawa, ikantaiyanakini: “¡Ari okantari! ¡Inishironkatairi Pawa kaari ajyininkata! ¡Kantatsi jowajyaantairo iyaaripironka, onkantya jañaashiritantaiyaari!”

Kimisantaatsiri Antioquía-ki

19 Aritaki jowamaitakiri Esteban, jitaitantanakawori ipatzimaminthaitziri kimisantzinkariiti. Iro ipoñaantanakari ishiyayitanaka kimisantzinkariiti Fenicia-ki, Chipre-ki, Antioquía-ki. Ari ikinkithatakaayitakiri Judá-mirinkaiti tsika okantakota Kamiithari Ñaantsi, tiimaita ikinkithatakairi kaari ijyininkata.

20 Iro kantzimaitachari, ari jariitaiyakani Antioquía-ki, kimisantaatsiri poñaachari Chipre-ki ipoña Cirene-ki. Ikinkithatakaapaakiri ijatzi kaari ijyininkata, ikinkithatakotakiniri Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Jesús, Awinkathariti.

21 Okantakaapirowaitakari ishintsinka Awinkathariti jirikaiti, jowajyaantakaakiri pashinijatzi atziri jamitashiwai-witakari. Ojyiki kimisantanairiri Awinkathariti.

22 Ikanta kimisantaatsiri Jerusalén-ki, ikimakotakiri, jotyaaantakiri Bernabé Antioquía-ki.

23 Ikanta jariitaka Bernabé, jiñaapaakiri tsika ikanta Pawa jinishironkatairi jirikaiti, antawoiti ikimoshiritapaaki. Ikaminaapaakiri maawoni joisokiroshiritantyaariri Awinkathariti.

24 Tima jirika Bernabé nishironkataniri jinatzi, jawintaashiripiroitari Awinkathariti, inampishiripirowaitantari Tasorintsinkantsi. Irootaki ijyikipirotantanakari kimisantanairiri Awinkathariti.

25 Ipoña Bernabé, jataki Tarso-ki jiñiiri Saulo.

26 Ikanta jiñaapairi, jamairi Antioquía-ki. Ari isaikimowaitakiri jiyotaaniiti apaani osarintsi, jiyotaayitaki ojyiki atziri. Ari jitanakawo Antioquía-ki jiitaitziri “Cristo-wiriiti”.

27 Okanta apaani kitijyiri, jariitaiyakani Antioquía-ki kamantantaniriiti ipoñaanakawo Jerusalén-ki.

28 Ipoñaashitaka, apaani kamantantaniri iitachari Agabo, ikatziyanaka japatotaiyani, ikantanaki: “Ari jiñaitaki antawoiti tajyitsi maawoni nampitsiki”. Iri Tasorintsinkantsi

ñaanashiritakiriri jiyotantakawori. Irootaki monkaatainchari ipinkathariwintantari Claudio.

²⁹ Irootaki ikinkishiritantaiyakarini Antioquía-jatzi inishironkatyaari Judea-jatzi jotyaantiniri iyikiiti ikaatzi jinintakairiri.

³⁰ Iro jimataiyakirini, jowaitakiri Bernabé itsipatakari Saulo iri aminakaantironi. Jotyaantakiniri antaripiroriiti janta Judea-ki.

12

Jowamaitantakariri Jacobo, ipoña jomontyaitakiri Pedro

¹ Ikanta pinkathari Herodes ipatzimaminthatakiri kimisantzinkari.

² Ikantakaantaki inthatzinkaitiri Jacobo, iririntzi Juan.

³ Ikanta jiñaakiro Herodes iwitsikimotakari kamiitha Judá-mirinkaiti, joirikakaantakiri ijatzi Pedro. Ari awisayitakiri jiroka joimoshirinkayiita jowantapiintaitawori tantaponka.

⁴ Ari joirikakaantakiri Pedro, jomontyaakaantakiri. Jowayitaki ikaatzi 16 owayiriiti aamaakowintyaarini. Ikinkishiritwita Herodes joñaagantirimi atziriitiki jaminakotirimi ikinaaashitakari, onkaatakirika joimoshirinkaitawo kitiiyiri Anankoryaantsi.

⁵ Jomontyaaminthaitziri Pedro, amanamanaataiyachani kimisantzinkariiti japatowintakari Pawa.

Jomishitowaitairi Pedro

⁶ Okanta imonkaatzimatapaaka jaantyaariri Herodes jirika Pedro joñaagantiri atziriitiki. Jimayi Pedro tsiniripaiti josatikakiri apiti owayiri, joojoitantakari apiti ashirotha. Saikayitatsi pashini owayiriiti ityaapiintaitzi jaamaakowintari.

⁷ Ari jomapokashitakari ipokaki imaninkariti Awinkathariti, ikitainkatakotapaakiri. Jotsinkamirikitapaakiri Pedro, jowakiryaaakiri, ikantziri: “¡Pinkatziyi!” Oparyaashiwaitanaka ashirotha joojoitantakariri jakoki.

⁸ Japiitakiri maninkari, ikantziri: “Pinkithaatya, pi-zapato-tya”. Ari ikantakiro Pedro. Iikiro ikantatzi maninkari: “Pintyaantyaawo pipiwiryaaakominto, poyaatina”.

⁹ Shitowanaki Pedro joyaatanakiri maninkari. Tii jiyotzi imapirorika okaatzi jantziri maninkari. Okimitzimowaitakari jiñaawiyatatyaaarimi.

¹⁰ Ikanta jawisanaki apaani aamaakowintariri, jawisanakiri pashini. Iro ishitowimati, jariitapaakawo ashirotsiriri ashitakowontsi, ishiryaaashiwaitanaka apaniironi. Shitowaiyanakini. Ikanta janiitaki, iro itaponiintanakiyaami, ari jookanairi maninkari apaniironi.

11 Ari ikinkishiritanaka Pedro, ikantanaki: “Ari niyotzi imapirotatya jotyaantakiri Pinkathari imaninkariti, jowawisaakowintaana Herodes-ki, jowawisaakowintaana tsika inkantawaitinami Judá-mirinkaiti”.

12 Ikanta jiyotanakiro Pedro jiroka, jatanaki opankoki María, inaanati Juan, jiiatiziri iijatzi Marcos, tsika japatotaita jamanamanaataita.

13 Kaimapaaki ityaapiintaitzi. Okanta mainawo iitachari Rode, jatanaki aminiri iitakarika.

14 Ari iyopaantitawairi Pedro jinatzi, antawoiti okimoshiritanaki, tii ashitaryaanakiniri intyaantapaatyaari, opiyitsitanaka inthomainta okamantantzi, okantapaaki: “Pedro jinatzi kaimatsiri”.

15 Ari ikantaitawakiro: “¡Tii pishinkiwintatya!” Iikiro oshintsitatzi iroori, okantzi: “Imapirotatya”. Ikantaiyini irirori: “Aamashitya imaninkariti Pedro”.

16 Iikiro ikaimatzi Pedro. Ikanta jashitaryaitakiniri, jiñaatziiri Pedro, jiyokitziitaiyanakini.

17 Ari jowaankanakiro jako Pedro jimairitantaityaari. Ipoña ikinkithatakotanakiro tsika ikantakiro Awinkathariti jomishitowantaariri. Iikiro ikantanakitzi Pedro: “Pinkamantiri Jacobo iijatzi pashini iyikiiti”. Ari ishitowanai, jatanaki pashiniki nampitsi.

18 Okanta okitiiyitamanai, oyyiki okantzimoshiriwaitakari aamaakowintariri, tima tii jiyotaiyini tsika ikinaki Pedro.

19 Ikantakaantaki Herodes jaminaminayiitairi, tiimaita jiñiitairi. Irootaki jookoitantanakariri aamaakowintawitakariri, jowamaakaantaitakiri. Ikanta awisaki jiroka, ari ishitowairi Herodes Judea-ki, jataki inampitapaintyaawo Cesarea-ki.

Ikamantakari Herodes

20 Ari ikantapiintatya Herodes imaamaniiwaitakiri nampitawori Tiro-ki iijatzi Sidón-ki. Ikanta ikinkishiritaiyakani imaamanitani jaapatziyaiyaari, tima ari jiyomparitapiintaiyani. Jotyaantaitaki jatashitirini Herodes jaapatziyaiyaari. Ikanta saikapankotziriri Herodes, jawintaapirotani, iitachari Blasto, jaawakiri kamiitha pokashitakiriri. Ikantakowintakiri Herodes-ki tsikapaiti inkinkithatakaantyaariri.

21 Monkaatapaaka kitiiyiri ikaimakaantakiri Herodes inkinkithatakaari. Ari ityaantanakawo owaniinkatachari iithaari ikinkithatakaantapiintantari, saikapaaki isaikamintoki japatotaiyakani, kinkithatanaki.

22 Ari ikaimotaiyirini atziriiiti, ikantzi: “¡Jirinta ñaawaitaintsiri, Pawa jinatzi, kaari atziri!”

²³ Tii okantzimotari Herodes ikimitakaantaitakari Pawa ithaamintaitakari. Irootaki omapokantanakari jomantsiyaakiri imaninkariti Awinkathariti, ikiniwaitanaki, kamaki.

²⁴ Iro kantacha, iikiro iyaatakotanakitzi iñaani Awinkathariti, iikiro ijyikipirotanakitzi kimisantzinkariiti.

²⁵ Ikanta Bernabé ipoña Saulo jimonkaatakiro jantakiro jotyaaantantaitakariri Jerusalén-ki, piyaiyaani Antioquía-ki, ari itsipataari Juan jiiitaitziri ijatzi Marcos.

13

Jitanakawo ikinkithatakaantzi Bernabé itsipataro Saulo

¹ Tzimatsi kamantantaniriiti janta Antioquía-ki japatotapi-intaiyani kimisantzinkariiti, tzimatsi ijatzi yotaantaniri-iti. Jirika ikaataiyini: Bernabé, Simón jiiitaitziri ijatzi Kisaakiri, Lucio poñaachari Cirene-ki, Manaén itsipatakari pairani Herodes jantaritaiyakini, ijatzi Saulo.*

² Okanta japatowintaiyarini Awinkathariti, itziwintaiyarini, jiñaanashiritakiri Tasorintsinkantsi, ikantziri: “Powinari Bernabé pintsipataakinari Saulo nantawaitakairi”.

³ Ikanta ithonkatakiro jamanamanaataiyakani, itziwintaiyani, jotzimikapatzii totantakariki jako, jotyaaantaiyakirini.

Ikinkithataiyini Otyaantapirori Chipre-ki

⁴ Ikanta jotyaaantani Tasorintsinkantsi, jataiyanakini Seleucia-ki, ari jotitaiyanakani jiyaatiro Chipre-ki.

⁵ Aatakoiyapaakani Salamina-ki. Jitapaakawo ikamantantapaakiro iñaani Pawa japatotapiintaiyani Judá-mirinkaiti. Ari jiyaatsitanakari ijatzi Juan jimitakowaitiri.

⁶ Jaathakiryaaanakiro othampijyaaki, irojatzi jariitantakariki Pafos-ki. Ari jiñaakiri jyiripiyaari Judá-mirinka, thiiyinkari jinatzi, jiita Barjesús.

⁷ Jirika jyiripiyaari jaapatziyani jinatzi pinkathari Sergio Paulo. Yotaniri jinatzi jirika pinkathari, ikaimakaantakiri Bernabé itsipatakari Saulo, ikowatzi inkimiro iñaani Pawa.

⁸ Iro kantacha jirika jyiripiyaari iitachari iñaaniki Grecia-jatzi Elimas, jotzikatzikatiri pinkathari iiro ikimisantanta.

⁹ Ikanta Saulo, jiiitaitziri ijatzi Pablo, ikimpoyaanakiri jirika, ishintsitakaapirotanakiri Tasorintsinkantsi,

¹⁰ ikantanakiri: “¡Thiiyinkarí! Kaaripirori pinatzi. Itomi kamaari pinatzi. Pimanintakiro kamiithari. ¿Iroma powajyaantziro potzikatzikatziro tampatzikatziomotirini Nowinkathariti?

* 13:1 Jirika “Herodes”, iriitaki pinkathariwintantatsiri pairani Galilea-ki.

¹¹ Iroñaaka jowasankitaitimi, osamani pinkantya pinka-mampotaakiti”. Apathakiro ikantanaka, tii jokichaatanai. Ikowakowawaitzi kathawakotairini.

¹² Ikanta jiñaakiro pinkathari awisaintsiri, ikimisantanaiki. Iyokitzi jowakiro ikinkithatakoitziri Awinkathariti.

Ariitaka Pablo itsipatakari Bernabé Antioquía-ki saikatsiri Pisidia-ki

¹³ Ikanta ishitowanai Pablo janta Pafos-ki itsipayitakari ikaataiyini otitanaka jiyaatiro Perge-ki saikatsiri janta Panfilia-ki. Iro kantacha Juan, tii joyaatanairi, piyanaka irirori Jerusalén-ki.

¹⁴ Ikanta jariitaka Perge-ki awisanaki pashiniki nampitsi Antioquía saikatsiri janta Pisidia-ki. Ikanta janta, ityagaiyini japatotapiinta Judá-mirinkaiti kitiiyiriki jimakoryaantaitari, saikaiyapaakini.

¹⁵ Aritaki ithonkaitakiro jiñaanayiitziro josankinari Kaman-tantaniriiti, Ikantakaantaitani iijatzi, ikantaki jiwatakaantat-siri japatotapiintaita: “Iyikiiti, kimitaka tzimatsi pinkantiri iiroka onkantya inthaamintantayityaari atziriiti”.

¹⁶ Ipoña ikatziyanaka Pablo, jakowakotanaki imairitanta-yiityaari, ikantanaki: “¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! ¡maa-woni iirokaiti ikaatzi pinkathatairiri Pawa!

¹⁷ Iriitaki Pawa iyoshiitakiriri pairani achariniiti, Israel-mirinkaiti. Iriitaki ojiñaakiriri. Ipoña joñaagantakiro ish-intsinka jowawisaakoyitairi Egipto-ki.

¹⁸ Ipoña ipiyathawaitakari Pawa otzishimashiki okaatzi 40 osarintsi. Iro kantacha Pawa jamawitakiro ipiyathayitakari.

¹⁹ Ipoña japirotakiri Pawa ikaatzi 7 jyininkamirinkatawakaachari janta Canaán-ki, irootaki jashitakagaariri achariniiti jiroka kipatsi.

²⁰ maawoni jiroka nokinkithatakoitakimiri awisaki 450 osarintsi okaatzi osamanitaki. Ipoña jowakiniri jiwariiti aminakoyitirini, iroatzi jiwiyaaantantapaakawori Samuel-ni, Kamantantaniri.

²¹ Iro kantzimaitacha ikowawitaka apaani iwinkatharipiroityaari. Irootaki Pawa jowantakanariri Saúl-ni, itomi Cis, iyyininkamirinkaiti Benjamín. Iri pinkathariwintakiriri okaatzi 40 osarintsi.

²² Iro kantacha Pawa jaapithatairi ipinkathariminto Saúl-ni, ipoyaatanaari David-ni. Tima iri David-ni ikinkithatako-taki pairani Pawa, ikantzi:

Jinimotakina noñaakiri David, itomi Isaí,
Iriitaki matironi jantiro nokowiri naaka.

23 Ikanta itzimaki Jesús, icharinimirinkatakari David-ni. Iriitaki ikajyaakaakiri Pawa joty aantiri jowawisaakoyitai aakaiti Israel-mirinkaiti.

24 Tikiraata impokiita Jesús, ikinkithatakotsitakari Juan-ni, ikantaki: 'Ontzimatyii pimpiyashiriyitai, powiinkaawin-taiyaari Pawa'.

25 Ikanta Juan-ni jimonkaatzimatakiro jantawaitani, ikantanaki: '¿Piñaajaantakima naakataki jirika? Tii naaka. Aña aatsikitaki nopinkathapirotsitakari naaka, tii okantaajaitzi inkimitakaantina jimpiratani onkantya nonothopaitsitanyaariri i-zapato-ti'.

26 ¡Iyikiiti! ¡Abraham-mirinkaiti! ¡maawoni iirokaiti ikaatzi pinkathatairiri Pawa! Aakatajaantaki joty aantayitakai jiroka Ñaantsi awisakoyitantaiyaari.

27 Tima ikaatzi nampitawori Jerusalén-ki iijatzi ijiwaripaini, tii jiyotaiyawakirini Jesús, jiyakawintaiyakirini. Kaari jiyotantaajaitawakawo, jimonkaatatziiro josankinatakoyitakiriri Kamantantaniriiti, okantawita japiipiintawitakawo jiñaanatapiintakiro japatotapiintaiyani kitiiyyiriki jimakoryaantaitari.

28 Ipoña ikowakotakiri Pilato intsitokakaantiri Jesús, okantawitaka tikaatsi inkinakaashitapaintya irirori.

29 Okanta jimonkaatakiro jantayitakiro okaatzi josankinatakoitakiriri pairani, jowatzikaryaakotakiri ipaikakoitakiri, ikitaitakiri.

30 Iro kantacha Pawa jowiriintairi.

31 Ari jitanakawo Jesús joñaagapanaatari ikaatzi tsipatakariri pairani ipoñaantakari Galilea-ki irojatzi Jerusalén-ki. Ojyiki okaatzi kitiiyyiri joñaagapanaatari. Iriitajaantaki kinkithatakoyitairiri iroñaaka tsikarikapaini isaikayitzi atziri.

32 Irijatziita nokinkithatakotzimiri iroñaaka iirokaiti, nokinkithatakotzimiro Kamiithari Ñaantsi okantakota ikajyaakaakiniriri Pawa achariniiti.

33 Ari jimonkaatakiro Pawa okaatzi ikajyaakaakiniriri, tima jowiriintairi Jesús joñaagayitairi aakaiti, tima icharini-iti anaiyatziini. Irootaki osankinatakotachari Salmo-ki, okantzi:

Notomi nowimi iiroka.

Naakataki piwaapatitanaa iroñaaka.†

34 Aritaki ikinkithatakotsitakari Pawa jowiriintairi Jesús, iiro oshitziwaitanta iwatha. Ikantaki jiñaawaitaki:

† 13:33 Kantakotachari jaka "Salmo", irojatzi ikantayiiisitari iijatzi "Salmo 2". Tima pampithagaantsi inayitatzi ikantaitziri Salmo. Ojyiki okaatzi, iro josankinaitakiri pairani.

Ari nimonkaatainiri David-ni okaatajaantzi noka-
jyaakaakiniriri.

³⁵ Tzimatsi pashini Salmo okoñaatakopirotzi jiroka, okantzi:
Iiro pishinitziri oshitziwaiti iwatha pitasorintsiti.

³⁶ Imapiro, kaari David-ni onkinkithatakoti jaka, tima
jañaakaapaintziri Pawa jirika David-ni, ipoña jimakoryaaki,
itsipataari ichariniiti ikitayitaa, ari oshitzitairi iwatha.

³⁷ Irooma iwatha jirika jowiriintairi Pawa, tii jiñiuro oshitziwaiti iwatha irirori.

³⁸ Iyikiiti, ontzimatyii piyoyitai iirokaiti, iri nokinkithatakotzi
Jesús, tima iri matairori ipiyakotaimiro piyaaripironka.

³⁹ Iikirorika paakowintatyiiyaawo Ikantakaantani Moisés-
ni, iiro ipiyakoitzimiro piyaaripironka. Irooma aririka
pinkimisantanairi Jesús, ari impiyakotaimiro irirori.

⁴⁰ Paamaakowintaiya iirokaiti, pipishitaawokari josanki-
natakotakiri Kamantantaniriiti, ikantaki:

⁴¹ Pinkimaiyini manintzirori tyaaryoori,

Ari piyokitziitapainti, iroatzi pimpiyantatyaari.

Tima ontzimawitatya paata oitya nantzimotaimiri,

Iirotzimaita pikimisantziro, intzimawitatya
ooñaawontimironi”.

⁴² Ikanta ishitowimatanai Pablo japatotapiintaita,
ikowakotaiyakirini kaari iyyininkata, ikantziri: “Pimpiyai
pashiniki kitiiyjiri jimakoryaantaitari, papiitiro
pinkinkithatakainawo jiroka ñaantsi”.

⁴³ Ikanta jiyaataiyaini Judá-mirinkaiti iijatzi kaari
iyyininkata japatotaiyani, tzimatsi oyyiki oyaatanakiriri
Pablo itsipatakari Bernabé. Ari ikaminaathayitakiri
onkantya joisokirotantyaawori inishironkayitairi Pawa.

⁴⁴ Okanta ariitaa pashini kitiiyjiri jimakoryaantapiin-
tairi, ipiyotaiyakani oyyiki atziri ikimisantziro iñaani Pawa.

⁴⁵ Iro kantacha jiñaakiri Judá-mirinkaiti ipiyotaiyapaakani
atziriiti, ikisashiritaiyanakani, jitanakawo jimaamaniwait-
anakiri Pablo, ithainkimawaitanakiri.

⁴⁶ Tii ithaawanaki Pablo itsipatakari Bernabé, ikantakiri
irirori: “Iro kamiithawitachari nitawakimi nonkamantay-
itimiro iirokaiti iñaani Pawa, tima Judá-mirinka pinayitzi.
Irooma pimanintaiyakironi, iiro piñiuro jañaashiritakaitaimi.
Irootaki nonkinkithatakaantyaariri kaari ajyininkata.

⁴⁷ Tima ari okanta jotyaantakina Nowinkathariti, ikantak-
ina:

Iiroka nowaki pinkitiiyiinkatakotiri kaari pijyininkata,

Ari onkantya pinkinkithatakotantaiyaanariri awisako-
taantsi.

Pothotyiro maawoni kipatsi”.

⁴⁸ Ikanta ikimaiyawakini kaari ijyininkawita, ikimoshiritaiyanakini, ikantaiyanakini: “Owa okamiithatataitzi iñaani Pinkathari”. Tima ithonka ikimisantaiyanakini ikaatzi jiyoshiitaitakiri jañaashiriyitai.

⁴⁹ Ithonka ikinkithatakoitanakiro iñaani Awinkathariti nampitsipainiki.

⁵⁰ Iro kantacha Judá-mirinkaiti, ikinkithawaitakaaki ñaapiroriiti jiwatakaantatsiri nampitsiki, tsinaniiti pinkathataawo, tsipatapiintawitakariri Judá-mirinkaiti japatotaiyani, jashiminthatakaanakari impatzimaminthatiri Pablo itsipatakari Bernabé, jomishitowairi inampitsitiki.

⁵¹ Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé jotikanairo iipatsikiti jiyoitantyaari tii ikimisantaitziri Pawa janta. Ari jawisaiyanakini pashiniki nampitsi Iconio-ki.

⁵² Iro kantacha kimoshiri ikantaiyakani jiyotaaniiti, inampishiripirowaitantanakari Tasorintsinkantsi.

14

Jiyaataki Pablo itsipatakari Bernabé Iconio-ki

¹ Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé, ityagaiyakini japotapiintaiyani Judá-mirinka janta Iconio-ki. Ikinkithatakaapaakiri, ari ikimisantaiyanakini oiyiki Judá-mirinkaiti ipoña kaari ijyininkata.

² Iro kantzimaitacha, tzimayitatsi kisoshiriri Judá-mirinka, ikaminaakiri kaari ijyininkata imaamanitiri kimisantakaan-tapaintsiri.

³ Irootaki, isaikantapaakari osamani janta. Ikiro ikinkithatakotanakitziiri Awinkathariti tii ithaawaiyini. Itasonkawintayitakiri, ari okanta jiyoyiitantari imapirotatya ikinkithatakotziro inishironka Awinkathariti.

⁴ Iro kantacha jimaamanitawakaanaka ikaatzi nampitawori janta. Tzimatsi aapatziyanakariri Judá-mirinkaiti, tzimatsi pashinipaini aapatziyanakariri Otyaantapiroriiti.

⁵ Ipoñaashitaka Judá-mirinkaiti itsipayitakariri kaari ijyininkata, ikinkithawaitakaakiri jiwariiti jowasankitaawaitiri impoña intsitokakaanantantyaariri mapi.

⁶ Iro kantacha iriroriiti, jiyotaki okaatzi jantaitiri, shiyaka ikinaiyanakini Litra-ki jawisaki irojatzi Derbe-ki, irootaki nampitsiiti saikatsiri janta Licaonia-ki. Ipoña jiyaayitanaki iijatzi pashiniki nampitsi okaatzi tzimayitatsiri janta.

⁷ Ari ikinkithayitakiro iijatzi Kamiithari Ñaantsi janta.

Itsitokawiitakariri Pablo Litra-ki

⁸ Okanta janta Litra-ki tzimatsi shirampari kisopookiri, tii janiiwainitzi, tima ari ikantatya owakiraa itzimapaaki. Ari isaikaki jirika shirampari,

⁹ ikimisantziri Pablo. Ipoñaashitaka Pablo ikimpoyaanakiri shirampari, jiyotakiri owanaa jawintaashiripirowaitaka, kantatsi joshinchagairi.

¹⁰ Jiñaanatanakiri shintsiini, ikantanakiri: “¡Pinkatziyi, pintangatzikatiro piitzi!” Apathakiro jimitaanaki shirampari katziyanaka, aniitanai.

¹¹ Ikanta jiñaitakiro jantakiri Pablo, ikaimaiyanakini atziri-iti iñaaniki Licaonia-jatzi, ikantaiyini: “¡Jayiitzimotakai pawa jojyakari atziriwí!”

¹² Ikimitakaanakiri Bernabé iriimi iwawani iitachari “Júpiter”, iriima Pablo ikimitakaanakiri iriimi iwawani iitachari “Mercurio”, tima iriitaki ñaawaitatsiri.

¹³ Ikanta ijyiripiyaariti Júpiter, saikatsiri iyaapapankotiki ipiyotapiintaiyani, jamaki ipirapaini, inchatiyapaini. Itsipayitakari atziriiti ikowawitaiyani impinkathatiri Otyaan-tapiroriiti, jowamainiri ipiraiti, intainiri.*

¹⁴ Iro kantacha Bernabé itsipatakari Pablo jiyotaki irirori ikowiri jantaiyirini, isagaanakiro iithaari, josatikantanakari atziriiti, ikaimanaki,

¹⁵ ikantzi: “¿litama pantantyaawori jiroka? Atziri ninayitatzí naaka, ari nokimitzimi iirokaiti. Irootaki nopokantakari nonkamantayitaimi powajyaantayitairo pamitashitapiintakari. Ontzimatyii pinkimisantairi Pawa Kañaanitatsiri, witsikakirori inkiti, kipatsi, inkaari, iijatzi maawoni tzimayitantawori.

¹⁶ Irijatzi shiniyitakiriri pairani pichariniiti jantapiintayit-antakawori inintashiyitari iriroriiti.

¹⁷ Iro kantzimaitacha tii jimanapithapirotziri iiro jiyotan-taajaita añaatsi irirori. Tima iri Pawa nishironkatapiintakairi aakaiti, jowaryiuro inkani, okithokitantayitari awankiripaini, iri payitairori maawoni owayitari, ari okanta akimoshiriyitantari”.

¹⁸ Okantawitaka ikantayiwitakari atziriiti jiroka, ojyiki opomirintsitaka jowajyaantakaantyaariri jowamainiri ipirapaini intainiri.

¹⁹ Ari jariitaiyapaakani Judá-mirinka poñainchari Antioquía-ki iijatzi Iconio-ki. Ikaminaayitapaakiri atziriiti. Irootaki it-sitokantawitakariri Pablo. Jinoshikanakiri jookakiri nampit-sithapiki, jiñaajaantaki aritaki jowamaakiri.

²⁰ Ipoña jiyotaaniiti Pablo japatowintapaakari, ari ipiriin-tanaari iijatzi ipiyanaa nampitsiki. Ikanta okitiiyitamanaki jataki Derbe-ki itsipatanaari Bernabé.

²¹ Ikanta ikamantantapaakiro Kamiithari Ñaantsi janta Derbe-ki, ikimisantakaaki ojyiki atziri. Ipoñaashitaka

* 14:13 Kantakotachari jaka “ipirapaini”, iri toro-paini.

ipiyaawo Lистра-ki, Iconio-ki irojatzi Antioquía-ki.

²² Ari ikinkithatakaayitanairi jiyotaaniiti, ikami-naayitanairi onkantya joisokiroyitantaariri jawintaashiritanakari, ikantayitziri: “Ontzimatyii añiuro ankimaatsiwaityaari antyaantaiyaari ipinkathariwintantai Pawa”.

²³ Jowanaki antaripiroriiti jiwatirini kimisantzinkariiti japatotapiintaiyani. Ipoña jamanamanaatakowintakari, itzi-wintayitakari, ikantapiintaki: “Nowinkathariti, paamaakow-intaiyaari jirikaiti awintaayitanaimiri”.

Piyaa janta Antioquía-ki saikatsiri Siria-ki

²⁴ Ipoña ikinapairo Pablo janta Pisidia-ki, irojatzi Panfilia-ki.

²⁵ Ikinkithatakaantanaki janta Perge-ki, ipoña jawisanaki irojatzi janta Atalia-ki.

²⁶ Ari jotitanaa irojatzi Antioquía-ki, tsika jowaitakiri pairani jiyaatantyaari inkamantantiro inishironkatantai Pawa. Irootaki jimonkaatakiri jantayitakiro.

²⁷ Ikanta jariitaa Antioquía-ki, japatoyitapairi kimisantzinkariiti, ikamantapairi okaatzi jantakaayitakiriri Pawa, tsika ikanta Awinkathariti jawintaashiritakaayitaari kaari ijyininkata.

²⁸ Ari isaikapairi Pablo itsipatakari Bernabé itsipayitapaari jiyotaaniiti.

15

Japatoyiita Jerusalén-ki

¹ Ipoña jariitaka Antioquía-ki, shirampariiti ipoñaayitakawo Judea-ki, jiyotaantayitapaaki, ikantantapaaki: “Iyikiiti, iirorika pimonkaayitziro Ikantakaantani Moisés-ni, pintomishitaanitaiya, iiro pawisakoshiriyitai”.

² Ikanta Pablo itsipatakari Bernabé owanaa jiñaanaminthatakiri jirikaiti ariitapainchari. Irootaki ikowayitantakari jotyaantaitiri Pablo, Bernabé ipoña pashinipaini, jiyaati Jerusalén-ki jiñiiri Otyaantapiroriiti ipoña antaripiroriiti, inkinkithawaitakotiro kantainchari.

³ Ipoña jotyaantakiri ikinanaki Fenicia-ki irojatzi Samaria-ki, ikamantantayitanaki tsika ikantayitaa ikimisantayitai kaari ijyininkata. Ikimoshiritaiyanakini iyikiiti ikimawaki.

⁴ Ipoña jariitaiyakani Jerusalén-ki. Kamiitha jaawakiri kimisantzinkariiti, Otyaantapiroriiti ipoña antaripiroriiti. Ikamantapaakiri jantakaayitakiriri Pawa.

⁵ Iro kantacha kiyopayipaini Fariseo kimisantaatsiri, ikatziyanaka iriroriiti, ikantanaki: “Ikaatzi kimisantayitaatsiri kaari ajyininkata, okowapirotatya jimonkaayitairo Ikantakaantani Moisés-ni, intomishitaanitaiya”.

⁶ Ari japatotaiyakani Otyaantapiroriiti itsipayitakari antaripiroriiti jiñaanatakotziro tsika okantakota jiroka.

⁷ Ikanta osamanitaki jiñaanatawakaawintakawo, ikatziyanaka Pedro, ikantanaki: “Iyikiiti, pinkinkishiritaiyironi iirokaiti tzimatsi jantzimoyitakairi Pawa pairani. Jotyaantakina naaka nokinkithatakaayitairi Kamiithari Ñaantsi kaari ajyininkata, ari okanta ikimisantantayitaari iriroriiti.

⁸ Tima Pawa jiyotziri ishiriki, ari joñaagayitairo ikowi irirori inampishiritantaiyaari Tasorintsinkantsi kaari ajyininkata ikimitaayitakai pairani aakaiti.

⁹ Tima jaapatziyayitaari Pawa jirikaiti ikimitakai iijatzi aakaiti, joitintashiriyitairi jawintaashiritaari.

¹⁰ ¿Kamiithatatsima piñaantawaityaari Pawa? ¿Jitama piñaatinatakaantyaariri jiyotaani? Tima pishintsiwintawaitakiri jimonkaatiro kaari aawiyaaajaitzi aakaiti, kaari jaawiyaaajaitzi achariniiti.

¹¹ Irootaki inishironka Awinkathariti Jesús owawisaakoshiriyitairi aakaiti. Ari inkimitsitaiyaari iijatzi iriroriiti”.

¹² Ari jimairitaiyanakini maawoni, ikimisantanakiri Bernabé itsipatakari Pablo ikinkithatakotziro jantakaayitakiriri Pawa pashinijatziki atziriiti, itasonkawintakaayitakiri.

¹³ Ikanta ithonkakiro ikamantantaki, ikantanaki Jacobo: “Iyikiiti, pinkimisantawakina:

¹⁴ Ikamantakairo Simón tsika ikanta Pawa jitantanakawori jiyoshiiyitaki pashinijatziki atziriiti, inkimisantantaiyaariri, impairyaaayitairi.

¹⁵ Ari imonkaatari josankinatakotakiri pairani Kamantaniriiti, ikantaki:

¹⁶ Aririka onkaatapaaki jiroka, ari nompiyi.

Nowatziyairo ipanko David tyagaintsiri.

Nompinkatharitakairi incharinityaari inkimitaiyaari ikanta irirori nopinkatharitakaakiri.

¹⁷ Jaminaminatana pashinijatziki atziri, inkantayitaina: ‘Nowinkathariti’,

Ari onkantya nashitantaiyaariri kaari pijyininkata, impairyaaayitaina.

¹⁸ Ari ikantaki jiñaawaitaki Awinkathariti, oñaagantzirori ikinkishiritsitakari owakiraini jitantanakawori.

¹⁹ Irootaki nonkantantyaari naaka, iiro okantzi añaakaawaitiri kaari ajyininkata ikaatzi kimisantayitairiri Pawa.

²⁰ Apa otyaantiniri osankinarintsi ashintsiwintiri iiro jowayitanti wathatsi jashitakaayitariri iwawaniwaitashitari, iiro jimayimpiriyaitanta, iiro jowakoyitawo iriraani piratsipaini.

²¹ Tima irooyitaki josankinari Moisés-ni ikinkithatakotapiintaitziri tsikarikapaini japatotapiinta Judá-mirinka kitiiyiriki jimakoryaantaitari. Irootaki jitanakari pairani. Irootaki jowajyaantantyaawori jirokapaini iiro ikantzimoshiritakaantari ayyininkapaini”.

²² Ikanta Otyaantapiroriiti itsipatakari antaripiroriiti, kimisantzinkariiti, jowaki jotyaantiri Antioquía-ki intsipatyaari Pablo ijatzi Bernabé. Jirika ikaatzi jowakiri: Judas jütaitziri ijatzi Barsabás, ipoñaapaaka Silas. Iriiyitaki jiwatakaayitirini iyikiiti janta.

²³ Iriiyitaki aanakironi osankinarintsi. Jiroka okantzi osankinata: “Iyikiiti, naakaiti Otyaantapiroriiti, antaripiroriiti. Niwithataiyimini iirokaiti kaari nojyininkamirinkata nampiyawori Antioquía, Siria, ipoña Cilicia-ki.

²⁴ Niyotaiyakini tzimatsi poñaayitanainchari jaka, iri oñaashirinkakimiri janta, ikowi pimonkaayitairo Ikantakaantaitani, pintomishitaanitaiya. Kaari notyaantani naakaiti.

²⁵ Irootaki nokinkithawaitantari jaka, nowaki akaataiyirini, jiyaantantyaari jiñiimi intsipatanatyaari itakokitani Pablo intsipatanatyaari Bernabé.

²⁶ Iriiyitaki atsiipiwintakariri Awinkathariti Jesucristo.

²⁷ Jirika notyaantakimiri iroñaaka: Judas intsipatakari Silas. Iriitaki kinkithawaitakaapaakimini janta inkamantaapaakimiro maawoni jiroka.

²⁸ Tii okantzi noñaakaawaitimi iirokaiti, tima iro kamiithatzimotakiriri Tasorintsinkantsi, ijatzi naakaiti. Apa pimayitanairo kowajaantachari. Jiroka:

²⁹ Iiro powayitari wathatsi jashitakaitariri iwawanitashitari. Iiro powakoyitawo iriraani piratsi. Iiro pimayimpiriyaitzi. Aririka pimonkaayitanakiro jiroka, kamiithataki. Ari okaatzi”.

³⁰ Ikanta jotyaantaitakiri, jataki Antioquía-ki. Ari japatopaakiri kimisantzinkariiti, ipapaakiri osankinarintsi.

³¹ Ikanta jiñaanatawaki, ikimoshiripirotaiyanakini.

³² Tima kamantantaniri jinayitzi Judas ipoña Silas, ithaamintakaapaakari iyikiiti joisokirotyaari Pawa, ikinkithawaitakaapaakiri.

³³ Okanta osamanitaki isaikimowaitakiri kamiitha, jotyaantairi ipoñaakawo pairani.

³⁴ Iro kantacha Silas okamiithatzimotakiri irirori isaikanaki.

³⁵ Iijatzi Pablo itsipatakari Bernabé irojatzi isaikanaki iriroriiti Antioquía-ki, itsipayitakari oyyiki pashinipaini, iikiro jiyotaantanakitzi, ikamantantziro iñaani Awinkathariti.

Jookawintairi Pablo jirika Bernabé, japiitakiro jiyaatzi ikinkithatzi

³⁶ Ikanta osamanitaki, ikantairi Pablo jirika Bernabé: “Thami apiitiro ariityaari inampiitiki iyikiiti tsika akamantantakiro iñaani Awinkathariti. Aminairi tsika ikantayitaka”.

³⁷ Ari ikowawitaka Bernabé jaanakirimi Juan, jiiitaziri iijatzi Marcos.

³⁸ Iro kantacha tii inimotziri Pablo jaanairi, tima Marcos jookawintakiri pairani Panfilia-ki, tii jothotyiiro intsi-patyaari ikinayitaki ikinkithatakaantzi.

³⁹ Ari jiñaanaminthatawakaiyakani. Aripaiti jookawintawakaanaka. Jaanakiri Bernabé jirika Marcos, otitanaka ikinanaki Chipre-ki.

⁴⁰ Iriima Pablo, jaanakiri Silas. Ipoña jamanaanaatakotawakari iyikiiti, ikantaiyini: “Nowinkathariti, nawintaimi iiroka, aritaki pinishironkatakiri jirika”. Ari jiyaataiyanakini.

⁴¹ Ikanta ikinanaki Siria-ki, Cilicia-ki, jominthashiritakaayitaari ikaatzi kimisantayitaatsiri.

16

Timoteo itsipatari Pablo iijatzi Silas

¹ Ikanta jariitaka Pablo janta Derbe-ki itsipatakari Silas irojatzi jariitantakari Listra-ki. Ari jiñaaki jiyotaani Awinkathariti jiiita Timoteo, otomi Judá-mirinka kimisantatsiri, Greciapaantiri jinatzi iwaapatitari.

² Ikanta jirika Timoteo kamiitha ikinkithatakotaiyirini kimisanzinkariiti nampitawori Listra-ki iijatzi Iconio-ki.

³ Ari ikowakiri Pablo intsi-patyaari Timoteo. Iro kantacha jitawakari itomishitaanitakiri iiro ikisawaitanta Judá-mirinkaiti nampitawori janta, tima jiyotaiyini maawoni Grecia-paantiri jinatzi iwaapatitari Timoteo.

⁴ Ikanta ikinayitanaki nampitsiitiki, ikamantayitanakiri kimisanzinkariiti jimonkaayitairo josankinatakiri pairani Otyaantapiroriiti itsipatakari antaripiroriiti janta Jerusalén-ki.

⁵ Ari okanta ityaaryooyitantanakari kimisanzinkariiti jawintaayitanaka, iikiro jiyaatanakitzi kitiiyyiriki ijyikipirotanaki.

Jomishimpiyaakiri Pablo Macedonia-jatzi

⁶ Ikanta Pablo joshinampitanakiro Frigia iijatzi Galacia, tima tii ishinitairi Tasorintsinkantsi inkinkithatakaanti janta Asia-ki.

⁷ Iroatzi jariitantakari Misia-ki. Ari ikinkishiriwitakari jijaatiro Bitinia-ki, iro kantacha tii ishinitairi Itasorinka Jesús.

⁸ Awisanaki janta Misia-ki, oirinkaiyapaakani nampitsiki Troas.

⁹ Ari janta imishiwaitakiri Pablo tsiniripaitiki, imishitaki Macedonia-jatzi, ikantziri: “Pariitina nonampiki, pinishironkayitaina naakaiti”.

¹⁰ Ikanta imishiwaitaki Pablo, ari niwitsikaiyanakani niyaataiyini Macedonia-ki, tima niyotanaki iri Pawa kaimashiritakinari janta nonkinkithatakotiro Kamiithari Ñaantsi.

Jomontyaitakiri Filipos-ki

¹¹ Ari notitaiyanakani Troas-ki, apatziro nowanakiro niyaatiro Samotracia-ki. Okanta okitiijyitamanaki iroatzi naatakotantapaakari nampitsiki Neápolis.

¹² Opoña nawisanaki iroatzi Filipos-ki, jinampiyitawo poñaayitainchari Roma-ki, otzinkami nampitsi inatzi janta Macedonia-ki. Ari nosaikawaitapaakiri janta.

¹³ Okanta kitiiyyiri jimakoryaantapiintari Judá-mirinkaiti, niyaataki jiñaathapiyaaki, tima nokinkishiritaiyakani ari jamanamanaatapiintaiyani. Ari noñaapaaki tsinani apototaiyakani, nosaikaiyapaakini nokinkithatakotziniro Kamiithari Ñaantsi.

¹⁴ Okanta tsinani apatotainchari oita Lidia, opoñaawo iroori nampitsiki Tiatira. Opoki iyompariwaita manthakintsi pitzirishimawoyitatsiri. Tima opinkathatapiintakiri Pawa jiroka tsinani, okimaminthatakiri ikinkithatzi Pablo, jiminthashiritakaanakawo Awinkathariti.

¹⁵ Owiinkaataka, otsipatakari ikaatzi saikapankotzirori. Ipoñaashita okantaiyanakinani: “Piyotzirika iirokaiti notyaaryoowintairi Awinkathariti, pimpokaiyini pimayi nopankoki”. Ari nimataiyakironi, tima irootaki shintsiwintakinari.

¹⁶ Opoñaashitaka apaani kitiiyyiri, niyaataiyini namanamanaatya, notonkiyotaka mainawo ompirataawo. Piyarishiritatsiri, jiyotakaayitziro iitarika awijyimotirini atziri. Irootaki ipinaitantariri oiyiki ompiratawori.

¹⁷ Jiroka mainawo itanakawo oyaatanakiri Pablo, oyaataiyanakinani iijatzi naakaiti, okantzi okaimi: “¡Jirika shirampariiti jompiratani jinatzi Pawa Jinokijatzi, iriitaki kamantimironi pawisakoshiritantaiyaari!”

18 Ari okantapiintatya jiroka kitiiyyiriki, irojatzi owatsimashiritantakariri Pablo, ipithokashitanakawo, jiñaanatanakiri piyari aagashiritakirori, ikantziri: “Piyaapithatairo mainawo, iri Jesucristo matakaimironi nopairyaakiri”. Apathakiro ikantanaka piyari jiyaapithatairo.

19 Ikanta jiñaakiro ompiratawori, jiyotanaki iiro jaantaawo oyyiki kiriiki. Joirikakiri Pablo itsipataakiri Silas, jaanakiri jiwariitiki, irojatzi janta ipiyowintantapiintaita.

20 Ikantapaakiri pinkathariiti aminakotantaniri: “Jirikaiti Judá-mirinka jinatzi. Ichapishiryaayitakiri atziriiti jaka anampiki,

21 jiyotaayitakiri kaari ashiniyitzi jantaitiro, tima aakaiti iyyininkamirinkaiti Roma-jatzi”.

22 Ari ipithokashitaitanakari Pablo itsipatakari Silas, ikan-taki pinkathariiti aminakotantaniri: “Paatonkoryaayitiri, pimpajawaitiri”.

23 Aritaki ipajawaitakiri oyyiki, jomontyaakaantakiri. Ikan-tanaki: “Paamaakowintapirotyaari”.

24 Ikimaki aamaakowintantaniri ikantaitakiri, jomontyaapirotakiri inthomainta, jawitsinaakiitantakariri inchakota.

25 Okanta niyankiiti tsiniripaiti, jamanamanaata ipoña ipampithagayini Pablo itsipatakari Silas, kimaiyatsini pashini omontyaari.

26 Omapokashitanaka ontziñaanaka, iiwokapaakiro jomontyaaitakiri. Apathakiro ashitaryaayitanaka ashitakowontsi, ishiryakowaitashitanaka omontyaari ithatakowiitantakariri ashirotha.

27 Ipoña ikakitanaki aamaakowintantaniri, jiñaatziiro ashitaryaaka jomontyaawiitakariri, ari jinoshikanakiro jowathaaminto ikowi josataiya, jiñaajaantaki shiyayitaka omontyaariiti.

28 Iro kantacha Pablo ikaimotanakiri, ikantziri: “¡Iiro powashironkaawaitashita, iinitatsi nosaikaiyini maawoni jaka!”

29 Ipoñaashitaka jirika aamaakowintantaniri ikaimakaan-taki ootamintotsi, ishiyapirotanakitya ityaapaaki, okawaitanaka ithaawanaki, jotzirowashitapaakari Pablo itsipatakari Silas.

30 Ipoña jomishitowanakiri, josampitakiri, ikantziri: “Pinkathari, ¿litama nantiri naaka nawisakoshiritan-taiyaari?”

31 Ikantanakiri irirori: “Pinkimisantairi Pinkathari Jesús, aritaki pawisakoshiritai iiroka iijatzi ikaatzi saikapankotz-imiri”.

³² Ikinkithatakotanakiniri tsika ikantakota Awinkathariti iijatzi ikaatzi saikapankotakiriri.

³³ Ipoñaashitaka iinta oniyankiititzi tsiniriri jirika aamaakotantaniri ikiwanakiniri jaawiyaitakiri ipajaitakiri. Ipoña jowiinkaayitaka jirika itsipatakari ijyininkamirinkatari.

³⁴ Ari jaanakiri ipankoki, ipapaakiri jowanawo. Kimoshiri ikantanaka jirika ikimisantairi Pawa itsipayitaari ikaatzi saikapankotakiriri.

³⁵ Okanta okitiiyyitamanai, jirikaiti pinkathari aminakotantaniri ikaimakaantakiri kimpoyaakotaniri, ikantakiri: “Pomishitowakaantairi jirikaiti”.

³⁶ Ikanta aamaakotantaniri, ikantakiri Pablo: “Ikantakaan-takina pinkathari nomishitowayitaimi. Kantatsi iroñaaka piyaayitai kamiitha”.

³⁷ Iro kantacha Pablo ikantanaki irirori: “Josankinatako-takaan-tani Roma-jatzi ninatzi naaka, iro kantacha ipajawait-akina japatotapiintaita, tii jaminawakiro tzimatsirika nok-inakaashitani. Jomontyaakaantakina. ¿Iroñaakama ikowi jimanakaina jomishitowayitaina? ¡Tii nokowiro! Pinkantiri impokanaki irirori jomishitowayitaina”.

³⁸ Ikanta jirika aamaakotantaniri, ikamantakiri pinkathari. Ikimawaki josankinatakotani jinatzi Roma-jatzi, antawoiti ithaawaiyanakini.

³⁹ Jatanaki pinkathariiti, ikantapaakiri Pablo itsipatakari Silas: “Pimpiyakotina nowasankitaakaantawaitakimi”. Ari jomishitowakaantairi, ikantawairi: “Piyaataityaami”.

⁴⁰ Ari jiyaataiyaini opankoki Lidia. Ikinkithatakaayitanairi kimisantanzinkariiti, ithaamintashiritakaayitanairi, jataiyaini.

17

Imaamaniitantaki Tesalónica-ki

¹ Ikanta jariitantayita Pablo itsipatakari Silas ikinayitanaki Anfípolis-ki, Apolonia-ki irojatzzi jariitantakari Tesalónica-ki, otzimi janta japatotapiintaiyani Judá-mirinkaiti.

² Tima iro jamitapiintakari Pablo aririka jariitya pashiniki nampitsi, ityaapiintzi tsikarika japatotapiinta Judá-mirinkaiti, ikinkithatzi. Irootaki jimatapaakiri iroñaaka. Ipoña japiitairo pashiniki kitiiyyiri jimakoryaantaitari, japiitairo iijatzi. Ari jiñaanaminthatapiintakiri Judá-mirinka.

³ Jookoyitatziniri Osankinarintsipirori tsika ikinkithatakota Cristo inkamimotanti, impoñaashitaiya jañagai iijatzi. Ikantayitziri: “Jirika Jesús nokinkithatakotakimiri, iriitaki Cristo”.

⁴ Ari ikimisantanaki tsika ikaatzi Judá-mirinka, itsipatanakari Pablo iijatzi Silas. Ikimisantaiyanakini

ijjatzi oiyiki Grecia-paantiri pinkathatasorintsitaniri, ari okimitsitakari iijatzi pinkathataawo tsinaniiti.

⁵ Iro kantacha Judá-mirinkaiti kaari kimisantatsini, tii inimoshiritanakiri. Japatotaki kaaripiroshiririiti. Jotyaantakiri imaamanitanti nampitsiki. Imaamanipankotakiri iijatzi Jasón, jaminaminatziri Pablo itsipatakari Silas.

⁶ Tii jiñaashitari janta, jinoshikanakiri Jasón itsipataanakiri pashini kimisantzinkariiti, jaanakiri isaiki jiwatakaantzirori nampitsi, ikantaiyapaakini: “i¹Tzimatsi shirampariiti ochapishiryaaantaisiri nampitsiitiki, pokaki iroñaaka jaka.

⁷ Jirika Jasón oosaikawakiriri ipankoki! Ithainkayitakiro jirikaiti ikantakaantani pinkatharitatsiri Roma-ki, ikantaiyakini: ‘Tzimatsi pashini pinkathari, jiita Jesús’ ”.

⁸ Ikanta ikimaiyawakironi jiroka, tii inimotaiyanakirini atziririiti iijatzi jiwariiti.

⁹ Ikwakoitakiri Jasón impinawintya itsipayitakari pashinipaini, ari onkantya impakaantaiyaariri.

Jataki Pablo itsipatanaari Silas Berea-ki

¹⁰ Ikanta kimisantzinkariiti, jotyaantairi tsiniripaiti Pablo itsipatanaari Silas, jiyaatai Berea-ki. Ikanta jariitaiyakani janta, jataiyakini japatotapiintaiyani Judá-mirinka.

¹¹ Jirikaiti Judá-mirinka, nishironkatantaniri jinaiyatziini tii ikimitari Tesalónica-jatzi, kamiitha ikimisantawakiro ñaantsi. Jaakowintanakawo kitiijiyiriki jiñaanatanakiro Osankinarintsipirori jiñaantyaawori imapirotatyaarika ikamantaitziriri.

¹² Oiyiki Judá-mirinkaiti kimisantanaintsiri, ari ikimitsitakari iijatzi Grecia-paantiri pinkathataari, iijatzi tsinaniiti.

¹³ Iro kantacha Judá-mirinkaiti nampitawori Tesalónica-ki, ikimakotakiri ikinkithatakaantatzi Pablo janta Berea-ki, pokaiyanakini, imaaniminthawaitapaakiri atziririiti.

¹⁴ Iro kantacha kimisantzinkariiti jaanakiri Pablo inkaarithapiyaaki. Iriima Silas itsipatakari Timoteo ari isaikanaki irirori.

¹⁵ Ipoña jawisakagaitanakiri Pablo irojatzi jariitantakari Atenas-ki. Ikanta ipiyaiyaani Berea-ki, ikantapairi Silas itsipatakari Timoteo: “Ikaimakaantaimi Pablo, piyaatai thaankipiroini”.

Isaiki Pablo Atenas-ki

¹⁶ Ikanta Pablo joyaawintari Atenas-ki Silas itsipatakari Timoteo, oiyiki oñaashirinkakiri jiñaayitziri Atenas-jatzi jamanamanaatari oiyakaantsipaini.*

* **17:16** Jiroka nampitsi Atenas otzinkami inatzi nampitsi, ari jinampitawori oiyiki yotaniiriiti Grecia-jatzi.

17 Irootaki ikinkithawaitakaantakariri Judá-mirinkaiti, iijatzi pashinipaini pinkathatasorintsitaniri janta japatotapi-intaiyani. Ojyiki ikinkithawaitakaapiintaki iijatzi kitiiyyiriki tsikarika ipiyotapiintaiyani atziriiti janta nampitsiki.

18 Jiñaanaminthayitziri iijatzi yotaniriiti janta nampitsiki. Tzimatsi kantayitatsiri: “¿Jitamachiitaka ikinkithatakotziri jirika kiñaaniri?” Ikantaiyini pashini: “Kimitaka ikinkithatakotatziri pashinitatsiri pawa”. Iro ikantayitantakari tima Pablo ikamantantatziiro Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Jesús, jañaantaari iijatzi.†

19 Ipoña jomiyaanakiri otzishiki iitachari “Areópago”, tsika japatotapiintaiyani. Josampitakiri: “Incha pinkinkithatakotinawo owakiraatatsiri piyotaantziri jaka nonampiki.

20 Tima pikinkithatakotakinawo kaari nokimapiintzi. Nokowaiyini niyoti iita kantakotachari”.

21 (Tima okaatzi itzimawintziri Atenas-jatziiti itsipatakari ariitzinkariiti janta, ikimisantayitziro owakiraatatsiri ñaantsi, jowawisaimaityaawo.)

22 Ikatziyanaka Pablo ipiyowintaitakari, ikantanaki: “Atenas-jatziiti, noñaakimi naaka, tzimatsi ojyiki piwawaniyitari, pamanamanaatashitapiintari.

23 Nokinayitzi pinampiki, noñaayitakiro pitaapiriminto. Tzimatsi apaani osankinataka, okantzi: ‘PAWA KAARI JIYOYI-ITZI’. Irijatzita nokinkithatakotzimiri naaka.

24 Iri witsikakirori kipatsi maawoni tzimantayitawori, irijatzi Pinkathariwintzirori inkiti iijatzi kipatsi. Tii isaikantawo tasorintsipanko jiwitsikani atziriiti.

25 Tii ikowiro irirori jiwitsikaitiniri tsikarika oitya. Tima iriitaki añaakaayitairi maawoni aakaiti, irijatzi añainkatakaayitairi, ipayitairo maawoni tsikarika oitarika.

26 Iriitaki witsikakiriri itawori shirampari, jojyiñaakiri, itzimpookakiri inampitanyaaawori maawoni kipatsiki. Ikinkishiritsitaka tsika onkaati osamaniti jinampitaiyaawo tsikarikapaini.

27 Iro jantantakawori jiroka, onkantya jaminainaitantyaariri. Kimiwaitaka ipampipampiwaitatyiimi jaminaminaitziri. Ari jiñiiri. Tima tii intaina isaiki Pawa ari itsipayitai maawoni aakaiti.

† 17:18 Jiitaitziri jaka “yotaniriiti”, iriyyitaki kimisantzirori jiyotaantziri iitachari “Epicuro”, ikantzi: “Iro kowapirotachari ankimoshiriwaiti”. Tzimatsi iijatzi pashini jiitaitziri jaka “yotaniriiti”, jiita “Stoa-jatziiti”. Ikimisantayironi iriroriiti okaatzi jiyotaantziri pairani iitachari “Zenón”, ikantaki: “Ontzimatyii añaakopirotanitya”. Iro jiitaitantariri “Stoa-jatziiti”, tima japatotapiintaiyani jiitaitziro iñaaniki iriroriiti “Stoa”, owaankiityaani inatzi, pothopooki ikantayitziro.

²⁸ Iriitaki añakaayitairi iroñaaka, ijyiwatakaayitai, iri tzimakaayitairi. Irojatzi ikantsitakari pijyininkaiti iiroka, kinkitharyaantzi, ikantaki: ‘Jashiyitai Pawa’.

²⁹ Tima jashiyitai Pawa, tii okantzi ankinkishiritakowaityaari ikimitatyaari oiyakaantsi jiwitsikani atzirriiti, jiwitsikayitziri oro, kiriiki, mapi.

³⁰ Tima pairani oiyiki jamawitakiro Pawa okaatzi jantashiwaitakari imasontzinkakiini. Iro kantacha ikantayitairi maawoni tsikarika inampiyitawo, ikantairi: ‘Powajyaantairo kaaripirori pamitashiyitari’.

³¹ Tima Pawa jiyoshiitaki apaani shirampari, iriitaki jotyaaantairi jaminakoyitairo okaatzi antayitakiri. Aritaki jiyotajaantakiro irirori Pawa tsikapaitirika jimatairo. Tima joñaagantakiri shirampari jowiriintairi ikamawitaka”.

³² Ikanta ikimawaki ikinkithatakotakiri kaminkari ipiriintaa, ishirontaminthananakari. Tzimatsi pashini kantanakiriri: “Ari apiitiro paata nonkimimi pinkinkithatakotiro jiroka”.

³³ Jiyaapithananairi Pablo.

³⁴ Iro kantacha joyaatanakiri tsikarika ikaatzi, kimisantai irirori. Jirika ikaatzi kimisantaatsiri: Dionisio, irijatzi apaani tsipawitariri ipiyotapiinta Areópago-ki. Opoñaapaaka tsinani iitachari Dámaris, tzimayitatsi pashini.

18

Ariitaka Pablo Corinto-ki

¹ Ikanta okaatapaaki jiroka, ishitowanaki Pablo Atenas-ki, jataki Corinto-ki.

² Ari jiñaakiri Judá-mirinka iitachari Aquila, Ponto-jatzi jinatzi jirika. Owakiraa jariitaka Aquila itsipatakawo iina Priscila ipoñaakawo Italia-ki, tima pinkathari Claudio ikantakaantaki janta Roma-ki ishitowayiti maawoni Judá-mirinkaiti. Jataki Pablo jariitari Aquila.

³ Ari isaikapaaki Pablo intsipatyaari. Tima okaatzi jantawaititakari jirika, ishirikayitziro tontamawotatsiri manthakintsi, ipankoitawo. Irojatzi jantawaitsitari pairani Pablo irirori.

⁴ Ari ikantapiintatya Pablo jiyaatzi japatotapiintaita ki-tijyiriki jimakoryaantaitari, ikinkithatakaantayitaki inkit-sirinkantyaariri Judá-mirinkaiti inkimisantakaayitairi, iijatzi Grecia-paantiri.

⁵ Ikanta Silas itsipatakari Timoteo ariitaiyapaakani ipoñagaawo Macedonia-ki. Ari jaakowintanakawo Pablo ikinkithatakaantanaki. Ikantakiri Judá-mirinkaiti: “Jirika Jesús, Cristo jinatzi”.

⁶ Iro kantacha tii inimotziri Judá-mirinkaiti, ikisaniintanaka, ikawiyawaitanakiri. Ari jotikanairo iithaari Pablo jiyotaitantyaari tii ikimisantaiyini, ikantanakiri: “Irokayitaki kantashityaawoni pimpiyashitantaiyaari, tii naaka kantashityaawoni. Iroñaaka nompithokashityaari kaari ajyininkata”.

⁷ Shitowanaki japatotapiintaita. Jataki ipankoki atziri iitachari Justo, pinkathatasorintsitaniri jinatzi. Isaikanampitziro irirori japatotapiintaiyani Judá-mirinkaiti.

⁸ Ikanta Crispo, jiwatatsiri japatotapiinta Judá-mirinka, ikimisantanakiri Awinkathariti, ari ikimitaakiro iijatzi ikaatzi saikapankotziriri. Iijatzi ikimitanakari oiyiki Corinto-jatzi, ikimayitakiro ñaantsi, kimisantayitanaki, jowiinkaayitakiri.

⁹ Ikanta Pablo, jomishimpiyaakiri Awinkathariti tsiniripaiti, ikantakiri: “Iro pithaawi. Piyaatakaairo pinkamantan-tiro ñaantsi jaka, iiro pimairitzi”.

¹⁰ “Tima ari notsipatzimi naaka, iiro jowatsinawaitaitzimi jaka, tima tzimatsi oiyiki nashiyitaari naaka jaka nampit-siki”.

¹¹ Iro isaikantanakari Pablo Corinto-ki, awisanaki apaani osarintsi niyankitapai pashini. Jiyotaantayitziro iñaani Pawa.

¹² Okanta ijiwatantari Galión janta Acaya-ki, jitanakawo Judá-mirinkaiti imaamanitanakiri Pablo. Ipoña jaanakiri janta jiwariki.

¹³ Ikantapaakiri: “Jirika shirampari ikinakaashitakawo jiyotaayiitziro atziriiti ipinkathatairi Pawa, ipiyathatakawo ikantakaantaitziri”.

¹⁴ Iro jiñaawaitanakimi Pablo, ikantanaki Galión jiñaanatanakiri Judá-mirinkaiti: “Iroorika pikinkithatakotzi ikinakaashitakari jirika shirampari, itsitokantaki, aritaki nonkimakimi pinkantayitina.

¹⁵ Aña pikantawakaawintashitawo piñaawaiminthatashitari, pipairyaminthawaitashitari, piitashiwaitari: ‘Ikantakaan-taitani’. Piyotaiyironi iirokaiti tsika pinkantiro, tii nomi-raawintawaitawo naaka”.

¹⁶ Jomishitowaiyakirini.

¹⁷ Ikanta Grecia-paantiri, joirikanakiri iitachari Sóstenes, iri jiwatsitacha japatotapiinta Judá-mirinka. Ipajawaitanakiri. Iro kanzimaitachari Galión, tii jimatzimaitawo irirori.

¹⁸ Oiyiki kitiiyiri isaikawaitanai Pablo janta Corinto-ki. Ari jiyaatai itsipatanaawo Priscila iijatzi Aquila, jiyaatairo Siria-ki. Ikanta janta Cencrea-ki, tikira jotitanaata, jamiitanakiro iishi, ari jimonkaatziro okaatzi ikantantakiri.

¹⁹ Ikanta jariitaka Efeso-ki, jataki Pablo japatotapiintaita, ikinkithatakawaitapaakiri Judá-mirinkaiti. Ari jookanairi

Aquila itsipatakawo Priscila.

²⁰ Ikowakowitawaari Judá-mirinkaiti osamani isaikanaki, tiimaita ikowi Pablo.

²¹ Ikantanairi jiyaaatzi matanai: “Ontzimatyii nariitaiya Jerusalén-ki joimoshirinkaita. Iriirika Pawa kowatsini, ari nompiyi noñaayitaatimi”. Ipoñaashitaka jotitanaa Pablo, jatai.

Piyaa Pablo Antioquía-ki, ipiyanaawo iijatzi ikinkithatzi

²² Ikanta jariita Cesarea-ki, awisapai Jerusalén-ki jiwithata-paiyaari kimisantzinkariiti. Ipoña jawisanai Antioquía-ki.

²³ Ikanta osamanitaki, japiitairo iijatzi jariitantayita nampitsi tzimatsiri janta Galacia-ki iijatzi Frigia-ki, jominthashiritakaayitari jiyotaani.

Ikinkithatzi Apolos janta Efeso-ki

²⁴ Okanta janta Efeso-ki, ariitaka Judá-mirinka iitachari Apolos, Alejandria-jatzi jinatzi. Kamiitha ikinkithatzi, jiyotakopirotziro Osankinarintsipirori.

²⁵ Tzimatsi kinkithatakotsitakariri Juan-ni owiinkaatan-niri, ikinkithatakoitsitakawo iijatzi okaatzi ikamantantakiri Juan-ni ikantakota Jesús. Ari iwiya jiyotakotziro irirori. Iro kantacha, kamiitha ikanta joñaagantawitawo ikinkithatakotziri Jesús.

²⁶ Ari ikinkithatakaantapaaki Apolos japatotapiintaita. Ikanta okimakiri Priscila otsipatakari Aquila, jaanakiri Apolos, jiyotaakiri tsika ikantakotajaanta Jesús.

²⁷ Ikowaki Apolos jawijyi Acaya-ki. Ari ipawakiri kimisantzinkariiti Efeso-jatzi apaani osankinarinti jaapatziyantawatyaariri Acaya-jatzi. Ikanta jariitaka Acaya-ki, oyyiki ithaamintakaapaakari kimisantzinkariiti inishironkayitairi Pawa.

²⁸ Jimatatziiro Apolos ikitsirinkayitakiri Judá-mirinkaiti, joñaagayitziri Osankinarintsipirori ikinkithatakoitziri Cristo, ari okanta jiyotakotantaitakariri Jesús, iriitaki Cristo.

19

Ariitaa Pablo Efeso-ki

¹ Ikanta Apolos isaiki Corinto-ki, anonkanaki Pablo otzishimashiki, ariitaka Efeso-ki. Jiñaapaakiri kimisantawitachari.

² Josampitapaakiri: “¿Inampishiritantakimima Tasorintsinkantsi owakiraa ikimisantakaitakimi?” Ikan-taiyanakini iriroriiti: “Tiitya. ¿Oitama kantakotachari jiroka? ¿Iitama ikantaitziri Tasorintsinkantsi?”

³ Ari ikantzi Pablo: “¿Iitaka powiinkaawintakari pikimisantawitaa?” Ikantaiyini iriroriiti: “Iro nowiinkaawinta jiyotaantakiri Juan-ni”.

⁴ Ipoña Pablo jiyotaanakiri, ikantayitziri: “Jowiinkaantanzira Juan-ni, oiyakaawintamachiitatya jowajyaantaitiro kaaripirori. Iro kantzimaitacha ikantsitaka Juan-ni: ‘Pinkimisantairi aatsikitaintsiri, iri poyaatapaatyaanani’. Iriitaki Jesucristo ikinkithatakotakiri jaka”.

⁵ Ikanta ikimaiyawakini jirikaiti, jowiinkaawintanakari Awinkathariti Jesús, ipairyayitainiri irirori.

⁶ Ipoña Pablo jotzimikapatziiitoyitantakari jako, ari inampishiritantanakari iriroriiti Tasorintsinkantsi. Jiñaawaiyitantanakawo pashiniyitatsiri ñaantsi. Ikamantan-tayitanakiro ñaantsi jiyotakaayitanairiri Pawa.

⁷ Ikaataiyini 12 atziriiti.

⁸ Ipoña jawisaki Pablo japatotapiintaiyani Judá-mirinka, ari ikinkithatakaantapaaki ikaatzi mawa kashiri. Tikaatsi inthaawakaiya, ikowi jiyotakaayitairi atziriiti tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai.

⁹ Iro kantacha tzimatsi tsika ikaatzi kisoshiriwaitatsiri, tii ikowi inkimisantaiyini, ikijyimawaitakiri tsipatanaariri jiiitaitziri “Aatsi”. Ikanta Pablo, jintainaryaanakari jirikaiti. Ikaminaayitanairi jiyotaaniiti janta iyaapapankotiki jiiitaitziro “Tiranno”. Ari jiyotapiintakiri maawoni kitiiyiriki.

¹⁰ Ari ikantapiintanakitya, tzimakotaki apiti osarintsi. Ikimakoyitairo iñaani Pawa nampiyitawori Asia-ki, Judá-mirinkaiti, Grecia-paantiripaini, maawoni.

¹¹ Oyjiki itasonkawintantaki Pablo janta ikantakaakari Pawa.

¹² Matataitacha iijatzi oshinchaantanaki imanthakipaini Pablo. Aririka jaayiitiro tsikarikapaini, intirotantaityaari mantsiyari, aritaki ishintsitanai. Aritaki onkantaki iijatzi ishintsiyitai piyarishiriyitatsiri.

¹³ Ikanta tsikarika ikaatzi Judá-mirinka kinakinawaitatsiri janta joshinchaayitziri piyarishiritatsiri, ikowawitaiyakani iriroriiti joshinchaanti impairyiiri Jesús. Ikantawitari piyariiti jiñaanatzi: “¡Piyaapithatiri, nonpairyimiiri Jesús, ikinkithatakotziri Pablo!”

¹⁴ Irootaki jimawitaiyakarini 7 itomiiti Judá-mirinka iitachari Esceva, jiwawitariri ompirasorintsitaniriiti janta.

¹⁵ Iro kantacha jakakiri piyariiti, ikantakiri: “Noñiiri Jesús, niyotakotziri Pablo. Irooma iirokaiti, tii niyotzimi”.

¹⁶ Ikanta piyarishiritatsiri joirikanakiri jirikaiti, antawoiti jomankiyanakari, joitsinampaakiri maawoni, jomishiyairi ipankoki jaatonkoryaamirikitakiri, antawo jowatsinawaitakiri iwathaki.

¹⁷ Ikimaiyakini nampitawori Efeso-ki, Judá-mirinkaiti iijatzi Grecia-paantiri, maawoni. Owanaa ithaawaiyanakini. Ari

okanta ipinkathaitantanakariri Awinkathariti Jesús.

¹⁸ Ari ipokayitanaki iijatzi oyyiki kimisantayitaatsini, ithawitakoyitapaakiro iyaaripironka.

¹⁹ Jamayitapaakiro jyiripiyaariwitachari tsika jiñaanatakotapiintziro ijyiripiyaaritantari, itaayitapaakiro. Ikanta jaminaitakiro tsikarika okaatzi opinatari itaayiitakiri, ariitaka ikaatzi: 50,000 ikithoki kiriiki.

²⁰ Iikiro ikimakopiroitanakitziiri Awinkathariti.

²¹ Okanta okaatapaaki jirokapaini, jominthatakawo Pablo jariitantya Macedonia-ki iijatzi Acaya-ki. Impoña jawisanaki irojatzji Jerusalén-ki. Ikantsitaka iijatzi: “Aririka niyaataki Jerusalén-ki, ari nawisaki niyaati Roma-ki”.

²² Ipoña jotyaantaki Macedonia-ki apiti imitakotapiintirini, Timoteo itsipatakari Erasto, iinirotatsi isaikanaki irirori Asia-ki.

Imaamanitaitzi Efeso-ki

²³ Okanta janta Efeso-ki antawoiti ikisawakaawintakari tsipatanaariri jiiitaitziri “Aatsi”.

²⁴ Iri poñaakaantakawori iitachari Demetrio, ashiropakori. Tzimayitatsi iijatzi kimitakariri irirori jiwitsikayitziro oryaani oyyakaawo oyaapapankoti iwawanitashiitari jiiitaitziri “Diana”. Iri jaantayitari oyyiki kiriiki.

²⁵ Japatotaiyakani maawoni ashiropakoriiti. Ikantaki Demetrio: “¡Shirampariiti! Tima iro añantari aakaiti jiroka antawairi.

²⁶ Iro kantacha, aritaki pikimakotakiri jiiitaitziri Pablo, ikitsirinkaki oyyiki atziriiti, ikantayitziro: ‘Jiwitsikani atziriiti tii impawati’. Tii apa ikantakiro anampitsitiki Efeso, añajimatsitakawo maawoni jaka Asia-ki.

²⁷ Tii apa onkantzimotai iiro jamanantapiroitanaari awitsikani, iro kantzimopiroitairi, ompiyakotya inkimakoitiro antawoiti awawani Diana maawoni jaka Asia-ki, ari jowajyaantaitanakiro impokaiti oyaapapankotiki”.

²⁸ Ikanta ikimaiyakini, antawo ikisaiyanakani, ikaimaiyanakini: “¡Antawoiti inatzi Diana awawanitari jaka Efeso-ki!”

²⁹ Iikiro ikamiñiinkatanakitzi jiñaawaitaiyini jirikaiti. Ipoña joirikaitanakiri Gayo itsipataitanakiri Aristarco, jaitanakiri japatotaiyapiintani atziriiti. Jirika jaitanakiri iriitaki itsipatapiintari Pablo jariitantayita, Macedonia-jatzi jinaiyini.

³⁰ Ikwawitaka Pablo intyaapaakimi irirori, tiimaita ishinitziri jiyotaaniiti.

³¹ Ari ikimitsitakari jiwariiti jaapatziyani Pablo, ikantakaantakiri: “Iiro pimatsitawo iiroka janta”.

³² Ikanta janta japatotaiyakani, iikiro ichiraachiraataiy-atziini, tii ojoyawakaa okaatzi ichiraawintaiyirini. Tima jirikaiti atziriiti tii jiyopirotaiyini oita japatowintaiyarini, ikaimakaimawaitashitaiyani.

³³ Iro kantacha tsikarika ikaatzi Judá-mirinka, jiñaakiri Alejandro josatikaka janta ipiyotaiyakani, ishintsiwintanakiri inkinkithatakotiri. Ikanta Alejandro jakotanaki jimairitanta-watyaari, ikinkithawaitakaawitakari.

³⁴ Iro kantacha jiyotaiyakini atziriiti Judá-mirinka jinatzi jirika Alejandro, iikiro japiitanakiziiro ikaimaiyini, osamani ikantaka ikaimi, ikantaiyini: “¡Antawoiti inatzi Diana awawanitari jaka Efeso-ki!”*

³⁵ Ipoña ikatziyanaka osankinaryaantzi, jomairintakiri, ikantakiri: “Efeso-jatzí, jiyotaitzi maawoni, aakaiti kimpoyaawintawori oyaapapankoti awawani Diana, iijatzi ojoyakaani poñainchari inkitiki.

³⁶ Irootaki pinkinkishiritantawatyaari kamiitha, iiro pi-maamanitantashiwaita.

³⁷ Tima jirikaiti shirampari pamayitakiri, tii jowaaripirotziro kaapapanko, tii ikijyimatziro iijatzi awawani.

³⁸ Ikwirika jiyakawintanti Demetrio itsipayitakari ikaay-itziri, jaanakiri ajiwariki jaminakotiniri, iri witsikiniriri okaatzi kantzimotariri.

³⁹ Okowatyaarika ayotakotiro maawoni aakaiti, kimitaka kantatsi apatotiri maawoni jiwariiti, jaminakotantyaawori.

⁴⁰ Okaatzi awisaintsiri iroñaaka, aritaki jowasankitaaw-intaitakairo amaamanitantaki. Iiro otzimi ankantiri ampিয়াকowintantyaari”.

⁴¹ Ikanta ithonkakiro jiñaawaitakiro jiroka, jotyaantairi atziriiti.

20

Ipiyaawo Pablo Macedonia-ki iijatzi Grecia-ki

¹ Ikanta ithonkaka ikamiñiinkataki jiñaawaitaiyini, japatotakiri Pablo jiyotaani ikaminaayitanairi. Ipoñaashitaka jiwith-ayitanaari, jataki Macedonia-ki.

² Ari jariiyitanaawo maawoni nampitsi tsika isaikayitzi iyikiiti, ikaminaayitanairi. Irojatzii jariitantakari Grecia-ki.

³ Ari isaikawaitapaakiri ikaatzi mawa kashiri. Iro joti-tanaiyaami jiyaatantyaari Siria-ki, ari ikimakiri jowamaatyiri Judá-mirinkaiti jariitatyaarika janta. Irootaki ipiyantanaari Macedonia-ki.

* **19:34** Kantakotachari jaka “osamani ikantaka ikaimi”, apiti ikanta hora osamanitaki.

⁴ Ari itsipatanaari Sópater Berea-jatzi jinatzi itomi Pirro. Ipoñaapaaka Aristarco, ipoñaapaaka Segundo, Tesalónica-jatzi jinatzi. Ipoñaapaaka Gayo, Derbe-jatzi jinatzi. Ipoñaapaaka Timoteo, Tíquico iijatzi Trófimo, Asia-jatzi jinayitzi jirika.

⁵ Ari jiiwataiyanakini jirikaiti iyikiiti, joyaawintapaakina Troas-ki notsipatakari Pablo.

⁶ Okanta awisanaki kitiiyjiri jowantapiintaitantawori tantaponka, ari notitanaari Filipos-ki. Awisaki 5 kitiiyjiri, noñaayitapairi iriroriiti janta Troas-ki, ari nosaikaiyapaakini okaatzi 7 kitiiyjiri.

Ariita Pablo Troas-ki

⁷ Okanta ariitapaa kitiiyjiri japatotapiintaita, ari napatotaka nompitoryihiro tanta, ikinkithatakaantaki Pablo. Tima nawisatyi oñaatamanai, iikiro jiyaatakaanakitziiro ikinkithatzi, niyankiititakotakina.*†

⁸ Ari napatotaiyani jinoki pankotsi, oyyiki ootamintotsi joi-saitaki.

⁹ Ikanta mainari iitachari Eutico isaiki opatzimooki pankotsi. Tima osamanitaki ikinkithataki Pablo, ayimatakiri iwochokini mainari, paryaanaki isaawiki, kamapaaki.‡

¹⁰ Ipoña jayiitapaaki Pablo, joiyotashitapaakari mainari, jawithakitapaakiri. Ikantanaki: “Iiro pithaawaiyini, añaagai”.

¹¹ Ipoña ipiyanaa Pablo jinoki, ipitoryaapaakiro tanta, owaiyakani. Iikiro ikinkithatanakitzi, irojatzi okitiiyyitanta-nakari. Ipoña nawisaiyanakini.

¹² Iriima mainari, jaayiitanairi jañaagai. Irootaki ithaam-intashiripiroitantanakari.

Jawisanaki Troas-ki irojatzi Mileto-ki

¹³ Ari niwataiyanakini naakaiti, notitaiyanakani irojatzi Asón-ki, ari nokinkishiritakari naanairi Pablo, tima ikowak-itzi irirori inkinanaki kipatsiki.

¹⁴ Ikanta noñaapairi Pablo janta Asón-ki, ari jotitanaari, jataiyakinani Mitilene-ki.

¹⁵ Opoña nawisaiyakini janta, nokitiiyyitakotapaaki Quío-ki, opoña namaatakotanai apaani kitiiyjiri ariitakina Samos-ki, ari naatakotapainta Trogilio-ki. Ipoña nawisanaki pashini kitiiyjiri, ariitaiyakinani Mileto-ki.

* **20:7** Kantakotachari jaka “japatotantapiintaitari”, irojatzi ikantaisitari “itapi-intawori kitiiyjiri pashiniki domingo”. † **20:7** Kantakotachari jaka “impitoryihiro tanta”, iro jantayitanairi kimisantzinkariiti aririka inkinkishiritakotiri Jesucristo ikamimitantaki. Ari ikantziro jatyoowakaiyani, ipitoryihiro tanta, jowaiyani, jirawaitaiyini imiri. Tima jimatakotatziiri Jesús jiiwiyaantanaawo jowakaanaari jiyotaanipaini. Irootaki ikinkithatakotapiintakiri, ikantaitzi “impitoryaitiro tanta”. ‡ **20:9** Kantakotachari jaka “paryaanaki isaawiki”, irootaki ikantakoitziro pankotsi, mawa okanta opiwiryaa jiwitsikayiitziro. Ari ipoñaakari iparyaaiki mainari irojatzi isaawiki.

16 Ari okanta nawisantanakawori Efeso tii naatakota-painta, tima Pablo tii ikowi jiyaatapainti janta, iiro josama-nipirowaitanta Asia-ki. Ikowatzi jariitsitaiya Jerusalén-ki, tikira joimoshirinkaitanakiro kitiiyjiri “Oyiiipataantsi”.[§]

Inkinkithatakairi Pablo jantaripiroriiti Efeso-jatzi

17 Ikanta nariitaka Mileto-ki, ikaimakaantapaakiri Pablo jantaripiroriiti kimisantzinkariiti Efeso-jatzi.

18 Ikanta ipokaiyakini, ikantawakiri: “Piyotaiyini iirokaiti tsika nokanta nosaikimotakimi owakiraa nariitantakari Asia-ki.

19 Ari nokantapiintatya nantawaitziniri Awinkathariti, tsinampashiri nokanta, owanaa niraawaitaka noñaakiro ikowaiyakini Judá-mirinkaiti imaamanitina.

20 Iro kantacha tii nowajyaantanakiro nokinkithatakaimiro onkaati pinintaawaitaiyaari, niy-otaapiintakimi pipankoitiki, iijatzi janta ipiyotapiintaiyani atziriiiti.

21 Nokinkithatakaakiri nojyininkapaini Judá-mirinka iijatzi Grecia-paantiri, nokantayitziri: Pimpiyashitairi Pawa, paw-intagaiyaari Awinkathariti Jesucristo.

22 Iroñaaka niyaati Jerusalén-ki, Tasorintsinkantsi minthashiritakaakinari, tii niyotzimaita oityaarika awijyimotinani janta.

23 Iro kantacha tsikarika niyaayitzi, jiyoshiritakaakina Tasorintsinkantsi, ikantashiritana: ‘Ojyiki piñaashiwaityaawo jomontyaawaitaitimi’.

24 Iro kantzimaitacha naaka, tii onkantzimowaitina onkaati nonkimaatsityaari, tii nonishironkapirowaitanaka. Iro kowapirotacha nonkimoshiriwintiro nonkimitakaantiro irootaintsimi nimatiro nonkitsirinkanti nariitya tsika iwiya noshiyi. Tima irootaintsi nothotyiiro ikantakinari Awinkathariti Jesús nonkamantantiro Kamiithari Ñaantsi okantakota inishironkayitai Pawa.

25 Nokinkithatakaakimi iijatzi iirokaiti tsika okantakota ipinkathariwintantai Pawa. Iiromaita papiitairo piñaayitaina.

26 Irootaki nokowantari nonkantimi tii naaka kantakaashityaawoni intzimantaiyaari piyashitaachani,

27 tima nokinkithatakimiro maawoni ikinkishiritakari kitziroini Pawa jantiri, tikaatsi nimanimotimi.

28 Pinkimpoyaayitaiya, ari pinkimitakaayitaiyaari piyotapiintachari tsika jowayitakiri Tasorintsinkantsi. Pinkim-itaiyaari aamaakowintaniri paamaakowintaiyaari kimisantaliriri Awinkathariti, iriitaki ikapathainkawintairi ipinawintayitairi.

[§] 20:16 Kantakotachari jaka “Oyiiipataantsi”, irojatzii ikantaitsitari “Pentecostés”.

29 Niyotzi naaka aririka niyaatai ari impokapaaki pashiniiti, inkimitapaatyaaari katsimari piratsi, inkowapaaki japirotiri kimisantzinkariiti.

30 Ari intzinaayitanatya pikaataiyakini jamatawitaki kimisantzinkariiti, jowajyaantakaakiri ikimisantawitari.

31 Pinkinkishiritiro iirokaiti, mawa osarintsi nosaikimowaitakimi, tii nowajyaantapaintziro nokaminaayitzimi, niraakowaitakimi.

32 Nawintaari Pawa naaka, iyikiiti. Iriitaki aamaakowintimini, iriitaki nishironkatimini tima irootaki ikantayitakairi. Ari inthaamintashiritakaimi, aritaki jiŋaakaayitaimiro okaatzi ikajyaakaayitakiriri maawoni oitishiritaari.

33 Tii noŋiuro naaka nonintakotantiri, kiriiki, oro, ikithaataitari.

34 Piyotaiyini iirokaiti, naakataki antawaiwintaincha naantari kowityiimoyitanari, ari nokimitaakiro nantawaiwintakiniri iijatzi ikaatzi tsipayitakinari.

35 Ari nokinakairo niyotaantakimirori tsika ankan-tiro antawaipirotapiintai, anishironkatantyaariri kowityaaniintawaitatsiri. Ari nokinkishiritakaimiro ikinkithatakotapaintziri Awinkathariti Jesús, ikantaki: 'Kimoshiripiwintaari jinatzi nishironkatantaniri, tii ari inkantajaantaitiri ipashitaitari' ”.

36 Ikanta ithonkanakiro Pablo ikantakiro jiroka, jotzi-irowanaka jamanamanaataakanakari maawoni piyotainchari.

37 maawoni jiragaiyakani, jawithakitawakaayitaka, ari ji-withatawaari Pablo jiyaatai.

38 Owashiri ikantaiyanakani, tima ikimakiri ikantaki iuro piŋagaana. Ari joyaataiyanakirini irojatzi jotitantanaari Pablo.

21

Jiyaatantaari Pablo Jerusalén-ki

1 Ikanta nookanairi iyikiiti, otitaiyanaanani, tampatzika nowanakiro niyaati Cos-ki, okitiiyyitamanai ariitakina Roda-ki, opoŋa nawisanaki irojatzi Pátara-ki.

2 Ari noŋaapaaki antawo pitotsi jatatsiri Fenicia-ki, ari notitaiyanakani.

3 Ikanta namaatakotzi, naminakotanakiro nampatiki othampijyaa jiiitaitziri Chipre, nokinakotanaki nakopiroiniki irojatzi Siria-ki. Tima tzimatsi ajyaagawontsi jookaitanakiri Tiro-ki, ari naatakotaiyapaakani.

4 Noŋaapairi kimisantzinkariiti, ari nosaikimowaitanakiri okaatzi 7 kitiiyiri. Ikantawakiri Pablo: “Iuro piyaatzi

Jerusalén-ki”. Iro ikantantakari, jiyoshiritakaakiziiri Tasorintsinkantsi.

⁵ Okanta awisanaki 7 kitijiyiri, iro nawijiyimatantyaari. Ari joyaatanakina maawoni iyikiiti, itsipayitakawo iinaiti, iijatzi jowaiyaniiti. Iroatzi othapikitapaa nampitsi, ari notzi-irowaiyapaakani impanikiitiki, namanamanaataiyakani.

⁶ Ipoña niwithatawakaayitanaa, otitanaana naakaiti, piyaiyanaani iriroriiti ipankoitiki.

⁷ Ipoña namaatakotanai iroatzi Tolemaida-ki, ari niwith-ayitapaari iyikiiti, apaani kitijiyiri nosaikimowaitanakiri iriroriiti.

⁸ Okanta okitijiyitamanai awisakotanakina, ariitakina Cesarea-ki. Opoña nokinanaki ipankoki Felipe kinkithatakaniri, ari nosaikapaakiri. Jirika Felipe iriitaki kaatatsi pairani 7 jowaitakiri jimitakoyitiri Otyaantapiroriiti.

⁹ Tzimatsi Felipe 4 mainawo irishinto, kamantantaniro inayitatzi.

¹⁰ Aritaki oyyikitaki kitijiyiri nosaikapaaki janta, ari jaritakari apaani kamantantaniri ipoñaakawo Judea-ki, jiita Agabo.

¹¹ Ikanta jiñaapaakina naakaiti jaapaakiri jowathakiro Pablo, joojotakari jakoki iijatzi iitziiki jiñaawaitanaki, ikantzi: “Ari inkantyaari ashitakariri jirika owathakirontsi joojotiri Judá-mirinkaiti janta Jerusalén-ki, jaakaantakiri janta kaari ajyininkata. Irootaki jiyotakaakinari naaka Tasorintsinkantsi”.

¹² Ikanta nokimayawakini, nokantakantawitanakari Pablo: “Iro piyaatzi Jerusalén-ki”. Ari ikantsitawitakari iijatzi Cesarea-jatziiti.

¹³ Iro kantacha ikantanaki irirori: “¿Litama piraantaiyarini, owanaa powashiritakaakina? Aña minthatakina naaka. Aririka onkantya joojoyiitina nonkamawintantyaariri Awinkathariti Jesús Jerusalén-ki, imawaityaata”.

¹⁴ Tii nokitsirinkashitari, nokantanakiri: “Imatyaata ikowiri Awinkathariti”.

¹⁵ Ikanta okaatapaaki jiroka, witsikaiyanaanani, jataiyakinani Jerusalén-ki.

¹⁶ Ari joyaatanakina tsika ikaatzi Cesarea-jatzi iyotaariiti jinatzi. Iriitaki aanakinari ipankoki shirampari Chipre-jatzi iitachari Mnasón, pairanitaki jiyotaaritzi jirika, iriitaki no-mayimotaiyirini.

Joirikaitakiri Pablo tesorintsipankoki

¹⁷ Okanta nariitaiyapaakani Jerusalén-ki, kimoshiri ikan-taiyani iyikiiti jiñaawakina.

¹⁸ Okanta okitijiyitamanai, jaanakina Pablo nariityaari Ja-cobo, ari isaikakiri iijatzi maawoni antaripiroriiti.

19 Jiwithatapaakari Pablo, ikamantapaakiri maawoni oiyita jantakaayitakiriri Pawa janta inampiitiki pashinijatzi atziriiti.

20 Ikanta ikimaiyawakini, ithaamintanakari Pawa. Ipoña ikantaitanakiri Pablo: “Iyikí, imapiro ijyikitaki ajyininkapaini Judá-mirinka kimisantanaaintsiri iijatzi, iinirotzimaita ishintsiwintaitziri kimisantzinkariiti jimonkaayitiro Ikan-takaantani Moisés-ni.

21 Ikimakowintakimi piyotaakiri ajyininka nampitawori pashiniki nampitsi, pinkantayitirimi: ‘Tii okowapirota pinkimisantairo Ikantakaantani Moisés-ni, tii okowapirota pintomishitaanitairi pitomiiti, tii okowapirota iijatzi antayitairo okaatzi amiyitari pairani’.

22 ¿Tsikama ankantyaaka? Iyoyitaki iroñaaka ajyininka, ari-itaimi jaka.

23 Iro kamiithatatsi pantiro jiroka: Tzimatsi akaataiyini jaka, ikaatzi 4 shirampari monkaatironi ikajyaakaantziri.

24 Pintsipatanatyaari jirikaiti, pantiro onkaati kitiwathatakagaimini. Iiroka pinakowintirini inkaati intaayitiri, aririka jamiitaitakiniri iishi. Ari jiyoyiiti thiiyaantsi inatzi okaatzi ikantakoitakimiri iiroka, aña pimatsitataitawo iiroka pimonkaatziro Ikantakaantaitani.

25 Irooma naakaiti, niyotaiyini ikinakaashitakawo ajyininkapaini shintsishintsiwaiwitachari jimonkaatakaantironi Ikantakaantaitani. Tima ikaatzi kaari ajyininkata kimisantayitaatsiri, notyaantakiniri pairani osankinarintsi nokinkishiritaiyakarini jaka, nokantaki: ‘Iiro powayitari wathatsi itagaitziniriri iwawanitashiitari. Iiro powakoyitawo iriraani piratsi. Iiro pimayimpiriwaitzi’. Apamachiini jantayitairo jiroka”.

26 Jaanakiri Pablo 4 shirampari. Okanta okitiijyitamanai itsipayitakari inkitiwathatakaitairi, ityaaki tasorintsipankoki inkamantanti tsika onkaati kitijiyiri onthonkantyaari ikajyaakaantakiri, ikinkithatakotakiro tsikapaiti jamayitantyaariri jashitakaiyaariri Pawa.

27 Monkaatzimatapaaka 7 kitijiyiri, tsikarika ikaatzi Judá-mirinka poñaayitachari Asia-ki, jiñaakiri Pablo tasorintsipankoki. Japatotaki atziri, impokashitiri Pablo joirikiri,

28 ikaimaiyini, ikantzi: “¡Shirampariiti! ¡Israel-mirinkaiti! ¡Pimitakotina! Iriitaki jirika shirampari kinakinayitatsiri tsikarika-paini jiyotaayitziri atziriiti pithokashitariri ajyininkapaini, pithokashitawori Ikantakaantani Moisés-ni, pithokashitawori tasorintsipanko. Iro owatsipirotainchari, ityaakaakiri iroñaaka kaari ajyininkata tasorintsipankoki, ithainkatasorintsiwaitakiro”.

29 Iro ikantantawori jiroka tima jiñaakitziiri Pablo janta Jerusalén-ki itsipatakari Trófimo poñaachari Efeso-ki, jiñaajaantzi ityaakaakitziiri tasorintsipankoki.

30 Apatotapaaka oiyiki atziriiti, shiyapaaka joirikakiri Pablo, jinoshikanakiri jomishitowakiri jikokiroki tasorintsi-pankoki, jashitaitanakiro.

31 Iroowitaincha intsitokirimi, ari ikamantaitakiri ijiwari owayiriiti poñaachari Roma-ki, ikantaitakiri: “Imaaman-itawakaatya janta”.

32 Ikanta jiwari japatotanakiri jowayiriti, ishiyapaaka ipiyotaiyakani atziri. Ikanta jiñagaiyawakirini ipokaki, jowajyaantanakiri ipajawaitziri Pablo.

33 Joirikaitapaakiri Pablo, ikantanakiri jowayiriti: “Poojotantyaari apiti ashirotha”. Ipoña josampitanakiri atziriiti: “¿Litaka jirika, iita jantakiri?”

34 Tzimatsi chiraachiraatanaintsiri, tiimaita oiyawakaa okaatzi ichiraawintaiyarini. Tii jiyotiro jiwari oita awisatsiri. Jotyaaantakiri jowayiriti jaanakiri Pablo jimaapiintaiyini.

35 Ikanta joirinkakaawitari Pablo, iikiro ishintsitatzi atziriiti ikowi impajawaitiri, irootaki inatantatanakariri owayiriiti inkini jotzikaawintiri.

36 Tima maawoni joyaatakowintanakiri, ikaimaiyini: “¡Powamairiwí!”

Ikinkithatakota Pablo

37 Irootaintsi jomontyiitiri imaapiintzi owayiriiti, josampitanakiri Pablo jiwari, ikantziri: “¿Kantatsima nonkinkithawaitakaimi kapichiini?” Ari ikantanaki jiwari: “¡Tsika piyotziroka noñaani!”

38 Tima iiroka Egipto-jatzi poñaakaantakawori chapinkipaiti maamanitaantsi, kinapaintsiri otzishimashiki, jamaki 4000 owayiriiti”.

39 Ikantzi Pablo: “Judá-mirinka ninatzi naaka, nopoñaawo Tarso-ki saikatsiri janta Cilicia-ki. Otzinkami inatzi nonampi, nokowi pishinitina nokinkithawaitakairi nojyininka”.

40 Ishinitakiri. Katziyanaka Pablo pawitsiki, itzinaawakotanaka jimairitantawatyaari ijyininkapaini. Ari jimairitaiyanakini. Kinkithawaitanaki Heber-paantiki iñaaniki iriroriiti, ikantanakiri:

22

1 “Iyikiiti, iwaapatiitarí, pinkimi nonkinkithatakotya”.

2 Ikanta ikimaitawakiri iñaaniki iriroriiti, ari jimairipiro-taiyanakini. Iikiro ikantanakitzi Pablo:

3 “Judá-mirinka ninatzi naaka. Notzimaki Tarso-ki saikatsiri janta Cilicia-ki, iro kantacha jaka Jerusalén-ki nokimotataki,

jiyotaani ninatzi Gamaliel, niyopirotziro Ikantakaantani achariniiti. Nokowapiintawitaka noshiripirotyaari Pawa, pikimitaka iirokaiti iroñaaka.

⁴ Pairani nopatzimawaiwitakari tsipatanariri jiiitaitziri 'Aatsi' nowamaayitaki. Ojyiki nonoshikayitaki shirampari, tsinani, maawoni, nomontyaakaantakiri.

⁵ Jiñaayitakina nantayitakiro jiroka maawoni ijiwari Om-piratasorintsitaari iijatzii Antaripiroriiti. Iriiyitaki payitakinari osankinarintsi ipakaantziri ayyininka Judá-mirinka janta Damasco-ki. Ipoña niyaataki naminaminayitzi jirikaiti, namayitiri jaka Jerusalén-ki jowasankitaitiri”.

Ikinkithatakota Pablo ikimisantantaari
(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ “Okanta naniitzi aatsiki, irootaintsi nariitya Damasco-ki, jiwiaaka tampatzika ooryaatsiri, ari jomapokakinari morikanaintsiri inkitiki, joorintakotapaakina nokatziyaka,

⁷ ari notyaanakiri kipatsiki. Nokimatzi ñaanatanari, ikan-tana: ‘¡Saulo! ¡Saulo! ¿litama pipatzimaminthatantanari?’

⁸ Nosampitanakiri naaka: ¿litaka iiroka Pinkatharí? Ari jakaitanakina: ‘Naakataki Jesús Nazaret-jatzi pipatzimaminthawaitakiri’.

⁹ Ikaatzi tsipatakinari jiñaakiri oorintapainchari, anta-woiti ithaawaiyanakini, tiimaita ikimathataiyironi iriroriiti jiñaanataitakina.

¹⁰ Ipoña nosampitanakiri, nokantziri: ‘Pinkatharí. ¿litama pikowiri nantairi naaka?’ Ari ikantanakina Pinkathari: ‘Pintzinai, piyaati nampitsiki Damasco. Ari inkamantayitimi oitya pantayitiri’.

¹¹ Tima kamampotaaki jowanakina oorintakinari, ikathatashitaana notsipayitakari irojatzii Damasco-ki.

¹² Ari isaikiri janta shirampari jiita Ananías, pinkathatasorintsitaniri jinatzii, jimonkaayitziro Ikantakaantani Moisés-ni. Pinkatha jowiri maawoni Judá-mirinka nampiyitawori Damasco-ki.

¹³ Pokaki Ananías jiñiina. Ikanta jariitapaaka, ikantapaakina: ‘Yiki Saulo, pokiryagai’. Apathakiro nokantanaka nokiryaana, aminawaitanaana.

¹⁴ Iikiro ikantanakityaana Ananías: ‘Iiroka jiyoshiitani Iwawani achariniiti. Jiyoshiitakimi piyotantaiyaawori ikowakaimiri irirori, ari piñaakiri Cristo tampatzikatatsiri, ari pinkimañaanitikiri iijatzii.

¹⁵ Iirokataki kinkithatakotairini maawoni atziriki. Pikinkithatakoyitairo okaatzi piñaakiri, okaatzi pikimakiri.

16 Iroñaakataki, tikaatsi poyaawintanaki. Pinkatziyi, powiinkaaty, pimpairyagairi Awinkathariti pinkowakotairi onkantya impiyakotantaimirori piyaaripironka' ”.

Ikamantantziro Pablo jotyaantaitziri inkinkithatakairi pashinijatzi atziri

17 “Ikanta nopiyapaaka Jerusalén-ki, niyaataki tasorintsi-pankoki namanamanaaty, ari noñaawiyawaitakari.

18 Noñaakiri Awinkathariti, ikantakina: ‘Pishintsitanaki, pishitowi Jerusalén-ki, tima iiro ikimisantaitzimi pinkinkithatakotina jaka’.

19 Ari nokantanakiri naaka: ‘Pinkatharí, jiyotaiyini maawoni niyaatapiintaki japatotapiintaita, nomontyaakaantakiri kimisantaimiri iiroka, owanaa nopajatakaantawaitakiri.

20 Tima jowamaitakiri pairani potzikatani Esteban, kinkithatakotzimiri iiroka, ari nokaatakiri iijatzi naaka janta, naapatziyakari owamaakiriri, naamaakowintakanari iithaaripaini’.

21 Iro kantacha ikantanakina Pawa: ‘Piyaati, tima naakataki otyaantimini intaina isaikayitzi kaari pijyininkata’ ”.

Isaikimotakiri Pablo ijiwariti owayiriiti

22 Ikanta ikimawakiro atziriiti jiroka, japiitanairo ikaimaiyini ikantzi: “Jirika shirampari tii okantzi jañi! jPashiryiiaari!”

23 Iikiro ishintsitatzi ikaimaiyini, jotikakotaiyani iithaariki.*

24 Ikanta jiwari, ikantakiri jowayiriti: “Paanakiri inthomainta jirika, ampajatawakiri onkantya inkamantantairori oita jiñaawaitakiri jowatsimaantakariri ijiyininkapaini”.

25 Aritaki joojoyiitakiri impajawaitantyaariri, ikantakiri Pablo pashini jiwari, ikantziri: “Josankinatakotani Roma-jatzi naaka. ¿Shinitaantsitatsima impajaitina, tii jaminakoitawakinawo oita nokinakaashitakari?”

26 Ikanta ikimawaki jirika, ipiyashitanakari ijiwaripirori, ikantapairi: “Nowinkathariti, ¿Piyotakima iita antakiri? Iritaki jirika, josankinatakotani awinkatharipiroriti saikatsiri Roma-ki”.

27 Ikanta ikimawaki, ipokashitanakiri Pablo, josampita-paakiri: “¿Imapiroma posankinatakota iiroka?” Ari jakanaki Pablo, ikantzi: “Jii”.

* 22:23 Ikantaitzi iijatzi, jookawanitsitaka kipatsi tsika ipiyotaiyakani, tima ikisaiyatyani.

²⁸ Ikantzi jiwari: “Ojyiki nopinakowintaka naaka onkantya nosankinatakotantyaari”. Ikantzi Pablo: “Tiitya naaka, josankinatakoitakina kitziroini owa notzimapaaki”.

²⁹ Ikimawaki ikantaki, apa joojoryaakotanakiri. Ithaawanaki jiwari, joojotakaantakiri osankinatakotachari Roma-ki.

Jaitanairi Pablo japatotapiintaiyani ijiwari Judá-mirinkaiti

³⁰ Okanta okitiiyyitamanai, ikowi jiyopiroti jiwari oita jimaamanitantariri Judá-mirinkaiti jirika Pablo. Japatotakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, ijiwaripirori Judá-mirinkaiti. Jomishitowaitairi Pablo, joosaikakiri japatotaiyani.

23

¹ Jaminapaakiri Pablo jiwaripiroriiti apatotainchari, ikantanakiri: “Iyikiiti, naamaakowinta naaka iiro otzimanta nantzimotiriri Pawa”.

² Ikanta Ananías, Ompiratasorintsipirori, ipajatanakiri ipaantiki Pablo.

³ Iro kantacha Pablo, ikantanakiri: “¡Thiiyinkarí, Pawa pajatimini iiroka! Saikawitakimi jaka piyakawintantina-womi Ikantakaantaitani, ¿Pipiyathatawo iiroka pipajatakina nopaantiki?”*

⁴ Ikanta apatotainchari, ikantanakiri Pablo: “¿Arima pinkantiri pinkawiyiri jompiratasorintsitari Pawa?”

⁵ Ikantzi Pablo: “Iyikiiti, tii niyowita naaka ompiratasorintsi jinatzi, okantzi Osankinarintsipiroriki: ‘Iiro pikawiyiri jiwatakaantatsiri’ ”.

⁶ Jiyotziri Pablo ijiwaripiroriti apatotainchari, Saduceo jinatzi, iriima pashinipaini Fariseo jinatzi, ikantanaki: “Iyikiiti, Fariseo ninatzi naaka, iijatzi nojyininkapaini. Iro jiyakawintaitanari tii nokimisantairo jañaayitai kamayitatsiri”.

⁷ Ikantaki Pablo, ojyiki jiñaanatawakaanaka Fariseo-paini it-sipatakari Saduceo-paini.

⁸ Tima ikantaiyini Saduceo-paini: “Iiro jañaayitai kamayitatsiri, tikaatsi maninkariiti, tikaatsi iijatzi shiritsi”. Iriima Fariseo-paini, ikimisantayitzi irirori imapirotatya jiroka-paini.

⁹ Ari ichiraiyanakini maawoni. Ikanta yotzinkari Fariseo, ikatziyanaka, ikantzi: “Jirika shirampari tikaatsi ikinakaashitani. Kimitaka maninkariiti ñaanashiritakiriri, aamaashityaari shiritsi”.

* **23:3** Kantakotachari jaka thiiyinkarí, iriitaki Ompiratasorintsitaniri, kimitawori okitamaawita jowantaitariri kaminkari. Paminiro Mt. 23.27.

10 Iikiro ishintsitatzi ichiraiyini, ithaawanaki ijiwari owayiriiti jowatsinaawaitanakiri Pablo, ikaimaki jowayiriti jomishitowairi, jaanairi jimaapiintaiyini.

11 Okanta otsiniritanai, joñaagaari iijatzi Awinkathariti, ikantairi: “Pablo, iiro pithaawi, ari pinkinkithatakotakina Roma-ki pikimitaakiro jaka Jerusalén-ki”.

Ikinkishiritaita intsitokaitiri Pablo

12 Okanta okitiiyyitamanai, ikamantawakaaka tsikarika ikaatzi Judá-mirinka, ikantawakaa: “Thami amajyikawintiri Pablo irojatzi antsitokantantyaariri”.

13 Tima janaakiro 40 ikaataiyini shirampariiti kantaintsiri.

14 Ipoña jiyaatashitakiri ijiwari Ompiratasorintsitaari, iijatzi Antaripiroriiti, ikantakiri: “Nokantaiyakini nomajyikawintiri Pablo irojatzi nontsitokantantyaariri.

15 Incha pintsipatawakaiya iirokaiti pikaatzi papatotapi-inta, pinkamitiri ijiwari owayiriiti, pinkantiri: ‘Pamainari Pablo onkitiiyyitamanai naminakotairo ikinakaashitakari’. Impoña naakaiti aamaakowinta nonkantya nowawakiri tikira jariitapaa jaka”.

16 Kimaki itziniri Pablo, jatanaki imaapiintzi owayiriiti inkamantapaakiri.

17 Ikaimaki Pablo apaani owayiri, ikantakiri: “Paanakiri jirika mainari pijiwaritiki, tzimatsi oita inkantiriri”.

18 Ikanta owayiri jaanakiri ijiwaritiki, ikantapaakiri: “Ji-wari, ikowakotakina Pablo namakimiri jirika mainari, tzi-matsi ikowiri inkantimiri”.

19 Ipoña jiwari, jaanakiri mainari jantyaatsikiini, josampitakiri: “¿Oita pinkantinari?”

20 Ikantanaki mainari: “Ikinkishiritaka Judá-mirinkaiti inkowakotimi onkitiiyyitamanai paanairi Pablo japatotapi-inta jiwariiti, jaminakotairo ikinakaashitani.

21 Iiro pikimisantziri, tima manaiyakani 40 shirampariiti. Ikantaiyakini: “Thami amajyikawintiri Pablo irojatzi antsi-tokantantyaariri”. Aritaki witsikaiyakani iroñaaka, joyaawinta tsika pinkanti iiroka”.

22 Jotyaantairi jirika mainari, ikantawairi: “Iiro pikaman-tantziro jiroka”.

Jowawisaitakiri Pablo pinkathariki Félix

23 Ikanta jiwari ikaimaki apiti pashini ijiwari owayiri-iti, ikantakiri: “Papatoti 200 powayiriti, pintsipataakiri 70 owayiriiti tyaakotachani moraki, iijatzi pashini 200 aatsini jowathaaminto. Paanakiri tsiniripaiti Cesarea-ki.

24 Piwitsikiniri mora intyaakaanatyaari Pablo, paamaakowintyaari kamiitha. Paanakiri pinkathariki Félix”.

25 Ari josankinataki jotyaantiniriri pinkathari, okantzi:

26 “Josankinari Claudio Lisias jotyaantziniri pinkathari Félix: Ojyiki niwithatzimi.

27 Jirika shirampari notyaantimiri, joirikakaantani Judá-mirinkaiti jaka, iroowitainchami intsitokirimi. Ikanta niyotaki josankinatakotani ajiwaripiroriti saikatsiri Roma-ki, naanaki nowayiriti, nookakaawintakiri.

28 Nokowaki niyoti iita ikinakaashitakari jirika imaamani-tantaitariri, naanakiri japatotaiyani ijiwaripiroriti,

29 noñaatzi jimaamaniwintashitari Ikantakaantaitani jashitari iriroriiti. Tikaatsi oitya intsitokantyaariri, tii okantzi iijatzi jomontyaawaitaitiri.

30 Nokimaki ikowaiyakini Judá-mirinkaiti intsitokiri, irootaki notyaantantzimiriri iiroka. Nokantakiri jirikaiti maamaniwaitziriri inkamantimiro oita itzimawintantariri jirika”.

31 Jimatakiro owayiriiti. Jaanakiri tsiniripaiti Pablo janta Antípatris-ki.

32 Okanta okitiiyyitamanai, piyiyiiani owayiriiti aniitashitanainchari. Iriima tyaakotanainchari iikiro joyaatanakitziiri Pablo.

33 Ikanta jariitaka Cesarea-ki, ipapaakiri osankinarintsi pinkathari, ikantapaakiri: “Pinkathari, jirika Pablo”.

34 Ari ithonkakiro pinkathari jiñaanatawakiro osankinarintsi, josampitanakiri Pablo, ikantziri: “¿Tsika pipoñaaka?” Ikantzi Pablo: “Nopoñaawo Cilicia-ki”.

35 Ikantanaki: “Ari nonkimakimi paata jariitapaatya maamanitzimiri”. Ipoña ikantakaantaki jaayiitanakiri ipankoki Herodes, ari jaamaakowintaityaari.

24

Ikinkithatakota Pablo janta Félix

1 Okanta awisanaki 5 kitiiyyiri, ariitapaaka Cesarea-ki, Ananías Ompiratasorintsitaniri itsipatakari Antaripiroriiti yakawintantaniri jiita Tértulo. Jawisashitapaakiri pinkathari imaamanitiri Pablo.

2 Ikanta jamaitapaakiri Pablo, ñaawaitanaki Tértulo, ikantanakiri Félix: “Paasoonki pinkathari, noñiuro kamiitha no-saiki, paasoonki piyotantzi ojyiki pantakiniri kamiithatatsiri nojyininka.

3 Okaataki jiroka kamiichaanikiri nowinkatharipiroti Félix, owanaa ipaasoonkitapiintakimi maawoni nojyininka.

4 Iro kantacha iiro osamanitanta, nokowatzi pinkimisantawakina kapichiini nonkantimiri.

⁵ Noñaakiri naaka, jirika shirampari owaaripirotantaniri jinatzi. Ithonka ikinakinayitaki nampitsiki, tii apa jimaamanitakiri nojyininka nokaatzi no-Judá-mirinkatzi, irijatzi jiwatakaanairiri iitashiwaitachari 'Oshiritanaariri Nazaret-jatzi'.

⁶ Ikowaki iijatzi jowaaripirotiromi notasorintsipankoti, irootaki noirikakaantakariri, nokowawitaka naminakotanirimi Ikantakaantaitanari naakaiti.

⁷ Iro kantacha, ipokapaaki jiwari Lisias, shintsiini jaapithatakinari, jowatsinaawaitanakina.

⁸ Ikantanakina: 'Ontzimatyii piyaataiyini pinkathariki jiwitsikimiro kantainchari'. Incha posampitiri iiroka ayotantyaawori tyaaryoorika nomaamanitantakariri'.

⁹ Irojatzii ikantsitakari iijatzi Judá-mirinkaiti ikaatzi pokaintsiri.

¹⁰ Ari itzinaawakotanaka pinkathari jiñaawaitantyaari Pablo. Ikantanaki Pablo: "Ojyiki nokimoshiritaki iirokatakikiiminani nonkinkithatakotya, tima niyotzi iirokatakiki witsikapiintziniriri nojyininkapaini imaamanitawakaa.

¹¹ Kantatsi posampitakowintiro iiroka, owakiraa nari-ita naaka Jerusalén-ki okaatzi 12 kitiiyiri, nokowawita nopinkathatpairimi Pawa.

¹² Tii noñaanatantawaitzi, tii nomaamanitziri atziripaini tasorintsipankoki, ari nokimitaakiro nampitsiki, tikaatsi nomaamaniti japatotapiintaita.

¹³ Jirikaiti kinkithatakotakinari jaka, iiro jiñaitziro imapiro ikantakotanari.

¹⁴ Ari okantaka, notsipataari naaka jiiitaitziri 'Aatsi'. Irootaki ikantakiri iroñaaka jirikaiti yakawintanari nokimisantashiwaitani jinatzi. Ari nokinakairo nopinkathatziri Pawa ikimisantziri pairani nochariniiti. Nokimisantziro Ikantakaantani, iijatzi josankinaripaini Kamantantaniriiti.

¹⁵ Ari nojyari iriroriiti, joyaawintari Pawa jañaakaayitairi kamayitaintsiri, tii apa jañaayitai kamiithashiriri aña jimatsitaiyaawo kaaripiroshiriri.

¹⁶ Irootaki nokowakiri iiro otzimi oitya nantzimotiriri Pawa, iijatzi atziriiti.

¹⁷ Awisaki ojyiki osarintsi nokinawaitaki, nopiyaa nonampiki namai nompashitapaiyaariri nojyininka kowityaawaitatsiri, nokowawitapaa iijatzi nontaapainirimi Pawa.

¹⁸ Irootaki nantziri tasorintsipankoki, aritaki namiitakiro noishi onkantya nonkitiwathatantyaari, tiitya ojyiki nonkaataiyini, tikaatsi nomaamaniwaiti janta. Aripaiti jiñaapaakina tsikarika ikaatzi Judá-mirinka poñainchari Asia-ki.

19 Iriitakimi pokatsi jaka inkinkithatakotina iitarika jiñaakotakinari.

20 Tii ipokaiyini irirori. Jirikatzimaitaka pokaintsiri jaka apatowintakinari, incha inkantimi oitarika jiñaakotakinari nokinakaashitakari.

21 Aamaa iro ikantakotanari nokantakiri chapinkipaiti: ‘Iro jiyakawintaitanari tii nokimisantairo jañaayitai kamayitatsiri’ ”.

22 Tima pinkathari Félix jiyopirotziro jiitaitziri “Aatsiwiri”, irootaki jowajyaantantanariri, ikantanakiri: “Aririka impokaki jiwari Lisias, ari inkamantapaakinawo jiroka”.

23 Ipoña ikantakiri ijiwari owayiriiti: “Paamaakowintinari Pablo, pishinitiniri jariityaari jaapatziyani impantyaariri kowityiimotziriri”.

24 Okanta pashini kitiiyjiri, piyaa Félix, itsipatakawo iina Drusila, Judá-mirinka inatzi iroori. Ikaimakaantapairi Pablo inkimawakiri inkinkithatakairi tsika okantakota jawintaashiritantaariri Jesucristo.

25 Iro kantacha Pablo jitanakawo ikinkithatakanakiri tampatzikashiritaantsi, ñaakoshiritaantsi, jowasankitaantaiti paata. Ari ithaawanakiri Félix, ikantanakiri: “¡Aritapaaki, piyaatai! Ari napiitairo nonkaimakaantaimi paata no-saikashiwaityaarika”.

26 Tima jonyaawintawitatya Félix impinatirimi Pablo, onkantya jomishitowakaantaiyaariri. Irootaki japiitantawitakariri ikaimakaantziri inkinkithawaitakairi.

27 Awisaki okaatzi apiti osarintsi. Ari okaatapaaki ipinkatharitzu Félix. Ikowatzi jaapatziyapiintyaari Judá-mirinkaiti, jomontyaakaanakiri Pablo. Ari ipoyaataariri pashini pinkathari iitachari Porcio Festo.

25

Ikowaki Pablo iriitajaantaki César aminakotirini ikinakaashitani

1 Aritaki jowaitakiri Festo impinkathariwintanti. Iro awisanaki mawa kitiiyjiri jataki Jerusalén-ki ipoñaanakawo Cesarea-ki.

2 Ikanta ijiwari Ompiratasorintsitaari itsipatakari ñaapiroriiti Judá-mirinkaiti, ikinkithatakotakiri Pablo.

3 Ikowaki jotyaantairi Pablo Jerusalén-ki. Ikinkishiritaiyani intsitokakaantiri niyankithaki aatsi.

4 Ari ikantanaki Festo: “Aritaki jomontyaitakiri Pablo janta Cesarea-ki, irootaintsi niyaatai janta.

5 Incha jonyaatanakina pijiariti, tzimatsirika ikinakaashitani jirika shirampari, ari piyakawintiri janta”.

6 Tii osamanipirodzi isaikawaitapaintzi Festo janta Jerusalén-ki, ipiyaa Cesarea-ki. Okanta okitiijyitamanai, isaikapai isaikamintoki ipinkathariwintantzi, ikaimakaan-takiri Pablo.*

7 Ikanta ityaapaaki Pablo, ari ipokaiyapaakini Judá-mirinkaiti poñaayitainchari Jerusalén-ki, ikantakowaitapaakiri oiyiki kaaripirori, okantawita tii jiñaawitawo imapiro-tatyaarika okaatzi ikantakoitziriri.

8 Kinkithatakotanaka Pablo, ikantaki: “Tikaatsi kaaripirori nanti naaka, tii nopiyathatawo Ikantakaan-tani nojyininkapaini, tii nowaaripirodziro tasorintsipanko, tii nokawiyawaitziri iijatzi César ijiwaripirori Roma-jatzi”.

9 Iro kantacha pinkathari Festo ikowi jaapatziyapiintyaari Judá-mirinkaiti, josampitanakiri Pablo: “¿Pikowatziima piyaati Jerusalén-ki, niyakawintimi janta?”

10 Ikantanaki Pablo: “Iro tampatzikatatsi nosaiki jaka pam-inakotina, irokataki jowaki César ijiwaripirori Roma-jatzi. Aritaki piyotaiyakini tikaatsi kaaripirori nantzimotiriri no-nyininkapaini Judá-mirinka.

11 Ontzimatyiimi nokinakaashipirodani, kamiithatatsimi jowamaitina. Irooma tikaatsi nonkinakaashitaya, iiro okantzi potyaantina janta. Nokowatzi iriitajaantaki pinkathari César aminakotinani”.

12 Ipoña Festo ikinkithawaitakaakiri ikaataiyini ipinkatharitz. Ari ikantanakiri: “Pikowirika jaminakotimi César, ari piyaatiri janta”.

Jaitanakiri Pablo pinkathariki Agripa

13 Ipoña pinkathari Agripa itsipatakawo iina Berenice ipokaiyakini Cesarea-ki, jiwithatyaari Festo.†

14 Ikanta isaikawaitapaintzi janta, ikinkithawaitakaakiri Festo ikantakota Pablo, ikantziri: “Tzimatsi jaka shirampari jookanairi pinkathari Félix jomontyaitakiri.

15 Tima niyaataki chapinki Jerusalén-ki, oiyiki ikan-takoitawakiri ijiwari Ompiratasorintsitaariiti itsipatakari Antaripiroriiti, ikowakotakina nontsitokakaantiri.

16 Ari nokantanakiri naaka: ‘Jiroka namitaiyarini naakaiti Roma-jatzi: Ontzimatyii japatotaiyaani maamanitawakaachari, inkinkithatakotantyaariri iyakawintaari. Imapirorika otzimi ikinakaashitani, aritaki onkantaki intsitokaitiri’.

17 Irootaki nimatakiri ipokaiyakini iriroriiti, tii nojyinkaa-paaki, jatakina nosaikamintoki, nokaimakaan-takiri shirampari.

* 25:6 Kantakotachari jaka “tii osamanipirodzi”, irojatz. ikantakoitziri 8 tiirika 10 kitiiyjiri isaikawaitapaintzi. † 25:13 Jirika Agripa, jiiitatziri iijatzi Herodes.

18 Iro kantzimaitacha okaatzi ikantawitapaakari iyakawintakiriri, tii noñiuro onkantapirotya nokinkishiriwitakari.

19 Apa ikinkithatakotakiro ikimisantashitari, ikinkithatakotakiri iijatzi jiitaitziri Jesús jowamaitakiri, iriitaki ikantziri Pablo iiniro jañi.

20 Tiimaita niyotziro tsika nonkantiro jiroka, nosampitakiri Pablo ikowirika jiyaati Jerusalén-ki jaminakoitantaariri janta.

21 Iriima Pablo ikowaki iriitajaantaki aminakotirini César Augusto awinkatharipiroti Roma-ki. Irootaki nokantantakariki jomontyaaitawakiri iroatzi notyaantantatyaariri”.

22 Ipoña Agripa, ikantanakiri Festo: “Nokowi nonkimiri naaka jirika shirampari”. Ari ikantzi Festo: “Ari pinkimajaantakiri onkitiijyitamanai”.

23 Okanta okitiijyitamanai, ityaaki janta Agripa itsipatakawo Berenice owaniinka ikantaka. Itsipatakari ijiwari owayiriiti, jiwariiti saikatsiri janta. Ikantakaantaki Festo jamaitiri Pablo.

24 Ari jiñaawaitanaki Festo, ikantzi: “Pinkathari Agripa, pinkathariiti ikaatzi apatotainchari jaka, jirika shirampari. Owanaa jiyakawintakiri Judá-mirinkaiti janta Jerusalén-ki iijatzi jaka Cesarea-ki. Ichiraapiintaki ikowi jowamairi.

25 Noñimaitakawo naaka tikaatsi ikinakaashitani jirika jowamaitantaariri. Iro kantzimaitacha, iriitajaantaki kowaintsiri jaminakotiri Augusto, irootaki notyaantantaariri janta.

26 Iro kantacha tii noñi naaka oitya nosankinatiririri pinkatharipirori tsika ikantakota jirika, irootaki namanakariri piñiiri iirokaiti, iiroka pinkathari Agripa namakiniri, onkantya pinthonkakiro posampitiri, tzimatsi nosankinatiri.

27 Tima tii okamiithatzimotana notyaanti apaani omontyaari, iirorika otzimi tsika osankinatakotya okaatzi ikinakaashitakari”.

26

Ikinkithatakota Pablo Agripa-ki

1 Ipoña Agripa ikantanakiri Pablo: “Kantatsi piñaawaiti iiroka”. Ari itzinaawakotanaka Pablo, ñaawaitanaki, ikantzi:

2 “Pinkathari Agripa, owanaa nokimoshiritaki nonkinkithawaitakaimi iroñaaka, nokowi nonkinkithatiro okaatzi ikantakotanari Judá-mirinkaiti.

3 Tima piyopirotziri iiroka okaatzi jamitari ajyininkapaini Judá-mirinka. Irootaki nokowantari pinkimisantawakina nonkantimiri”.

Jañaantari Pablo tikira ikimisantanaakiita

⁴ “Jiyotaiyini nojyininkapaini Judá-mirinka tsika nokanta iiniro nomainaritapaaki, nosaikimotantakariri Jerusalén-ki,
⁵ naakatapiintaki Fariseo monkaawaitaniri, tii nopiyathanitawo Ikantakaantaitani. Ikowirika, kantatsi inkinkithatakotina.

⁶ Irootaki nosaikantari iroñaaka jaka, tima nokinkithatakotatziiro ikajyaakaakiniriri Pawa pairani achariniiti, oy-aakoniintaiyakirini aakaiti.

⁷ Pinkathari Agripa, irojatzi noyaakoniintsitakari naaka, irootaki ikantakotakinari iroñaaka ajyininkapaini. Irojatzi jonyaakoniintsitakari maawoni ajyininkaiti ichariniyitaari 12 itomiitini Israel-ni. Irootaki jiñaashintsitapiintakari jantainiri Pawa jiñaantaiaawori.

⁸ ¿litama kaari pikimisantanta iiroka jañaakairi Pawa kamawitainchari?”

Ipatzimawitakari Pablo kimisantzinkariiti

⁹ “Nimawitakawo naaka pairani noñaashintsiwaitaka, nokinkishiriwitaka nantayitimi oiyiki nomaamanitiri ikaatzi pairyaanairiri Jesús Nazaret-jatzi.

¹⁰ Irootaki nantakiri Jerusalén-ki. Ishinitakinawo ijiwari Ompiratasorintsitaari, oiyiki nomontyaakaantakiri oitishiritaari. Ikanta noñiiri jowamaitziri inimotana.

¹¹ Tzimatsi oiyiki nowasankitaaki onkantya jowajyaantantyaawori ikimisantzi. Ari nokantapiintakiri tsika japatotapiintaita. Owanaa nokisaniintakiri jirikaiti, nopatzimawaitakiri, nimatsitakari saikatsiri pashiniki nampitsi”.

Japiitziro Pablo ikinkithatakota ikimisantai

(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

¹² “Iro niyaatantakari nampitsiki Damasco, jotyaantakina ijiwari Ompiratasorintsitaari.

¹³ Iro kantacha niyankithaki aatsi, jiwyaaka tampatzika ooryaatsiri noñaaki oorintanainchari inkitiki, janaanakiri ishikapakiryaani ooryaatsiri, joorintapaakina nokatziyaka naaka, nokaatakiri tsipatakinari.

¹⁴ Tyiiyanakinani maawoni. Nokimatzi jiñaanaitakina noñaaniki Heber-paantiki, ikantana: ‘¡Saulo! ¡Saulo! ¿litama pipatzimatantanari? Iirokatakiki owasankitaacha apanirowni, okimiwaitakawo pimpatzitatyiyiwaawomi thoyimpithowari’.

¹⁵ Ipoña nakanakiri naaka: ‘¿litaka Pinkathari?’ Ari jakanakina Nowinkathariti: ‘Naakatakiki Jesús, pipatzimatakiri.

¹⁶ ¡Pinkatziyi! Iro noñaagantzimiri iroñaaka pantawaitaina. Pinkinkithatairo okaatzi piñaakiri, onkaati piñiiri paata nantakaimiri.

17 Aritaki piñiuro nowawisaakotaimi pijyininkaki, iijatzi janta kaari pijyininkata tsika notyaantimi.

18 Onkimityaawo pokiryaaakairimi. Aritapaaki ikinashiwaitaka otsinirikitzi, aña janiiyitai kitainkariki. Aritapaaki ipinkathatakiri Satanás, aña Pawa pinkathariwintairini. Ari nompityakotainiri iyaaripironka, nontasorintsishiritakairi awintaashiritaanari naaka. Tima irootaki ikajyaagakaitakinari' ”.

Tii ipiyathawaitanaka Pablo joñaagaitakari

19 “Pinkatharí Agripa, tii nopiyathatanaka joñaagaitakinawo inkitiki,

20 aña nitanakawo nokinkithatanakiniri Damascopatzi, Jerusalén-jatzi, maawoni nampiyitawori Judea-ki iijatzi ikaatzi kaari ajyininkata, nokantayitziri: ‘Pimpiyashitairi Pawa, pantairo oñaagantironi powajyaantairo piyaaripironka’.

21 Irootaki kantakaawori, joirikantakinari nojyininkapaini tasorintsipankoki, ikowawitaka intsitokina.

22 Iro kantacha inshironkatakina Pawa iikiro niyaatatzi nokinkithatakotziri iroñaaka. Nokinkithatakiniri maawoni, ñaapiroriiti kaari ñaapirotachani. Okaatzi nokinkithatapiintaki, tii notikapaintziro josankinatakiri Moisés-ni, ipoña Kaman-taniriiti. Tima josankinaitakiro onkaati awisatsini, ikan-taitaki pairani:

23 Ontzimatyii inkami Cristo, aririka inkamawitatya iri itakaantyaawoni jañagai iijatzi. Ari onkantya inkinkithatakoitantyaanariri awisakotaantsi ajyininkapaini, inkinkithatakoitineri iijatzi kaari ajyininkata”.

Ikowi Pablo inkimisantakairi Agripa

24 Ikantakiro Pablo jiroka, ikaimanaki Festo: “¡Pablo, pishinkiwintatya! Okantakaimi paakowintawo piñaanawaitzi”.

25 Ari jakanakiri Pablo: “Pinkatharí Festo. Tii noshinkiwinta, okaatzi nokantakiri imapirotatya.

26 Jiyopirotsi pinkathari Agripa, irootaki nokantantawori jirokapaini. Niyotzi naaka jiyotakotziro maawoni, tii jimanakota.

27 Pinkatharí Agripa, ¿pinkimisantiro josankinari Kaman-taniriiti? Niyotzi naaka pikimisantziro”.

28 Ari jakanakiri Agripa: “¿Piñaamachiitaki pikantakina kapichiini ari pinkimisantakaakina, nonkimitantaiyaariri ‘Cristo-wiriiti?’ ”

²⁹ Ikantzi Pablo: “Okantawitaka kapichiini nokantakimiri, tiirika, oyyiki nokantakimiri, onkamintha iri Pawa kantakaiyaawoni, tii apa iiroka pinkathari, aña iijatzi maawoni pikimiyakini iroñaaka, pinkimitaina nokantaka naaka, okantawitaka iiro joojoitantzimiro ashirotha”.

³⁰ Ipoña ikatziyanaka pinkathari Agripa itsipatakawo Berenice, pinkathari Festo, maawoni ikaatzi saikaintsiri,

³¹ jataiyakini jantyaatsikiini ikinkithatakotziro jiroka. Ika-mantawakaiyakani: “Iromi jomontyaawaitaitzirimi jirika shirampari, tikaatsi inkinakaashitya onkantya jowamaintantyaariri”.

³² Ipoña Agripa ikantanakiri Festo: “Ari ampakagairimi jirika shirampari, iromi ikowakimi irirori jaminakotiri César awinkatharipiririti”.

27

Jotyaantaitakiri Pablo Roma-ki

¹ Ikanta ikowaki jotyaantiri Pablo janta Italia-ki, itsipataakiri pashinipaini omontyaari, ari niyaatsitanakari iijatzi naaka. Iri aanakiri iitachari Julio jiwatziriri jowayiriri pinkathapirori Augusto.

² Ari notitakotanakari Adramitio-jatzi niyaatiro Asia-ki. Notsipatanakari Aristarco Tesalónica-jatzi poñaachari Macedonia-ki.

³ Okanta okitijyitamanai ariitakina Sidón-ki, ari jaapatziyanakari Julio jirika Pablo, ishinitakiri jariitapaintyaari jaapatziyanipaini impantawatyaariri kowityiimotariri.

⁴ Ipoña nawisanakiro Sidón, otonkiyotakina tampiya, tii okantzi namaatakoti, iro nokinakotantanakari othampijyaaki Chipre.

⁵ Naathakiryaaanakiro inkaari irojatzi Cilicia-ki, iijatzi Panfilia-ki. Ariitakina Mira-ki, nampitsi saikatsiri Licia-ki.

⁶ Ari jiñaitapaaki pashini notitantanaiyaari poñaachari Alejandría-ki iyaatiro Italia-ki, ari jotitaiyakinani jiwari.

⁷ Oyyiki kitijyiri namatsinkakota namaatakotzi. Owanaa nopomirintsiwaitaka nariitantakari Gnido-ki. Iikiro otonkiyotakotatyaana tampiya, nomontyaakotaki Salmón-ki, noshinampitanakiro othampijyaa Creta.

⁸ Owanaa opomirintsitaka namaatakotzi, irojatzi nariitantakari nampitsi ikantaitziro “Aachaaki” okaakitapai nampitsi Lasea.

⁹ Awisaki oyyiki kitiiyyiri namaatakotaki, aritaki tyaa-wontsitzimatapai, kowiinkatanaki namaatakoti. Irootaki ikantantakari Pablo:*

¹⁰ “Pinkimisantawakina, kimitaka akowiinkatakotatzi amaatakoti, ari ampiyakiro amaatakomintotsi, iijatzi pajaagawopaini, aritaki ankamagaantaki iijatzi”.

¹¹ Iro kantacha ijiwari owayiriiti tii ikimisantziri Pablo, iri ikimisantaki ashitawori amaatakomintotsi itsipatakari antakotzirori.

¹² Tii okamiithatatzi jowawisairo tyaa-wontsi tsika jaatakowitaka, ikowaiyini jiyaaniinti Fenice-ki saikitachari janta Creta-ki, iiro oñaashirinkantari tampiya kinatsiri kirinka iijatzi katonka. Ari ikowaki jowawisairo tyaa-wontsi.

Itampiyatakotzi inkaariki

¹³ Ikinkishirita ari onkantaki jamaatakoti tima owakiraa itapaakawo otampiyatzi kapichiini. Ari namaatakonaki othapiyaaki Creta.

¹⁴ Iro osamanitaki kapichiini antawotapaaki tampiya, jitziro iriroriiti “Euroclidón”, ookantapaakawo amaatakomintotsi,

¹⁵ onoshikakotanakina. Tii jiñi tsika inkantairo jamaatakominto, ishinitakiro onoshikakotina tampiya.

¹⁶ Owanaa nopomirintsitakawo pitotsi thatainchari amaatakomintotsiki. Nokinakotaki othampijyaaki iitachari Clauda tii otampiyapiroti janta.

¹⁷ Ari notiyitakiro pitotsi amaatakomintotsiki. Tima ithaawantatyaawo jaintakotya iintatzi inkaari juitaitziro “Sirte”, joojotakiro onaminaki amaatakomintotsi iiro okotaanta. Ishinitanakiro onoshikakotina tampiya.

¹⁸ Okanta okitiiyyitamanai, iikiro oshintsitatzi otampiyatzi, ari jitanakawo jowiinkagaantaki jajaagawo.

¹⁹ Okanta pashini kitiiyyiri, jowiinkanakiro iijatzi okaatzi ashitari amaatakomintotsi.

²⁰ Oyyiki kitiiyyiri awisaintsiri tii noñaayitairi ooryaatsiri iijatzi impokiro. Antawoiti notampiyatakotaki tii niyoti aririka nawisakotai.

²¹ Tima awisaki oyyiki kitiiyyiri tii nowaiya, ikantanaki Pablo: “Pinkimisantawakina, okamiithawita pinkimisantinami irojatzi asaikakimi Creta-ki. Iiro añiromi okaatzi owaaripirotakairi.

²² Iro kantzimaitacha iroñaaka, iiro okantzimowaitzimi, tima iiro pikamagaantzi apaani, onkantawitatya ompiya amaatakomintotsi.

* 27:9 Kantakotachari jaka “tyaa-wontsitzimatapai”, irojatzi ikantakoitziri “ikaatapiintakiro itziwintaiyani”.

²³ Inkaanki tsiniripaiti, noñaaki maninkari, jotyaaantani Pawa Ashitanari, nantawaitziniri,

²⁴ ikantakina: ‘Pablo, iiro pithaawi, ontzimatyii pariitya jiñiimi César pinkatharipirori Roma-ki. Inishironkatimi Pawa pawisakotakaantyaariri pikaataki jaka amaatakomintotsiki’.

²⁵ Ari ikantakina. Irootaki pinthaamintantyaari, tima naw-intaashiritakari naaka Pawa, niyotaki aritaki imatatyaka ikamantakinari maninkari.

²⁶ Iro kantacha ontzimatyii ompojakotyaka othampijyaaki”.

²⁷ Okanta tsiniri, aritaki awisaki 14 kitiijyiri, ariitakina inkaariki Adriático onoshikakotakina tampiya. Niyankiiti tsiniri, ari ikaimanaki antakotzirori amaatakomintotsi ikinkishiritaiyani iro nariitaiya kipatsiki.

²⁸ Ari jimonkaatakiro tsika iwiya ochiinkaatzii, jiñaatziro tii ochiinkaapirotzi, ipoña japiitiro iijatzi, jiñaatzi kapichiini ochiinkaatapai.†

²⁹ Ithaawanaki nompojakotyaka, jowiinkaki 4 againtironi amaatakomintotsi opataki, ari jamanaiyanakani onkitiijiyi-tantyaari thaankipiroini.

³⁰ Iro kantacha ikaatzii antakotzirori ikinkishiritakaa ishiyi, jotitantanatyawo pitotsi thayitainchari, jamawinatawo jowiinkayitiro ayiintironi othowaki amaatakomintotsi.

³¹ Iro kantacha Pablo ikamantakiri jiwari, iijatzi jowayir-iti, ikantziri: “Aririka ishiyaki jirikaiti, iiro pawisakotai iirokaiti”.

³² Ari itotakotanakiro owayiriiti pitotsi, joimaatakiro.

³³ Irootaintsi onkitiijiyitzimati, ikantanaki Pablo: “Aritaki awisaki 14 kitiijyiri oyaawinta oitya awisatsini, tii powaiyaka iirokaiti.

³⁴ Okowapirota iroñaaka poya pañaantyaari, tima tikaatsi kamagaantatsini apaani”.‡

³⁵ Aritaki ikantaki Pablo, jaaki tanta, ipaasonkitakiri Pawa. Ipitoryaakiro, owanaka.

³⁶ Ipoña jominthatanaka maawoni, owaiyakani iijatzi.

³⁷ Jiroka nokaataiyini notitaiyani 276 atziri.

³⁸ Aritaki ithonkakiro jowaiyakani, jowiinkayitaki owana-wontsi othomakantyaari tinari.

Otsitsiyaki

† 27:28 Kantakotachari jaka “tii ochiinkaapirotzi”, irojatzi ikantaitziri pairani okaatzii 20 jimonkaatantawo ikonaki, ikantaitziro iroñaaka 36 metro. Kantakotachari iijatzi “kapichiini ochiinkaatapai”, irojatzi ikantaitziri pairani okaatzii 15 jimonkaatantawo ikonaki, ikantaitziro iroñaaka 27 metro. ‡ 27:34 Kantakotachari jaka “tikaatsi kamagaantatsini”, iro ojoyawori ikantaitzi “iiro opiyaka-gaantawaita kishichaaniki”.

³⁹ Okanta okitiiyyitamanai, jirikaiti antakotzirori, okompitzimotakari kipatsi, jiñaapaaki opaayaa. Ari ikowi jaatakotyaami janta.

⁴⁰ Itotakoyitakiro oojotantari ayiintzirori amaatakomintotsi, jookakiro, itzinaakoyitanairo antawoiti manthakintsi, jiwitsikanairo iyomawo inkomatantyaari inkini jaatakoiyani opaayaaki. §

⁴¹ Iro kantacha aintakotapaaka othowaki iintaatzi inkaari, tii okantanai nojyiwatakoti. Tankanaki opataki ookantapaakawo otamaryaani inkaari.

⁴² Ari ikowanaki owayiriiti intsitokanakirimi omontyaari-iti, iiro jamaatanta ishiyayiti.

⁴³ Iro kantacha ijiwari owayiriiti, ikowaki jowawisaakotiri Pablo, tii ishinitziri jowamaitiri, apa ikantanakiri: “Ikaatzi yotzirori jamaatzi, jamaati jiyaati kipatsiki.

⁴⁴ Iriima pashinipaini jontarikayitya inchakotaki inkini jamaati”. Ari okantari nawisakotantaari maawoni.

28

Isaikaki Pablo othampijyaaki iitachari Malta

¹ Ikanta nawisakotai maawoni, ari niyotaki jiroka othampijyaa oita Malta.

² Ari jaawakina kamiitha maawoni nampitawori janta. Tima oparyaatzi inkani, katsinkaiti okantaka, jowaampataki paampari, ari ikaimakina.

³ Ari jiyaatanaki iijatzi Pablo jayi tsitsi, iro ipiyawitapaaka jowapairo itsima, shitowanaki maanki, jatsikakiri jakoki.

⁴ Ikanta jiñaakiri nampitawori janta jowikantapaakari, ikantaiyanakini: “Jirika shirampari owamaantzinkari jinatzi, okantawitaka jawisakowitaka impiinkimi, tiimaita ishinitaitziri jañi”.*

⁵ Iro kantacha Pablo jotikanakiri maanki paampariki. Tikaatsi awijyimotirini.

⁶ Joyaawintaiyani jaawaakairimi irojatzinkamantantyaari. Ikanta osamanitaki jiñaatzi tikaatsi awijyimotirini, ikantaiyini: “Pawa jinatzi jirika shirampari”.

⁷ Tzimatsi janta jiwari nampitawori othampijyaaki iitachari Publio. Otzimimotziri okaakiini jowani. Jaawakina kamiitha maawoni jaanakina. Mawa kitiiyyiri nosaikimowaitakiri.

§ 27:40 Kantakotachari jaka “itzinaakoyitanairo antawoiti manthakintsi”, irootaki ookantari tampiya inkini ishiyakoti otitantawori amaatakomintotsi.

* 28:4 Irootaki ikantakiri, tima jiñaajaantzi atziriiiti iri Pawa otyaantakiniriri maanki, jowasankitairi.

⁸ Ari nokimakotakiri iwaapati Publio ikatsinkaakitatzi, ishiwaiwaita. Ityaashitanakiri Pablo. Ikanta jamanakowintakari, jotirotantakari jako, apathakiro ishintsitanai.

⁹ Jantakiro jiroka, pokayitanaki maawoni mantsiyari nampitawori janta othampijyaaki, joshinchaayitakiri.

¹⁰ Ari ipashitanakari oiyiki tsikarika oiyita. Ikanta notitanaa niyaatantaiyaari, ipayitawaana naayitanairi.

Ariitaka Pablo Roma-ki

¹¹ Ikanta nosaikaki mawa kashiri janta othampijyaaki, ari notitanaari pashiniki amaatakomintotsi, owawisaakirori iijatzzi janta tyaawontsi. Opoñaawo jiroka amaatakomintotsi Alejandría-ki. Jiwitsikaitakiro opataki jojyakaantawo “Tsi-pari” iwawanitashiitari.†

¹² Ari nariitaka janta Siracusa-ki, mawa kitiiyjiri nosaikanaki janta.

¹³ Ipoña nawisanai irojatzzi nariitantakari Regio-ki. Ikanta okitiiyjitananai, okamintha otasonkakotakina tampiya kinatsiri katonkanta, irojatzzi nariitantakari Puteoli-ki pashini kitiiyjiri.

¹⁴ Ari noñaapaaki tsikarika ikaatzzi iyikiiti, ikantawakina nosaikanaki. Iro nosaikantanakari okaatzzi 7 kitiiyjiri. Ari nopoñaanaari irojatzzi nariitantakari Roma-ki.

¹⁵ Ikanta ikimakotakina iyikiiti nampitawori Roma-ki, itonkiyotawakina aatsiki jiiitaitziro “Apio” tsika jiyomparitapiinta. Okanta janta jiiitaitziro “Mawapanko”, ari joyaawintakina pashini. Ikanta Pablo jiñaapaakiri iyikiiti, ipaasonkitanakiri Pawa, thaamintashiri ikantanaka.

¹⁶ Ari nariitapaaka Roma-ki. Ikanta ijiwari owayiriiti jowawisaapaakiniri omontyaariiti pashini jiwari. Iriima Pablo ishinitakiri isaikawaitapaaki tsikarika ikowiro, apaani owayiri aamaakowintariri.

Ikinkithatakaantzi Pablo janta Roma-ki

¹⁷ Ikanta awisanaki mawa kitiiyjiri nariitaka, japatotakiri Pablo ñaapiroriiti Judá-mirinkaiti nampitawori Roma-ki. Ikantakiri: “Iyikiiti, pairanitaki jaakaantakina ayyininkapaini janta Jerusalén-ki, ipoña jowawisaakina ijiwariki Roma-jatziiti. Irootaki jantakiri, okantawitaka tikaatsi nantzimotiriri, tii nomaamanitziro okaatzzi jamitari pairani achariniiti.

¹⁸ Oiyiki josampiwitakina Roma-jatzzi janta, tii jiñaashita nonkinakaashityaari intsitokantinari, ikowawitaka impakaakaanainami.

† 28:11 Jiiitaitziri jaka “Tsi-pari”, iriitaki apiti itomi “Júpiter”, iwawanitashiitari jiiitaitziri Cástor ipoña Pólux.

¹⁹ Iro kantacha ajyininkapaini Judá-mirinka tii ikowi, ontzi-matyii nonkowakotiri iriitaki aminakotinani César, okantawitaka tikaatsi niyakawinti naaka ajyininkapaini.

²⁰ Irootaki napatotantzimiri iroñaaka nonkamantimiro. Nokinkithatakotairi oyaakoniintari maawoni Israel-mirinkaiti, irootaki piñaantanari jaka joojoitantanawo ashirotha”.

²¹ Ari ikantanaki iriroriiti: “Tii noñi naaka josankinatakotina poñaachani Judea-ki. Tikaatsi nonkimakotimiri iijatzi jariita ajyininkapaini jaka.

²² Apa nokimakowintzimi ikinkithatakoitakiri kimisantashiwaitachari. Nokowaki nonkimimi tsika pikantzi iiroka”.

²³ Ikinkishiritaka japatoty pashini kitiiyjiri. Ari japatowintakari oiyiki atziri jimaapiintzi Pablo. Ikinkithatakiniri tsika ikanta Pawa ipinkathariwintantai, joñaagakiri tsika josankinatakoitsitakari Jesús, jitanakawo josankinariki Moisés-ni iroatzi josankinatakiri Kamantaniriiti. Tima jitanakawo okitiiyjítamanai iroatzi jyiitiini.

²⁴ Tzimatsi tsika ikaatzi kimisantawakiriri, iriima pashinipaini tiimachiini.

²⁵ Tiira jaapatziyawaa, apanipaini jiyaayitai. Jiwiyaantawaari Pablo ikantawairi: “Jiroka ikantsitakari pairani pichariniiti, jiñaawaitakairi Tasorintsinkantsi Kamantantaniri Isaías-ni, ikantaki:

²⁶ Piyaati, pinkantiri jirika atziriiti:
Pinkimawitatya, iromaita pikimathatziro.

Paminawitya, iromaita piñagaiyironi.

²⁷ Tima kisoshiri ikantaka jirikaiti.

Ashikimpita jinaki.

Tii jokichaatai iijatzi.

Irootaki kaari jiñaantawo.

Kaari ikimanta,

Kaari ikinkishiritanta,

Tii ikimisantzi, iiro nowawisaakotairi.

²⁸ Piyotaiyini iirokaiti, aritaki jowawisaakotairi Pawa kaari ajyininkata. Aritaki inkimisantai iriroriiti”.

²⁹ Ikantakiro Pablo jiroka ñaantsi, jatanai Judá-mirinkaiti, oiyiki jiñaanatawakaanaka.

³⁰ Ari isaikapairi Pablo okaatzi apiti osarintsi. Jaapiintakiri kamiitha ikaatzi ariiyitariri.

³¹ Ari ikinkithatakiniri ipinkathariwintantai Pawa, ikinkithatakotsitakari iijatzi Awinkathariti Jesucristo jyoitantyaariri. Tikaatsi oñaashirinkawaitirini.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI ROMA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinat zimirori, jompiratani Jesucristo ninatzi, tima iriitaki kaimashiritakinari Notyaantapiroriti, irijatzi owakinari nonkamantantiro Kamiithari Naantsi kinkithatakotziriri Pawa.

² Jiroka Kamiithari Naantsi ikajyaakaakiriri Pawa, iro ikinkithatakotakiri pairani Kamantantaniri Osankinarintsi Tasorintsitatsiri,

³ ikantakota Itomi Awinkathariti Jesucristo, iintsita-paintsiri itzimaki, icharinitawakari David-ni.

⁴ Ikanta jañagai pairani, aripaiti joñagantaka Itomi Pawa jinatzi, otzimimotziri ishintsinka, tasorintsishiriri jinatzi ijatzi.

⁵ Ikamintha Cristo iro jinishironkatantakinari Pawa. Iri owakinari Notyaantapiroritari, nonkamantayitairi pashini-jatzi atziri kaari ajyininkata, inkimisantayitaita iriroriiti.

⁶ Iijatzi iirokaiti Roma-jatzi ari akaatsitaka ikaimashiritai Jesucristo.

⁷ Ikaimashiritaimi pinkitishiritai pikaatzi pinampitawo Roma-ki. Jitakotani Pawa pinayitzi. Onkamintha inishironkawaitaimi Ashitairi Pawa, iijatzi inkimitaimi Awinkathariti Jesucristo, piñaayitiro kamiitha pisaikayiti.

Ikowi Pablo jarityaari Roma-jatzi

⁸ Jiroka nitawatyaari nonkanti: Nopaasoonkitziri Pawa, okantakaantziro jantziri Jesucristo. Nopaasoonkitakowintzimi iirokaiti, tima ithonka ikimakoitakimi tsikarikapaini tsika pikantayitanaa pikimisantayitai.

⁹ Ari nokantapiintanakitya namanakowintzimi. Iri Pawa yotatsi, nantawaishintsitainiri nokinkithatakotanairo Kamiithari Naantsi tsika ikinkithatakota Itomi.

¹⁰ Aririka namañaari, nokowakotziri ishinitainaata niyaati pisaikaiyini iirokaiti, iroorika inkowakaakinari naaka.

¹¹ Tima nokowapirotaki noñaayitimi. Nokowi nonshironkashiriyitimi onkantya paawiyashiriwaitantyaari.

¹² Ari onkantya nonthaamintakaantimiri iiroka, piñaakinarika naaka tsika nokanta nawintaashiritakari Cristo. Ari pinthaamintakaina naaka, noñaakimirika iirokaiti tsika pikanta pawintaashiritari.

¹³ Iyikiiti, nokowi piyoti, iro noshiritapiintaka niyaati pi-saikaiyini noñaantimiri powapiyashiriyitaiya, nokimitaakiri pashinijatziiti atziri. Iro kantacha, oiyiki otzikapiintakinari.

¹⁴ Iro kantacha ontzimatyii niyaatashitiri Grecia-paantiri, kaari Grecia-paantitatsini, yowaitanaatsiri, iijatzi kaari yowaitatsini.

¹⁵ Irootaki, nokowantari nokinkithatakotairo iijatzi Kamiithari Ñaantsi janta pinampitawo iirokaiti Roma-jatziiti.

Itasorinka Pawa owawijaakotantatsiri

¹⁶ Tii nokaaniwintziro naaka nonkinkithatakotiro Kamiithari Ñaantsi. Tima iro oiyakawori iroomi itasorinka Pawa, iro owawijaakoshiritairini maawoni kimisantaatsini. Nokimitaakiro naakaiti no-Judá-mirinkatzi, naakataki itanakawo nokimisananaki, jimpoitapaaki Grecia-paantiriiti.

¹⁷ Tima iro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa tsika ikanta itampatzikashiritakagairi atziriiiti. Ari ikan-takaanta irirori jawintaashiritaityaari. Tima irootaki josank-inaitantakawori, kantatsiri:

Tampatzikashiri jinayitai awintaashiriri, ari jiñiuro jañaantaiyaawo.

Kaaripiroshiriri jinatzi atziriiiti

¹⁸ Iriima atziriiiti kaari tampatzikashiritatsini, thainkata-sorintsitatsiri, ikisaniintapirotakiri Pawa, joñaagantakiro iy-atsimanka janta inkitiki. Tima jirikaiti kaaripiroshiritapi-intatsiri, kimiwaitaka jotzikayitatyiiromi tyaaryoori iiro jiy-otakoitantawo.

¹⁹ Tima jiyotakowitari iriroriiti Pawa. Iri Pawa kantakaa-wori jiyotakowitantakariri.

²⁰ Tima owakiraa jitanakawo Pawa jiwitsikakiro kipatsi, ari jiyotimi atziriiiti tzimatsi Pawa, jiñaayitakiro jiwitsikani. Ari onkantya inkinkishiritantyaarimi otzimimotziri Pawa ishintsinka, kañaaniri jinatzi irirori. Tikaatsi otikañaanitachani, inkantawitaiya: “Tii niyotziro”.

²¹ Aña jiyotakowitari Pawa, tiimaita impinkathatapiintairi, tii ipaasoonkitapiintairi iijatzi. Apa ikinkishiritakotawo kaaripirotsiri, iro kaari ikinkishiritantanaa kamiitha.

²² Ikantaiyawitani: “Yotaniri ninatzi”, aña masontzishiriri jinayitaki.

²³ Iro jowajyaantantawori ipinkathawitari Pawa kañaaniri. Ari jitayitanakawo ipinkathayitziro witsikaantsi joyyakaawo atziri, tsimiri, piratsi, iijatzi ikaatzi kamathayitatsiri kipat-siki.

24 Irootaki ishinitantakariri Pawa jirikaiti ayimaniintiri iyaaripironka. Irootaki jantapiiintantawori onkaati inkaaniwintirimi.

25 Jowajyaantanakiro ikimisantañaanitziri Pawa tyaaryootatsiri, apa ikimisantanakiro thiiyaantsi. Ipinkathatanakiro jiwitsikaitziri, ojoyawaitanakawo iroomi ompirawaityaarinimi. Tiimaita ipinkathatanairi Pawa witsikakirori kitziroini maawoni jiroka, apinkathatapiintziri aakaiti. Ari onkantyaari.

26 Irootaki ishinitantakariri Pawa jirikaiti ayimaniintiri inintashiwaitari. Irootaki jantantawori okaatzi inkaaniwintirimi. Ari itanakawo opaantawakaawaita kiyopayipaini tsinaniiti.

27 Ari ikimitanakari iijatzi kiyopayipaini shirampariiti, ipaantawakaawaitanaka, iro ikowapirotanaki impaantawakaiya ishiramparinkakiini, jantanakiro inkaaniwintirimi. Iriimaitaka owasankitaawaitaincha okantakaantziro ikinakaashiwaitakari.

28 Iro opoñaantari ishinitziri Pawa jirikaiti ayimaniintiri iyaaripironka, iro jantantakawori kaari kamiithatatsini. Tima tii ikinkishiritakotanairi Pawa.

29 Iro jantapiiintanaki kaari tampatzikatatsini, imayimpiriwaitzi, ipaantawakaawaita, ikowapirowaitziri kiriiki, jantayitziro kamaawoyitatsiri, inintakotantawaitzi, itsitokantawaitzi, imaamanitawakaawaita, jamatawitantawaitzi, ikawiyantawaitzi,

30 ikijyimatantawaitzi, ithiiyakotawakaawaita, ikijyimawaitziri Pawa, ikawiyapootantawaitzi, ikantakaapirowaita, iñaapirowaita, jiyotashiwaitawo kaaripirotsiri, ipiyathawaitari ashitariri,

31 imasontzishiriwaitaki, tii imonkaawainitzi, tii inithaantawaitzi, tii inishironkatantzi.

32 Jiyowitaiyawoni jirikaiti okaatzi ikantakaantziri Pawa, ikantaki: "Ikaatzi matakironi jiroka inkamayitai". Iro kantacha, iikiro jantapiiintatziro, jominthatakaari pashinipaini jimayitiro.

2

Tampatzika ikanta Pawa aririka jiyakawintanti

1 Kimitaka pikantashiriwaitzi iiroka, "Ontzimatyii jowasankitaitiri jirikaiti ikaaripirotaki". Iiro pikantawaitziro jiroka. Tima aririka piyakawintiri pashini atziri, iirokatakai iyakawintainchari. ¿Tiima pantapiiintziro iiroka kaaripirori?

² Ayotaiyini tampatzikashiriri jinatzi Pawa aririka jiyakawintanti. Iri owasankitairini ikaatzi antayitakirori jiroka.

³ Iirokaiti patzirinkakiini, pikantapiintaiyini, “Ontzimatyii jowasankitaitiri jirikaiti ikaaripirotaki”, ¿Piñaajaantakima iiro jowasankitaimi iiroka Pawa?

⁴ ¿Pimanintatziirima nishironkapirowaitakimiri, oyaakoni-intzimiri, amatsinkawintzimiri iijatzi? ¿Tiima piyotakotziro iro jamatsinkawintantakimiri jowajyaantakaantimirori piyaaripironka?

⁵ Iiromi powajyaantairo piyaaripironka, ari piñiiromi patsipitaiyaawo iyatsimanka Pawa. Tima paata, aririka joñaagantapaititairo iyatsimanka, jaminakoyitairo maawoni, tampatzika inkantya jowasankitaantayitai.

⁶ Onkimiwaityaawo impinayitairimi apanipaini okaatzi jantakiri.

⁷ Iri Pawa añaakaayitairini ikaatzi kamaitanakawori kamiithari, irootaki jiñaampiyantakawori jowaniinkawo, jiñaampiyakawo ipinkathaitairi, jiñaampiyakawo inkantaitatyaani jañaayitai.

⁸ Iro kantacha, katsimaki inkantaiya Pawa jowasankitaayitairi ikaatzi kamaitapiintanakawori inintashiwaitari, piyathawaitakariri, imanintawaitakiro tyaaryootatsiri.

⁹ Inkimaatsiwaitaiya, jowashiripirowaitaiya maawoni kamaitapiintakawori kaaripirori. Iriira itanatyaaawoni nojyininkapaini Judá-mirinka, impoña jimpoitapaaki Grecia-paantiri.

¹⁰ Iriima kamaitapiintakawori kamiithari, ari jowaniinkataiya, impinkathaitairi, kamiitha isaikayitai. Iriira itanatyaaawoni nojyininkapaini Judá-mirinka, impoña jimpoitapaaki Grecia-paantiri.

¹¹ Tima tikaatsi atziri jimaakitiri Pawa.

¹² maawoni kaari kimakotironi Ikantakaantaitani, om-piyakaashitaiyaari iyaaripironka, tima iiro jaminakoitairi imonkaatakirorika Ikantakaantaitani. Iriima ikaatzi kimakowitakawori, ari jaminakoitairi imonkaatakirorika.

¹³ Tima kaari tampatzikashiritzimotirini Pawa ikaatzi kimakowitakawori Ikantakaantaitani, aña iri tampatzikashiritzimotakiriri Pawa monkaayitakirori.

¹⁴ Jirikaiti kaari nojyininkayita, kaari kimakowityaaawoni Ikantakaantani Moisés-ni, kaari ñaawityaaawoni tsika osankinata, jimonkaaminthawaitashitakawo. Okimiwaitakawo ontzimaatyiiimi pashini ikantakaantaitani jashitaiyaarimi iriroriiti.

¹⁵ Okimiwaitakawo jiroka Ikantakaantaitani osankinashiritantyaarimi, tima jiyotziro oita jantiri. Aririka

jimonkaatairo, kimoshiri inkantya. Iirorika jimonkaayitziro, okimiwaitakawo apaniroinimi jiyakawintawaitaka, tima jiyotakiro ikaaripirowaitaki.

¹⁶ Irootaki jantaitiri paata aririka inkantairi Pawa jirika Jesucristo: “Paminakotairo maawoni jantakiri jimananiki-ini atziriiiti”. Irootaki nokantapiintakiri nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi.

Judá-mirinkaiti ipoña Ikantakaantaitani

¹⁷ Iroñaaka nonkantayitimi iirokaiti Judá-mirinka nojyininkatari. Kimitaka pikantaiyakini iirokaiti: “Aña niyotakotaitziro naaka Ikantakaantaitani. Niyotziri Pawa.

¹⁸ Niyotziro okaatzi ikowiri. Niyotziro tampatzikatatsiri, tima jiyotaakinawo Ikantakaantaitani.

¹⁹ Ari onkantaki niyotairi kaari yotironi, kimitakariri ama-yyookitachari, nonkimitakaantiro nonkitiijyiinkatakotairimi saikatsiri otsinirikitzi.

²⁰ Ari niyotaayitairi masontzishiriri. Kantatsi niyotairi kaari yowaitatsini, kimiwaitariri iinchaaniki. Tima otzimi-motana naaka Ikantakaantaitani. Irootaki matzirori iyotanipirotakaantzi”.

²¹ Aririka okantaka piñaawaitakiri piyotaayitiri pashini, ¿Iy-omachiitakimima iiroka? Tima pikantapiintzi iiroka: “Iiro pikoshitzi”. ¿Tiima pikoshinitzi iiroka?

²² Pikantapiintzi: “Iiro pimayimpirtzi”. ¿Tiima pimayimpirtzi iiroka? Pikantapiintzi: “Iiro pipinkathatziri oyyakaa-wontsi”. ¿Tiima pikoshitanitziro iiroka tasorintsitatsiri?

²³ Pikantakaapirowaitaka iiroka piyotakotziro Ikantakaantaitani. ¿Tiima pipiyathawaitawo iiroka, pithainkakiri Pawa?

²⁴ Tima ari okanta josankinaitakiro, kantatsiri:

Iirokaiti kantakaantakirori, iro ithainkatasorintsitantakari
pashinijatzi atziri ipairyaaminthawaitashitakari
Pawa.

²⁵ Ikaatzi monkaatzirori Ikantakaantaitani, kamiithawitaka itomishitaanita, tima irootaki oyyakaawintacha jashitari Pawa. Iro kantacha tiirika jothotyiro jimonkaatiro maawoni Ikantakaantaitani, aminaashiwaitaka itomishitaanita.

²⁶ Iriima pashinijatzi kaari ayyininkata, kaari totamishitaanitachani, aririka jimonkaaminthatashityaawo Ikantakaantaitani, iriitaki kimipirowaitakariri totamishitaaniri, tima jashipirotaari Pawa.

²⁷ Jirikaiti kaari totamishitaaniri monkaaminthatashita-wori Ikantakaantaitani, iri aminakotaimini iirokaiti paata

tyaaryoorika pimonkaatziro piyotakotziri, pipiyathataka-worika, iri iyakawintimini, jowasankitagaitimi, okantawitaka totamishitaaniri pinawitaka iirokai.

²⁸ Tsika akantayita koñawoini awathaki, tiira iro jiiitaitantairi “Judá-mirinka”. Ari okimitari atominthawaitashitaka awathaki, tiira iro jiiitaitantairi “totamishitaari”.

²⁹ Aña opoñaantari a-Judá-mirinkatzi iro kantakaantziro tsika akantashiriyita. Ari okimitsitari iijatzi añaantakawori atomishitaa, iro kantakaantakirori oshiritakari. Tii iro amonkaatashitantaawori osankinatachari, inthaamintawintantairi ajyininkapaini, aña oshiritakagaari Pawa, ari inthaamintawintai irirori.

3

¹ Kimitaka pikantaki iirokai: “¿Tikaatsima opantaini a-Judá-mirinkatzi? ¿Iitama atomishitaaritantari?”

² Nokantzi naaka: “Ojyiki opantairi aakaiti. Jiroka itanaka-wori, iriira achariniiti aaka itakawori jiñaanatakiri Pawa.

³ Tzimatsi achariniiti kaari oisokirotyaarini Pawa, ¿Irooma ompoñaantyaari Pawa jowajyaantiro joisokiroyitanta?”

⁴ Tii ari onkantya. Okantawitaka ithiiyaniwitaka maawoni atziiriiti, tii ithiiyanita Pawa irirori. Ari okantzi josankinaitakiri, kantatsiri:

Ari pikantatya iiroka, tampatzikañaaniri pinatzi, Irokami jaminakoitaimi, ari panaakotantakimi”.

⁵ Tima antapiintzirowa kaaripironkantsi, oñaagantziro tampatzikashiriri jinatzi Pawa. Kimiwaitaka ari ankan-takimi: “Iro noyaaripiroshirinka oñaagantziro owanaa ikamiithapirotzi Pawa, ¿Iitama jowasankitaawintantinawori okaatzi oñaagantziro ikamiithapirotzi irirori? Kaarira tampatzikashiriri”. (Ari okanta akinkishiriwaitari aakaiti atzirinkakiini.)

⁶ Tii ari onkantzimaitya. Kaarimi tampatzikashiriri Pawa, iirotya jaminakotairimi isaawijatziiti, jowasankitaawaitairi.

⁷ Kimitaka ankantimi iijatzi: “¿Iitama jowasankitaantyaa-nari Pawa nothiiyaka, tima nothiiyapiintaka iro kantakaan-takirori jiñaapinkathaitantariri Pawa tii ithiiyanita irirori?”

⁸ Kimitaka ankantimi iijatzi: “¡Thami ankaaripiroti! tima iro oñaagantironi kamiithari”. (Irojatzii jiyakowintaitakinari naaka nokinkithatakotakiro kimitakawori jiroka, imapiro-tatya.) Iro kantzimaitcha irootaki kamiithatatsi jowasanki-taitiri ikaatzi ñaawaitziro jiroka.

Tikaatsi tampatzikashiriri

⁹ ¿Irooma kantakotacha jaka, a-Judá-mirinkatzi tii opantapirotai aakaiti? ¿Iiroma okantzi anaakoyitairi

pashinijatzi? Iiro okantzi, tima aritaki nokantsitaka maawoni akaataiyakini, kimiwaitakimi ompiyakaashiwaitaimi ayaaripironka, okantawitaka a-Judá-mirinkatzi iijatzi kaari Judá-mirinkatatsini.

¹⁰ Tima aritaki osankinatakotaka, kantatsiri: Tikaatsi tampatzikashiriri, tii itzimaajaitzi apaani.

¹¹ Tii itzimi kimathawaitaniri. Tikaatsi oshiritaiyaarini Pawa jiyotakotairi.

¹² Ithonka ipiyashiritaiyakani, tii opantaari. Tii itzimi iitya mataironi inkamiithashiriri.

Tii itzimaajaitzi apaani.

¹³ Kaaripiroñaaniwaitaki, okimiwaitakawo ithano iroomi omoona ikitaitantariri kaminkari.

Amininitaka ithiia,

Kipiyapaantiwaitaki jojakari ikanta maanki.

¹⁴ Tima ikijyimawaitantapiintaki, ikawiyantayitzi.

¹⁵ Amikiitaka jiyaayitzi jowamaanti, ikowi inkapathainkatakaanti.

¹⁶ Ipampithawookitapiintakiro ikinaitzi japirotantaitzi, ikowi inkimaatsitakaantawaita.

¹⁷ Tii ipampithawookitapiintairo jatachari isaikaitai kamiitha.

¹⁸ Tii ipinkathaakitairi Pawa.

¹⁹ Ayotzimaita jiyakawintairi Pawa maawoni pankinawaitakawori jimonkaatairomi Ikantakaantaitani. Iiro okantai jotikañaanitaiya inkanti: “Tiitya nomaakiwaitziro”.

²⁰ Tima tikaatsi matakironi jimonkaatiro Ikantakaantaitani, ari onkantya inkantantyaariri Pawa: “Tampatzikashiriri ninatzi”. Aña aririka ayotakopirotanairo Ikantakaantaitani, ari ayopirotziri owanaa akaaripirotaki.

Pawa otampatzikashiritairi, aririka awintaashiritanaiyaari

²¹ Iro kanzimaitacha, owakiraa joñaagairo Pawa tsika okanta antampatzikashiritantaiyaari. Tii ojoyawo pairani, apankinawaitashitawo Ikantakaantaitani antampatzikashiritantaiyaawomi. Irootaki josankinatakotakiri Kamantantaniriiti, irojatzi josankinatakotaitakiri Ikantakaantaitaniki.

²² Iriira Pawa otampatzikashiritaini, aririka awintaashiritanaiyaari Jesucristo, ankimisantanairi irirori. Tii anashitaiya tsika ikantayita pashiniiti,

²³ maawoni akaaripiroshiritaki. Irootaki iiro okantanta añaayitairo jowaniinkawo Pawa.

²⁴ Iro kanzimaitacha, Pawa, jotampatzikashiritai, inishironkapirotanta irirori jotyaantairi Cristo Jesús ipinawintai aakaiti.

²⁵ Irootaki jotyaantantakariri Pawa inkapathainkawintai Cristo jowamaitakiri, ari jotsimaryaagari Pawa awintaashiritaiyaaririka Cristo. Iro jimatantakawori Pawa jiroka, jiñaantaityaariri ikantaitani itampatzikashiritzi irirori. Pairani Pawa owanaa ikisashiwitakawo iyaaripironka atziriti, amawi ikantapiintakiro.

²⁶ Irooma iroñaaka, okimiwaitaawo jojyipithatakaomi ayaaripironka, jotampatzikashiritai. Tampatzikashiri ikanta irirori, itampatzikashiritakairi iijatzi awintaashiritanaariri Jesús.

²⁷ ¿Tzimatsima ankantakaapirowintaiyaari? Tikaatsi. ¿Litakama? ¿Irooma kantakaantawori tii itzimi iita monkaataironi Ikantakaantaitani? Kaari, aña iro kantakaantzirori awintaashirinka.

²⁸ Iiro okantzi inkantakaapirowaitya tampatzikashiriri, tima tii ikitsirinkiro jimonkaatairomi Ikantakaantaitani. Apa jimatairo jawintaashiritaari Cristo.

²⁹ ¿Apanima aakaiti a-Judá-mirinkatzi jantzimotairo Pawa? Tii. Ari akaatairi kaari ajyininkayita, jantzimotairo mawoni.

³⁰ Apaani ikanta Pawa. Tsika ikantakaayitai aakaiti jotampatzikashiritai, ari inkimitagairi iijatzi kaari totamishitaaritachani.

³¹ ¿Nomanintatziroma naaka Ikantakaantaitani nokinkithatakotakiro awintaashirinkantsi? ¡Tii ari onkantya! Aña kamiithatsitacha jiroka.

4

Joyyakaawintantzi Abraham

¹ Thami oshiritakotyaari Abraham-ni acharinitanakari. ¿Tsikama ikantaitakirika irirori itampatzikashiritantaari?

² Iroomi ipankinatani Abraham-ni tampatzikashiritakagairinimi, aritaki inkantakaapirowaitatyaami irirori. Iiro ikantakaapirowintaarimi Pawa.

³ Jiroka okantziri Osankinarintsipirori: Jawintaakari Pawa jirika Abraham, irootaki ikimitakaan-taariri itampatzikashiritani.

⁴ Thami ojoyyakaawintawakiro: Aririka jantawaiti atziri, ipinaitziri. Tii inishironkatashitaitari, aña ipinaitatziiri jiri-witaitakiri jantawaitaki.

⁵ Iriima atziri kaari antawaitatsini, jiñiirorika im-pinatashitaityaari, inishironkaitatziiri jirika. Ari ikantsitari atziri thainkatasorintsiwaitatsiri pairani, jawintaashiritaari Pawa, aritaki jotampatzikashiritairi. Ari inishironkatairi jawintaashiritaari, tii ipankinawaitawo jimatantaawori.

6 Iijatzi David-ni ikinkithatakotsitakawo inkimoshiritakagairi Pawa itampatzikashiritani, kaari ñagaironi iñaashintsiwintaiyaawo, ikantaki:

7 Kimoshiri inkantaiya atziri ipiyakoitairi ikaaripirowitaka, Okimiwaitaawo jimanakoitaatyiinirimi iyaaripironka.

8 Kimoshiri inkantaiya atziri, ipiyakopirotainiri Pawa iyaaripironka.

9 Jirikaiti kimoshiritaatsini, ¿Apama aakaiti jiiitaitai “totamishitaari?” Kimitaka tii, ari jojyayitai kaari totamishitaachani. Pinkinkishiritiro akantakiri:

Jawintaanaka Abraham, irootaki ikimitakaantaitaariri tampatzikashiritaniri.

10 ¿Tsikapaitima Pawa ikimitakaantaari Abraham-ni itampatzikashiritani? ¿Aripaitima jimatakiro itomishitaaritaki? jTiira!

11 Iro jimpoitai Abraham-ni itomishitaaritá. Jiroka totamishitaaritaantsi aririka omatatakotanaki iro jiyoitantari jawintaari Pawa. Iriima Abraham-ni jawintaitsitakari kitziroini Pawa, ari jotampatzikashiritaitakiri tikiraamintha itomishitaanita. Ari ikantaka Abraham-ni jitantakawori itampatzikashiritakaitziri. Irootaki ikimitakaantaitakariri iri-itakimi charinityaaririmi maawoni tampatzikashiririiti, tii okowaajaita intomishitaaritai.

12 Imapirowitatya aakaiti jiiitayiiitai “totamishitaari” aakataki icharinipirotani Abraham-ni, akaatziri iijatzi atomishitaaritari. Tiimaita ankimitakotyaari ikanta irirori itomishitaarita, aña awintaashiritanaari Pawa, ikimitaakiro irirori Abraham-ni, jawintaashiritsitakari kitziroini tikiraamintha itomishitaarita.

Iro awintaashirinka añaantaiyaawori ikajyaakaakairi

13 Tima ikajyaakaitsitakanari Pawa jirika Abraham-ni it-sipataakiri charinityaarini, ikajyaakaakiniri kitziroini tikiraamintha osankinata Ikantakaantaitani. Apa jawintaashiritanaka Abraham-ni.

14 Tima inkaati ñaayitaironi ikajyaakaani Pawa, kaarira jirikaiti pankinawaitashitawori Ikantakaantaitani. Arimi onkantyaami, aminaashiwaityaami awintaashiritari Pawa, tii opantawo ikajyaakaakairi.

15 Iitarika pankinawaitawori Ikantakaantaitani, apa jowatsimairi Pawa iiro ikitsirinkiro. Iiromi otzimaki Ikantakaantaitani, iiro otzimimi iijatzi ikinakaashiitani.

16 Iitarika ñaayitaironi ikajyaakaani Pawa, iriitaki awintaashiritaariri inishironkapirotani irirori. Ari jiñaayitairo maawoni ichariniyitaari, tii apa añaayitairo aakaiti Judá-mirinka, jashitakaitakari kitziroini Ikantakaantaitani, aña maawoni awintaashirityaarini Pawa, ojjakotaariri

Abraham-ni. Ari ojoyawo incharinitaimi Abraham-ni maawoni aakaiti.

¹⁷ Irootaki josankinaitantakawori, kantatsiri: Aritaki nojyiñagaimiri chariniyitimini, iiro okantaajaitzi ijyininkamirinkatawakaiya.

Iro jiroka ikajyaakaani Pawa. Irootaki jawintaashiritan-tanakariri Abraham-ni. Imapirotatya jimonkaatairo Pawa jiroka, tima kantatsi jañaakaayitairi kamayitatsiri, irijatzi wit-sikairori kaari tzimawitachani pairani.

¹⁸ Jiroka ikantakiriri Abraham-ni: “Aritaki nojyiñagaimiri charinitimini”. Iro ikimisantantakari Abraham-ni, owanaa opomirintsitzimowitakari inkimisantantyaariri.

¹⁹ Tii jowajyaantapaintziro kapichiini jawintaashiritanaka. Iikiro joshiritakopiintanakityaawo jiroka, ikantzi: “¿Tsikama onkantyaaka jiroka? Aña tzimataiki naaka 100 nosarintsiti. Irootaintsi nonkami. Jiroka noina Sara, tii owaiyantantzi”.

²⁰ Ari okanta ikinkishiriwaitaka, tii ikisoshiriwintziro okaatzi ikajyaakaakiniriri Pawa, tii okantzimoniintawaitari jawintaakari. Iikiro jimapirotanakitziro jawintaashiri-tanakari, ari ikantapiintanaatya ithaamintapiintanakari.

²¹ Jiyotaki Abraham-ni ari jimatakiro Pawa okaatzi ikajyaakaakiniriri.

²² Irootaki ikimitakaantaariri itampatzikashiritani.

²³ Josankinatakaantakiro Pawa tsika okantakota jiroka. Tii josankinaminthatakaantashitawo ampinkathatantyaariri Abraham-ni.

²⁴ Iro josankinatakaantantakawori onkantya ayotantaiyaari inkimitakaantai itampatzikashiritani iijatzi aakaiti, aririka awintaashiritanaiyaari añaakagairiri Awinkathariti Jesucristo ikamawitaka.

²⁵ Tima iri Cristo kamawintairi aakaiti, okantakaantziro akaaripirowaitaki. Irijatzi Cristo añaagaatsi okanta itampatzikashiritakaantairi.

5

Opoñaantari itampatzikashiritakai

¹ Jiroka okantakari. Iro awintaashirinka tampatzikashir-itakairi. Irootaki aripirotantaariri Pawa. Iriitaki Jesucristo matakagaironi jiroka.

² Tima awintaashiritaari Jesucristo, jiyotakaayitairo inishi-ronkatani Pawa anayitai. Kimoshiri akantayitaa añaayitairo paata jowaniinkawo Pawa.

³ Iro kanzimaitacha tii apa ankimoshiriwintziro jiroka, aña ankimoshiriwintsityaawo iijatzi awijyimotainiri. Tima ayotaiyini aririka añaayitiro ankimaatsiwaitya, iro ompoñaantyaari ankamaitanitya.

⁴ Aririka ankamaitapiintanaty, ari aawiyashiritanitai. Aririka aawiyashiritapiintanaki, ari añaayitakiro awintaapirotanaiyaari oyaakoniintani.

⁵ Iiro jaminaakaashitai oyaakoniintani. Tima aritaki añaayitakiro jitakopirotakai Pawa, jotyaantakairi Itasorinka okimiwaitakawo isakopiroitatyiinirimi.

⁶ Okanta ikowapaititaki Pawa, aripaiti ikamawintayitakai Cristo, okantawitaka athainkatasorintsiwitaka, tii aawiyawainitzi.

⁷ Tikaatsi matapiintaironi inkamawintiri pashini atziri. Tzimimaitaka kamawintirini atziri kamiithashiriri.

⁸ Iro kantzimaitacha aakaiti kaaripiroshiriri anawitaka, ikamawintakai Cristo. Owanaa jitakopirotakai Pawa, jotyaantakiri Cristo inkamawintai.

⁹ Jotyaantakiri Cristo inkapathainkawintai onkantya jotampatzikashiritantairi. Ari jimatataikiro jiroka iiniro akaaripiroshiriwaitzi, ¿Kamiithatsima anthaawantawaityaari japiroitai jotampatzikashiritai?

¹⁰ Tima pairani iiniro akisaniintawaitziri Pawa, jotyaantakainiri Itomi inkamawintai, ari okanta aripirotantaariri. Ari okanta iijatzi ayopirotantaari aritaki awijakoshiritai, tima jañaawintai Cristo.

¹¹ Ari ikimoshiritakaapirowaitai Pawa, tima iri Awinkathariti Jesucristo aripirotakagairiri.

Adán ipoña Cristo

¹² Apaanimachiini ikantaka pairani shirampari kantakaantanakirori ikaaripirotaki. Iro owasankitaantsi jiñaaki, ikaamaniyitai. Iro antitanaincha maawoni ikaatzii charinitanaariri, ikaaripirotanaki maawoni isaawijatziiiti, ikaamaniyitanaki.

¹³ Iro awijaintsiri tikiraamintha josankinaitziro Ikantakaantaitani. Tima jirikaiti añaayitaintsiri pairani tikiraamintha josankinaitziro Ikantakaantaitani, inashitaiya jiyakawintaitiriri. Iriima jirikaiti impoiyitaatsiri itzimayitai piyathatakawori Ikantakaantaitani inashitaiya iijatzi jiyakawintaitiri.

¹⁴ Ikamaki Adán, ikamitaka iijatzi charinitanakariri irirori okantawitaka inashitaka iyaaripironka. Iro jatakotanaintsi irojatzii itzimantakari pairani Moisés-ni. Iriira Adán oiyakaawintakariri pashini shirampari pokaintsiri,

¹⁵ iriitakira Jesucristo jirika. Jiroka okanta jiyakaawintaitakiri: Atzirimachiini jinaki Adán, ikaaripirowaitaki, iriitaki kantakaantakawori ikamayitantakari oiyiki atziriiti.

Ari ikimitsitakari Jesucristo, atziri jinaki irirori, ikamawintantaki, iri kantakaantakirori jañaashiritantaari ojjiki pashini atziriiti, ikantakaantakiro Pawa inishironkatantzi.

¹⁶ Iro kantacha Pawa jinashitakawo inishironkatantzi irirori, tii jojjakotari itanakawori ikaaripirowaitzi. Tima iyaaripironka apaani atziri, irootaki kantakaantakirori jowasankitaitantariri ojjiki atziriiti. Irooma inishironka Pawa irootaki kantakaantakirori jotampatzikashiritantariri ojjiki kaaripirowaiwitachari.

¹⁷ Tima ikaaripirotaki pairani Adán, kimiwaitanaka atziritanakityiimi “Kaamanitaantsi” iro ompirawaityaarinimi atziriiti. Irooma inishironkatani Jesucristo, okimiwaitanakawo atziritanakityiimi “Añaamintotsi”, iro ompiratanatyaarinimi tampatzikashiriiti.

¹⁸ Jiroka okaatzi jojjakaawintakoitziri: Apaani shirampari kaaripirotaintsiri, iri kantakaantakirori jowasankitaitantakari ojjiki atziriiti. Iriima pashini kamiithashiriri shirampari, iri kantakaantakirori jawijakoshiritantaiyaari ojjiki atziriiti, jañaashiriyitai.

¹⁹ Apaani atziri piyathari, iri kantakaantakirori ikaaripiroshiritantakari ojjiki atziriiti. Iriima pashini atziri kimisantani, iri kantakaantakirori itampatzikashiritantari ojjiki atziriiti.

²⁰ Iro opoñaantari josankinatakaantaitziro Ikantakaantaitani, jiyotantaiyaari atziriiti kaaripiro jinayitzi. Okantawitaka antawoiti ipiyathawitaka, antawoiti inishironkatairi Pawa.

²¹ Pairani kimiwaitaka atziritatyiimi “Kaaripironkantsi”, iro ompirawaitatyaarinimi atziriiti, irojatzi owamaantakariri. Iro kantacha kimiwaitaka atziritatyiimi “Nishironkataantsi”, iro pinkathariwintantaatsinimi. Tima aritaki inishironkayitai Awinkathariti Jesucristo, itampatzikashiritakaayitai ankantaitatyaani añaayitai.

6

Ikamapithaitakiro kaaripironkantsi

¹ ¿Kamiithatatsima ankanti: Thami ankaaripirowaiti inishironkapirotantairi Pawa?

² ¡Tii ari onkantya! Aña okimiwaitanaawo ankamapithatatyiiromi ayaaripironka. ¿Kantatsima kaminkari inkaaripiroti iyaamaninkakiini?

³ Aamaashitya pipiyakotakiro iirokaiti owiinkaawintakari Cristo Jesús, akimitakowaitaari tsika ikanta jowamaitakiri irirori.

4 Iro oiyakaawintacha ankamayitaimi koñaawoini tsika akantawita pairani. Ikitaitakai. Ipoñaashitaka apiriintaa iijatzzi, akimitakotaari Cristo. Tima jowaniinkawo Pawa owiri-intairiri Cristo, ari okanta ikimitakaantairi aakaiti owaki-raarimi atziri añaaayitaimi.

5 Tima oiyakotaari irirori, kimiwaitaka ankamayitaimi, aritaki iijatzzi ampiriintayitai ikimitaakiro irirori.

6 Kimiwaitaka koñaawoini tsika akantayita pairani, ari intsi-pataitakairimi Cristo impaikakoitaimi. Ari okanta akamapithatantakawori akaaripirowaitaki. Irootaki kaari oiyantaari ompirayitari “Kaaripironkantsi”.

7 Tima apaani kaminkari tikaatsi jantayitai iyaa-maninkakiini, tii ikaaripirotai.

8 Tima ari atsipataari Cristo jowamaayitai, awintaashiri antsipataiyaari jañaashiritai iijatzzi.

9 Tima ayotaiyaini iiro japiitairo Cristo inkamawintantai. Apawojatzzi okanta ikamaki, añagai. Okimiwaitaawo tii ompirawaitaari “Kaamanitaantsi”.

10 Apawojatzzi ikamawintakiri kaaripiroshiririiti. Irooma iroñaaka jañaawintairi Pawa.

11 Ari pinkimitaiyaari iirokaiti, pinkimitakaantaiya pinkamapithatatyiiromi piyaaripironka, iri Cristo Jesús kantakaantakirori pañaawintantaariri Pawa.

12 Irootaki, iiro pishinitanta ompiyakaashiwaitaimi piyaaripironka. Poitsinampairo pikowashitziri.

13 Kimitawaitakimi pinkamakityiimi, piriintaimi iijatzzi, pinkimitakaantiro aritakimi jatakimi Pawaki, pinkantapairimi: “Jiroka nowatha, nantantapiintaawori kamiithatatsiri”. Aritapaaki pikimitakaantawo piwatha iro pinkaaripirowaitantapiintya.

14 Aritapaaki pikimitakaantawo “Kaaripironkantsi” atzir-itatyiimi, irootaki ompirawaitimini. Tii pañiimotairo Ikan-takaantaitani, aña iro pañiimotai nishironkataantsi.

Ompirataari tampatzikashiritaantsi

15 ¿Kamiithatatsima ankantayiti iroñaaka: “Thami ankaaripiroshiriti, iiro añiimotantaawo Ikantakaantaitani, iro añiimotai nishironkataantsi?” ¡Tii ari onkanyaa!

16 ¿Tiima piyotzi aririka jompirataitimi, ontzimatyii pinkimisantapiintiri ompiratzimiri? Pikimitakaantakiro atzir-itatyiimi piyaaripironka, iro ompirawaitimini. Aririka pikantaka kamashiritakimi. Irooma pinkimitakaantanairo iri Pawa pinkimisantapiintai, aritaki pintampatzikashiritai.

17 Pairani pikimitakaantakawo iroomi “Piyaaripironka” ompirawaitakimini. Irooma iroñaaka poisokirotaawo pikimisantanairo jiyotaitakimiri.

18 Tii ompirataimi “Piyaaripironka”, aña “Tampatzikashirinkantsi” ompirataimiri.

19 Nojyakaawintatziimiro tsika okanta ayotakotapiintziro aririka jompiraitai, ari onkantya ankimathatantyaawori okaatzi kompitzimowaitairi aakaiti. Tima pairani pikimitakaantawaitakawo atzirityiimi “Kamaawotatsiri” iro ompirawaitakimini, ari okimitaakimiri iijatzi “Piyathataantsi”, tima ojyiki pipiyathatapiintaka. Irooma iroñaaka ompirataimi “Tampatzikashiritaantsi”, ari onkantya piñaantaiyaawori pinkitishiritai.

20 Iiniro ompiratzimi “Kamaawotatsiri”, pi-saikaminthawaitashitaka, tikaatsi shintsiwintimini pintampatzikashiriti.

21 Iro kantacha piyotai tikaatsi opantawo jiroka. Aña iro kamiithatatsi pinkaaniwintakotairo tsika pikantawita pairani. Piyotai iijatzi iitarika antayitzirori jirokapaini aritaki inkamashiriyitai.

22 Tiira okimitakaantaimi iirokami ompiratani “Piyaaripironka”. Aña iri Pawa ompirataimiri. Irootaki kamiithatzimotaimiri. Tima pimatairo pinkitishiritai, ari pinkantaitaatyiiro pañaanitai.

23 Jiroka “Kaamanitaantsi” iro kimiwaitakawori impinaitirimi antawaitapiintakironi kaaripirotsatsiri, kimitawaitaka iriimi ompiratani. Irooma “Kañaanitaantsi” iro kimiwaitakawori inishironkatani Pawa ipashitaariri ikaatzi tsipashiritaariri Jesucristo, Awinkathariti.

7

Jojyakaawintaitziro aawakaantsi

1 Iyikiiti, iirokaiti noñaanatzii pikaatzi piyotakotziro Ikan-takaanitani. ¿Tiima piyotaiyini aririka inkami atziri, ikamapithatakiro Ikantakaanitani?

2 Ikimiwaitakawo tsinani tzimatsiri oimi. Iinta jañiiimotziro oimi, ontzimatyii ontsipatapiintyaari. Irooma aririka inkamapithatakiro, aripaiti osaikashiwaitaiya.

3 Irooma oñaaki pashini shirampari iinta jañiiimotziro oimi, omayimpirotaki. Irooma inkamakirika, ari osaikashiwaitaari, kantatsi oimintaiya pashini, iiro ikimitakaanitawo mayimpiro.

4 Iyikiiti, okaatzi ojyakaawintachari jaka kimiwaitaka atzirityiimi “Ikantakaanitani”, iro piimintyaarimi pairani. Aritaki pikamapithatakiro jiroka, pitsipataari Cristo jowamaitakiri pairani. Okimiwaitaawo saikashiwaitaimi iroñaaka piimintaari pashini, jañaakaitairi pairani. Iro pantawaitantaanariri iirokaiti Pawa.

5 Tikira añiuro oiyakaawintainchari “Kaamanitaantsi”, owanaa apiyathatakawo Ikantakaantaitani, amatapiintakiro kamaawotatsiri. Irootaki owamaashiritakairi.

6 Okimiwaitaawo iroñaaka akamapithatairo, asaikashiwaitaa. Añagairi owakiraari, iriitaki Tasorintsinkantsi, kantakaawori antawaitantaanariri Pawa. Tii okimitaawo pairani, apankinawaitawo amonkaatiro pajjatori josankinaitakiri.

Kaaripironkantsi saikashiritantatsiri

7 ¿Kamiithatatsima ankanti: “Tii opantawo Ikantakaantaitani?” ¡Tii! Aña irootaki yotakaanawori nokaaripirotpiintzi. Tima jiroka Ikantakaantaitani, kantatsiri:

Iro pinintakotantawaitzi.

Iro kantzimaitacha iromi niyotakotairomi jiroka, iirotya niyotaaajaitzimi tzimataitatsi nokinakaashitakari nonintakowaitantapiintaki.

8 Irooma niyotakotairo jiroka Ikantakaantaitani, tii okantai namawiwainitai, owanaa nonintakowaitantapiintaki. Iromi niyotakotairomi jiroka ikantakaantaitani, iirotyaami okaaripirowaitzimi nantayitzi.

9 Pairani tii niyowita kaaripirori ninatzi aririka nonintakowaitanti nokinkishiritaniki. Nosaikashiwaitapiinta, tikaatsi shintsiwintinani. Irooma niyotakotairo Ikantakaantaitani, ari niyotanaki nokaaripirowaitaki. Niyotanai iijatzi aritaki nonkamashiritai.

10 Irootaki owamaashiritanari jiroka ikantakaantaitani. Aña irootawitaka Ikantakaantaitani, inkañaanitantaityaarimi.

11 Nokimitakaantakiro naaka atzirityiimi “noyaaripironka”, iro amashiwaitakinari niyotakotairo Ikantakaantaitani. Amatawiwaitakina, irojatzii owamaantakinari.

12 Iro kantzimaitachari jiroka Ikantakaantaitani tasorintsi inatzi, tampatzika inatzi, kamiithari.

13 ¿Irooma owamiithanka, kantakaawori nonkamantaiyaari? ¡Tii ari onkantya! Kaari Ikantakaantaitani owamainani, aña noyaaripironka owamainani. Apa iyotakaakinawo noyaaripironka jiroka Ikantakaantaitani.

14 Ayotai iro ashiri okinkithatakotzi Ikantakaantaitani. Okimiwaitaawo impimantaitiromi awatha jompirawaitaityaawo, iroomi “Kaaripironkantsi” kimitaiyaawoni ompiratantani.

15 Iro kaari niyotanta iita nokaaripiroshiritantari. Tii naaka kowaminthawaitashitachani. Owatsimaashiriwaitina.

16 Tii inimowaitaajaitina okaatzi nimatapiintakiri, ari niyotziri kamiithari inatzi Ikantakaantaitani.

¹⁷ Irootaki okimitantakawori tii naaka antashiwaityaawoni, aña “Kaaripironkantsi” inatzi otzirintakinari, iro shintsiwintanari nimatantawori.

¹⁸ Okantawitaka nokowi nantiro kamiithari, tii nimatziro. Okimiwaitakawo irootakimi nowatha kaari kamiithatatsini.

¹⁹ Tii nokitsirinkiro nimatiro kamiithari nokowawitakari. Iro nimatapiintaki kaaripirori kaari nonintziri.

²⁰ Irootaki okimiwaitantakawori atziritatyiimi “Kaaripironkantsi” otzirintakina, irootaki antakaapiintakinawori kaaripirori.

²¹ Iro shintsiwintapiintakinari nonkaaripiroshiriwaiti, okantawitaka naaka kowawitacha nantiro mi kamiithari.

²² Aña noshiriki, nokantashiritzi: “Imapiro Ikantakaantani Pawa”.

²³ Irooma nowathaki koñaawoini, okimiwaitakawo oñaashintsiwaityaawomi noshiri. Okimiwaitakawo iijatzi nowatha omontyaakaantairomi noshiri, ari oshintsiwintawaitiro onkaaripiroshiriwaiti.

²⁴ ¡Ikantamachiitana! ¿Iitama mataironi jomishitowakaan-tairo noshiri omontyaakaantawaitakiro nowatha?

²⁵ Iriitaki Awinkathariti Jesucristo matairori. Nopaasoonkitairi Pawa otyaantakiriri jimatantaawori. Iro noshiri nothotyaantawori nokimisantziro Ikantakaantani Pawa. Irooma koñaawoini nowatha iro nimatantapiiintantari okantakaantani “Kaaripironkantsi”.

8

Joshiritapiiintaitari Tasorintsinkantsi

¹ Aritaki atsipashiritaari Cristo Jesús, iiro añiuro jowasanki-taayiyitai.

² Tima tii añiimotairo Ikantakaantaitani kinkithatakotzirori kaaripironkantsi, kantakaantzirori akamashiritantaari. Aña añiimotairo pashini ikantakaantaitani kinkithatakotzirori añaashiriyitai atsipashiritaari Cristo Jesús.

³ Tikaatsi kitsirinkironi intampatzikashiritantyaawo Ikan-takaantaitani, tima maawoni aakaiti atzirinkakiini otzim-imotai awatha kaari aawiyawaitatsini. Iriima Pawa iri kitsirinkairori itampatzikashiritairi atziriiiti, jotyaantapaiti-takiri Itomipirori jatzirizimotanti, otzimimowitakari iijatzi irirori iwatha okimitawo awatha aaka. Iriitaki jowasanki-taawintaki iyaaripironka atziriiiti.

⁴ Irootaki aawiyantaawori atampatzikashiriyitai, tima iroopiro inatzi ikantakaantaitakiri. Irootaki amatapiintai jimatakaayitairi Tasorintsinkantsi. Iiro antapiiintashitaawo anintashiwaitari aakaiti.

⁵ Ikaatzi oshiriwaitawori jantiro inintashiwaitari, okimiwaitakawo atziritakimi “Nintashiwaitantsi”, iro

ompiratantyaarimi. Iriima oshiritakotaawori inkimisantiri Tasorintsinkantsi, iriitaki ijiwatairi.

⁶ Ikaatzi oshiritakowaitawori jantiro inintashiwaitari, iiro iyyinkaa iñaantyaawori inkamashiriti. Iriima oshiritapiintanakariri Tasorintsinkantsi, kamiitha jañaayitai.

⁷ Ikaatzi oshiriwaitawori jantiro inintashiwaitari, iiro iyyinkaa iñaantyaawori inkisaniintiri Pawa, tii ikimisantairo ikantakaantziri Pawa, iiro ikitsirinkairo inkimisantairi.

⁸ Ikaatzi matakironi jiroka iiro jinimotakairi Pawa.

⁹ Irooma iirokaiti tii pimatairo jiroka, aña poshiritapiintaawo ikowakaimiri Tasorintsinkantsi, tima iri saikashiritantzimiri. Iriima kaari yotairini Itasorinka Cristo, tiimachini jashitaari Cristo.

¹⁰ Okantawitaka pikaamaniwathawitaka, okantakaantziro piyaaripironka, aritaki isaikashiritantaimi Cristo, ari pañaashiritanai, okantakaantairo jotampatzikashiritaimi.

¹¹ Aritaki isaikashiritantaimi Tasorintsinkantsi, irijatzi añaawathatakagaimini iijatzi, ari ikimitaakiri Cristo Jesús, jañaakaawathatairi.

¹² Ari okantari iyikiiti, tii opantawo antapiintashiyityaawo anintashiwaitari.

¹³ Iroorika pantapiintanairi, aritaki pinkamashiritai. Irooma poshiritapiintanaiyaaworika ikowakaimiri Tasorintsinkantsi, ojoyawaitanaawo atziritatyiimi “Pinintashiwaitani”, iro powamaakimi, aritaki pañaashiritai.

¹⁴ Ikaatzi antanairori ikowiri Tasorintsinkantsi, aritaki intomitaiyaari Pawa.

¹⁵ Tima jirika Tasorintsinkantsi jotyaaantakiri Pawa, iiro jookawintaimi iiro papiitantaawo pinkimitaiyaari ompirataariwo ithaawawaitzi. Iriitaki kantakaantironi intomitantairi Pawa. Aripirotaiyaari Pawa, ankantairi: “Paapá, Ashitanarí”.

¹⁶ Iri Tasorintsinkantsi yotakaironi aakaiti itomi Pawa.

¹⁷ Tima itomi Pawa anayitai, ari atsipataari Cristo ashitaawo maawoni jashitari irirori. Tima atsipatakari Cristo akimaatsiwaitaka, ari antsipatai yaari iijatzi tsika otzimapai jowaniinkawo.

¹⁸ Nokinkishirita naaka kapichiini inatzi akimaatsiwaita, tikaatsi oitzimaitya jiroka aririka añaagairo paata jowaniinkawo.

¹⁹ maawoni jiwitsikani Pawa joyaaniintairi japatopaititairi itomiiti Pawa.

²⁰ Jaminaashiwaitaka jiwitsikani, tii jaawiyiro ikowawitari, tima Pawa kantakaawori okantantapaintari. Iro kantacha jirikaiti oyaawintacha

²¹ Jiñaayitairo jowaniinkawo, aririka isaikashiwaitaiya itomitaari Pawa. Ari okaatapaaki akimitakaantawo atziritatyimi “Shitzitaantsi”, iro ompiratantachanimi.

²² Kimiwaitaka maawoni jiwitsikaitakiri jatikawaiyityaani, ikimitakawo tsinani ontzimaaniti.

²³ Iijatzi aakaiti, okantawita añaawitakari Tasorintsinkantsi itsipashiriyitai, kimiwaitaka iiniro atikawaiti akowi awijakoti iiro akimaatsiwaitanta, akowapirotaki tsikapaiti intomitai koñaawoini Pawa.

²⁴ Iro oyaakoniintani kantakaawori awijakoshiritantaiyaari, okantawitaka tikira añaayitziro jiroka. Arimi añaayitakiromi, ¿Iikiroma oyaakoniintatyiiro?

²⁵ Ari okantari oyaakoniintani, ontzimatyii amatsinkashiritya, oyaakotairo kaari añaari.

²⁶ Tima tii aawiyashiritantizi, Tasorintsinkantsi nishironkatairi. Tii ayotzi tsika ankantya amaña. Iro kantacha iri Tasorintsinkantsi amanakowintairi, okimiwaitakawo jatikawintatyiimi.

²⁷ Ikimathaziri Pawa jirika Tasorintsinkantsi jamanakowintai. Tima iriitaki iyotakopirotziriri Pawa iita ikowakairiri oitishiritaari.

Aritaki ankitsirinkairo maawoni

²⁸ Ayotirika oitya awijyimotaini, aritaki inkantakaatyawo Pawa onkamiithatzimoyitai. Tima iro ikaimashiritantairi antiniri ikowakaakairi.

²⁹ Ikaatzi jiyotsitakari Pawa aritaki inkimisantairi, iriitaki inkimitakaantairi itomipirori. Jirika Itomi, iri kimitanakawori itzinkami itomitari, ari jimpoiyyitapaaki pashini oiyiki iyikiiti.

³⁰ Jirikaiti itomitaari Pawa, iriitaki ikaimashiritairi, jotampatzikashiritairi, ari onkantya ifñaantaiyaawori jowaniinkawo.

³¹ ¿Tsikama ankantakotiroka jiroka? Aña jinithaapirowaitakai Pawa, ¿arima intzimai iitya kitsirinkaini?

³² Pawa tii ithañaaniintari itomipirori, aña ishinitakiri intsitokaitiri ikamawintantakairi aakaiti. Aritaki jantzimotakairo Pawa jiroka, ¿iiroma jantzimotai pashini kowityiimotaini?

³³ Aritaki añaayitakiro jotampatzikashiritai, ¿arima intzimakai iitya yakawintaini, jiyoshiitaira Pawa?

³⁴ Iriitaki Jesucristo kamawintairi, ipiriintaa iijatzi, isaikapai jakopiroriki Pawa itsipataari ipinkathariwintantai, iriitaki kantakowintairi aakaiti. Aritaki okanta, ¿arima intzimai iitya owasankitaawaitaini?

³⁵ ¿Iitama mataironi jaapithatairi Cristo, jowajyaantantairi jitakotai? Onkantawitatyawo ompomirintsitzimowitai, iikiro jiyaataty jitakotai. Ari inkimitairori intzimirika

owashironkaawitaini, inkowi imaamaniwaitai,
antajaaniintawaiti, onkowityiimowaitai ankithaatyaari,
ankowiinkatakowaiti, japathakiroryaitai.

³⁶ Ari osankinatakotaka, kantatsiri:

Ari okantaitatyaani jowamaakaanaitina nawintaamachi-
itaimi iiroka.

Ikimitakaanaitakinari piratsi jowamaitziri.*

³⁷ Okantawitaka añaayitiro jirokapaini, aritaki ankit-
sirinkairo maawoni jiroka, tima jitakoyitai Pawa, ari
jimataakaairo ankitsirinkiro.

³⁸ Jiroka nawintaakari naaka: Onkantawitya añaawityaawo
tsika oita: kaamanitaantsi, añaamintotsi, maninkariiti,
pinkathariiti, awijyimotantatsiri iroñaaka iijatzi paata,
tzimatsiri ishintsinka,

³⁹ tsikarika oita jiwitsikaitziri, saikatsiri jinoki, iijatzi
saikatsiri isaawiki. Tikaatsi owajyaantakairini Pawa iiro
añaantaawo jitakotai okantakaanakiro jantzimotakairi
Awinkathariti Jesucristo.

9

Jiyoshiitaitakiri Israel-mirinkaiti

¹ Jiyotzi Cristo tyaaryoori inatzi nonkantimiri. Tima iriitaki
Tasorintsinkantsi pinkathariwintashiritanari, iri yotakaa-
nari tii nothiiyawaita, nonkantimiro jiroka:

² Owanaa nowashiritakotakari nojyininkapaini Judá-
mirinka kaari kimisantatsini, oiyiki okatsitzimoshiritakina.

³ Owanaa nonkowataikimi jawijakoshiritaimi
nojyininkamirinkaiti, nonkowataikimi nonkamawintairi
jawijakotantaiyaari. Ari onkantaajaitakimi iijatzi
jowajyaantainami Cristo, ari niyotakimi iro jawijakoshir-
itantaiyaarimi nojyininkamirinkaiti,

⁴ icharinitari Israel-ni. Tima iriitaki itomiwitakari
Pawa jirikaiti, joñaagawitakari jowaniinkawo, tzimatsi
ikajyaakaawakaakari, josankinawitakanari Ikantakaan-
taitani, jinintaawaiwitaka ithaamintapiintakari, tzimatsi
ikajyaakaakiniriri.

⁵ Iriitaki iyyininkamirinkaititakari achariniiti. Irijatzi
iyyininkamirinkaititakari Cristo, Pawatatsiri anaayitziriri
maawoni, ari inkantaitatyaani inthaamintaityaari. Ari okan-
tari.

⁶ Okantawitaka jirikaiti tii ikimisantantzi, ¿kamiithat-
sima ankanti: “Iiro imonkaata ikajyaakaanakiri Pawa?”
¡Tii! Tima inkaati impaitaitiri iroñaaka “Israel-mirinkaiti”,
pashinijatzi jinaty, kaari icharinipirori Israel-ni.

* 8:36 Ikantakoitziri jaka “piratsi”, iri kantakotacha “oijya”.

⁷ Ari okimitaawo awijyimotakiriri Abraham-ni. Tii ikim-itakaantaitziri ijyininkamirinka apititatsiri jowaiyani, aña apaani. Iriitaki ikinkithatakoitziri jaka, ikantaitaki:

Iri Isaac jowaiyanipirori.

⁸ Ari ikimitsitakari Pawa tii ikimitakaantairi iriimi itomipirori maawoni jowaiyantakaantakiri Abraham-ni, apa itomitakari ikajyaakaakiniriri incharinimirinkatyaari.

⁹ Jiroka ikajyaakaakiniriri, ikantakiri:

Paata pashini osarintsi onkimipaititaiyaawo iroñaaka, ari napiitiro nariitaimi, intzimaki otomi Sara.

¹⁰ Ari okimitakari awijyimotakirori Rebeca, itsipaani-takaakawori acharinini Isaac.

¹¹ Tikira intzimiita jirikaiti, tikira jantayitzi kamiithari iijatzi kaaripirori, aritaki tzimaki ikowakiri Pawa oitya jantiri. Ari imonkaatari jantayitiri. Tii iri kowashiwaityaawoni jantiro, aña Pawa kantakaawori jantantawori oitarika, ikaimashiritairi.

¹² Jiroka ikantaitakirori Rebeca:

Iri iyaapitsi ompiratyaarinini jantariti.

¹³ Jiroka josankinaitakiri iijatzi:

Nitakotakari naaka Jacob, iriima Esaú nokisaniintakiri.

¹⁴ ¿Irooma ankantantyaari: “Tii itampatzikashiritzi Pawa, apaani jitakotaka, iriima pashini ikisaniintakiri? ¿Tii ari onkantya!”

¹⁵ Tima Pawa ikantakiri Moisés-ni:

Iitarika nokowiri nonishironkatiri, aritaki nonishironkatatyaari.

Iitarika nokowiri nitakotyaari, aritaki nitakotatyaari.

¹⁶ Ñaakiro, kaari atziri kowashiwaityaawoni jantayitiro iitarika, aña iri Pawa kantakaawori jantaitantawori iitarika inishironkatairi irirori.

¹⁷ Ari ikantaitakiri iijatzi Faraón, jiroka josankinatakotakiriri, ikantakiri:

Irootajaantaki nopinkatharitakaantakimiri jiñaantaityaawori noshintsinka natsipitakaimiri iiroka. Irootaki inkinkithatakoitantinari maawoni kipatsiki impairyaitaina.

¹⁸ Ari ikantari Pawa, inishironkatziri ikowiri irirori. Irijatzi kantakaawori ikisoshiritantari ikowiri irirori.

¹⁹ Kimitaka ari pinkantakina: ¿litama jowasankitaantariri Pawa ikaaripirotaakayitzi, iiroka okantaajaitzi jowashiñagairo ikowakiri Pawa jantiri?

²⁰ Iro kantacha, nonkanti naaka: Tikaatsi piyomachiiti iiroka patzirinkakiini pinkantantyaari. Tii pipinkathatziri

Pawa. Incha poshiritakotyaari witsikayitzirori kowitzi. ¿Kantatsima oñaanatiri iyowiti, onkantiri: Tii opantaajaitana piwitsikakina?

²¹ ¿Iiroma jiwitsiki apaani owaniinkatachani, jiwitsikaki pashini kaari opantapirotawo? Aña kantatsi, tima iriitaki ashitawori iyowiti.

²² Ari ikimitsitari iijatzi Pawa, jiwitsikayitakiri ojoyawitakawori kowitzi. Tzimatsi jiwitsikakiri jiñaayitairo jatsipitaiyaawo iyatsimanka, jatsipitaiyaawo ishintsinka japirotantaiyaari. Iro kantzimaitacha Pawa, amawi ikantawintapaintakari jirikaiti.

²³ Opoñaantari jiwitsikiri Pawa kaari opantari, ikowatzi imonkatziyantaiyaariri pashini jiwitsikani ikowiri inshironkatairi, jiyoshiitakiri pairani jiñaayitairo jowaniinkawo.

²⁴ Aakayitaki jiyoshiiyitairi ikaimashiriyitai. Tii apa aakaiti a-Judá-mirinkatzi, ari akaayitairi pashinijatzi kaari ajyininkata.

²⁵ Iro jiñaawaitakaakiriri Pawa pairani Oseas-ni, ikantaki: Jirika atziri kaari nojyininkawita, nonkimitakaantairi, “Nojyininka”.

Ikaatzii kaari nitakowita pairani, nonkimitakaantairi, “Nitakotani”.

²⁶ Irooma janta tsika ikantaiwitaka, “Tii pijyininkatyaana iirokaiti”,

Ari inkantayitai, “Itomiiti pinatzi Pawa, Kañaaniri”.

²⁷ Jiroka ikantsitakari Isaías-ni ikinkithatakotziri incharininyaari Israel-ni:

Onkantawitya ojoyiki incharininyaari, inkimiwaitaiyaawo oyyikitzi impaniki jiñaathapiyaaki,

Kapichiini awijakotaatsini.

²⁸ Tima jomapokairi Pinkathari maawoni kipatsijatziiti, tampatzika inkantya jowasankitaakaantairi.

²⁹ Ikantaki iijatzi Isaías-ni:

Iiromi ityaaryootakimi achariniiti, ikimpoyaawintakiri Pinkathari Shintsipirori,

Ari añaayitairiomi jiñaakiri pairani Sodoma-jatzi, iijatzi Gomorra-jatzi.

Jotampatzikashiritairi jawintaamachiitantaita

³⁰ ¿Irooma ankantantyaari: “Iro jotampatzikashiritantaitariri kaari ajyininkata jawintaamatsita irirori?”

³¹ Irooma aakaiti icharinipiroitari Israel-ni, tii akitsirinkiro añaayitiro, okantawitaka apankinawaitawo Ikantakaantaitani”.

³² ¿Iitama kaari ikitsirinkantawo? Iro kaari ikitsirinkantawo tima joshiritakowaitatyaawo ipankinatashitari irirori. Tii joshiritakotaawo ikowakairiri Pawa

jawintaashiritari. Okimiwaitakawo jantziwatakityiyaa-womi mapi.

³³ Ari ojoyawaitakawo okaatzi josankinaitsitakari, kantat-siri:

Nowakiro mapi ikowapiroitani janta otzishiki Sion.

Owaryaantzi jiroka mapi aririka jantziwaityaawo.

Inkaati awintaashiritaiyaarini kimitakawori mapi, iiro jami-naashiwaitaa paata.

10

¹ Iyikiiti, nokowi naaka jawijakoshiritai nojyininkapaini Israel-mirinka. Irootaki namanantariri Pawa.

² Niyotzi naaka ithaamintashiwaitari Pawa jirikaiti, jantshiwaitawo tii ikimathatzimaitawo.

³ Tii jiyotaiyini ikowatzi Pawa jotampatzikashiritairi, tii ikimisantzi ikowashitawo intampatzikashiritantyaawo ipankinawaitari apaniroini.

⁴ Iri Cristo othotyaakirori okantakota Ikantakaantaitani, iri tampatzikashiritakairi awintaashiritanaariri.

⁵ Jiroka okaatzi josankinawitakari Moisés-ni okantakota Ikantakaantaitani intampatzikashiritaitantyaarimi, ikantaki:

Inkaati monkaataironi, iriitaki añashiritaatsini.

⁶ Tii imonkatziyawo okantakota awintaashirinkantsi otampatzikashiritantatsiri. Tii okowapirota jimonkaataitiro tsikarika oitya. ¿Kantatsima monkaawaitzirori Ikantakaantaitani jiyaati inkitiki ishintsiwintairi Cristo jowawijaakoshiritanti?

⁷ ¿Kantatsima jiyaati iijatzi sarinkawiniki jowiriintairi Cristo ikamawitapainta?

⁸ Aña jiroka ikantaitaki:

Aritaki piyoshiritairo ñaantsi, aritaki piyothatairo iijatzi.

Okaatzi kantakotachari jaka “ñaantsi”, irootaki nokinkithatakaapiintakimiri awintaashiritaari Cristo. Jiroka okanta:

⁹ Aririka piñaanitaiyaawo pinkanti, “Nowinkathariti jinatzi Jesús”, aririka pawintaashiritanaiyaari Pawa iri owiriintairi ikamawitaka, aritaki pawijakoshiritai.

¹⁰ Aritaki pawintaashiritaari irootaki jotampatzikashiritantaimiri. Aritaki añaanitaawo jiroka, irootaki jowawijaakoshiritantairi.

¹¹ Tima ari okantzi Osankinarintsipirori:

Inkaati awintaashiritaiyaarini, iiro jaminaashiwaitaa.

¹² Onkantawitya aakarika Judá-mirinka, aakarika Grecia-paantiri, iriitaki Cristo Awinkatharita maawoni. Iitarika amanaiyaarini aritaki inshironkatairi.

¹³ Tima jiroka ikantaitaki:

Iitarika amanaiyaarini Pinkathari, impairyaaagairi, aritaki jawijakotai.

¹⁴ ¿Kantatsima jamanaitiri Pawa tii jawintaashiritaitari? ¿Kantatsima jawintaashiritaitaari Pawa, tii ikimakoitziri? ¿Kantatsima inkimakotaitiri tii ikinkithatakoitziri?

¹⁵ ¿Kantatsima inkinkithatakoitiri, tii itzimi otyaantantatsini? Iroowa josankinaitantakawori, kantatsiri: ¡Owanaa inkamiithakiitataiki amironi kamiithari ñaantsi isaikantaitari kamiitha!

¹⁶ Iro kantzimaitacha, tii maawoni inkimisantaitiro Kamiithari Ñaantsi. Irootaki ikantantakari Isaías-ni:

Pinkathari, kimitaka tii ikimisantaitziro nokinkithatziri.

¹⁷ Okowatya jitaityaawo inkimaitawakiro iñaani Pawa jawintaashiritaitantyaariri.

¹⁸ Nokantzi naaka, “¿Aritakima ikimaitakiro?” Aritaki, jiroka josankinaitakiri kantatsiri:

Ikinkithatakoyiitakiro nampitsiitiki,

Ikimaitakiro tsikarika isaikayitai jaka kipatsikika.

¹⁹ Napiitiro nonkanti, “Jirikaiti icharinitakari Israel-ni, ¿Ikimathapirotakiro?” Iriitaki Moisés-ni oñaagantakirori josankinariki, ikantaki:

Ari nonkantakaiyaawo pisamaniintaiyaari pashinijatzi atziriiti kaari jyininkatawakaachani.

Owanaa pinkisashiritiri ikaatzi piitziri “masontzishiririiti”.

²⁰ Irojatzi ikantakiri Isaías-ni irirori:

Jiñaayitaana kaari kowakowatinani.

Noñaagayitaari kaari aminaminatinani.

²¹ Iro kantacha jiroka ikinkithatakotakiri Isaías-ni ikantakota Israel-mirinkaiti, ikantaki:

Nakotashitapiintawitakari, iro kantzimaitacha tii ikimisantaiyinani, piyatha ikantaiyakani.

11

Tzimayitatsi Israel-mirinka kitsirinkakirori

¹ ¿Nokantatziima imanintziri Pawa jirika Israel-jatzi jashitari? ¡Tii ari nonkanti! Tima naakatsitaka kaatziriri Israel-mirinkaiti, icharini Abraham-ni ninatzi, icharini ninatzi iijatzi Benjamín-ni.

² Tima tii imanintana Pawa, iriitaki yoshiitakinari. Pinkinkishiritiro Osankinarintsipirori, tsika ikinkithatakota Elías-ni jamanakowintari iyyininkapaini, ikantaki:

³ Pinkathari, jowamaitakiri Kamantaniriiti,

Ipookaitakiro taapirimintotsi.

Naaka yotapainchari, ikowaitatzi iijatzi jowamagaitina naaka.

⁴ Jiroka ikantzi Pawa jakanakiri:

Tii iiroka yotapainchani. Aña nokimpoyaaawintaki pashini
ikaatzi 7,000 shirampariiti kaari otzirowachani im-
pinkathatairi Baal.

⁵ Ari okantakari iijatzi, tzimatsi kapichiini nojyininka jiyoshi-
itakiri Pawa inishironkatairi.

⁶ Kaarimachiini ipankinatani jinishironkatantaariri
Pawa, aña jinishironkatashitaari. Ari okantakotari
nishironkataantsi.

⁷ Ari okanta, tii ikitsirinkiro maawoni Israel-mirinkaiti
ikowawitaiyarini. Iro kantacha tzimayitatsi kiyopayipaini
kitsirinkakirori, ari ikimiyitakari jiyoshiitakiri Pawa. Iriima
pashiniiti ikisoshiritakaayitairi Pawa.

⁸ Irootaki josankinaitantakawori jiroka, kantatsiri:
Iri Pawa kantakaawori ijampashiritantaitari.

Tzimawitacha irooki tiimaita iñaantzi.
Tzimawitacha ikimpita tiimaita ikimayitzi.

Irojatzii ikantzimaitawo iroñaaka.

⁹ Jiroka josankinatakotakiri iijatzi David-ni, ikantaki:

¡Onkamintha jaitairi tsika joriyiitakiri!

¡Onkamintha jantziwatataitya!

¡Onkamintha jowasankitaitiri!

¹⁰ ¡Onkamintha iiro jokichaakitzi!

¡Onkamintha intsiyamitsitakairi!

Jawijakoshiritai pashinijatzi atziri

¹¹ Tima ikantai: “Onkamintha jantziwatataitya
nojyininkapaini”. ¿Irooma oiyakaawintachari japiroitairi?
¡Kaari! Iro oiyakaawintacha ikinakaashitapaintari,
jowawijaakominthatairi Pawa pashinijatzi atziri, iro
jimatantakawori Pawa jiroka onkantya iñaantyaariri
nojyininkapaini jirikaiti, iro inkowantapirotaiyaari irirori
jawijakoyitai.

¹² Tima ikinashiwaiwitaka okantakaantakiro
inshironkaitantyaariri pashinijatzi atziri nampitawori
maawoni kipatsiki. Iro kamiithapirotatsiri aririka japiitairo
inshironkaitairi paata nojyininkapaini.

¹³ Iroñaaka nonkantimi iirokaiti kaari nojyininkayita.
Naakataki jowaitaki Notyaantapiroriti nonkinkithatakaay-
itaimi kaari nojyininkata pashinijatzi pini. Shiritha
nonkantawintyaawo nantawairi.

¹⁴ Iro nokowapirotairi ikowashiryaakotakinawo no-
jyininkapaini okaatzi nimatziri, ari jawijakoshiritantaiyaari
kiyopayipaini irirori.

¹⁵ Tima imanintakiri iriroriiti Pawa, iro opoñaantari raap-
atziyaiyaari Pawa maawoni isaawijatzi. Irooma paata raap-
atziyaiyaari Pawa nojyininkapaini, onkimiwaityaawo im-
piriintaatyiiimi ikamawitaka.

16 Incha nojyakaawintawakimiro: Tima tsika okanta oji naarijyintsi, ari okantsitari iijatzi ojyipatha. Jiroka oiyakaawintachari: Tima iriyyiwitaka itayitakawori nochariniiti itasorintsishiritaki, ari inkimitaiyaari paata inkaati incharinitaiyaari. Inkimitaiyaawo iijatzi okanta inchararitha, ari okantsitari iijatzi otiwa.

17 Jiroka oiyakaawintari inchararitha, iriyyitaki nochariniiti itayitakawori pairani. Oiyakaawintachari otiwa, iriitaki nojyininkapaini Judá-mirinka tziyayitaatsiri iroñaaka. Kimiwaitaka inchikaitakiromi jiroka otiwa, oiyookatiwatantyaari pashini otiwa jontsirikaitakiri, kamiitha onkantya oiyooki okantakaawo oparitha. Ikaatzi oiyakaawintziri otiwa jontarikaitakiri, iriitaki atziriiti kaari nojyininkata.*

18 Irootaki iiro okantanta pasagaawintawaitya. Pinkinkishiritiro, iirokatakiri otiwa inchato, irootaki añaaayitzi oparitha.

19 Kimitaka ari pakakimi iirokaiti, pinkantaiyini: “Aña ichikaitakiri otiwa noiyookatiwatantaari naaka”.

20 Ari okantawitari, iro kantzimaitachari pinkinkishiritiro kimiwaitaka iriimi nojyininkapaini Judá-mirinka inchikatiwaitakimi okantakaantziro tii ikimisantzi. Irooma iirokaiti kaari nojyininkata, iirokatakiri poyaatapaakariri okantakaantziro pawintaashiritaa. Tii okantzi piñaapirowaitashitya, aña pimpinkathatiri Pawa.

21 Tima Pawa iri chikakirori itakawori otiwa, paamaakowintya jimataimikari iijatzi iirokaiti.

22 Ari piñiuro katsima jinatzi Pawa, iro kantacha nishironkataniri jinatzi iijatzi. Ikaatzi antziwashiritainchari iñaayitakiri owanaa ikatsimatzi Pawa. Irooma iirokaiti, ari piñaapiintairo inishironkayitimi iikirorika poisokirotyaari Pawa. Irooma iirorika poisokiroitari, ari inkimitakaantakimi otiwa ichikaitakiri.

23 Ikaatzi ichikatiwaitakiri pairani, aritaki jontsirikaitairi iijatzi, aririka jowajyaantairo ithainkawaitziri Pawa. Tima Pawa kantatsi jimatiro.

24 Iirokaiti kimitakawori otiwa pankirintsiniro jontarikaitakiri pankirintsipiroriki. Owanaa onkamiithapiroti iroorika jontsirikaitai otiwapirori oponkitzipiroriki iroori.

Impiyashiritakaitairi Israel-mirinkaiti

25 Iyikiiti, nokowi piyotiro kaari ikimathaitzi pairani onkaati jantiri Pawa. Iiro poshiriwaitashita aritaki piyotakiri maawoni. Añaayitakiri jirikaiti nojyininka Israel-mirinkaiti, tziatsi kisoshiritakaakiriri. Iro kantacha, in-

* 11:17 Kinkithatakotachari jaka pankirintsi ashitawori oparitha, ashitawori otiwa, irootaki ikantaitsitari “Olivo”.

apaintatzi jiroka irojatzi imonkaatantatyaari inkaati awi-jakoshiritaatsini kaari nojyininkata.

²⁶ Impoña, jawijakoshiritai iijatzi Israel-mirinkaiti. Ari okanta josankinatakoitakiri, kantatsiri:

Ari impoñiia Sion-ki ookaakowintaniri,

Iri kantakaiyaawoni jowajyaantantyaawori ichariniiti Jacob ithainkatasorintsiwaitzi.

²⁷ Ari onkantya othotyaantyaari okaatzi ka-jyaakaawakaantsi,

Naakataki apirotaironi iyaaripironka.

²⁸ Tima jirikaiti nojyininka Judá-mirinka imanintakiro Kamiithari Ñaantsi, ikimitakaantari Pawa iri iisaniintani, ari okanta inishironkatantaimiri Pawa iirokaiti. Iro kantacha Pawa, aña jiyoshiitsitatakari nojyininkapaini, iikiro jiyaataty jitaakotyaari, ari onkantya iñaantyaawori tsika okanta ikajyaakaakiniriri itanakawori nochariniiti.

²⁹ Tima aririka inkaimashiritanti Pawa, inishironkayitantzi. Iro jowajyaantziro.

³⁰ Pipiyathatsitakari pairani iirokaiti Pawa. Ipoñaanaka nojyininkapaini ipiyathanakari, iro opoñaantakari inishironkayitaimi iirokaiti.

³¹ Jirikaiti piyathawaiwitachari iroñaaka, aritaki iñaayitairo paata inishironkaitairi ikimitaitzimi iirokaiti iroñaaka.

³² Ari okantakari, joñaagantakiro Pawa maawoni apiyathawaitaka, ari ikinakaakiro joñaagantantawori inishironkayitakai maawoni.

³³ Iyokitzi nowataikiri Pawa jiyotanipirowaita, ikimathatziro maawoni. Tikaatsi yopirotironi jantiri irirori, tsikarika inkantairo.

³⁴ Jiroka josankinatakoitakiri, ikantaitaki:

¿Litama yotzirori ikinkishiritari Pinkathari?

¿Litama matironi inkaminairi?

³⁵ ¿Kantatsima jomapokaitiri impashitaityaarimi irirori? Aña iriitataiki itakawori ipashitantaka.

³⁶ Iriitaki Pawa kantakaantawori otzimantari tsikarika oitarika, iriitaki poñaakaantawori, iriitaki ashitawori. Ari jashi jowatyiiro ipinkathaitairi. Ari onkantyaari.

12

Onkaati jantayitiri kimisantzinkariiti

¹ Iyikiiti, aritaki inishironkatakimi Pawa, nokowakotzimi pishiniwintaiyaari iiroka, pinkimitaiyaarimi piratsi itagaitziniriri Pawa. Tii pojyakotajaantari piratsi, aña pañaayitai iirokaiti pinkitishiriyitai, irootaki inimotziriri Pawa. Ari okanta ikowiri Pawa apinkathaitairi.

² Iiro pikimitakowaitashitari isaawijatzi. Iri Pawa pishiniti jowakiraashiritaimi. Ari onkantya piyotantyaawori ikowakaimiri, kamiithatatsini, inimotirini, matzirori okamiithatzi.

³ Iri Pawa nishironkataanari naaka okanta niyotaayitanta-imiri, irootaki nokantantzimiri: Iiro pikimitakaantashiwaita iirokatakaki ñaapirori. Pinkinkishiritakotya kamiitha iiroka, pimatantyaawori ikowakaimiri Pawa iikiro piyaataty paw-intaanatyaari.

⁴ Poshiritakotiro tsika akantayita awathaki. Tima tsika akantawathayita, iro antakaayitairori oiyitarika.*

⁵ Aaka jojyakaawintaitzi awintaashiritaari Cristo. Akimi-waitaa aakami iwatha Cristo. Okantawitaka apashini-waiwita, iro kantacha apaani akantaa, kimiwaitaka ayontaawathatawakaatyiiyaami.

⁶ maawoni aakaiti itasonkawintayitakai amonkaatantyaawori antayitairi. Tzimatsirika kamantantaniritatsiri, jantiro ikowakairiri Pawa, iikiro jawintaatyiiyaari.

⁷ Tzimatsirika amitakonitantatsiri, jimonkaatiro irirori. Tzimatsirika yotaantatsiri, jimonkaatiro irirori.

⁸ Tzimatsirika minthatanitakaantachari, jimonkaatiro irirori. Tzimatsirika pashitantanitachari, impantapirotai oyyiki. Tzimatsirika jiwatakaantaniritatsiri, ishirithaw-intyaawo jantawairi. Tzimatsirika nishironkatantatsiri, kimoshiri inkantya jimonkaatairo.

⁹ Ontzimatyii pitakotantaiya kamiitha, iiro pamaw-inawaita. Samaniinta powairo kaaripirori, irooma kamiithari kiso powanairo.

¹⁰ Pinkamaityaawo pitakoyitantya, pinkimitakaantiro pitakotyaarimi pirintzi okaakiini. Pimpinkathatiri pashinipaini.

¹¹ Shiritha pinkantya, iiro pipirawaita pantawaitainiri Awinkathariti.

¹² Kimoshiri pinkantya poyaakoniintiri Cristo. Amawiwaini pinkantya aririka piñaayitiro pomirintsitzimotimini. Pamanapiintaiya.

¹³ Ontzimatyii pimpashitaiyaari okowityiimowaitari oitishiritaari. Poimaantapiinti pipankoki.

¹⁴ Pamanakotyaari owatsinawaitzimiri inishironkai-tantyaariri irirori. Iiro pipiyatari.

¹⁵ Pintsipatyaari pinkimoshiriti ikaatzi kimoshiriwaitat-siri. Pintsipatyaari piraawaitya ikaatzi irawaitachari.

* 12:4 Kantakotachari jaka "tsika akantayita awathaki", iro ojjyakaawintachari okantayita: oki iro jaminaitantari, irooma kimpitantsi irootaki ikimaitantari, irooma paantintsi irootaki jowaitantari, irooma akotsi irootaki joirikaitantari, irooma iitzintsi irootaki janiitaitantari.

16 Aapatziya pinkantawakaiya. Iiro pimanintantawaitzi, pintsipatyaari kowityaawaitatsiri. Iiro pikimitakaantashi-waita yotaniri pinatzi.

17 Tzimatsirika owaaripirowaitimini, iiro pipiyatari. Poñaagantiro, tampatzika pikantzimotari atziriiti.

18 Pintyaaryoowintairo pisaikantaiyaari kamiitha.

19 Nitakotani, iiro pipiyakowintawaita iiroka, pashitakaiyaari Pawa iri piyakowintimini. Tima jiroka josankinaitakiri, ikantaitaki:

Ikantzi Awinkathariti:

Naakataki owasankitaantatsini,
Naakataki piyakowintantachani.

20 Aririka intajyaaniinti piisaniintani, pimpiri jowanawo. Aririka imiriniinti, pimpiri imiri. Aririka pimatanairo jiroka, ari inkiraanikiwaitanaki jirika jiñaakirorika pantakiri.†

21 Paamaakowintya oitsinampaimikari kaaripironkantsi. Iro kamiithatatsi pimatapiintanairo kamiithari pinkitsirinkantyaawori kaaripirori.

13

1 Ontzimatyii pinkimisantairi pinkathariwintzimiri pinampiki. Tii ipinkatharintsiwaitashita irirori, aña Pawa kantakaawori ipinkatharintsitantari.

2 Iitarika kowatsini jimaamaniwaitiri pinkatharintsi, okimiwaitakawo iriimi Pawa jimaamaniwaitakiri, irootaki jowasankitaantaityaariri.

3 Ikaatzi antayitzirori kamiithari, iiro ithaawantawaitari pinkatharintsi. Iriima antayitzirori kaaripirori, iri thaawantawaityaarini. Ari okantari, pantzirorika iiroka kamiithari, iiro pithaawantawaitashitari pinkatharintsi, iri-itaki thaamintaimiri.

4 Tima iri Pawa kantakaawori ipinkathariwintantari jirikaiti onkantya inkimpoyaawintantimiri. Aririka pantiro iiroka kaaripirori, ontzimatyii pinthaawi, tima tii aminaashiwaita otzimimotziri josataaminto. Tima iriitaki Pawa kantakaawori ipinkatharitantari jirikaiti, irijatzi Pawa kantakaiyaawoni jowasankitaakaantantyaariri kaaripiroshiririiti.

5 Irootaki pinkimisantantyaariri jirikaiti. Tii apa pinthaawantaiyaawo jimashirinka. Aña irootaki tampatzikatatsiri pimatairo jiroka.

6 Irootaki pimpinatantyaariri ikowakoyitzimiri jiwawintzimiri pinampiki, iro jañaantyaari irirori, tima jimonkaatatzi-iro ikowiri Pawa.

† 12:20 Kantakotachari jaka, “ari inkiraanikiwaitanaki”, iro ojoyawori ikantaitzi iijatzi “powaampatiniri iitoki ojyiki paampari”.

⁷ Ontzimatyii pimpinayitairi maawoni pinkatharipiror-
intsi, iijatzi ikaatzi kimpoyaaawintantatsiri nampitsi. Ontzi-
matyii pinkimisantiri, pinkatha powiri.

⁸ Iiro piñaashintsiwintawaitawo piriwuitanti, aña
piñaashintsiwintaiyaawo pitakotawakaayitaiya. Iitarika
itakotantachari, jimonkaatatziiro Ikantakaantaitani.

⁹ Jiroka josankinaitakiri Ikantakaantani, kantatsiri:

Iiro pimayimpiritzi.

Iiro pitsitokantzi.

Iiro pikoshitzi.

Iiro pithiiyakotanta.

Iiro pinintakotantawaitzi.

Tzimatsi iijatzi oyyiki pashini ikantakaantaitakiri. Iro kantzi-
maitachari jiroka iroopirotatsiri ikantakaantaitakiri, kantat-
siri:

Pitakotaiyaari pijyininka pinkimitakaantyaari pitakotapi-
inta iiroka.

¹⁰ Opoñaantari iroopirotatsiri jiroka ikantakaantaitani,
irootaki apatotzirori maawoni ikantakaantaitakiri. Iitarika
itakotaariri ijyininka, tii jowaaripirowaitairi.

¹¹ Ontzimatyii amatapiintairo jiroka, tima irootaatsi awi-
jakoshiriyitai. Okimiwaitakawo amagaatyimi, iro kantacha
ontzimatyii ankakiyitai.

¹² Tima irootaintsi onthonkaiya tsiniriri, iro
onkitiijyiinkatai. Irootaki owajyaantantyaawori
antayitziro kaaripirori, jantapiintziri tsinirikiri. Iro
kamiithatatsi ankimitakaantairo ankithaatakotyaawomi
ampiyakowintantyaari,

¹³ onkantya antantyaawori kamiithari jantapiintaitziri oki-
itiijyiinkatzi. Ari onkantya iiro aniyawaitanta, iiro ashinki-
waitanta, iiro amayimpiriwaitanta, iiro antantaawo kamaa-
wotatsiri, iiro amaamanitawakaanta, iiro asamawakaanta.

¹⁴ Pojyakotaiyaari Awinkathariti Jesucristo, pinkimi-
takaantiri iriimi pinkithaatakotyaari. Iiro pantashiwaitawo
okaatzi pinintashiwaitari.

14

Shipitashiritaniri

¹ Ontzimatyii paapatziyaari shipitashiritatsiri. Iiro pa-
mawinawaitawo jiroka piñaanaminthawaitantyaari.

² Tima tzimatsi kimisantzinkari oshiritachari kantatsi
jowayityaawo oitarika. Iro kantacha tzimatsi pashini shipi-
tashiriri, apa jowayitawo pankirintsi.

³ Jirika kimisantzinkari owawori oitarika, iiro iman-
intawaitziri pashini kaari oyaawoni. Ari inkimitsityaari

kaari owayitawori iiro imanintziri pashini owayitawori, tima Pawa tii jimanintziri irirori.

⁴ ¿Kantatsima ishintsithataitiri ompiratanintsi? Iiro, iri shintsithatirini ompiratariri, irijatzi thaamintawintirini. Ari okantari, iri Pawa otzikayitariri maawoni owayitawori oitarika, irijatzi thaamintawintirini.

⁵ Tzimatsi kimisantzinkari omairintantawori kitiiyyiri. Tzimatsi pashini kaari opashinintzimotzi kitiiyyiri. Ontzimatyii inkinkishiritakotaiya maawoni, tii okantzi jotzikayitiri pashini oitarika ikinkishiritari.

⁶ Itzimi pinkathatzirori kitiiyyiri, iri Awinkathariti ipinkathatzi. Ari okimitsitari iijatzi, iitarika owayitawori maawoni oitarika, iri Awinkathariti ipinkathatzi jowayitantawori, tima ipaasoonkitapiintziri. Ari ikimitari pinkayitzirori owanawontsi, iri Awinkathariti ipinkathatsita ipaasoonkitapiintziri.

⁷ Tii añaashiwaita aakaiti, tii akamawaitashita iijatzi.

⁸ Iinta añaayitzi, iriitaki Awinkathariti añiimotairi. Aririka ankamaki, irijatzi Awinkathariti akamimotzi. Ari okantari, iriitaki Awinkathariti ashitairi iinta añaayitzi, ari okimitsitari iijatzi aririka ankamayitaki.

⁹ Tima irootaki itzimantakari Cristo, ikamimotantaki, iro jashipirotantairi iinta añaayitzi, iijatzi aririka ankamayitaki.

¹⁰ ¿Litama pikijyimatantariri pijyininka? ¿Litama pimanintantariri iiroka? Aña iri yakawintantaatsini Cristo maawoni paata.

¹¹ Tima iro josankinatakoitakiri, kantatsiri: Jiroka ikantakiri Awinkathariti: “Jotzirowaitai ipinkathaitaina maawoni. Imapiro”.

Aritaki inthaamintaiyaari maawoni Pawa.

¹² Aripaiti anthawitakotaiya maawoni aakaiti Pawaki.

¹³ Irootaki owajyaantantyaawori akijyimatawakaayita. Ontzimatyii ankantashiriti: “Tiro nokantzimoniintakaari pashini ‘nirintzitari’, notzikashiriwaitzirikari”.

¹⁴ Niyotzi naaka tii ithañaapithatantawo Pawa owayityaawo oitarika. Iro kantacha, tzimatsirika kinkishiriwaitachani kamiithatatsi impinkaitiri, jimatiro impinkawaiti irirori.

¹⁵ Aririka poñaagatyaari pashini kimisantzinkari powayityaawo ipinkiri irirori, tii pitakoshiritari. ¿Kamiithatatsima pinkantzimoniintakaiyaari pashini okantakaantziro powamachiitawo owanawontsi? ¿Pikowatziima powaaripiroshiritari jirika? Irijatzi jirika kimisantzinkari, ikamawintakiri Cristo iijatzi.

¹⁶ Ari okantari, tii okantzi poñaagayitiri powayitari pikinkishiritari iiroka kamiithari inatzi, impoña inkantaitimi: “Jantakiro jirika kaaripirori”.

¹⁷ Aakaiti ipinkathariwintai Pawa, tii okowapirota okaatzi awayitari, okaatzi amiriyitari. Aña iro kowapirotacha antampatzikashiriyitai, asaikayitai kamiitha, ankimoshiritai, tima iriitaki kantakaawori Tasorintsinkantsi.

¹⁸ Iitarika matanakironi jiroka jantawaitainiri Cristo, ari-taki jinimotakaakiri Pawa, ari inkimitairi iijatzi atziriiti jaa-patziyaari.

¹⁹ Ari okantari, ontzimatyii pantapiintairo kantakaantziro isaikantaitari kamiitha, kantakaantironi inthaamintashiritawakaantyaari.

²⁰ Aririka powayityaawo oitarika, paamaakowintya papaatzirokari imonkaatakiniriri Pawa pashini kimisantzinkari. Tii othañaantsita owayitari. Iro kantacha, itzimirika owayitawori oiyitarika impoña inkantzimoniintyaari pashini, jantakiro kaaripirori jirika.

²¹ Tii opantawo pinkantzimoniintakaiyaari “pirintzitari”, okantakaantziro powayitari wathatsi, pimiritawo kachori, pantayitiro oitarika.

²² Iro kamiithatatsi piyotakoshiritairi iiroka, iri Pawa yotakotaimironi jiroka. Tzimatsirika kaari shipitashiriwintironi jiroka, aritaki jimatairo inkimoshiritai.

²³ Iro kantacha iitarika shipitashiriwaitatsini, aririka jowatyaawo oitarika, ari onkimitzimotaiyaari jantakiro kaaripirori. Tii jantairo okaatzi jiyotakoshiriwitari, kaaripirori inatzi jiroka.

15

¹ Aakaiti kimisantzinkari aawiyashiritaniriiti, ontzimatyii antsinampashiritzimotairi shipitashiritatsiri, tii apa antayitiro inimoyitairi aakaiti.

² Ontzimatyii antairo inimitirini ajyininka, onkaati minthashiritakaiyaarini jantairo kamiithari.

³ Irootaki jantakiri Cristo, tii ikowi inimitirini apaniroini irirori. Tima josankinaitakiro, kantatsiri:

Ikaatzi kawiyawaitimini iiroka, irijatzi kawiyakinari naaka.

⁴ maawoni osankinatainchari pairani, kimitakawori jiroka, josankinaitakiro jiyotaitiro. Jiroka Osankinarintsipirori, iroowa añaantawori atsinampashiriwaitzi, iro thaamintashiritakairi oyaakoniintantari.

⁵ Iriitaki Pawa kantakaawori atsinampashiriwaitzi, irijatzi thaamintashiritakairi. Owanaa nokowakotapiintakiri inkantakaiyaawo paapatziyawakaiya, maawoni pinkimitakotaiyaari ikanta Cristo Jesús.

⁶ Onkimiwaityaawo ari pintsipatawakaiya maawoni pim-pampithaawintiri Pawa, ashitariri Awinkathariti Jesucristo.

Ikinkithaitainiri Kamiithari Ñaantsi kaari Judá-mirinkatatsini

⁷ Owanaa jaapatziyakai Cristo aakaiti, iijatzi pinkimitaiya iirokaiti, paapatziyaari pashini atziri, irootaki impinkathaitantyaariri Pawa.

⁸ Irootaki nokantapiintakiri: Iri Cristo jotyaantaitaki jantawaiwintiri nojyininkapaini Judá-mirinka. Iro jimatantakawori jiroka jiñaantaityaawori imapirotatya ikajyaakaakiriri Pawa pairani achariniiti.*

⁹ Ari ikantakiniri kaari nojyininkata, iro ipinkathayitantariri iriroriiti, inishironkatairi Pawa. Jiroka josankinaitakiri, kantatsiri:

Nothaamintawintaimi janta isaikayitzi kaari nojyininkata.

Nompairyagaimi nompampithaawintaimi.

¹⁰ Jiroka ikantsitaitakari iijatzi:

Pashinijatziiti, pinthaamintaina iirokaiti pintsipataiyaari jashitaari Pawa.

¹¹ Ikantaitaki iijatzi:

Pashinijatziiti, pinthaamintaiyaari Awinkathariti.

¡maawoni atziriiti pinthaamintaiyaari!

¹² Ipoña ikantaki iijatzi Isaías-ni:

Ari intzimaki incharinityaari Isaí.

Iriitaki pinkathariwintairini pashinijatzi atziriiti.

Irijatzi joyaakoniintairi kaari ajoyininkata.

¹³ ¡Iri Pawa thaamintakaimini, iri saikakaimini kamiitha pikimisantairi! Tima iri kantakaiyaawoni oyaakoniintantyaariri. ¡Iri Tasorintsinkantsi kantakaiyaawoni poy-aakopirotantyaariri!

¹⁴ Iyikiiti. Niyotzi naaka imapiro pinishironkatawakaa iirokaiti, yotanipirori pinatzi, pimatakiro piyotaawakaayitaka.

¹⁵ Iro kantacha, nosankinatziimiro jiroka noshintsithatziimiro iiro pimaijantantawo. Tima inishironkapirotaimi Pawa,

¹⁶ jotyaantaana nokinkithatakotainiri Jesucristo kaari nojyininkata. Nokinkithatainiri Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa, okimiwaitaawo naakami Ompiratasorintsitaari. Iriima kaari nojyininkata, iriitaki kimiwaitakawori jashitakaitariri Pawa, namayitainiri Pawa iro kamiithatziimotairiri. Iriitaki Tasorintsinkantsi matironi jotampatzikashiritairi.

¹⁷ Okaatzi jantakaanari Cristo Jesús, kantawitacha nasagaawintyaawomi naaka, nonkinkithatakotiro nantawaitainiri Pawa.

* 15:8 Iri ikantakoitzi jaka "Judá-mirinkaiti" jiiitaitzi "totamishitaari".

18 Apa nokinkithatakotairo jimatakaakinari Cristo. Tima noñaayitakiri kaari nojyininkata ikimisantairo nokinkithatakotakiniriri, okaatzi nantawaitzimotakiri.

19 Iri Tasorintsinkantsi pakinawori shintsinkantsi notasonkawintantakari, iro nimatantakawori kaari jiñiitapiintzi pairani. Nimatairo nokinkithatairo Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Cristo nitanakawo Jerusalén-ki, nokinayitanaki irojatzi Ilírico-ki.

20 Ari okanta nokowantakari nonkinkithatakotiro Kamiithari Ñaantsi tsika tii ikimakoitziro iwairo Cristo. Tii apa nokowi niyaati tsika ikinkithatakaantaitaki.

21 Jiroka josankinaitakiri, ikantaitaki:
Ari jiñiiri nampitawori tsika tii ikinkithatakotiziri jirika.
Ikaatzi kaari kimakotirini, ari inkimathatakotairi.

Ikowaki Pablo jiyaatiro Roma-ki

22 Iro kaari okantanta niyaati pisaikaiyini iirokaiti, okantawitaka oyyiki nokowapiintawitaka.

23 Iro kantacha aritaki nimatakiro, tima tikaatsi nantanairi jaka nampitsiki, aritaki oyyikitaki osarintsi nokowapiintawita nariitimi.

24 Aririka nimatakiro niyaati España-ki, ari nokowi nariitanakimi pinampiki. Aririka nosaikimowaitanakimi janta, nokowi pimitakotina potyaantina España-ki.

25 Iro kantacha, nitapaintyaawo niyaati Jerusalén-ki nimitakoyitiri oitishiritaari.

26 Tima jirikaiti Macedonia-jatzi, iijatzi Acaya-jatzi, jotyaantaiyakinani irirori kiriiki nompantyaariri ashironkainkari kimisantzinkariiti nampitawori Jerusalén-ki.

27 Iriitaki kowashitaincha impashitantayiti, tikaatsi shintsiwintirini. Okimiwaitakawo impinakowintatyaami ikimisantakaakiri kaari iyyininkata.

28 Aririka nimonkaatakiro nompayitiri Jerusalén-jatzi jotyaantaitakiniriri, aripaiti nawijanaki pinampitawo iirokaiti niyaati janta España-ki.

29 Niyotzi iri Cristo tasonkawintapirotinani aririka nariitakimi janta.

30 Iyikiiti, nokowakotzimi pamanakotapiintaina iirokaiti, pojoyakotyaaanawo nokantapiintziro naaka. Iro nokowakotzimiri, niyotzi pipinkathatziri iirokaiti Awinkathariti Jesucristo, iri Tasorintsinkantsi kantakaimirori pitakotantakinari.

31 Pamanakotina iiro jaakaantantana thainkashiriri nampiyitawori Judea-ki. Pamanakotina jaawakoitantinawori kamiithaini ipakaantaitziriri oitishiritaari Jerusalén-jatzi, iro inimotantyaariri iriroriiti.

³² Iro nonkimoshiritantyaari niyaati pisaikaiyini iirokaiti, iriirika Pawa kowakainawoni. Ari nimakoryiimowaitimi iirokaiti.

³³ ¡Onkamintha iri Pawa tsipashiritimini, kamiitha isaikakaayitimini! Ari onkantyaari.

16

Jiwithaitari atziriiiti

¹ Iroowa Febe aanakironi jiroka osankinarintsi. Iro nokim-itakaantaa iroomi notsiro. Ojyiki antawaitaki iroori japato-tapiintaitaka Cencrea-ki.

² Paawakiro kamiitha iroori, irootaki jashitaari iijatzi Awinkathariti, kantatsi Paawakiro kamiitha pikimitaapi-intziri pashini oitishiritaari. Pimitakoyitiro iitarika okoway-itziri. Tima ojyiki imitakoyitaki iroori. Ari okimitakinari naaka ojyiki imitakotakina.

³ Piwithatyaanawo Priscila iijatzi Aquila. Irootaki tsipayi-takinari nantawaitziniri Cristo Jesús,

⁴ irootaki shiniwintakinari owawijaakotakina. Owanaa nopaasoonkitakiro jirokaiti, ari ikimitaakiro pashinijatzi kaari nojyininkata apatotapiintachari pashiniki nampitsi.

⁵ Piwithatinari iijatzi apatotapiintachari opankoki. Piwith-atinari iijatzi nitakotani Epeneto, iri itanakawori nokimisan-takairi Cristo janta Acaya-ki.

⁶ Piwithatinawo María, antawaiwintakimiri ojyiki iirokaiti.

⁷ Piwithatinari Andrónico, iijatzi Junias nojyininkapaini jinatzzi, iri tsipatakinari jomontyaitakina. Iriitaki itakawori ikimisantaki tikiraamintha naaka, irijatzi ipinkathatakiri Otyaantapiroriiti.

⁸ Piwithatinari nitakotani Amplias, jashitaari Awinkathar-iti.

⁹ Piwithatinari Urbano, tsipatapiintakinari nantawait-ziniri Cristo Jesús. Piwithatinari nitakotani Estaquis.

¹⁰ Piwithatinari Apeles, jaapatziyakari Cristo. Piwithati-nari maawoni saikapankotziriri Aristóbulo.

¹¹ Piwithatinari nojyininka Herodión. Piwithatinari saika-pankotziriri Narciso, inampishiritantaari Awinkathariti.

¹² Piwithatinawo Trifena, iijatzi Trifosa. Irootaki tsi-patakinari nantawaitziniri Awinkathariti. Piwithatinawo nitakotani Pérsida. Irojatzzi notsipatakari nantawaitziniri Awinkathariti.

¹³ Piwithatinari Rufo, jiyoshiitairi Awinkathariti. Piwith-atinawo iijatzi inaanati, nokimitakaantari naaka iroomi non-aanati.

¹⁴ Piwithatinari Asíncrito, Flegonte, Hermas, Patrobas, Her-mes, itsipatapiintari iijatzi iriroriiti, jiiitaitziri iyikiiti.

¹⁵ Piwithatinari Filólogo, Julia, Nereo iijatzi jitsiro, Olimpas, maawoni tsipatariri iriroriiti jiiitaitziri oitishiritaari.

¹⁶ Itako pinkantya piwithatawakaanaiya. Jiwithayitzimi iirokaiiti maawoni apatowintapiintakariri Cristo jaka.

¹⁷ Iyikiiti, jiroka nokowakotzimiri: Paamawintyaari ñaanaminthatawakaachari otzikaminthatawakaawori jiyotaitakimiri pairani. Iiro pitsipayitari iirokaiiti.

¹⁸ Aña okimiwaitakawo atziritanakityiimi “Inintashiwaitani”, iro ompiratanatyaarini. Kaari Awinkathariti Jesucristo ompiratyaaarini. Iriitaki nintathawaitziriri shipitashiriri jamatawiwaitiri.

¹⁹ Nokimaki naaka kamiitha pikantaiyani iirokaiiti, tii pipiyathawaita, irootaki oimoshirinkakinari. Nokowi naaka pinkamiithashiripiroti, onkimiwaityaawo tii piyotaajaitiromi kaaripirori.

²⁰ Iri Pawa saikakaimini kamiitha, irootaintsi inkantakaiyaawo pinkitsirinkantyaariri Satanás, onkimiwaityaawo powithoryaakityiirimi paatzikakiri. ¡Onkamintha inishironkataimi Awinkathariti Jesucristo!

²¹ Jiwithatzimi Timoteo, tsipatanari nantawaitzi, iijatzi nojyininkapaini Lucio, Jasón, iijatzi Sosípater.

²² Naaka Tercio osankinatziniriri Pablo. Naakataki withatzimiri iijatzi, naaka jashita Awinkathariti.

²³ Jiwithatzimi Gayo. Ari nosaikiri ipankoki. Jiwithatzimi iijatzi nampitawori jaka. Jiwithatzimi Erasto, owiriri kiriiki ashitari nampitsi. Jiwithatzimi iijatzi Cuarto, jiiitaitziri iyiki.

²⁴ ¡Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo! Ari onkantyaari.

Iwiyaantawori thaamintaantsi

²⁵ Thami anthaamintyaari kimpoyaawintaimiri, pimatantyaawori Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Jesucristo, kaari ikimathawiita pairani.

²⁶ Iro kantacha, joñaaganta irirori, jiyotaantayitaki maawoni nampitsiki, inkimisantakaantyaariri iijatzi janta. Irootaki josankinatakaakiriri Kamantantaniriiti jirika Pawa, Kañaaniri.

²⁷ Thami anthaamintaiyaari apaanitatsiri Pawa. Yotaniri jinatzi. Tima iri Jesucristo kantakaiyaawoni aakowintantyaawori anthaamintaiyaari. ¡Ari onkantyaari!

JITAKARI JOSANKINATZINIRI PABLO CORINTO-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo otyaantzimirori jiroka osankinarintsi. Jotyaantapiroriti Jesucristo ninatzi, tima iri Pawa kowakaakinawori, ikaimashiritakina. Ari notsipatakari Sóstenes nosankinatzi. Iriitaki nokimitakaantairi iyiki.

² Iiroka nosankinayitzini pikaatzi papatowintaari Pawa janta Corinto-ki, pikaatzi jotampatzikashiriyitaimi Cristo Jesús. Iri kaimashiriyitaimiri pikitishiriyitantaari, pikimitaari pashiniiti nampiyitawori tsikarika janta, pairyaapiintairiri Awinkathariti Jesucristo, tima irijatzi Pinkathariwin-tairiri iijatzi irirori.

³ Onkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimitsitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Ipaasoonkitakagaitziri Pablo itasonkawintantaitzi

⁴ Nopaasoonkitapiintziri naaka Pawa, tima antawoiti inishironkayitaimi, itsipashiritakaimiri Cristo.

⁵ Irijatzi kantakaawori pikinkithatakotapiintantaariri, piyotakopirotantaariri iijatzi.

⁶ Irootaki poisokirotantawori okaatzi nitakari nokinkithatakotakimiri Cristo.

⁷ Pikanta poyaawintari impiyi Awinkathariti Jesucristo, tikaatsi kowityiimotimini itasonkawintzimi pantawaitantaiyaanariri irirori.

⁸ Iri kantakaiyaawoni pintyaaryoowintantyaariri irojatzi impiyantaiyaari, ari onkantya iiro otzimanta oitya jiyakawintapaimiri irirori.

⁹ Oisokiro jowimi Pawa, iriitaki kaimashiriyitaimini okanta paapatziyantaariri Itomi, Awinkathariti Jesucristo.

¿Ijyinitatziima pairani irirori Cristo?

¹⁰ Iyikiiti, noshintsithatzimi nompairyiiri Awinkathariti Jesucristo. Nokowakotzimi paapatziyawakaiya, onkimiwaityaawo apanimi onkantya pikinkishiritaniiti, iiro pikantawakaawintawo oityaarika.

¹¹ Tima nokimakiri ijyininkamirinkaiti Cloé ikantapaakina tii paapatziyawakaa kamiitha.

¹² Tzimatsi pitsipayitari janta kantatsiri: “Nokimisantziri Pablo”. Pashini kantayitatsi: “Nokimisantziri naaka Apolos”.

Pashini kantatsi: “Nokimisantziri naaka Pedro”. Tzimatsi pashini kantayitanaintsiri: “Nokimisantziri naaka Cristo”.

¹³ ¿Ijyinitatziima pairani Cristo? ¿Naakama paikakowintz-imiriri? Tima powiinkaayitaka pairani iirokaiti, ¿Naakama ipairyaitaki, inkantaiti: “Powiinkaawintyaari Pablo?”

¹⁴ Iro nopaasoonkitantariri Pawa okamintha tii naaka owiinkaayitimini. Apa nowiinkaamachiitakiri pairani Crispo, itsipatakari Gayo.

¹⁵ Iro iiro itzimanta janta kantashiwaitachani iroñaaka: “Nowiinkaawintakari Pablo”.

¹⁶ ¡Jaa! Irijatzi nowiinkaatsitakari pairani Estéfanas, notsi-pataakiri ijyininkamirinkaiti. Tii nokinkishiritziro tzimat-sirika pashini nowiinkaatakiri janta.

¹⁷ Tii iro jotyaantantyaanari Cristo nowiinkaantanti, año jotyaantakina nonkamantantairo Kamiithari Ñaantsi. Tii nokimitakotapaakari yotaniri nokinkithatakoyitziro. Tima tii nokowi aminaashiwaitya iroopirotatsiri ipaikakoitakiri Cristo.

Iri Cristo, ishintsinka Pawa, jiyotani iijatzi

¹⁸ Tima aririka ankinkithatakaawityaari kaari oshiritachani ipaikakoitakiri Cristo, ikimitakaantai masontzishiri anatyiimi. Irooma aakaiti awijakoshiritaari anai, ayoyitai imapirotatya joñaagantakiro ishintsinka.

¹⁹ Tima josankinatakoitsitakari kaari oshiritachani, ikan-taitaki:

Naapithatiri jiyotani yotaniwitachari.

Nompiyapithatiri ikinkishiritani kinkishiriwaiwitachari.

²⁰ ¿Tsikama inkantaiyaarika yotaniri? ¿Tsikama inkantaiyaarika yotzinkari ikaatzi yotaantashiwaitawori iroopirotzimotziriri iriroriiti? Año Pawa jomasontyaayitairi jirikaiti isaawijatziiti, yotaniwitachari pairani.

²¹ Tima jirikaiti yotaniwaitashitachari, tii imatanitziro jiyotairi Pawa. Iriima Pawa matzirori jiyotanitzi, inimotakiri irirori jowawijaakoshiriyitairi ikaatzi kimisan-tañaanitairiri, okantawitaka itzimayitzi okimitzimowitari masontzishirinkantsi inatzi iñaani Pawa.

²² Aririka jiñihiro nojyininkapaini Judá-mirinka intasonkawintantaiti, iro inkimisantantyaari iriroriiti. Iriima Grecia-paantiri, aririka inkimayitiri ikimitakaantari iriroriiti yotaniri jinatzi, iriitaki inkimisantiri.

²³ Irooma naaka, nokinkithatakotanairi Cristo ipaikakow-intantaka. Irootaki okompitzimotantakariri nojyininkapaini. Iriima Grecia-paantiri ikimitakaantakina noma-sontzishiriwaitatyiimi.

²⁴ Iro kantzimaitacha aakaiti, ayotaiyini joñaagantairo Cristo Itasorinka Pawa, iijatzi jiyotani. Irojatzi jiyoyitairi

maawoni ikaimashiriyitairi Pawa, onkantawitatya Judá-mirinkarika jinatzi, kaaririka Judá-mirinka, maawoni.

²⁵ Tima Pawa janairi jiyotaniwaitashitari atziriiti, okantawitaka jirika atziriiti okimitzimowitakari masontzinkantsi inatzi ikantayitakiri Pawa. Tima Pawa janairi atziriiti otzimimotziri ishintsinka, okantawitaka jirika atziriiti okimitzimotakari tii aawiyantanitzi okaatzi ikantawitakari Pawa.

²⁶ Iyikiiti, ontzimatyii pinkinkishiryaaakotawakiro tsikarika pikantaiyani iiroka pairani tikira ikaimashiritaitzimiita. Tii itzimapirotzi yotaniri pikaataiyini, tii itzimapirotzi pijiwariti, tii itzimapirotzi ñaapirori pinkathariwintzimiri.

²⁷ Iro kantacha Pawa jiyoshiitairi ikimitakaantawitakari atziriiti masontzi jinatzi, ari onkantya jowaañaantaayariri paata yotaniwaitashitachari. Jiyoshiiyitairi iijatzi ikimitakaantawitakari kaari aawiyawaitaniri, ari onkantya jowaañaantaityaariri paata ñaapiroriiti.

²⁸ Ari ikinakaakiro Pawa jiyoshiiyitantaariri imanintaminthatani atziriiti kaari ñaapirotzimoyitirini. Ari okanta opoñaantaari inintayitairo okaatzi jimanintawitakari.

²⁹ Ari ikinakairo Pawa iiro itzimanta iitya asagaawintawaitachani.

³⁰ Iri Pawa tsipashiritakagaimiriri Cristo Jesús, jotyaantairi irirori jiyotanitakaayitaimi, jotampatzikashiriyitaimi, jowamiithashiriyitaimi. Iri pinatakowintaimiri pisaikashiwaiyitantaari.

³¹ Irootaki josankinayitankawori pairani, kantatsiri: Tii opantawo jasagaawintashiwaitaitya apaniroini. Iro kamiithatatsiri asagaawintaiyaawo jantayitairi Awinkathariti.

2

Ikinkithatakoitairi Cristo ipaikakoitakiri

¹ Iyikiiti, niyaapaititaki naaka nariitimi nonkinkithatakotantimiriri Pawa, tii nokimitakotapaakari yotaniwaitashitaniri, tii nonintaaminthawaitashitapaakimi.

² Apa nokowapirotatainakiro nonkinkithatakotapiintaimiri Jesucristo, ipaikakoitakiri.

³ Tii noñiuro inimotina kamiitha nosaikimoyitakimi, aña thaawashiri nokantaka.

⁴ Ari okanta kaari okitsirinkapirotantzimi noñaaniyitakari, tii ojoyawo jiñaani yotaniwaitashitaniri. Iro kantacha okaatzi noñaaniyitakari, imatakiro oñaagantakiri Tasorintsinkantsi, oñaagantakiro ishintsinka.

⁵ Ari okantakari, iro ishintsinka Pawa kimisantakaakimiri, kaari jiyotani atziriiti matakaimironi.

Itasorinka Pawa oñaagantayitzirori

⁶ Iro kantzimaitacha, aririka ankinkithatakairi antapashiritaniri, okamiithatzi ankinkithatakotiniri yotanitaantsi. Iro kantacha jiroka yotanitaantsi, tii ojoyawo okaatzi jiyotaniwaitashitari isaawijatzi, jiyotaniwaitashitari pinkathariyi-witachari iroñaaka. Tima iiro ikantaitatyaani jirikaiti.

⁷ Aña jiroka yotanitaantsi nokinkithatakotziri naaka, tii jiyotakopiroitziro pairani. Okimiwaitakawo jimanaitatyiromi. Irootaki ikowitataikari Pawa, ari onkantya añaantaiyaawori paata jowaniinkawo.

⁸ Jirikaiti pinkathariwitachari iroñaaka, tikaatsi apaani yotakopiroitroni jiroka yotanitaantsi. Ari jiyotakiromi, iromi ipaikakotakaantzirimi Awinkathariti, oztimimopirotziri jowaniinkawo.

⁹ Iro kantzimaitacha, iro josankinatakoitsitakari pairani, ikantaitaki:

Okaatzi ikajyaakaakiniriri Pawa itakoyitaariri irirori,

Anaapirotziro jokitapiintaitari, ikimapiintaitziri,

Anaapirotziro okaatzi añaampiyakari.

¹⁰ Irooma aakaiti, jotyaaantakairi Itasorinka Pawa jiyotakaantairori. Ari ikantari Tasorintsinkantsi, jiyotakaapirotairi Pawa.

¹¹ Tima tikaatsi matironi jiyotiniri ikinkishiritani pashini atziri, apaniroini jiyotziro ishiriki irirori. Ari ikimitari iijatzi Pawa, tikaatsi yotinirini ikinkishiritani, aña apaniroini jiyotziro irirori ishiriki. Jirika Tasorintsinkantsi, ishiri Pawa jinatzi.

¹² Irootaki Pawa inampishiritakaantairiri Itasorinka ashiriki, ayopirotantaiyaawori ikajyaakaakairi aakaiti akimisantairi. Iro kaari kantaajaitatsini jiyotairo isaawijatziiti,

¹³ yotaantapiintakirori jiyotashiwaitari irirori. Aña okaatzi akinkithatakotairi aakaiti iro jiyotakairi Tasorintsinkantsi. Irootaki akinkithatakaayitairiri antapashiritaniri okantakotajaanta ashiri.

¹⁴ Iriima kaari antapashiritaniri, tii ikimisantziro iriroriiti jiyotakaantawitakari Tasorintsinkantsi, aña okimitzimowaitakari masontzishirinkantsi. Tii okantaajaitzi jiyotakotairo irirori, tiira inampishiritantari Tasorintsinkantsi yotakaantatsiri.

¹⁵ Irooma aakaiti antapashiritaniri, aritaki ayotajaantairo maawoni oiyitarika. Ari okantari, okantawitaka tii ikimathayitai isaawijatziiti tsika akantayitanaa aakaiti.

¹⁶ Irootaki josankinatakotsitaikari jaka, kantatsiri:

¿Tzimatsima iitya yotakopirotaairini ikinkishiritani
Awinkathariti?
¿Tzimatsima iitya matirini jiyotairi?
Irooma aakaiti, jiyotakaayitairo okantakota ikinkishiritani
Cristo.

3

Antawaitanainiriri Pawa

¹ Iyikiiti, tiitya nimataajaitiro nonkinkithatakaayitimi
nokimitairi nokinkithatakairi antapashiritaniri. Aña
kimiwaitakimi owakiraa pitanatyaawo pawintaiyaari Cristo.
Kimiwaitakimi iiniro piinchaanikiti,

² iiniro mi ithotaayiyitziimi, tikira ipaitzimiroota tatsinaayi-
tatsiri owanawontsi. Tima tii okantzi pinkimathatairo niy-
otaawitzimiri, iiniro pikantayita irojatzii iroñaaka.

³ Tikiraata pantapashiritziita. Piñaanaminthatawakaayita pik-
isakoniintawaita. ¿Kaarima jiroka imayitapiintakiri isaawi-
jatziiiti?

⁴ Tima tzimayitatsi janta, kantatsiri: “Nokimisantziri
Pablo”. Pashini kantayitatsi: “Nokimisantziri naaka Apolos”.
¿Kaarima jiroka kimitakawori iñaanaminthatawaka isaawijatzii-
iti?

⁵ ¿Iitama naaka? ¿Iitama Apolos? Naakamachiini apitiroiti
jompiratani Pawa, jotyaantakina nonkinkithatakaayitaimi
pinkimisantantaiyaari iirokaiti.

⁶ Tima naaka joyyakaawintaitaki pankitaintsiri.
Iriima Apolos iri joyyakaawintaitakiri oyaatapaakinari
ithamaitakotziro nopankitakiri. Iriima Pawa iri
matajaantakirori jantapatakaapaakiro pankirintsi.

⁷ Tii jiñaapirotajaanta pankitakirori, ari ikimitari
thamaitakotakirori. Aña iri ñaapirotajaantachari Pawa,
antapashiritakaayitaimiri.

⁸ Kimiwaitaka intzimirika jantawaitakaitani.
Jotyaantaitakiri impankiwaiti, jotyaantaitaki pashini
inthamaitakotiro. Apa impinamachiitairi okaatzi
jantawaimachiitaki, joipiyaitairi inampiki, tima tii
ikowapirotajaanta iriroriiti.

⁹ Ari nokanta naakaiti, kimitawaitaka naakami antawait-
ziniriri Pawa. Irooma iirokaiti, pikimiwaitakawo iiroka
pankirintsimashi. Pikimiwaitakawo iijatzii iirokaiti, iirokami
pankotsi.

¹⁰ Naaka kimiwaitakariri yotzirori jiwitsikiro. Naaka
itakaantanakawori niwitsikakiro pankotsi, iri Pawa nishi-
ronkatakanari nitantanakawori niwitsikiro. Ipoña ipoka-
paaki pashini thonkatironi jiwitsikiro. Iro kantacha ontzi-
matyii jamatsinkawintyaawo inthonkantyaawori kamiitha.

¹¹ Iriitaki Jesucristo ogyakawori itapiintawori jaayitziiri jiwitsikaitantawori pankotsi. Iiro okantzi ontzimi poy-aatyaarini.

¹² Aririka jowaitakiro itapiintawori, kantatsi iroñaaka inthonkaitairo pankotsi. Jiwitsikaitantyaawo oro, kiriiki, mapipaini poriryaayitatsiri. Ari onkantaki iijatzi jiwitsikaitantyaawo inchakota, tsipanapaini.

¹³ Iro kantacha, aririka ontaiya pankotsitatsiri, ari jiñaitiro iitarika jiwitsikantaitakawori pankotsiyitatsiri.

¹⁴ Okimitatya, iroomi jiwitsikaitantya mapipaini, iiro apirota ontaayitya, imapiro okisonitaki okaatzi jiwitsikaitantakari. Oyjiki ipinapiroitakiri witsikakirori pankotsi. Ari inkimitaitiri iijatzi jojyakaawintaitakiri witsikiro pankotsi, impinapiroitairi iijatzi.

¹⁵ Irooma, tzimatsirika witsikantakawori pankotsi kaari jyinkaatsini ontaiya, kapichi ipinaitairi jirika. Ari inkimitaitiri iijatzi jojyakaawintaitakiri witsikakirori jiroka pankotsi, kapichi inkantaiya jawijakoshiritantaiyaari, jojyakotaiyaari awijakotatsiri intaawityaami.

¹⁶ ¿Tiima piyotaiyini iirokaiti, iirokatakiki ogyakaawintari pankotsi? Kimiwaitakimi iiroka itasorintsipankoti Pawa, iirokatakiki inampishiritanta Tasorintsinkantsi.

¹⁷ Aririka intzimi owaaripirotirini ogyakaawintari itasorintsipankoti Pawa, ari jowaaripiroitairi Pawa irirori, tima tasorintsi inatzi ipanko. Ari okanta jojyakaawintaitzimi iijatzi iirokaiti.

¹⁸ Paamaiya jamatawiitzimikari. Kimitaka tzimayitatsi janta kantatsiri: “Yotaniri ninatzi”. Aña iro kamiithawitachari inkinkishiritakopiroitairi okaatzi kimitzimowitakariri isaawijatzi masontzishirinkantsi inatzi. Tima jiroka, irootaki kantakaiyaawoni jiyotanitantaiyaari.

¹⁹ Tima Pawa tii opantzimotari okaatzi ikimitakaantakiri isaawijatziiiti yotanitaantsi inatzi. Irootaki josanki-natakoitakiri pairani, ikantaitaki:

Iri Pawa oirikayitakiriri yotaniwaitashitachari,
jiyoshirinkakiini.

²⁰ Josankinaitaki iijatzi kantatsiri:

Jiyotsitakawo Pawa ikinkishiriwaitari yotaniwaitaniri.

²¹ Irootaki, iiro jasagaawintantawo atziriiiti okaatzi jiyomachiiwitari iriroriiti. Irooma iirokaiti, aritaki onkantaki piyotakoyitairo maawoni:

²² Okaatzi niyotaayitakimiri naaka, jiyotaayitakimiri Apolos, jiyotaayitakimiri Pedro, okantakota kipatsijato, añaamintotsi, kaamanitaantsi, awijayitatsiri iroñaaka, awijayitatsini paata.

Aritaki onkantaki piyotakoyitairo iirokaiti maawoni jiroka, kimiwaitaka iirokami ashityaawonimi maawoni,*
 23 tima iirokaiti jashiyitaa Cristo, iriima Cristo jashitari irirori Pawa.

4

Jantawairi Otyaantapiroriiti

¹ Ari okantari, ontzimatyii inkimitakaantaitina jompiratani Cristo, naakaiti jowaki niyotaantairo kaari jiyotakowita pairani.

² Iro kantacha itzimirika jowaitakiri jantayitairo oityaarika, ontzimatyii intyaaryoowintairo jimatantaiyaawori kamiithaini.

³ Niyotzi naaka pimonkatziyatyaanari nokaataiyini. Tikaatsi oitzimotina pikowirika paminakotinawo nantakirorika kamiithaini. Tikaatsi oitzimotaajaitina inkowirika jaminakotinawo jiwayitatsiri nampitsiki. Tima tii nokinkishiritapiintawo naaka nimonkatziyaari nokaataiyini.

⁴ Aririka niyakawintyaami naaka, kimitakatya tii otzimimotaajaitana nokinakaashitani. Iro kantacha tii naaka yakawintawaitachani, aña iriitaki Awinkathariti aminakopirotainani tzimatsirika.

⁵ Irootaki iiro pimatantawo iirokaiti pimonkatziyayitairi iityaarika. Aña iri Awinkathariti aminakoyitairini maawoni impiyapaititakirika. Iriitaki oñaagantapaironi okaatzi antayitakiri manaantsikiini. Ari joñaagantapairo iijatzi okaatzi akinkishiritawitari antayitirimi. Ari inkantaiyaari Awinkathariti thaamintawintaini paata.

⁶ Okaatzi nokinkithatakotakimiri jaka, nojyakaawintatya naaka notsipatakari Apolos. Iro nokantantzimirori onkantya poisokirotantyaawori Osankinarintsipirori, tima irootaki ikantaitapiintakiri: “Iiro powanaapirotziro osankinatainchari”. Aritaima powajyaantairo pimonkatziyapiintakina, pasagaawintapiintakina pinkantaiyini, “Iri anairiri pashini”.

⁷ Pikantayitaki ¿Piñaajaantakima panaakoyitairi pashiniiti? ¿Piyotashitakawoma apaniroini kaari jiyotaitzimi? ¿Litakama pasagaawintantari pikimitakaanta apaniroini piyotanitashita?

⁸ Pasagaawintaiyakani iirokaiti pikimitakotakari pinkathariiti, ajyaagantaniriiti, aashiryaaniintawaitziri jowanawo. Kimiwaitakimi tii niyotaayitzimi naakaiti. Onkamintha pimpinkatharipirowintantimi, ari onkantya nontsipatantimini tsika pipinkathariwintantzi.

* 3:22 Jiitaitziri jaka “Pedro”, irijatzi jiitaitziri “Cefas”.

9 Otyaantapirori ninatzi naakaiti tii nokimitaajaitari pinkathariiti, tii noñaapirotaiya. Aña ikimiwaitakawo iroñaaka jowamaakaanakinami Pawa, maawoni jaminakowintaitakina tsika ikantaitakina jowamaitana, jaminakoyitakina atzirriiti iijatzi maninkariiti.

10 Ikinkishiritakoitakina tii opantina nokinkithatakotziri Cristo. Irooma iirokaiti pikinkishiritakota yotaniri pinayitatzii pikinkithatakotairi irirori. Irooma naakaiti ikinkishiritakoitakina tii naawiyashiripirowainitzi. Irooma iirokaiti ikinkishiritakoitziimi aawiyashiriwaitaniri pinatzi. Owanaa ipinkathaitakimi iirokaiti, irooma naakaiti, tiimachiini.

11 Ikiro niyaatatzi noñaashiwaitakawo, irojatzi nokantziro iroñaaka, notajyaaniintawaitzi, nomiriniintawaitzi, thonkatakotakina, jowatsinaawaitaitakina, tii ontzimi-motina nopanko,

12 oyyiki nantawaitaki, naakajaantaki antawaiwintacha. Itzimirika kisaniintawaitanari, nonishironkayitziiri naakaiti. Aririka jowatsinawaitakina, amawi nokantaiyani.

13 Aririka inkawiyawaitaitina, naminaminayitziro notsi-maryaakaayitairi. Ikimitakaanakina tii opantana, kaagashimi ninayiti. Iiniro ikantaitana irojatzi iroñaaka.

14 Tii iro nosankinatantawori jiroka nokowi nowaañaayitimi, aña nokowatzi nonkaminaayitimi, nokimitakotari iwaapatiitari ikaminairi jitakotani itomi.

15 Kimitaka tzimawitaka oyyikipiroriiti kowawitainchari jiyotaimi iirokaiti, iro kantacha tii niyotzi tzimawitakarika kowawitainchani jaapatziyaimi jojyariri iwaapatiitari. Irootaki nojyakaawintakiri naaka, kimiwaitaka iriimi Jesucristo matakaakinawoni nojyakotyaari naakami piwaapatitari, nokinkithatakaapaakimiro pairani Kamiithari Ñaantsi.*

16 Irootaki nosankinatantzimirori jiroka: Pinkimitakotaiyaanawo naaka.

17 Irootaki notyaantantakimiriri iroñaaka Timoteo, nokimitakaaniziri iijatzi iriimi nitakotani notomi, iriitaki tyaaryoowintakiriri Awinkathariti. Iriitaki kinkishiritakaapaimironi tsika ikantakaakina Cristo, tsika nokanta niyotaayitairi kimisantzinkariiti tsikarika isaikayitzi.

18 Tzimatsi pikaataiyirini janta ñaapirowaitachari, ikowaiyini pinkimisantiri irirori. Iñaajaantzi iiro napiitairo nariitaimi.

19 Iro kantacha thaankipaiti nompuyitapaaty, iriirika Pawa kowaintsini. Ari onkantya noñaantyaawori imapirorika

* 4:15 Kantakotachari jaka "oyyikipiroriiti", ikaatzi 10,000.

jaawiyashiriwainitzi ikaatzi ñaapirowaitainchari janta. Aamaashitya jiñaawaiminthawaitashitaka.

²⁰ Ikaatzi ipinkatharipirotakairi Pawa, iriitaki oñaagantironi jaawiyashiriwainitzi. Tii jiñaawaiminthatashita.

²¹ ¿Arima inimotakimi nariitaimi nowasankitaawaita-paakimi? Aña iro pinkowataiki nonishironkatapaimi, iiro noshintsiwintawaitapaakimi.

5

Jiyakawintaitziri antayitzirori kaaripiroyitatsiri

¹ Tima nokimakowintaki tzimatsi janta pikaatziri, imay-impiriwaitaki. Jimatataikiro kaaripirokitatsiri kaari ikimakoitzi jantayitiro kaari kimisantatsini. Tima ipaantawaitawo inaanathoriti, iinantari iwaapati.

² ¿Litama piñaashitantariri pikaatziri janta matakirori jiroka? Tiitya powashiritakotyaari piñaakiri jantakiro. Aña iro kamiithawitacha pomishitowakaantirimi jirika shirampari.

³ Okantawitaka tii nosaikimotzimi pinampiki, iro kantacha nokinkishiritakotapiintakimi kimiwaitaka ari ankaatimi asaiki janta. Irootaki pinkimitakaantantyaawori iroñaaka ari ankaati janta, niyakawintakiri jirika shirampari.

⁴ Ontzimatyii papatotaiya, pimpairyiiri Awinkathariti Jesús, pinkimitakaantiromi aririka nonkaatajaantimi janta. Pimatiro iroñaaka okaatzi ikantakimiri Awinkathariti,

⁵ pomishitowiri shirampari, jowasankitaawaitiriita Satanás. Aamaashitya aritaki onkantai jawijakoshiritai paata impiyairika Awinkathariti Jesús.

⁶ Tii opantawo pasagaawintawaitya. ¿Tiima piyotziro okaatzi ikantaitakiri: “Kapichiini inawitaka shiniyakairori tanta, iro kantacha oshiniyakairo maawoni tantapatha?”

⁷ Pinkimitakaantairo iiroka posokatyiromi shiniyapathatakairori tanta, pojyiyitairo kamiitha. Irootaki pimayitiri, pomishitowiri matapiintakirori kaaripiroyitatsiri, iiro jantitaantawo. Aña ontzimatyii pinkimitaiyaawo tanta kaari shiniyatsini, jowapiintaitari joimoshirinkaitziro kitiiyiri “Anankoryaantsi”. Tima ikamawintayitakai Cristo jojyakaawintari oijya jowaitari joimoshirinkaitziro Anankoryaantsi.

⁸ Iro amatantaiyaawori okaatzi jojyakaawintayitakiri. Ontzimatyii owajyaantairo kowiinkatatsiri, kaaripirotatsiri, oiyakaawintakari shiniyakairori tanta. Aña ontzimatyii ankamiithashiritai, añaawaitairo tyaaryootatsiri, oiyakaawintakari tanta kaari shiniyatsini.

⁹ Aritaki nosankinatsitakimi pairani, nokantakimi: “Iiro paapatziyaminthatari matapiintakirori kaaripiroyitatsiri”.

¹⁰ Nokantayitakimiro jiroka, tii iri nonkantakoti kaari kimisantayitatsini, antayitzirori kaaripiroyitatsiri, jyampit-siwaitaniri, amatawitaniri, pinkathatashiwaitariri oiyakaa-wontsi. Iri nonkantakoyitimi, iirotya okantaajaitaimi pi-saikayiti kipatsiki.

¹¹ Iri nokantakotzi iitashiminthawaitachari “Iyikiiti”. Iri-iyitaki iiro paapatziyaminthatari, iriirika matapiintakironi kaaripiroyitatsiri, jyampitsiwaitaniri, ipinkathatashiwait-akari oiyakaa-wontsi, ikawiyantawaitaki, ishinkiwaitapiinta, jamatawitantapiintaki. Tii aritaajaitzi patyooyitairi jirikaiti.

¹² Tikaatsi owayitaini aakaiti iyakawintairi kaari kimisan-tatsini. Iro kamiithatatsi iyakawintairi akaatapiintairi akimisantzi, jantayitirorika kaaripiroyitatsiri.

¹³ Irootaki pookantyaariri jirika shirampari matapiin-takirori jiroka kaaripirori. Iriima Pawa iri aminakoyitairini kaari kimisantayitatsini.

6

Tii okamiithatzi jaminakotairo amaamanitawakaani kaari kimisantatsini

¹ Aririka pimaamanitawakaiya pikaatzi pikimisantzi, tii okamiithatzi piyaati jaminakotimiro jwayitatsiri nampitsiki, kaari kimisantatsini. Aña iro kamiithatatsi piyaatashitawakaiya pikaataiyini pikitishiritai.

² ¿Tiima piyotaiyini iirokatakami aminakoyitairini paata maa-woni isaawijatziiti? ¿Iiroma pimatziro piwitsikayitiro pomir-intsitzimoyitzimiri kapichiini iirokaiti?

³ Tima aakatakami aminakoyitairini iijatzi maninkariiti. ¿Iiroma okantzi aminakotantiro okaatzi añaakotantayitziri iroñaaka?

⁴ ¿Iitama pishinitantariri jaminakoyitaimi kaari pikaatapi-intziri papatowintari Pawa?

⁵ Aña ontzimatyii pinkaaniwintakotyaaawo jiroka. ¿Tikaat-sima yotaniri pikaataiyini, witsikimironi?

⁶ Aña jiroka pikantapiintaka, piyaatashiyitakiri jiwari kaari kimisantatsini, pikowakotakiri jiwitsikayitimiro pi-maamanitawakaa, okantawitaka pikantawakaapiinta “iyiki-iti”.

⁷ Iro oñaagantzirori iinirotatsi pikinashiwaita, piyakaw-intawaitakiri pikaataiyini janta. ¿Iitama kaari pamawit-antawo inkawiyawaitaitimi, jamatawiwaitaitimi?

⁸ Iro pimayitirimi jiroka. Aña iirokatakaiyini kantzimoniintawakaacha, pamatawitawakaiyani pikantawakaawita “iyikiiti”.

⁹ ¿Tiima piyotaiyini, iiro jiñaitairo paata impinkathari-wintairi Pawa ikaatzi kaaripiroyitatsiri? Paamaakowintaiya, otzimikari pikinakaashitani. Ari inkantaitiri antapiintakirori kaaripiroyitatsiri, pinkathayitakiriri oiyakaawontsi, mayimpiriiti, paantawakaayitachari ishiramparikiiniki,

¹⁰ koshintzipaini, jyampitsiwaitaniri, shinkiryaaantzi, kawiyantaniri, amatawitantaniri. Iiro jiñaayitairo impinkathariwintairi Pawa jirikaiti.

¹¹ Pairani, ari pikantawitakari iirokaiti. Irooma iroñaaka okimiwaitakawo inkiwayiitaimi, ikitishiritakaitaimi, jotampatzikashiriyiitaimi, tima pipairyaapiintairi Awinkathariti Jesucristo. Iriitaki Tasorintsinkantsi kantakaayitaimini.

Pimpinkathatantaiyaari Pawa, tsikarika oiyita pantayitairi

¹² Tzimatsi kantayitatsiri: “Ishinitaitanawo nantayitiro tsikarika oitya”. Iro kantacha tii opantawo maawoni jantayitiro. Aritaki okantawita, ishinyiitairo antayitiro tsikarika oitya. Iro kantacha tii akowataitziro aakowintyaawo oityaarika ishinyiitairi.

¹³ Tzimatsi kantayitatsiri iijatzi: “Iro otzimantari owanawontsi inimoniintawaitantairi amotziki. Iro otzimantari amotzi, ankimaniintapirowaityaawo owanawontsi”. Ari okantawitari, iro kantacha Pawa japitiroryaayitairo jiroka, japirotairo. Irootaki iiro pikantawaitashitanta iiroka: “Iro otzimantari awatha añaathatawakaantyaari”. Tii ari onkantya. Aña iro otzimantari awatha ampinkathatantaiyaari Awinkathariti. Iro itzimantari Awinkathariti animotakaantaiyaariri awatha.

¹⁴ Tima Pawa, iiro japirotajaantairo awatha, aña ari jowirintai, joñaagantayitairo ishintsinka, ankimitaiyaari ipiriintaa pairani irirori Awinkathariti.

¹⁵ ¿Tiima piyotaiyini iri Cristo ashitaawori piwatha? ¿Kantatsima aapithatairi jashitaari irirori, ashiniwaitairo awatha amayimpiriwaitantyaawo? ¿Tii ari onkantya!

¹⁶ ¿Tiima piyotaiyini ikaatzi mayimpiriwaitatsiri, kimiwaitaka iwathatanaatyaawomi jiroka, apaani ikantanaa iwathaki? Iro okantziri josankinaitakiri:

Apaani inkantaiya iwathaki jaawakaanaa.

¹⁷ Iriima tsipatanaariri Awinkathariti, iwathashiritanaatyaari, kimitawaitaka apaani ikantakaanaari.

¹⁸ Ontzimatyii pishiyapithatiro mayimpiritaantsi. Okaatzi kantashiwaitachari kaaripirori jantaitziri, kaari atziri owashironkaachani irirori, pashini atziri jowashironkaawaitaki. Irooma jimayimpiritaki, iri owashironkaawaitaincha apaniroini iwathaki.

¹⁹ ¿Tiima piyotaiyini iro piwatha ogyakawori pankotsi isaikantari Tasorintsinkantsi? Iri Pawa ompirayitzimiri. Tii iiroka añaashiwaitachani apaniroidini,
²⁰ aña iri Pawa pinakowintapirotaimiri okantantaari jashitaimi. Irootaki pimpinkathatantaiyaariri Pawa ontzimirika pantayitairi, pikinkishiritairi iijatzi.

7

Imaamanitawakaiya aawakaachari

¹ Iroñaaka nakimiro okaatzi posampitanari posankinariki: Iro kamiithawitacha iiro otzimimi iina shirampari.

² Iro kantacha, ontzimatyii piinayitaiya, pimayimpiriztikari. Ari onkimitaiyaari iijatzi tsinaniiti, ontzimatyii oimintayitaiya.

³ Ari okamiithatziri piñaawakaapiintaiya paawakaayita.

⁴ Okaatzi iinantaitari, tii apaniroidini ashitaawo owatha, aña irijatzi ashitaawo oimintari. Ari okimitari iijatzi, ikaatzi jiiimintaitari, tii apaniroidini jashitaawo iwatha, aña irojatz ashitaawo iinantakari.

⁵ Irootaki, tii okantanta poshitaawintyaawo piñaawakaapiintaiya paawakaayita. Iro kantacha, kantatsi pinkinkithawaitawakaiya pintziwintantyaawori pamanamanaatani. Impoña pitanaiaaawo piñaawakaanaiya, ari onkantya iiro jowapithaantzimi Satanás, tima tii piñaakotanita iirokaiti.

⁶ Irootaki jiroka noshinitantziri, tiimaita noshintsiwintantzi maawoni jimonkaataitiro jirokapaini.

⁷ Aña nokowawitayta naaka maawoni shirampariiti inkim-itakotaiyaanawomi tsika nokanta naaka. Iro kantacha iiro imata jiroka. Tima Pawa jinashitakawo itasonkawintayitakai maawoni aakaiti. Ari ikanta Pawa itasonkawintakiri ikaatzi kaari tzimatsini itsipatari, iriima pashinipaini ontzimatyi itsipatari.

⁸ Nokantziri mainariiti: Iro kamiithatatsi pisaikashiwaitaiya iiro otzimi pitsipatari, nokimita naaka. Irojatz nokantsitariri ikaatzi kamayitatsiri itsipatari.

⁹ Irooma tiirika pimatziro piñaakotanitya, ontzimatyii pintsipayitaiya. Tima iro kamiithatatsi pintsipataiya, ari onkantya iiro piñaantawo ayimawaitimi.

¹⁰ Okaatzi jiiinantaitakari, aawakagainchari, nokantziro: Tii okamiithatzi pookawakaiya. Tii naaka kantironi jiroka, aña iriitaki Awinkathariti.

¹¹ Aririka pookawakaiya, iro kamiithatatsi pisaikawaiti apaniroidini iiro pitsipataa. Irooma iirorika, kantatsi pimpiyashitairi piimipirori. Iirokaiti jiiimitaitari, tii okantzi pookayitiro piinatakari.

12 Nokantziri pashiniiti: Iyikiiti, tzimatsirika piinantari kaari kimisantatsini, ontzimatyii poisokirotyaawo, aapatziyakotimirorika iroori. Ari nokantziri naaka, tii iri Awinkathariti shintsiwintimini.

13 Ari okimitsitari tsinani oimintariri kaari kimisantatsini, ontzimatyii oisokirotyaari irirori, jaapatziyakotaworika.

14 Okantawitaka tii ikimisantzinkaritzii oimi, itasorintsishiritakaitairi irirori, okantakaantakiro iina. Ari ikimitsitari shirampari kimisantaniri, iinantawori kaari kimisantatsini, itasorintsishiritakaitairo iroori, ikantakaantakiro oimi. Irooma aririka jookawakaatya, kimitaka iiro jawijakoshiritai jowaiyani. Irooma itsipatawaka, itasorintsishiritakairi iijatzi jowaiyani.

15 Iro kantzimaitacha, inkowirika jookawakaiya kaari kimisantatsini, kantatsi jimatiro. Tikaatsimaita shintsiwintirini iiro jookawaka, akantayitairi “Iyikiiti”, iijatzi “Chookiiti”, aayitziriri kaari kimisantatsini. Irooma kantatsirika aapatziyawakaiya kamiithaini, iro ikowiri Pawa.

16 Iiroka iinantaitari, tii piyotzi iirokataki kantakaantironi jawijakoshiritantaiyaari piimi. Iiroka jiimintaitari, tii piyotzi iirokataki kantakaantironi awijakoshiritantaiyaari piina.

17 Ari okantari. Tsika akanta asaikayitzi, iiro athaatyawintziro owashiñairo tsika akantapiinta. Iro ikowakairi Awinkathariti, tima ari akantayitsitari ikaimashiritantairi Pawa. Irootaki nokantantapiintakiri naaka jantaitiro naritari kimisantzinkariiti tsikarika japatotaiyani.

18 Thami oiyakaawintawakiri shirampari totamishitainchari, jashi jowatyiiro tsika ikantaka. Tiirika itomishitaanita jitananakawori ikimisantantaari, tikaatsi oitya intomishitaaniantyaari iroñaaka.

19 Tikaatsi oitya aakarika totamishitaaniri, tiirika atomishitaanita. Iro kowapirotachari antayitairo ikantairi Pawa amayitairo.

20 Ari ankantaiyaari maawoni, iiro athaatyawintashitawo owashiñairo tsikarika akantayita owakiraa ikaimashiriyitantairi Pawa.

21 Ari okimitari iijatzi. Iirokarika ompirataari ikaimashiritantakimiri Pawa, iiro okantzimoshiriwaitzimi. Irooma aririka jowapithaashitimi ompiratzimiri pishitowai, pimatiro.

22 Ikaatzi ompirataari ikaimashiritairi Awinkathariti, inkinkishiritya isaikakaashiwaitaari. Ikaatzi kaari jompiraitari ikaimashiritantaariri, okimiwaitaawo jompiratanimi Cristo jinatzi.

23 Tima Pawa pinakowintapirotaimiri jashitantaimiri, iro kamiithatatsi iiro pikimitakotari ompirataari,

ishintsiwintawaitaitziri jimonkaatiro ikowakaashitariri pashini atziri.

²⁴ Iyikiiti, ontzimatyii maawoni iiro athaalyaawaitzi tsika akantayita ikaimashiritantairi Pawa atsipashiritantaariri.

²⁵ Iroñaaka nakayitiri osampitakowintzirori mainawoiti. Tii otzimi ikantakaantairi Awinkathariti okantakota jiroka, iro kantacha nonkantimiro nokinkishiritari naaka. Iri Awinkathariti nishironkatakinari okanta pawintaantanari naaka.

²⁶ Jiroka okaatzi nokinkishiritari: Tima asaikimotatziiro jashironkaapaitaita, pashi powayitairo tsika pikantayita pi-saikai iroñaaka.

²⁷ Thami oiyakaawintawakiro, otzimirika iiroka piina, iiro okantzi pookiro. Tiirika otzimi piina, iiro paminaminatzi pintsipatya.

²⁸ Irooma aririka pintsipatya, tii pantziro kaaripirori. Ari okimitsitari aririka ontsipatya mainawo ikamitantaitakiri aantyaariri shirampari, tii antziro kaaripirori. Iro kantacha ikaatzi aawakaayitachari, aritaki jiñaayitaki pomirintsitzimotyaarini. Apa nokantashitzimi naaka onkantya iiro piñaantayitawo pomirintsitzimowaitimini iirokaiti.

²⁹ Iyikiiti, kimitaka irootantsi imonkaapaititya. Itanatyawo iroñaaka, ikaatzi tzimatsiri iinaiti, ontzimatyii inkimitakaantairo tiirikami otzimayitzi.

³⁰ Ikaatzi irawaiyitachari, ontzimatyii inkimitakaantairo tikaatsi oitya jiraawaitantyaari. Ikaatzi kimoshiriwaiyitatsiri, ontzimatyii inkimitakaantairo tikaatsi oitya inkimoshiriwaitantyaari. Ikaatzi amanantayitatsiri oiyitarika, ontzimatyii inkimitakaantairo tii iri ashiyityaawoni.

³¹ Itzimirika otzimimoyitzi oiyitarika jaka, ontzimatyii inkimitakaantairo, tii opantapirotawo. Tima irootantsi ompiyashiwaitaiya okaatzi tzimayitatsiri kipatsiki, okaatzi antapiintayiwitakari.

³² Irootaki nokowakotaimiri iirokaiti iiro pikinkishiritakowaitantawo maawoni jiroka. Ikaatzi kaari tsipayitachani, inkamaityaawo jantanairo ikowiri Awinkathariti, jinimotakaantyaariri.

³³ Iriima ikaatzi aawakagainchari, ontzimatyii jinimotakaayitairo itsipatari, ontzimatyii inkinkishiritakotapiintairo tzimayitatsiri jaka kipatsiki.

³⁴ Ñaakiro, apiti onkantya joshiritakotapiintaiyaari. Ari okimitsitari iijatzi tsinani kaari tsipatachani, iijatzi mainawo, kantatsi onkamaityaawo ikowiri Awinkathariti, tsikarika oiyitari antayitzi iijatzi okinkishiriyitari. Irooma okaatzi tsipayitainchari, ontzimatyii inimotakairi oimi, onkinkishiritakotairo iijatzi tzimayitatsiri jaka kipatsiki.

³⁵ Tii noshintsiwintatyiimi nokantayitzimirori jiroka. Aña iro kamiithatatsi nonkantayitimiro nominthatakaantimiri pantayitairo kamiithatziomotimini, ari onkantya pinkamaipirotantyaariri Awinkathariti.

³⁶ Tzimatsirika ashityaawoni mainawo antawokitaintsiri, jiñaakirorika kamiithatatsi ontsipatya, kantatsi jimatiro, tii okaaripirotzi. Aawakaawaitya.*

³⁷ Iriima ashitawori mainawo, kaari kowatsini ontsipatya, kamiithataki iijatzi okaatzi jantakiri, iro ikowakiri jantiri irirori.

³⁸ Ari okantari. Aririka aawakaatya mainawo, jantakiro kamiithari jirika. Irooma iirorika itsipatakaawo, jantakiro kamiithapiroatsiri.

³⁹ Jiinantaitari, okowapirotatya ontsipatapiintyaari oimi iinta aawakaa. Irooma aririka inkamimotakiro, osaikashiwaitaa iroori, kantatsi agai pashini oimi, iro kantacha ontzimatyii inkimisantzinkariti iijatzi irirori.

⁴⁰ Iro kantacha tzimatsi nokinkishiritari naaka, ari onkimoshiripirotiri jiroka osaikashiwaitaiya, iirorika agai pashini. Kimitaka Itasorinka Pawa ñaawaitakaanawori jiroka.

8

Owanawontsi jashitakagaitariri oiyakaawontsi

¹ Iroñaaka nakayitiri osampitakowintzirori owanawontsi jashitakaitariri oiyakaawontsi. Tzimatsi oiyita ayotakotzirori jirokapaini, kaari jiyoyitzi pashini kimisantzinkariiti, ari onkantakimi asagaawintzimotyaari. Iro amatziro jiroka, aña iro kamiithatatsi atakoyitaiyaari jirikaiti, aminaminayitairo anthaamintashiritakaiyaari.

² Ari okanta, tzimatsi asagaawintawaitachari, kantatsiri: “Naaka yopirotaniri”. Tikiraamaita jiyotanita ikaatzi kantayitatsiri.

³ Iriima Pawa jiyoyitzi irirori ikaatzi itakotaariri.

⁴ Nakawakiri osampitakowintzirori owanawontsi jashitakaitariri oiyakaawontsi. Tima ayotaiyini aakaiti iitarika ikantaitziri oiyakaawontsi, tii otzimaajaitzi jañaantari. Tii itzimayitzi pashini pawatatsini, aña apaani ikanta Pawapirori.

⁵ Niyotzi tzimayitatsi jaka kipatsiki oiyakaawontsi iwawanitashiitari, ikaatzi tzimayitatsiri iijatzi inkitiki iwawanawaitashitakari. Iriitaki jiiitashiwaitapiintakari: “pawa”, ikantziri pashini: “nowinkathariti”.

* 7:36 Kantakotachari jaka “ashitawori mainawo”, irijatzi kantakotachari kami-tantakirori iinatyaawo mainawo.

⁶ Irooma aakaiti, apaani ikanta aitziri “Pawa”. Iri-itaki ashitairi, witsikayitakirori maawoni. Iri kantakaa-
 wori atzimayitantari. Ari ikimitari iijatzi, apaani aitziri
 “Nowinkathariti”. Iriitaki Jesucristo, itzimi jiwitsikakaitakiri
 maawoni. Iri kantakaa-wori okanta añaantayitaari.

⁷ Iro kantacha tzimatsi oyyiki kaari yotakotironi jiroka.
 Irootaki itzimayitantari amitapiintakawori jashitakaari
 owanawontsi oyyakaawontsi, jowimaityaawo owanawontsi.
 Jirikaiti atziriiiti, ikaatzi matapiintawitakawori, okantawitaa
 ikimisantayitai, shipitashiriri ikantayitaka iroñaaka. Aririka
 jowayitaiyaawo owanawontsi onkimitzimotyaaari jantakiro
 kaaripirori.

⁸ Iro kantacha tii iro owanawontsi matakaironi jaap-
 atziyantairi Pawa. Ontzimirika owanawontsi apinkapiin-
 tani, tii antziro kaaripirori. Aririka antziwaityaawomi
 jiroka, tii owamiithashiritai iijatzi.

⁹ Iro kantacha ontzimatyii paamaakowintaiya,
 potzikashiritzirikari shipitashiririiti, pinkantayiti:
 “Nosaikashiwaita naaka, kantatsi nowayityaari iitarika”.

¹⁰ Pinkinkishiritakotiro iita awijatsini jaminimi jirikaiti
 shipitashiritaniri. Okimitatya jifñiimi poyaawo owanawontsi
 jashitakaitariri oyyakaawontsi. Okantawitaka pikantapi-
 intawitaka iirokaiti: “Niyotzi naaka, tii otzimi jañaantari
 oyyakaawontsi”, aamaashitya kantatsi jimatanakiro joyaari
 irirori.

¹¹ Ari onkantya jirika shipitashiriri, jantantanatyaawori
 irirori kaaripirotzimotziriri. Iirokatakanti kantakaaashitayaa-
 woni. ¿Tiima pikantawitaari “Iyikiiti?” ¿Tiima ikamawintairi
 irirori Cristo?

¹² Ari pikinakaakiro iiroka pikaaripirootakaakiri
 jirikaiti. Powatsipirootakiri, pishipitashiripirootakairi. Aña
 pikaaripirootzimotakiri iijatzi iiroka Cristo.

¹³ Irootaki nowantapiintariri naaka wathatsi, ari onkantya
 iiro noitzipinashiritantari ikaatzi nokantayitairi “Iyikiiti”.

9

Jimonkaataitniriri Otyaantapiroriiti

¹ ¿Iroma okantzi nosaikashiwaitya naaka? ¿Kaarima naaka
 Otyaantapirori ñaajaantakiriri Jesús, Awinkathariti? ¿Kaarima
 naaka kimisantakagaimiriri Awinkathariti?

² Kimitaka tzimayitatsi kaari yotinani naaka
 Otyaantapirori. Irooma iirokaiti piyotaiyini, tima iiroka
 ikimisantakaa-yitai Awinkathariti nokinkithatakoyitaimiri,
 iro oñaagantzirori naakataki Otyaantapirori.

³ Jiroka nonkantiriri ikaatzi kinkithatakowaitanari:

4 ¿Iroma okantzi intziyaitina naakaiti?

5 ¿Iroma okantzi ontzimi notsipatari naaka? ¿Iroma okantzi ontzimi itsipatari kimisantatsiri iijatzi? Aririka ontzimi, ¿iroma okantzi nontsipatanatyaawo janta pisaikaiyini iirokaiti? Iro jimatapiintakiri pashini Otyaantapiroriiti, iro jimatapiintsitari ikaatzi jirintzitari Awinkathariti, iijatzi Cefas.*

6 Piyotzi iirokaiti iikiro nantawaitatzi naaka, naantyaari nañaantyaari, irojatzi jantziri Bernabé. ¿Apama nokantakaawo naakaiti tii ishiniitina nowajyaantiro nantawairi nonkinkithatakantayitzi?

7 Pinkinkishiritakotiri tsika ikanta owayiri tzimatsiri ijiwari. ¿Kamiithatatsima impinatiri ijiwari impantyaariri jowanawo? Ari ikimitsitari pankiwaitatsiri, ¿Iroma okantzi jowaiyaawo iwankiri? Iijatzi ikimitsitari pirawaitachari, ¿iroma okantzi inintaiyaari ipira?†

8 ¿Pikinkishiritama iirokaiti okaatzi nokantayitakimiri iro jamitamachiitari atzirriiti? Aña irojatzi okinkithatakotsitakari Ikantakaantaitani.

9 Tima josankinatsitaka pairani Moisés-ni, kantatsiri:

Aririka pantawaitakairi piratsi, iiro itajyaaniintawaitzi.

¿Pikinkishiritama apa piratsi joshiritakotari Pawa ikantantakari?

10 ¡Tii! Aña aakaiti jojyakaawintaki. Irojatzi jojyakaawintsitaitakari ikantaitaki:

Tzimatsirika pankiwaitaniri, otikakiwaitaniri, iro jimatantawori jiroka onkantya jowantaiyaawori.

11 Ari okimitsitari, naakaiti awintaashiritakaimiri, ¿Iroma okantzi pimpayitaina nañaantyaari?

12 Iro pantapiintainiriri pashinipaini janta. ¿Iroma okantzi pimatainawo naakaiti? Tiimaita noshintsiwintapiintzimi nonkantimiro jiroka. Amawi nokantakiro. Tii nokowaiyini nomanonkimi pitanakawo pikimisantairo Kamiithari Ñaantsi nokinkithatakotaimiri Cristo.

13 ¿Tiima piyotaiyini, jowapiintawo Ompiratasorintsitaari tzimagaantatsiri jashitakaitawori tasorintsipankoki? ¿Tiima piyotaiyini ikaatzi piratsi jashitakaitariri Pawa taapirimintotsiki, oshinitaantsitzi jowayityaari Ompiratasorintsitaari?

14 Ari okimitsitari iijatzi okaatzi ikantakaantanari Awinkathariti nokinkithayitairo Kamiithari Ñaantsi, ontzimatyii impinayiitaina nantantyaawori.

* 9:5 Ikantayitziiri jaka “Cefas”, iriitaki Pedro. † 9:7 Kantakotachari jaka “ipira”, iri cabra-paini, jiraitapiintziri itini.

15 Tii noshintsiwintzimi pairani nosaikimotantzimiri pimayitinawo. Tii noshintsiwintzimi iijatzi nosankinatantzimiri. Aña iro nokowataiki nonkamimi naaka, tikira itzimanakiita iitya kantatsini: “Tii tyaaryoo inatzi okaatzi jasagaawintawaitakari Pablo”.

16 Tii nasagaawintawaitawo nokinkithatakaayitaimiro Kamiithari Ñaantsi. Aña kimiwaitaka iri Pawa shintsiwintanari nantairo, okantawitaka tii naaka minthatashiwaityaawoni. Iirorika nimatairo jiroka. ¡Inkantamachiitina naaka!

17 Naakami kowashiwaityaawoni nimatiro, ari naminaminatakiromi impinaitina. Aña Pawa owataikinari nimayitairo jiroka.

18 Ari okantaka, tikaatsi iitya noyaawintantyaari pimpinataina iirokaiti. Tima nokimitakaanawo iroomi impinaitinarimi noñiuro nokimoshiritai. Iro nokimoshiritantari iroñaaka tii nokowakotaimiro pimpinatina nokinkithatakaaimiro Kamiithari Ñaantsi.

19 Ari nokinakairo nosaikashiwaitantaari, tikaatsi shintsiwintawaitinari impinatina. Naakatajaantaki kimitakaan-tacha ompirataari. Ari onkantya jawijakoshiritantaiyaari oyyiki atziri.

20 Ari nokantsitawo iijatzi nontsipatyaaririka nojyininkapaini Judá-mirinka, nimatsitawo okaatzi jamiyitari iriroriiti, ari onkantya jawijakoshiritantaiyaari. Irojatzii nimatsitari notsipataari pankinatawori Ikantakaanaitani, nimonkaatziro iijatzi, niyowitaka tikaatsi shintsiwintinani nompankinatyaawo, onkantya jawijakoshiritantaiyaari.

21 Ari okantsitari, aririka nontsipatyaari kaari kimakotaajaitironi Ikantakaanaitani, nokimitakotari iriroriiti, onkantya jawijakoshiritantaiyaari. Tiimaita nopiyathatajaantari Pawa, tima ontzimatyii nimonkaatiro ikantanari Cristo nantiro.

22 Ari okimitsitari, aririka nontsipatyaari shipitashiriwaitaniri, nokimitakotari jantayitziri iriroriiti, onkantya jawijakoshiritantaiyaari. Ari nokimitziri maawoni nashiyyitachari atziriiti, onkantya jawijakoshiritantaiyaari iriroriiti.

23 Iro nimayitantawori maawoni jiroka onkantya nonkinkithatantyaawori Kamiithari Ñaantsi, onkantya nontsipatantaiyaariri iijatzi naaka, itasonkawintaitakina.

24 ¿Tiima pikinkishiritakotziri monkatziyawakaachari ishiyaiyani onkantya jiñaitantyaariri intzimi ityaawoni jariitya? Apaani inkantya ityaawoni jariitya, iriitaki impinaitairi. Pinkimitaiyaari iirokaiti.

25 Ikaatzi ñaantapiintawori imonkatziyawakaiya, ikimpoy-aawainita, jiñaashiwaitawo intzityaawo inintayitziri. Iro ji-

matantyaawori jiroka onkantya impinaitantyaariri, jamathaitantaityaari shiwithatapo. Iro kantacha sampiyanitatsi jiroka. Irooma aakaiti, okaatzi oiyakaawintachari impinaitairi, iiro othonkanita.

²⁶ Irootaki noiyakaawintantapiintawori okimiwaitawo noiyatyiiimi, tii notimpaawaitzi. Nokimitakaantawo noñaashintsiwaityaawo nonkapojanti, aña tii nokapojawaitashitawo tampiyainka.

²⁷ Okaatzi noñaashiiwaitakawo notziwintawaitaka, nokimitakaantakawo nompiratatyiiyaawomi nowatha. Irootaki nimatantakawori, iiro ikimitakaantaitantanari jimaitakiri janaitziri, iiro aminaashiiwaitanta nokinkithatakantapiintaki.

10

Ikinkithatakoitziro okaatzi ipinkathatashiitari

¹ Iyikiiti, iiro apiyakotziro tsika okanta jiñaayitakiri achariniiti. Iro ipampithatakiri minkori otzishimashiki. Jimontyaayitakawo inkaari, jowiryaaaitapaintziniri.

² Ari joñaagantakiro jawintaashiritakari Moisés-ni, ipampithatakiri minkori, jimontyaakiro inkaari.*

³ Jowaiyakawoni iijatzi achariniiti okaatzi itasonkawintaitakiri.

⁴ Imiritaiyakawoni jiña itasonkawintaitakiri oshitowaatzimotakiri shirantaaki. Tima iriitajaantaki Cristo tsipashiritakariri, iri oñaagakiriri jiña shirantaaki. Iri Cristo kimiwaitakawori jiroka shirantaa.

⁵ Iro kantacha, tzimatsi oiyiki iriroriiti kaari jinimotakai Pawa, irootaki ikamagaantantakari otzishimashiki.

⁶ Okaatzi awijaintsiri, tzimatsi oiyakaawintakairi, ari onkantya iiro akimitantari iriroriiti, antiro kaaripirori.

⁷ Iro iiro okantanta antsipatyaari pashiniiti thaamintashiwaitariri oiyakaawontsi. Tima irootaki jimayitakiri achariniiti pairani, jiroka ikinkithatakoitakiri:

Isaikaiyini atziri, jowawaitaiyani, jirawaitaiyini.

Ari ikatziyanaka ithaamintashiwaitaiyani.†

⁸ Ari okimitari iijatzi, tii okantzi antayitiro kaaripirotsiri. Irojatzii jantayitakiri achariniiti, irootaki jiñaantakawori ikamayitaki kitiiyiriki 23,000 atziri.‡

* **10:2** Iro jimaitakiri kimitakawori owiinkaantaantsi, aririka jowiinkaantaitya, joñaagantaitziro tzimatsi jawintaashiritanaari. † **10:7** Okaatzi ikantakoitziri jaka "ithaamintashiwaita", iro jantakiri pairani ichariniiti Judá-mirinkaiti jiwitsikaki oiyakaawontsi kimiwaitariri iryaani vaca, iri joimoshirinkawintaiyarini, ipinkathawaitziri oiyakaawontsi. Paminiro iijatzi "Tsika Ikantaitziro Ñaantsipaini" tsika okantakota "Ikantakaantaitani". ‡ **10:8** Paminiro iijatzi "Tsika Ikantaitziro Ñaantsipaini" ikantakota "Balaam".

⁹ Ari okimitsitakari iijatzi tii okantzi owatsimairi Pawa. Irojatzji jimayitakiri pairani iriroriiti, irootaki jatsikayitanta-kariri maanki. §

¹⁰ Ari okimitsitari iijatzi, tii okamiithatzi asamaniintantawaiti. Irojatzji jimatsitakari. Iro jiñaantayitakawori japirotakiri jiiitaitziri “Apirotantaniri”.*

¹¹ maawoni awijayitaintsiri, irootaki jojyakaawintaitakairi, josankinatakoitakiro onkantya jiyotaantairori iroñaaka aakaiti, tima asaikantaawo othonkimapaititaa kipatsi.

¹² Paamaakowintaiya iirokaiti. Iiro pikantawaitzi, “Iiro nimatziro naaka jiroka”, omapokashitzimikari pimatankiro jiroka.

¹³ Iro kantacha pinintashiriwaitirorika, pinkinkishiritya tii apaniroini pikantaka iiroka, aña ikitsirinkayitakiro pashini atziriiti. Kinataniri inatzi Pawa, iiro ishinitzimi inintashiritakaapirotimiro kaari pinkitsirinki. Aririka pinintashiriwaiti, iriitajaantaki Pawa oñaayimironi pinkitsirinkantyaawori, onkimiwaitanatyawo pishiyapithatatyiiromi.

¹⁴ Nitakotaniiti, pinkimitakaantiro pishiyapithatatyiiromi, piñaayitiririka pashiniiti ipinkathawaitziri oiyakaawontsi.

¹⁵ Iroñaaka tzimatsi nonkantimiri, nonkimitakaantatyiiimi yotaniri pinatyiiimi nonkantimiro. Pinkinkishiritakotiro.

¹⁶ Tima apatotapiintaiyani arawaitaiyini, akinkithashiritakotziro jamanamanaawintakari pairani Cristo, jimiritaiyakarini jiyotaaniiti, ¿Kaarima jiroka withaawakagaantsi, oimoshirinkiri Cristo ikapathainkawintakai? Aririka ampitoryiiro tanta, ¿Kaarima jiroka withaawakagaantsi, oimoshirinkiro iwatha Cristo, akinkishiritakotziro ikamawintakai?

¹⁷ Ari okanta, aririka owayityawo, intzimayiwitayya oiyiki akaataiyini apatotaiyani, maawoni owaiyawoni tanta jiwit-sikaitakiri apapathawoini. Ari akantayitaari aakaiti, akimi-tawo apapathatatsiri.

¹⁸ Ari ikimiyitari iijatzi nojyininkapaini Israel-mirinkaiti, jiwithaawakaayita iijatzi iriroriiti, itaayitairo jashitakaariri Pawa taapirimintotsiki.

¹⁹ Irootaki kimiwaitakawori okaatzi jantapiintakiri pashinijatzi atziriiti itaayitziniri iwawaniwaitashitari. ¿Piñaajaantakima nokantatzji añaanitatsi ikaatzi iwawaniwaitashitakari?

²⁰ ¡Tii! Iro kantzimaitacha tzimataitatsi piyari amawinawaitachari, iri ikimitakaantakiri iwawani, iriitaki jashitakaapiintakari owanawontsi. Aña kaari Pawa

§ 10:9 Paminiro iijatzi “Tsika Ikantaitziro Ñaantsipaini” tsika ikantakota “Moisés”.

* 10:10 Paminiro iijatzi “Tsika Ikantaitziro Ñaantsipaini” tsika ikantakota “Coré”.

jashitakaiya owanawontsi. Iro kaari nokowakaayitzimi iirokaiiti pintsipatyaari powayitaiyaawo okaatzi jashitakaitariri piyariiti, piwithagaarikari iriroriiti.

²¹ Aririka pimiritapiintyaawo jashitakaitariri piyari, tii onkamiithati pimirityaawo amiritapiintari akinkishiritakotziri Awinkathariti. Ari okimitsitari, powapiintyaaworika jashitakaitariri piyari, tii okamiithatzi poyaawo owapiintari akinkishiritakotziri Awinkathariti.

²² ¿Akowatziima owatsimairi Awinkathariti? ¿Anairima otzimi irirori ishintsinka?

¿Notzikashiriwaitantima ipinkathataitzi Pawa?

²³ Jiroka ikantaitzi: “Ishiniitanawo nantayitiro oiyitarika”. Iro kantacha tii opantawo jantaitiro maawoni. Aritaki okantawitaka, ishiniitairo antayitiro oiyitarika. Iro kantacha tzimayitatsi antayitzi kaari minthataikaiyaarini pashinipaini jantayitairo kamiithari.

²⁴ Tii okamiithatzi iro ankinkishiritakowaiti akowayitzi aakaiti, aña iro kamiithatatsi añaashintsiwintaiyaawo kamiithatzimotirini pashinipaini.

²⁵ Aririka pamananti wathatsi, iiro posampitakowintawaitzi, pinkanti: “¿Ipoñaatyaama wathatsi itagaitziniri oiyakaawontsi?” Aña pamanantiri, poyaari.

²⁶ Tima iri Awinkathariti, ashitari tzimayitatsiri kipatsiki.

²⁷ Ari okimitsitari, aririka inkaimimi patyootiri kaari kimisantatsini, patyootiri pikowirika. Iiro posampitakowintziri pinkanti: “¿Ipoñaatyaama jirika wathatsi janta itagaitziniri oiyakaawontsi?” Aña poyaari.

²⁸ Irooma tzimatsirika kamantimini, inkantimi: “Jirika wathatsi itagaitziniri oiyakaawontsi”, iiro powari. Iro pimantakawori jiroka pikinkishiritakotanakiri kantakimiri, pikinkishiritanaka iijatzi kantatsi jowaaripiroshiritanti.

²⁹ Tima nokantakimi “kantatsi jowaaripiroshiritanti”, tii iro nonkantakoti jowaaripiroshiritimi iiroka, aña iri nokantakotzi kamantakimiri, kantatsi jowaaripiroshiritiri irirori. Kimitaka ari posampitanakina naaka, pinkanti: “¿Iitama nontzitantawaityaariri apamachiini ikinkishiritakotana pashini atziri?”

³⁰ Tima nopaasoonkitziri Pawa noñaayitziro nowari, ¿iitama nonkinkishiritakotantyaawori onkaati inkijyimaitina?”

³¹ Jiroka nakimiro: Aririka powawaitya, pinkinkishiritakotiro, pinkantashiriti: “Tzimatsirika ñaayitinani nowawaitya, ¿arima notzikashiritakiri jirika? ¿arima ipinkashiritairi Pawa?” Ari pinkimitsityaawo pimiriwaitya, iijatzi pantayitairo oiyitarika.

³² Ontzimatyii paamaakowintaiya iiro poitzipinashiritantari Judá-mirinkayitatsiri, kaari Judá-mirinkayitatsini, ikaatzi pikaatapiintziri papatowintari Pawa, maawoni.

³³ Irootaki nantziri naaka, nopankinatawo ninimotakaan-taiyaari maawoni atziriiti okaatzi nantayitziri. Tii apa nantiro kamiithatzimotanari naaka, aña iro nantzi onkaati kamiithatzimotirini pashinipaini, ari onkantya jawijakoshiritantaiyaari.

11

¹ Pinkimitakotaiyaanawo naaka. Iro nimatsitari naaka, nokimitakotari Cristo.

Osawoinawo tsinaniiti

² Nothaamintaimi iroñaaka, tima pikamaitakawo namitakaakimiri, okaatzi niyotaakimiri.

³ Iro kantacha, jiroka nokowiri piyotiro: Iri Cristo ijiwari-tari shirampariiti. Iriima shirampariiti iri ojiwaritari tsinaniiti. Iriima Pawa iri ijiwaritari Cristo.*

⁴ Okaatzi amitapiintakari ashiramparitzii, tii asawoinayita amanamanaatya, aririka ankinkithatakaanti. Aririkami asawoinatzimotanti, owinkatharyaakiro aito.†

⁵ Irooma tsinaniiti kaari sawoinatachani amanamanaayita, okinkithatakaantayitzi, owinkatharyaantaki. Okimitakowaitakawo tsinanipaini amiitzirori oishi.

⁶ Tsinani kaari kowatsini osawoinatya, amiipiro-tataitirotya oishi. Tima maawoni jiyoitzi kaaniwintaantsi inatzi, ontzimatyii osawoinatya.

⁷ Iriima shirampariiti iiro isawoinawaita irirori, ikimitakotari Pawa, iri Pawa owaniinkatakaariri. Irooma tsinani, iri shirampari owaniinkatakaawori.

⁸ Tima pairani owakiraa jiwitsikantawori Pawa itanaka-
wori tsinani, iro jaaki iwatha shirampari jiwitsikantakawori. Irooma owakiraa jiwitsikantakariri Pawa itanakawori shirampari, tii iro jayi owatha tsinani.

⁹ Ari okimitsitakari, owakiraa Pawa jiwitsikantawori tsinani iri jiwitsikajaantakini shirampari, tikaatsi intsipawaitya. Iriima shirampari, tii iro jiwitsikaitini tsinani.

* **11:3** Kantakotachari jaka “ijiwaritari”, irojatzi kantakotachari “iitoitari”. Tima iroowaitaki okaatzi saikantairi aitoki otzimi kinkishiritakairi, akowantayitari antayitiro akowayitzi, kimitawaitaka iroomi aito jiwatainimi antayitiro oitarika. Kantatsi ankanti: “Aitotari Cristo”. Irojatzi kimitakawori ankanti: “Ijiwatai Cristo”. † **11:4** Kantakotachari jaka “owinkatharyaakiro aito”. Tii ayotakopirotziro iita kantakotachari “aito”. Tima tzi mayitatsi kantayitatsiri iri Cristo ojyakaawintari “aito”. Tzimatsi pashini kantayitatsiri iro kantakotachari “aitopirori”. Tima aririka asawoinatya amanamanaatya, akimitakotakawo tsinani. Owinkatharyaakiri pashinipaini.

10 Irootaki osawoinatantyaari tsinani onkantya oñaagantantyaawori tzimatsi opinkathatani iroori, ari onkantya inimotakaantyaariri iijatzi maninkariiti.

11 Tii otzimashita tsinani, tii itzimashita shirampari, aña apitiroiti jashitari Awinkathariti, ikowityaawakaa apitiroiti.

12 Tima itanakawori tsinani iwatha shirampari jiwit-sikaitaki. Iro kantacha iijatzi, ikaatzi shiramparitaatsiri iroñaaka, iro tsinani owaiyantayitairiri. Tima iri Pawa kantaawori apitiroki itzimayitantari.

13 ¿Litama pikinkishiritakotawori okaatzi nokantayitakimiri? ¿Kamiithatsima tsinanipaini amanamanaantyaari Pawa iiro osawoinayita?

14 Aakaiti ashiramparitzika, tii amitawo osanthairo aishi, aritaki ankaaniwintatya.

15 Irooma tsinaniiti, iro owaniinkatakaawori oishi. Kimi-waitaka iroomi oishi ojyanatyaawoni osawoinawo.

16 Tzimatsirika janta kowatsiri inkisakoshirityaawo, nonkantiriri: Irootajaantaki namitapiintakari naaka niyotaantziro. Irojatzii ikantapiintziri apatowintariri Pawa tsikarikapaini janta.

Aminaashiwaita joimoshirinkaitziro jatyootani Awinkathariti

17 Iro kanzimaitacha, tzimatsi pashini nonkamantimiri, iiro nothaamintakotzimiro. Tima tii onkamiithatzimotina pantapiintakiri papatotaiyani. Onkaatimi kamiithatzimotimini, irootataiki jowasankitaawintaitimiri.

18 Tima nokimaki ikamantaitakina pinashitawakaaka janta papatotapiintaiyani. Iro nonkimisantirimi,

19 tima iro awijapiintatsini jiroka. Kimitaka tzimayitatsi kowashiwaitachani inkantakoitiri “Ñaapirori jirika”.

20 Ari okimitapiintari papatotaiyani iirokaiti patyootawakaiyani, aminaashiwaita poimoshirinkiro jiiitaitziri “Jatyootani Awinkathariti”.

21 Tima powapiintakawo thaankipiroini pashitari. Tajaaniinta ikantayita pashinipaini. Tzimatsi pashini shinkiwaiyitachari.

22 ¿Arima onkantyaari? ¿Tikaatsima pipankopaini tsika powapiintyaawo pashitari, tsika pirawaitapiinti? ¿Pithaikawaitatziirima ikaatzi apatotapiintachari ipinkathaitziri Pawa? ¿Pimanintatziirima kowityaawaitatsiri? ¿Pikinkishiritama ari nonthaamintakotapaakimiro? Iiro.

Itantanakawori jatyootani Awinkathariti

(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

23 Okaatzi niyotaakimiri pairani okantakota itantanakawori “Jatyootani Awinkathariti”, iriitaki Awinkathariti

yotaakinawori. Jirokatakiki: Okanta pairani tsiniripaiti tikira ipithokashitaitari Awinkathariti Jesú, jaakiro tanta,

²⁴ ipaasoonkiwintakiro, ipitoryaakiro, ipoña ikantaki: “Poyaawo, nowatha inatzi, iro kamawintimini. Irootaki pinkinkishiritapiintantaanari”.

²⁵ Ari ikimitaakiro iijatzi ipakaakiro jowaiyani, jaakotakiro jimiritaitari, ikantzi: “Niraani inatzi, irootaki shitowaatatsini onkantya jawijakoshiritantaiyaari oyyiki atziri. Irootaki pimatapiintairi aririka pimurityaawo, aririka pinkinkishiritapiintaina”.

²⁶ Ari powapiintaiyaawo, pimiritapiintaiyaawo iiroka, onkantya piyotakaantaiyaariri atziriiti ikamawintayitai Awinkathariti. Irootaki pimatapiintairi irojatzii impiyantaiyaari Awinkathariti.

Owaminthawaitashitayaawo jatyootani Awinkathariti

²⁷ Tzimatsirika owaminthawaitashityaawoni, iraminthawaitashityaawoni, kimiwaitaka iriitajaantakimi Awinkathariti inthainkawathataki, ithainkakiro iijatzi iriraani.

²⁸ Aña iro kamiithatatsi, tikira oyaawo, tikira ariro, ontzi-matyii ankinkishiritakotawatya kamiithashiritakairika.

²⁹ Tzimatsirika owashiwaityaawoni, irashiwaityaawoni kaari kinkishiritakopirotoni oyyakaawintachari “iwatha”, ari jowasankitaitakiri.

³⁰ Irootaki itzimantayitari shipitawaitatsiri, mantsiyawaitatsiri, tzimayitatsi makoryaayitaintsiri.

³¹ Irooma akinkishiripirotanakarika tikira owanakawo, iiro añaajaantziro jowasankitai Pawa.

³² Iro kantacha aririka jowasankitaawaitakai, jiñaantakaawaitatyi ikimitakaantai aakatakimi itomipirori. Ari onkantya iiro jowasankitaapirotantai paata, inkimitakaantayitairi tsika inkantayitairi isaawijatziiiti.

³³ Iyikiiti, irootaki okowantari poyaakotawakaayitaiya iirokaiiti, iiro posatikasatikawaita aririka papatotaiyani patyootawakaiya.

³⁴ Pitajyaatziirika, powanatyaa pipankoki tikira piyaatanakiiti, ari onkantya iiro jiñaakaantaitzimi papatotya. Aririka nariitimi, ari nothotyaakimiro niyotayitimi jirokapaini.

12

Tasonkawintashiritaantsi

¹ Iroñaaka nonkantimiro tsika okantakota tasonkawintashiritaantsi. Iyikiiti, tii nokowi onkompitzimotimi.

² Piyotaiyini iiroka, pairani tikira pikimisantanski, tzimapiintatsi pikinakaashitani, thaamintashiri piyaatashitziri oiyakaawontsi kaari ñaawaitaajaitatsini.

³ Irootaki nonkantantimirori jiroka: Itzimirika janta kinkithatakaantashiwaitachani, inkantapaaki “¡Kamaari jinatzi Jesús!” kaari Itasorinka Pawa ñaawaitakairini jirika. Irooma aririka inkanti, “Awinkathariti jinatzi Jesús”, iri Tasorintsinkantsi ñaawaitakairiri.

⁴ Apaani jinatzi Tasorintsinkantsi, tzimatsi oiyiki tsika ikinakairo itasonkawintayitai amatantayitawori.

⁵ Apaani jinatzi Awinkathariti, tzimatsi oiyiki tsika ankinakairo antawaitainiri irirori.

⁶ Apaani ikanta Pawa, tzimatsi oiyiki tsika okanta jimatakaayitairo oiyitarika.

⁷ maawoni aakaiti, tzimatsi oiyita jimatakaayitairi Tasorintsinkantsi ari onkantya aminthashiritakaantyaariri pashini kimisantzinkariiti jantayitairo kamiithari. Ari ikinakairo Tasorintsinkantsi joñaaganta, jimatakaayitairo oiyitarika.

⁸ Thami oiyakaawintawakiro, tzimayitatsi itasonkawintaki Tasorintsinkantsi ari okanta jiyotanitantari. Tzimatsi pashini itasonkawintaki Tasorintsinkantsi ari okanta ikinkithatakotantawori ikinkishiritanaari.

⁹ Tzimatsi pashini itasonkawintajaantakiri Tasorintsinkantsi ari okanta jawintaashiripirotaantari. Tzimatsi pashini itasonkawintakiri Tasorintsinkantsi ari okanta joshinchaantantari.

¹⁰ Tzimatsi pashini jimatakaakiri intasonkawintanti, pashini inkamantantaniriri, pashini japiitakotairo ikamantantakiri kamantantaniri, onkantya jiñaantaityaawori imapirorika Tasorintsinkantsi matakaakiriri inkamantantiro. Tzimatsi pashini jimatakaakiri jiñaawaiyitiro pashiniyitatsiri ñaantsi, tzimatsi pashini jimatakaaki jowawijaayitiro okaatzi ikinkithatakoitakiri.

¹¹ maawoni jiroka irootaki itasonkawintantayitakiri Tasorintsinkantsi, imatakaantakiro tsikarika oiyitarika. Apaani ikanta Tasorintsinkantsi. Iriitajaantaki matzirori itasonkawintayitai aakaiti, imatakaayitairo okaatzi ikowiri irirori.

¹² Ari okanta awithaawakaantaari, joiyakaantai aakami iwatha Cristo. Tsika akantayitanaa awathaki, iro matakaayitairori oiyitarika. Ari akimitsitaari aakaiti, inashiyita amayitairo oiyitarika.

¹³ Tima apaani ikanta Tasorintsinkantsi owinkaatakaayitairi, ari okanta awithaawakaantaari, okantawitaka aakarika Judá-mirinkaiti, Grecia-paantiri, ompirataari, saikashiwaitaari, maawoni. Okimiwaitaawo

maawoni antsipatawakaiya aakaiti arapiintayitairo jiñaa añaakaashiritantatsiri, oiyakaawintakiri Tasorintsinkantsi.

14 Pinkinkishiritakotiro tsika okanta awatha. Apaani akanta awathaki, iro kantacha tzimatsi oiyiki inashiyita oiyitarika amayitiri.

15 ¿Kantatsima oñaawaiti aitzì, oñaanatiro ako, onkantiro: “Tii niroopirotzi naaka, tii nokimitzimi iiroka pimatziro poirikayitziro oiyitarika?” ¿Tiima iroopirotzi aitzì?

16 ¿Kantatsima oñaawaiti akimpita, oñaanatiro oki, onkantiro: “Tii niroopirotzi naaka, tii nokimitzimi iiroka piñaayitziro oiyitarika?” ¿Tiima iroopirotzi akimpita?

17 Iroomi yoshiitachani oki awathaki, ¿arima onkantakimi ankimi? Iroomi yoshiitachani akimpita, ¿arima onkantaki ankimantyaawomi sankaaitsini?

18 Ari okantari awatha. Tima iri Pawa matakirori jiwitsikakiro, tsika okantajaanta ikowaki jiwitsikiro, ari onkantya inashiyitantyaari oityaarika omayitiri.

19 Arimi oiyawakaiyaami maawoni tsika okantayita awatha, iirotya awathatawomi.

20 Ari okantari, apaani inawita awatha, iro kantacha tzimatsi oiyiki inashiyita oiyitarika amatayitantyaawori.

21 ¿Kantatsima oñaawaiti oki, oñaanatiro ako, onkantiro: “Naaka kowapirotajaantacha, irooma iiroka, tii?” ¿Kantatsima oñaawaiti aito, onkimitakotyaawo okaatzi oñaawaitakiri aitzì?

22 ¡Iiro imatziro! Aña okaatzi tzimatsiri awathaki kaari iroopirotzimotaini, irootaki kowapirotachari.

23 Iro akithaatantapiintari, amanairo awathapaini, akimitakaantawo pinkatharintsi inawita janta. Okaatzi amanakoyitziro awathaki, akimitakaantawo iroopiromi inayiti.

24 Irooma okaatzi kaari amanayitapiintziri awathaki jiñaayitapiintziri, tikaatsi oitya antayitironi iroori. Ari ikimitsitari Pawa jiwitsikakiro awatha, ontzimatyii anithaayitairo kimitzimowitakairi tii okowapirotajaanta.

25 Iro okantzi ampitharyiuro awathatari. Aña iro kamiithatatsi, anithaapirowaitairo maawoni awathatari.

26 Aririka owatsinawaitya kapichiini awathaki, kimiwaitaka owatsinaatyaami maawoni awathaki. Aririka owaniinkawaitya kapichiini awathaki, kimoshiri ankantya maawoni awathaki.

27 Ari akantayitaari aakaiti awintaashiriyitaari Cristo, kimitawaitaka aakaiti iwathami anayitaimi Cristo.

28 Jiroka ikantakaayitaari Pawa ikaatzi kimisantaatsiri: Itanakawo, tzimatsi Otyaantapirori. Apititanaintsiri, tzimatsi kamantantaniriiti. Mawatanaintsiri, tzimatsi

yotaaniriiti. Ipoñaapaaka itzimayitanaki tasonkawintanta-niri, oshinchaantaniri, mitakotantaniri, jiwatakaantaniri, ñaawaiyitzirori pashiniyitatsiri ñaantsi.

²⁹ ¿maawonima Otyaantapiroritzzi? ¿maawonima akamantaniritzi? ¿maawonima ayotaantaniritzi? ¿maawonima atasonkawintantaniritzi?

³⁰ ¿maawonima oshinchaantaniritzi? ¿maawonima añaawaiyitziro pashiniyitatsiri ñaantsi? ¿maawonima owawijaañaanitziro pashini ñaantsi?

³¹ Aña iro kamiithatatsi, pinkowapiroyitairo intasonkawintayiitaimi pimatantyaawori kowapirotachari. Iro kantzimaitacha, tzimatsi oita anairori jiroka. Aritaki nonkaman-takimiro.

13

Iro kowapirotajaantachari atakonka

¹ Thami ankantashitawatya kantatsi noñaawaitiro naaka pashiniyitatsiri ñaantsi jiñaawaiyitziri pashini atziri, nimatsitatyaaawomi okaatzi jiñaawaitziri maninkariiti. ¿Tiima kamiithawaiwitaka jiroka? Iro kantacha tiirika nimatziro nitakotantya nantantawori jiroka, nokaminiinkawaitashitaka.

² Ari okimitsitari iijatzi, thami ankantashitawatya kamantantaniri ninatzi naaka, niyotakotziro kaari jiyotakowita pairani, nawintaapirowaitari Pawa ari onkantakimi joshirinkinawo otzishi jowatziyairo tsikarika janta. ¿Tiima kamiithawaiwitaka jiroka? Iro kantacha tiirika nitakotanta nantantawori jiroka, tikaatsimachiini nimonkaati.

³ Iijatzi okimitari, thami ankantashitawatya arimi nom-pashitantyaawo maawoni tzimimotanari ontzimantyaari joyaari kowityaawaitatsiri. Ankantashitawatya oyyiki natsipiwintakari iityaarika, notaawintawaikari. ¿Tiima kamiithawaiwitaka jiroka? Iro kantacha tiirika nitakotanta nimatantawori jiroka, tikaatsi nonintagaiya.

⁴ Itzimi itakotantachari, tsinampa ikanta, nishironkatan-niri, tii isamaniintawainitzi, tii jasagaawainita, tii jiñaapirowainita.

⁵ Itzimi itakotantachari tii ikaaripirowaantinitzi, tii ithañaawainita, tii ikisanita, tii jothataashiwaitawo inkisaniintanti.

⁶ Itzimi itakotantachari tii ikimoshiriwintziro jantirorika kaaripirori, aña iro ikimoshiriwintzi jiyotakoyiitairo tyaary-oori.

⁷ Itzimi itakotantachari amawiwaitapiintaniri jinatzzi, ikimisantapiintanitzzi, oyaakotani ikanta, joisokirotapiiintanita.

⁸ Iiro othonkanita atakotantya. Irooma pashinipaini aritaki onthonkanitaiya, okimitatya jiroka: kamantantaantsi, jiñaawaitantaitawo pashinitatsiri ñaantsi, jiyoyiitairo oiyitarika.

⁹ Tima tikira jiyoyiitziro maawoni, tikira ikamantantaitziro okantakoyita maawoni tzimayitatsiri.

¹⁰ Irooma aririka onkaatapaaki monkaatachani, iiro akowanairo maawoni onkaati piyayitaachani.

¹¹ Iroowaitaki akimiyita atziritzi. Inirorika aryaan- itzi, akimiyitari iinchaani, tsika ikantziro jiñaawaitzi, tsika ikantziro ikinkishiriyita, tsika okanta jiyotayitanairi. Irooma antaritapaaki, iiro akimitakotanaari tsika ikantayita irirori.

¹² Kantatsi oiyakaantiro iijatzi tsika akanta aminaatyaawo ashirotaki. Iiro akoñaatzi kamiithapiroini, iiro ayotajaantzi tsika akantawaita. Irooma paata ari ayotakopiroyitairi tsika ikanta Pawa, ari ankimitaiyaari irirori jiyoyitai aakaiti.

¹³ Jiroka kaatatsiri mawa kantaitachani osaiki, iiro othonkanitaa: awintaashirinka, oyaakowintanka, atakonka. Iro kowapirotajaantachari jiroka atakonka.

14

Jiñaawaitantaitawo pashinitatsiri ñaantsi

¹ Pintyaaryooti pitakoyitantantyaari. Paminaminapiro- tairo iijatzi intasonkawintayiiitaimi pimatantyaawori oiyi- tarika. Okimitatyaawo jiroka pinkamantantaniritai.

² Aririka apatotaiyaani antsipatyaari kimisantzinkariiti, tzimatsirika intasonkawintaitaki jiñaawaitantanatyaawo pashinipaantitatsiri ñaantsi, iiro akimathatziri, iiro ayotziro oita ikantziri. Tii iro jiñaawaitantari jirika ankimathatantyaariri aakaiti, aña iri Pawa kimathatirini.

³ Irooma intzimirika itasonkawintaitakiri inkamantanti, iri kinkithatakaini maawoni aakaiti, jiwitsikashiritakaan- tairi, inthaamintakaanairi, inkimoshiritakaanairi.

⁴ Ikaatzi ñaawaitzirori pashinipaantitatsiri ñaantsi, apaniironi ithaamintashiriwaita. Iriima kamantantaniritat- siri, iri thaamintashiritakaariri maawoni kimisantzinkariiti ikaatzi apatoyitachari.

⁵ Owanaa inimowitinami maawonirika iirokaiti pimatiro piñaawaitantyaawomi pashinipaantitatsiri ñaantsi. Iro ini- mopirotainari maawonimi iirokaiti pimatiromi pinkaman- tantaniriti. Irootaki anairori pashini. Iro kantacha tzimatsirika matironi jowawijaañaanitiniri ñaawaitzirori pashinitat- siri ñaantsi, iriitaki thaamintakaayityaarini kimisantzinkari- iti ikaatzi apatoyitachari.

⁶ Iyikiiti, thami ankantashitawatya, niyaataki nariitziimi janta, apa noñaawaitantapaakawo pashinipaantitatsiri ñaantsi.

¿Nothaamintashiritakaakimima? Thami ankantashitawatya iijatzi niyaataki janta, nokinkithatakotakimiro ikimathatakaakinari Pawa, nokinkishiritakaimi, nokamantayitaimiro, niyotaayitaimiro iijatzi. Iro opoñaantakari pithaamintashiritanaa.

⁷ Incha nojyakaawintawakimiro iijatzi, okimitakawo aririka ajyowiwaiti, aririka ampiyompiwaiti. Iirorika anashitawo oyamininka, irojatzi apiipiinti, tikaatsi yotironi iitarika akowiri ampampithairi.

⁸ Ari okimitari iijatzi aririka antyooti. Iirorika okamiñiinkatzi kamiitha, tikaatsi yotatsini akaimatziiri owayiritya.

⁹ Ari pinkimityaari iijatzi iirokaiti. Iirorika piñaawaipaantitantawo ikimathaitziri, piñaawaitashiwaitaka.

¹⁰ Kimitaka jaka kipatsiki oiyiki nashiyitachari ñaantsi jiñaawaiyiitzi. Tzimayitatsi oiyiki oiyyitarika ikantayiyitzi jiñaawaiyiitzi.

¹¹ Tzimatsirika ñaanatantanawori pashinitatsiri ñaantsi kaari nokimathatzi, nokimitakaantari pashinijatzi jinatzi, ari ikimitsitanari iijatzi irirori. Tii nojyinin kamirinkatari kamiithaini.

¹² Niyotzi naaka, pikowapirotatzi iirokaiti intasonkawintaitimi janta. Iro kantacha ontzimatyii paminaminapiroyitairo pinthaamintashiritakaiyaari maawoni apatotapiintachari janta.

¹³ Tzimatsirika ñaawaitzirori pashinipaantitatsiri ñaantsi, ontzimatyii inkowakotairi Pawa onkanta jimatakaantyaariri jowawijaañaanitairo jiñaawaitaitziri.

¹⁴ Aririka namanamanaatantyaawo pashinipaantitatsiri ñaantsi kaari nokimathatzi noñaawaitziro, nothaamintashitakawo, okantawitaka tii nokimathatziro okaatzi namanamanaatari.

¹⁵ Aña iro kamiithatatsi namanamanaatantyaawo ñaantsi nokimathatzi, thaamintakaiyaanari iijatzi. Ari nonkantiro iijatzi nompampithaawintiririka Pawa.

¹⁶ Thami ankantashitawatya, tzimatsi piyotainchari japatotaiyani, ari pitanakawo pipaasoonkitziri Pawa, apaniironi pithaamintawaitaka iiroka, iriima pikaataiyakini tii itasonkawintaitziri inkimathatantyaawori piñaawaitakiri. ¿Arima inintaawaitatyaawo pinkantayitakiri? Tii jiyotaajaitzi kamiitharika inkantaiyini “¡Ari onkantyaari!”

¹⁷ Ariwitaka pipaasoonkitaki iiroka. Iriima pashinipaini tiimachiini piwitsikashiritakaari.

¹⁸ Owanaa nopaasoonkitapiintakiri naaka Pawa jamanaanaatakanawo pashinipaantitatsiri ñaantsi, kimiwaitaka nanaakimi pimatapiintziro iirokaiti.

¹⁹ Irooma aririka nontsipatyaari napatotya pashinipaini kimisantzinkariiti tii nimatziro. Irootya nokowapirotataiki noñaawaitimi kapichiini onkantya inkimathatantyaanari, tiitya nokowaajaitziro noñaawaipirotiro kaari inkimathataitini. Irootaki nimatairi niyotaantantaari kamiithaini.*

²⁰ Iyikiiti, iiro pojyari ikinkishiryaa iinchaaniki, aña iro kamiithatatsi pojyari ikinkishiryaa antari. Ariwitaka pinkimitakotyaari iinchaaniki iiro pantantawo kaaripirori.

²¹ Pinkinkishiryaaakotiro Ikantakaantaitani osankinatakotachari, kantatsiri:

Jiroka ikantakiri Awinkathariti:

Nokowi nonkantiri atziiriiti,

Inkaati notyaantiri, pashinijatzi jinatyi ñaawaitzirori pashini-paantitatsiri ñaantsi, iri kamantantaironi jirika.

Iro kantacha iiro ikimisantawakiri.

²² Jiroka oiyakaawintachari. Ari mataka itasonkawintaitakai añaawaitantyaawo pashinitatsiri ñaantsi, iro joñaagaitziriri kaari kimisantatsini. Iro imatantakari itasonkawintaitakai ankamantantantyaari, iro joñaagaitairi aakaiti akimisantzinkaritzii.

²³ Akantashitawatya, ari papatotaiyani maawoni iiroka, maawoni pamanamanaatantyaawo pashinipaantitatsiri ñaantsi. Impoña intyaapaaki kaari kimisantatsini, kaari itasonkawintaitzi. ¿Iroma ikantapaaki: “¡Ishinkiwintatya jirika!”?

²⁴ Incha ankantashitawatya papatotaiyani iirokaiti janta pikamantantzi. Impoña intyaapaaki kaari itasonkawintaitzi, kaari kimisantatsini. Ari poñaagakiniri ikinkishiriwaitashitari irirori, iro inkinkishiritakotantantantyaari,

²⁵ iro ompoñaantyaari inkamantantairo ikinkishiriwaitashitakari jimananiki, impoña jotzirowanai impinkathatanairi Pawa, inkanti: “Imapirotatya itsipashiritaimi Pawa iirokaiti jaka”.

²⁶ Iyikiiti, jiroka onkaati pantayitairi aririka papatotapiintaiya. Kantatsi impampithaayitairo Salmo, jiyotaantayitai, kinkithatakoyitaironi okaatzi ikimathatakagairiri Pawa, jiñaawaitakaayitairi pashinitatsiri ñaantsi, intzimayitai owawijaañaanitaironi. Tima maawoni pantayitairi ontzimatyii piwitsikashiritakaantantyaari pashinipaini.

²⁷ Tzimatsirika ñaawaitantawori pashinipaantitatsiri ñaantsi, iiro itzimapirotzi ojyiki, apa inkantya apiti, tiirika ikaatzi

* **14:19** Ikantakotakiri jaka Pablo “noñaawaitimi kapichiini”, iro ojyawori inkanti “nokowataiki noñaawaiti 5 ñaanchaaniki inkimathaitiri, tii nokowaajaitziro noñaawaiti 10,000 ñaantsi kaari inkimathataitainari”.

mawa. Iiro inkamiñiinkatawakaiyaani jirikaiti, aña joyaaw-intya jimatantyaawori pashini. Ontzimatyii intzimi iitya owawijaañaanitirini.

²⁸ Tikaatsirika owawijaañaanitirini, ontzimatyii jimairiti tsika papatotaiyani. Apa jamanamanaashirityaari Pawa, ari onkaati.

²⁹ Oshinitaantsitzi inkamantanti apiti, tiirika mawa. Iriima pashinipaini inkinkishiritakotiro kamiitharika okaatzi ikamantantziri.

³⁰ Irooma intzimirika inkimathatakaanairi Pawa, iinirorika ikamantantzi pashini, kamiithatatsi jimairitawaki onkantya inkamantantantyaari pashini.

³¹ Tima tii okantzi jiñaawaitaiyini apiti, aña jitawatyaawo apaani impoña pashini. Ari onkantya jiyotantaiyaari mawoni, thaamintashiri inkantayitaiya.

³² Itzimirika matakirori ikamantantapirotanai, iriitaki matakironi jiñaakotanitya inkamantanti.

³³ Aririka inkamiñiinkatashiwaitya kaari Pawa kantakaan-tironi. Aña iri Pawa santzikoityaakaantatsiri.

Iroñaaka nonkamantimiro pashini jamitapiintari ikaatzi oitishiritaari japatotaiyaani tsikarikapaini:

³⁴ Mairi okantapiintaiya tsinaniiti, tii oshinitaantsitzi oñaawaiyiti. Aña iro kamiithatatsi onkimisantayiti, tima iro Ikantakaantaitani.

³⁵ Tzimatsirika oitya onkowiri iyotiri, osampitiri oimi janta opankoki. Tii okantzi oñaawaiti aririka japatoitya.

³⁶ ¿Irokaitima kinkithatakaantakirori iñaani Pawa? ¿Iroma inimotzimi pimayitapiintairo jimayitziri pashini kimisantzinkariiti tsikarikapaini?

³⁷ Tzimatsirika janta kantatsiri “Naaka kamantantaniri, antapashiri nokanta”, ontzimatyii jiyotaitimi iri Awinkathariti kantakaawori nosankinatantamirori jiroka.

³⁸ Tiirika ikimisantayitzi jirika, iirotya pikimisantsitari iiroka.

³⁹ Iyikiiti, ontzimatyii paminaminapirotairo pinkamantantayitai. Iromaita pimapirotziro potzikatzikatairi ñaawaitzirori pashinipaantitatsiri ñaantsi.

⁴⁰ Irooma pimatairo jirokapaini, ñaakotani pinkantaw-intyaawo, santzikoitiini pinkantya.

15

Jañaantaiyaari kamayitatsiri

¹ Iyikiiti, nokowi nonkinkishiritakaimiro tsika okantakowita Kamiithari Ñaantsi okaatzi nokinkithatakotakimiri, poisokirotanaari pikimisantai.

2 Iro owawijaakoshiritaimini, iikirorika poisokirotanatyaawo nokinkithatakoyitakimiri. ¿Aminaashiwaitama pikimisantayitanai?

3 Jiroka kowapirotachari, iro ikamantaitakinari naaka, nokamantakimiro iijatzi iirokaiti: Ikamawintakai Cristo okantakaantziro akaaripirowaitaki, jimonkaatajaantakiro okaatzi ikinkithatakoitakiriri Osankinarintsipiroriki.

4 Ipoña ikitaitakiri, iro awijawitaka mawa kitiiyyiri, jowiriintaitairi. Irojatzi ikinkithatakoitakiri Osankinarintsipiroriki.

5 Ipoña joñaagaari Cefas, joñaagaari iijatzi maawoni 12 jiyotaani.*

6 Ipoña joñaagapanaatari iijatzi oiyiki jüitaitziri iroñaaka “Iyikiiti”, 500 ikaataiyini. Iinirotatsi jañaayitzi oiyiki jirikaiti, ari makoryaayitaki tsikarika ikaatzi.

7 Ipoña joñaagaari Jacobo, ipoña joñaagaari iijatzi maawoni Otyaantapirori.†

8 Naaka iwiyaantapaakawo joñaagaana, kimiwaitaka naakami impoiwaitatsinimi nontzimaki.

9 Tima naaka iijatzi Otyaantapirori, janaayitana maawoni pashini. Tiitya opantaajaitawo noitya “Otyaantapirori”, tima nowasankitaawaitakiri kimisantanaairiri Pawa, apatowintanaariri tsikarikapaini.

10 Iro kantzimaitacha, tii aminaawaitashita jinishironkapirowaitaana Pawa, tima iriitaki kantakaakawori Notyaantapirotantaari. Naakatzimaitaka antawaipirotaatsiri nanairi pashinipaini, okantakaantziro nantashiwaiwitakari pairani. Tii naaka matashityaawoni apaniroini jirokapaini, aña Pawa nishironkataanari nimatantaawori.

11 Irootaki nosankinatantzimirori okaatzi nokinkithatapiintakiri, irojatzi ikinkithatapiintakiri iijatzi pashini Otyaantapiroriiti. Irootaki pikimisantayitairi iirokaiti.

12 Aritaki nokinkithayitaimiro jowiriintaitairi Cristo, jowamaawitakari, ¿litama pikantantari: “Iiro añaayitai anka-makirika?”

13 ¿Pikinkishiritama tii jowiriintaitairi Cristo?

14 Ari onkantyaami, naminaashiwaitaka nokinkithataki, paminaashiwaitaka iirokaiti pikimisantayiyakini.

15 Kimiwaitaka nothiiyatyaami nokinkithatakotapiintakiri Pawa, nokantantapiintaki: “Pawa owiriintairi Cristo, ari inkimiyitairi aakaiti”.

16 Ari onkantyaami, iiro ipiriintayitaami kamayitaintsiri, tii ipiriintsita iijatzi Cristo irirori.

* 15:5 Ikantaitziri “Cefas”, irootaki pashini iwairo Pedro. † 15:7 Ikantaitziri “Jacobó”, irootaki pashini iwairo Santiago, iririntzi Jesús.

17 Tiirika jowiriintaitairi Cristo, paminaashiwaitaka pikimisantayitai. Iikiro pinkaaripiroiyatyiimi tikaatsi piyakotaiminimi.

18 Aña piyapirowaitakami ikaatzi makoryaayitaintsiri, aminaashiwaitaka jawintaanaari Cristo.

19 ¡Inkantamachiitaimi aakaiti! Aminaashiwaitakami awintaanakari Cristo, aminaashiwaitakami oyaakoni-intawitaari, añaaminthawaitashitaka kapichiini iroñaaka. Mapirowaitakaimi.

20 Iro kantacha tii ari onkantya. Jowiriintayitairi Cristo ikamawitaka. Iriitaki itakaantaawori jañagai tsika inkantayitaiya paata ikaatzi makoryaayitaintsiri.

21 Jiroka okantakota: Pairani, okaatzi jantakiri atziri iro poñaakaantakawori akaamaniyitzi maawoni. Iro kantacha iri iijatzi atziri poñaakaantaawori ampiriintayitai maawoni akamawitaka.

22 Iro akaamanitantaari maawoni okantakaantziro ajyininkamirinkaititari Adán-ni. Iro kantacha ari añaayitai maawoni okantakaantziro ajyininkashiritaari Cristo.

23 Jiroka tsika okantakota: Iri Cristo itaawori ipiriintaa. Impiyairika paata, ari jowiriintayitapairi jashiyitaari irirori.

24 Omponaashitaya onthonkaiya maawoni, japirotairi Cristo pinkathariwintashiwaitachari, otzimimowaitashitari ishintsinka. Iri Cristo matakagaironi aakaiti jashitantairi Pawa, matzirori Ipinkatharipiroritzii.

25 Tima aritaki jitaniintakawo Cristo ipinkathariwintantzi, irojatzii paata imonkaantapaatyaaari inkitsirinkairi iisani-intani, jaatzikantaiyaari iitzi.

26 Iwiyaantapaatyaaawoni iisaniintani inkitsirinkairi irootaki “Kaamanitaantsi”, inkimitakaantairo atzirimi jinatyii japirotairo.

27 Tima aritaki ikinkithatakoitsitakari Cristo, ikantaitaki: Itzimi matakirori ikitsirinkairi maawoni, jimatakiri jaatzikantaari iitzi.

Ikantakoitziri jaka “maawoni”, tii inkantaitatyii iri Pawa inkitsirinkaitairi, aña iri Pawa kantakaiyaawoni jimaitantyaawori maawoni.

28 Aririka impinkathariwintairo Itomi maawoni, iri Pawa pinkathariwintairini iijatzi irirori, tima ari ikinakairo Pawa impinkathariwintantaiyaawori maawoni tzimayitatsiri.

29 Irorika jañaayitaimi kamayitaintsiri, ¿iitama jowiinkaaw-intaitantariri kamaintsiri?

30 Iijatzi okimitsitari, irorika ipiriintayitaaami, ¿iitama añaantapiintakawori aakaiti ipatzimaminthawaitaitai?

31 Iyikiiti, ¿Pithainkanama? ¿Kaarima naaka thaamintaw-intaimiri nokimisantakaayitaimiri Awinkathariti Jesucristo?

Aña imapirotatya jiroka, okantaitatyaani kitiiyiriki ikowayitzi jowamaitina.

³² Ari okimitsitakari iijatzi jaka nosaiki Efeso-ki, jimaananiwaitakina katsimashiriiti. Iirorika apiriintayitaami, nontsipatataityaarima iriroriiti, nonkantawaitashitimi:

Thami anintaawaitawatya, owawaitya, arawaiti, oimoshirinkawaitya. Aamaashitya iro ankami.

³³ Irootaki paamaakowintantyaawori jiroka otzimikari pikinakaashitani. “Iiro pitsipaminthatari kaaripirori, pimatzirokari iiroka”.

³⁴ Pinkinkishiritaiya kamiithaini. Iiro pitzipinawaitashita. Kimitaka tzimayitatsi iirokaiti tii piyotakopirotairi Pawa. ¡Kaaniwintaantsiwaitaki!

³⁵ Kimitaka tzimayitatsi kantashiritatsini janta: “¿Tsikama inkantyaaka impiriintai tonkitsipooki? ¿Tsikama onkantya jiñaitairo iwatha?”

³⁶ ¡Masontzi! Ojyakaantawakiro okanta okithoki pankirintsi. Iimpowakitzi okithoki, akitakitziro, ari ojyookai.

³⁷ Jiroka okithoki pipankitapiintziri apakithowoini okantawita, iro kantacha ojyookanakirika pashini onkantawaitanatya. Tima tii pipankitapiintziro ojyookimataki pankirintsi.‡

³⁸ Aña iri Pawa jyookakaayitzirori otzimayitantari owatha ikowiri irirori. Iriitaki nashitakaayitawori ijyookakaayitziro, pashiniyitatsiri pankirintsi.

³⁹ maawoni otzimayitzi owatha, tii ari ojyawakaiyani. Thami ojyakaantawakiro, aakaiti atziritzi anashiyita awathaki, inashiyita iwatha piratsiiti, tsimiriiti, iijatzi shimapaini.

⁴⁰ Iijatzi ikimiyita inkitiwiri tii jojjayitai akantayita aakaiti isaawiwiri. Otzimimotziri jowaniinkawo, tii okimitawo owaniinkawo aakaiti.

⁴¹ Tima inashita iijatzi jowaniinkawo ooryaa, jowaniinkawo kashiri, iijatzi jashi impokiropaini. Tzimayitatsi impokiropaini kaari kimiyityaarini pashini.

⁴² Ari ankantaiyaari aakaiti ampiriintayitairika. Tima ikitaitapiintziro awatha, ari oshitzitziri, iro kantacha aririka jowiriintayiitairo, pashini onkantayitanaiya iiro oshitziwaitai.

⁴³ Aririka inkitaitiro awatha manintaawo inatzi, iro kantacha ari jowiriintayiitairo onkantya owaniinkatantaiyaari. Tii aawiyawainitzi iroñaaka awatha, aritzimaitaka jowiriintayiitairo ontzimantaiyaari oshintsinka.

‡ **15:37** Kantakotachari jaka “pankirintsi”, iro trigo, okaayitzi ojyayitawori.

⁴⁴ Okaatzi ikitaitziri awatha tzimawitacha oshiri. Iro kantacha aririka jowiriintayiiitairo awatha, ari ontzimayitai atatorinka. Ari ikantayitari añaaayitziri iroñaaka otzimi ishiri, iro ayotantayitari tzimatsi iijatzi pashini awatha tzymaatsini otatorinka.

⁴⁵ Ari okanta josankinatakoitakiri itanakawori shirampari, Adán, ikantaitzi:

Iri itanakawori jañaanaki, opoña otzimanaki ishiri.

Iriima jirika kimitapaatyaaarini, otzimimotziri itatorinka, iri-itaki añashiritakaantatsini.

⁴⁶ Ari akantayitari. Tii otzimimowitai atatorinka kitziroini. Aña iro itanakawo otzimawitaka ashiri, opoña ontzimayitai atatorinka.

⁴⁷ Tima jirika itanakawori shirampari, kipatsi jaayitaki, jiwitsikapithayitakiri. Iriima apititanaintsiri shirampari, inkitiki ipoñaakawo irirori.

⁴⁸ Tsika ikantajaanta jiwitsikayitakiri kipatsipitha jirika itakawori, iri akimiyitakari aakaiti. Iriima inkitiwiriiti, iri kimitakariri poñainchari inkitiki.

⁴⁹ Ari ankantayitaiyaari iijatzi aakaiti. Tima ojoyawitakari atzimayitaki jiwitsikapithayitakiri kipatsi, aritaki ojayitaiyaari iijatzi jirika poñainchari inkitiki.

⁵⁰ Iyikiiti, jiroka okantakota okaatzi nokantakiri: Iiro okantzi isaikayitai ipinkathariwintantzi Pawa tzimayitatsiri iwatha, iriraani, shitzitaatsini iwatha. Aña iriiyitaki saikayitaatsini inkaati kaari shitziyitaatsini iwatha.

⁵¹ Pinkimi, nonkamantimiro kaari jiyotakoitzi pairani. Jiroka: Ari jañaakaayitai maawoni aakaiti. Iiromaita añaaayitziro maawoni amakoryaayiti.

⁵² Paata iwiyaantapaatyaaawoni kitiiyyiri, omapokashitaiya intyooyiitai. Apathakiro onkantapaintya iroowaitaki amachookapainti. Ari jowiriintayiiitairi kamayitaintsiri, jañaantaiyaawo wathatsi kaari shitzinitatsini. Irooma maawoni aakaiti añaaayitatsiri impashinitakaayitai.

⁵³ Okaatzi awathatari iroñaaka shitzinitatsiri, impashinitakaayiiitairo iiro oshitziwaitai. Akaatzi akaamaniwainitzi iroñaaka ari impashinitakaayitai, kañaaniri ankantayitaiya.

⁵⁴ Aririka imonkaapaititaiya jiroka, ari imonkaataiyaari joyyakaawintaitakiro “Kaamanitaantsi”, okimitakotari atziri, ikantaitaki:

Jirika jiiitaitakiri “Kitsirinkantaniri”, japirotairo jiiitaitziri “Kaamanitaantsi”.

⁵⁵ ¡Kaamanitaantsi! ¿Kantatsima pinkitsirinkantai iroñaaka?

¡Kaamanitaantsi! ¿linirotatsima pithoyini?

56 Okaatzi oiyakaawintachari jaka othoyini, irootaki kaaripironkantsi. Irootaki Ikantakaantaitani yotakairi tzimataitatsi akinakaashitani.

57 Iro kantacha nopaasoonkitziri Pawa, tima iri matakagairori aakaiti oitsinampaantaawori, jotyaaantakairi Jesucristo ikitsirinkantaawori “Kaamanitaantsi”.

58 Iyikiiti, ontzimatyii pintyaaryootapiintai, pantawaitapiintainiri Awinkathariti. Tima aritaki piyoyitai tii paminaawaitashita, iriitaki Awinkathariti matakaimironi.

16

Kiriiki jotyaaantaitziniriri oitishiritaari

1 Iroñaaka nosankinatakotiri apiyotziri kiriiki otyaantiniriri oitishiritaari. Nonkantayitaimiro okaatzi nokantayitakiriri Galacia-jatzi.

2 Aririka papatotapiintaiya, ontzimatyii pookayiti kapichi tzimimotzimiri. Ari onkantya iiro nopomirintsitanta-paakawo naaka, nariitapaakimirika janta.*

3 Aririka nariitakimi kantatsi powi aanakirini kiriiki janta Jerusalén-ki intsipataanakiro nosankinaripaini.

4 Ari nonkaatanakiri niyaati janta, añamachiitawakiro ari nonkantakiro.

Ikinkishiritari jantiri Pablo

5 Iiro nariitsitzimi thaankiini, aña nitapaintyaawo niyaati Macedonia-ki, impoña nimpoitapaakiro janta pinampiki.

6 Aririka nariitapaakimi, aamaashitya osamani nosaikimotanakimi, kimitaka ari nontyaawontsitakotiri. Om-poñaashitaty potyaantaina tsikarika nokowiro niyaatai.

7 Tii nokowiro naaka kapichiini onkantya nariitapaintimi. Aña nokowatzi osamani nosaikimowaitapaintimi, iriirika Awinkathariti shinitainawoni.

8 Irojatziiita nosaikawaki jaka Efeso-ki, irojatzii ariitantatyaari kitiiyyiri joimoshirinkaitziro “Oyiipataantsi”.†

9 Iro nimatantyaawori jiroka iinirotatsi jaka oiyiki nantawaitawainiri Awinkathariti, kamiitha okanta noñaakiro. Tzimaki oiyiki maamaniminthatakinari.

10 Aririka jariitakimi Timoteo, paawakiri kamiitha, tima irijatzi antawaitainiriri Awinkathariti, ari jojanya naaka.

11 Tii okantzi intzimayiti janta manintawaitirini. Iro kamiithatatsi paapatziyawatyaari, irojatzii jawijantatyaari impiyai naakaki. Tima oyaawinta nowakiri impoki intsi-patatyaaari pashinipaini iyikiiti.

* 16:2 Kantakotachari jaka “papatotapiintaiyaani”, irojatzii ikantaitsitari “itapiintawori kitiiyyiri pashiniki domingo”. † 16:8 Kantakotachari jaka “Oyiipataantsi”, irojatzii ikantaitsitari “Pentecostés”.

¹² Iriima Iyiki Apolos, nokantakiri intsipayitanatyaari ikaatzi notyaantaimiri iirokaiti. Iro kantacha tii ikowi jiyaati irirori. Añaamachiitawakiri ari jimatakiro paata.

Iwiyaantawori withataantsi

¹³ Paamaakowintaiya iirokaiti, poisokirotyaawo pikimisantanakiri, shirampari pinkantanatya, pish-intsishiriyiti.

¹⁴ Itakotani pinkantawakaayitaiya, pantzi-motawakaiyaarika oiyitarika.

¹⁵ Iyikiiti, piyotaiyirini iirokaiti saikapankotziriri Estéfanos, iriiyitaki itanakawori ikimisantayitanaki pinampiki Acaya. Ikamaiyitanaawo iriroriiti jantawaiwintanairo oitshiritaari.

¹⁶ Noshintsithatimi iirokaiti pinkimisantairi iriroriiti, ari pinkimitsityaari ikaataiyini jantawaitzi, kamaitanaawori.

¹⁷ Owanaa nokimoshiritaki noñaakiro jariitakina Estéfanos, itsipatapaakari Fortunato, iijatzi Acaico. Iriitaki owakowintapaakimiri iirokaiti tii okantawita pariitina jaka,

¹⁸ potapishiritantyaanari. Iriiyitaki otapishiriyitapaimiri iijatzi iirokaiti janta. Pimpinkathatawairi.

¹⁹ Jiwithayizimi apatowintapiintakariri Pawa jaka Asia-ki. Jiwithatzimi iijatzi Aquila opoña Priscila. Ari ikimitsitakimiri iijatzi apatowintapiintakariri Pawa ipankoki.

²⁰ Jiwithatsizimi iijatzi pashini iyikiiti. Itako pinkantya piwithatawakaanaiya.

²¹ Irooma jiroka, iroowa nosankinatajaantzimiri nakoki naaka, niwithatzimi. Naakataki Pablo.

²² Jowasankitaawiitapairi kaari itakotaiyaarini Awinkathariti. Impiyitaajaitaiya thaankipiroini Awinkathariti.

²³ Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo!

²⁴ Nitakotzimi maawoni iirokaiti, iri Cristo Jesús matakainawoni. Ari onkantyaari.

APITTANAINTSIRI JOSANKINATZINIRI PABLO CORINTO-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinatzimirori jiroka, Jotyaantapirori Jesucristo ninatzi, irootaki ikowakaakinari Pawa. Ari nokaatziri iyiki Timoteo nosankinatzimiro. Iirokatakiki nosankinatziniri pikaatzi papatowintaari Pawa janta nampitsiki Corinto, irijatzi nosankinayitziniri oitishiritaari janta nampitsiki Acaya.

² Inkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimitsitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Ikimaatsitakari Pablo

³ Thami anthaamintaiyaari Pawa, iwaapatitari Awinkathariti Jesucristo. Iriitaki Ashitairi, nishironkatantaniiri. Iriitaki Pawa, oimoshirinkantaniri jinatzi.

⁴ Aririka ontzimi pomirintsitzimotaini, iri Pawa oimoshirinkairi, iro amatantyaawori aaka oimoshirinkiri pashinipaini opomirintsitzimotari. Irojatziki amatiri aakaiti okaatzi jantzimotakairi Pawa.

⁵ Irojatziki matachani, aririka añaaayitiro ankimaatsipirowaitya ikimitapaintziro Cristo, ari añiityaawo iijatzi inkimoshiripirotaakayitai.

⁶ Aritakiki okantakari, irootakiki nokimaatsiwaitantakari naaka, iro niyotantyaawori tsika nonkantya noimoshirinkayitaimi iirokaiti, ari onkantya pawijakoshiriyitantaiyaari. Irootakiki ikimoshiritakaantakinari iijatzi naaka, ari onkantya niyotantyaawori tsika nonkantiro nonkimoshiritakaayitaimi iirokaiti aririka piñaayitairo okaatzi nokimaatsiwaitakari naaka.

⁷ Iro niyopirotantakari aritakiki inkimoshiritakaayitaimi iirokaiti ikimitaitakina naaka, aririka pimatanairo pinkimaatsiwaitya nokimitaakiro naaka.

⁸ Iyikiiti, nokowi piyoyitairo okaatzi noñaakiri naaka pomirintsitzimoyitakinari nosaikantapaintari Asia-ki. Owanaa jowatsinaawaitaitakina noñaajaantakiki ari nonkamakimi.

⁹ Nokinkishiryaawo iroñaaka, iro ishinitantakinawori Pawa noñaakiro nokamawitaka, onkantya nawintaashiripirotantyaariri, tii okantzimaita nawintaapirowaitya naaka.

10 Iro kantacha Pawa jimatakiro jowawijaakotaana nonkamimi, iikiro jiyaatakaatyiro. Awintaashiri nowakiri iikiro inkimpoyaawintatyiina paata.

11 Iijatzi pinkimitanaiaaari iirokaiti pintsipataina naaka, pamanamanaataiaaari Pawa inkimpoyaawintantinari. Ari onkantya impaasonkipirotantaiyaariri Pawa inkaati kimakoyitainani jimapirotakiro Pawa ikimpoyaawintaana.

Opoñaantakari Pablo jariityaari Corinto-jatzi

12 Niyotzi naaka tampatzika nokantaka tsikarika nosaikimoyitantaki. Iri Pawa yotatsi tikaatsi namatawiti, tikaatsi oitya nonkaanikowintyaari. Tsika nokantaka niyotaayitakimi iirokaiti, tii nokinkithatakotapaintziro kapichiini ikimitakaantawitari isaawijatzi yotanitaantsi inatzi, aña apa nokinkithatakopiintakiro tsika ikanta Pawa inishironkatantzi.

13 Tima okaatzi nosankinayitakimiri tikaatsi nimanapithatimi, onkaati pomirintsiwaitachani inkimathaitairo. Onkamintha pinkimathatapiintairo okaatzi nosankinatzimiri.

14 Kimitaka aritaki pikimathatakina kapichiini, kantatsi pinkimoshiriwintaina paata impiyairika Awinkathariti Jesús. Ari nonkimitsityaari iijatzi naaka, kimoshiri nonkantawintaimi iirokaiti paata.

15 Irootaki nashiminthatantakawori napiitairo nariitaimi janta, onkantya pinkimoshiriwintantainari nariitaimira.

16 Ari nokowawitakari nariitanakimimi niyaatantyaarimi Macedonia-ki, ompoña napiitanairo mi iijatzi nompiyairikami. Ari onkantyaami pimitakotantawainarimi potyaantaina Judea-ki.

17 Iro kantacha noipithokakiro nokinkishiriwitakari nantirimi. ¿Piñaajaantakima iirokaiti owanaa namatawipiintakimi? ¿Pikinkishiritama noñaawaitashitaka nonintakaanikiini, nokantapiintaki “¡Ari! Nariitakimi?” ¿Piñaajaantakima niyotaawitakawo iiro nimatziro nariitimi?

18 Tima Pawa kaari thiiyinkari, jiyotzi irirori tii nothiyawaita naaka nokantzi “¡Ari!”

19 Ari ikimitsitari iijatzi Itomi, Jesucristo, tsika itzimi nityapaakari nokinkithatakotapaakimiri notsipatantakariri Silvano ipoña Timoteo. Tima Jesucristo tii ikantanitzi irirori “¡Ari!” jiyotakirika iiro jantziro oityaarika. Tima okaatzi jantapiintakiri Jesucristo okimiwaitakawo iriimi Pawa kantapiintaintsini “¡Ari!”

20 Iri Jesucristo yotakaapirotairi ari imonkaataiya okaatzi ikajyaakaantziri Pawa. Irootaki ankantantayitaiyaari aakaiti awintaashiriyitaari “¡Ariwí!” Irootaki impinkathayitantaiyaariri Pawa.

²¹ Okimiwaitakawo iri Pawa withaakaayitakairimi Cristo, irijatzi saipatzii toyitainimi,

²² okimiwaitakawo impothoyitatyaimi jashiyitaira. Tima añiïro jotyaañtakairi Tasorintsinkantsi inampishiritantai, ari ayotziri imapiro Pawa jothotyïiro okaatzi ikajyaakaakairi.

²³ Imapirotatya, jiyotzi Pawa tii namatawitzimi nokantz-imi: Kantakaantzirori kaari nariitantzimi Corinto-ki, iïro nokisantapaakimi.

²⁴ Tiira naaka ompiratimini onkantya pinkimisantantyaanari. Aña oisokiro pikantawintanakawo okaatzi pikimisan-tanairi. Apa nonkaminaayitaimi naaka pantantaiyaawori oimoshirinkaimini.

2

¹ Jiroka nokinkishiritakari: Iïro napiitairo nariitimi, iïroorika owashiritakaawaitimini nariitziimi.

² Aririkami nowashiritakaawaitimi janta, ¿itaka thaam-intashiritakaiyaananani naaka?

³ Irootaki notyaantantakimirori pairani nosankinari, iïro niyaatashitantzimi powashiritakaawaitina. Aña iïrokawitaiyakani thaamintashiritakainanimi. Irootaki nokantashiriwitantakari: “Iïro niyaatsita, nonkimaita tzimatsirika thaamintashiritakainani. Ari onkantya nonkimoshiritakaantawaityaariri iriroriiti”.

⁴ Tima pairani notyaantakimiro nosankinari, nowashiri-waitatya nosankinatzimiro. Tii iïro notyaantantzimirori onkantya nonkantzimoniintakaantimiri. Aña nokowawit- atya piyoti owanaa nitakopirotataikimi.

Ipiyakotziri Pablo kantzimoniintakaantachari

⁵ Nokowi nonkinkithatakotiri shirampari owashiri-takaawaitakinari janta. Tiira naaka inkantzimoniin-takaawaitya, kimitaka maawoni iïrokaiti ikantzimoniin-takaayitakimi. (Nokantantawori “kimitaka”, tii nokowi nowanaapirowaitiro.)

⁶ Ojyiki pikaataiyakini iïrokaiti, aritaki powasankitaawait- akiri. Iïro kantacha aritapaaki powasankitaakiri.

⁷ Pimpiyakotiri, pinkimoshiritakairi, ayimawaitzirikari jowashiritani.

⁸ Nokowakotzimi pinkantairi jirika shirampari: “Nitako-taimi”.

⁹ Pairani, nosankinatakimi nokantaki: “Powasankitairi”. Noñaantashitzimi noñaantimiri imapirorika pikimisan-tana.

¹⁰ Iïro kantacha ikowi Cristo pimpiyakotairi jirika shirampari. Irootaki nantairi naaka tima iïro kamiithatzimotaimini maawoni iïroka. Inkaati pimpiyakoyitairi iïrokaiti, aritaki nompiyakotairi iijatzi naaka.

¹¹ Irootaki antayitairi onkantya iiro ikitsirinkantai Satanás. Tima ayotaiyironi okaatzi ikowiri jantiri irirori Satanás.

Kantimoshiritakaariri Pablo janta Troas-ki

¹² Chapinki, ariitakina naaka nampitsiki Troas niyaatan-takari nokinkithatakaantziro Kamiithari Ñaantsi tsika ikan-takota Cristo. Ari nimatataikiro nokimisantakaantaki ikan-takaantakiro Awinkathariti.

¹³ Iro kantacha tii inimotina janta, tiira noñaapaakiri iyiki Tito. Irootaki nawijantanakari Macedonia-ki.

Iri Cristo oitsinampaakaantatsiri

¹⁴ Iro kantacha, onkantawitya tsikarika ankinayiti, kantatsi ampaasoonkitiri Pawa. Tima okimiwaitakawo oyaatzishitayiirimi Cristo, ipiyaawo irirori nampitsiki joitsinampaantaki jowayirita. Ojyakotatyaawo iijatzi iyainkatzi kasankari maawoniki nampitsi. Ari ankantayityaari aaka aayiti tsikarikapaini ankamantayitairi atziri tsika ikantakota Cristo.

¹⁵ Akimiwaitakawo kasankainkari itayiri Cristo jinimotakaantyaariri Pawa. Jiroka kasankainkari, ari inkimainkayitairo awijakoshiritaatsini, iijatzi inkaati piyashiriwaitaachani.

¹⁶ Tzimayitatsi, okimitzimowaitari jiroka kasankainkari owamaantaniromi inatyi. Iriima pashinipaini okimitzimowaitari iro aññaakaashiritairini. ¿Iitama jojyakaawintaitziri jiroka kasankainkari?

¹⁷ Kaarira jirikaiti kinkithatashiwaitawori iñaani Pawa ikowi jaantashiwaityaawo kiriiki. Aña iriitataikira mapirotanairori ikinkitharyaantsitzi. Irootaki nimatanairi naaka iijatzi. Iri Pawa otyaantakinari nonkinkithatakaanti, nantawaitainiri Cristo, iri Pawa kimpoyaanari nantayitziro.

3

Antawaiwintzirori owakiraari kajyaakaawakaantsi

¹ ¿Pikinkishiritama nasagaawintawaitatya naaka? ¿Nojyakotatyaarima amayitzimirori josankinari, ikantzimaitzimi: “Paawakina kamiitha?” ¿Nojyakotatyaarima kowirori posankinatiniri osankinarintsi, jayimaityaawo tsika ikinayitzi?

² Aña iirokaiti kimiwaitakawori osankinarintsimi jaa-patziyantaitinari, iro josankinashiritantaitakinari naaka. Tima aririka jiñaayitaimi atziriiti tsika pikantayitanaa, ari jiyoyitairo okaatzi nantzimoyitakimiri, okimiwaitanakawo jiñaanayitayiiromi okaatzi josankinatakoyiitakinari.

³ Ari aññirori iirokatakari ojyawaitakawori osankinarintsimi josankinatajaantakiri Cristo. Iro kantacha tiira iro nonkinkithatakotiri osankinarintsi koñaatatsiri,

kimitawori aririka josankinayitiro mapikota, aña nokinkithatakotatziro ipashinishiritakaayitaimi Itasorinka Pawa Kañaaniri.

⁴ Nokinkithatakotantawori jiroka, tima iri Cristo kantaakawori awintaashiriyitantaariri Pawa.

⁵ Tii aaka aawiyashityaawoni apaniroidini, aña iri Pawa matakaayitairori.

⁶ Iriitaki Pawa matakaakinawori nokinkithatakotairo owakiraari kajyaakaawakaantsi. Jiroka owakiraari kajyaakaawakaantsi kaarimachiini osankinarintsi kimityaawoni itanakawori kajyaakaawakaantsi kaaman-itakaantatsiri. Aña iri kantakotachari Tasorintsinkantsi añaashiritakaantatsiri.

⁷ Pairani josankinatantaitakawori Ikantakaantaitani mapikotaki, okoñaatapaintzi jowaniinkawo Pawa, opoña opiyanaka. Ikanta jiñaakiro Moisés-ni, shipakiryapoo ikantanaka, tii okantaajaitzi jaminapootairi Israel-mirinkaiti. Iro kanzimaitachari jiroka Osankinarintsi owanaa okaamanitakaantaki, okantawitaka otzimimotziro owaniinkawo.

⁸ Irooma okaatzi jimayitairi Tasorintsinkantsi iroñaaka, iro owaniinkapirotataitachari.

⁹ Tima owaniinka okantawitaka okaatzi owasankitaakaantatsiri, iro mapirotataitironi owaniinkatya tampatzikashiritakaantatsiri.

¹⁰ Jiroka owaniinkapirotaachari iroñaaka anaapirowaitakiro tzimawitachari pairani owaniinkawo.

¹¹ Ari okaatapaaki owaniinkawitapainchari kitziroidini. Irooma owaniinkapirotaachaniri iro kantaitaachani iroñaaka.

¹² Tzimataiki iroñaaka minthashiritakainani, tontashiri nonkantanaiya nonkinkithatakantai.

¹³ Tii nonkimitawityaari Moisés-ni ipashikapootaka iiro jiñaantari Israel-mirinkaiti opiya ishipakiryapooowitaka.

¹⁴ Tima kisoshiri jinaiyakini pairani Israel-mirinkaiti, irojatzii ikantayita iroñaaka ikaatzi ichariniiyitaari. Tima aririka inkimiro jiñaanayitiro itanakawori kajyaakaawakaantsi, iiro ikimathatziro kimiwaitaka impashikaitatyinirimi ikinkishiryamintoki, apa Cristo mataironi inkimathatakairi kimiwaitaka impashikaryaakotairomi ikinkishiryaminto.

¹⁵ Iinitatsi iroñaaka, aririka inkimiro jiñaanayitiro Ikan-takaantani Moisés-ni, pashikashiri ikantayitaka.

¹⁶ Irooma intzimirika piyashiritairini Awinkathariti, ari-taki impashikaryaakoshiritaia.

¹⁷ Ikantakoyiitziro jaka "Awinkathariti" irijatzi Tasorintsinkantsi, itzimi saikakaantashiwaitaachani.

18 Irooma aakaiti awintaashiritaari Cristo, ojanyaari Awinkathariti. Tima okimiwaitaawo iroñaaka aminaatyirimi Awinkathariti jaamparyaakawo ashiro taki. Tima aminapooyitziri ashiro takiki iroñaaka, tii akimitari Moisés-ni ipashikapoowaitaka pairani irirori. Irooma paata aririka añapirotajaantairo jowaniinkawo, aripaiti ankimitagaiyaari irirori. Iriitaki matakaironi jirika Awinkathariti, Tasorintsinkantsi.

4

1 Iri Pawa nishironkataanari okanta nantawaitantaanariri irirori. Irootaki kaari okantzimoniintawaitantana.

2 Nowajyaantairo owaañawaitinanimi, tiimachiini nomanakaawaitawo niyotaantzi onkantya namatawitantantyaari, tiimachiini nothiiyakowaitawo iñaani Pawa. Aña okaatzi nokinkithatakotanairi tyaaryoori inatzi, ari okanta jiñaantawori Pawa kamiitha okantzimoyitaari atziri okaatzi nokinkithatakantayitairi.

3 Tzimatsirika kaari kimathatironi tsika okantakota Kamiithari Ñaantsi nokinkithatziri, tiira naaka imanapithawaitirini, aña tzimatsi kantakaawori kaari ikimathatantawo okimiwaitakawo impashikapithatatyirimi ikinkishiryaa into, iriitaki piyashiwaitaachani.

4 Okimiwaitakawo osoryaakitatyiimi irooki jirikaiti kisoshiriri. Iriira kamaari jiiitatziri “iwawani isaawijatziiti”, osoryaakitirini, ari okanta kaari ikimathatantawo Kamiithari Ñaantsi. Kimiwaitaka tii jiñaayitairomi kitiijiyinkari oiyakaawintachari jowaniinkawo Cristo, oiyajaantakariri Pawa.

5 Iriitaki Jesucristo nokinkithatakotairi, nokantzi: “Awinkathariti jinatzi”. Tii naaka kinkithatakowaitachani. Apa jowamachiitakina naaka Jesús pompirawaitaina iirokaiti.

6 Tima ikantaki Pawa: “Onkitiijiyinkatai tsinirikiri”. Irootaki oiyakaawintacha ikitiijiyinkashiritakaana naaka, ari okanta nonkitiijiyinkatakotantaiyaariri iijatzi pashinipaini niyotakaayitairi Pawa, onkimitzimotantaiyaariri iriroriiti jiñagaatyiiromi jowaniinkawo Pawa oshipakiryaaiki ipooki Cristo.

Awintaashiri ankantayitaiya

7 Okimiwaitakawo iityaami owaantyaawonimi pinapirotachari kowitziki. Iri oiyakaawintachari jaka Pawa ipasapiyaayitairo itasorinka awathaki, iro awatha oiyakaawintakari kowitzi. Iro jantantawori onkantya jiñaitantyaawori iriitaki otzimimopirotziri itasorinka, tiimachiini otzimimotai aakaiti.

⁸ Tima nokimaatsiwaiwitaka, tiitzimaita nowashiriniinta. Notajyaaniintawaiwitaka, tiitzimaita ayimawaitina.

⁹ Ipatzimaminthawaitaitakina, tiitzimaita jookawinitaina. Jowatsinawaitaitakina, tiitzimaita impiyakaashinitina.

¹⁰ Ojyiki jowamaimawaitaitakina ikimitaitakiriranki Jesús, ari jiñaayiitairo jañaantari Jesús.

¹¹ Jiroka kankotachari, owanaa noñaapiintawitakawo nonkamimowintiro mi nokinkithatakotairi Jesús, ari onkantya jiñaantinari atziri, ari jiyoyitai tsika ikanta Jesús jañi irirori.

¹² Iro nokamimatantakari naaka, onkantya pañaashiritantaiyaari iirokaiti.

¹³ Iro nimatakiri naaka okaatzi josankinatakoyiitakiri pairani, kantatsiri:

Nokimisantana i naaka, irootaki noñaawaitantari.

Irootaki nimatanairi naaka, nokimisantana i, irootaki noñaawaitantari.

¹⁴ Tima niyotzi naaka jowiriintairi Pawa jirika Awinkathariti Jesús, aritaki jowiriintaina iijatzi naaka, intsipatakagainari Jesús, ari pintsipatana iijatzi iirokaiti.

¹⁵ Nimatantawori nokinkithayitai ari onkantya pinintaawaitantaiyaari iirokaiti. Tima iikirorika pijyikipirotanaki tyi iirokaiti inishironkayitairi Pawa, ari ijiyikipirotai paasonkipiintairini, ipinkathatairi.

¹⁶ Irootaki kaari okantzimoniintawaitantana naaka, okantawitaka jowamaimawaitaitakina. Aña thaamintashiri nokantapiintanaa.

¹⁷ Okaatzi nokimaatsiwaitaka iroñaaka kapichiini inatzi, iiro okantaitatyaani. Irootaki noñaantaiyaawori paata antawoiti owaniinkatachari kaari thonkanitachani. Iro anagaironi okaatzi nokimaatsiwaiwitakari, iiro okantaajaitai nimonkaataiyaawo oitarika.

¹⁸ Tima noñaampiyatyaawo naaka kaari jiñaayiitzi iroñaaka, iromaita othonkanitaa jiroka. Tii okowapirotajaanta okaatzi koñaayitatsiri iroñaaka kaari kisonitatsini.

5

¹ Inkantawitya jowaaripirowiitatyaawo apanko jaka kipatsiki, iro kantacha ayotzi tzimatsi pashini apanko kaari thonkanitachani janta inkitiki, iri Pawa witsikakiro, kaari atziri witsikironi.

² Ari okimitsitari iijatzi awatha, owanaa okimaatsitakaawaitakai. Akowataiki ontzimimotai pashini awatha añaantaiyaari inkitiki.

³ Aritaki onkantyaari, jiroka ashiri iroñaaka ari ontzimai paata owakiraari awatha.

⁴ Iiniro añaantayitawo awathatari iroñaaka, atikawaita aki-maatsiwaita. Tiimaita akowajaantataitziro ampiyashiwait-aiya. Aña iro akowataitzi ontzimimoyitai pashinitatsiri awatha, akowairo kantaitachani añaamintotsi poyaataiyaa-woni jiroka añaaminto kaari kañaanitatsini.

⁵ Iriitaki Pawa matakayitaironi tsika ankantayitaiya. Tima añauro jotyaantakairi Tasorintsinkantsi inampishiritan-tai, ari ayotziri imapiro jimonkaatairo Pawa okaatzi ika-yaakaakairi.

⁶ Iriitaki shintsishiritakairi. Ayotaiyini iinirotatsi añaayitzi iroñaaka awathaki, tikiraata atsipataariita Awinkathariti.

⁷ Awintaashiri owiri iiniro añaika, okantawitaka tii añaawitari.

⁸ Aritaki nokantaki, shintsishiri akantaka, akowayitaki ookawintairo awatha, antsipantantaiyaariri Awinkathariti.

⁹ Akowapiintakiro antayitiro okaatzi inimotziriri irirori, atanatyaawo iroñaaka, ari onkimitsitaiyaari paata aririka antsipatajaantaiyaari.

¹⁰ maawoni aakaiti ari ankatziyimotairi paata, aririka jam-inakoyitairi maawoni, jiñaantaiyaawori ikaatzi antayitakirori kaaripirori iiniro jañaawita, iriitaki jowasankitaayitairi. Jam-inakoyitairi iijatzi ikaatzi antayitakirori kamiithari, iriitaki inkimitakaantairi impinataatyirimi.

Amatakaayitairi pashinipaini raapatziyaiyaari Pawa

¹¹ Nokinkithatakaantapiintzi naaka, ari nokinakairo jiñaantayiyiwaawori imapiro nopinkathatairi Pawa. Jiyotziro irirori, onkamintha piyotaiyironi iijatzi iirokaiti.

¹² ¿Pikinkishiritama nasagaawintawaitatya napiipiin-tantawori? Tii ari onkantya. Aña nokowatzi piyoti tsika nokantataika naaka, ari onkantya piyotantyaawori iiroka tsika pinkantiri pakayitiri kamiithaini ikaatzi asagaawintawaitachari janta, kantashiwaitachari: “Kamiithari ninatzi naaka”, tiimaita ikowaajaitzi inkamiithashiritaiyini.

¹³ ¿Nokimitakotzimirimima shinkiwintawaitachari nokantayit-antzimiri? Tikaatsi oitya, aña nokamaipirowintanaatyaari Pawa. Irooma nokimitzimotzimirika atziri shintsitatsiri, nokowatziira nonintaashiritakaayitaimi nokantayitantz-imi.

¹⁴ Okaatzi nantayitziro, iroora nantantayitaawori jitako-taana Cristo. Tima ikamawintantakairi maawoni aaka, okimi-waitanakawo maawonimi aakaiti ankamayitakimi iijatzi.

¹⁵ Jiroka ipoñaantari ikamawintantakairi maawoni ipoña jañagai iijatzi, ari onkantya antapiintantaiyaawori ikowiri irirori, iiro antashiwaitawo okaatzi anintashiwaitari aakaiti.

16 Irootaki, iiro okantzimowaitantari atziri tsika ikanta jiiñaitziri iwathaki. Tima imapirotatya otzimimotakiri iwatha iijatzi Cristo isaikimotantapaintairi. Iro kantacha tii añaaayitzimaitaawo iroñaaaka.

17 Irootaki nokantantzimiri, ikaatzi wathatakoshiritanaariri Cristo, owakiraashiri ikantayitanaa, tii ikimitanaa tsika ikantawita pairani, othonka owakiraatzimotanairi maawoni.

18 Iriitaki Pawa matakaantzirori maawoni jiroka. Iri-jatzi kantakaakawori okanta aripirotantaariri irirori okantakaantakiro jantzimoyitakairi Cristo. Ikantayitai irojatzii antayitairi aakaiti, amatakaayitairi iijatzi pashinipaini raapatziyantaiyaariri Pawa.

19 Irootajaantaki jotyaaantantakariri Pawa jaka kipatsiki jirika Cristo, onkantya raapatziyantaiyaariri isaawijatziiiti, iiro jowasankitaawintantaari iyaaripironka. Irojatzii jotyaaantantakinari naakaiti nonkinkithatakaayitairi atziriiti raapatziyantaiyaariri Pawa.

20 Iro nimatanairi naaka, jotyaaantaitakina nonkinkithatakotairi Cristo. Okimiwaitakawo iriitajaantakimi Pawa apiitakaapiintakinawori, nokantzi: “Paripirotaiyaari Pawa. Irootaki ikowairi Cristo”.

21 Tii jantanitziro Cristo kaaripirori. Iro kantzimaitacha Pawa ikimaatsitakaawaitakari okimiwaitakawo jantatyiromi kaaripirori. Ari ikinakaakiro Cristo, jotampatzikashiriyitantairi, ikimitakaayitai ikanta irirori.

6

1 Naakataki tsipataimiri antawaitainiri Pawa, noshintsithatzimi iiro pimanintawaitziro okaatzi jinishironkataimi Pawa, aminaashiwaitakari.

2 Jiroka ikantakiri irirori:
Niyotaki kamiitha imatya, aripaiti nokimakimiro pikowakotanari.

Imonkaapaititapaaka “Kitiijyiri Awijakotaantsi”, nonshironkataimi.

Iro apiipaititachari iroñaaaka, jiroka “Kitiijyiri Awijakotaantsi”.

3 Tii nokowiro iitya otzikatzikawaitirini jawiakoshiritai, ari onkantya iiro ithainkimawaitantaitanawo nantawaitani.

4 Aña nokowatzi noñaagantairo kamiitha jompiratani Pawa ninatzi, oisokiro nonkantantya, aririka awijyimotina oityaarika: inkimaatsitakaawiitina, impomirintsitakaawiitina, jowasankitaawiitina,

5 impajawiitina, jomontyaitina, jowatsinaawaitaitina, nantawaipirowitayta, ayimawaiwitina nowochokini, owamaimawaiwitina notajyi,

6 kitishiri nonkantaiya, yotani nonkantaiya, aapatziya nonkantantai, itakotani nonkantantai, nampishiri jowaina Tasorintsinkantsi, nishironka nonkantantai,

7 noñaawaitapiintairo tyaaryoori, intasonkawintakaantaina Pawa, nantapiintairo tampatzikashiritakainani nonkimitakaantanakiro nowayirityaami, notzikaawintaka ipoña nopiyakowintaka.

8 Inkantawitayya inthainkimawaitaitina, impoña impinkathaitanakina naaka. Onkantawitayya inkawiyawaitaitina, impoña inthaamintawaitaitina. Onkantawitya noñaawaitapiintyaawo tyaaryoori, jiiitapiintaitakina “thiiyinkari”.

9 Onkantawitayya iiro itzimawita kaari ñaayitinani naaka, tzimimaitacha yopirotinani. Nonkamimawaiwitya, iinironmaita nañi. Jowasankitaawiitakina, tiimaita jowamaayitana.

10 Owashiri nonkantawitayya, iikiromaitacha nonthaamintayitya. Nonkowityaaniintawaiwitya naaka, iro kantacha nonintaakaayitaiyaari pashinipaini. Tikaatsi tzimimowaiwityaanani naaka, iro kantacha nonintaawo kowapirotajaantachari.

11 Corinto-jatziiti, nokantapirotatziimiro jirokapaini, tikaatsi nimanimowaitimiri.

12 Tikiraatarika awintaashiritawakaayita, iirokaitira kantshitawori, tiira naaka.

13 Incha paapatziyaina naaka nokimitaakimi iiroka, tikaatsi nimanimowaitimi. (Nokantzirowa jiroka, kimitawaitaka iintsimi noñaanatzi.)

Akimitaawo itasorintsipankoti Pawa Kañaaniri

14 Iiro piwathatakotanaari kaari kimisantatsini. ¿Kantsima kamiithashiriri jaapatziyaari jantawaiti kaaripiroshiriri? ¿Kantsima ontsinirikiti tsika okitiiyiinkatzi?

15 ¿Kantsima Cristo jakakotiniri ikowiri kamaari? ¿Kantsima kimisantzinkari intsipatyaari kaari kimisantatsini jashityaawo tsikarika oitya?*

16 ¿Kantsima ankimitakaantiro itasorintsipankoti Pawa tsika ipinkathataitziri oiyakaawontsi? Irooma aakaiti akimisantayitai akimiyitaawo aakami tasorintsipanko tsika inampitawo Pawa Kañaaniri. Jiroka ikantaki Pawa:

Ari nonampishiritantaiyaari, notsipataari naniiyitai.

Naakataki inkimitakaantai Iwawani,

Iriiyitaki nashitaari Naaka.

17 Iro ikantantari ijatzi Awinkathariti:

* 6:15 Jiroka pashini iwairo kamaari ikantayitziiri “Belial”.

Pintainaryaapithatairi pashinijatzi atziri, iiro pitsi-paminthatari jirikaiti.

Iiro pantapiintanairo nopinkakaimiri.

Ari naapatziyaimi,

¹⁸ Pinkimitakaantaina naakami piwaapati,

Nonkimitakaantaimi naaka iirokayitakimi notomiiti, iirokayitakimi nishintoiti.

Ari ikantziri Awinkathariti, Shintsipirotsiri.

7

¹ Nitakotani, aritaki ikajyaakaairo Pawa, ontzimatyii ankitishiritai, owajyaantairo maawoni kaaripirori, okaatzi antayitziri, okaatzi akinkishiriyitari iijatzi. Aña ontzimatyii oñaagantairo apinkathatziri Pawa, ikitishiritakai.

Ikimoshiritzi Pablo jowajyaantairo Corinto-jatzi kaaripirori

² Paapatziyaina naaka. Tii nokantzimoniintakaawaitzimi iirokaiti, tii nowaaripirotaantawaitzimi, tii nathaagawaitzimi iijatzi.

³ Tii iro nokantantawori jiroka nothawitakotatziimi. Aña napiitawaimiro nokantsitakimiri: “Nitakopirotataikimi”. Irootaki nonkantapiintakimiri iinta atsipatawakaa añiika iroñaaka, ari nonkimitsityaawori iijatzi ankaatairika ankamawitya.

⁴ Ojyiki nawintaashiriyitakimi iirokaiti. Nasagaawintakimi. Aririka nonkinkishiritakoyitimi, pithaamintakaana, kimoshiri nokanta, okantawitaka owanaa jimaamaniwaitaitakina jaka.

⁵ Tima nariitaka Macedonia-ki tii okantzi nimakoryaapaaki tima ojyiki pomirintsitzimotakinari. Tzimayitatsi ñaanaminthawaitashitakinari, irootaki kantzimoshiriwaitakinari.

⁶ Iro kantacha Pawa ikimoshiritakaapiintairi ikaatzi okantzimoniintawaiyitari, ari ikimitsitakinari naaka, jariitapaaka Tito nosaikira.

⁷ Ojyiki nothaamintashiritanaka noñaawakiri. Iro nothaamintashiripirotantanakari ikamantapaakina tsika pikantayani iirokaiti. Ikantapaakina: “Jaawakina kamiitha Corinto-jatziiti, ikowaiyakini jifñiimi, owanaa okatsitzimoshiritakiri okaatzi jantzimotakimiri, antawoiti jitakoyitaimi”. Ari ikantapaakinari, iro oimoshirinkapirotakinari.

⁸ Pairani, nosankinatsitantakimirori, noñaajaantawitaka owanaa owashiritakaawaitimi okaatzi nokantayitakimiri. Ikanta notyaantataikimirowanki, nokantashiriwaitanaki:

“Irotya notyaantaajaitzinirimi”. Niyotzimaitaka iroñaaka kapichiini powashiriwaitapainta iirokaiiti.

⁹ Irootaki nokimoshiriwintantawori notyaantakimiro. Tii nokantatyi iro nokimoshiriwintzi nowashiritakaawaitakimi. Aña iro nokimoshiriwintairi powajyaantayitairo kaaripirori. Ari pikinakaakiro iirokaiiti pinimotakaantaariri Pawa poitsinampaayitairo powashiritani, tii nowaaripirowaitajaantziimi naaka.

¹⁰ Tima aririka jowashiritakaantya Pawa, ikowatzi jowajyaantakaayitairo kaaripirori, onkantya awijakoshiritantaiyaari. Irootaki iiro okantzimoshiriwaitantai jiroka. Irooma jowashiritakaantashiwaityaarika isaawijatziiti, ari jiñaitakiro inkamashiriyaati.

¹¹ Opoñaantari jowashiritakaawaitakimi Pawa, irootaki kinkishiritakaanaimiri kamiithapiroini, pipiyakowintaana, owatsimaanakimi, thaawashiri pikantanaka, pitakopirotaana, powasankitaakiri kantakaantzirori. Ari pikinakaakirori poñaagantantakawori kitishiri pikantayitanaa.

¹² Jiroka opoñaantanakari kitziroini nosankinatan-takimirori pairani, iro jiyotakaantaimiri Pawa tsika pinkantya piñaashintsiwintaiyaana naaka. Tii iro nosankinamachiitantaawori jowasankitaantaityaariri kantakaashitakawori, tiimachiini nopiyakowintantawo jathaagawiitakina.

¹³ Iro nothaamintashiritantari. Owanaa okimoshiritakaakina iijatzi nokimawaki paawakiri kamiitha Tito, powawijaakiniri okantzimoshiriwaiwitakari irirori.

¹⁴ Tima aritaki nokamantsitakari naaka Tito tsika pikantaiyani iirokaiiti, nokantakiri: “Kamiitha jinaiyatziini Corinto-jatziiti”. Tii powaañaantanawo okaatzi pantayitakiri, tima imapirotatya okaatzi nokantsitakariri Tito. Ari okimitsitakari iijatzi okaatzi nokantzimiri iiroka.

¹⁵ Jitakopirowaitaimi Tito, aririka inkinkishiritakoyitaimi tsika pikantaiyakani paawakiri kamiitha, pikimisantawakiri, pipinkathatawakiri.

¹⁶ Antawoiti nokimoshiritsitaka naaka kantatsi nawintaashiriproyitaimi iroñaaka.

8

Kiriiki impashiyiityaariri oitishiritaari

¹ Iyikiiti, nokowi piyotakotairi ikaatzi apatowintaariri Pawa jaka Macedonia-ki, inishironkayitairi.

² Okantawitaka jiñaawitakawo owanaa pomirintsitzi-mowaitakariri, kimoshiri ikantaiyani. Okantawitaka ikowityaaniintawaiwitaka, oyyiki kiriiki ipashitantayitakari.

³ Ikowakaanikiini jantayitakiro irirori jiroka, ipantayitaki okaatzi jaawiyayitziri, janaantaki ipashitanta.

⁴ Ikantakina naaka: “Thami ampashiyityaari kiriiki pashini kimisantzinkariiti, ikaatzi kowityaaniintawaitat-siri”.

⁵ Jimapirowaitakiro okaatzi jantakiri anaawaitanakiro nokinkishiritakowitakariri. Iri jaakowintajaantanaka Awinkathariti, ari ikimitaakinari ijatzi naakaiti. Tima irootaki ikowakaakiriri Pawa.

⁶ Irootaki noshintsithatantakariri Tito impiyanai onkantya iminhashiritakaantimiri pantayitairo ijatzi iirokaiti. Iri-itaki tsipatapaakimiri pitantanakawori pipashitantayitaka.

⁷ Iirokaiti anaantayitanaatsiri pantayitanakiro oiyiki oiyitarika. Kamiitha pikimisantayitanai, kamiitha pikinkithatakaantayitanai, kamiitha piyoyitanai, thaaminta pikantayita, antawoiti pitakotakina. Nokowi panaayitantai pimpashitantayitaiya.

⁸ Iiro noshintsiwintzimi pimayitanyaaawori. Apa nonkinkithatakoyitimiri tsika ikantayitaka jaka jiminthayitaa inishironkatantzi. Onkamiithawaitimi poñaagantairo pitakopirowaitantayita.

⁹ Kamiithawaitaki pimayitairomi jantapaintziri Awinkathariti Jesucristo, inishironkapirowaitantapaintzi. Otzimimowitari irirori maawoni, ikimitawaitakari ajyaagantzinkari, iro kantacha ikimitakotapaintari kowityaaniintaniri. Iro jimatantakawori jiroka onkantya pinintaawaitantaiyaari onkimiwaityaawomi pajaagantaiyaami inkitiki.

¹⁰ Jiroka okaatzi nokinkishiritari naaka: Iro kamiithatatsi pothotyiro okaatzi pitanakari. Iirokaiti itayitanakawori aw-ijanaintsiri osarintsi pikinkishiritaka pimpashitantayitya. Pimatakiro pitanakawo.

¹¹ Incha pothotyiro. Pinkimitakaantairo owakiraa pithaamintaiyanakaniranki pitantanakawori. Incha pothotyaaantyaawo okaatzi tzimimotzimiri.

¹² Tii ikowakotajaantai Pawa anaakairo ampashitantyaawo okaatzi tzimimotakairi. Apa ampashitantaiyaawo okaatzi aawiyiri. Aritaki inimotakiri Pawa.

¹³ Tii nokowakotzimi pimpashitantya inintaawaitantyaari pipashitakari, iro ompoñaantyaari pinkowityaawaiti iirokaiti okantakaantziro pipashitantaka.

¹⁴ Aña iro kamiithatatsi, pimpashityaari okowityiimowaitari iroñaaka, aritaki impashitaimi iiroka paata aririka onkowitziimowaitimi. Ari onkantya pimonkaatawakaantyaari.

¹⁵ Irootaki josankinatakotsitaitakari, kantatsiri:

Ikaatzi aapirotaintsiri, tii otzimagaaantawaitzi.

Iriima againtsiri kapichiini, tii okowityiimowaitari.

¹⁶ Nopaasoonkitziri Pawa, tima iriitaki kantakaakawori okanta jitakotantzimiri Tito, ari ikimitaana naaka nitakotzimi.

¹⁷ Tima nokantakiri: “Tito, pimpiyanai Corinto-ki”. Aña minthatsiwaitaka. Iro jiyaati iroñaaka.

¹⁸ Nontsipataimiri Tito pashini iyiki. Kamiitha kinkitharyaantzi jinatzi. Pinkatha jowayitziri pashini kimisantzinkariiti tsikarikapaini, ikimayitakiri ikinkithatakotairo Kamiithari Naantsi.

¹⁹ Irijatzi iyoshiitakiriri jaka kimisantzinkariiti, jowakiri intsipatanatyaana paata naanakiniri kiriiki pashini kimisantzinkariiti kowityaawaitatsiri. Irootaki oñaagantironi imapirotatya jitakoyitakari, iro ompoñaantyaari ipinkathayiitairi Pawa.

²⁰ Ari onkantya iiro ikinkithatakowaitaitantana tsika nonkantya nantitaantiri kiriiki ipashitantayitiri.

²¹ Tima nokowatzi onkamiithatzimotiri atziri nantayitiri, ari onkimitzimotyaari iijatzi Pawa.

²² Notyaantiri iijatzi pashini iyiki intsipayitanatyaari. Iriitaki nokitapiintakari, jominthakitakawo jimitakotanti. Nokinkithatakotakiniri tsika pikantaiyani iirokaiti, iro jiminthapirotantanakari jimitakoyitimi, tima jawintaapirotani jowayitanakimi.

²³ Jirika Tito, notsipaminthari jinatzi, iri nokaatapiintakiri nantawaiwintakimi. Iriima pashini apiti iyiki itzimi intsipatanatyaari, jotyaantani jinatzi kimisantzinkariiti saikayitatsiri jaka, ipinkathapirotziri Cristo.

²⁴ Ontzimatyii paawakiri kamiitha aririka jariitatya janta. Iro jiyotantyaari iyikiiti kimisantatsiri jaka imapirotatya okaatzi nokinkithatakotakimi iirokaiti jaka.

9

¹ Niyotzi naaka tii okowajaantzi nosankinatakotimiri piiriki inkaati potyaantiniriri pashinijatzi oitishiritaari.

² Tima niyotaki ayimatapiintakimi iirokaiti pantiro. Ari-taki nokinkithatakotakimi jaka Macedonia-jatziki, nokantayitakiri: “Ikowitataika Acaya-jatzi impashitantayitya chapinki awijanaintsiri osarintsi”. Nokinkithatakotakimi iirokaiti nominthatakaayitanakari iijatzi iriroriiti.*

³ Iro kantzimaitacha, iro notyaantantimiriri iyikiiti onkantya inkamantantimiri, iri itapaatyaawoni joyiyyitiri kiriiki. Tima tii nokowi aminaashiwaitya okaatzi nokinkithatakotakimiri iirokaiti jaka.

* 9:2 Jiitayitzi jaka “Acaya”, iro kipatsi tsika janta osaiki nampitsi Corinto.

⁴ Tima nokowatzi kapichiini nariitanakimi nawijanakirika janta. Kimitaka ari joyaatanakina tsika inkaati Macedonia-jatzi. Aririka noñaapaakiro tikiraamintha poyiiyitzi kiriiki, owanaa nonkaaniwintawaitya, tima aritaki nokinkithatakot-sitakimi jaka. Ari pinkimitsitayaaari iijatzi iirokaiti pinkaani-wintawaitya.

⁵ Irootaki notyaantsitantimiriri jirika iyikiiti, iri itapaatyaawoni jariityaami janta tikiraamintha niyaatiita naaka. Iriiyitaki oyiitakotapaakimirini kiriiki ikaatzi pikajyaakaantakiri iirokaiti. Witsika pinkantakiri maawoni kiriiki aririka nariitapaatya. Ari onkantya iiro noshintsiwintantapaakimi pantayitiro.

⁶ Apa pinkinkishiritiro jiroka:
Ikaatzi pankitatsiri kapichiini, iipichokiini joyiitzi.
Iriima ikaatzi pankipirotaintsiri, oyyiki joyiiti.

⁷ maawoni iirokaiti ontzimatyii pimpashitantaiya okaatzi pikowiri. Iiro pishintsiwintantawaitzi impashitantaitya oyyiki tiirika ikowaitzi, ari onkantya iiro okatsitzimoshiriwaitantari ipashitantaka. Tima atziri kimoshiriwintapirowaitzirori okaatzi ipashitantari, iriyyitaki jitakotari Pawa.

⁸ Iri Pawa oyyiñaapirotaimironi okaatzi kowityiimowaitzimiri. Aritaki ontzimagaantaki onkaati pimpashitantawaitaiyaari kamiithapiroini iiroka.

⁹ Okimiwaitakawo okaatzi kinkithatakotachari Osankinar-intsipiroriki, kantatsiri:

Okaatzi tzmimotziriri Pawa, irootaki jantitainiriri ikaatzi kowityaaniintawaitatsiri.

Tima tampatzikashiri jinatzi irirori, ari inkantaitatyaani.

¹⁰ Iri Pawa kithokitakaironi okaatzi pankiyitachari, iri-jatzi jyookakairori, ari okanta joyiipayiitantawori okaatzi jowayitari. Ari inkimitaimiri iijatzi iirokaiti impayitaimiro kowityiimotzimiri, ari onkantya ontzimimotantaimiri pimpashitaiyaariri pashinipaini, tampatzikashiri pinkantya.

¹¹ Irootaki impapirostantimiri Pawa onkantya pimpashitan-tapiintantyaari. Ari onkantya impaasoonkitantyaariri Pawa, ikaatzi aayitzirori apashitantayitari.

¹² Ari okantari, okaatzi pipashitantayitari tii apa pinishi-ronkatiri kowityaawaitatsiri, aña iro ompoñaantyaari impaasoonkipiroyitairi Pawa.

¹³ Aririka jiñaayitakiro okaatzi pipashiyitakariri, ari pikimit-sitayitakari iijatzi pashinipaini, owanaa impinkathatanakiri Pawa. Tima jiñaayitiro tii apa piñaawaitashiyita, pikantzi: “Nokimisantairi Cristo okinkithatakotziri Kamiithari Ñaantsi”. Aña jiñaayitiro iijatzi pantayitziro oñaagantzirori imapiro pikimisantayitanai.

14 Iro ompoñaantanatyaari jitakopirowaitanaimi, jamana-
manaatakowintaimi, okantakaawo jinishironkataimi Pawa.

15 Ari ankimitsitanaiyaari iijatzi aakaiti ampaasoonkitanairi
Pawa, tima inishironkatakai aaka, iro mapirotataitziro
okamiithatzi, iiro okantzi othotyiro ankinkithatakotiro.

10

Ikinkithatakotziro Pablo okaatzi jantayitziro

1 Naakataki Pablo, tzimatsi nokowakotzimiri.
Tsinampashiri nonkantya iiro nowatsimaawaitzimi,
nonkimitakotyaari Cristo. Tima niyotzi tzimatsi
ikantakoyiitakina: “Jirika Pablo tsinampashiriri jinatzi
isaikimotapiintai, irooma isaiki intaina katsima ikanta”.

2 Nokowakotzimi, iiro piyaatakaairo powatsimaawaitina.
Ari onkantya iiro niyakawaitantapaakimi aririka nariita-
paakimi. Tima niyotaki ari nonkantayitapaakiri ikaatzi saiki-
moyitakimiri janta kantayitaintsiri: “Tikaatsi jütya Pablo, ari
ikimiyitari pashini atziriiti tii otzimimotziri ishintsinka”.

3 Imapirowitatty ari nokimitari pashini atziriiti, tima jirika
iita nomaamanitziri, tii ikimitari nomaamanitziri atziri.

4 Tima aririka nomaamanitanti naaka, tii noirikayitziro
omanamintotsi okaatzi jomanatantapiintari atziriiti, aña ita-
sorinka Pawa nomaamanitanta naaka. Ari okanta noitsi-
nampaayitantariri ikaatzi ishintsitakaawitakari noisaniin-
tani.

5 Ari okanta nokitsirinkantaariri naakaiti maamani-
waitaniri, nokitsirinkayitairi asagaawintawaitaniri
otzikatzikatantatsiri kaari jiyotakoyiitantari Pawa.
Nokimitakaantaawo noirikaatyiiromi nokinkishiriwaiyitari,
noshintsiwintaatyaami nonkimisantairi Cristo.

6 Aririka nonkimakowintaimi pipiyashitaari iirokaiti
pikimisantapirotairi iijatzi, aripaiti niwitsitya nowasanki-
tairi inkaati piyathayitachari.

7 Paamaiya jowapiyimowaitzimikari. Tima tziyayitatsi
pikaataiyini kantayitatsiri: “Jashitana naaka Cristo”. ¿Ikink-
ishiritama tii jashitsitana iijatzi naaka? Iroorika ikink-
ishiriyitakari, ikinakaashitakawo, tima naaka jashipiro-
tataika Cristo.

8 Aamaashitya ari pinkantayitanaki iirokaiti: “Jitanakawo
iroñaaka Pablo jasagaawintawaitawo okaatzi ikinkithatakoy-
itziro”. Tii nokaaniwintakotawo okaatzi inkantayitiri, tima
iriitaki Awinkathariti owakinari niyotaantayitai, tii jowana
nowaaripirotantawaiti.

9 Irootaki kaari nokowanta onkimitzimotimi okaatzi
nosankinatakimiri, nokowatzi nominthaaawaitimi.

¹⁰ Aamashitya tzimayitatsi kantayitatsiri: “Tima jotyaan-tapiintairo Pablo josankinari, owanaa ishintsithatapiintakai, ikinkithatakotapiintairo pomirintsitzimotairi antayitiro. Iro kantacha isaikimoyitai jaka, kimiwaitaka tii ishintsinitzi. Ikanta ikinkithayitaki manintaari jinaki”.

¹¹ Jiroka nakayitiri ikaatzi kantayitatsiri, nokantziri: “Tsika nokanta nosankinayitakimi, ari nokantsitakari iijatzi nosaikimoyitakimi”.

¹² Tii notsipatari naaka pikaatziri pisaikaiyini, asagaawintawaitachari. Tii jiyotajaitzi iriroriiti. Tzimatsi tsika ikaatzi monkatziyawakaapiintachari, jiñaajaantaki janaawakaantayitawo okaatzi kamiithatzimowaitashitariri iriroriiti.

¹³ Irooma naaka tii nasagaawintashiwaitawo nimonkatziyiro kamiithatzimowaitashitanari naaka, apa nokinkithatakotairo nimonkaatakiro ikantakinari Pawa nantiniri. Jiroka ikowakiri nantainiri, ontzimatyii niwiyairo nantawaitiniri janta tsika pisaikaiyini iirokaiti.

¹⁴ Irootaki noñaashintsitakowintantzimiri iirokaiti, tii nanaakairo okaatzi ikantakinari Pawa. Tima naakataki itakawori nokinkithatakotakimiro Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Cristo.

¹⁵ Irootaki kaari nokimitantari ikaatzi asagaawin-tashiwaitawori jimonkatziyani, aña tzimataawitacha pashini itzimi itataitanakawori imonkaatakiro. Iro kantacha, iikirorika pantapashiriwaitanakityi, iiro nopomirintsiwaitanaimi iirokaiti,

¹⁶ kantatsi niyaayiti pashiniki nampitsi nonkinkithatakaantairo Kamiithari Ñaantsi. Iro nimatiri, iiro nokinanaki tsikarika jitayitakawo ikinkithatakaantzi pashini atziri, nasagaawintawaitawokari jimonkaatakaani pashini.

¹⁷ Tii opantawo jasagaawintashiwaitaitya apaniroidi. Iro kamiithapirotatsiri asagaawintaiyaawo jantayitziri Awinkathariti.

¹⁸ Tima tikaatsi aimachiitya asagaawintawaitya apaniroidi anthaamintawaitya. Iro kowapirotachari inthaamintapirowintai Awinkathariti.

11

¹ Nokowi iikiro pamawitatyiro okaatzi nosankinatakimiri jaka, onkantawitayya onkimitzimotimi jantziri masontzi. Nokowi iikiro piyaatatyi piñaanayitiro.

² Owanaa naamaakotakimi iirokaiti, iri Pawa kantakaak-inawori. Tima naakataki itakawori nokinkithatakaakimi okanta jashiyitantaimiri Cristo. Nokimitakaantawaitaimi

iirokatakimi nishinto, tzimatsimi nokajyaakaakimiri pintsipatyaari, aamaakoni nowapiintanaimi iiro pikaaripirowaitanta irojatzii paawakaantapirotatyaari. Iri oiyakaawintachari Cristo, itzimi kimitakariri iriimi paayitairimi paata.

³ Tima nothaawakaatziimi intzimi iitya amatawitimini, inkimitakotapaatyaari maanki amatawitakirori pairani Eva. Aritaki joitzipinatakimi, jowajyaantakaimiro pawintagaari Cristo, pikinatanaari.

⁴ Kimitaka iirokaiti, tii pijyinkaashitawo pakayitiri pashini kinkithatakotimirini Jesús, ari pakakiri onkantawitatya jinashitapaatyaawo okaatzi nokinkithatakotakimiri naaka Jesús, okaatzi nokinkithatakotakimiro Kamiithari Ñaantsi, okaatzi nokinkithatakotakimiri Tasorintsinkantsi.

⁵ ¿Pikinkishiritama iirokaiti janaakoyitana naaka jotyaantapiroritari jirikaiti?

⁶ Aamaashitya tii nokinkithatzi kamiithaini naaka, iro kantacha iyotani nokanta. Irootaki piñaakoyitapiintakinari.

⁷ ¿Nokinakaashitakawoma tii nokowakoyitzimi kiriiki, nokinkithatakaayitakimiro Kamiithari Ñaantsi kinkithatakotziriri Pawa? Aña tsinampashiri nokantaka nantawaiwintakimi niyotaantayitakimirori, tii nokowakowaitzimi. Arira okanta ikimitakaantaitzimiri ñaapirori pinayitzi.

⁸ Okanta nokinkithatakaapaakimi pairani, iri pashinijatzi kimisantzinkariiti payitakinari kiriiki nañaantari. Okimiwaitakawo nonkoshitatyirimi iriroriiti okanta nantawaiwintakimiri iirokaiti.

⁹ Iinirotatsi nosaikimotakimi pairani, owanaa nokowityaaniintawaitaki. Tiimaita noñi pimpina oitya nañaantyaari. Ikamintha jariitaiyakani iyikiiti Macedonia-jatzi, iri payitapaakinari. Ari okantakari kaari noñaantawo pimpayitina kiriiki iirokaiti. Ari nonkantapiintatyiiro iiro nokamitzimi.

¹⁰ Antawoiti nokimoshiriwintakiro tii nokowakoyitzimi, ari nonkantapiintanakityiiro maawoni nampitsiitiki okaatzi saikatsiri Acaya-ki. Jiyotziro Cristo tyaaryoo nokantaki.

¹¹ ¿Piñaajaantzima iirokaiti iro nokantantawori jiroka tii nitakotzimi? Jiyotzi Pawa nitakotzimi.

¹² Iikiro niyaatakaatyiiro onkantya jirikaiti kinkithakaaniri pasagaawintawaitakari iirokaitiki, iiro ikantanta: “Ari nokimitakari Pablo”.

¹³ Jirikaiti kinkithakaaniri kaari Otyaantapirori, amatawitaniri jinayatzi, apaniroini ikimitakaantashiwaitaka iriirikami jotyaantapirotani Cristo.

¹⁴ Tikaatsi oitya jomapokakaantairori jiroka. Tima jimatsitawo iijatzi Satanás joiyakotari ishipakiryi maninkari onkantya jamatawitantatyaari.

15 Iro iiro jomapokantawaitai ikaatzi antawaiyitziniriri Satanás, irojatzí jímatsitari irirori. Inkimitakaantawaitya jantawaitatzi onkantya inkamiithashiritakaantaiyaariri atziriiti. Arimaitaka jowasankitaawintaitairi okaatzi jantayitziri.

Ikimaatsiwaitaka Pablo Jotyaantapiroritzí

16 Incha napiitawakiro nonkantimi, onkamintha iiro nokimitzimotzimiri masontzi. Irooma nokimitzimotakimiri, pishinitawakina nasagaawintawatya kapichiini.

17 Okaatzi noñaawaitziri iroñaaka, tii okimitajaantawo jiñaawaitirimi Awinkathariti. Aña nokimitakotatyaari masontzi jasagaawintashiwaita.

18 Ari ikantapiintakari pashini atziriiti, ari nonkantyaari naaka iijatzi.

19 Pikimitakaantawaitaka iirokaiti yotaniri pinayitzi, ¿iitama pikowantawaitari pinkimisantayitairi masontzi?

20 Irootajaantaki pantayitakiri iirokaiti, pikimisantapiintakiri ikaatzi kimitakaantawaitakamiri jompiratani, aapithawaiyitzimirori tzimimotzimiri, athaagawaiyitakimiri, asagaawintawaitachari, pajapoowaiyitzimirori iijatzi.

21 ¿Piñaajaantzima tii naawiyawaitanitzí naaka nimatantyaawori kimitakawori? ¿Kantatsima nonkaani-wintakotyaawo tii nimatataitziro? Iiro. Arimaitaka nantataiki kimitawori okaatzi jantawitaiyakarini iriroriiti, nasagaawintawaitya, onkantawitayta nonkimiwityaari masontzi.

22 Iroorika jasagaawintawaitaka jiñaawaitziro noñaani Heber-paantiri, iijatzi naaka. Iroorika jasagaawintawaitaka iyyininkamirinkaititari Israel-ni, iijatzi naaka. Iroorika jasagaawintawaitaka icharinimirinkaititari Abraham-ni, iijatzi naaka.

23 Iroorika jasagaawintawaitaka jantawaiyitainiri Cristo, iijatzi naaka. (Imapirotaajaitatya nokimitakari naaka jiñaawaitzi masontzi.) Iro kantacha nasagaawintawo nanaakowaitairi jirikaiti nantawaitzi, nanaakowaitairi iijatzi noñaapiintakiro jomontyaawaitaitakina, ipajawaitaitakina, jowamaimawaitaitakina.

24 Noñaakiro okaatzi 5 japiitapiintakina ipajawaitana no-

jiyininkapaini janta japatotapiintaita.*

²⁵ Mawajatzi okaatzi jompojawaitaitakina. Apawojatzi ipichiitakina. Mawajatzi nopitaminkakowaitaka. Tsiniripaiti nosaikakowaitaki niyantyaaniki inkaari, ari nokitiijiytakotakiri.

²⁶ Ojyiki nariitantayitaka. Nokinayitaki okowiinkayitzi jiñaa. Nokinimoyitakiri ipiyota koshintziiti. Ikowayitaki nojiyininkapaini jowaaripirowaitinami, iijatzi ikimitakari kaari nojiyininkata. Nokowiinkatakowaitaki nampitsiitiki iijatzi otzishimashiki. Nokowiinkatakotaki inkaariki. Owanaa nopomirintsiwaitakari iitashiwaitachari “iyiki”, kaarimaita.

²⁷ Ojyiki nantawaitaki, ayimawaiwitakina nomakoni. Ayimawaitakina nowochokini, notajyi, nomiri, noyatsinkari. Tajaaniinta nokantapiintaka. Nomaawaitaki tsikarikapaini.

²⁸ Tzimatsi ojyiki awijiyimoyitakinari. Iro kantzimopiro-takinari isaikayitai kamiitha ikaatzi kimisantayitaatsiri tsikarikapaini.

²⁹ Tzimatsirika mantsiyataintsini, nokimitakaantawo naakami mantsiyatatsini. Tzimatsirika inkaaripirotagaitakiri, owanaa nompিয়াকowintawaitaari.†

³⁰ Ari okantakari nasagaawintawaita naaka, nokinkithatakotakiro tsika nokantaka kaari naawiyawaini-tanta.

³¹ Itzimi yotatsiri tii namatawitantzi, iriitaki Pawa, Ashitariri Awinkathariti Jesucristo. ¡Thaaminta jowapiintayiiitairi!

³² Tima pairani nosaikantapaintari Damasco-ki, ikimpoy-aawintakaantakiro ijiwatakaani Aretas maawoni nampitsi, iiro noshitowanta, ari onkantya jaakaantantyaanarimi.

³³ Iro kantacha jotitakina kantziriki nokaataiyirini, jowayikotakina jantakironta nampitsiki, ari okanta noshiyantaari.

12

Kimiwaitakawori owathaantimi kitochii

* **11:24** Okinkithatakota josankinariki Moisés-ni, kantatsi jowasankitagaiti atziri aririka jowaaripirotakiri pashini. Ontzimatyii jaayitiri tsika japatotapiintayiiita, onkantya impajawaitantayiiityaariri. Iirorika okaaripirodzi okaatzi ikinakaashi-waitakari, iiro ipajapiroitziri. Irooma imapirorika okaaripirodaki okaatzi ikinaakaashitakari, ontzimatyii jowasankitaapiroitiri. Iro kantacha tii oshini-taantsitzi janaakaayiiitiro onkaati 40 impajawaitaitiri. Irootaki jamitaiyarini pairani impajataiti onkaati 39 itzimirika kaaripirowaitaintsiri, ari onkantya iiro ipiyathatantawo Ikantakaantaitani, aririka janaakaakiro onkaatimi 40. Irootaki jiiyitairi jirikaiti “Kowityaapaaka apaani imonkaatantyaari 40”. Okaatzi kinkithatakotainchari jaka, ari ikantaitakiri Pablo, ipajawaitaitakiri irirori.

† **11:29** Okantzi jaka “mantsiyataintsini”, kimitaka tzimatsi kinkishiritakotawori iri ikantakoyiitzi shipitashiriwaitatsiri jawintaari Cristo.

1 Tii okantzi nasagaawintawaitya. Iro kantacha iikiro nonkinkithatakotatyiiro noñaawiyatakari, okaatzi joñaagakinari Awinkathariti.

2 Niyotakotziri jirika shirampari jashitaari Cristo. Tzimakotaki 14 osarintsi jirika shirampari jaayitairi inkitiki, jiyaapirotatzi ojinokitajaantzi inkiti. Kimitaka jiyaashirinkatatyiiimi, tii niyopirotzimaita. Tiirika, jiyaatatzi koñaawoini iwathaki, tii niyopirotziro.*

3 Iri Pawa yotatsiri jiyaashirinkatatziiirika, jiyaatatzi-irika koñaawoini iwathaki. Incha nitapanaatyaawo nonkinkithatakotiri jirika shirampari.

4 Jaayitairi janta ikimoshiriitapai. Ari ikimayitairo tsikarika oiyitari kaari kantaajaitatsini inkinkithatakoyiitiro.

5 Ariwitaka jasagaawintyaawomi jirika shirampari okaatzi jiñaakiri. Iro kantacha iiro nasagaawintawaita. Apa nokinkithatakotakiro tsika nokantaka kaari naawiyawaitanta.

6 Arimi nasagaawintyaawomi okaatzi noñaayitakiri, iiro mi nomasontzishiriwaitzimi. Aña aritakimi noñaawaiyitakiromi tyaryoori. Iro kantacha tii nokowi jasagaawintashiwaitapiintaitina. Apa impinkathawintaitinawo okaatzi nantayitakiri, okaatzi ikimakoyiitakinari.

7 Okaatzi noñaawiyatakari owaniinka okantaka, jiyotaki Pawa aritakimi nasagaawintawaitatyaami. Irootaki ishinitantakinawori nonkimaatsiwaitya onkantya iiro nasagaawintawaita. Okaatzi nokimaatsiwaitapiintaka okimiwaitakawo owathaawaitatyinami kitochii. Iriitaki kamaari kantaawori okanta ikimaatsitakaantawaitakinari.

8 Mawajatzi nokowakotakiri Awinkathariti jookakaawintaina ikimaatsitakaapiintaitana.

9 Ikantakina irirori: “Tima aritaki nonishironkawaitakimi, tikaatsi kowityiimowaitimini. Aña kantataitatsi noñaagantapirotairo noshintsinka atziriki kaari aawiyawaitatsini”. Ikanta nokimawakiro, kimoshiri nokantanaka, nashiminthatanakawo nokinkithatakoyitairo tii naawiyawainitzi, tima ari onkantya aawiyakaawaitantainari ishintsinka Cristo.

10 Irootaki nokimoshiritantakariki naaka okantawitaka tii naawiyawainiwitya, ikawiyawaitaitana, nokimaatsiwaitaka, jowatsinawaitaitana, opomirintsitzimowaitakina, oiyiki noñaayitakiri nantawaitziniri Cristo. Niyopaititairo

* 12:2 Kantakotachari jaka “ojinokitajaantzi inkiti”, irojatzi ikantaitsitari “mawatanaintsiri inkiti”. Ari ikantayitapiintziri Judá-mirinkaiti ikinkithatakotziro. Ikantaiyini: “Itanakawori inkiti, ari osaikayitziro minkori. Apititanaintsiri inkiti, ari isaikayitziro kashiri, ooryaa, impokiropaini, maawoni. Irooma mawatanaintsiri ojinokitajaantzi inkiti, ari inampitawori Pawa”.

tii naawiyawainitzi apaniroini, ari noñaataitziro jimatakaatyaanawo naawiyawainishiritai.

¹¹ Kimitaka masontzi ninatyi noñiuro nasagaawintawaitaka. Iiroka kantakaawori nimatantakawori. Iro kamiithawitacha pikinkithatakoyitainami kamiithaini. Okantawitaka tii noñaapirota naaka, tii janaakotzimaitana jirikaiti iitashiwaitachari “Ñaapirori Otyaantapirori”.

¹² Tima nosaikimowaitakimi pairani iirokaiti, noñaagakimiro imapiro naaka Notyaantapiroritz. Owanaa namatsinkawintakimi. Owanaa notasonkawintantaki, tii piñaapiintaiyironi, irootaki piyokitziwintantakinari.

¹³ ¿Iitama pikinkishiriwaitantari nomanintawaitatziimi? ¿Tiima naapatziyimi nokimitairi pashini kimisantzinkariiti? ¿Irooma kantakaantawori tii noñi oitya pimpashityaanari? Tzimatsirika nokinakaashitakari, pimpiyakotinawo.

Ikinthatakotziro Pablo mawatanaintsiri jariitanta

¹⁴ Nokinkishiritaka napiitairo niyaatashitimi, iro mawatanaintsiri nariitimi. Iiro nayiri inkaati pimpinatini. Kaari piiriikiti nonkowi nashityaari, aña iirokataiki nokowapirotaki nashitimi. ¿Kamiithatsima apaani iinchaaniki impinakowintiro ikowityiiri iwaapati? Tii, aña iri iwaapati pinakowintirini jüintsiti.

¹⁵ Irootaki nimatiri naaka, onkimiwaitaiyaawo naakami piwaapatitari. Aritaki nimatakiro noshinitakowintaimi onkantya pawijakoshiritantaiyaari. Antawoiti nitakotakimi. ¿Iitama kaari pitakotantana naaka?

¹⁶ Kimitaka tzimayitatsi iirokaiti kantatsiri: “Pablo tii ikowakoyitai aakaiti, owanaa jiyotzi, ari ikinakairo jamatawiwaitakai”.

¹⁷ ¿Piñaajaantakima jamatawiwaitakimi iijatzi ikaatz. notyaantayitakimiri?

¹⁸ Notyaantakimiri Tito, iijatzi pashini iyiki. ¿Jamatawitakimima Tito? ¿Tiima nojyashiritawakaiyani maawoni naaka, naapatziyayitaimi iirokaiti?

¹⁹ ¿Piñaajaantakima iirokaiti iro nokantakantawaitantakari nokowashita notzikaawintya? Tii ari onkantya, nitakotaniiti. Aña iri Cristo ñaawaitakaakinari, onkantya niwitsikashiritakaantimiri. Iri Pawa yotatsi.

²⁰ Okantzimowaitakina naaka añaiyironi ankantaniintawakaawaitya aririka nariitapaatyaami. Onkantzimowaitina iijatzi noñaapaakimi pintzimawintawakaawaitya, pinkisawakaawaitya, pinkisaniintawakaawaitya, iiro paapatziyawakaawaita, pinkijyimatawakaawaitya, pinkantakaapirowaitya, pimaamanitawakaawaitya.

²¹ Onkantzimowaitina nonkaaniwintawaitimi Pawaki. Aamaashitya ari nonkantaniintakowaitapaakimi pantayitakirorika kaaripirori, tii powajyaantziro pantayitziro kamaawoyitatsiri, pimayimpiriwaitzi, piñaathatantashiwaitapiintaka iijatzi.

13

¹ Irootaki mawatatsiri nariitimi. Ari naminakota-paakimiro, ikantajaantaitakiri:

Apaani iyakawintaari, ontzimatyii intzimi mawa atziri, tiirika, apiti ñaakotakirini okaatzi ikinakaashitakari, kamiithatatsi jowasankitaayiiitiri.

² Ari nonkantapaakiri nowasankitairi ikaatzi antzitakawori kaaripirori janta pisaikinta, ari nonkimitsitapaatyaari iijatzi pashinipaini antayitanairori iroñaaka. Tima aritaki nokamantsitakimiro napiitantakawori pairani nariitziimi. Irojatz nosankinatziimiri iroñaaka.

³ Aamashitya pikantaiyatziini iirokaiiti: “Kaari Cristo otyaantirini Pablo inkinkithatakaanti, kimitaka Pablo kaari mapirotzirori”. Paamaakowintya, jirika Cristo, kaari atziri saikimotantamachiitapaintsini, aña otzimimopirotaitziri ishintsinka irirori, kantatsi joñaakaayitaimiro tsikarika oiyitarika.

⁴ Ari okantawitaka, kimiwaiwitaka tii jaawiyawaitanitzii jirika ipaikakoyiitantakariri. Iro kantzimaitacha jañaakagairi ishintsinka Pawa. Ari nokimitsitakari iijatzi naaka, tii naawiyawaitanitzii, iro kantacha irijatzi Pawa shintsitaka-gaanari, kantatsi noñaagayitaimiro tsikarika oiyitari.

⁵ Iiro pikinkishiritakowaitashitana tii nimapirowainitzii naaka, aña pinkinkishiritakotawatya. ¿Mapirowaitanirima pikantaka iiroka pikimisantai? ¿Tiima piyotaiyini inampishiritantaimi Cristo? Aritaki okantari, tiirika, aamaashitya tii pimapirowainitzii iiroka.

⁶ Niyopirotataitzi, aririka piñaawakina janta, iiro pikantawakina: “Kaari mapirowaitaniri jirika”.

⁷ Nokowakotziri Pawa, ari onkantya iiro noñaakotantapaakimiro pikinakaashitani. Tii iro nokantantzimirori jiroka nonkowashiwaitapaatya nonkimitakotapaatyaari mapirowaitaniri. Aña nokowapirotataitatzii pantayitairo okaatzi tampatzikatatsiri. Irootaki nokowakiri, onkantawitya otzikaawakinami, iiro noñaagantziimiro noshintsinka nowasankitaapaakimi, iro niyotakaantapirotimiri naakataki mapirowaitaniri.

⁸ Tii nokowiro naaka noñaagantashiwaityaawo noshintsinka, iro owatsipiro aririka nonkowimi namatawitantimi. Apa

nokowi noñaagantataitiro onkantya jiyotakoyiitantyaawori tyaaryoori.

⁹ Aritaki nonthaamintatya aririka noñaakimi paawiyawaishiritanai, onkantawitatty iikiro inkimikataantaitatyiinami naaka kaari aawiyawaitaniri. Iro namanamanaatakopiintakari, onkantya piñaantyaawori iirokaiti pothotyiro paawiyashiripirotaniti.

¹⁰ Irootaki notyaantanzimirori osankinarintsi, tiira no-saikimoyitatziimi iirokaiti janta, ari onkantya iiro nowatsimaawaitantapaakimi paata. Tima iri Awinkathariti owakinari onkantya niwitsikashiritakaaantantyaari, tii jowana nowaaripiroshiriwaitanti.

Iwiyaantawori withataantsi

¹¹ Iyikiiti, jiroka iwiyaantawori nonkantimiri: Pinkimoshiritaiyini. Pothotyaayitairo paawiyashiriwaiyitai. Pinthaamintashiriyitai. Paapatziyawakaiyitaiya. Kamiitha pisaikayitai. ¡Iri Pawa nampishiriyitimini, itakotantaniri jinatzi, iri saikakaantatsiri kamiitha!

¹² Itako pinkantya piwithatawakaanaiya janta.

¹³ Jiwithatsitzimi iijatzi oitishiritaari nampitawori jaka.

¹⁴ ¡Onkamintha inishironkawaitaimi Awinkathariti Jesucristo! ¡Onkamintha jitakowaiyitaimi Pawa! ¡Onkamintha inkantakaiyaawo Tasorintsinkantsi paapatziyawakaan-taiyaari! Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI GALACIA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo otyaantzimiro jiroka osankinarintsi. Otyaantapirori ninatzi naaka. Kaari atziri otyaantinani, aña Jesucristo otyaantakinari itsipatakari Ashitairi Pawa owirintairiri pairani ikamawitaka.

² Ari nokaatziri maawoni iyikiiti kimisantanaatsiri jaka nosankinatzi jiroka. Iirokaiti notyaantzini pikaatzi pikimisantai janta Galacia-ki.

³ Onkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimitsimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

⁴ Tima iro ikowakiri Ashitairi Pawa ishinitakowintai Cristo, ikamawintayitakai akaaripiroshiriyiwitaka, ari onkantya iiro akimitakotantaari ikaatzi kaaripirowaitatsiri, okimiwaitakawomi jookaakowintaimi.

⁵ Onkamintha impinkathatapiintayitairi Pawa. Ari onkantaitatyaani.

Tikaatsi pashini Kamiithari Ñaantsi owawisaakoshiritantatsini

⁶ Pomapokantakinawo powajyaantanakiro pikimisantawitanakari Pawa. Tima iriitaki iyoshiiwitaaimiri, antawoiti jitakoyitzimi irootaki jotyaantantakimiriri Cristo. ¿Iitama pikimisantashitantakawori pashini kaari kimityaawoni Kamiithari Ñaantsi?

⁷ Tima tyaaryoo nonkanti naaka, tikaatsi pashini ñaantsi owawisaakoshiritantatsini. Kimitaka tzimatsi owajyaantakaakimirori, ikowatzi joitzipinashiritimi, irootaki jowashiñaantayitakawori tsika okanta ikinkithatakoyiitzi Cristo.

⁸ Aririkami nowashiñaayitakimiromi naaka okaatzi nokamantsitakimiri pairani, jowasankitaitinaata. Ari okimitari iijatzi, aririkami impokaajaitimi maninkariiti poñaachani inkitikiki, inkinkithatakotapaakiro pashini ñaantsi kaari kimityaawoni nokamantsitakimiri pairani, jowasankitaitiriita irirori.

⁹ Aritaki nokantsitakimi pairani, irootaki napiitimiri iroñaaka nonkanti: Tzimatsirika owashiñaakironi nokinkithatakotapaakiriri Cristo kitziroini, jowasankitaawitiiriita.

¹⁰ ¿Irooma naminaminatzi kamiithatziimotirini atziiriiti? Aña tii, naminaminatziiro kamiithatziimoyitziiriri Pawa.

Iroorikami naminaminatimi kamiithatzimoyitirini atziriiiti, tii jompiratani ninatyi Jesucristo.

Jantawairi Pablo

¹¹ Pinkimi iyikiiti, okaatzi nokamantakimiri Kamiithari Ñaantsi, kaari atziri yotakainawori.

¹² Aña iri Jesucristo yotaakinawori maawoni, tima kaari atziri ashityaawoni.

¹³ Pikimakotaiyakinani tsika nokantawita pairani iinta nimonkaayiwitawo jamiyitari nojyininkapaini Judá-mirinka. Pikimakotaiyakinani iijatzi owanaa nokisaniintayiwitakari kimisantayitanairiri Pawa, nowasankitaakaantawitaka ojiyiki, nokowawita nowajyaantakairimi ikimisantayitanai.

¹⁴ Tima nimapirowitanakityaawo naaka nimonkaayiwitawo jamiyitari pairani nojyininkapaini, tikaatsi notsipawitakari anaakotinani nokantawitaka.

¹⁵ Iro kantzimaitacha pairani tikiraamintha notzimaa-jaitziita naaka, jiyoshiitsitakina Pawa. Antawoiti jitaakotsitakina irootaki jowawisaakoshiritantaanari.

¹⁶ Joñaagaanari Itomi, niyotakotairi. Ikwaki nokinkithatakotainiri kaari Judá-mirinkatatsini tsika okantakota jawisakoshiritantaitari. Tikaatsi atziri nosampitanaki nonkantiri: ¿litama nantiri?

¹⁷ Tii noshiyashitapaintari noñiiri itayitakawori jotyaaantapiroritzii janta Jerusalén-ki. Aña apatziro nowanakiro niyaatanaki Arabia-ki, ipoña nopiyapaaka irojatzii Damasco-ki.

¹⁸ Okanta awisaki pairani mawa osarintsi, ari niyaatashitakiri Pedro noñiiri isaiki irirori Jerusalén-ki, apa nosaikimowaitapaintziri okaatzi 15 kitiijyiri.

¹⁹ Iro kantacha tii noñaapaaki pashini Otyaaantapirori, apa noñaapaakiri Jacobo iririntzi Awinkathariti.*

²⁰ Imapirotatya okaatzi nosankinatzimiri, tii namatawitzimi, jiyotzi irirori Pawa.

²¹ Ipoña niyaataki nampitsiki Siria iijatzi janta Cilicia-ki.

²² Tikira jiñaayitanaata Judea-jatzi ikaatzi kimisantayitanairiri Cristo,

²³ apa ikimakoitashitakina ikantaitzi: “Jirika maamanitairi pairani ikisaniintai, kowawitachari japirotai, ikinkithatakotairo irirori tsika ikantaita ikimisantaitzi”.

²⁴ Irootaki ipinkathayitantaariri irirori Pawa ikimakoyitakina.

* 1:19 Jacobo, irijatzii ikantaitziri iijatzii Santiago.

2

¹ Okanta awisaki pairani 14 osarintsi, ari niyaatairi iijatzi Jerusalén notsipatanakari Bernabé ipoña Tito.

² Iro niyaatantakari tima Pawa oiminthashiryaakinari. Okanta nariitaka pairani janta, napatotapaakiri jwayitziriri kimisantzinkari, nokamantapaakiri okaatzi nokinkithatakaayitairi kaari nojyininkata Kamiithari Ñaantsi. Iro napatotantapaakariri onkantya iiro aminaashiwaitanta okaatzi nantayitakiri.

³ Tii noñiuro ishintsiwintaitawakiri notsipatakari Tito jimatairo intomishitanitya, okantawita Grecia-paantiri jinatzi irirori, kaari nojyininka.

⁴ Tima ari josatikashiwaitakari kajyaawaitachari inkimisantimi, iriyyitaki kowawitachari intomishitanitakaantya. Tii inimoyitziri irirori isaikashiwaitaiya kimisantayitatsiri, onkimiwaityaawomi rookakaawintaatyirimi Jesucristo. Iro ikowapirotaiyini inkimitakotyaari ikanta ompirataari.

⁵ Iro kantacha tii noshinitakaantziro inkimitakotyaari, iro nokowapirotaki jiyotakotiro Kamiithari Ñaantsi awisakoshiritantaiyaari.

⁶ Ikanta nokinkithawaitakaapaakiri jiwari ipinkathayitziri kimisantanaatsiri, inimotanakiri, tikaatsi pashini ñaantsi inkantanakiri. (Kimitaka nokinashiniintaka nokantaki “jiwari ipinkathataitziri”, aña tikaatsi atziri jimaakiti Pawa.)

⁷ Iro kaari otzimanta inkantawakinari, tima jiyotanaki imapirotatya jotyaantakina Pawa nokinkithatakotainiri Kamiithari Ñaantsi kaari totamishitaanitachani. Ikimitaakiri Pedro jotyaantakiri irirori inkinkithatakaayitairi nokaatzi notomishitaaniyita.

⁸ Tima iriitaki Pawa otyaantakiriri Pedro inkinkithatakaayitairi totamishitaaniriiti. Irijatzi otyaantakinari naaka nonkinkithatakaayitairi kaari nojyininkata.

⁹ Ikanta Jacobo, Pedro ipoña Juan, itayitakawori ijiwatziri kimisantzinkari, jiyotanaki iri Pawa itakotaanari, iri shinitakinawori nantayitakiri. Aripaiti jaawakina kamiitha, ari ikimitaawakiri iijatzi Bernabé, ari onkantya niyaatakaantyaawori nonkinkithatakaayitairi kaari nojyininkata. Ari inkimitanatyaari irirori inkinkithatakaayitairi ikaatzi totamishitaanitachari.*

¹⁰ Ipoña ikantanakina: “Aririka piyaayitaki tsikarika, ontzimatyyi pitakoyitaiyaari ashironkainkariiti”. Aritaki nimatsitakawo nitakoyitakari, irootaki nantapiintakiri.

* 2:9 Pedro, irijatzi ikantsitaitari iijatzi Cefas.

Ikisathaitziri Pedro Antioquía-ki

¹¹ Ikanta jijaataki pairani Pedro Antioquía-ki, tzimatsi ikinaaashitakari irirori, ari noshintsithatakiri.

¹² Tima owakiraa jijaataki pairani Antioquía-ki, jimawita-paakawo kamiithari, jatyoootapaakiri kaari iyyininkata. Iro kantacha jariitaiyakani pairani jotyaantani Jacobo, ari otz-imanakiri ikinakaashitani Pedro, jowajyaantanakiro jatyoowitari kaari iyyininkata. Antawoiti ithaawantakari ariiyitapainchari amiyitawori itomishitaanita.

¹³ Jimatsitanakawo pashini Judá-mirinkaiti kimisantaw-itaichari, ari ikimitsitanakari iijatzi Bernabé irirori, jimatakotanakiri jirikaiti.

¹⁴ Ikanta noñaakiri Pedro tii jimonkaatziro tyaaryoori Kamiithari Ñaantsi, ari napatotakiri ikaatzi kimisantayitatsiri, jiñagayakinani maawoni nokantakiri Pedro: “Judá-mirinka pinatzi iiroka, powajyaantairo amiyitari pairani, pikimitakotakari kaari ajyininkata. ¿Litama pishintsiwintantari atziriiiti kaari Judá-mirinkatatsini jojyakotairo akimiyita aaka?”

¹⁵ Imapirowitatya, a-Judá-mirinkatzi aakaiti, tii akimitakowitari kaari ajyininkata ikantaitapiintawiiitari ‘kaaripiroshiriri’.

¹⁶ Iro kantacha, ayotzi tikaatsi matironi intampatzikashiriti jimonkaawityaawomi Ikantakaantaitani, aña apaniroini jimatziro Jesucristo jotampatzikashiritakai awintaashiritari. Irootaki awintaantaariri aaka, antampatzikashiritaita. Tima tii imatziro otampatzikashiritanti Ikantakaantaitani”.

¹⁷ Incha nonkantawaki: Aririka aminaminatanakiro jotampatzikashiriyitai Jesucristo, ari okanta owajyaantantanaawori aminaminawitawo amonkaatiromi Ikantakaantaitani. Impoña intzimi kantatsini: Kaaripiroshiritakimi powajyaantairo Ikantakaantaitani. ¿Imapiroma ikaaripiroshiritakaakai Jesucristo? Aña tii.

¹⁸ Iro aminaashiwaitachari ashintsiwintawakaiya, ankanti: “Thami amonkaayitairo maawoni Ikantakaantaitani”. Iro kimiwaitakawori napirotiromi nompookiro kaari witsikachani kamiitha, impoña napiitairomi niwitsikairo tsika okantawita pairani.

¹⁹ Tima okimiwaitakawo nonkamapithatakityiromi naaka Ikantakaantaitani, ari okaatapaaki nopankinatawo nimonkaayitairo. Apa noñiuro nañagai nantainiri okaatzi ikowakaanari Pawa.

²⁰ Nokimitakaantanakiro nontsipatanaatyiiyaarimi Cristo ikimaatsitakaitakari pairani ipaikakoitakiri. Tima nokimitanatyaari ikanta kaminkari, tikaatsi jantanai, okaatzi nantayitanairi tii naaka nintakaashitironi, Cristo antakaana-

wori. Nawintaanaari Itomi Pawa, tima antawoiti jitaakotaana, ikamawintaana.

²¹ Tii nokowi napaatiro inishironkataana Pawa. Irootaki kaari nokantanta: “Ontzimatyii amonkaayitiro Ikantakaan-taitani añaantyaawori owawisaakoshiriyitai”. Tima aririkami nonkantimi, aminaashityaami ikamawintayitakai Cristo.

3

Inampishiritantai Tasorintsinkantsi awintaashir-ityaaririka Cristo

¹ Iyikiiti nampiyitawori Galacia-ki, ¿tsikama okinakika piyotani? ¿litama amatawitakimiri? Pairani oyiiki nokinkithatakaakimiro tsika ikantaitakiri Jesucristo ipaikakoitakiri.

² Apa nokowi nosampitimi tsika ikanta inampishiritantakimiri Tasorintsinkantsi. ¿Irooma inampishiritantakimiri pimonkaayitziro Ikantakaan-taitani? Aña tii. Iro kantakaan-takirori pawintaashiritanaari Cristo.

³ ¿Pipiyakotakiroma itampatzikashiritaimi Tasorintsinkantsi? ¿Irooma pikinkishiryaari piñaashintsiwaitya apanirowni piwathaki iro othotyaakaimini ontampatzikashiritakaimi?

⁴ ¿Aminaashityaama pikimaatsiwintakari kitziroini? Kimitaka tii aminaashiwaita.

⁵ Tima Pawa otyaantakimiriri Tasorintsinkantsi, itasonkawintayitakimi, piñaayitakiro oiyita kaari piñaapiintayiwita. ¿Irooma piñaantayitakawori okantakaan-taitani? Aña tii. Iro piñaantayitakawori pawintaanaari Jesucristo.

Ikajyaakaawakaari Pawa itsipatari Abraham

⁶ Tima pairani Abraham-ni jawintaanakari Pawa, irootaki ikimitakaan-taariri itampatzikashiritani.

⁷ Iro piyotaiyirini iiroka, inkaati awintaashiriyitaachani, iriitaki matakirori ikimitakotaari Abraham-ni.

⁸ Jiroka Osankinarintsipirori jiñaawaitakiri Pawa jiñaanatziri Abraham-ni, tima jiyotsitataika aritaki jotampatzikashiriyitairi pashinijatzi atziriiti kaari Judá-mirinkatatsini aririka jawintaashiritaiyaari. Ikantaki pairani:

Tasonkawintaari pinatzi iiroka pawintaashiritaana, ari nonkimitakaayitaiyaari iijatzi pashinijatzi atziriiti.

⁹ Ari ikantzimaitakari Pawa tasonkawinta jowayitairi awintaashiriyitzinkari, ikimitakaan-taariri tsika ikantakiri pairani Abraham-ni jawintaashiritakari.

10 Tima ikaatzi awintaawori ipankinatawo jimonkaayitairomi Ikantakaantaitani, tii okantzi jothotyiiro jimonkaayitiro, ari jashironkaayitaiya. Tima josankinaitaki pairani kantatsiri:

Ari jashironkaayitaiya inkaati kaari othotyiiironi jimonkaayitairo josankinaitakiri Ikantakaantaitani.

11 Ari okantzimaita, tikaatsi matironi intampatzikashiritzimotiri Pawa jimonkaayitairomi Ikantakaantaitani. Irootaki ikantantaitari osankinarintsiki:

Tampatzikashiriri jinatzi awintaashiriri, ari jiñiiro jañaantaiyaawo.

12 Irooma Ikantakaantaitani tii ari onkantya, tima josankinaitaki kantatsiri:

Inkaatirika monkaataironi, iriitaki ñiiironi jañaashiriyitai.

13 Iro kantzimaitacha ikamintha Cristo jookaakowintai jowasankitaawintairomi Ikantakaantaitani, aña iri jashitakagaitaka apaniironi jowasankitagaitakiri. (Iriitaki okantakotakiri osankinarintsi, ikantaitaki pairani:

Owasankitaari jinatzi ithataitziri inchakotaki.)

14 Iro jimatantakawori jiroka Jesucristo, tima irootaki ikajyaakagaitakiriri pairani Abraham-ni. Ari okanta jiñaantayitaawori kaari Judá-mirinkatatsi intasonkawintayiiitairi, itsipashiriyitai maawoni Tasorintsinkantsi awintaashiriyitaari.

15 Pinkimi iyikiiti nonkinkithatakotimiro okaatzi amiyitari aaka. Ontzimirika oitya ankajyaakaawakaiyaari, osankinatakotziro iro jiyotantaityaari tzimatsi amonkaatiniriri ajyininka. Aririka osankinatakotatya, tikaatsi matironi jowashiñagairo okaatzi osankinatainchari.

16 Ari ikimitaakiro pairani Pawa, tzimatsi ikajyaakaakiniriri Abraham-ni impiriri intsipataakiri incharinityaari. Piñaakiro iyikiiti, tii ikinkithatakoitziri jaka inkaati inchariniyitanatyaari Abraham-ni, apa ikinkithatakota apaani incharinityaari, iriitaki Cristo.

17 Ñaakiro, iriitaki jitaka Pawa pairani Abraham-ni ikajyaakaakiniri, ikantakiri: “Abraham, tzimatsi antzimotawakaiyaari”. Ipoña awisaki pairani okaatzi 430 osarintsi, ari jimpoitairi Moisés-ni josankinayitairo Ikantakaantziri Pawa. Iro kantzimaitacha okaatzi josankinayitakiri Moisés-ni, tii owashiñairo okaatzi ikajyaakaitsitakariri Pawa pairani Abraham-ni irirori.

18 Tima iroorikami kowapirotachani amonkaayitairomi Ikantakaantaitani añaantyaawori impayitairi Pawa, aminaashityaami okaatzi ikajyaakaitsitakanariri pairani Abraham-ni. Tima pairani tii otzimitsiwita Ikantakaantaitani jimonkaatirimi Abraham-ni, apa

jawintaashiritakari Pawa, irootaki ikajyaakaantakanariri jowawisaakoshiritairi.

Iitama otzimantari ikantakaantaitani

¹⁹ ¿Iitama otzimantakari Ikantakaantaitani? Iro otzimantakari oñaagantiro ipiyathanka atziriiti, irojatzi jariitantatyaari incharinityaari Abraham-ni ikajyaakagaitakiniri pairani. Iri jotyaantaki Pawa maninkariiti josankinatakairi Moisés-ni Ikantakaantaitani. Iri Moisés kantakowintakiriri atziriiti.

²⁰ Tima ojiyki ikaataki kantakowintantaniri. Iriima Pawa apaani ikanta irirori.

²¹ ¿Owashiñaakiroma Ikantakaantaitani okaatzi ikajyaakaakiniriri Pawa Abraham-ni? Aña tii owashiñaairo. Iroorikami owawisaakoshiritantatsinimi Ikantakaantaitani, aritakimi imatakiromi ookaakowintairimi onkantantyaari antampatzikashiriyitai aririka amonkaayitairo.

²² Iro kantacha, oñaagakairo osankinarintsi imapiro akaaripiroshiriwitaka. Ontzimatyii awintaashiritaiyaari Jesucristo, añaantaiyaawori ikajyaakaakairi pairani Pawa.

²³ Tima pairani tikira awintaashiritanaata, kimiwaitaka omontyaakaantaimi Ikantakaantaitani, oyaawinta akanta imonkaatya awintaashiritantyaari, tii añaawitawo asaikashiwaitya antayitairo anintakaanikiini aaka.

²⁴ Tima pairani iyotaayitai Ikantakaantaitani, okimitakaantakai jiyotaitziri iintsi jiyotantyaawori oitya jantiri. Irootaki iyotakairori iijatzi awintaashiritantaariri Cristo, ari okanta otampatzikashiriyitantairi awintaashiritaari.

²⁵ Aritaki ayoyitairo awintaashiriyitaari, tii okowanaa iyotaayitai Ikantakaantaitani oitya antairi.

²⁶ Tima awintaashiri powayitanairi Cristo, itomi jowayitanaimi Pawa.

²⁷ Pikaatzi powiinkaawintaari Cristo, pikimitakaantanaatyaawo iriimi pinkithaatakotaiya.

²⁸ Tima pikaatzi pawintaashiritanaari Jesucristo, tikaatsi jimaakitanairi irirori, okantawita: aakarika Judá-mirinka, tiirika a-Judá-mirinkatzi, aakarika ompirataari, tiirika pompirataaritzii, aakarika shirampari, iroorika kooya, tima tikaatsi oitayita jiroka, owithaawakaa ikantakaayitai maawoni.

²⁹ Tima awintaashiri powayitanairi Cristo, kimiwaitajaanana iirokama incharinintaiyaami Abraham-ni, iirokataki ñiironi okaatzi ikajyaakagaitakiniriri pairani irirori.

4

¹ Pinkimi nonkanti iijatzi. Ikimitakoitakari iinchaaniki jashitakaari iwaapati jajyaagawo inkajyaakairi paata jantar-

itaki. Okantawitaka iriiwitaka ashitakawo jajyaagawo, iiniro jiryaanitzi, ikimitakotari ikanta ompirataari,

² tima tzimatsi kimpoyiiniriri jajyaagawo jashitakaariri iwaapati. Paata aririka jantaritaki, imonkaataatya ikantakiri ashitariri, aripaiti impaitairi jashitakaitariri pairani.

³ Ari akantayitakari aakaiti pairani, akimitakotakari ikanta iintsi, akimiwitakari iijatzi ompirataari, amonkaatashiwaitakawo jamiyitapiintaitakari isaawiki.

⁴ Iro kantacha inintapaititapaaki Pawa, jotyaantakiri Itomi, itzimantapaakawo tsinani, ontzimatyii jimonkaatapaintiro Ikantakaantaitani.

⁵ Iro jotyaantantaitakariri onkantya isaikashiwaitantaiyaari monkaayiwitawori Ikantakaantaitani. Iro añaantaawori itomiyitai Pawa.

⁶ Tima itomi pinayitaatzi Pawa, jotyaantakimiri Tasorintsinkantsi inampishiritantimi. Iriitaki ñaawaitakaayitairi aririka amanayitya, akantzi: “¡Paapá, Ashitanarí!”

⁷ Ñaakiro tii pikimitakotaari ikanta pairani ompirataari, itomi jowayitaimi Pawa. Tima itomitaimi, ikowaki piñaayitairo okaatzi ikajyaakaayitakimiri.

Ampankinatyaaworika Ikantakaantaitani akimintanaatyaari pimantaari

⁸ Tima pairani tii piyowitari Pawa, apa piwawanitashiyyitakawo jiwitsikanipaini atziri, irootaki ompirayitzimiri. Tiimaita ompawawitya jiroka.

⁹ Irooma iroñaaka piyotairi iiroka Pawapirotatsiri. Ankantakotiro, aña iriitaki Pawa yotzimiri iiroka, jaapatziyaiimi. ¿Litama pikowantari papiitairo pikantawita pairani? Tii opantawo. ¿Pikowatziima pinkimitakotaiyaari pimantaari?

¹⁰ Tima pomairintapiintantakawo kitiiyiripaini, kashiripaini, iijatzi osarintsipaini.

¹¹ Tii pinimotakaayitinawo. Kimitaka aminaashiyitaka okaatzi niyotaawitakimiri.

¹² Iyikiiti, pinkimi nonkantimiri: Ontzimatyii pinkimtaiyaana naaka, tima nowajyaantairo nokantawita pairani, nokimitakotaimiro pikantaiyani iirokaiti kitziroini. Tii pimanintashiritawakina

¹³ nomantsiyawaiwitaka, nosaikimotakimi, ari okanta niantapaakawori nokinkithatakotzimiro Kamiithari Ñaantsi.

¹⁴ Aña tii pimanintashiritawakina piñaawakina nomantsiyawaitaki, pikimitakaantakina naakami imaninkariti Pawa, paawakina kamiitha. Pikimitakaantakina iijatzi iriirika paawaki kamiitha Jesucristo.

¹⁵ Pairani owakiraa piñaawakina antawoiti pikimoshiriwintawakina. Kimiwaitakimi aritaki pantakinawomi

nonkantimimi: “Iyikiiti, pinkithokiryiinawo poki pimpinawo”. Iro pantantyaawori jiroka tima antawoiti pitakotakina. ¿Tsikama iitaka kaari pikimoshiriwintantaana iroñaaka?

¹⁶ ¿Piñaajaantakima nokisaniintatziimi nokinkithatakotz- imiro tyaaryoori?

¹⁷ Iyikiiti, ikaatzi kowatsiri intzipinashiriyitakaimi, ikowayitatz iirorori pinkinkishiritakotiri kamiithashiri jinayitzi. Tii ikamiithashiriyitzi, aña ikowayitatz pinthainkashiriyitaina naaka, iro paapatziyantyaariri irirori.

¹⁸ Kamiitha iyikiiti onkantaitatyaani paapiintina kamiitha, tii okowajaantzi nosaikimotimi.

¹⁹ Notomiiti, antawoiti okatsitzimotakina nokinkishiritakoyitziimi, kimiwaitaka okatsitakotzi tsinani. Ikiro onkatsitzimotatyina irojatz pimonkaatatantyaawori jinintakaakimiri Cristo.

²⁰ Tsika nonkantaajaityaaka nosaikimotantaimiri janta onkantya nonkinkithawaitakaantimiri kamiitha. Tima tii niyotzi oita awijyimotakimiri.

Ojyakaawintantzi Sara ipoña Agar

²¹ Nokowi jakina ikaatzi kowayitatsiri jimonkaayitairo Ikantakaantaitani. ¿Tiima ikimakotziro tsika okantakota?

²² Jiroka okantakota: Pairani itzimaki apiti itomi Abraham-ni. Itakawori itomi, iri owaiyantakiri pimantaawo, iriima pashini itomi, iri owaiyantakiri iinapirori, kaari jompirata.

²³ Tima jinintakaanikiini Abraham-ni jowaiyantakaakiro pimantaawo, irootaki tasonkacha jowaiyantapiintaitziri iintsipaini. Iriima owaiyantakiri iinapirori, jinashitaka irirori, tima iriitaki ikajyaakaakinirori Pawa.

²⁴ Tzimatsi oita ojyakaawintakiri jiroka apiti tsinani, tima apiti okaatzi kajyaakaawakaantsi. Tsinani iitachari Agar pimantaawo, irootaki ikimitakari ikaatzi pankinatawor i jimonkaatiromi Ikantakaantaitani josankinatakaantakiri pairani Pawa otzishiki Sinaí.

²⁵ Jiroka otzishi Sinaí saikatsiri Arabia-ki, ari jiiitaitzirori iijatzi Agar. Ikaatzi otomiyitari Agar, ikimitakotakawo tsika okanta ompirataawo. Iriitaki ojyakaawintaki Jerusalén-jatzi pankinatashiwaitawori Ikantakaantaitani.

²⁶ Irooma pashini tsinani iinapirotari Abraham-ni kaari pimantaawo, iri ojyakaawintaki nintaayitaachani pashiniki nampitsi iitachari iijatzi Jerusalén saikatsiri inkitiki.

²⁷ Iro josankinatakoitaki pairani ikantaitaki: Okantawitaka tii powaiyantzi, maanirothaki pinawitaka, iro kantzimaitacha antawoiti piñiuro pinkimoshiritai.

Tii piñaawitawo pinkimaatsiwaitya powaiyanti, pinthaam-intawintya.

Tima oyyiki tzimaatsini powaiyani okantawitaka jiman-intawiitakimi, ari panaakotairo tzimawitachari oimi.

²⁸ Iyikiiti, ari akimitaari Isaac otomi iinapirori Abraham-ni, tima tzimatsi ikajyaakaayitakairi iijatzii aakaiti.

²⁹ Ikimita pairani otomi tsinani ompirataawo tzimaintsiri jin-intakaanikiini Abraham-ni, antawoiti ikisaniintakiri otomi iinapirori tzimaintsiri inintakaanikiini Tasorintsinkantsi. Irootaki tasonkachari iijatzii iroñaaka.

³⁰ Iro kantzimaitacha ¿litama ikantaitakiriri Abraham-ni osankinarintsiki? Tima ikantaitaki:

Ontzimatyii pomishitowiro pompiratani, iyaataita, aanairi-ita otomi. Tima iri otomi piinapirori ashitaiyaawoni okaatzi tzimimotzimiri.

³¹ Ari okantzimaita iyikiiti, tii otomiyitai ompirataawo, aña akimiyitaari otomi tsinani saikashiwaitaachari.

5

Pintyaaryoowintairo pisaikashiwaita

¹ Tima iriitaki Cristo kimitakaantakawori jomishitowakaantaimi, irootaki añaantaawori asaikawaitashitaa. Ontzimatyii antyaaryoowintayitairo, tii okantzi apiitairo ankimitakotaiyaari ompirataari.

² Pinkimi nonkanti. Naakataki Pablo kamantzimirori jiroka ñaantsi. Aririka pinkowi pimonkaatiro intomishitaanitiimi, aminaashiwaitaka pikimisantanaari Cristo.

³ Nokowi napiitiro nonkantiri kowatsiri intomishitaanitiya, ontzimatyii jothotyiiro maawoni Ikantakaantaitani.

⁴ Tima ikaatzi kowanaatsiri jimonkaatiro Ikan-takaantaitani onkantya jotampatzikashiriyiitantyaariri, jintainaryaapithaitairi Cristo, iiro jiñiiro nishironkataantsi.

⁵ Irooma aakaiti, ikantakaakawo Tasorintsinkantsi akimisantairi Cristo, oyaakowintashiri owiri jotampatzikashiritai.

⁶ Tzimayitatsi totamishitaanitachari, iriima pashini tii jimatziro irirori. Tii okowajaanta jiroka jashiyitaira Cristo. Iro kowapirotacha ankimisantapirotanairi ari onkantya atakoyitawakaantanaiyaari.

⁷ Pairani kamiitha pikanta pikimisantayitanaki. ¿litama owajaantakaakimirori tyaaryoori?

⁸ Tii iri owajaantakaaimironi itajaantanakimiri jiyoshii-witakimi.

⁹ Tima ikantaitzi: “Kapichiini inawita shiniyakaawori tanta, aritaki imatakiro oshiniyakairo maawoni tantapatha”.

10 Nawintaakari naaka Awinkathariti, iri kinkishiritakaimini iiro poshiritantawo pashiniyitatsiri. Iro kantzimaitacha, ari jowasankitaitakiri kowatsiri intzipinashiritakaimi, onkantawitatya tsikarika intzimi.

11 Iyikiiti, tii noshintsiwintaaajaitzimi pintomishitaanitya. Ari nonkantimi, ¿Arima inkisaniintawintaitakinawomi nokinkithatakotziro ipaikakotaitakiri Cristo?

12 Iro kantzimaitacha, ikaatzi kowatsiri intzipinashiritakaimi, nokowataiki naaka iri pithokashitaitachani into-taanitya.

13 Pinkimi nonkanti iyikiiti. Jiyoshiiyiitaimi okanta piñaantayitaawori pisaikashiwaiyita. Iro kantzimaitacha, tii okantzi pantayitairo okaatzi pinintashiyitari iiroka. Aña iro kamiithatatsi pitakotawakaayitaiya.

14 Ojyiki inawita ñaantsi josankinayiitakiri Ikantakaan-taniki, iro kantzimaitachari, apaani okanta kowapirotachari ayotairi, okantzi:

Pitakotaiyaari pijyininka, pinkimitakaantairi pitakotawo pi-watha iiroka.

15 Irooma aririka powatsimaawakaiya, impoña pinki-sawakaayitya iijatzi, ari piñaakiro powamaashiritawakaiya.

Inintashitaitari, opoña ikowakaantziri Tasorintsinkantsi

16 Pinkimi nonkanti: Aririka pantapiintayitairo ikowakaimiri Tasorintsinkantsi, ari piñiuro powajyaantairo pinintashiyitari.

17 Tima tzimatsi pinintashitari iiroka, tzimatsi iijatzi ikowakaimiri Tasorintsinkantsi. Tii ojjawakaa jiroka, aña inashiyita. Ari okanta iiro pantapiintantawo pinintashitari.

18 Tima iriirika Tasorintsinkantsi antakaanaimironi jinintakaayitzimiri, tii pañiimotairo Ikantakaanaitani.

19 Tii jomaanta antapiintayitairori inintashitari, jiroka ikantayita: Tii ikinayitawo itsipatari, imayimpiriwaitzi, ipaantawakaawaita, ñaathatashiwaitantaniri jinatzi,

20 jamanayitari witsikaantsi, ijyiryayita, ikisani-intawakaawaita, jiñaanaminthatawakaiyani, tii jawintaawakaa, ikatsimatawakaayita, jimaamanitawakaa, ikisaniintawakaayita, tii jaapatziyawakaa,

21 isamaniintantawaitzi, itsitokawakaa, ishinkiwaiyita, ikowapiroshiritakiro joimoshirinkawaitya jantantyaawori kaaripirori, jantayitziro tsikarika oiyitari. Tima irootaki noshintsithatakimiri pairani iiro pantantayitawo jiroka. Tima aririka pantayitakiro, iiro piñiuro impinkathariwintaimi Pawa.

22 Irooma okaatzi jantakaanantziri Tasorintsinkantsi, añiuro atakotantya, thaaminta ankantya, kamiitha asaikanai, iiro

athaawakowaita, nishironkata owanti, aapatziya ankantanti, tyaaryoo ankantawintantya,

²³ tsinampashiri ankantya, iiro anintashiwaitawo oityaarika. Tii onthañaapithatairo Ikantakaantaitani amayitairo jirokapaini.

²⁴ Iro kantacha, ikaatzi owajyaantairori kaaripirori jashiyitaari Cristo, okimiwaitakawo impaikakotaatyiiromi inintapiintashitakari jantashiyityaarimi irirori.

²⁵ Tima inampishiritantai Tasorintsinkantsi, ontzimatyii amayitapiintairo okaatzi ikowakaayitairi.

²⁶ Tii okamiithatzi asagaawintawaitya, tii okamiithatzi ankantzimoniintakaawaityaari ajyininka, tii okamiithatzi ijatzi ankisaniintakowaitiri jashiyitari pashini.

6

¹ Iyikiiti, aririka piñi tzimatsini ikinakaashitani, tima antapashiri pikantaka iiroka, pinkaminairi. Paamaakowintya pikijyirikari, otzimikari pikinakaashitani iiroka.

² Pimitakotawakaiya, pinkimitakaantiro pijamparyaakotawakaiyaami jinaitziro tinari. Tima ari onkantya pimonkaatantyaawori pantayitanairo ikowakaaimiri Cristo.

³ Tzimatsirika kinkishiriwaitachani, inkanti: “Ñaapiro natzi naaka”. Apaniroini jamatawiwaitaka tima tikaatsi iimachiitya irirori.

⁴ Aña ankinkishiritakotya maawoni, inkini ankimoshiriwintawaitya. Iiro akantashiriwaitashita: “Nanaakiri jirinta”.

⁵ Tima maawoni otzimayitzi antayitiri.

⁶ Ikaatzi ikinkithatakaapiintaitziri iñaani Pawa, okamiithatzi impinayitiri kinkithatatsiri, tima tzimatsi kowityimoyitziriri irirori.

⁷ Tikaatsi matironi jamatawitiri Pawa. Ikaatzi kowawitachari jamatawitirimi, apaniroini jamatawiwaitaka. Okimiwaitakawo oitarika impankiitirimi, aririka onkithokitanaki iiro opashinitzi okithoki irojatzi jiyoshiitai tsika okanta ipankitakiri.

⁸ Ari ikimitari ikaatzi antapiintakirori inintashitari, kimitawaitaka joyiipataatyiiromi owasankitaantsi. Iriima ikaatzi antanaironi ikowakaantziri Tasorintsinkantsi, kimitawaita iri oyiipataironimi kañaanitaantsi.

⁹ Ontzimatyii aamaakowintya iiro apirawintawo antayitairo kamiithayitatsiri. Iikiro aatakaatyiiro iiro okantzimoniintawaitai, iro añaantaiyaawori kimiwitawori joyiipataitakiri.

¹⁰ Irootaki okowapirotantari anishironkayitairi maawoni, aaka tyaaryoopirotawakaachani akaatzi akimisantayitai.

Ithaamintawo Pablo ipaikakowintakari Cristo

¹¹ Iyikiiti, naaka osankinatajaantzimirori nakoki jiroka, antawopaini nokantayitakimiro.

¹² Tima ikaatzi shintsiwintakimiri pintomishitaaniyitya, inintakaashiwaitawo irirori, iro jinimotakaantyaariri ikaataiyini. Ari onkantya iiro imaamaniwaitantari inkinkithatakotiri Cristo ipaikakoitakiri.

¹³ Tima ikaatzi totamishitaanitainchari, tiitya jimonkaataajaitziro Ikantakaantaitani. Iro kantacha ishintsiwintaiyakimini iiroka pintomishitaanitaiyaani, ari onkantya jasagaawintantyaari aririka jimatakaakimiro ishintsiwintzimiri.

¹⁴ Irooma naaka tii nokowi nasagaawintawaitya, aña iro nokowataiki nonthaamintaiyaawo ipaikakotaitakiri Awinkathariti Jesucristo. Tima ipaikakowintakina naaka Cristo, okimiwaitanaawomi onkamapithatatyinami isaawisato, ari nokimitzimotakawo iijatzi naaka nokamapithatakiro isaawisato.

¹⁵ Tikaatsi oitzimotanaiyaari Cristo aakarika totamishi-taaniri, tiirika atomishitaanita. Aña iro kowapirotanaachari ikimitakaantayii tai owakiraami jiwitsikayii tai.

¹⁶ Inkaati kimisantayitaironi nokantayitakiri, ari isaikay-itai kamiitha, nishironka jowayii tairi. Ari inkantaiyaari ikaatzi jashipiroyitaari Pawa, ikimitaawitakari pairani Israel-mirinkaiti.

¹⁷ Ari okaatapaaki iyikiiti, tii nokowi imaamaniwaitaitina. Tima oiyikitaki jowirontawintaitakinari naaka Awinkathar-iti Jesús.

Iwiyaantawori withataantsi

¹⁸ Iyikiiti, onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo. Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI EFESO-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo, Jotyaantapirori Jesucristo ninatzi, irootaki ikowakaakinari Pawa. Iirokaiti nosankinayitzini pikaatzi jashiyitaimi Pawa, pikinatanaari iijatzi Jesucristo pawintaanaari janta Efeso-ki.

² Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi, ari inkimitsitimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Itasonkashiriwintantzi Cristo

³ Thami anthaamintaiyaari Pawa, iwaapatitari Awinkathariti Jesucristo, iri tasonkashiriwintairi jotyaantakairi Cristo ipoñaakawo inkitikinta.

⁴ Iri yoshiitakairi kitziroini tikiraamintha jiwitsikiroota kipatsi, jiyotsitaka ari jashiyitai Itomi, kitishiri ankantzimotaiyaari, tikaatsi ikantakotai.

⁵ Antawoiti jitakoyitakai. Ari okanta jotyaantantakairiri Jesucristo, iro opoñaantari itomiyitai, tima ikowitataika pairani inishironkayitai.

⁶ Irootaki anthaamintantaiyaariri Pawa, tima antawoiti inishironkayitai, jaapatziyayitai, iro opoñaantari jotyaantakairi jitakopirotoni.

⁷ Tima antawoiti jitakoyitai, ipinakowintayitai ikapathainkawintakai Itomi. Ari okanta ipiyakotantairori antayiwitakawo kaaripirori.

⁸ Ari ikinakaataikiro Pawa, tima yotaniri jinatzi, iroopirori ikinkishiritani irirori.

⁹ Jiyotakaayitairo okaatzi ikinkishiritsitakari irirori, tikaatsi yowityaawoni onkaati jantairi.

¹⁰ Tima okaatzi ikinkishiritsitakari, ari othotyaatya imonkaayitaiya. Aririka impiyai Cristo, ari impinkathariwintapairi maawoni tzimayitatsiri inkitiki, iijatzi kipatsiki.

¹¹ Ikinkishiritsitakawo okaatzi jiyotakaayitairi iroñaaka. Irootaki jiyoshiiyitantairi, tima ikajyaakaitsitakairi Itomi jotyaantainiri aakaiti. Tima okaatzi jantayitakiri, iro ikinkishiritsitakari irirori.

¹² Irootaki jimayitantakawori jiroka Pawa, onkantya nonthaamintantaiyaari nokaataiyini nitayitakawo nawintaakari Cristo.

¹³ Ari pikimiyitakari iijatzi iirokaiti, owakiraa pikimakotawakiri Cristo, ikinkithatakotaitapaakiro Kamiithari

Ñaantsi, pikimisantanski. Tima ikajyaakaitsitakimiri pairani jotyaantimiri Tasorintsinkantsi, iri yotakaimironi jashiyitaimi, ari inkantaitatiyironi inampishiritantaimi.

¹⁴ Tima añiuro tii jookawintai Tasorintsinkantsi, ari ayotziri imapiro Pawa jothotyiro okaatzi ikajyaakagairi. Ari onkantaatyiiya irojatzii inkimitakaantairomi jomishitowaatyirimi ikaatzi ipinakowintairi jashiyitaari. Irootaki inthaamintaw-intantaityaariri.

Yoshiritakaantzirori ipoña oñaagantzirori

¹⁵ Tima nokimakotakimi tsika pikanta pikimisanantairi Awinkathariti Jesús, tsika pikanta pitakoyitanaari ikaatzi itasorintsitakaitairi,

¹⁶ tii nowajyaantziro nopaasoonkitakowintzimi, namanaanaatakotapiintzimi.

¹⁷ Namanamanaatari Iwawani Awinkathariti Jesucristo, ashiyitawori owaniinkawontsi. Iro nokowakotziriri jiyoshiritakaimi, joñaagapirotaimiro tsika ikantakota irirori,

¹⁸ inkinkishiritakaimi onkanta piyotakotantyaawori joyaakoniintari ikaimashiriyiitairi, piyotakotantyaawori iijatzi owaniinkatataika joñaagayitairiri Pawa jashiyitaari,

¹⁹ piyotakotantyaawori iijatzi antawoiti ishintsinka tikaatsi kimityaarini. Ojyiki onkantakaayitai ishintsinka akaatzi akimisantayitairi. Tima irojatzii ishintsinka

²⁰ jowiriintantaariri pairani Cristo ikamawitaka, jaanairi inkitiki, joosaikawairi jakopiroriki.

²¹ Ari ikaatairi Pawa ipinkathariwintairi maawoni pinkathariwitachari. Tii apa impinkathariwintairi ikaatzi tzi mayitatsiri iroñaaka, ari ikaatzi impinkathariwintairi tzi mayitaatsini paata. Imapiro janaakotantaki, tima pinkatharipirori jinatzi.

²² Tima irijatzi Cristo jimatakairi Pawa ijiwatairo maawoni, ikimitakowaitakari aatzikiriri iisaniintani. Irijatzi Cristo ikimitakaanta Pawa iriimi jii totaiyaarimi ikaatzi kimisantaatsiri.

²³ Iriima ikaatzi kimisantayitaatsiri, kimiwaitaka iwathami jinaatyiiimi Cristo, inampishiriyitantaari. Jothotyiro iijatzi Cristo isaikayitaki tsikarika jantapaini.

2

Jitakotai Pawa iro awisakoshiriyitantaari

¹ Iriitaki Pawa añakaayitaimiri iirokaiti, tima pairani kimiwaitaka owamaayitatyiiimimi piyaaripiroshirinka,

² iro pantayitapiintakiri tsika ikanta piñaayitziri isaawisatziiiti, pantashitakawo ikantakaantziri oshinchiirori tampiyainka, irijatzi kantakaawori iijyikitantari piyathariiti.

3 Ari akantawitakari pairani maawoni aakaiti, antapiintakiro anintakaashiyitari, añaamatashiyitari iijatzi, irootaki akinkishiritapiintakiri. Ari ogyakowitakari inkaati jowasankitaayitairi.

4 Iro kantzimaitacha Pawa nishironkatantaniri, jitakoyitai antawoiti,

5 jañaakaayitai owamaimawitakai kaaripirori, jañaakagairi Cristo. (Tima antawoiti inishironkataimi Pawa, irootaki jowawisaakoshiritantaimiri iijatzi iiroka.)

6 Tima jañaakagairi Cristo, ari inkimitsitairi aakaiti. Iri kantakaawori atsipashiritantaariri Cristo Jesús inkitiki.

7 Iro jantantakawori maawoni jirokapaini jiyoyiitanyaaari antawoiti jinishironkatantaki, jotyaantakairi Cristo Jesús jowawisaakoshiriyitai.

8 Irootaki piñaantaawori pawisakoshiriyitai poshiriyitaari. Aña iri Pawa, kimitakaantaawori impashitaimiro awisakoshiritaantsi,

9 tii iiroka matironi powawisaakoshiritya apaniironi. Ari onkantya iiro pasagaawintashiwaitanta.

10 Tima iro jiwitsikayitantakairi ankimisantairi Cristo Jesús antayitapiintainiri kamiithayitatsiri, irootaki ikowakaayitakairi kitziironi antayitainiri.

Aripirotairi Cristo ipaikakoitakiri

11 Tima maawoni iirokaiti tii pi-Judá-mirinkatzi, jiiyitzimi nojyininkapaini “Kaari totamishitaaniri”. Iriima iriroriiti jiiitawakaayita “Totamishitaaniri”. Tikaatsi oitzimaitya, tima jantashiyitakawo koñaanitatsiri awathaki.

12 Pinkinkishiritakotya pairani tikira pikimisantziriita Cristo, tii pitsipawitari Israel-mirinkaiti, pinashitaiyakani. Tii piyotakowitawo ikajyaakaawakaari. Okantawitaka pisaiki kipatsiki, tii piyotakotziri Pawa, tikaatsi poyaakoniinti.

13 Irooma iroñaaka pikimisantairi Cristo Jesús, paapatziyaatyaaari Pawa. Okantawitaka intaina powawitakari pairani, iro kantacha ikapathainkawintakimi pairani Cristo, aripaiti paapatziyaari Pawa.

14 Ari okanta ikantakaakawo Cristo asaikantaari kamiitha. Iriitaki kantakaakari Judá-mirinka iyyininkatantaariri kaari Judá-mirinkatatsini, jaapatziyawakaa. Tima pairani antawoiti ikisaniintawakaayitaka. Irooma iroñaaka kimiwaitaka jotantoryaatyiiromi otantotsi jiyoshiiwitakari kitziironi.

15 Kantakaantakirori opoñaantakari ikisaniintawakaa antawoiti, tima nojyininkapaini owanaa ikisaniintapiintakiri kaari monkaatironi Ikantakaantaitani. Iro kantacha ikimaatsiwaitakawo pairani iwathaki Cristo,

ipiyapithatairi kantakaantzirori ikisaniintawakaa, ari opoñaanaa jaapatziyawakaayitanaa, okimiwaitanakawo apaanimi atziri ikantanaa iroñaaka.

¹⁶ Tima ikamawintakai pairani Cristo ipaikakoitakiri, ari okaatapaaki akisaniintawakaapiintaka, akimitakaanakiro owamaakityiromi. Tima apaani akantanaa awathaki ariproyitaari Pawa.

¹⁷ Iro ikantsitantaitakari:

Ipokaki, ikamantayitaimiro Kamiithari Ñaantsi onkantya pi-saikantaiyaari kamiitha, tima intaina pisaikayitaki. Ari ikimitaayitakiri iijatzi saikayitatsiri okaakiini.

¹⁸ Tima iri Cristo kantakaakawori añaantaawori atsipataari awintaari Pawa, tima apintzi jinatzi Tasorintsinkantsi matakairori.

¹⁹ Tii piyotakowitari pairani Pawa, tii pijyininkawitari iijatzi. Iro kanzimaitacha pikimiyitaari iroñaaka ikaatzi kimisantalayitziriri, tii pipashinitzimotairi, tima pijyininkayitaatyaari Pawa.

²⁰ Pikimiwaitanaawo irokami mapipanko jiwitsikaitakimi. Iriima Kamantantaniriiti ipoña Otyaantapiroriiti, iri kimityaawonimi otzitironi. Iriima Cristo iri kimitatyaawonimi mapi jowayitakiri onaminaki otzipankotzirori.

²¹ Tima okaatzi jiwitsikaitantakawori mapipanko, kamiitha opiwiryaawakaayita irojatzii iwitsikantatyaari itasorintsipankoti Awinkathariti.

²² Ari pikimiyitanaari irokaiti, pikimiwaitakawo okaatzi piwiryaaayitainchari, ari inampishiritantaimi Pawa.

3

Inkinkithatakairi Pablo kaari Judá-mirinkatatsini

¹ Irootaki opoñaantari, naaka Pablo, tima jomontyaitakina nokinkithatakotaimiri Jesucristo irokaiti kaari nojyininkata,

² piyotaiyini iri Pawa owakinari nonkinkithatakaayitaimi, tima antawoiti inishironkatakimi.

³ Tima aritaki nosankinatakimiro kapichiini tsika okanta jiñaawiyatakaakinawo kaari jiyotakowiita pairani.

⁴ Aririka piñaanatakiro, ari piyotairo okaatzi naaka niyotakotairiri Cristo kaari jiyotakowiita pairani.

⁵ Tima pairani tikaatsi atziri yotakowityaawoni jantiri Pawa. Iro kanzimaitacha, jiyotakaana Tasorintsinkantsi nokaatzi Notyaantapiroritzi iijatzi Kamantantaniriiti.

⁶ Jiroka kaari jiyotakowiita: Aña jawisakoshiritsitaiya kaari nojyininkawita aririka inkamantayitairi Kamiithari Ñaantsi tsika ikantakota Cristo Jesús. Ari joñaagairi ikajyaakagaitakiriri Judá-mirinka, tima ijininkayitawakaa.

⁷ Irootaki nimatantaawori iroñaaka nokinkithayitairo, iriitaki Pawa tasonkawintashiritanari nantantawori, tima owanaa inishironkataana, otzimimotziri ishintsinka irirori.

⁸ Aña naaka janaakotani maawoni oitishiritaari. Iro kantzimaitacha inishironkataana naaka, ishinitakina nokinkithatakotainiri Kamiithari Ñaantsi kaari Judámirinkatatsini, iro jiyotantaiyaari antawoiti itasonkawintayitairi Cristo.

⁹ Ishinitakinawo noñaagairi okaatzi manakowitachari pairani jantiri Pawa. Timá iri witsikayitakirori maawoni añaayitairi iroñaaka.

¹⁰ Iro jantantakawori maawoni jiroka, onkantya jiyotantyaari inkitiwiriiti pinkathariyitatsiri, yotaniri ikanta Pawa, aririka jiñaayitai akaatzi akimisantairi.

¹¹ Timá iro ikinkishiritapiintakari jantiri, irootaki jotyaantantakariri Awinkathariti Cristo Jesús.

¹² Timá awintaari iroñaaka Cristo, aritaki jaapatziyai Pawa, iiro athaawashiriwaitzi.

¹³ Irootaki nokantanzimiri: Ñaa okantzimoniintzimikari okaatzi nokimaatsikowintakimi. Aña iro thaamintashiritakaayitimini iirokaiti.

Antawoiti itakotaantsi kaari jothotyaiti jiyotakoitiro

¹⁴ Irootaki opoñaantari notzirowashitari Ashitariri Awinkathariti Jesucristo,

¹⁵ timá iri iwaapatitakari Pawa, ikimitakaantayitai aakayitaki iyyininka. Okantawita aakarika inkitijatzi, aakarika kipatsijatzi.

¹⁶ Nokowakotapiintakiri Ashitairi, otzimimotziri owaniinkayitachari, antawoiti intasonkawintayitimi, jaawiyaashiritakaimiro Itasorinka.

¹⁷ Nokowakotapiintakiri ijatzi Cristo inampishiriyitan-timi, timá pawintaayitanaari iirokaiti. Pinkimitakotyaaawo pankirintsi parithatatsiri kamiithaini, iro paapaikantanatya jitakonka.

¹⁸ Iro inkimathapirotantaiyaawori oitishiritaari, okimiwaitakawo antawoiti inatyiimi jitakonka Cristo, santha onkaatimi, jinoki onkantyaami, inthomai inatyiimi.

¹⁹ Irootaki namanakotapiintanzimiri pinkimathapirotairo antawoiti jitakotai Cristo, anairo maawoni jiyotakowiitari, iro piñaantaiyaawori jothotyiimi Pawa isaikashiripirotantaimi.

²⁰ Thami anthaamintaiyaari Pawa, tzimatsiri ishintsinka, iriitaki ñaakaayitaironi owanaa anaanakiro okaatzi akamiyitziriri. Iiro othotyiro ankinkishiritakotiro ishintsinka aririka añaayitiro jantzimoshiriyitairi.

21 Thami anthaamintaiyaawo okaatzi jantakaakiriri Cristo Jesús, ijatzi okaatzi jantzimotziriri awintaayitaariri. Ari inkimitaiyaari inkaati ancharinitaiyaari ari inkantaitaayitani ijatzi inthaamintaiyaari irirori. Ari onkantayitani.

4

Withaa ikantakaayitai Tasorintsinkantsi

1 Ari okantayitakari, tima jomontyaitakina nokinkithatakotziri Awinkathariti. Irootaki nonkantantimiri: Pantapiintainiri ikowakaayitaimiri, tima ikaimashiritani pinayitatzu.

2 Tsinampashiri pinkantaiya, aapatziyashiri pikantantani. Iro pisamawakaayita. Aña ontzimatyii pitakotawakaayitaiya.

3 Piñaashintsitaiyaawo pisaiki kamiitha, tima iri Tasorintsinkantsi owithaawakaayitaimiri.

4 Okimiwaitakawo apawatha akantanaa, tima apaani ikanta Tasorintsinkantsi. Ari okimitari ijatzi apaani okanta ikajyaakaayitaimiri Pawa poyaakoniintairi.

5 Apaani ikanta Awinkathariti, apaani ikanta akimisan-tairi, apaani ikanta owiinkaawintaari.

6 Apaani ikanta Pawa, iriitaki Ashiyitairi maawoni. Iri pinkathariwintayitairi maawoni, jothotyiro inampishiri-yitanta maawoni.

7 Iro kantacha, inashiyitaka jimatakaayitairi Cristo ita-sonkawintayitakai. Okimiwaitakawo oityaami impashiyi-takairimi.

8 Irootaki josankinatakoyiitakiri pairani kantatsiri: Tzinagaa, jiiwatairo joitsinampaakiri owayiriwitariri. Tima okaatzi jaapithatantakiri, ipashiyitaari jowayiriti.

9 ¿Litama ikantantaitari: “Tzinagaa?” Iro ikantantaitari, tima ipokitsitapainta isaawiki jaka kipatsiki.

10 Tima itzimi ijyaawiinkainchari kipatsiki, irijatzi tzina-gachari janaapirotanakiro inkiti, iro jothotyaaantaawori isaikantaawo maawoni tsikarikapaini.

11 Iri tasonkawintantaatsiri okanta Otyaantapiroritantari tsikarika akaayitzi. Tzimatsi pashini kamantantaniritat-siri. Tzimatsi pashini kinkithatakaantayitanairori ñaantsi jawisakoshiritantaitari. Tzimayitatsi ijatzi pashini jiyayit-anairiri kimisantzinkari, tzimayitatsi ijatzi yotaantaniriiti.

12 Ari ikantayitaari maawoni jirikaiti, iriyyitaki yotakaayi-tairini inkaati oshiriyitaachari tsika inkantya jantawaitainiri Cristo, inkini jiwitsikashiritakaayitaiyaari, inkimitantyaa-worimi iwatha Cristo jinatzu.

13 Irojatzí añaantaiyaawori ayopirotakotairi Itomi Pawa, onkimityaawomi awithaawakaatyíyaami akimisantayitai. Iro amatantyaawori aatakaíro oiyakotaiyaari Cristo, antapashiritanaatyíimi.

14 Aritapaaki akimitakari ikanta iintsi, owanaa ipashiniyitzi iikiro jiyaatatzi ikimotatzi. Tima ari ikimiyitari kaari jyinkaatsini jamatawiyiitiri, jiyotaitiririka kaari tampatzikatatsini. Iriiyitaki kimitakawori aapanayitakairi tampiya, okinayitzi tsikarikapaini.

15 Aña iro akinkithatakoyitai tyaaryoopirotatsiri onkantakaakai atakonka. Ontzimatyíi antapashiriyitai, ankimitaiyaari tsika ikanta Cristo irirori. Tima iri Cristo kimitanaiyaawonimi aito,

16 irooma maawoni aakaiti akimitawo aakami iwatha. Apaani atziri oimonkachari iwathaki kamiitha jiwithaawakaayita jowawitonkiyita, tima kamiitha ikanta itikatsitzi iwathaki. Ari ankantayitaiyaari aakaiti iwathayitai Cristo, antawaitainiri kamiitha irirori, amitakotawakaayitanaiya, atakotawakaanaiya iijatzí.

Owakiraari añaantari ikantakaayitaawo Cristo

17 Pinkimi nonkantimiro okaatzi jiyotakaakinari Awinkathariti: Aritapaaki pikimitakoyitari isaawisatziiti, tima aminaashiyitaka jantayitziro okaatzi ikinkishiritari,

18 okimiwaitakawo ikinkishiritani tsiniriwiri. Kisoshiri ikantayitaka, tii ikowaiyini jiyotakotairi Pawa, tii jiiñiro jin-intaiyaawo inintakaawitakariri.

19 Tii inkaaniwintaiya, iro ayimatakiri imayimpinka, iyaaripiroshirinka jamitapiintakari, iijatzí iyyampitsinka.

20 Irooma iirokaiti, piyotakotairi Cristo, tii okantzi pantayitairo jiroka.

21 Tima imapirorika pikimisantairi, piyotanairo tyaaryoori inatzi okaatzi jiyotaantapaintziri irirori.

22 Tsikarika pikantayiwita pikaaripirotzí pairani, ontzimatyíi powajyaantayitairo, tima amatawitakimi okaatzi pin-intawaitziri iiroka.

23 Aña ontzimatyíi pinkimitakaantairo owakiraataatyíimi pikinkishiryaani.

24 Ontzimatyíi powakiraashiriyitai, iro jiwitsikantakimiri Pawa pairani pinkimitaiyaari irirori, tampatzikashiripiro pinaatyí, kitishiripirori pinkantya.

25 Tii okamiithatzi pamatawiyitanairi pijyininkapaini, iro kamiithatatsi piñaaniyitaiyaawo tyaaryooyitatsiri. Tima okim-itanaatyaawo awithaawakaatyíyaami.

26 Iijatzí okimitari, aririka pinkijya, pintyaaryooti pikaaripiroshiritzikari. Ontzimatyíi piñaashintsityaawo

powawisaantyaawori thaankiini pimashirinka, iiro pimaakotziro irojatzi pashini kitiiyjiri,

²⁷ pishinitairikari Kamaari jantakaimiro kaaripirori.

²⁸ Koshintzirika pinatzi, powajyaantairo, ontzimatyii pantawaitai. Pinkimaatsiwintyaawo pantawaiwintiro pikowayitziri, onkantya piñaantyaawori ontzimimoyitimi, iro pimpashiyityaariri ashironkaayitachari.

²⁹ Iijatzi okimitari, tii okamiithatzi piñaawaitashityaawo kaaripirori ñaantsi. Aña iro piñaawaitapiinti kamiithari ñaantsi, onkantya piwitsikashiritakaantyaariri kimayitzimiri.

³⁰ Iirorika pantayitanairo kamiithayitatsiri, ari jowashiritakotakimi Tasorintsinkantsi poñaachari Pawaki. Tima iriitaki kimpoyaawintapiintakimiri irojatzi paata pawisakoshiritantayaari.

³¹ Powajyaantiro iroñaaka pikisashiritaka, aritapaaka pikisapiintaka, piñaakatsimatantzi, piñaanaminthatantayitzi, pikijyatantzi. Ontzimatyii powajyaantairo pantayitakiro kaaripiroyitatsiri.

³² Aña ontzimatyii pinkamiithashiritai, pinishironkatawakaayitaiya. Ontzimatyii pimpiyakoyitairi ikaatzi owaaripiroshiritakimiri, ikimitagaimi Pawa ipiyakotaimi irirori ikamimotaimi Cristo.

5

Tsika inkantaiya jashitaari kitainkari

¹ Tima jitakoyitani pinatzi Pawa itomiyitaimi, ontzimatyii pinkimitakotaiyaari ikimita irirori.

² Itakoshiri pinkantanti, pinkimitakotyaari Cristo jitakoyitakai, ishiniwintakai impaikakoitiri. Irootaki kimitakawori okasankainkatzi itagaitziniriri Pawa, owanaa okamiithatzi-motakiri.

³ Tima oitishiritaari ikantakaitami iirokaiti, tii okamiithatzi pimayimpiririti, imapiro okowiinkatzi. Tii aritaaajaitzi pikinkithatakoyitairo. Ari okimiyitari pashini kaaripiroyitatsiri, iijatzi okimita aririka pinintayitiro ajyaagawontsi.

⁴ Tii okantzi piñaawaiyitiro kaaripirori, potsinampaantayiti, tii opantawo jirokapaini. Aña iro kamiithatatsi pimpaa-soonkitairi Pawa.

⁵ Ari piyotaki iiroka iiro jagaitairi mayimpiriwaitatsiri tsika ipinkathariwintantai Cristo itsipatari Pawa. Ari inkimityaari iijatzi kaaripiroshiritatsiri, ikaatzi nintayitzirori ajyaagawontsi ikimitakaantawo iwawanimi inaty.

⁶ Tzimatsi kaminaayitimini inkowi jamatawitimi, ari onkantya joitzipinashiritantimiri. Ari jowasankitairi Pawa inkaati piyathatachani.

⁷ Tii aritaajaitzi iijatzi pintsipaminthatyaari jirikaiti.

⁸ Tima pairani tikira pikimisantziriita Awinkathariti, kimiwaitaka pisaikatyiimi otsinirikitzi, pantayitapiintakiro kaaripirori. Iro kantacha jashitaimi Pawa, kimiwaitaa pisaikaatyiimi okitiijiinkatzi. Irootaki pisaikantaiyaari kamiitha pinkimitakaantanakiro isaikaitzi okitiijiinkatzi.

⁹ Tima inampishiritantaimi Tasorintsinkantsi, ari piñaayitairo pinishironkatantai, pintampatzikashiritai, piñaawaitapiintairo tyaaryoori.

¹⁰ Ontzimatyii pantapiintayitanairo kamiithatzimotirini Awinkathariti.

¹¹ Iiro pitsipaminthatari kimitakariri saikayitatsiri otsinirikitzi. Aña pinkaminaathatiri, tima tii okamiithatzi jantayitziri, aminaawaitaantsi inatzi.

¹² Tima antawoiti owañaantsi aririkami ankinkithatakotiro okaatzi jantayitziri jimananikiini.

¹³ Iro kantacha aririka pinkaminaathatiri, kimiwaitaka pootatyiinirimi iyaaripironka. Aritaki inkinkishiritanaia, inkowanakiro inkamiithashiriyitai, tima okimitatyaawo isaikanaatyiimi okitiijiinkatzi.

¹⁴ Irootaki josankinaitantakariri pairani, ikantaitzi:

Aritaki pimaaki, pinkakiti,

Pintzinai pitsipayitakariri kaminkari,

Iri ootaimini Cristo.

¹⁵ Aamaakowinta pinkantawintaiyaawo onkaati pantayitiri, iiro pojakoyitari masontzishiriri, aña iri pinkimitakotya ikantayita yotaniri.

¹⁶ Iiro pisaikawaitashita, tima tzimatsi oiyiki kaaripiroshiririiti.

¹⁷ Iiro pimasontzishiriwaitzi, aña paminaminatiro pinkimathatairo ikowakaimiri Awinkathariti.

¹⁸ Iiro pishinkiwaita, tima oiyiki okowiinkatzi. Aña iro kowapirotacha isaikashiritantaimi Tasorintsinkantsi.

¹⁹ Pinkinkithatakotawakaanaiyaawo Salmo-paini, pimpampithaayitairo onkaati jiyoshiritakaimini Tasorintsinkantsi, thaaminta pinkantawintyaari Awinkathariti.

²⁰ Paasoonki powapiintairi Ashitairi Pawa piñaayitziro mawoni tsikarika oiyita, pimpairyaanairi Awinkathariti Jesucristo.

Pimpinkathatawakaayitaiya

²¹ Ontzimatyii pipinkathatawakaayitaiya, tima pinkatha powayitairi Pawa.

²² Iinantaitari, pipinkathatairi piimiiti, pinkimitakaantiri pipinkathatziri Awinkathariti.

23 Tima ikaatzi iimintaitari ijiwatziro iina, ikimitakari Cristo ijiwatziri kimisantzinkariiti. Tima Cristo ikimitakaantari kimisantzinkariiti iriimi iwatha, iriimi Cristo iitotanaiyaarimi iriroriiti. Irijatzi owawisaakoshiriyitairini.

24 Tima maawoni kimisantzinkariiti pinkatha jowairi Cristo, ari onkimiyityaari tsinaniiti opinkathatapiintairi oimiiti.

25 Iimintaitari, pitakoyityaawo piinaiti, pinkimitakotyaari Cristo jitakoyitakari kimisantzinkariiti, iriitajaantaki shiniwintakariri ikamawintayitairi.

26 Iro jantantakawori jiroka onkantya intasorintsi-takaantairi. Ari imataari jowiinkaataitya, ikantapiintaitzi: “Nokimisantairo Iñaani”.

27 Tima ikowatzi Cristo kitishiri inkantayitaiya ikaatzi kimisantairiri, kimitajaantakimi tii ikaaripiroshiritzimi kapichiini. Jojyakotari Cristo ikanta pairani aatsini iina, tii ikowi jiñiuro iinatyaari ontsimitsiwaiti, ompitsipookiwaiti, aña owaniinka onkantya.

28 Iro jantayitairi iimintaitari, jitakotyaawo iinaiti. Inkimitakaantiro jitakotawo iwatha irirori, ari inkimitanairo iijatzi iinaiti jitakotyaawo.

29 Tima tii jiñaitzi apaani kimaatsitakaawaityaawoni iwatha, aña itakopirowaita ikanta. Ari ikimitairi iijatzi Cristo ikaatzi kimisantayitairiri.

30 Ikimitakaantayitaari iriirikami imishina, iriirikami itonki, iriirikami maawoni iwathaki.

31 Tima ikantaitzi:
Ari jookawintairi shirampari ashitariri, jayi iina, apaani inkantaiya iwathaki jaawakaana.

32 Owanaa okompiwitaka pairani inkimathayiitiro jiroka. Aña iri Cristo ojoyakaawintacha jaka, ipoña iijatzi kimisantayitairiri.

33 Ari okantari, ontzimatyii pitakoyitaiyaawo piinaiti, pikimitaa pitakota iiroka. Ari onkimiyitanaiyaari iijatzi iinaitari, opinkathayitairi oimi.

6

1 Iintiiti, pikimisantairi ashitzimiri, tima irootaki kamiithatatsiri ikowakaimiri Awinkathariti.

2 Ojyiki ikantakaantakiri pairani Pawa. Iro kantacha ari osatikakari apaani Ikantakaantani itanakawori okinkithatakotziro ikajyaakairi Pawa, ikantaki:
Pipinkathatairi ashitzimiri,

3 Aritaki piñaakiro osamani paminawaiti jaka kipatsiki.

4 Irooma iirokaiti iwaapatiitari, tii okamiithatzi pinkisakaawaityaari powaiyaniiti, aña iro kamiithatatsi

pintampatzikayitiri, pinkaminairi tsika okanta ikowiro Awinkathariti.

⁵ Ompirataari, pinkimisanti iirokaiti onkaati jompiraitimiri. Iiro pamatawiwaitziri ompiratzimiri. Pinkatha powiri, pinkimitakaantiri pipinkathatziri Cristo.

⁶ Iiro powakowintashiwaita pantawaitiniri aririka jaminimi, iro pinimotakaantyaariri. Aña pashi powiro pantawaitapiintiniri, tima jompiratani jowanaimi Cristo, pantiro ikowiri Pawa.

⁷ Shiritha pinkantawintyaawo jompirayitzimiri, pinkinitakaantiro iriitajaantakimi Awinkathariti pantawaitiniri, kaari atziri.

⁸ Tima ayotaiyakini, iri Awinkathariti pinayitaini okaatzi antayitakiro kamiithari, onkantawitatyaaakarika ompirataari, tiirika jompirayitai.

⁹ Ari pinkimityaari ompirataniririiti, ontzimatyii paapatziyaari pompiratani, iiro pasaryiimawaitari. Tima jompiratarari Inkitijatzi pompiratani, ari ikimitsitzimiri iijatzi iiroka, jompiratzimi, tikaatsi imaakiniri irirori.

Ipiyawintashiritantari kimisantanaatsiri

¹⁰ Iyikiiti, piñaashintsishiritya, tima iri Awinkathariti otapishiritantimironi ishintsinka.

¹¹ Pinkimitakaantiro pinkithaatakotatyaawomi jashitari Pawa ipiyakowintantaitari. Iro piñaantyaawori pimpiyatyaari kamaari.

¹² Tima kaari atziriiti koñaawoini antaminthayitaini, iri antaminthatairi kaari koñaayitatsi. Iriiyitaki pinkatharitashiwintawaitachari, tzimawitachari ishintsinka, tsiniriwiri jinayitzi ompiraminthatariri isaawisatzi, irijatzi antashiwaitakawori kaaripirori inkitiki.

¹³ Ikimita apaani owayiri jawintaawo iithaari ashirotsiri, ari pinkimitanaiyaari iiroka pawintaayitanaiyaari Pawa. Aritaki pimatakiro pimpiyakowintya. Tima aririka piñaashintsishiripirotanatya, tikaatsi iiwokashiritimini.

¹⁴ Pintyaaryooyitai, pinkimitakotyaari ikanta jiwitsikaanta owayiriiti. Tima iro jitapiinta joojothakiyitanatyaawo iithaari iiro ipakoowaitanta. Ari pinkimitapiintanaiyaari iirokaiti, pinkinkishiritakoyitanairo tyaaryoori, ari onkantya iiro pipakooshiriwaitanta. Ikithaatapiintawo owayiriiti ashirotaki ishapaniiki, inkini otzikaawintiri. Ari pinkimitanaiyaari iirokaiti tampatzikashiri pinkantayitanaiya, tima iro otzikaawintashiritimini.

¹⁵ Ityaantapiintari owayiriiti i-zapato-ti, inkini jiyaayiti tsikarika. Ari pinkimiyitanaiyaari iirokaiti aamaakowinta

pinkantapiintaiya inkini piyaayiti tsikarika pikinkithatako-tairo Kamiithari Ñaantsi isaikantaitari kamiitha.

¹⁶ Jawintaapiintawo owayiriiti jotzikaawintaminto joirikayitziri iiro okintantari paampakiyyitaintsiri chikopi. Ari pinkimiyitanaiyaari iirokaiti pawintaapirotanaiyaari Pawa inkini potzikaashiriwintanaiya pimpiyatantyaariri kamaari.

¹⁷ Jawintaapiintawo owayiriiti ashironaki jamathaitari. Ari pinkimitanaiyaari iirokaiti pawintaayitanaiya jowawisaakoshiritaimi Pawa. Ipiyakowintantapiintawo jowathaaminto owayiriiti. Ari pinkimiyitanaiyaari iirokaiti pimpiyakowintantyaawo Iñaani Pawa inkinkishiritakaimiri Tasorintsinkantsi.

¹⁸ Pamanamanaatapiintayitai, tima Itasorinka Pawa kinkishiritakaiyaamini pinkowakotiriri. Tyaaryoo pinkantayitanaiya inkini pamanakotapiintanaiyaari maawoni oitishiritaari.

¹⁹ Impoña pamanakoyitakina naaka, iñaapirotakaantinari Pawa niyotantyaari nokinkithatakotanairo Kamiithari Ñaantsi kaari jiyotakowiita pairani.

²⁰ Tima iro kamiithatatsi noñaapirowintyaawo nonkinkithatakaanti. Irootaki jomontyaawintaitakinari. Iro kantacha iikiro niyaatakaatyiiro nonkinkithatakaanti.

Iwiyaantawori withataantsi

²¹ Aririka jariitapaatya Tíquico janta pisaikaiyini, iriitaki kamantapaakimini tsikarika nokantaka, tsikarika iita nantayitakiri jaka. Tima jirika Tíquico iyiki jinatzi, nitakopiro-takari. Iri tyaaryootaintsi jimitakotakina nokinkithatakaantaki.

²² Iro notyaantantyaariri, onkantya piyotantyaari tsika nokanta nosaikaiyini jaka. Ari onkantya pinthaamintashir-itantyaari.

²³ Ari okantzimaita iyikiiti. Onkamintha isaikakaayitaimi kamiitha Ashitairi Pawa, ari inkimitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo. Ari onkantya pitakotawakaan-tanaiyaari, awintaashiri powanairi.

²⁴ ¡Onkamintha inishironkataimi Awinkathariti Jesucristo, pikaataki pitakopirowaiyitaari! Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI FILIPOS-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo otyaantzimirori jiroka osankinarintsi, ari notsipatakari Timoteo nosankinatzimiro. Tima jompiratani Jesucristo ninayitzi. Iiroka nosankinayitzini janta Filipos-ki pikaatzi ikitishiritakaimi Cristo Jesús. Irijatzi nosankinatziini ikaatzi jawayitzimiri pinkimisantayitai.

² Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayitaimi. Ari inkimitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Jamanamanaatakoyitari Pablo kimisantzinkariiti

³ Aririka nonkinkishiritakotapiintimi, owanaa nopaasoonkitziri Pawa.

⁴ Kimoshiri nokantapiintaka aririka namanamanaatakoyitimi,

⁵ tima ari akaataiyakini akinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi. Irojatziki pikantanakiro pairani owakiraa pikimawakina nokamantapaakimiro ñaantsi, tii powajyaantanakiro irojatziki iroñaaka.

⁶ Niyotajaantzi naaka, owanaa okamiithataki okaatzi pawintaashiriyitaari Pawa, tima iriitaki kamiithashiritakaimini irojatziki impiyantatyaari Jesucristo.

⁷ Tima kamiitha okanta nonkinkishiritakotapiintimi, nitakoyitani pinatzi. Okantawitaka jomontyitakina naaka, ari akaatzi inishironkayitai Pawa. Ari okantari iijatziki jaayitanakina pinkatharintsiki, tima nokinkithatakotakiro janta Kamiithari Ñaantsi.

⁸ Iri yotatsi Pawa owanaa nokowityaataikimi noñaayitimi. Iro jitakonka Jesucristo kantakaawori.

⁹ Namanakotapiintakimi pitakopirowaitantyaari, yotani pinkantya, pinkimathatairo maawoni,

¹⁰ onkantantyaari pantapiintayitairo kamiithari. Ari onkantya pinkitishiritantyaari iiro otzimanta inthawitakotaitimiri paata impiyakirika Cristo.

¹¹ Ikamintha jotampatzikashiritaimi Jesucristo okanta pantayitantaawori kamiithari. Iro impinkathayitantaayariri Pawa, inthaamintapiintantaayariri.

Nañaantaari Cristo

12 Iyikiiti, nokowi piyotakotiro awijyimotakinari. Tii othataawaitashita awijyimotina jirokapaini, aña iro iyaatakotantyaari Kamiithari Ñaantsi jawisakoyiitantyaari.

13 Ari matzimaitaka, tima ikaatzi saikapankotziriri pinkathari, owayiriiti kimpoyaawintanari, jiyotaiyaini maawoni jomontyaawintashitaitanari Cristo.

14 Timu jiñaayitakina iyikiiti jomontyaawintaitanari Cristo, tii ithaawaiyanakini, iikiro ikinkithayitanakitzi, jawintaapirotanakari Awinkathariti.

15 Tzimatsi jaka kajyaawaitachari ikinkithatakotziriri Cristo, ojiyiki ikowaki janaina impinkathayitiri onkantya inkisani-intantaitinari naaka. Iro kantacha tzimatsi pashini itakotajaantakinari, kamiithapiroini ikinkithayitanaki irirori.

16 Jirikaiti ikaatzi kisaniintakinari, tii ishinitziriri atziripaini inkimisantina, apanirowni ikowi inkimisantaitiri onkantya janaantyaanari naaka, irootaki ikajyaawaitantari ikinkithatakotziriri Cristo. Ikowatzi jirikaiti inkimaatsipiro-takaitina jomontyiitakina.

17 Iriima ikaatzi itakotajaantakinari, jiyotaiyini irirori Pawa kantakaawori jomontyiitantakinari onkantya nonkinkithatakotantyaawori janta Kamiithari Ñaantsi.

18 Tikaatsi iitzimaitya kisaniintanari, iro kowapirotacha ir-ijatzu Cristo ikinkithatakoyiitzi. Irootaki oimoshirinkakinari. Ari imapirotya nonkimoshiriti,

19 tima niyotzi irootaintsi jomishitowaitaina. Okantakaantziro pamanakoyitakina, inishironkatakina Itasorinka Jesucristo.

20 Iro nokowapirotairi nonkinkithatakotiri Jesucristo, tikaatsi nonthaawakaiya. Tii nokowi jowaañiitaina paata. Aririka intsitokaitakina, irooma iirorika, ari nonkantaitatyaani nantayitiro kamiithari, irootaki impinkathaitapiintantyaariri Cristo.

21 Timu iri Cristo nañaantaari naaka. Irooma aririka intsi-tokaitakina kamiithataki iijatzu.

22 Irojatzirika nañi iikiro niyaatakaatyiiro nantiniri Awinkathariti ikowakaayitanari. Tii niyotzimaita otzimi nokowiri.

23 Apitiroiti nokowiro. Kamiithawaitaki intsitokaitina niyaataita nontsipatapaiyaari Cristo. Iro kamiithaprotzimotakinari naaka.

24 Iro kantacha okowapirota iijatzu nañi, ari onkantya no-saikimotantimini iirokaiti.

25 Niyotaki iiro nokamita, osamani nosaikimoyitanaimi iirokaiti, ari onkantya nonthaamintakaantimiri pawintaanaiyaari Cristo.

²⁶ Tima aririka nariitapaimi iirokaiiti, oiyiki pinkimoshiri-wintawaina, piyotanaki iri kantakaawori Jesucristo imatan-tari.

²⁷ Jiroka pinkantayitanaiya: Pantapiintanairo kamiithatzi-imotirini Cristo. Irootaki pantapiintanairi, tima aririka niyaataki nariitimi, kamiitha noñaapaakimi pisaikaiyini. Irooma iirorika nimatziro nariitimi, nokowi nonkimakotimi kamiitha paapatziyawakaayita, piñaashintsishiriwintaiyaawo Kamiithari Ñaantsi akimisantanairi.

²⁸ Iiro pithaawantashiwaitari kisaniiintzimiri. Tima jirikaiti ari inkinkishiritakaiyaari Pawa japiroyiitayiiiri. Ari inkimitsitimiri iijatzi iirokaiiti pikimisantairi, jiyotakaayitaimi imapiro pawisakoshiriyitai.

²⁹ Tima tii apa ikowakaakimiro Cristo pinkimisantairi, aña ontzimatyii pinkimaatsikowintaiyaari iijatzi.

³⁰ Ari akaataiyakini akimaatsikowintakari. Tima piñiiyakinani pairani owanaa nokimaatsikowintakari janta. Irojatzii nokantziro iroñaaka pikimakowintana owanaa nokimaatsikowintakari jaka.

2

Itsinampashirinka ipoña iñaapironka Cristo

¹ Tima aritaki joimoshirinkaimi Cristo, tima jitaakotakimi, tima isaikashiritantakimi Itasorinka, tima piyotairo pinishironkatawakaiyani,

² ontzimatyii paapatziyawakaayitaiya, pitakotawakaayitaiya, onkimiwaitiyyaawo apaanimi onkantaiya pikinkishiritani. Irootaki oimoshirinkanari.

³ Aririka ontzimi oitya pantayitiri, iiro pikisawakaawintawo, tsinampashiri pinkantya, iiro pasagaawintawaitawo. Tii opantawo pinkantanti: “Naaka kamiithapirotatsi, tii opantari jirinta”. Aña iro kamiithatatsi pinkanti: “Iri kamiithapirotataitatsi jirinta, janaakowaitakina naaka”.

⁴ Tii apa okamiithatzi pinishironkapirowaitiyya iiroka, aña ontzimatyii pinishironkayitairi iijatzi pashinipaini.

⁵ Pojyakotyaari tsika ikantapainta Jesucristo,

⁶ Pawapirori jinaki irirori, tiimaita inchiraawintya jii-tapirotyaawo Ipawatzira.

⁷ Aña jowajyaantanakiro ipinkatharitzii, joiyakotanakari ompirataari, itzimaki, ikimitakotapaakari ikantayita atzirii-iti.

⁸ Ikimitapaakari atziri, tii ipinkatharitanai ikimiwita. Aña shiritha ikantapainta irojatzii ikamantakari ipaikakoitakiri.

⁹ Irootaki opoñaantari Pawa iñaapirotakagaari Cristo, ipinkathariwintapirotzi, janaanakiri ikaatzii jiwitsikaitakiri.

10 Ikowi Pawa maawoni impinkathapiroiriti Jesús, onkantawitya tsikarika janta inampiyiityaawo, inkitiki, kipatsikinta, iijatzi otapinaki kipatsi.

11 maawoni inkantayiitai: “Pinkatharipirori jinatzi Jesu-cristo”. Aripaiti ipinkathayiitairi Pawa Ashitairi.

Ikimitari ootamintotsi kimisantzinkariiti

12 Ari onkantzimaityaari nitakotani iyikiiti. Tima pairani nosaikimotakimi janta, owanaa pikimisantapiintakina. Ari pinkimitanairo iijatzi nosaiki intaina, pantapiintairo okaatzi nonkantimiri. Pinkamaiwintanaiyaari Pawa jowawisaakoshiriyitaimi, pinkatha pantiniri okaatzi ikowakaayitakimiri.

13 Tima Pawa iriitaki kowashiritakaantatsiri, okanta pantapiintantawori kamiithari. Irijatzi Pawa antakaayitimironi.

14 Pantainiri Pawa maawoni kamiithari, iiro pikisawakaawintawo,

15 ari onkantya iiro otzimanta oitya iyakawintimini. Tima itomi Pawa pinayitatzi, powajyaantiro kaaripirori, kamiitha pisaikimoyitairi kinashiwaitainchari. Pinkimitakotyaari ki-tiijyiinkatakairori tsiniriri.

16 Pintyaaryoowintanairo pikimakotakiro ñaantsi, iro pañaashiritantaiyaari. Aririka pintyaaryoowintakiro, antawo nonthaamintimi impiyairika Cristo, tima tii natsipitashiwaitawo nokinkithatakotakimiro iñaani Pawa.

17 Onkantawitya jowamaawintaitinawo nokimisantakaay-itakimi, owanaa nonkimoshiriti, ari pinkimiyitanatyaari iirokaiti, pinkimoshiriwintaiyinani. Aririka jowamaitakina, ojoyakawo nañaantari japaayiitziro imiriyiitari isaitaitziri piratsi itagaitziniriri Pawa.

18 Irootaki pinkimoshiriwintantinari iijatzi iirokaiti iroñaaka.

Timoteo ipoña Epafrodito

19 Iriirika kowaintsini Awinkathariti Jesús, ari piñaakiro thaankiini notyaantimiri Timoteo. Tima aririka impiyaki, inkamantapaina tsika pikanta pisaikaiyini janta, ari onkantya nonkimoshiritantyaari.

20 Tima tii itzimi ojoyainani naaka ikimitaka Timoteo, owanaa ikowaki inshironkayitaimi.

21 Tzimayiwitacha pashini, apa joshiriyitawo oiyitarika ikowiri, tii joshiritakotawo ikowakaantziri Cristo Jesús.

22 Iro kantacha, piyotaiyini iiroka kamiitha ikanta isaikimotakina Timoteo, iri tyaaryootaintsi itsipatakina nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi. Owanaa jimitakotakina, kimiwaitaka iriimi notomi.

²³ Iriitaki nokowakiri notyaantimiri janta, aririka niyotaki tsika inkantaitina.

²⁴ Aamaa nowakiri Awinkathariti thaanki inkantakaiyaawo, naaka jatashitajaantimini janta.

²⁵ Iri nitawatya notyaantaimiri iyiki Epafrodito, potyaantakinari pairani. Owanaa inishironkatapaakina. Iri kimitakotakariri owayiri ishintsishiritaki itsipatakina nokinkithatakaantzi.

²⁶ Jirika Epafrodito, owanaa ikinkishiritakoyitakimi, antawoiti ikowaki jiñaapaimi, tima jiyotaki pikimakotaiyakirini jimantsiyawaitaki.

²⁷ Ari ikantawitaka jimantsiyatzi, iroowitaincha inkamimi. Iro kantacha jinishironkatakiri Pawa, joshinchagairi. Tii apaniroidi inishironkatakiri irirori, aña jimatsitakina naaka, tii ikowakaanawo nimapirotya nowashiripirowaitakotyaari aririka inkamimotakina.

²⁸ Irootaki notyaantantaimiriri thaankipiroini janta, ari onkantya pinkimoshiripirowaitantyaari aririka piñaawairi, ari onkantya iiro nowashiripirowaitanta naaka.

²⁹ Kimoshiri pinkantawintawaiyaari, tima pirtintzitawakaanaatya pikimisantairi Awinkathariti. Pimpinkathatapiintairi ikaatzi ojariri irirori.

³⁰ Tima ikamawitaka irirori ikamaitanakawo jantayitziro ikowakairiri Cristo. Ishinitakowintanakawo jimitakotakina, tii inishironkapirowaita irirori, okimiwaitakawo iirokami imitakotinani jaka.

3

Kowapirotajaantachari

¹ Ari okantzimaitari iyikiiti, thaaminta pinkantawintaiyaari Awinkathariti. Tima iiro nosamawo naaka napiipiintimiro okaatzi nosankinatakimiri pairani. Iro kamiithatatsi piyopirotantyaari.

² Ontzimatyii paamaiyaari manintaniriiti kimitakariri ot-sitsi, kaaripiroshiririiti, kowatsiri intomishitaanitakaimi.

³ Tima totamishitaanipirori anayitai aakaiti, inampishiriyitantai Tasorintsinkantsi, jiyotakaayitairo tsika ankantya apinkathayitairi Pawa. Iiro awintaashiwaitawo añaayitziro awathaki, aña iro anthaamintawintya jashiyitai Cristo Jesús.

⁴ Ari onkantyaami owawisaakoshiritaimi añaayitziro awathaki, nimawaitakiromi naaka nanaakotantimi.

⁵ Tima pairani owakiraa notzimapaaki, okaatzi 8 kitiiyiri nomaakotapaaki, ari itomishitaaniitakinari. Naakataki Israel-mirinka, icharinitanakari Benjamín-ni, Judá-mirinkapirori ninatzi, Heber-paantipirori noñaawaitziri,

nimonkaatziro okaatzi Ikantakaantaitani, tima Fariseo ninawita.

⁶ Noñaajaantaki nokimisantapirotatziiri Pawa, irootaki nokisaniintantakariri kimisantanairiri Jesucristo. Tima nothotyaawitanakityaawo nimonkaatziro Ikantakaantaitani, tii nomaakitapaintzi apaani.

⁷ Iro kantacha maawoni jiroka, okaatzi nasagaawintawaitakari pairani, tikaatsi opantaiyaawoni iroñaaka niyotakotairi Cristo.

⁸ Imapiroatya, tima niyopirotairira Cristo, tii opantaajaitawo nokantawita pairani. Nowajyaantanairo maawoni, nokimitakaantanakiro jookapiintaitziro kaagashi. Iro nokowajaantanairi niyopirotairi Awinkathariti Cristo Jesús tima irootaki kamiithapirotatsiri.

⁹ Iriitaki tsipashiritaanari iroñaaka. Tii nopankinatanaawo nimatiro Ikantakaantaitani, tima tii otampatzikashiritana. Irooma nawintaanaari iroñaaka Cristo, iriitajaantaki Pawa otampatzikashiritaanari.

¹⁰ Iro nokowapirotanairi niyopirotairi Cristo, tima iriitaki ashitawori ishintsinka ipiriintaa ikamawitaka. Ari onkantya nonkimitakotantyaariri tsika ikanta ikimaatsikowintantaka, tsika ikanta iijatzi ikamimotantaki,

¹¹ irootaki jowiriintantaiyaanari naaka aririka nonkamawitatya.

¹² Tikiraata nothotyaataitziro nokantayitakimiri, tikiraamintha noñiuro nonkamiithashiripiroti. Iro kantacha iikiro niyaatatyi naminaminatiro irojatzi nothotyaapirotantyaawori, tima niyotzi iri itapaintawori Cristo Jesús jowawisaakoshiritaana.

¹³ Iyikiiti, tii nokantatzi naaka: Nimatataikiro nothotyaakiro nonkamiithashiripiroti. Aña jiroka nokantanaa: Maijanta nowanairo nantayitakiri pairani tii noshiritakotaawo, apa nokinkishiritakotawo onkaati noñaayitairi paata,

¹⁴ ari onkantya nimatantantyaari, irojatzi noñaantaiyaawori paata impinayitairi Pawa ikaimashiriyitai intsipashiritai Cristo Jesús.*

¹⁵ Jirokapaini nokantayitakimiri, ontzimatyii oshiritakotyaawo maawoni akaatzi antapashiriyitai. Tiirika poshiritakotawo, Pawa oñaayimironi pinkimitakotantainari.

¹⁶ Iro kantacha, ontzimatyii antyaaryoowintairo antayitantyaawori okaatzi ayotakotajaantakiri.

* **3:14** Kantakotachari jaka “nimatantantyaari”, ikanta pairani atziri matantatsiri ishiya tsika ipiyota aminaminthatziriri, ipayitziro owinawo jimatantaki.

¹⁷ Iyikiiti, ontzimatyii pinkimitaiyaana naaka. Ontzimatyii paminayitairi pashini aririka jojoyakotaanawo naaka tsika nokanta piñaayitakina.

¹⁸ Tima aritaki pairani napiipiintakimiro nokinkithatakotzimiro, irojatzii napiitimiri iroñaaka nirayimankakiini nonkantimi: Tzimatsi oiyiki saikimotakimiri janta kisaniintziriri ikaatzi kinkithatakotzirori tsika okanta ipaikakoyiitakiri Cristo.

¹⁹ Irootaintsi jiñaayitiro japiroyiitairi. Ithaamintashiwaitakawo okaatzi jowayitari ikimitakaantakiro iroomi iwawanityaarimi. Owanaa ikantakaapirowintakawo okaatzi jantayitakiri, tii ikaaniwintakotawo. Iro ikinkishiritakowaitapiintaka isaawisato.

²⁰ Irooma aakaiti, iro akowapirotanai anampitaiyaawo isaikinta Pawa. Oyaaniinta akanta impiyi Owawisaakotanairi Awinkathariti Jesucristo,

²¹ pashiniyitakaapaini awathaki akaamaniwaitzi, ari ankimitakotaiyaari tsika ikanta irirori otzimi jowaniinkawo. Aritaki jimatapairo, otzimimotziriri ishintsinka ipinkathariwintantawori maawoni oiyitarika.

4

Pinkimoshiriwintapiintairi Awinkathariti

¹ Iyikiiti, nokowataiki naaka poisokirotanaiyaari Awinkathariti. Tima nitakotani pinayitatzii, owanaa nokowaki noñaapaimi. Iirokayitaki oimoshirinkanari, iirokatakii kantakaantironi impinataitantinari paata, onkimiwaityaawomi namathairi pinayitaimi.

² Nonkantimiro Evodia iijatzi Síntique: Ontzimatyii aripirotawakaiya awintaashiritaari Awinkathariti.

³ Nonkantimi iijatzi iiroka notsipaminthari, pinkaminairo jiroka apiti tsinani aripirotawakaantaiyaari. Tima ari nokaatzi pairani natsipiwintawo Kamiithari Ñaantsi nokinkithatakotziro, ari otsipatakari Clemente ipoña pashinipaini ikaatzi tsipayitakinari pairani. Tima maawoni jirikaiti, osankinatakoyitaka jañaashiriyitai paata.

⁴ Kimoshiri pinkantawintapiintaiyaari Awinkathariti. Napiitawakimiro: ¡Pinkimoshiritapiintaiyini!

⁵ Ontzimatyii jiyoyitaimi maawoni nishironkataniri pinayitai. Tima aritaki piyimataka Awinkathariti.

⁶ Iiro okantzimoshiriwaitzimi, aña pamanamanaatapiintairi Pawa pinkowakoyitiri kowityiimotzimiri. Pimpaa-soonkitapiintairi iijatzi.

⁷ Ari onkantya piñaantyaawori isaikakaayitaimi kamiitha Pawa, kamiithapiro inatzi jiroka, anairo okaatzi akinkishiriyitari aakaiti. Tima jiroka, saikaantsi kamiitha, iro inimoshiritakaimini, iiro okantzimoshiriwaitantzimi tima it-sipashiritaimi Cristo Jesús.

Poshiritapiintaiyaawo kamiithari

⁸ Jiroka nonkantimiri iyikiiti. Poshiritapiintaiyaawo tyaaryoori, pinkathataantsi, tampatzikashirintaantsi, kitishiritaantsi, inimotaantsi, kamiithatzimotaantsi, kamiithashiritaantsi, thaamintaantsi.

⁹ Pantanairo okaatzi piyoyitakiri, okaatzi nokamantakimiri. Piñaantayityaawo okaatzi niyotaayitakimiri, okaatzi kamiithari piñaakotakinari naaka nantayitakiri. Aririka pantayitanairo jiroka, ari inimowaitimi isaikakaimi Pawa.

Ipashitantari Filipos-jatzi jashi Pablo

¹⁰ Antawoiti ikimoshiritakaakina Awinkathariti, noñaakiro papiitairo pinishironkataana. Niyotzi naaka tii pimaijantana, aña iro kantakaantzirori tii otzimi tsika pinkinakairo pinishironkatantyaanari.

¹¹ Tii iro nonkantantyaari, noñaatziiro nokowityaaniintawaitzi. Aña namitakawo nokimoshiriwaitzi onkantawitatya tikaatsi tzimimotinani.

¹² Niyotakiro tsika okantawaita ankowityaaniintawaiti, ontzimimoyitai oyyiki. Nothotyaakiro namitakawo mawoni, iirorika nowapirowaita, aririka nontajyaaniintawaiti. Namitakawo ontzimimotina oyyiki, namitawo iijatzi noki-maatsiwaitawo tikaatsirika tzimimotinani.

¹³ Ari onkantaki nonkitsirinkiro maawoni oiyitakarika, tima iri Cristo aawiyashiritakaanawori iroñaaka.

¹⁴ Iro kantacha, owanaa okamiithataki okaatzi pipashitakinari, tima piyotaiyakini tzimatsi oyyiki pomirintsitzimotakinari.

¹⁵ Pairani nokinantanakari Macedonia-ki, nitantanakawori nokinkithatakotziro Kamiithari Naantsi, tikaatsi nishironkatinani, apa iirokaiti Filipos-jatziiti, pipakaantakinari pipashitanari.

¹⁶ Ari pikimitaakiro iijatzi nosaikantakari Tesalónica-ki, papiipiintakiro pipakaantakina pipashitanari, iri naantakari okaatzi kowityiimotapiintakinari.

¹⁷ Tii apa noshirityaawo naaka pimpashitapiintyaanawo kowityiimotinari, nokowatzi pantayitanairo iirokaiti kamiithari, inkini impashitaitimi paata iiroka.

¹⁸ Aritaki naakiro maawoni pipakaantakinari, ipapaakinawo Epafrodito, oyyikitzimotapaakina tikaatsi kowityiimotinani. Okaatzi pantakiri owanaa okamiithatzimotakiri

Pawa, okimitzimowaitakari kasankainkari. Okimiwaitakawo iijatzi okamiithatzimotziri aririka intagaitiniri piratsi.

¹⁹ Iri Pawa payitimini onkaati kowityiimoyitimini iiroka, tima otzimimopirowaitziri jowaniinkawo Cristo Jesús.

²⁰ ¡Ankantaityaani apinkathatairi Ashitairi Pawa! Ari onkantyaari.

Iwiyaantawori withataantsi

²¹ Piwithatyaanari janta ikitishiritakaani Cristo Jesús. Jiwithatsitakimi iyikiiti ikaatzi tsipatakinari naaka jaka.

²² Jiwithayitsizimi iijatzi ikitishiritakaani jaka, iri withatajaantzimiri ikaatzi saikapankotziriri Pinkathari César.

²³ Onkamintha inishironkapirotaimi Awinkathariti Jesucristo. Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI COLOSAS-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo otyaantzimiro jiroka osankinarintsi. Tima jotyaantapirori Jesucristo ninatzi, irootaki ikowakiri Pawa. Iri notsipata iyiki Timoteo nosankinatzimiro.

² Iiroka nosankinayitzini pikaatzi ikitishiritakaitaimi janta Colosas-ki, tima iirokaiti iyikiiti oisokirotanakariri Cristo pikimisantanaari. Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa, kamiitha isaikakaayiitaimi, ari inkimitsitimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Jamana Pablo onkantya jiyotaniantyaari kimisantzinkariti

³ Ari nokantapiintatya namanamanaatari Pawa Ashitariri Awinkathariti Jesucristo, nokantziri: “Paasoonki Pawa”.

⁴ Irootaki nopaasoonkitantariri, tima nokimakowintakimi tsika pikanta pawintaashiritanaari Jesucristo, itakotani pikantanairi ikitishiritakaani,

⁵ okantakaakimi pikimisantanaaro tyaaryoori Kamiithari Ñaantsi, piyotanaaro tzimatsi poyaakoniintari inkitikinta.

⁶ Okaatzi pikimakiri iirokaiti, jatakotaki maawoni nampit-siitiki. Ikimisantayitanai iijatzi pashinijatzi atziriiiti. Iki-itakimi iirokaiti owakiraa pikimawakiro ñaantsi, pikimath-atanakiro imapiro inishironkayitaimi Pawa.

⁷ Tima iriitaki iyiki Epafras yotaakimirori pairani janta. Nitakotani jinatzi Epafras, iri oisokirotakariri Cristo jantawait-ziniri.

⁸ Irijatzi kamantapaakinari owanaa pitakoyitanta ikan-takaakimi tasorinkantsi.

⁹ Tima owakiraa nokimakowintawakimi tsika pikantana, ari nokantapiintanakitya namanakoyitaimi onkantya pinki-mathatantyaawori ikowiri Pawa. Yotanihiri pinkantayi-taiya.

¹⁰ Namanakotzimi iijatzi pantapiintantyaawori kamiithatzimotziriri Awinkathariti, tima irootaki ikowiri pantainiri, iro piyaatakaantyaawori piyopirotanairi Pawa.

¹¹ Namanakotzimi onkantya otapishiritantimiri ishintsinka. Iro tyaaryootakaimini jowaniinkawo, intsinampashiritakaimi iijatzi.

¹² Ari onkantya pinthaamintantyaari pimpaasoonkiyitairi Ashitairi. Tima iriitaki kantakaawori okanta ñaantaawori

jashiyitai, anintaantaiyaawori okaatzi ikajyaakaayitakairi ikitiijyiinkatakotairi ikitishiritakaani.

¹³ Tima pairani kimiwaitaka asaikatyiimi otsinirikitzi. Iro kantacha jowawisaakoshiritai Pawa, ipinkathariwintayitai iroñaaka jitakotani Itomi,

¹⁴ itzimi kapathainkawintakairi. Okimiwaitakawo impinakowintatyiimi ikimaatsiwintayitai, ari okanta ipiyakotan-tairori ayaaripironka.

Ikamawintai Cristo, ari jaapatziyai Pawa

¹⁵ Tii ikoñaanitzzi Pawa, iro kantacha joñaagantapainta itanakawori Itomi, tzimitachari tikiraamintha jiwitsikaitiro añaaaytziri iroñaaka.

¹⁶ Iri Itomi witsikakaantakiro tzimayitatsiri inkitiki iijatzi kipatsiki. Jiwitsikaki koñaanitatsiri, ipoña kaari koñaayitatsini. Jiwitsikayitakiri maawoni maninkariiti pinkathariwintzirori tsikarika oiyita. Iriitaki jiwitsikakaayitaki maawoni onkantya jashitantyaawori irirori.

¹⁷ Iri itajaantanakawo Cristo itzimi pairani. Irijatzi kantakaawori iroñaaka kaari inashitantayita okaatzi jiwitsikayitakiri.

¹⁸ Irijatzi Cristo akimitakaanta iriimi aitotyaami akimisantzinkaritai. Irooma aakaiti iwatha anayitaimi. Iriitaki itakaantawori ipiriintaa ikamawitaka. Irootaki jitapiintaitantyaariri ipinkathayiitairi iroñaaka.

¹⁹ Tima iriitaki Itomi ikowapirotajaantakiri Ashitairi inampishiripirotantiri ipawatzi irirori.

²⁰ Iriitaki kamimoyitairi, kapathainka ikantapainta ipaikakoitakiri. Aripaiti jaapatziyai, onkantawitatyata tsika asaiki kipatsiki, tiirika inkitiki.

²¹ Pairani kisaniiinta powiri Pawa, tii poshiritakotawo ikowakaayitzimiri, iro pantapiintashitaka kaaripirori. Iro kantacha Pawa, jaapatziyai.

²² Tima atziripirori jinapaintzi Jesucristo, iro aritanta-kari ikamimoyitakai maawoni. Iriitaki aayitaini Pawakinta, inkantapairi: "Jirikataki, nokitishiritakaani, kitishiripiro ikantayitaa, tikaatsi kankawaitairini".

²³ Ari onkantyaari, aririka poisokirotanatyaawo pawintaashirityaari. Tima pairani owakiraa pikimawakiro Kamiithari Ñaantsi, piyotanaki tzimatsi poyaakoniintari. Ithonka ikimakoyiitanakiri maawoni nampitsiitiki. Irojatzzi, naaka Pablo, ikinkithatakaayitakinari iijatzi.

Jiyotaaytziri Pablo pashinijatzi atziri

²⁴ Antawoiti nokimoshiritzi iroñaaka noñiuro nokimaatsitakowintzimi. Tima nimonkaatatziuro ikimaatsitakogaitakari Cristo. Iri nokimaatsitakowinta

kimisantzinkariiti, itzimi kimitanaawori iroorikami iwatha Jesucristo.

²⁵ Iro nantawairi naaka nimonkaayitairo, tima iri Pawa kantakinari: “Pikinkithatakotainiri atziriiti noñaani, ontzimatyyi pothotyiro maawoni”.

²⁶ Tikaatsi yotaajaitatsini pairani oita jantiri Pawa, irojatzi okantzimaita iroñaaka. Iro kantacha aakaiti jiiyiitai “ikitishiritakaani”, jiyotakaayitairo.

²⁷ Tima iro ikowakiri Pawa ayoyitairo. Jiroka jiyotakairi: Inishironkayitaimi iirokaiti tii nojyininkawitzimi, itsipashiritaimi Cristo. Iro poyaakoniintantaawori piñairo jowani-inkawo.

²⁸ Irootaki nokinkithatakotantaariri naaka Cristo. Nokantayitziri atziriiti: “Aritapaaki pikaaripiroshiriwaitaki”. Niyotaayitairi kamiithapiroini, okimiwaitakawo naayitaatyirimi Pawakinta, nonkantairi Pawa: “Jirika kimisantairiri Cristo, iriyyitaki othotyaakirori”.

²⁹ Irootaki noñaashintsiwintantariri. Tima ishintsinka Cristo aawiyaashiritakaakinawori nantayitankawori maawoni.

2

¹ Tima nokowatzi piyoyitai antawoiti noñaashintsiwintakimi, iijatzi Laodicea-jatzi ikaatzi kimisantairiri Cristo, noñaashintsiwintakari. Ari nokimitaakiri maawoni kaari ñaapootaajaitinani.

² Iro noñaashintsiwintantzimiri onkantya pinthaamintashiritantyaari, pitakotawakaantyaari, piyotanipirotantyaari, pinkimathatantyaawori jantayitairi Ashitairi Pawa tii jiyotakowiitari pairani Cristo.

³ Tima iriitaki Cristo kantakaawori ikimathatakaantairo kaari jiyotakowiitari, okimiwaitakawo ajyaagawontsi otzimi jimanawiitari.

⁴ Nokamantsitzimiro iroñaaka jiroka, iiro piñaantawo jamatawiyyiitimi.

⁵ Okantawita tii nosaikimotzimi pinampiki, iro kantacha nokinkishiritakotapiintakimi kimiwaitaka ari ankaatajaantimi asaiki janta pinampiki. Iro nokimoshiripirotantakari nokimakowintakimi aripiro pikantawakaanaa, oisokiro powanairi Cristo pawintaanaari.

⁶ Tima tsika pikanta pikimisananakiri kitziroini Awinkathariti Jesucristo, iikiro piyaatatyi pintsipashirityaari.

⁷ Oisokiro powapirotanakiri pitanakari pikimisantziri, pinkimitakotyaawo parithatatsiri kamiithaini, pinkimitakotyaawo iijatzi pankotsi jiwitsikayiitziro, tima irootaki jiyotakaayitakimiri. Pimpaasoonkitapiintairi Pawa.

Isaikapiroshiritantaimi Cristo

8 Pintyaaryooti, tzimatsi kowatsiri jamatawitimi, paa-maakowintya. Jimonkaatakaashitzimirokari okaatzi jiyoy-itziri, jiyotaayitziriri pairani ichariniiti, iro jamiyitapiintari jaka kipatsiki. Tima kaari jashi Cristo.

9 Tima Pawa, iri othotyaapirotzirori inampiwathatantari Jesucristo.

10 Irijatzi othotyaapirotzirori inampishiritantakimi iirokaiti, tima pawintaashiritanaari Pawa. Pinkatharipirori jinatzi irirori, janairi ikaatzi pinkathariyiwitachari.

11 Tima pawintaashiritanaari Pawa, kimiwaitanaa pintomishitaanitatyiyaami. Tii koñaawo pintomishitaanitya, iro oyyakaawintacha jowajyaantakaayitaimiro Jesucristo piyaaripiroshirinka, jañaakaashiriyitaimi iijatzi. Okimiwaitanakawo intomishitaanitatyiimimi.

12 Tima powiinkaayitaka pairani, pikimitatyaari Cristo Jesús tsika ikanta ikamawitapainta irirori. Iroowaitanaki arimi pinkaatakirimi pinkitaty, ikitawitakari irirori. Ipoña pañagai iiroka, jañagaira irirori. Tima pawintaanaari Pawa tsika itzimi ashitawori ishintsinka añaakagaimiri.

13 Pairani iirokaiti, kimiwaitaka pinkamayitatyiimi okantakaantziro piyaaripironka. Iro kantacha Pawa inishironkataimi, okantawitaka tii pitomishitaaniyita. Tima jañaakagairi Cristo, ari ikimiyitaimiri iiroka jañaakaashiritaimi ipiyakoyitaimiro piyaaripironka.

14 Tima pairani oyyiki ikowawita nojyininkapaini jimonkaayitiroimi Ikantakaantaitani, tiimaita jimonkaatziro. Irootaki jowasankitaantyaaririmi Pawa. Tima kimiwaitaka Pawa josankinatakotatyiiromi ayaaripironka. Ikanta ipaikakoitakiri Jesucristo, ari ashiryaakari josankinatakowitakai Pawa, kimiwaitaka arimi intsipatanatyaawomi ipaikakoyiitakiri Cristo.

15 Aripaiti joitsinampaayitakiri pinkathariwitachari, tii otzimimotanairi ishintsinka irirori. Tii jantziro jimananikiini jirokapaini, joñaagantapirotakiro onkantya jiyotakoyiitantyaawori.

16 Tii okantzi pishintsiwintawakaiya intzitaityaawo owanawontsi, imiriyiitari. Tii okantzi iijatzi pishintsiwintawakaiyaawo joimoshirinkayitari nojyininka, okimitatya osarintsi, owakiraachiiri kashiri, kitiiyjiri jimakoryaantaitari.

17 Tima maawoni imonkaayitziri pairani nojyininkapaini, iroowaitaki okanta aamparyaantsi. Kantakotachari jaka iri-

itaki Cristo.*

¹⁸ Paamaakowintya tzimatsi kinkithatakoyitimini, ikowatzi pojoyakoyitaiyaari ikantayita iriroriiti. Irootaki ikantantayitzimiri: “Thami antsinampashiriyitai, onkantya ampinkathayitantyaariri maninkariiti”. Iro kantacha tiimaita jiñaapootziri maninkariiti, apa jaakowintawo ikinkishiritakowaitawo inintashiyitari irirori, kantakaapiro ikantawintakawo.

¹⁹ Tii jiwithaajaitari jirikaiti itzimi aitotanaari aakaiti. Jirika aitotaari, iriitaki thaamintakaawori okimotayitzi awatha, irojatzii owithaawakaantayitari. Tima Pawa kantakaakawori.†

²⁰ Apaani kaminkari tikaatsi janti, iiro okantzi jimonkaayitiro itziyiitari. Ari pikimiyitanaari iirokaiti pitsipashiritanaari Cristo, kimitajaantaka pinkamatyiimi. Tii okowa-jaantzi pimonkaayitairo okaatzi itziyiitari. ¿Iitama paminaashiwaitantari pantayitziro ikantayitziro atziriiti?

²¹ Ikantzimi: “Iiro powayitawo jiroka, iiro pantayitziro jiroka, iiro poirikayitziro jiroka”.

²² Aña jiyotaashiwaitakimiro Ikantakaantaitani. Tima aririka oyaawo tsika oitya, iiro añiuro tsika onkantai, ari othonkari.

²³ Tima aririka antziwintawaitya, añajaantzi ashironkaawintatyaari Pawa akimisantanairi. Tiimaita, aminaashiwaita jiroka, tima tii owajyaantakaantziro anintashiwaitapiintari.

3

¹ Aritaki añagai Cristo, isaikimotapairi Pawa jakopiroriki, ari ikaatapairi ipinkathariwintantzi. Ari pikantayitanaari iirokaiti pitsipashiritaari Cristo, awisakoshiriyitaimi. Pinkowapiintairo jashitari irirori.

² Iiro pikinkishiritakoyitaawo isaawisato, aña iro pinkinkishiritakoyiti inkitijato.

³ Kimiwaitaka iroñaaka pinkamayitatyiiirikami, tima pi-saikimoshiritairi Pawa pitsipashiritaari Cristo, okantawitaka jiroka tii koñaawoini inatyi.

⁴ Iro kantacha, aririka impiyaki Cristo, aripaiti jañaakaayitai maawoni, owaniinkaki ankantaiya antsipatapaiyaari.

* **2:17** Tima apaani aamparyaantsi tii okoñaawaitashita. Aririka añiuro, ayotzi tzimatsi ashitawori jaamparyaa. Ari okimitari iijatzii okaatzi jimonkaayiwitakari pairani, aamparyaa onayitaki okaatzi jantzimoyitairi Cristo. † **2:19** Jiroka oiyakaawintachari jaka: Tii jiyotaajaitzi iri Cristo jwayitairi aaka, ikimiwaitakawo iriimi aito. Irooma aakaiti akimitakawo iroorikami iwatha. Tima aririka anthaamintya ankimotati awathaki, maawoni awatha othaaminta okimotayitzi, kamiitha okanta owithaawakaayita, irojatzii antariwathayitantatyaari. Irootaki aito jiwatakaantatsiri okanta othaamintantari okimoyitzi kamiitha awatha. Ari ikimitsitari iijatzii Cristo, iri jwayitanairiri kimisantzinkariiti, irojatzii jantapashiripirotantyaari kamiithapiroini.

Tii opantawo apiiyitairo antayiwitakari pairani

⁵ Tii opantawo papiitairo pantayiwitakari pairani. Pinkimitaiyaari kaminkari, tii jantayitairo kaaripirori. Tii okantzi pimayimpiritanai, pinkaaripiroshiriyiti, pinkamaawoshiriyiti, pinintashiriwaiti, pinkowawaitiri kiriiki. Tima aririka pinkowawaitiri, aritaki piwawanitanatyaari.

⁶ Irootaki jantapiintayitakiri atziriiiti, iro jowasankitaawin-tairiri paata Pawa.

⁷ Ari pikantayiwitakari iijatzi pairani iirokaiti, pamiki-witakawo.

⁸ Iro kantacha, ontzimatyii powajyaantayitairo iijatzi jirokapaini, okimitatya: Pikisawakaawaita, piñaakatsimatawakaawaita, pikimaatsitawakaawaita, pookimotawakaawaita, pikawiyawakaawaita,

⁹ pamatawiwaitantzi iijatzi. Tima aritaki powajyaantayitairo tsika pikantayiwita pairani.

¹⁰ Kamiithashiri pikantayitaa iroñaaka, tima iri Pawa owamiithashiritaimi, pinkimitaiyaari ikanta irirori, tima iritaki witsikakimiri pairani. Irootaki piyopirotantaiyaariri iroñaaka.

¹¹ Ithonka inampishiritantai Cristo maawoni, ikimitatya: Grecia-paantiri, Judá-mirinka, totamishitaari, kaaririka totamishitaari, pashinijatzitatsiri, jyininkatantaniri, kaari yowaitaniri, pimantaari, maawoni.

¹² Inishironkatani Pawa pinayitzi, irootaki jiyoshiitantayitaimiri onkantantyaari jashipirotaimi. Ikowi iroñaaka pinkitishiripiroyitai. Pinishironkayitantya, pinithaantaniti, tsinampashiri pinkantya, iiro pisamawaitanta.

¹³ Amawi pinkantawakaayitanaiya, pimpiyakotiri owaaripiroshiriwaitimini. Tima aritaki ipiyakotaimiro iiroka Cristo piyaaripironka. Irootaki pimatanairi iijatzi iiroka.

¹⁴ Iro kowajaantachari pitakotawakaayitanaiya, inantyaari paripirotaawakaanaiya.

¹⁵ Tima apaani akantanaa akimiyitaawo aakami iwatha Cristo, iro añaantyaawori kamiitha asaikayitanai, aripirotawakaanaiya. Ontzimatyii ampaasoonkiyitairi Pawa.

¹⁶ Poshiritapiintanaiyaawo pikimakoyitakiriri Cristo. Jiroka piyotanitantyaari onkantya piyotaawakaantapirotantyaari: Ontzimatyii pimpampithaayitanairo onkaati jiyotakaayitaimiri Tasorintsinkantsi, pimpampithaayitairo Salmo, pimpaasoonkitairi Pawa. Ari onkantya pinthaamintashiritawakaantyaari.

¹⁷ Ari pinkimityaari ontzimirika pantayitiri, oitya piñaawaitiri, pimpairyaapiintairi Awinkathariti Jesucristo,

pimpaasoonkitiri Ashitairi Pawa.

Antayitairi akimisantayitai

¹⁸ Iinataitarí, pipinkathatairi piimiiti, tima iro pantayitanairi pikimisantairi Awinkathariti.

¹⁹ Iimintaitarí, pitakoyitaiyaawo piinaiti, iiro piñaakatsimawaitawo.

²⁰ Itomiitarí, pinkimisantairi ashitzimiri, tima irootaki kamiithatzimotziriri Awinkathariti.

²¹ Iwaapatiitarí, tii okamiithatzi pinkisakaawaitashityaari powaiyani, ari onkantya iiro okantzimoniintawaitantari.

²² Ompirataarí, pinkimisantairi okaatzi inkantimiri ompiratzimiri jaka kipatsiki. Iiro powakowintashiwaita pantawaiti aririka jaminimi onkantya pinimotakaantyaariri, aña kamiitha pantawaitapiintainiri, tima pipinkathataatziiri iiroka Pawa.

²³ Ari pinkimitairo maawoni pantayitanairi kamiitha pishirithawintyaawo. Pinkimitakaantanakiro iriimi ompiratimini Awinkathariti Jesucristo, kaari atziri ompirataajaitimini.

²⁴ Aritaki piyotaiyakini iirokaiti, Awinkathariti pinayitaimini paata. Tim ari Cristo ompiratapiintayitaimiri iroñaaka.

²⁵ Iriima ikaatzi antayitapiintanairori kaaripirori, jowasankitaayitairi irirori. Tim ari Pawa, tikaatsi imaakiniti irirori.

4

¹ Ompiratantaniiriiti, paapatziyaari pompirataniiti, tampatzika pinkantawintyaari. Pinkinkishiritiro, tziimatsi iiroka inkitiki iita ompiratzimiri.

² Pamanamanaatapiintaiya, aamaakowintashiri pinkantya pamanamanaatya pimpaasoonkiti.

³ Pamanamanaatakotaina naaka, onkantya ishinitantainawori nokinkithatakotanairo kaari jiyotakowiita pairani. Tim ari irootaki jomontyaawintaitakinari.

⁴ Pamanamanaatakotina onkantya nimatantyaawori nonkinkithatakotiro kamiithapiroini, iro inkimathayitiantyaawori.

⁵ Ontzimatyii pisaikayiti kamiitha pisaikimoyitziri kaari kimisantatsini. Piyotairi, iiro pitsipawaitashitari.

⁶ Kamiitha inimotiri onkaati pinkinkithatakotiniriri, poshini onkantzimotyaaari. Ontzimatyii piyoyiti tsika pinkanti pakayitiri aririka josampiyitimi.

Iwiyaantawori withataantsi

⁷ Aririka jariitatya iyiki Tíquico pinampiki, iriitaki kamantapaakimini tsika nokanta nosaikaiyini jaka. Tim ari

jirika iyiki, iriitaki imitakopirotakinari jaka nantawaitziniri Awinkathariti.

⁸ Iro notyaantantyaariri jiñiimi tsika pikantaiyani iirokaiti janta, inkamantimiro tsika nokantaiyani jaka. Ari onkantya piñaantyaawori pinthaamintashiritaiyaani.

⁹ Ari notyaantimiri iijatzi iyiki Onésimo intsipatanatyaari Tíquico. Tima jirika Onésimo iriitaki poñainchari pairani pinampiki. Tyaaryoo jawintaanakari irirori Awinkathariti, nitakopirowaitani jinatzi. Apiti inkaati kamantapaakimini okaatzi nantayitakiri jaka.

¹⁰ Ari itsipatakina Aristarco jomontyaitakina jaka. Jiwithatsitaiyimini iijatzi irirori. Jiwithatsizimi iijatzi Marcos itomithori Bernabé. Tima jirika Marcos, iriitaki nokinkithatakotakimiri pairani nokantakimi: Aririka jariitaya pinampiki paawakiri kamiitha.

¹¹ Jiwithatsitaiyimini Jesús, jüitaitziri iijatzi Justo. Iriitaiyakini kaatakinari nokinkithatakotziro tsika okanta ipinkathariwintantai Pawa. Owanaa joimoshirinkina iriroriiti, tima tikaatsi pashini nojyininka kimityaarini itsipatakina jirikaiti.*

¹² Jiwithatsizimi iijatzi Epafras, iriitaki pashini poñainchari pairani pinampiki. Irijatzi jompiratani Cristo. Ojyiki jamanamanaatakotapiintakimi, onkantya pintyaaryooshiriyitantaari, piyotakotantyaawori pantanairo tyaaryoopiroini ikowiri Awinkathariti.

¹³ Naakatajaantaki ñaakiri Epafras owanaa ikinkishiritakoyitakimi. Ari ikimitsitakari iijatzi Laodicea-jatzi, iijatzi Hierápolis-jatziiti.

¹⁴ Jiwithatzimi iijatzi Lucas aawintantaniri. Irijatzi nitakotani. Jiwithatsizimi iijatzi Demas.

¹⁵ Nokowi naaka piwithatinari maawoni kimisantzinkariti janta Laodicea-ki. Piwithatinawo Ninfas, iijatzi pinkimtaakiri maawoni kimisantzinkariiti ikaatzi apatoyitapiintachari opankoki.

¹⁶ Piñaanatiriniri nosankinari ikaatzi kimisantzinkariiti janta pisaikinta. Impoña potyaantakiniri Laodicea-jatzi jiñaanatiriniri kimisantayitatsiri janta. Ari pinkimityaari iijatzi iirokaiti, piñaanatiro nosankinatakiniriri iriroriiti.

¹⁷ Jiroka ñaantsi pinkantiriri Arquipo: “Pantawaitainiri Awinkathariti tsika okantajaanta ikantakimiri, pimonkaatiniri”.

¹⁸ Naaka Pablo, jiroka nosankinatajaantzimiri nakoki niwithatzimi. Iiro pipiyakotana jomontyitakina, pamana-

* 4:11 Ikantakotziri Pablo jaka “nojyininka”, iriyyitaki jüyyitziiri “totamishi-taaniri”, tima aritaki jüyyitziiri Judá-mirinkaiti.

manaatakotapiintaina.
Pawa. Ari onkantya.

Onkamintha inishironkayitaimi

JITAKARI JOSANKINATZINIRI PABLO TESALÓNICA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinatzimiro jiroka notsipatari Silvano ipoña Timoteo. Notyaantzimiro janta Tesalónica-ki pashiiti pikaataiyini jashiyitaimi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo. Onkamintha inishironkataimi, isaikakaayitai kamiitha iijatzi.

Ikimitakoitari Tesalónica-jatzi

² Aririka namanamanaatakoyitaimi, antawoiti nopaasoonkitziri Pawa.

³ Oyjiki nokinkishiritakotapiintakimi okaatzi pantayitanairi poshiritanaa, okaatzi jiñaitzimi pitakoyitanta, opoña okaatzi paakowintanaawo iijatzi poyaawintaari Awinkathariti Jesucristo.

⁴ Tima niyotaiyini iyikiiti, jitakoyitaimi Pawa irijatzi iyoshiiyitaimiri.

⁵ Piyotaiyini iirokaiti tii nokinkithatakotashitzimiro Kamiithari Ñaantsi nosaikimotantakimiri, aña Tasorintsinkantsi oshinchaashiritakinari, niyotantari tyaaryoori inatzi okaatzi nokamantayitzimiri. Piñagayakinani iijatzi tsika nokanta nosaikimoyitakimi, owanaa nokowapiintaki nonishironkayitimi.

⁶ Okantawita oyjiki piñaashitakawo, iro kantzi-maitacha pikimisantayitanai, tima Tasorintsinkantsi oimoshirinkakimiri. Irojatzii pimatantanaawori okaatzi nantakiri naaka iijatzi okaatzi jantakiri Awinkathariti.

⁷ Ari okanta ikimitantanaimiri ikaatzi kimisantayitanaasiri nampiyitawori Macedonia-ki iijatzi Acaya-ki.

⁸ Tii iri apaani kimakowintaimini tsika pikantana pikimisantairi Pawa, aña ikimakoyiitakimi iijatzi tsikarikapaini. Tima nokowawitaka nonkamantirimi tsika pikanta pikimisantayitai iiroka,

⁹ iri itawakinawori ikamantawakina naaka tsika pikan-tayitaka paawakina kamiitha, tsika pikanta powajyaantayitanairi piwawaniwitari, iro pikowanaki pantiniri ikowiri Kañaaniri Pawa Tyaaryoori.

¹⁰ Ikamantakinawo iijatzi tsika pikanta iiroka poyaawin-tari Jesús impiyi inkinapairo inkitiki, tima iri Pawa ashitari jañaakagairi ikamawitaka. Iriitaki matironi jowawijaakoshir-itai aririka imonkaapaitaiya jowasankitaantayitai.

2

Jantayitakiri Pablo Tesalónica-ki

¹ Iyikiiti, piyotaiyini iiroka tii aminaashita okaatzi niyaataki nariütziimi.

² Pairani tikira niyaatziita pisaikaiyini iiroka, owanaa ikisaniintaitakina Filipos-ki, jowasankitaawaitaitakina iijatzi. Iro kanzimaitacha iri Pawa shintsishiritakaakinari nokinkithatakotantakimirori Kamiithari Ñaantsi, okantawitaka ikisaniintaitana.

³ Tima tii nokinakaashitawo okaatzi noñaaniyitakari, tii nokaaripiroshiritzi nokinkithatakotantzimirori, tii nokowi namatawitanti.

⁴ Aña Pawa ñaantashiritakinari naaka, iri otyaantakinari nonkinkithatakotaimiro Kamiithari Ñaantsi, irootaki kaari nokinkithatakotantapaakimirori okaatzi kamiithatzimoyitziriri atziri, apa nokinkithatakotakiro kamiithatzimotziriri Pawa, tima iriitaki yoshiritantatsiri.

⁵ Tima piyotaiyini iiroka tii nonintaathatantimiro okaatzi nokinkithatakotakimiri, iro noñaantyaari nayi oyyiki kiriiki. Iri yotatsi Pawa.

⁶ Tii iro nonkowaajaiti pimpinkathatashitina. Okantawitaka naakataki Jotyaantapiroriti Cristo, ontzimatyiimi impinkathayitaina.

⁷ Iro kanzimaitacha nonishironkatani nowakimi nokimitakawo apaani inaanatiitari aririka aamaakotyaari iintsiti.

⁸ Tii apa nokinkithatakotakimiro Kamiithari Ñaantsi, aña antawoiti nitakoyitakimi, irootaki noñaashintsitakowintantakimiri.

⁹ Pinkinkishiritaiyironi iiroka nitantanakawori nokinkithatakotzimiro iñaani Pawa, shintsiini nantawaitaki, kitiiyyiriki iijatzi tsiniripaiti. Ari okanta tii piñaantaiyawoni iiroka pintziyina.

¹⁰ Piyotaiyini iiroka tsika nokanta nosaikimotakimi iijatzi ikimitaka Pawa jiyotzi irirori, tima kamiithashiri nokantaka, kitishiri nokantaka tikaatsi iitya kantakotinari.

¹¹ Piyotzi iijatzi owanaa nonishironkayitaimi, nokimitakotaari iwaapatiitari ikaminairi jowaiyani, jitakotari, ishintsithatzi.

¹² Ari nokimitayitakimiri iiroka, inkini pantayitainiri ikowakaayitzimiri Pawa, tima iriitaki iyoshiiyitaimi, ari piñiuro pisaikai ipinkathariwintantai otzimi jowaniinkawo.

¹³ Irootaki niyaatakaantawori nopaasoonkitanairi Pawa. Tima pairani owakiraa pikimawakina nokamantapaakimiro ñaantsi, piyotanaki kaari jiñaani atziri, irootaki tyaaryoori jiñaani Pawa. Tima pikimisantanakiro, antakaayitaimiro okaatzi ikowakaimiri.

14 Ari pikimitakotanaari iirokaiti ikaatzi kimisantanaairiri Jesucristo janta Judea-ki, tima antawoiti jowasankitaayitakiri Judá-mirinka ijyininka. Ari ikimitsitakimiri pijyininka iiroka jowasankitaayitakimi.

15 Tima iriitaki Judá-mirinka owamaakiriranki Jesús, irijatzi owamaayitakiriri pairani Kamantantaniri. Iriitaki omishitowayitakinari iijatzi naakapaini. Antawoiti ikisaniintakiri atziripaini. Irootaki kaari inimotziriri Pawa.

16 Tima tii ikowaiyini nonkinkithatakotainiri ñaantsi kaari Judá-mirinkatatsini, onkantya jawijakoshiriyitantaiyaari iriroriiti. Ari okanta ikaaripiroshiriyitantakari jirikaiti Judá-mirinka, ari jiñimaitaiyaawo jowasankitaayitairi Pawa paata.

Isaikantakari Pablo intaina

17 Iyikiiti, osamani okantawitaka asaikimotawakaaka intaina, owanaa nokinkishiritakotapiintaiyakimini. Iro kantzimaitacha owanaa nokowaki iroñaaka apiitairo añaawakaayitaiya.

18 Ari nokowawitaka nariitimi, iri kantacha Satanás owanaa jotzikaakina.

19 Iro kantzimaitacha paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo, iirokatakati thaamintashiritakainani noñaantyaawori nonkimoshiritai. Tima iirokaiti kantakaakawori impinataitantinari naaka.

20 Iirokataiyakini kantakaiyaawoni noñaantyaawori nonkantakaapirotaiya paata nonkimoshiritai.

3

1 Iro nokinkishiritakariranki nosaiki naaka Atenas-ki,

2 iri notyaantimiri Timoteo pisaikaiyini iiroka. Tima jirika Timoteo iyiki jinatzi, oiyiki jantayitakiniriri Pawa. Ari nokaatakiri noñaashintsitakawo nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi ikantakota Cristo. Tima aririka jariitatya pisaikaiyini iiroka, iri añaashiritakaapaakimini, inkimoshiritakaapaakimi piyaatakaantyaawori pinkimisanti.

3 Tii nokowi onkantzimoniintimi aririka jowasankitaayitakimi, tima aritaki onkantyaari, iro awijyimoyitaini.

4 Irootaki nokantayitsitakimiri nosaikimotantakimiri, iro piñaayitakiri okaatzi awijyimoyitakimiri.

5 Iro kantzimaitacha tii okantzi namawitapairo naaka, nokowaki niyoti irojatzirika pikimisantaiyini. Noñaajaantaki tzimatsi iita kowaintsiri inkaaripiroshiritakaimi, ari aminaashiwaityaami okaatzi nokamantayiwitakimiri pairani.

6 Iro kantacha jiyaataki Timoteo jariitzimi, piyaa nosaiki naaka. Ari ikamantapaana iikiro piyaatatzi pikimisantaiyini,

itakotani pikantawakaiyakani. Ikamantakina iijatzi tii pi-maijantina, pikowi piñiina, ari nokimitsitakari naaka nokowi noñiimi iiroka.

⁷ Iyikiiti, okantawitaka oyyiki noñiuro jaka jowasanki-taawaitaitana, thaamintashiri nokanta, tima niyotzi iikiro piyaatakanakitziro pikimisantaiyanakini iiroka.

⁸ Tima niyotaki iikiro piyaatatzi pityaaryoowintairi Awinkathariti, kamiitha inimotana nosaiki.

⁹ Antawoiti nopaasoonkitakiri Pawa, tima iirokataiyakini matakirori pikimoshiripirotaakina.

¹⁰ Iikiro naakowintatyaawo namana kitiiyyiriki iijatzi tsiniripaiti, onkantya noñaantyaawori napiitiro nariitimi, ari notampatzikatimiro tzimatsirika pikinakaashitakari pikimisantana.

¹¹ Iri nokowakotzi Ashitairi, Pawa, ipoña Awinkathariti Jesús, tampatzika nowanakiro niyaati pisaikaiyini iiroka.

¹² Nokowakotziri iijatzi iri kantakaiyaawoni piñaantyaawori pitakotawakaiyaani, ari pinkimitsitanaiyaari pashinijatzi atziri. Iro nokowi pinkimitakotyaaawo naaka tsika nokanta nitakotaimi iiroka.

¹³ Iro jiñaantaimiri Ashitairi, Pawa, kitishiri pikantayitanaa, iiro itzimi iitya kantakotimini paata aririka impiyi Awinkathariti Jesús, intsipataiyaari ikaatzi kamiithashiriri.

4

Okaatzi inimotziriri Pawa

¹ Ari okantari iyikiiti. Iri kantakaiyaawoni Awinkathariti Jesús, nonkantantimirori jiroka, shintsitha nonkantimiro. Pairani niyotaakimiro pantayitairo okaatzi inimotziriri Pawa. Ari pimatzimaitakawo. Iro kantacha nokowi iikiro piyaatakaatyiro irojatzi pothotyaaantapirotatyaawori.

² Aritaki piyotaiyakini iiroka, iriitaki Awinkathariti Jesús matakaakinawori naaka okaatzi niyotaayitakimiri.

³ Jiroka okaatzi ikowiri Pawa onkantya jowamiithashiriantimiri: iiro pimayimpiritzi.

⁴ Ontzimatyii piyoyitai pinkinatantya, inkini ipinkathayitaimi pintampatzikashiriyitai.

⁵ Iiro piñaaposhinitawo mayimpiritaantsi. Iro jimatapiintayitakiri ikaatzi kaari kimisantayitairini Pawa.

⁶ Paamaakowintaiya pikantzimoniintakaantarikari jirokapaini apaani iyiki kimisantanaatsiri. Tima nokamantakimiro, ari jowasankitairi Pawa inkaati antakironi jiroka.

⁷ Tii ikowi Pawa ankimitakotyaaari mayimpiri, iro ikowaki jowamiithashiriyitai.

⁸ Tiirika pikimisantzi, tii naaka pinthainkaki, aña iri Pawa pithainkaki. Tima iri Pawa otyaantakimiriri Tasorintsinkantsi.

⁹ Iro nonkinkithatakotimiri iroñaaka okantakota atakonka. Onkantawitya tii okowa napiitaimiro iirokaiiti. Tima pimatakiro pitakotawakaayita,

¹⁰ pimatanaikiro pitakoyitanaari iyikiiti ikaatzi nampiyitawori maawoni piipatsitiki Macedonia. Iro kantacha ontzi-matyii piyaatakaairo irojatzii pothotyaantapirotatyaawori.

¹¹ Iro paminaminayiti pisaikayitai kamiitha. Kaari imaanitaitaitzi, pantiro okaatzi pantawairiyitari iiroka. Tima iro niyotayitakimiri pairani.

¹² Ari onkantya jiñaantimiri ikaatzi kaari kimisantayitatsini, tampatzikashiri pikantayita, tikaatsi kowityiimotimini.

Impiyairika Awinkathariti

¹³ Iyikiiti, nokowi nonkinkithatakotimiro tsika inkantaiya paata ikaatzi kimisantzinkari kamayitaintsiri, iro piyotantyaari iiroka. Iro iiro pikimitakotantari kaari kimisantatsini, antawoiti jiraaniinta jowashiriwaita.

¹⁴ Tima ayotaiyini aaka ikamawitaka Jesús, iro kantzimaitacha iijatzii jañagai. Ari inkimitaayitairi Pawa paata ikaatzi kimisantayitaintsiri, ari jañaakaayitairi aririka impiyi Jesús.

¹⁵ Jiroka okaatzi jiyotakairi Awinkathariti: Paata aririka impiyi, iri itanaiyaawoni jiñaawairi ikaatzi kamayitaintsiri, aakaiti impoiwaitatsini añaayitzi.

¹⁶ Ari inkimaitawairo inkaimapaaki ijiwari maninkariiti, intyootakaantapaaki Pawa. Impoña ikaatzi kamayiwitainchari, iri ityaawoni intzinaanaki,

¹⁷ ampoñaapaatya aakaiti kaari kamayitatsini, ari antsipatanaiyaari antzinaashitawaiyaari Awinkathariti, antonkiyotawaiyaari minkoriki. Ari ankantaitatyaani antsipatai yaari Awinkathariti.

¹⁸ Irootaki jiroka ñaantsi poimoshirinkawakaantyaari.

5

¹ Iro kantzimaitacha iroñaaka iyikiiti, tii okowajaantzi nonkamantimiro tsikapaiti awijantayitantyaari jirokapaini.

² Ari piyotaiyakini iiroka, tii jiyotaitziro tsikapaiti, tima omapokashitaiya, onkimitaiyaawo aririka jomapokantaiti inkoshitaiti tsiniripaiti.

³ Intzimayiwitya kantatsini: “Iroñaaka asaikai kamiitha, inimotimi pinkantya”. Iro kantacha ari jomapokaitairi

japiroyiitiri maawoni. Onkimitaiyaawo tsinani okimaatsi-waita ontzimaaniti, tikaatsi inkinakaitiro awijashitanta yaari onkaati pokatsini.

⁴ Iro kantzimaitacha tii ari pinkantayityaari iiroka iyikiiti, iiro jomapokaitzimi, ikimitaantziranki koshintzi.

⁵ Tima piyotakoyitairo iiroka, tii pikimitari aniiyitapiin-tashitachari tsiniripaiti, inkini iiro jiñaitantari. Aña iri pinkim-itakoyitya aniiyitapiintatsiri kitiiyyiriki, okoñaatzimoyitairi.

⁶ Ari okimitari, tii okantzi ankimitakotyaari ikanta maashitachari tsiniripaiti, aña aamaakowinta ankantayitya, ankimityaari kiyoshiriri.

⁷ Tima tsiniripaiti jimaapiintaitzi, ari ishinkitaitari iijatzi.

⁸ Iro kantzimaitacha aaka ayopirotaiyini, iri akimiyitaari ikaatzi aniitapiintayitatsiri kitiiyyiriki. Ontzimatyyi awitsikaantya, ankimisantayitai, atakotantya. Ankimitakotyaari jiwitsikaanta owayiri, ikithaatawo ashirotsatsiri iithaari. Ankimitakotyaari iijatzi jawintaawo ashironakitatsiri jamathaitawo, ari ankimityaari aaka awintaanaiaawo awijakoshiriyitai.

⁹ Tii iro inkowiri Pawa jowasankitaayitai, aña ikowaki aw-ijakoshiriyitai akimisantairi Awinkathariti Jesucristo.

¹⁰ Iriitaki kamawintakairi. Tikaatsi oitya ankamawitya, aririka añaayitai, aritaki añaayitairo asaikimoyitairi paata aririka impiyi.

¹¹ Ontzimatyyi poimoshirinkantawakaiyaawo jiroka, wit-sikashiri pinkantayitya.

Ishintsithatziri Pablo kimisantanaatsiri

¹² Iyikiiti, pipinkathayitairi ikaatzi yotaayitaimiri janta, ari pinkimitairi ikaatzi jiwayitzimiri pikimisantairi Awinkathariti. Tima owanaa jiñaashintsitakowintaiyakimini.

¹³ Pitakoyitaiyaari piñiuro okaatzi jantzimoyitakimiri. Ontzimatyyi pisaikayitanai kamiitha.

¹⁴ Pishintsithayitairi pirantziiti. Ari pinkimitairi kaari ñaapiroshiriri, poimoshirinkantaiyaari, potzishiriyitairi kaari aawiyashiriwaitatsini ikimisantzi. Iiro pisamawaitari jirika-paini.

¹⁵ Tii okantzi pimpiyatantya, iro pinkowapiintiri iiroka paapatziyawakaiya, ari pinkimitairi ikaatzi kaari pijyininkata.

¹⁶ Pinkimoshiritapiintaiyaini.

¹⁷ Iiro powajyaantziro pamanamanaayitya.

¹⁸ Ontzimirika awijyimotimini, pimpaasoonkitiri Pawa. Tima irootaki ikowiri irirori antayitairi akimisantairi Jesu-cristo.

19 Iiro pomanonkawintawo jantakaimiri Tasor-intsinkantsi.

²⁰ Tii okantzi pimanintayitiro ikamantantayiitzi.

21 Iro kantzimaitacha ontzimatyii paminawakiro kamiithaini okaataki. Impoña pinyaaryoowintanairo onkaati kamiithashiritakaimini.

²² Okaatzi ikinkishiritari pashini atziri kaaripiro inatzi, iiro pantayitziro iirokaiti.

²³ Nokowakotziri Pawa iikiro jiyaatakaatyiiro jowamiithashiriyitaimi, tima iriitaki kantakaawori asaikan-tayityaari kamiitha. Nokowakotziri jaamaakowintimi maawoni, piwathaki, iijatzi pishiriki. Ari onkantya iiro otzimanta oitya ikantakoyiitaimiri paata aririka impiyi Awinkathariti Jesucristo.

²⁴ Tima tyaaryooshiripirori jinatzi irirori, aritaki jimatakaairo.

Iwiyaantawori withataantsi

²⁵ Iyikiiti, pamanakoyitapiintaina naaka.

²⁶ Piwithatinari maawoni kimisantanaatsiri janta.

²⁷ Nokowi piñaanatiniiri iijatzi jiroka nosankinari, tima iro ikowiri Awinkathariti.

²⁸ Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo janta. Ari onkantyaari.

APITTANAINTSIRI JOSANKINATZINIRI PABLO TESALÓNICA-JATZIITI

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinatzimirori jiroka notsipatari Silvano ipoña Timoteo. Notyaantzimiro janta Tesalónica-ki pashiiti pikaataiyini jashiyitaimi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

² Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa, isaikakaayitaimi kamiitha. Ari inkimitaimiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

Jaminakotairi paata Pawa kaaripiroshiriri impiyairika Cristo

³ Iyikiiti, okowapirotatya nompasoonkitakopiintaimi Ashitairiki Pawa, tima iikiro piyaataakanakitziro pikimisantayitanaki. Iikiro piyaataakanakitziro iijatzi pitakoyitawakaanaka.

⁴ Irootaki noshiritapiintantzimiri aririka napatotaiyaani notsipayitari pashini iyikiiti, nokantaiyini: “Iikiro jiyaaatakaatziro ikimisantaiyini Tesalónica-jatzi, okantawitaka antawoiti ikimaatsiwaitaiyani jowasankitaitziri”.

⁵ Ari oñaagantari tampatzika ikanta Pawa jiyakawintantzi. Okimiwaitakawo jiwitsikaantatyiiyaami Pawa inkini impinkathariwintimi. Irootaki pikimaatsiwintantayitakawori iroñaaka.

⁶ Iro tampatzikatatsiri iijatzi inkimaatsiyitakaiyaari Pawa ikaatzi kimaatsiyitakaakimiri iiroka.

⁷ Irooma maawoni aakaiti, akaatzi akimaatsiniintayitakawo, otampatzikatzi impinayiitai paata aririka impiyi Awinkathariti Jesús, inkinapai inkitiki intsipayitaiyaari maninkariiti tzimatsiri ishintsinka,

⁸ inkimitapaatyaari ipaampaporinthatzi paampari. Ari jowasankitaayitairi kaari yotairini Pawa, kaari kimisantaironi Kamiithari Ñaantsi tsika ikinkithatakota Awinkathariti Jesucristo.

⁹ Iriitaki atsipitaiyaawoni japiroyiitairi, ari inkantaitatyaani impiyashitaiya, iiro jiñiuro ishintsinka Awinkathariti.

¹⁰ Tima paata aririka impiyi, impinkathatawairi kamiithashiriyitaintsiri, iyokitzi inkantaiya. Ari pinkimitatyaari iijatzi iiroka, tima pikimisantairo nokamantakimiri.

11 Irootaki namanakoyitapiintanzimiri iirokaiti. Nokowakotziri pimonkaayitanyaariri tsika inkantayitya ikaatzi jiyoshiiyitairi. Nokowakotziri jaawiyashiritakaayitimi pimayitanyaa wori kamiithayitatsiri pikimisantai.

12 Iro impairyaitanyaariri Awinkathariti Jesucristo pipinkathatakaantairi, impoña impinkathatakaantaimini irirori. Iri Pawa nishironkataini aaka iijatzi Awinkathariti Jesucristo.

2

Jiñaayitairi owaaripiroshiritantaniri

1 Iyikiiti, nonkinkithatakotimiro okantakota antsi-pataiyaari Pinkathari Jesucristo, aririka impiyi paata.

2 Tii nokowi pinkinkishiritashiwaitya piñaajaanti aritaki piyaa Awinkathariti. Kimitaka iro pikinkishiritaiyakarini piñaajaantzi iro nokinkithatakotakimiri, piñaajaantzi iro nosankinatzimiri jiyotakaakinari Tasorintsinkantsi.

3 Aña tii ari onkantya, ñaa jamatawizimikari. Tima aririka impiyi paata, itanatyaa wo imaamaniitiri Pawa, impoña jiñaayiiti owaaripiroshiritantaniri jiñaiti iijatzi jiiyiitziiri “Otomi Piyashiwaitaantsi”.

4 Kisaniintantaniri jinatyi, inkowi janaantapaaki inkimikaityaari ipinkathaitziri Pawa janta tasorintsipankoki. Impoña inkanti: “Pawa ninatzi naaka”.

5 Aritaki nokamantayitakimiro jiroka nosaikimotantapaintzimiri.

6 Piyotaiyini iiroka iita otzikakiriri kaari ikoñaatsitanta owaaripiroshiritantaniri, apa inkoñaati paata aririka imonkaapaititapaatyaarika.

7 Aritaki antawaitaki imananiikiini owaaripiroshiritantaniri. Iro kantzimaitacha tzimatsi otzikaapiintakiriri, irojatzi paata joñaagantantatyaariri,

8 aripaiti jiñaitiri owaaripiroshiritantaniri. Tima aririka impiyi Awinkathariti, ishintsinka japirotantaiyaariri jowa maapairi, apa intasonkakiri.

9 Jirika koñaatatsini paata, inkimitakotapaatyaari Satanás. Ari ontzimaki ishintsinka, owanaa jamatawitantari aririka intasonkawintantayiti.

10 Tzimatsi manintayitakirori inkimisantairomi tyaaryoori ñaantsi, iroowitaka jawijakoshiritantaiyaarimi. Iriiyitaki piyashitaachani jamatawitakiriri owaaripirostantaniri.

11 Iriitaki kantakaiyaawoni paata Pawa inkimisantantaityaariri owaaripirostantaniri.

¹² Irootaki jowasankitaayitanyaariri inkaati thainkawai-tatsini, tima owanaa ithaamintakawo jantayiiitakiro kaaripirori.

Jiyoshiitaitakiri awijakoshiritaatsini

¹³ Iyikiiti jitakotani Awinkathariti, iikiro niyaatatzi naaka namanamanaatakotapiintakimi nopaasoonkitziri Pawa. Tima pairani tikiraamintha jiwitsikaitzimi, aritaki jiyoshiitaitakimi pawijakoshiritai, irootaki pikimisanta-taawori tyaaryoori, irootaki itasorintsishiritakaantaimiri Tasorintsinkantsi.

¹⁴ Iriitaki otyaantakinari naaka nokinkithatantakimirori Kamiithari Ñaantsi, onkini piñiuro paata ipinkathayiiitaimi ikimiitairi irirori Awinkathariti Jesucristo.

¹⁵ Ari okanta iyikiiti, ontzimatyii pintyaaryoowintairo okaatzi niyotaakimiri nosaikimotantapaintzimiri. Ari pinkimitairo iijatzi okaatzi nosankinatzimiri.

¹⁶ Onkamintha jitakoyitai Awinkathariti Jesucristo, iijatzi Ashitairi Pawa. Iri kimoshiritakaapiintaini, irijatzi nishi-ronkayitairi ishinitaantairori okaatzi kamiithayitatsiri.

¹⁷ Onkamintha inthaamintashiritakaapiintaimi, iri tyaaryooshiritakaimini iijatzi, iro piyaatakaantyaawori pikinkithatakoyitanairo kamiithari iro pantayitanairi iijatzi.

3

Impinkathayiiitiro iñaaani Pawa

¹ Iyikiiti, pamanatakoyitapiintaina naaka niyaatakaantyaawori nonkinkithatakotiri Awinkathariti, ari onkantya impinkathatantaiyaariri pashinijatzi atziriiti, inkimitaimi iiroka.

² Pamanapiintaiya iiro jowasankitaantana kaaripiroshiriri, tima tii maawoni inkimiyitai aaka akimisantayitzi.

³ Iro kantzimaitacha tyaaryoori jinatzi Awinkathariti, ari jaawiyashiritakaayitaimi, iri kimpoyaawintimini iiro ikit-sirinkantzimi owaaripiroshiritantaniri.

⁴ Iri Awinkathariti yotakaakinari ari piyaatakaatyiiro pantayitanairo niyotaayitakimiri, tima pikowaiyakini pantiro.

⁵ Nokowakotziri Awinkathariti inkinkishiripirotakaimiro tsika okanta jitakotzimi Pawa. Intyaaryooshiritakaimi pinkimitakotantyaariri Cristo.

Ontzimatyii antawaiyitai

⁶ Iyikiiti, tzimatsi ikowiri Awinkathariti Jesucristo nonkan-timiri: Tii okantzi paapatziyaari pirawaitapiintachari kimisantzinkari. Tii jimatziro okaatzi niyotaakimiranki.

⁷ Aña ontzimatyii inkimitinami naaka, tima tii nopirawaita nosaikimotantapaintzimiri.

⁸ Tikaatsi nonkamitimiri pimpashitina noyaari, aña nopinatzimiro maawoni pipayitanari. Nantawaitaki shintsiini, kitiiyyiriki iijatzi tsiniripaiti. Ari okanta tii piñaantaiyawoni iiroka pintziyina.

⁹ Aña tampatzika inawita pimpayitinami noyaari, apa nantawaitaki shintsiini onkantya paminayitantinari, iro pinkimitakotantyaanawori tsika nokantaka naaka.

¹⁰ Tima iro nokantapiintakimiri nosaikimotantapaintzimiri janta, nokantzi: “Inkaati kaari antawaitatsini, iiro jowaa iijatzi”.

¹¹ Ari nokimaki ikantaitzi tzimatsi pikaataiyini janta pirayitachari, tii ikowi jantawaiti, apa imaamanitantayitzi.

¹² Tzimatsi iijatzi ikowakaanari Awinkathariti Jesucristo nonkantayitiriri jirikaiti: “Iiro pimaamanitantzi, santzikoitini pantawintiro powayityaari”.

¹³ Iykiiti, ari pathi powiro pantapiintairo iiroka kamiithayitatsiri.

¹⁴ Tzimatsirika kaari kimisantironi jiroka nosankinatakimiri, iiro paapatziyanaari, iro jiñaantyaawori inkaaniwintawaitya.

¹⁵ Iro kantzimaitcha iiro pikisaniintziri, pinkaminaayitairi pinkimitakaanitiri pirintzi jinatyi.

Iwiyaantawori tasonkawintaantsi

¹⁶ Tima iri Pawa kantakaawori asaikantayityaari kamiitha, nokowakotziri iri inimotakaimironi pisaikaiyini okantawitaka piñaayitiro onkaati awijyimoyitimiri. Nokowakotziri intsipatimi.

¹⁷ Jiroka nosankinatajaantzimiri nakoki: Tima naaka Pablo withatzimiri. Irootaki namitapiintari aririka notyaanti nosankinari.

¹⁸ Onkamintha inishironkayitaimi maawoni Awinkathariti Jesucristo janta. Ari onkantyaari.

JITAKARI PABLO JOSANKINATZINIRI TIMOTEO

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo osankinat zimirori jiroka. Jotyaa-
tapirori Jesucristo ninatzi, tima irootaki ikantakaantziri
owawijaakotairi Pawa itsipatari Jesucristo oyaatakoniintani.

² Iiroka nosankinat zini Timoteo, nokimitakaantzimi no-
tomi nowimi akimisantanai. Inkamintha inishironkataimi
Ashitairi Pawa iijatzi Awinkathariti Cristo Jesús, inkamintha
jitakotimi, piñiuro pisaiki kamiitha.

Ikinakaashiitari jiyotaantaitzi

³ Pairani nawijantakari Macedonia-ki, nosh-
intsithatanakimi pisaiki Efeso-ki, ari onkantya
piyotaantyaariri saikayitatsiri janta, jowajyaantairo
ikinakaashiyitakawo jiyotaantzi.

⁴ Ikinkithatakotashitawo kinkitharintsi, ikinkithatako-
tashitawo iijatzi tsika ikantayita pairani ichariniiti. Tii
oñaagantziro jirokapaini okaatzi jantakiri Pawa onkantya
ankimisantantaiyaariri, aña iro kantakaantakirori
jiñaanaminthatawakaantari atziripaini.

⁵ Aryaajaini aaka aririka ayotaanti, akinkithatakotziro
tsika ikantaita jitakotawakaita. Tima aririka ankitishiri-
tanai, aririka ankinkishiritanairo tampatzikatatsiri, aririka
ankimisantapirotanai, ari amatziro atakotanta.

⁶ Ari itzipinayitakiri jirikapaini, aminaashiwaitaka okaatzi
ikinkithatako yitzi.

⁷ Ikowashiwaitaka jiyotaantiro Ikantakaantaitani.
Okantawitaka ishintsithatantzi jiyotaantayitzi, iro
kantzimaitacha tii ikimathatsitawo irirori okaatzi
ikinkithatakotziri.

⁸ Irooma aakaiti ayotzi imapiro okamiithataki Ikantakaan-
taitani, iro kantzimaitacha ontzimatyii ankimathatiro oita
otzimantari jiroka.

⁹ Tima tii iri josankinayiitini ikaatzi kami-
ithashiriyitaintsiri, aña iro jowasankitaayiitantyaariri:
maamanitzinkariiti, piyathariiti, kaaripiroshiririiti,
tsimainkatzinkariiti, thainkantaniriiti, manintashiritan-
niriiti, owamaayitziiriri ashitariri, ashiryaaantzinkariiti,

¹⁰ mayimpiriiti, antaminthatawakaachari ishirampar-
inkaki, noshikantaniriiti, thiyinkariiti, kamatawiririiti,
ikaatzi otzikayitziirori ayotaantziro kamiithari.

¹¹ Tima inashita Kamiithari Ñaantsi owaniinkañaanitachari, irootaki ikantakinari Pawa Tasorintsitatsiri nonkamantantairo.

Jantawairi Pablo

¹² Iriitaki Awinkathariti Jesucristo oshinchaashiritakinari. Iro nopaasoonkitantariri, tima jiyotzi aritaki tyaaryootakina, jotyaaantakina nantawaitiniri.

¹³ Okantawitaka pairani oiyiki nopairyaashiwaiwitakari, noisaniintani nowiri, nowasankitaapiintakiri jashiyitaari, iro kantzimaitacha jitakotaana irirori. Tima tii niyowitawo okaatzi nantakiri, tikira nokimisantanaakiita.

¹⁴ Iro kantacha jirika Awinkathariti antawoiti jitakopiro-takina, ari opoñaanakari nokimisantanaari Jesucristo, owanaa nitakotanaari.

¹⁵ Jiroka nonkantiri tyaaryoori inatzi, ontzimatyii inkimisantaitiro: Ipokaki Jesucristo jaka kipatsiki jowawijaakoyitairi kaaripiroshiririiti. Tima naaka anaayiwitakari maawoni nokaaripiroshiriwitaka.

¹⁶ Iro opoñaantari inishironkataana Jesucristo, tii isamaniintana okantawitaka naaka mapirowitakawori nokaaripirotsi. Tima tsika ikantaana naaka, ari inkantayitaiyaari pashini inkaati kimisantayitairini, ari inkantaitatyiiro jañaayitai.

¹⁷ Nokowi ari inkantaitatyiiro impinkathapiroyiitairi kantaitaachani Impinkathariti, Kañaaniri, Kaari Koñaanitatsini. Ari onkantyaari.

¹⁸ Notomí, Timoteo, tzimatsi nokowiri nonkamantimiri. Ari onkimityaawo okaatzi ikinkithatakaitakimiri pairani. Iro nonkamantantimirori pinthaamintashiritantyaari piyaatakaairo piñaashintsipirotya kamiitha,

¹⁹ iikiro piyaatakaanakityiiro pinkimisantanaaki, iikiro pinkinkishiritanakityiiro tampatzikatatsiri. Tima tzi mayitatsi owajyaantakirori. Okantawita ikimisantayiwita, ikimiwaitakawo impitaminkakotatyiiyaami.

²⁰ Ari ikimitakari Himeneo iijatzi Alejandro. Iriitaki noshinitakiri jowashironkaayitairi Satanás, ari onkantya jiyotantyaari iiro ipairyaashiwaitantari Pawa.

2

Ikinthatakoyiitziro amanamanaataantsi

¹ Jiroka nitawatyaari noshintsithatimiri: Ontzimatyii pamanamanaataiya, pinkowakowintanti, pinkantakowintanti, pimpaasoonkiwintairi maawoni.

² Pamanakoyityaari pinkathariiti. Pamanakotyaari iijatzi maawoni jiwariiti pisaikayitantyaari kamiitha, pinkathata-sorintsi pinkantya, tampatzikashiri pinkantya iijatzi.

³ Irootaki kamiithatatsiri maawoni jiroka. Irootaki ikowiri Pawa owawijaakoshiritairi.

⁴ Tima ikowatzi Pawa maawoni jawijakoshiriyiitai, ikowi iijatzi jiyotakoyiitairo tyaaryoori ñaantsi.

⁵ Jiroka tyaaryoori ñaantsi: Apaani ikanta Pawa. Apaani ikanta kankawintziriri atziri janta Pawaki. Iriitaki Cristo Jesús.

⁶ Iriitaki pinakowintakairi maawoni ikamawintakai, ikimakoitairo inintapaititapaaki Pawa.

⁷ Irootaki ipairyantakinari naaka Notyaantapiroriti, iri otyaantakinari nonkinkithatakaayitairi atziri kaari ajyininkayita, niyotayitairi inkimisantayitairo tyaaryoori ñaantsi. Tima imapirotatya.

⁸ Tsikarika japatoyiitapiintya, nokowiri shirampariiti jamanamanaayitaiya, tzinaawako inkantya ikimitapiinta. Iro kantzimaitacha kitishiri inkantayitya, iiro ikisawaita, iiro iñaaminthatawakaawaita.

⁹ Ari onkimitanaiyaari tsinaniiti iiro oñaaminawaita onkithaatyaawo owaniinkatachari, apaawaitiri kiriiki amanantayitiri othatani poriryaayitatsiri, oñaawinawaityaawo owaniinkatiro oishi.

¹⁰ Aña iro amiyitaiyaari antayitapiintairo kamiithayitatsiri. Tima irootaki kamiithatatsiri antayitzi tsinani kantapiintatsiri: “Naaka, pinkathatasorintsi ninatzi”.

¹¹ Aririka jiyotaantaiti, owakimpita onkantayitya tsinani, onkimisantanti.

¹² Tii noshinitakaantziro iyotaantayiti tsinani, tii noshinitakaantziro ojiwatiri shirampariiti iijatzi. Apa owakimpitayitya.

¹³ Tima iri Adán jítaitaka pairani jiwitsikayitakiri, iro impoitapaintsiri Eva.

¹⁴ Kaari Adán jamatawiitakiranki, aña iro tsinani jamatawipiroitaki irojatzi antantakawori kaaripirori.

¹⁵ Iro kantzimaitacha, tsinaniiti, tima irootaki owaiyantaatsiri, ari onkantaki awijakoshiriyitai iikirorika iyaatakanakityi iro onkimisanti, itakotantya, tyaaryoopiroini onkamiithashiriyiti.

3

Tsika inkantayitya jiwariiti

¹ Tyaaryoo inatzi nonkantimiri: Tzimatsirika kowatsini ijiwatiri kimisantzinkariiti, ari okamiithatzi okaatzi ikowiri jantiri.

² Ikaatzi jiwayitatsini ontzimatyii inkamiithashiriti, iiro itzimayitzi iitya kinkithatakowaitirini, inkinayityaawo iina, kimpoyaawaini inkantya, jantayitapiintiro kamiithari, impinkathatakaantya, joimaayitantaniti ipankoki, yotaantaniri inkantayitya.

³ Iiro ishinkitapiinta, iiro ikisapiinta, aña itakotaniri inkantya, tsinampashiri jinatyi, iiro inintapiintashitari kiriiki.

⁴ Jiyoti ijiwayitairi saikapankotziriri, pinkatha inkantanti jowaiyani, iiro ipiyathawaita.

⁵ Tima atziri kaari yotironi ijiwatakaanti ipankoki, ¿kantat-sima ijiwawintiri ikaatzi kimisantanaairiri Pawa?

⁶ Ari ikimitsitari owakiraatatsiri ikimisantzi, iiro okantzi ijiwatakaanti. Tima aririka jimatiro ijiwati, ari inkantakaapirowaitanatyia, ari inkimitakotatyaari okaatzi awijyimotakiriri pairani kamaari.

⁷ Ikaatzi kaari kimisantatsini okowapirota ipinkathatairi jiwariiti. Tima iiorika ipinkathatakaanta jiwari, ari jiñaakiro inkinkithatakowaitaitiri, irojatzii jamatawitantatyaariri kamaari.

Tsika inkantayitya imitakotziriri

⁸ Ikaatzi imitakotziriri jiwatziriri kimisantzinkariiti, ontzimatyii impinkathatakaantya, awintaani jowayitiri iijatzi, iiro ishinkitapiintayita, iiro inintapiintashitari kiriiki jaapithatantiri jojyiñaayitiri.

⁹ Okowapirota jiyotakoyitairo okaatzi akimisantairi, kaari jiyotakowiita pairani.

¹⁰ Onkantantyaari atziri jimitakotiri jiwariiti, ontzimatyii iñaantaitawatyaari kantatsiri jimatiro, aririka iñaantaitatyaari kantatsi jiyaatakairo.

¹¹ Ari onkimiyityaari iijatzi tsinani ontzimatyii ompinkathatakaantya, iiro okinkithatakotantashiwaita, kimpoyaawaitani onkantya, ontyaaryoowintayitanairo maawoni.

¹² Inkaati imitakotantatsini inkinayityaawo iina, ijiwatakairi kamiithapiroini jowaiyani iijatzi saikapankotziriri.

¹³ Aririka imatanairo, pinkatha jowaitiri, ari jiyotairo jawintaashiritya inkinkithatakotairo tsika okanta ikimisantaariri Cristo Jesús.

Imapiro okamiithataki akimisantziri

¹⁴ Nokowataiki niyaatimi shintsipaiti noñiimi. Iro kantachanitawatyaawo nosankinatimiro jiroka,

¹⁵ aamaashitya iirorika niyaatsita, nonkamantsitimirowo tsika ikantaita isaikaitzi jashiyitai Pawa. Tima akaatzi jashiyitai Kañaaniri Pawa, akimitanaawo okantaranki tzinkamitsipirori, aakataki otzinkamitanaa ikinkithayiitziro tyaaryoori ñaantsi.

¹⁶ Imapiro otyaaryootzi okaatzi akimisantairi, tii jiyotakowiitawo pairani tsika ikantaita ipinkathatasorintsitaitzi. Jiroka akimisantziri:

Jatziritzimotantaki Pawa,

Iri oñaagantakiriri Tasorintsinkantsi ñaapirori jinatzi.

Iri maninkariiti aminayitakiriri,

Iri ikinkithatakoyiitairi pashinijatziki atziri.

Iri ikimisantaitziri jaka kipatsiki,

Iri tzinagaachari jowaniinkawoki.

4

Ikinkithatakotaitziri ookawintironi ikimisantawita

¹ Iro kantzimaitacha, jiroka ikantairi Tasorintsinkantsi, ikantzi: Paata, ari jiñaitaki ookawintironi ikimisantawitari, iro inkowanaki inkimisantayitiro jiñaani kamaari, jamatawitantzi.

² Jiyotaawaitashitantyaawo thiiyinkari kaari iroopirotatsiri, iiro ikimairo jowashiriniintakotyaawo jantayitzi, jam-pashiri ikantaka. Inkimityaawo okantaranki imatataitzi itagaita iyaampawathatakaantzi iiro ikimairo katsiri.

³ Iro ishinitakaantziro jaawakaitya, intzitakaantiro okaatzi jowayiitari. Tii okamiithatzi jiroka. Tima aakaiti akaatzi akimisantayitairi Pawa, ayotairo tyaaryoori, jiwitsikayitakairo owanawontsi. Ishinitakairo irirori owayitaiyaawo jirokapaini, ampaasoonkiyitairi.

⁴ Tima okaatzi jiwitsikayitakiri Pawa, kamiitha inayitaki. Tikaatsi oitya apaawaitantyaawori, aña ontzimatyii ampaasoonkiyitairi añaayitziro okaatzi ipayitakairi.

⁵ Tima aririka amatakiro okantziri jiñaani Pawa amanamanaatakoyitaawo okaatzi ipayitairi, ari intasonkawintakiro.

Antawaitanainiriri kamiitha Jesucristo

⁶ Iroorika piyotaantaki jiroka, pimatanaatziro pantawaitainiri kamiitha Jesucristo. Pimonkaatanaatziro okaatzi pikimisantairi, pimatanaatziro okaatzi jiyotaayiitakimiri.

⁷ Powajyaantayitairo kinkitharintsipaini kaari iroopirotatsini, irootaki amitapiintashiwitakari antawopiroriiti okinkithayitziro jiroka. Aña ontzimatyii piñaashintsishiritanaia piñaantyaawori pipinkathatasorintsitai.

8 Tima okamiithatzimowitai iijatzi añaayitziro añaashintsiyitya koñaawoini awathaki, aña iro kamiithapirotataitatsi añaashintsishiriyitanaiya añaantyaawori ankitishiripiyotai. Tii iro antantayitawori jiroka onkantya anintaawaitantyaari iroñaaka iiniro añaayitzi, aña, iijatzi añaairo paata anintaawaitaiya aririka añaagai.

9 Tyaaryoo inatzi jiroka ñaantsi, ontzimatyii maawoni ankimisantayitairo.

10 Irootaki añaantayitawori añaashintsiyita, shintsiini antawaiyitzi, tima oyaakoniintani owiri Pawa tsika itzimi kañaanitatsiri. Kantatsi jowawijaakoshiritairi maawoni atziriiti, iriitaki jowawijaakoshiriyitai inkaati kimisantairini.

11 Irootaki jiroka piyotaantayitairi, ñaashintsi pinkantantiro.

12 Tii nokowi inthainkimawaitaitimi pimainaritzi. Aña ontzimatyii poñaagantiro tsika pikantanaa pikimisantai, ari onkantya inkimitakotantaitimiri. Ontzimatyii paamaakowintyaawo okaatzi piñaawaiyitziri, iijatzi okaatzi pantayitiri. Itakotani pinkantanti, tyaaryooshiri pini, kitishiri pinkantaniya.

13 Shintsitha piñaanatapiintayitainiri atziriiti Osankinarintsipirori, pinkinkithatapiintairo, piyotaantapiintairo, irojatzi piñaantatyaawori nariitaimi janta.

14 Pinkinkishiritiro ikinkithatakotakimi pairani jiwariiti, ari okanta itasonkawintantakimiri jotzimikapatzii totantzimiro jako. Ñaa papaatzirokari itasonkawintaimi Pawa pimatantaawori jiroka.

15 Ñaashintsi pinkantawintanaiyaawo, onkantya jiñaantaitimiri iikiro piyaataakanakitziiro pimatankiro.

16 Paamaakowintayitaiya iiroka tsika pikantayitanaa, pinkinkishiritakotyaaawo kamiitha onkaati piyotaantayitairi, onkaati pantayitiri iijatzi. Aririka pimatakiro pintyaaryoowintairo, aritaki piñaairo pawijakoshiritai, iijatzi inkimiyitaiyaari ikaatzi piyotaapiintakiri.

5

Antiniriri pashinipaini

1 Tii okantzi pishintsithatiri antaripirori, kamiitha piñaanayitiri. Iro kamiithatatsi paapatziyaari pinkimitakaantiri iriirikami piwaapati. Ari pinkimitairi mainariiti, paapatziyaari pinkimitakaantiri iriirikami pirintzi.

2 Ontzimatyii paapatziyaawo antawopirotatsiri, pinkimitakaantiro iroorikami pinaanati iiroka. Ari pinkimitairo mainawopaini, paapatziyaawo, iiro

poshiritawo pimaamaniwaitiro pinkimitakaantiro
iroorikami pitsiro.

³ Pitakotyaawo kamatsiri oimi tsika otzimi mapirotzirori okowityaanintzi.

⁴ Irooma apaani kamatsiri oimi, tzimayitatsiri iintsiti, osaripaini, iriitaki aminironi jimitakoyitiro, ontzimatyii impiyataiyaawo jaamaakowintaiyaawo okimitaakiri pairani iroori jantaritantakari irirori. Irootaki ikowiri Pawa antayitairi.

⁵ Irooma apaani kamatsiri oimi matzirori osaikawaitzi apaniroini, awintaiyaari iroori Pawa, aakowintyaawo amanamanaatya onkowakoyitairi.

⁶ Irooma onthaamintashiwaitanatyaarika onintakaaniki-
ini jirokapaini, tii añi kamiithapiroini, kimitawaitaka onka-
makityiimi.

⁷ Pishintsithatiro omayitantyaawori nokantakiri, ari onkantya iiro otzimanta inkinkithatakoitirori.

⁸ Tzimayitatsi kaari aminironi iyyininkayitari. Iri owat-
sipirotakirori kaari aminaironi owaiyantakiriri. Ikimi-
waitana jowajyaantakityiromi ikimisantzi. Iri mapiroki-
tanakirori janaanakiri ikanta kaari kimisantatsini.

⁹ Jiroka kowachari josankinatakoitantyaawori kamatsiri oimi antawaitainiri Cristo: Ontzimi onkaati 60 osarintsiti, kinatani owapiintakiri otsipatari,

¹⁰ kamiithashiri okanta ikimakoitziro, aamaakowinta okantziri owaiyani, oimaantzi opankoki, aapiintakiri kamiitha kimisantzinkari, nishironkatani owapiintziri ashironkainkari, imatapiintakiro okaatzi kamiithayitatsiri.

¹¹ Irooma kamatsiri oimi kaari antawotakonatsini, iiro josankinatakoitziro. Iiro okantapirota antawaitainiri Cristo, tima iiniro onkowi ayi otsipatari.

¹² Aririka omatakiro ontsipatya, ari inkantakowait-
aitakiro, tima tii imonkaatziro okaatzi okantawitakari antirimi.

¹³ Aritaki ompiratanatyaawo iijatzi, onkinayiti pankotsi-
painiki, onkinkithawaitakotantayiti, akawaitantashitya.

¹⁴ Irootaki nokowantari aayitai otsipatari kamatsiri oimi kaari antawopirotsini, owaiyantayiti, osaikiita opankoki antawaiti. Ari onkantya iiro itzimanta iitya kiyimawaitironi.

¹⁵ Tima tzimayitatsi matakirori, antawaitashitakawo ikowiri Satanás.

¹⁶ Ikaatzi kimisantzinkari ñiirori iyyininka ikami oimi, ontz-
imatyii jimitakoyitiro. Ari onkantya iiro jiñaantawo ikaatzi
ikimisantayini, iñaashintsityaawo jimitakotiro. Apa jimitakoy-
itiro matzirori oñiuro okowityaawaitzi.

17 Ontzimatyii impinayiitairi jiwatakaantatsiri ipinkathayiitzi. Iri impapiroyiiti kinkithatakaantapiintatsiri, iijatzi ikaatzi yotaantapiintatsiri.

18 Irootaki okantakotziri Osankinarintsipirori: Aririka pantawaitakairi piratsi, tii okantzi intajyaani-intawaiti.

Jiroka okantziri iijatzi:

Apaani antawaitatsiri ipinayiitzi.

19 Apaniroinirika ikanta atziri kankotziriri apaani jiwari, iiro pikimisantziri. Irooma inkaatirika apiti, iirorika inkaati mawa tsika itzimi ñaakotakirini jantakiro kaaripirori, ari okamiithatzi inkimisantaitiri.

20 Iikirorika jantaitatyiiro kaaripirori, payiri tsika ipiyotaita pishintsithatiri, ari onkantya inthaawantaityaari, iiro jimantantayiiitawo.

21 Noshintsithatzimi pantiro jiroka. Tima aririka pimatanairo, iiro piñiuro pimaakitanti jiyotzi Pawa nokantzimiri. Jiyotsitawo iijatzi Jesucristo, jiyotsitaka iijatzi maninkariiti ikaatzi jiyoshiitakiri.

22 Tii okantzi pathawaityaawo potzimikapatziiotantyaawo pako ijiwatantaityaari. Tima aririka jiyoitiri jantakiro kaaripirori, kimiwaitaka iirokami kantakaashityaawoni. Aña ontzimatyii pinkitishiritai iiroka.

23 Tii apa pirapiintiro jiñaa, iro kamiithatatsi piriro kapichini kachori, ari piñaaikiro pishintsiti pimantsiyawaiwita.

24 Tzimatsi atziri, tikiraamintha jiyakawintaitziriita jantakiro kaaripirori, maawoni ikimakoyiitakiri. Tzimatsi pashini iijatzi kaari jiyotakoitzi jantzirorika kaaripirori, apa inkimakoitiri paata.

25 Ari okimitari iijatzi, tii jimanakotapiintziro atziri jantayitiro kamiithari. Irooma aririka jantiro kaaripirori, ari inkowapiintawitya jimanakotyia, iro kantzimaitacha ari inkimakoitakiri.

6

1 Ikaatzi jompiraitari ontzimatyii ipinkathatairi ompiratariri. Iro nokantantari, ari onkantya iiro itzimanta iitya kinkithatakowaitaini, akantakaantzirikari Pawa.

2 Apaani ompirataari ñiirori jompiratari kimisantatsiri, iiro okantzi inkantashiriwiti: “Iiro pikimitakaantana ompirataari, tima iyiki nowanaimi”. Aña okowapirota jirika ompirataari jantawaipirotiniri tyaaryoopiroini, jitakotani jowiri, tima kimisantzinkari jinatzi. Ontzimatyii piyootantairo jiroka, pishintsithatantairo.

Kitishiritakaantatsiri ipoña inimotaantsi

³ Aririka impoki nashityaawoni inkinkithatakaanti, kaari kimityaawoni okaatzi jiñaaniiytakari Awinkathariti Jesucristo, jinashitapaatyawo iijatzi inkinkithatakotiro pinkathatasorintsitantatsiri,

⁴ kantakaapirowainiri jinatzi, tikaatsi jiyoti. Apa ikowi añaanawintawakaantyaawo ñaantsi. Iro ompoñaanntyaari asamawakaawaitya, amaamanitawakaawaitya, ankawiyawakaawaitya, ankantakotawakaawaitya,

⁵ ankisaniintawakaapirowaitya. Iro jimayitapiintakiri kaaripiroshiriri kaari yotakotajaitironi tyaaryoori ñaantsi. Ikinkishirita jaantyaawo kiriiki jamawinawaitawo impinkathatasorintsitaitiri. Iiro okantzi paapatziyaari iirokaiti.

⁶ Aritaki okantzimaita, antawo impinawintayiiitairo paata apinkathatasorintsitzi. Iro kantacha añaanntyaawori impinayitai, ontzimatyii inimoyitai añiiri tzimimoyitairi.

⁷ Tima pairani owakiraa atzimapaaki tii amapaaki tzimotaini. Ari okantari iijatzi aririka ankamai, onkaati tzimotaini iiro okantzi aanairo.

⁸ Tima otzimapiintzirika oyaari, otzimapiintzirika ankithaatyari, aritapaaki.

⁹ Iriima inkaati kowayitironi jajyaagantya, okaimashiryiiri inkaaripiroshiriri. Ikimitakowaitakari shirikachari iwirintsiki, aririka jantayitanakiro ikowashitari owaaripirotantatsiri, irootaki piyakaashitantachari.

¹⁰ Aririka jinintaitapiinti jajyaagantaitya, okimiwaitakawo iro omparithatanatyaami kaaripirotsatsiri. Tzimatsi matakirori jinintayitziro jajyaagantya, jowajyaantanakiro ikimisantzi, okimiwaitakawo iriimi kimaatsitakaawaitachanimi jowathaawaitaka apaniroini.

Pinkimitakaantiro powayiriwintatyiiromi pikimisantana

¹¹ Irooma iiroka, jashitaimi Pawa, powajyaantairo jirokaini, pinkimitakaantiro pishiyapithatatyiiromi. Aña iro paminaminatapiintanai pintampatzikashiriri, nishironkata pinkantanti, pinkimisantairi Pawa, itakotani pinkantanti, iiro pisamaniintantzi, tsinampa pinkantya.

¹² Iikiro pinkimisantanaaty, pinkimitakaantanakiro powayiriwintanaatyiiromi kamiithayitatsiri. Pinkimitakaantanakiro iijatzi piñaashintsiwintatyiiyaawomi irojatzi paantatyaawori kantaitachani añaaakagaimini. Iro ikowakaitakimiri piñiuro añaanntamintotsi, ari onkantya inkimayitantaimiri atziriiiti, pikantzi: “Nokimisantai”.

¹³ Tzimatsi noshintsithatimiri. Tima Pawa itzimi añaaakayitziro okaatzi tzimayitatsiri, jiyotzi nokantzimiri.

Jiyotsita iijatzi Awinkathariti Jesucristo, kinkithatapiin-takirori tyaaryootatsiri, irojatzi ikantapaakiriranki jagai-tanakiri Poncio Pilato. Jiroka onkaati noshintsithatimiri:

¹⁴ Iiro pipiyathatawo ikantakaantaitziri, iiro powashiñaawaitziro, itzimikari kinkithatakowaitashitimini. Piyaatakaanairo iiroka irojatzi impiyantaiyaari Awinkathariti Jesucristo,

¹⁵ aririka jinintapaititaki Pawa. Tima apaniroini Pawa intasorintsitai, apaniroini ijiwatakaantairo maawoni tzimayitatsiri, apaniroini impinkathariwintairi ikaatzi pinkathariwintawitachari, apaniroini ijiwawintairi iijatzi jiwariwitachari iroñaaka.

¹⁶ Iriitaki ashitawori kantaitachari añaantarintsi, ari isaikatzi tsika oshipakiryaaanirotzi, irootaki kaari jariiprotantaitari. Tikaatsi atziri matakironi jiñiiri, iiro jimaitziro iijatzi. Imapiro ipinkathaitziri. Ari inkantaitatyironi impinkathariwintantai. Ari onkantyaari.

¹⁷ Ontzimatyii piyotaayitairi ajyaagantayitachari iroñaaka, iiro ikantakaapirowaitanta. Iiro jawintaashiwaitawo jayyaa-gawo, tima iiro okantaitatyaani onkisotzimotiri. Aña ontz-imatyii jawintaayitaiyaari Pawa, iriitaki matzirori ithaam-intakaapirotantzi.

¹⁸ Piyotaantairo jantayiitairo kamiithari. Ikimita ajyaa-gantaniri otzimimopirowaitziri jayyagawo, ari pinkimi-tanaiyaari iirokaiti ontzimimopirowaitaimi pantayitiri, iro pinkimitakaantanairimi pajyagawo. Piyotaantairo inishi-ronkaitantya, ayimatiri impashitantayitaiya.

¹⁹ Iroorika jimatanai jiroka, okimiwaitaka jowaantatyaa-womi jayyagawo inkajyaakaiyaari paata. Ari inkantaitaty-i-ro iñiiri isaikai kamiitha.

Iwiyaantapaakawori ikantziriri Pablo jirika Timoteo

²⁰ Timoteo, pintyaaryoowintiro piyotaantairo okaatzi inishironkaitakimiri. Powajyaantairo okaatzi ikinkithatakoitziro kaaripirori. Powajyaantiro iñaanaminthatawakaantaitawo ikimitakaantawiiitari iroopirori inatzi jiyotaniitari.

²¹ Tima tzimayitatsi mayitakirori, ikinashiwaiyitanaka, kimiwaitaka intzipinatatyiimi. Onkamintha inishironkayi-ityi. Ari onkantyaari.

JAPIITAIRO PABLO JOSANKINATZINIRI TIMOTEO

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo osankinatzimirori jiroka. Jotyaan-tapirori Jesucristo ninatzi, tima iri Pawa kowakaakinawori nokinkithatakotairo ikajyaakaayitakairi, jañaakaayitai Cristo Jesús.

² Iiroka nosankinatzeni Timoteo, itzimi nokimitakaanta nitakotani notomi. Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo, onkamintha jitakotimi, piñiuro pisaiki kamiitha.

Pikinkithatakotairi Cristo

³ Ari nokantapiintatya tsiniripaiti iijatzi kitijiyiriki namanakoyitzimi, nopaasoonkitziri Pawa, itzimi nantawaitainiri, nimatakotairi ikimiyitaka nochariniiti tampatzikashiriri.

⁴ Aririka noshirityaawo piraawaitakaranki, owanaa nokowataiki napiitairo noñiimi, onkantantyaari nonkimoshiriti.

⁵ Owanaa nokinkishiritakotzimi tsika okanta poshiripirotantanakari. Tima iro itanakawo pisawo Loida, ipoñaanaka pinaanati Eunice. Niyotzi iijatzi ari pikimitanakari iiroka.

⁶ Irootaki napiitantzimiri nonkantimi: “Papiitairo powaki-raatairo itasonkawintakimiri Pawa notzimikapatziiotantakimirowanki nako, pinkimitakaantairo joiyaitziri paampari intsiwakimataki”.

⁷ Tima Pawa tii ithaawashiritakaantzi. Apa ishintsishiritakaantzi, jitakoshiritakaanta, jiñaakoshiritakaanta.

⁸ Irootaki iiro pikaaniwintantawo pinkinkithatakotairi Awinkathariti, ari pinkimitainari naaka, iiro pikaaniwintakaana jomontyaawintaitanari Pawa. Aña iriitaki shintsishiritakaimini, pinkimitakotanakina naaka, nokimaatsitakowintawo Kamiithari Ñaantsi.

⁹ Iriyatzi owawijaakoshiriyitairi Pawa, iri iyoshiiyitairi atasorintsishiritantaari. Tii aaka matashityaawoni apaniroini, aña iri kowaintsi jantiro. Ari ikantaitatyaani pairani Pawa ikowapiintaki inishironkayitai Cristo Jesús.

¹⁰ Irootaki jimatakiri iroñaaka, ikoñaatakiranki Owawijaakotantaniri, Cristo Jesús. Iriitaki matakirori joitsinampairo kaamanitaantsi, jookapaintairo Kamiithari Ñaantsi, iro ayotantaari ari onkantaitatyaani jañaakaayitai.

¹¹ Irootaki jowantakinari naaka Notyaantapiroriti, iri otyaantakinari nonkinkithatakaanti, ipoña niyotaayitairi iijatzzi kaari nojyininkata.

¹² Irootaki iroñaaka noñaashiwaitantawori, tiimaita nokaaniwinta. Tima niyotzi naaka itzimi noshiritaari, niyopirotsita otzimimotziri ishintsinka onkantya iiro jowajyaantakaanawo ikowakaakinari nantainiri irojatzzi paata kitiiyyiriki impiyairika.

¹³ Ari pinkimitanaiyaari iiroka, pimatakotinawo tsika okanta pikimakina nokinkithayitaki, piyaatakaairo poshiritya. Itakotani powanti, tima iro jantapiintanairi jashiyitaari Cristo Jesús.

¹⁴ Tima inampishiritantakimi Tasorintsinkantsi, iri tyaaryooshiritakaimini iiro powajyaantantawo tyaaryoori ikowakaakimiri piyotaantiro.

¹⁵ Pikimayitaki iiroka tsika okanta jookawintawaitanakina Asia-jatzzi. Jirikataki: Figelo ipoña Hermógenes.

¹⁶ Iro kantzimaitacha Onesiforo, owanaa jimitakotapiintakina irirori, tii ikaaniwintakotana joojowiitakina. Antawoiti nokowi inishironkatairi Pawa ikaatzzi saikapankotziriri.

¹⁷ Tima iri kowakowatapaakinari jariitaka Roma-ki, irojatzzi jiñaantapaakinari.

¹⁸ Iri Awinkathariti nishironkataiyaarini paata kitiiyyiriki impiyairika. Tima piyotaiyini iijatzzi iiroka, owanaa jimitakotakina Onesiforo nosaikantakari Efeso-ki.

2

Pinkimitakaantya iirokami jowayiriti Jesucristo

¹ Notomí, tima iri nishironkataimiri Cristo Jesús, ontzimatyii pintontashiritai.

² Tima pikimakina tsika okanta niyotaantaki atziriiitiki. Ontzimatyii piyoshiiyiti tsika inkaati tyaaryooshiriri matanaironi jiyotaanairi iijatzzi pashini.

³ Aamaakowinta pinkantya pinkimaatsitakowintanaiyaari Jesucristo. Pinkimitakaantya iirokami jowayiriti.

⁴ Tima owayiritachari tii jiñiitzi jantanairo antawairintsi jantayitapiintziri kitiiyyiriki. Aña ontzimatyii jitapaintyaawo ikantakiriri ijiwariti.

⁵ Kantatsi iijatzzi pinkimitakotyaari ipinaitziri anaakotantatsiri ishiyaiyani. Tima antawoiti jiñaashintsityaawo. Iro kantacha jimatantyaawori janaakotanti ontzimatyii jantiro jamitapiintaiyarini jiñaashintsitya. Irooma inkowimi jamatawiyaatanti inkini janaakotantimi, iiro ipinaitziri.

⁶ Kantatsi iijatzzi pinkimitakotyaari pankiwairintzi. Tima iriitaki itapiintawo jowayitawo okithoki iwankiri.

⁷ Ontzimatyii pinkinkishiritakotiro nokantayitakimiri. Tima iriitaki Awinkathariti kimathatakaapirotaimironi maawoni.

⁸ Pinkinkishiritakotiri Jesucristo icharinitakari David-ni. Tima añagai irirori ikamawitaka. Irootaki jiroka Kamiithari Ñaantsi nokinkithatakotairi.

⁹ Irootaki nokimaatsitakowintari iroñaaka, noñaantawori joojowaitaitana jomontyaitakina, ikimitakaantaitakina naakami ashiryaaantzinkari. Irooma iñaani Pawa iiro jimataitziro joojoitiro.

¹⁰ Iro namawitantakawori maawoni jiroka, okantakaantziro nitakotari jiyoshiitairi Cristo Jesús jowawijaakoshiritairi ñaayitaironi kantaitachari añaamintotsi, tima owaniinka onkantya.

¹¹ Jiroka tyaaryoori ikantaitaki: Aririka ankamakotakiri Cristo, ari antsipataiyaari jañaakaayitai.

¹² Aririka amawiwainitaki, ari ankaatairi ampinkathariwintanti.

Irooma aririka ankantayiti: “Tii noñiri”. Ari inkimitaayitairi iijatzi aakaiti.

¹³ Tiirika añaawityaawo ankamaiwintyaari, ikamaiwintai irirori. Tima ari jashi jowatziiro irirori, tii ipashinitantzi.

Pinkimityaari antawairyaantzi antakirori kamiithari

¹⁴ Piyotaantairo jiroka. Pishintsithatantiro ikowakaan-tapirotziri Pawa: Iro iñaanaminthatawakaashitawo ñaantsiyitatsiri kaari iroopirotatsini. Aña kantatsi onkantzimoniintakaiyaari kimironi.

¹⁵ Ontzimatyii piñaashintsitya potampatzikatanairo ñaantsi tyaaryoori, inkini inkanti Pawa: “¡Kamiithataki pantakiri!” Pinkimitakotyaari antawairyaantzi kaari tzimatsini oitya inkaaniwintakotyaari.

¹⁶ Powajyaantairo iiroka iñaaniyiitari kaaripirori. Ari opoñaari ithainkatasorintsitantaitzi.

¹⁷ Okimitakotawo owawathatanta ampathaawaiti. Irootaki awijyimotakiriri Himeneo ipoña Fileto.

¹⁸ Ikinakaashiwaitanakawo irirori jiyotaantziro tyaaryoori, ikantaki: “Kaari tyaaryoori añaayitai aririka ankamayitaki, aña oiyakaawontsi inatzi, aritaki añaashirinkayitakai aakaiti owanaa akimisantairi Awinkathariti.” Tima okaatzi jiyotaantawitakari jowajyaantakaakiri ikaatzi ikimisantawitanaa.

¹⁹ Iro kantacha, okimiwaitakawo Pawa jowatzikatyiimi iroopirori itzinkami, ari jiwitsikakimi ipanko. Ipoña

jontarikakotaki apiti osankinatachari kantatsiri: “Jiyotziri Awinkathariti ikaatzi jashiyitari”. Impoña: “Inkaati pairyaagairini Cristo, ontzimatyii jowajyaantairo kaaripirotsiri”.

²⁰ Janta antawoitiki ipanko, kimiwaitaka tzimayitatsimi owaniinkatachari kowitzipaini, shipakiryaa okantayita nishironka jowayitziro. Tzimayitatsi iijatzi kowitzi jiwitsikaitziro kipatsinaki, iijatzi inchatonaki kaari inishironkapirotzi.

²¹ Aririka ankitishiriyitanai, ari ankimitaiyaawo kowitzi inishironkatziro ashitawori, ikowapiintzi jowantayityaawo. Tasorintsishiri inkantakaanai Pawa, aamaakowinta ankantya antayitainiri kamiithayitatsiri.

²² Intaina powayitairo inintashiwaitari mainariiti, pinkimitakaantiro pishiyapithatatyiiromi. Aña iro pinintapiintanaki pinkamiithashiriyitai, oshiritani pinkantya, itakotani powanti, kamiitha pisaikakaantayiti, pintsipayitaiyaari kitishiriri pairyaayitairiri Awinkathariti.

²³ Ontzimatyii powajyaantayitairo piñaaniyitawo kaari opantawo, tima iro opoñaantari ikisawakaantayitiri.

²⁴ Irooma aakaiti jompirayitai Pawa iiro okantzi amatiro añaanaminthatawakaiya. Aña ontzimatyii anishironkashiritanti, ayimaniinta ayotaantai, tsinampashiri ankantya,

²⁵ shipitashiri ankantya ankaminaayitiri kisaniintairi, aama ari impiyashiritakairi Pawa, ari jiyotakotairo tyaaryoori.

²⁶ Ari onkantya inkimitakotantyaariri omathaatari iwirintsi, tima kamaari ompiratakari, ishintsiwintziri jantayitiniri ikowakaashitari irirori.

3

Tsika inkantaitya isaikayiitai paata iwiyaantapaatyaa-woni kitiiyjiri

¹ Ontzimatyii piyoti, paata iwiyaantapaatyaa-woni kitiiyjiri antawoitii ompomirintsitzimoyitai.

² Jiroka inkantayitya atziriiti: Apaniroidini inishironkapirowaitya, impiyotashiwaityaari iiriikiti, inkantakaapirowaitya, iiro ipinkathatantzi, inkawiyantawaiti, piyatha inkantiri ashitariri, iiro jiyotziro impaasonkitanti, thainkatasorintsitaniri jinatyi,

³ iiro jitakoniintanta, iiro ikowanitzi impiyakotanti, thiiyakotani inkantya, iiro jomaantakaawo inintashiyitari, owatsinaantaniri jinatyi, owanaa inkisaniintiro kamiithayitatsiri,

⁴ pithokashitaniri jinatyi, iiro jiñaakonita, asagaawintawaitani jinatyi, iro inintapirotiri ikowashiyitari anaanakirowakawaawitariri Pawa,

⁵ ari inkimiwaityaarimi pinkathatasorintsitaniri, ithainki otzimimotziri Pawa ishintsinka. Iiro pitsipayitari iiroka.

⁶ Ari jimatakiro jirikaiti isaikapankotanti, jamatawiyitakiro tsinaniiti shipitashiriri, ikinkishiritakaayitawo antawoiti okaaripiroshiritaki, ontzimatyii awintaiyaari jirikaiti, irojatzii ompoñaantyaari ayimawaitanakiro onintashiriwaitziri iroori.

⁷ Irootaki aminaminatapiintantyaari iyopiroti, iro kantzimaitacha tii iyopirotakotzimaitawo okaatzi iroopirotatsiri.

⁸ Iro jimatakiri pairani Janes itsipatakari Jambres, tii inimotziri jantakiri Moisés, ari ikimitakari jirika atziriti amatawitantaniri, tii inimoshirtziri okaatzi iroopirotatsiri. Kaaripiroshiriri jinayitzi, jaminaashiwaitaka okaatzi ikimisantayiwitari.*

⁹ Iiromaita jimatziro, ari jiyoyiitairi aminaashiwaita okaatzi jantziri, ari inkimitakotaiyaari owakiraa akinkithatakotakiri.

¹⁰ Irooma iiroka, pinkimitina naaka, okaatzi niyotaantziri, tsika nokinakairo, oita nokowiri, oita noshiritari, namatsinkawintanta, itakotani nokantantzi, kinatani ninatzi,

¹¹ owatsinaari ninaki, ikimaatsitakaawaitaitakina, okimita awijyimotakinari Antioquía-ki, Iconio-ki, Listra-ki. Tima ojiyiki ikimaatsitakaawiitakina, iro kantacha jowawijaakowintapiintakina Awinkathariti.

¹² Ari onkantya, jowatsinayiitairi maawoni jashiyitaari Cristo Jesús kowanaatsiri impinkathatasorintsitaniti.

¹³ Iriima kaaripirori atziriiti amatawitantaniri iikiro jimapirotatyiiya, jashiminthatyaawo jamatawitantapiinti, jimaitsityaari irirori jamatawitaitiri.

¹⁴ Iro kantacha iiroka, kiso powiro okaatzi piyotakiri, otzimi pawintaanaari. Tima piyotzi iita yotaakimirori.

¹⁵ Tima pitanakawo iinta piryaanitanaki piyotakotairo Tasorintsitatsiri Osankinarintsi. Ari piyotairi aritaki pawijakoshiritai aririka pawintagaiyaari Cristo Jesús.

¹⁶ Tima maawoni Osankinarintsipirori, iri Pawa tasonkashiryaantakirori josankinaitantakawori. Iro jiyotaayiitantari, iro ishintsithayiitantari inkaminaantaiti, iro jotampatzikayiitantari, iro iñaantayiitantari inkini inkamiithashiriyiiti.

* **3:8** Ikinkishiritakoitziri Janes ipoña Jambres jyiripiyaari jinaiyini, Egipto-jatzii jinatzi. Tima pairani Moisés jaantaariri Israel-mirinkaiti, jirika jyiripiyaariiti ikimitakotari Moisés, jiraantsitakairo jifaa, ikofaatakaayitaki iijatzii ojiyiki majjiro.

¹⁷ Ari jiñiuro ikaatzi jashitaari Pawa jiyopiroshiritairo jantayitairo maawoni kamiithari.

4

Pikinkithatakotairo ñaantsi

¹ Jiroka noshintsithatimiri pantiro. Jiyotzi Pawa nokantzimiri, jiyotsitawo iijatzi Awinkathariti Jesucristo, intzimi iyakawintairini maawoni añaayitatsiri, ikaatzi kamayitaintsiri iijatzi. Tima irootaintsi inkoñaatai ipinkatharitapai.

² Pinkimi nonkantimi: Okowitya piwitsitya inkini pikinkithatakotairo jiñaani, tii apa pikinkithatakotairo aririka onkamiithatzimotimi, aña ontzimatyii pimatiro iijatzi aririka pinkowiinkatakoti. Aririka piyotaanti, ontzimatyii potampatzikatanti, shintsitha pinkaminaanti, piñaashintsithatanti, ñaa pithaatyaaawintzirokari aririka pimayitanairo jiroka.

³ Tima paata, iiro ikowaitai inkimisantaitiro tampatzikari okaatzi piyotaantayitziri iroñaaka, aña impiyotapaatyapaashini yotairini, ari jaminaashiwaityaari inkantayiti: “Ari, kamiithataki jantayiiitiro jinintashiyiitari”.

⁴ Iro ompoñaantyaari impiyashiyiitiro inkimisantairo ikinkithatashiyiitari, jowajyaantanakiro ikimisantziro irooprotatsiri.

⁵ Irooma iiroka, ñaakotani pinkantya, pamawitanairo awijyimotimini pintzimpooyaitiro Kamiithari Ñaantsi, ontzimatyii pimonkaatiro maawoni onkaati pantanainiriri Awinkathariti.

⁶ Tima naaka, kimitaka irootaintsi nompiyakotya, ari nonkimitakotyaawo isakoitapiintziro imiriitari aririka intagaitiniri Pawa, aritaki sakotzimataka imiriitari.

⁷ Tyaaryooshiri nokantapiintaka, okimiwaitakawo nimatakiro antawoiti nomankiyapiintatya. Okimiwaitakawo iijatzi aritaki nimatakiro nanaantzi nariitya janta tsika iwiyya noshiyi.

⁸ Irootaki okimitantakawori iri Awinkathariti owayitakironi amathairintsi impayitairiri inkaati tampatzikashiriri. Tima Tampatzikashiri jinatzi irirori Awinkathariti, iri yotantapaatsini imapirorika ikamiithashiriitzi, aripaiti impainawo nashi naaka. Tii apaniironi naaka, ari inkimitaayitairi iijatzi inkaati kaari samaniintachani joyaakoniintziri impiyi.

Apaniironi ikantaitziri Timoteo

⁹ Nokowapirotataiki paminaminatiro tsika pinkantya pim-pokantyaari nosaikira naaka.

¹⁰ Tima jookawintanakina Demas, aña okaimashiritairi irirori isaawijato. Jataki janta Tesalónica-ki. Iriima Crescente ikinakiro Galacia-ki. Ari ikimitakari Tito ikinaki Dalmacia-ki.

¹¹ Apaniroidi Lucas saikanaintsi itsipatana jaka. Irootaki nokowantari pimpoki iiroka pintsipatatyaaari Marcos, aritaki jimatakiro irirori jimitakotina.

¹² Tima notyaantakiri Tíquico janta Efeso-ki.

¹³ Aririka pimpokanaki iiroka, pamainawo nowi-wiryaaikominto nookanakiriranki Troas-ki osaiki ipankoki Carpo. Nokowi pamainawo iijatzi maawoni nosankinayitani saikatsiri janta.

¹⁴ Jirikaranki Alejandro, ashiropakori oñaashirinkapiintakinari, jowasankitaatyiiiri Awinkathariti.

¹⁵ Irijatzi paamaakowintya iiroka, tima tii inimotziri okaatzi nokinkithatakoyitakiri owanaa ikisawintakinawo.

¹⁶ Tima owakiraa jaayitakinranki naaka isaiki pinkatharintsi nonkinkithatakotakiro okaatzi ikantakoitakinari, tikaatsi tsipatanatyaanani, ithonka ishiyapithatanakina. Iro kantacha, tii nonintziro naaka jowasankitaawintaitiri jiroka.

¹⁷ Aña itsipashiritakina Nowinkathariti, iri-itaki ñaapiroshiritakaakinari. Iro nimatantakawori nokinkithatakairi maawoni, ari okanta ikimathatantakinari iijatzi kaari ajyininkata. Irootaki kaari jowankaitantana kajyikarimooki joyaana.

¹⁸ Iriitaki Awinkathariti kimpoyaawintakinari kaari jowashironkaitantana, iikiro niyaatakaatyiiro irojatzi nariitantaiyaari ipinkathariwintantzi Inkitijatzi. Ari jashi jowaitatyiiro irirori impinkathayiiitairi. Ari onkantyaari.

Iwiyaantapaakawori itasonkawintantaitzi ipoña withataantsi

¹⁹ Nokowi piwithatyaanari Prisca ipoña Aquila, ari pinkim-itaakiri Onesiforo, iijatzi ikaatzi saikapankotziriri.

²⁰ Iriima Erasto, ari isaikapaaki irirori Corinto-ki. Ipoña Trófimo, naaka ookanakiriri Mileto-ki, jimantsiyawaitapaak-itzii.

²¹ Ontzimatyii pinthaatyaati pariitantyaari nosaiki naaka tikira otyaawontsitanaita. maawoni akantayitairi jaka “iyiki-iti”, jiwithataiyimini. Jirika ikaatzi withatzimiri: Eubulo, Pudente, Lino, opoña Claudia.

²² Nokowaki inampishiritantimi Awinkathariti Jesucristo, inishironka jowayitaimi. Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI TITO

Withataantsi

¹ Naakataki Pablo otyaantzimirori jiroka, jompiratani Pawa ninatzi. Naaka Jotyaantapirori Jesucristo onkantya joshiritantaiyaari ikaatzi jiyoshiiyitairi Pawa, inkini jiyotairo iroopirotatsiri impinkathatasorintsitairo.

² Ari jiyoyitairi iriroriiti inkantaitatyiiro jañaayitai. Irootaki ikajyaakaantakiri pairani Pawa tikiraamintha jiwitsikiro kipatsi. Tii jamatawitantanitzi Pawa.

³ Okanta jinintapaititaki, joñaagantaka Pawa Owawijaakotantaniri. Iriitaki kantakaantakirori ikinkithatakoitairo jiñaani. Jimatakina naaka iijatzi, jotyaantakina nonkinkithatakaanti.

⁴ Iiroka Tito notyaantzini nosankinari. Nokimitakaantzimi tyaaryoomi notomintaimi, atsipatawakaa oshiritaa. Onkamintha inishironkataimi Ashitairi Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo, Owawijaakotantaniri, onkamintha jitakotaimi, piñiuro pisaiki kamiitha.

Jantayitiri antaripiroriiti ipoña jiwariiti

⁵ Iro nookantanakimiri Creta-ki pintampatzikayitanti, pamini antaripiroriiti jiwatirini oshiritachari, iro nokowakaakimiri.

⁶ Inkaati jawayitatsini ontzimatyii inkamiithashiriti, iiro itzimi iitya kinkithatakowaitashityaarini, kinatani jowiro iina, oshiritani inkantya jowaiyaniiti itzimikari kankakowaitirini piyathari jinatzi, ñaathawaitaniri jinatzi.

⁷ Tima iri Pawa jantawaitziniri jiwatziriri oshiritaniriiti, ontzimatyii jaamaakowintya itzimikari kankakotirini kankakaapirori jinatzi, kishinkari jinatzi, shinkiryaaantzi jinatzi, antantzinkari, ojiyityiiriri iiriikiti jaapithatantziri.

⁸ Aña ontzimatyii joimaantaniti ipankoki, jantapiintayitiro kamiithari, kamiitha inkinkishiritya, tampatzikashiri inkantya, pinkathatasorintsitaniri, jiñaakotanitya,

⁹ tyaaryooshiri inkantya joshirityaawo ñaantsi otzimi jiyotaayitakiriri, inkini jimatanairo irirori jiyotaantiro tyaaryoopirori, inkini iijatzi jimonkatziyaari kaari yotaantironi tampatzikari.

¹⁰ Tima oiyiki kowatsiri jiñaanaminthatantashiwaityaawo, jiñaawaitashiwaita, jamatawitantzi. Iri antayitakirori jiroka, itashiwaitachari "Totamishitaniri".

¹¹ Ontzimatyii poiyyikairi iiroka jiyotaantayitzi, tima oyyiki ikompitakaaka atziriiti ikaatzi isaikapankotaiyini. Jiyotaantashitawo jirikaiti kaari iroopirotatsiri, apa ikowashitaiyakani jaantyaawo kiriiki.

¹² Tima tzimatsiranki Creta-jatzi kamantantaniritatsiri, ikantakiranki: “maawoni Creta-jatzi, thiiyinkari ninatzi, kaaripirori, pirantziiti niyawairintzi”.

¹³ Imapiro jiroka ikantakiri. Irootaki pish-intsithatantyaariri iiroka, inkini inkimisantaitiro tampatzikari,

¹⁴ ari onkantya jowajyaantantyaawori ikimisantapiintziro ikinkithatashitari Judá-mirinkaiti, tima ishintsithatantaki jirikaiti jowajyaantaitiro tyaaryoori.

¹⁵ Irootaki akantapiintziri: Apaani kitishiritaintsiri, tikaatsi iitya owaaripiroshiritirini onkantawitatya iirorika ipinkawaitzi. Iriima apaani thainkashiriri, kaaripiroshiritatsiri, tikaatsi iitya kitishiritakairini onkantawitatya impinkawaiwitya. Tima aritaki owaaripiroshiriwaitaka.

¹⁶ Iñaajaantzi jiyotakotairi Pawa. Iro kantacha, okaatzi jantayitzi, iro oñaagantzirori tii jiyotakotairi, aña Pawa oyyiki ipinkimatataikiri jirika. Tima ipiyathatapiintakari iijatzi jirika, tikaachaajaini apaani kamiithari jantiri.

2

Jiyotaantaitziro Kamiithari Ñaantsi

¹ Irooma iiroka, okowatya piyotaantairo okaatzi tampatzikatatsiri, jiroka okantakota:

² Kimpoyaawaini inkantaiya antaripiroriiti, impinkathatakaantya, inkinkishiritakotiro kamiithaini jantayitiri, jothotyiro inkimisantai, jitakotantai, inkisashiwainitaiya.

³ Ari onkimityaari iijatzi tsinani antawopiroriiti, opinkathatasorintsitantai, iiro okinkithatakotantashiwaita, iiro oshinkitapiintayita. Aña ontzimatyii iyotaantayitairo okaatzi kamiithayitatsiri,

⁴ onkini ominthashiritakaayityaawo mainawoiti aapatziyaari oimi, iijatzi onkimitairi owaiyaniiti,

⁵ onkinkishiritakotyaawo kamiithaini antayitiri, kitishiri onkantya, antawairyaanto, pinkatha owiri oimiiti. Aririka omayitanairo jiroka, iiro ithainkawaitaitziro iñaani Pawa.

⁶ Ari inkimitanaiyaari iijatzi mainariiti, ontzimatyii inkinkishiritakoyitaiyaawo kamiithaini jantayitiri.

⁷ Irooma iiroka, pinkinkishiritya piyotaantairo tampatzikari, iro piñaantyaawori impinkathawintaitimiro pantayitakiri, ari jimatakoyiitanaimiro.

⁸ Ari onkantya iiro itzimanta kijyimawintimironi pikan-tayitziri, aña pashiwinta inkantya kinkishiriwitachari inkantakotashitimi.

⁹ Ontzimatyii pishintsithayitairi ompirataari iiro ipiyathawaitari ompiratariri, aña jaminaminati jaapatziyaityaari, iiro jiñaanaminthatziri aririka jompiratyaari,

¹⁰ iiro ikoshiniintzi kapichiini, aña ontzimatyii joñaagantiro kamiithatsiri jamiintaityaari. Irootaki jiñaitantyaawori owanaa okamiithapirotataitzi jiyotaantaitziro iñaani Owawijaakotairi Pawa.

¹¹ Tima Pawa joñaagayitairo owanaa inishironkayitai, iri-itaki matironi jawijakoshiriyitaimi maawoni atziriiti.

¹² Iriitaki yotakaayitairori owajyaantantaawori athainkatasorintsitanti, iijatzi okaatzi anintashiritziri. Aña kimpoyaawaini ankantya iroñaaka, tampatzikashiri anaty, apinkathatasorintsitanti,

¹³ aminawooki owairi oyaakoniintani. Tima irootaatsi inkoñaatai Jesucristo, iriitaki amaironi jowaniinkawo Owawijaakotairi, Pawa.

¹⁴ Iriitaki Jesucristo shinitashitainchari apaniroini jowamaitiri. Tima ikowatzi impinawintairo okaatzi akaaripiroshiriyitaki. Iro ikowairi inkitishiritakaayitai, onkantantyaari jashiyitai irirori, ayimaniinta ankantya antayitairo kamiithari.

¹⁵ Irooyitaki jiroka, piyotaantayitairi. Pishintsithatantiro. Iro pinkaminaantyaariri. Iirokatakai jowaitaki pimonkaataakantiro jiroka, ontzimatyii jantayitiro onkaati pinkantantiri.

3

Inishironka owamiithashiritairi

¹ Ontzimatyii pinkinkishiritakaapiintiri janta kimisantzinkariiti ipinkathayitairi pinkathariwintantatsiri pinampiki, iijatzi inkimitairi jiwariiti. Iiro ipiyathanitanta. Ayimaniinta inkantayitya jantayitanairo kamiithari.

² Iiro ikijyimatanaari pashini, iiro jiñaanaminthatantashiwaita. Aña itakotantani inkantya, tsinampashiri jinaty iijatzi.

³ Pairani tzimatsi akantayiwita aakaiti, amasantzishiriwaitzi, apiyathawaiyita, tzipinashiri anayitzi, antayitziro añaamatashitari, iijatzi okaatzi anintakaashiyitari, owaaripirotopiintakiri pashini ajyininka, anintakoyitantziro oiyitarika, amanintashiritantzi, akisaniintawakaayita.

⁴ Iro kantacha imatakaranki inishironkayitai Owawijaakotairi Pawa, jitakoyitaari maawoni atziriiti,

⁵ ari jowawijaakoshiriyitairi. Iro kantacha tzimatsi oita jantantakawori, tii aakatajaantaki antashityaawoni apaniroidi akamiithashiriyitai. Aña inishironkamachiitakai irirori. Ikimitakaantakiro iri kiwayitainimi, kimiwaitaka owakiraami intzimakaayitai Tasorintsinkantsi.

⁶ Tima okaatzi jantzimoyitairi Owawijaakotairi Jesucristo, iriitaki Pawa kantakaawori, jotyaantakairi Tasorintsinkantsi itsipashiripirowaitai okimiwaitakawo isakopirowaitakairimi.

⁷ Iro jantantakawori jiroka inkini añaayitiro ikajyaakaayitakairi, ari añaampiyaawo iroñaaka aritaki ankantaitatyaani añaayitai. Aritaki okanta, irootaki ikimitakaantairi kamiithashiri anatzi, tima nishironkatantaniri jinatzi irirori.

⁸ Imapiro inatzi jiroka okaatzi nokantakimiri. Irootaki nokowantari piyotaayitairi ikaatzi awintaanaariri Pawa piyotakotanairo iiroka okowapirotatya jiroka, inkini jantapiintayitanairo kamiithayitatsiri. Imapiro okamiithataki jiroka, owanaa jinintaityaawo.

⁹ Irooma aririka iñaanawintawakaashityaawo tsika ikantakota itzimantayitakari pairani itakaantawori, iiro pimatsitawo iiroka posatikasatikawaitya, tikaatsi oitya, aminaantsi inatzi. Ari pinkimityaari iijatzi aririka iñaanawintawakaatsityaawo tsika okantakota Ikantakaantaitani.

¹⁰ Intzimirika owashiñaironi jiyotaantiro tyaaryoori ñaantsi niyotaantakiri pairani, iro ompoñaantyaari jowajyaantakairi oshiriwitanainchari, pinkaminaathatiri. Iikiirorika jiyaatakaatyiro, papiitiri pinkaminairi. Iikiirorika jiyaatakaatyiro iiro pishinitainiri jiyotaantai.

¹¹ Tima jiyotaitakiri jirika ipiyaatya, ikaaripiroshiriwaitaatzi. Apaniroidi jiyakawintawaita.

Apaniroidi ikantaitziri Tito

¹² Notyaantatyimiri Artemas. Iirorika notyaantzimiri irirori, kimitaka iri notyaantimi Tíquico. Aririka jariitatya pisaiki iiroka, nokowi pimpoki iiroka pintonkiyotina Nicópolis. Ari nokowiri naaka nontyaawontsitakotiri janta.

¹³ Iriima Zenas yotakopirotzirori ikantakaantaitziri, ipoña Apolos, aririka impokimatanaki irirori, pimpawakiri paawiyiri iiroka, inkajyaakaiyaari impokanakirika.

¹⁴ Tima maawoni aakaiti, iiro asaikashiwaitanta, ontzimatyii anishironkatiri kowityaaniintawaitatsiri.

Iwiyaantawori withataantsi ipoña tasonkawintaantsi

¹⁵ maawoni jiwithatzimi tsipayitakinari jaka. Nokowi iijatzi naaka piwithatinari oshiriyitachari janta ikaatzi

itakotanari.   ;Onkamintha inishironkayitaimi maawoni
iirokaiti janta! Ari onkantyaari.

JOSANKINARI PABLO JOTYAANTZINIRI FILEMÓN

Withataantsi

¹ Naaka Pablo osankinatziimirori jiroka. Tima jomontyaawintaitakinari naaka Jesucristo jaka. Iri notsipataka iyiki Timoteo nosankinatziimiro jiroka. Irokataki notyaantzini, Filemón, nitakotani nowimi, iiroka imitakotapiintakinari.

² Iro nosankinatziini Apia nokimitakaantaawo “tyootyo”, ipoña nosankinatziiniri iijatzi Arquipo tsipayitakairi añaashintsiyita. Irijatzi nosankinatziini kimisantziinkariiti ikaatzi apatotapiintachari pipankoki.

³ Onkamintha inishironkayitaimi Ashitairi Pawa, iijatzi Awinkathariti Jesucristo, kamiitha isaikakaayitaimi.

Jitakonka ipoña joshirinka Filemón

⁴ Aririka namanamanaatakoyitimi, antawoiti nopaasoonkitziri Pawa.

⁵ Tima nokimakotakimi itakotani powantzi, kinatani powiri Awinkathariti Jesús, ari pikimitairi iijatzi ikaatzi jashiyitaari irirori.

⁶ Iro namanakotantzimiri inkini paapatziyawakaayitaiya iirokaiti poshiriyitaa, pinkimathapirotanairo kamiitha okaatzi jantakaashiritaimiri Cristo Jesús pikimisantairi.

⁷ Iyikí, itako powapiintanairi iiroka oshiriyitanaachari, irootaki jiñaantakawori iriroriiti ithaamintashiripiroyita. Iro-jatzi oimoshirinkakinari iijatzi naaka, thaaminta nokanta.

Pablo ikantakowintziri Onésimo

⁸ Niyotzi iroñaaka, naaka jowawitaka Cristo nimonkaatakaimiromi onkaati pantairi.

⁹ Iro kantacha, apa nonkowakotashitimi kapichiini, tima niyotaki tsika pikanta pitakotanta. Pablo ninatzi naaka, antaripirotopaakina, jomontyaawintaitakinari Jesucristo.

¹⁰ Jirika Onésimo nokowaki paawakiri kamiitha. Iriitaki nokimitakaantakiri iriimi notomi, tima naakataki oshiritakaakari Cristo jomontyaaitakina.*

¹¹ Tima ti opantawitari jirika, irooma iroñaaka iri opantzi-motaimiri iiroka, ari inkimitzimotinarini naaka iijatzi.

¹² Tima iijatzi notyaantaimiri Onésimo, itzimi nitakoniin-tari.

* **1:10** Jiroka wairontsi Onésimo iñaaniki iriroriiti okimiwaitawo akantziri aaka: “Opantaari”.

13 Ojyiki nokowawitaka intsipatinami naaka. Ari onkantakimi impoyaatimi iiroka jimitakoyitina jaka jomontyaaitakina okantakaantziro nokinkithatakotziro Kamiithari Ñaantsi.

14 Aña iro kamiithatatsi, tikiraata nokimi pinkantina iiroka oita pikowiri, ti nokowi naaka noshintsiwintimi pantiro jiroka, iro nokowaki iirokajajaantaki kantatsini oita pikowiri pantiri.

15 Aamashitya irootajaantaki imatantakari ishinitaitziri jirika Onésimo ishiyapithatantakimiri pairani, ari okanta ikimisantantaariri Cristo irojatzí impiyantaiyaari intsipatapiintapaimiri iiroka.

16 Iro kantacha, ti apa pinkimitakaantairi pompiratani pikimiwitari pairani, aña pinkimitakaantairi iriimi pirintzi pitakopirotoni. Ari nokimitakaantakiri iijatzí naaka. Aña iiroka mapirotataitironi pitakopirotoiyaari pompiratari koñaawoini, irijatzí jompirataari iijatzí Awinkathariti.

17 Tima pikimitakaantakina iiroka, naaka pitsipatani, ari pinkimitairi iijatzí irirori paawakiri kamiitha, pinkimitakaantiri naakami paawakimi.

18 Tzimatsirika oita kaari jinimotakaaimi, tzimatsirika oitya jiriiwitzimiri, pinkimitakaantiro naakami iriiwitimini.

19 Naakataki, Pablo osankinatajaantzimirori jiroka. Imapirotatya, aritaki nompinataimiro jiriiwitzimiri. Añaajaantaki iirokatakí iriiwipirotanari naaka nowawi-jaakoshiritakaantaimi

20 Ari okanta iyikí. Nokowataiki inkantakaiyaami Awinkathariti paawakiri kamiitha Onésimo, tima irootaki inimoshiritinari.†

21 Iro nosankinatantzimirori jiroka niyotzi aritaki pimatakinawo, tima aritaki pimatakiro ari panaakaanakiro okaatzi nokowakotakimiri.

22 Nokowataiki iijatzí, paamaakowintina niyaatashitimi pi-saiki iiroka, ari nomayimotapaakimiri. Iroorika pinkamitan-takiri pamanakotina, ari ishinitakiro Pawa imatya.

Iwiyaantakawori jiwithatantaitzi ipoña itasonkawintanta-itzi

23 Ari jiwithatzimi Epafras, notsipatakari jaka jomontyaawintaitanari Cristo Jesús.

24 Ari jiwithatzimiri iijatzí Marcos, Aristarco, Demas ipoña Lucas, iriitaki notsipatapiintakari jaka.

25 ¡Onkamintha inishironkataimi Awinkathariti Jesucristo! Ari onkantyaari.

† 1:20 Kantakotachari jaka “paawakiri kamiitha Onésimo”, irojatzí ikantsitari: “Nokowataiki pimpantzimotaina iiroka”. Tima ifñaaniki iriroriiti iwairo inatzi Onésimo jiroka: “Opantaari”.

JOSANKINAYIITZINIRI HEBER-PAANTIRI

Pawa jotyaantakiri Itomi ikinkithatakotairi

¹ Pairani, ikowirika Pawa jiyotakairi achariniiti oityaarika, iri Kamantantaniri amironi ñaantsi. Ojyiki japiipiintakiro Pawa, tzimatsi jimatakaayitakiriri Kamantantaniriiti.

² Iro kantacha owakiraa iroñaaka, jotyaantakairi Itomi irirori inkinkithatakotairi. Tima iriitaki Itomi jiwitsikakaakiri pairani jiroka kipatsi, iriitaki jashitakaaka okaatzi jiwitsikayitakiri.

³ Iri Itomi ikimitakaakiri iriimi jowaniinkatani, shipakiryaa ikanta. Ari ikimiwaitakari tsika ikanta irirori Ashitariri. Tima shintsinkantsi inatzi jiñaanitakari, iro kaari inashiyitanta okaatzi jiwitsikayitakiri jaka kipatsiki. Aritaki jimonkaatapaintziro pairani imatantyaari inkitishiritakaantai, jatai inkitiki, saikapai jakopiroriki Ashitariri itsipatapaari ipinkathariwintantzi.

⁴ Ari opoñaanakari janaakotziri imaninkariti Pawa, anta-woiti jiñaapirotakaitakari irirori.

Iri Itomi anaakoyitairiri maninkariiti

⁵ Tima ikantawairi Pawa:

Notomi nowimi iiroka.

Naakataki piwaapatitanaa iroñaaka.

Ikantawairi iijatzi:

Naakataki piwaapatitaa.

Irokataki notomintaa.

Tima Pawa tikaatsi apaani maninkari inkantiri kimityaa-woni jiroka.

⁶ Paata aririka japiitairo jotyaantairi jaka kipatsiki itakawori itomintari, inkantayiitai:

Inthaamintaiyaari maawoni imaninkariti Pawa.

⁷ Tzimatsi iijatzi ikinkithatakoitziri maninkariiti, jiroka ikan-taitzi:

Iriitaki matakairiri imaninkariti inkimitakotyaawo tampiyainka.

Iriitaki matakairiri jotyaantaniiti inkimitakotyaarimi paam-
pari.

⁸ Irooma aririka inkinkithatakotiri Itomi irirori, jiroka ikantzi:

Pawa, iiroka kantaitaachani pimpinkathariwintantai.

Ari pinkimitakotaiyaari pinkathariiti otzimimotziri jinchaki-
iri jimatantari ipinkathariwintantzi. Iro kantacha

aña iiroka mataironi pintampatzikashiritai aririka
pimpinkathariwintantai.

⁹ Iiroka kowirori kamiithari, irooma kaaripirori owanaa
owatsimaimi.

Iirokatakai isaiapatziitotai Pawa, pimpinkatharitantaiyaari.
Iriitaki piwawani matakimirori.

Isaitantaimiro yiinkantsi ari pikimoshiritairi tima panaakoy-
itairi pitsitapiintawitari.

¹⁰ Jiroka pashini ikinkithatakoitziri Itomi, ikantaitaki:
Pinkathari, owakiraa itantanakari pairani iirokatakai wit-
sikakirori kipatsi.

Iirokatakai witsikajaantakirori inkiti.

¹¹ Jiroka okaatzi piwitsikakiri, aritaki apirotaiya paata,
irooma iiroka ari pinkantaitatyaani.

Ari onkimitakotaiyaawo okaatzi piwitsikani paijatomawori
kithaarintsi.

¹² Tima aririka ompaijatomawoti piithaari, pankowi-
imawotziro, paminai pashini owakiraari
pinkithaatai yaari.

Ari pinkimitagairo paata iiroka piwitsikani kipatsi iijatzi
inkiti.

Irooma iiroka ari pinkantaitatyaani iiro pipashinitanitai.

Iiro papirotaa.

¹³ Ikinkithatakoitakiri iijatzi, ikantaitzi:

Pisaikapai nakopiroriki, ampinkathariwintanti, irojatzi
paata nowasankitaantyaariri kisaniantakimiri,
aripaiti paatzikantaiyaari piitzi.

Tima tikaatsi maninkari inkimitakaantiri Pawa inkantiri
jiroka.

¹⁴ Tima maawoni maninkariiti, apa jotyaantaitziri jimitakoy-
itairi atziriiti awijakoshiriyitaatsini.

2

Antawoiti owawijaakoshiritaantsi

¹ Ontzimatyii ankimisantiro okaatzi jiyotaakairi, onkantya
iiro owajyaantantawo.

² Iiro owashiñaayitairo jotyaantaitantakariri pairani
maninkariiti inkamantantiro. Tima maawoni kaari
owakimpitatyawoni inkimisantairo, jowasankitaitakiri
ipiyathatakawo.

³ Aaka jimapiroiti jowasankitaiti, iirorika owakimpitatawo
ikinkithatakoitziro antawoiti awijakoshiritaantsi,
jitapaintari Awinkathariti Jesús ikinkithatakotapaintziro.
Irootaki ikamantayitairi ikaatzi kimayitajaantakirori.

⁴ Iriitajaantaki Pawa yotakaayitakairori imapirotatya
okaatzi ikamantaitakairi, tima jimatakaantakiro

itasonkawintantayiiitzi, joñaaagakaantakiro kaari jiñaitapiiintzi, Tasorintsinkantsi antakaantakirori jiroka, ari imatajaantakari ikowiri Pawa.

Matakirori jowawijaakoshiritantzi

⁵ Tii iri maninkariiti jimatakairi Pawa impinkathariwin-tairo tsika asaikayitai paata, otzimi nokinkithatakotakimiri.

⁶ Aña atziriiti jinayiti mataironi paata. Tima ikantaitaki pairani:

¿Iriipirorima atziriiti pikinkishiritakotantariri?

¿Litama pikowantari pinishironkayitairi?

⁷ Aña kapichiini iñiuro atziriiti tii janaakotantzi, iri maninkariiti anaakoniintakiriri.

Iro kantacha, irootaatsi pamathaitairi inkini ipinkatharintsitai, otzimimotairi jowaniinkawo.

Iri anaakoyitaironi maawoni piwitsikani.

⁸ Pinkimitakagairi ikanta pairani aatzikiriri iisaniintani, jompirataiyaari maawoni.

Ari inkantakaayitaiyaari Pawa atziriiti, maawoni impinkatharintsitai tima tikaatsi apaani anaakotantaatsini. Iro kantacha, tikira jiñaaayitziro atziriiti jiroka.

⁹ Iro kantacha, tzimatsi atziri jotyaaantaitakiri, irijatzi ñaapaintzirori kapichiini tii janaakotantzi, iriitaki anaakotakiriri maninkariiti. Iriitaki nokinkithatakotzi Jesús. Tima iriitaki ñaakirori ikimaatsitaka irojatzii ikamantakari, ipoña jamathaitakiri ari okanta ipinkathayiiitantaariri, otzimimotairi jowaniinkawo. Irootaki ikamawintantakairi maawoni, tima antawoiti inishironkayitai Pawa.

¹⁰ Owanaa otampatzikatataiki tsika ikinakaakiro Pawa ishinitakiri Jesús inkimaatsiwaitya, ari jothotyaaakakiri onkaati jantiri. Tima Jirika, ashiiyitariri maawoni, kantakaantzirori itzimayitantari maawoni, irijatziitajaantaki kimaatsitakowintaari ikini jowawijaakoshiritairi, ari onkantya intsipatantataiyaariri maawoni itomiitari janta jowaniinkawoki.

¹¹ Jiroka okantakopirota, ikimitakaantai Jesús iririntzi, tima ari akaatziri awaapatitaari Pawa. Iwaapatitari irirori itasorintsishiritakaantzi, awaapatitaari iijatzii aakaiti itasorintsishiritakaayitai Jesús.

¹² Iro ikantantakari pairani:

Nonkinkithatakotaimi iuroka isaikayitzi nirintziyitaari, Tsikarika japatotapiiintaita, ari nonthaamintaimi nompampithagaiyini.

¹³ Ikantaki iijatzii:

Nawintaani nowairi Pawa.

Ipoña iijatzii ikantzi:

Jirika Naaka, notsipayitaari itomiiti Pawa ikaatzi ikimpoy-aakaayitaanari.

¹⁴ Akantajaantayitaka aakaiti atziritzzi, otzimi awatha, otzimi araani, ari ikantakari iijatzzi Jesús irirori, iro jimatantakawori ikami. Aripaiti joitsinampaakiri kamaari. Tima otzimimowitatyaaari kamaari ishintsinka imaamanitantariri kaamaniriiti.

¹⁵ Ari ikinakaakirori Cristo ikimitakaantaawo joimishitowaatyaimi athaawantawitawo kaamanitaantsi, okimiwaitakawo atziritanakityiimi kaamanitaantsi iro ashitayitakinimi.

¹⁶ Imapirotatya, kaari maninkariiti impokashitaki Cristo inishironkatairi. Aaka ipokashitaki, ichariniyitai Abrahamni.

¹⁷ Irootaki jatziripirotantakari ikimitai aaka jirintziyitai, ari okanta jimatantakawori ikowapiintawitakari jimatirompi pairani Ompiratasorintsipirori. Imapiro inishironkatantaki irirori, ityaaryootaki jimatantakawori, iri kantakaantakirori ipiyakotantairori Pawa akaaripiroshiriwitaka.

¹⁸ Tima atziri jinapaintzi Jesús ikimaatsiwaitapaintawo irirori inkaaripirotakaitirimi. Irootaki jinishironkatantairi aakaiti inkowaitimi inkaaripiroshiritakaitaimi.

3

Iri Jesús anaakotziriri Moisés

¹ Iyikiiti oitishiritaari, nonkantimi pikaatzi ikaimashiritaimi Inkitijatzzi: Pinkinkishiritakotairi Cristo Jesús, iriitaki kimitakariri otyaantaari, irijatzzi kimitakariri Ompiratasorintsipirori.

² Jantziri otyaantaari ityaaryoowintziro ikantziriri otyaantziriri. Ari ikantakari iijatzzi Jesús. Ikimitakotakari Moisés-ni, ityaaryoowintakiniri ijyininkapaini jashitari Pawa jiiitatziri “Inampipanko Pawa”.

³ Iro kantacha Jesús iri matzirori jiñaapirota janaakotziriri Moisés-ni, tima iriitaki witsikakiriri pairani. Iroowaitaki ikantapiintaitzi: “Pimpinkathaitiro nopanko”. Tima kaari pankotsi inkantakopiroiti impinkathaitiro, aña iri ipinkathaitzi ashitawori ipanko. Tima itzimi witsikirori pankotsi iri ñaapirotachari.*

⁴ Tima iri ashitawori pankotsi itzimi witsikakirori, iroowaitaki ikimitaakiro pairani Pawa jiwitsikantakawori maawoni.

⁵ Ikantaitaki:

* **3:3** Iri Moisés kimitawori pankotsi, tima irijatzzi ijyininka Judá-mirinka jiiitatziri “Inampipanko Pawa”.

Moisés tyaaryoowintakiriri iyyininkapaini jiiitaitziri “Inampipanko Pawa”.

Iro kantacha ikimitakomachiitakari ompirataari, ikinkithatakotairo onkaati awijatsini.

⁶ Iriima Cristo, iriitajaantaki tomintariri ashitawori pankotsi, iriitaki jiwatairi ikaatzi ikimitakaantaitaari pankotsi. Ari ankaatairi jirikaiti jiiitaitakiri “Inampipanko Pawa” aririka antyaaryoowintairi, kiso owanairi irojatzi iwiyaantapaatyaawoni kitiiyyiri.

Jimakoryaaminto jashiyitaari Pawa

⁷ Jiroka ikantakiri Tasorintsinkantsi:

Pinkimairi jiñaawaitzi Pawa, ikantzi:

⁸ Iiro pikisoshiriwaitzi.

Pikimitarikari pithokashitakinari pairani jookimowaitakinawo iñaani otzishimashiki.

⁹ Ari ikowakaawitakinawo pichariniiti nowasankitairimi, jookimowaitakinawo iñaani,

Okantawitaka jiñaawitakawo nonishironkatakiri okaatzi 40 osarintsi.

¹⁰ Irootaki nokisantanakari,

Nokantaki: Ari ikantapiintatya itzipinashiriwaitzi,

Tii jantayitziro nokowakairiri.

¹¹ Noyatsimankakiini nokantanaki:

Iiro nariitakaayitaari nimakoryaamintoki.

¹² Iyikiiti, ñaa powajyaantzirikari Pawa, Kañaanitatsiri. Iiro pikaaripiroshiriwaitzi, iiro pithainkashiriwaitzi.

¹³ Iro kamiithatatsi pominthashiritawakaapiintya poshiritaiya. Pitataityaawoota onkantya iiro jamatawiitantzimi pantayitairo kaaripirori, irojatzi piñaantyaawori pinkisoshiriwaiti.

¹⁴ Iikirorika oisokiropirotanatyaari Cristo, irojatzi iwiyaantapaatyaawoni kitiiyyiri, aritaki añiuro intsipaminthayitai.

¹⁵ Irootaki ikantantaitari:

Pinkimairi jiñaawaitzi Pawa, ikantzi:

Iiro pikisoshiriwaitzi.

Pikimitarikari pithokashitakinari pairani.

¹⁶ ¿Itzimikama pithokashitakariri ikimataawitakawo iñaani Pawa? ¿Kaarima jirikaiti ijiwatakiri Moisés-ni ipoñaakagaari Egipto-ki?

¹⁷ ¿Itzimikama ikisapiintakiri Pawa okaatzi 40 osarintsi? ¿Kaarima antapiintakirori kaaripirori, ikaatzi apirotainchari otzishimashiki?

¹⁸ ¿Itzimikama ikinkithatakoitakiri ikantaitaki:

Iiro nariitakaayitaari nimakoryaamintoki?

¿Kaarima jirikaiti ikantaitakiri piyathariiti?

19 Ari añiuro oita kaari jariitakaantaari, iro kantakaantakirori tii ikimisantaiyini.

4

1 Iinitatsi ikajyaakaakairi aakaiti kimiwaitakawori jariitakaayitaimi imakoryaamintoki. Irootaki pimpinkathatan-taiyaariri, otzimikari oitya otzikaawakimiri, iro iuro pariitanta.*

2 Tima akimairo aakaiti Kamiithari Ñaantsi, ari akimitaari ikanta achariniiti pairani. Iro kantapainchari jirikaiti, tii jinintaimaitawo ikimakowitakari, tima tii jawintaashiritawo ikimawitakari.

3 Irooma aakaiti awintaakari, aritaki jariitakaayitai imakoryaamintoki. Jiroka ikinkithatakotakiro jimakoryaaminto, ikantaki:

Noyatsimankakiini nokantanaki:

Iro nariitakaari nimakoryaamintoki.

Aña ithonkatakiro pairani Pawa jantawaitani owakiraa jiwit-sikantakawori kipatsi.

4 Tima tzimatsi tsika okinkithatakota 7-tapaintsiri kitiiyyiri, ikantaitzi:

Jiroka 7-tapaintsiri kitiiyyiri, ari ipakaakiro jantawairi Pawa, jimakoryaaki.

5 Jiroka makoryaantsi irojatzi ikinkithatakoitziri, ikantaitzi: Iro nariitakaayitaari nimakoryaamintoki.

6 Ari okantari. Irootaki intzimantaiyaari makoryaashiriyi-taatsini. Iriima pashini itayitakawori, tii jariiyita, tima tii ikimisantzi ikinkithawiitanari Kamiithari Ñaantsi.

7 Okanta awijanaki pairani oyyiki osarintsi, japiitairo Pawa ikinkithatakotairo pashini jimakoryaaminto, jiiitairo “iroñaaka”. Irootaki josankinatakotairi David-ni, ikantaki pairani:

Pinkimairi “iroñaaka” Pawa jiñaawaitzi, ikantzi:

Iro pikisoshiriwaitzi.

8 Aririka jimatakiromi Josué jimakoryaapirotakairimi pairani achariniiti, iirotya japiitairomi Pawa inkinkithatakotairo pashini jimakoryaaminto.

* 4:1 Jiroka imakoryaaminto, tzimatsi oyyakaawintachari jaka. Tima pairani, jimakoryaawintakiro Pawa jiwitsikantakawori kipatsi, ikimitakaantakiro “imakoryaaminto” jiroka 7-tapaintsiri kitiiyyiri jimakoryaantakari. Ikanta osamanitaki, ishitowayitai Judá-mirinkaiti janta Egipto-ki, 40 osarintsi ikinakinawaiyitaki, irojatzi jariitantakari kipatsiki ikajyaakaakiniriri Pawa. Irojatzi jiroka kipatsi jiiitakiri “jimakoryaaminto”. Iro oyyakaawintachari iroñaaka kimitawori “jimakoryaaminto” kimisantzinkariiti, tima tzimatsi kantatsiri: “Iro inkiti jimakoryaaminto kimisantzinkariiti”. Tzimatsi pashini kantatsiri: “Iro ‘jimakoryaaminto’ jiroka awintaashiritaniri jowawijaakoshiritanti Pawa, tima tii okowajaanta iñaashintsiwaitaitya onkantya jawijakoshiritantaiyaari”.

⁹ Ari ayotziri iinirotatsi oiyakaawintachari jimakoryaam-intopirotaiyaari jashitaari Pawa.

¹⁰ Iro joiyakaawintakiri pairani Pawa jimakoryaawintakiro jantawaitani ithonkakiro. Tima ari inkimiyitaiyaari makoryaashiriyitaatsini ari onthonkaiyaari jantawaitani.

¹¹ Ontzimatyii antyaaryoowintairo ariitantaiyaari amakoryaashiriyitai, oiyakoyitarikari piyathayitainchari pairani.

¹² Tima iñaani Pawa, añaakaantaniri inatzi, shintsifñaani okanta. Okimitakawo osataamintotsi thoyimpiminitatsiri, tii oiyinkaakaanta owawiryaaonkitantzi irojatzi inthomai iipathantsiki. Imapirotzirori iñaani Pawa kimitawaitaka omokayinatatyaimi, irootaki yotakaantironi inkinkishiritaiyaari, inkowashiritaitiri iijatzi.

¹³ Ikaatzi jiwitsikakiri Pawa iiro jimatziro jimanapithatyaari iiro jiñaantaari. Aña Pawa jiyotakotairo maawoni antayitakiri, iriitaki aminakoyitaironi.

Iri Jesús anaakotziriri Ompiratasorintsipirori

¹⁴ Jirika Jesús, Itomi Pawa, iriitaki anaapirotakirori inkiti. Iriitaki ankimitakaantya Ompiratasorintsipirori. Irootaki oisokirotantyaariri awintaashiritaari ikimaitai akantaki: “Nokimisantairi Jesús”.

¹⁵ Tima Jesús ikimitaari Ompiratasorintsipirori, irootaki inishironkatantairi ontzimirika pomirintsitzimotaini. Tima pairani tzimawitaka ikowashiriwitakari irirori, ari ikimitakotakai añaayitziro awijyimotairi aakaiti. Tiimaita ikaaripirotapaintzi kapichiini.

¹⁶ Irootaki awintaantyaariri amanamanaataiyaari Jesús kimiwaitaka aashiritaatyiiimi tsika ipinkatharitai. Tima ari-taki inishironkayitai, aririka ankowityaashiriwaiti.

5

¹ Tima Pawa owakiriri pairani atziri Jompiratasorintsipiroti. Iriitaki kankowintairini atziriiti kaaripiroshiriyitatsiri. Iri taayitaironi jashitakaitariri Pawa.

² Tima atziri jinaki jirika Ompiratasorintsitaari, otzimotziri oita pomirintsitzimoyitariri. Irootaki jamatsinkawintantariri tzipinashiriwaitatsiri atziriiti pokashitziriri, ma-sontzishiriyitatsiri iijatzi.

³ Jimatsitawo irirori itaawinta okaatzi jashitakaariri Pawa inkini impiyakotiniri ikaaripiroshiriwaitzi, jantziro ikimi-taapiintziniri atziriiti.

⁴ Tikaatsimaita Ompiratasorintsitaari kantatsini: “¡Naaka Ompiratasorintsitaari!”, aña Pawa matakairiri jompiratasorintsitanti, ikimitaakiri jowakiri pairani Aarón-ni.

⁵ Ari ikantakari iijatzi Cristo, tii ikowashitaka apaniroidi inthaamintakoityaari, inkantimi: “¡Naaka Ompiratasorintsitaari!” Aña Ashitariri matakirori, ikantziri:

Notomi nowimi iiroka,
Naakataki piwaapatitanaa iroñaaka.

⁶ Ipoña ikantaki iijatzi:

Iiroka kantaitachani Pompiratasorintsitaariti,
Ari pinkimityaari ikanta pairani Melquisedec.

⁷ Tima pairani jatziritapaintzi Cristo, jiraaniintaka jamanamanaatakari Pawa, ikaimakaimataki shintsiini jamanari. Aña Pawa, otzimimotziri ishintsinka, ari onkantakimi jowawijaakotiri iiro jowamaantaitari. Tima Cristo pinkathatasorintsitaniri jinatzzi, ikimisantakiri Pawa ikowakotakiriri.*

⁸ Okantawitaka Cristo iriitwita Itomi Pawa, ikimaatsita-painta, tima iñaakiro tsika okanta tii ipiyathataita.

⁹ Ikanta jimonkaatakaitakiri jantiri, ari imatakari jowawijaakoshiritairi inkaati kimisantairini, ari inkantaitatyaani jawijakotai.

¹⁰ Ari okantakari, Pawa Ompiratasorintsitakaariri, ari okimitakawo tsika okanta jompiratasorintsitakaakiri pairani Melquisedec.

Ikamantantaitziro aririka owajyaantiro awintaashiritari

¹¹ Tzimatsi oiyiki nokowawitari niyotaimiri tsika ikan-takota jirika. Iro kantacha owanaa opomirintsita nima-timiro, tima kisoshiri pikantayitaka, osamani onkantya pinkimathatantyaawori.

¹² Tima osamanitaki, noñaajaantaki iirokatakai yotaantanaatsinimi. Iro kantacha iinta okowa intzimi iitya yotaayitimini iirokaiti, irojatzzi japiitaimiri itayitawori jiyotaantziro iñaani Pawa. Okimiwaitakawo tsika ikantaitziri ithotaitziri, tikira impaitiri tatsinaatsiri owanawontsi.

¹³ Ari pikantari iirokaiti, kimiwaitakimi iinchaaniki itho-taitziri, tima tikira piñaantapiintawoota kamiithashiritakaan-tatsiri.

¹⁴ Iriiima owayitakawori tatsinaari owanawontsi, iriwaitaki ñaantapiintakawori, tii opomirintsitzimotari jiyotziro otzimi kamiithatatsiri, otzimi kaaripirotsiri.

* **5:7** Jiroka ikantakiri Jesús, jamanamanaatakari Pawa, ikantzi: “Ashitana-ri, pishinitanarika, pinkimitakaantinawo pomishitowaatyinami iiro noki-maatsiwaitantawo onkaati nonkimaatsityaari. Iiromaita pimatanao okaatzi nokowawitakari naaka, iro pimati okaatzi pikowakaakinari iiroka”. Jiroka ikinaakiro Pawa ikimisantakiri Jesús ikowakotakiriri, jamawitakaakiri ikimaat-siyitakari, ishinitakiri inkamimotanti jañaakagairi iijatzi.

6

¹ Ontzimatyii niyaatakaairo niyotaapirotimiro pashini tsika ikantakota Cristo. Tii okantzi napiipiintimiro piyotsitakari iirokaiti, okimitatya okantakota jiroka: Jowajyaantairo kaaripirori kaamanishiritakaantatsiri. Jawintaashiriitaari Pawa.

² Jiyotaayitakimiro iijatzi owiinkaataantsi, iijatzi otzimikapatziitotaantsi, jañaakaayiitairi kamayitatsiri, jowasankitaayiitairi kaaripiroshiriri.

³ Irootaki aatakaantyaawori pashinitatsiri, inkamintha iri kowatsini Pawa.

⁴ Onkamintha iiro aminaashiwaita pikimakiri, itasonkawintaitakimi, inampishiritantakimi Tasorintsinkantsi,

⁵ piñaawitakawo okamiithatzimotzimi iñaani Pawa, iijatzi ishintsinka joñaagantairi paata.

⁶ Tima ikaatzi ñaawitakawori jiroka, ipoña jowajyaantairo, iiro jimatairo impiyashiritai jookantaiyaawori iyaaripironka. Kimiwaitakimi iriitakimi apiitaironimi impaikakotakaantairimi Itomi Pawa, kimitawaitaka iriimi thainkimawaitakirimi iijatzi ipiyotaiyani atziriiiti.

⁷ Okimiwaitakawo owaantsi irinkapathatziro inkani, aririka impankiitantyaawo, iroorika jyookanaintsini pankirintsi pinawontsitachari, iri Pawa tasonkawintakiriri pankitakirori.

⁸ Iroorika iyoshiitachani ojoyookanaki kitochii, inchashi, tii opantawo, katsimashiri inkantya pankitakirori, intaayiitairo paata.

⁹ Irooma iirokaiti, nitakoyitani, niyotajaantzi iiro pikimitakotawo nojyakaawintakiri, tima niyotaiyini naaka pantanairo kamiithari owakiraa jowawijaakoshiriyiitaimi.

¹⁰ Tima Pawa tampatzikashiri jinatzi, iiro ipiyakotaimiro pantayitakiri iirokaiti, pitakoyitanaari ikaatzi pairyaayiitairi Irirori, iikiro piyaatakaatziiro pitakoyitari.

¹¹ Irootaki nokowakoyitaimiri, ari pinkantapiintaty poñaagantairo pintyaaryooshiriyitai, irojatzi imonkaayitantaiyaari okaatzi poyaakoshiritaiyarini.

¹² Iiro pipirashiriwaita iirokaiti, aña iro kamiithatatsi pinkimitakotyaari ikaatzi jatakairori ikimisantana, ikaatzi kamaitanaawori. Tima iriitaki aayitaironi ikajyaakagaitakiriri.

¹³ Tima pairani owakiraa Pawa ikajyaakaakiniriri Abraham-ni, tikaatsi anaakotirini Pawa ipairyaakiro iwairo, iri yotironi iijatzi imapirotatya imonkaawainiti. Aña iri pairyaachari apaniroini iwairo Pawa,

¹⁴ ikantakiri Abraham:
Imapiro nontasonkawintimi Naaka,

Imapiro nojyityiimiri Naaka pincharinityaari.

¹⁵ Tii jathawaawaita Abraham-ni, amatsinka ikantawintaka, jiñaakiro ikajyaakagaitakiniriri.

¹⁶ Tima aririka inkowapiinti atziriiiti jiyoti imapirorika imatya ikajyaakagaitziriri, ipairyiuro iwairo anaakotziriri, ari jiyoyiiti imapiro jimonkaawainiti paata.

¹⁷ Ari okimiwitawo okaatzi jantakiri Pawa, ipairyagaa irirori imatantyaari ikajyaakaantakiri. Tikaatsi kantironi impashinitakairo okaatzi ikinkishiritakari jantiri.

¹⁸ Ari okanta otzimantanakari apiti kaari ikantayiiitai impashinitakaayiiitairo. Iro imatantari ayotai tii ithiiyanita Pawa, irootaki kimoshiripirotakairi aakaiti awintaashiriyiitaari Irirori, ayotzi ari imonkaataiya oyaakoniintziri.*

¹⁹ Iro oyaakoniintanka jojyakaawintaitziri jaka kimitawori tinari againtaatzirori antawoiti pitotsi iiro amaantanta. Ari okimitari oyaakoniintani, againtashiri owayitai. Irootaki kantakaawori ankimitakotantyaariri tyaatsiri jotantotaitantakawo tontamawotatsiri.†

²⁰ Ari añaampiyaawo aakaiti kantatsi antyaayitai kimitakawori jiroka, aririka oyaatzishitanairi Jesús itzimi jojyakaawintaitakiri tyagaintsiri janta. Tima iri Jesús jojyakaawintaki pairani Melquisedec. Iriitaki Jesús Ompiratasorintsipirori iroñaaka, ari inkantaitatyaani irirori.

7

Jompiratasorintsinka Melquisedec

¹ Tima Melquisedec, iri pinkathariwintantaintsi Salem-ki, jompiratasorintsiti jinatzi Jinokijatzi Pawa. Iriitaki aawairiri pairani ipiyaawo Abraham-ni japirotakiri pashini pinkathari jowayiritari, itasonkawintawairi.*

² Irijatzi ipaki pairani Abraham-ni ajyaagawontsi okaatzi jaapithatantakiri jowayirita. Tima Melquisedec, tzimatsi ojjyakaawintachari iwairo. Jiroka itawori ojjyakaawinta: “Pinkathari Kamiithashiriri”. Jiroka

* **6:18** Tima tzimatsi apiti kantakotachari jaka kaari inkantayiiitzi impashinitakaayiiitairo. Jiroka itawori: “Pawa tii ithiiyanita, aritaki imonkaatatya okaatzi ikajyaakaantakiri”. Jiroka apititanaintsiri: “Tikaatsi pashinitakaironi ipairyaaaka apaniironi iwairo Pawa, tima tikaatsi anaakotirini irirori”. † **6:19** Iro ikinkithatakoyiitzi tontamawotatsiri jotantotantaitawori tasorintsipanko, iro jiiyiitzi tasorintsisagaaki. Apa intyi Ompiratasorintsitaniri, tii jaakowintawo intyaapiinti. Iro ikantayiiitzi “ari janta joñaaganta Pawa”. Irootaki ojjyakaawintawori inkiti tsika añaari Pawa paata. * **7:1** Jiroka wairontsi “Salem” irootaki jiiitaitziri nampitsi Jerusalén pairani tikira jinampitawo Judá-mirinkaiti janta.

apititaintsiri oiyakaawinta iwairo ipinkathariwintantzi Salem-ki: “Pinkathari Saikakaantatsiri Kamiitha”.[†]

³ Tii jiyotaitziro iwairo ashitariri, tii jiyotaitzi iijatziziti itzimi ichariniyitanakari. Kimiwaitaka tii otzimimi ipoñaantanakari, tsika ithonkaka iijatziziti, ikimitakotakariri Pawa, ari ikantaitatziziti-iro irirori Jompiratasorintsitaaritzi.

⁴ Ari añiuro ñaapirori jinatzi Melquisedec. Tima Abraham-ni, achariniyitaari aakaiti, iri ipaki pairani okaatziziti jaapithatziriri pinkathariiti jowayiritari.

⁵ Iro kimitakawori okaatziziti jantapiintayitakiriri pairani Leví-mirinkaiti. Ipayitziro apaani tzimimotziriri ijiyinka ontzimirika 10, tima iro oshinitaantziriri Ikantakaantaitani jantayitiro Ompiratasorintsitaari. Iro jamitaiyarini, tima irimirinkaiti jinatzi ichariniyitari Abraham-ni.

⁶ Iriima Melquisedec kaari ajiyinkata a-Judá-mirinkatzi aaka, kaari ayotajaitzi iita charinitariri. Iro kantacha, Abraham-ni, itzimi ikajyaakaapiroitakiniriri pairani, iriitajaantakiri pakiri Melquisedec apaani kaatatsiri 10 jaapithatantakiri jowayirita. Ipoña Melquisedec itasonkawintanakiriri Abraham-ni.

⁷ Imapirotatya ikantapiintaitzi: “Itzimirika tasonkawintantatsiri, janairi itzimi itasonkawintaitziri”.

⁸ Itzimirika ipayitziro apaani iitarika kaatatsiri 10 jaka kipatsiki, atziriri jinayitzi, kaamaniri. Iriima Melquisedec, kimiwaitaka kañaaniri jinatziimi irirori.

⁹ Irojatziziti jantakiriri Leví-mirinkaiti, ikaatziziti ipashitapiintaitari. Aña kimiwaitaka iriitakimiri pinakowintantatsinimi, tima irootakiri jantakiriri ichariniiti Abraham-ni,

¹⁰ itanakawo ipinakowintantakiri ipashitakariri pairani Melquisedec itonkiyotantawaariri jowayirita. Tima tikiraamintha itzimaajaitzi Leví-ni, aritakiri jantsitakawo Abraham-ni jiroka.

¹¹ Pairani, ikaatziziti Ompiratasorintsitaari, ichariniiti Aarón-ni jinatzi, ikantayitziro “Leví-mirinkaiti”. Ari okanta Ikantakaantaitakiriri. Iro kantacha jirikaiti Ompiratasorintsitaari, tii jimatajaantziro jowamiithashiritanti. Arimiri jimatakiro, iirotya josankinatakoitaimiri pashiniri Ompiratasorintsitaari kimitaariri Melquisedec, kaari charinitariri Aarón-ni.

¹² Imapiro itzimairi pashiniri Ompiratasorintsitaari kaari icharinita Aarón. Irootakiri ompashinitantaiyaari Ikantakaantaitani, onkantantyaari intzimairi pashiniri Ompiratasorintsitaari.

[†] 7:2 Jiroka kantakotachari ipakiriri Abraham-ni pairani Melquisedec. Aririka jaapithatanti jowayirita Abraham-ni onkaati 10, apaani jashitakaatyaari Melquisedec. Ari ikantakiro maawoni jaapithatantakiriri, ontzimirika 10, apaani jashitakaatyaari Melquisedec.

13 Tima jirika ikinkithatakotaitakiri kimitaariri Melquisedec, kaari ichariniiti Leví-ni, pashinimirinkaiti jinatzi, kaari tzimaajaitatsini apaani ijyininka intzimi jompiratasorintsitaayaari.

14 Jirika kimitakariri Melquisedec, iri Awinkathariti Jesucristo, icharinitakari Judá. Tima pairani josankinariki Moisés-ni, tii oshinitaantsitzi jompiratasorintsitaariti charinitariri Judá.

15 Ari okoñaapirotziri ontzimatyii impoki pashini Ompiratasorintsitaari kimityaarini Melquisedec,

16 tii jompiratasorintsiwita inkimityaari okinkithatakotziri Ikantakaantaitani icharinimachiini Leví-ni. Aña iri kimityaarini apaani tzimatsiri ishintsinka, kaari kaamanitatsini.

17 Tima iri ikinkithatakoitaki, ikantaitzi:

Iiroka kantaitaachani Pompiratasorintsitai,

Ari pinkimitaiyaari ikanta pairani Melquisedec.

18 Ari okanta, tima okaatzi Ikantakaantaitakiri, jowajyaantaitiri, tii imatziro owamiithashiritanti, tzimatsi kowityaachari.

19 Tima tikaatsi owamiithashiriti Ikantakaantaitani. Otimimaita pashini poyaataawori, irootaki matakaayitaironi okaakishiritairi Pawa, tima iro oyaakoniintiri.

20 Irootaki ikajyaakaakairi jiroka Pawa, tima iriitaki pairyaincha apaniroini iwairo jiyotaitantyaari imapiro imonkaatya.

21 Iriima Ompiratasorintsitaintsiri pairani, tii ipairyajaita Pawa jowantaitakariri jirikaiti. Iriima pashini, iri ipairyawintaka Pawa, ikantaki:

Naaka Pinkathari pairyaawintainchari apaniroini, tii noipithokanitziro noñaani.

Iiroka kantaitaachani Pompiratasorintsitai,

Ari pinkimityaari ikanta pairani Melquisedec.

22 Ari okanta, iriitaki iroñaaka Jesús yotakaayitairori imapiro imonkaataiya okaatzi jantzimoitakairi, irootaki anaakotakirori pashini itawitanakawori pairani ikajyaakaawakaitari.

23 Tima oiyiki ikaawitaka pairani Ompiratasorintsiwintainchari, oiyiki poyaayitakariri iriroriiti. Ikamapiintayitaki jirikaiti, tii okantzi jiyaatakaairo jantayitirimi, aña intzimi pashini poyaatyaarini.

24 Iriima Jesús, kañaaniri jinatzi irirori, iri kantaitachani Jompiratasorintsiti.

25 Ari okanta, iri Jesús owawijaakoshiritapiintairi okaakishiritantaiyaariri Pawa, ikantakowintapiintai.

26 Iriitajaantaki Ompiratasorintsitaari akowityaapirotakiri. Jiroka ikanta irirori: Itasorintsishiritzi, ikamiithashiritzi, ikitishiritzi, tii isaikimoyitairi kaaripiroshiriri, janaapirotairo inkiti.

27 Jirika Jesús tii ikimitari Ompiratasorintsipirowitachari pairani. Tima aririka intaayitiniri atziriiti jashitakaariri Pawa, jitawo ikowakotziri Pawa impiyakotawakiri iyaaripironka irirori. Iriima Jesús jothotyaakiro maawoni, jimonkaatakiro ishinitaka pairani apaniroini inkimitakotyaari jatsipitakaani Pawa.

28 Ikaatzi Ompiratasorintsitakaakiri pairani Ikantakaan-taitani, atziri jinatzi, shipitashiriri, ikaamaniyitzi. Iriima Itomipirori Pawa pokaintsiri pairani awijaki oyyiki osar-intsi, Jompiratasorintsitakaakiri Pawa ipairyaaaka iwairo. Iri monkaatajaantakirori kamiithaini, ari onkantaityaani.

8

Iri Jesús kantakowintantaatsi owakiraatantaari kajyaakaawakaantsi

1 Jiroka iroñaaka otzinkamipiroitari ikantaitakiri: Iriitajaantaki Cristo Ompiratasorintsiwintairi, iri saikaatsiri jakopiroriki Pinkatharipirori, itsipataari ipinkathariwintantai inkitiki.

2 Okimiwaitaawo ari jantawaitimi tasorintsithaantiki, iro kantacha, tiimaita jantawaitzi tasorintsithaantiki jiwitsikani pairani atziriiti, aña inkitiki jantawaitai, otzimi jiwitsikakaantairi Pawa.

3 Tima ikaatzi Ompiratasorintsitaintsiri pairani, tzimatsi jashitakaariri Pawa, itaayitziniri. Ari ikimitakari iijatzi Jesu-cristo, tzimatsi iita jashitakaariri Pawa.

4 Iro kantacha, tii okantawita jompiratasorintsitimi Jesu-cristo, isaikantawitapaintari kipatsiki, tii oshinitakaantziro Ikantakaan-taitani, tima tii ijyininkamirinkaititari Leví-ni.

5 Tima jirikaiti Ompiratasorintsitaari oyyakaawontsi jina-machiiyitaki, aña tzimatsi iñaampiyaitakari tsika onkantaiya tyaaryoopiroini inkitiki. Irootaki ikantaitakiriri pairani Moisés, tsika inkantya jiwitsikiro tasorintsithaanti, ikan-taitakiri:

Pinkimitakaantiro piwitsikiro, tsika okanta piñaampiyakawo otzishiki.

6 Ari ikantaari Jesús Ompiratasorintsitaari jinatzi, janaako-tairi jompiratasorintsitaitaari atziri. Tima Pawa jowaki-raatai pashini kajyaakaawakaantsi, iri jowakiriri iroñaaka Cristo ikantakowintayitai, irootaki anaakotairori okaatzi ika-jaakaantawitakari pairani, iro anaakotairori itakawori ka-jaakaawakaantsi.

7 Tima tzimatsi kowityainchari itakawori kajyaakaawakaantsi kaari imonkaayitaki, irootaki okowantakari ontzimi pashini owakiraari, poyaataiyaawoni.

8 Jiroka kowityainchari, tima ikantaitaki pairani:

Ikantzi Awinkathariti:

Paminiro onkaati awijatsini paata,

Ari napiitairo ontzimi nantzimotairiri icharinipaini Israel-ni, icharinipaini Judá-ni.

9 Aririka nowakiraatairo kajyaakaawakaantsi, iro okimitaawo nantzimowitakariri ichariniiti.

Tima pairani nokimitakaantziri nonkathataatyirimi,

Naakami iwatairinimi nomishitowantaariri Egipto-ki.

Tii jimonkaatzimaitawo iriroriiti okaatzi ikajyaakaakinari,

Iro opoñaantari nowajyaantziro nokimpoyaawintziri.

Ari ikantaki jiñaawaitaki Pinkathari.

10 Japiitakiro jiñaawaitaki iijatzi, ikantzi:

Jiroka owakiraari kajyaakaawakaantsi jiñiiri paata Israel-mirinkaiti:

Ari niyoshiritakaayitairi kamiithari onkaati jantayitairi.

Onkimiwaityaawo nosankinashiritaatyinirimi nokantakaantani,

Naakataki inkimitakaantani Iwawani,

Iriiyitaki nashitaiyaari Naaka.

11 Tii okowajaantani jiyotaawakaawaitaiya,

Apa ikantayitairi iyyininka: “Piyoshiripirotairi Awinkathariti”.

Tima maawoni jiyoyitaina.

Ari jiyoyitaina ñaapiroriiti iijatzi ashironkaariiti, maawoni.

12 Owanaa nonishironkatairi ikaaripiroshiriyitaki,

Ari nompikotainiri.

13 Tima jiiitakiro “Kajyaakaawakaantsi Owakiraari”, ari jiyotakoyiitziro jiroka itawitakawori, kimiwaitaki pajatorimi inatyi. Tima okaatzi pajatotaintsiri, jookaitziro.

9

1 Jiroka itakawori kajyaakaawakaantsi, iro ikan-takaantakiri Pawa jiyotantaityaari tsika inkantaitya impinkathaitiri. Ari okinkithatakotari tatorintsithaanti tsika ipinkathaitziri pairani.

2 Jiroka tatorintsithaanti, apiti okanta jinashitaitakawo jotantoitziro. Janta antawosagaakitzi tsika ityaapiintaitzi, ari jowayitakiri ootamintotsi, minkochaaniki, ipoña tatorintsitanta. Ari jiiyiitziro “tatorintsisagaaki”.

3 Irooma inthomainta, tsika ithatashiitakiro tontamawotatsiri, oryaaninaki okanta. Ari jiiitaitziro “tatorintsisagaakipirori”.

⁴ Ari osaikiri itaantapiintaitawori kasankainkari, ari osaikiri iijatzi tasorintsinaki. Iro jiwitsikayiitzi poriryaatatsiri. Ari owakotari inthomainta iipiyokiini “maná” jiwitsikañakitashiitakiro poriryaatatsiri. Ari jowaitzirori iijatzi ikotzi Aarón-ni jyookaintsiri pairani, ari osaikitari mapikota tsika osankinataka kajyaakaawakaantsi.*

⁵ Okanta jiñokiini tasorintsinaki, ari jowaitaki jiwitsikaitziri joyyakaawo maninkariiti, iriitaki tsimankantawori ishiwanki ashitakowo tasorintsinaki. Iro jiiitaitziri “Inishironkaminto”. Iro kantacha iiro niyaatakaairo nonkinkithatakotimiro tsika okantayita apanipaini.

⁶ Aritaki jiwitsikayiitakiro maawoni jiroka. Ojyiki jantapiintakiri Ompiratasorintsitaari janta antawoki tasorintsisagaaki, ari jantayitziro inkini impinkathatasorintsiti.

⁷ Irooma iyaapirotanaki inthomainta tasorintsisagaakipiroriki, apa ishinitaitziri intyi Ompiratasorintsiipirori. Apawojatzi ityaapiintzi osarintsiki. Aririka intyaaki janta, jaanaki irira piratsi intsikirisantyaawo jiiyiitziro “Inishironkaminto Pawa”. Ari onkantya inishironkatantyaariri Pawa, iiro jowasankitaawintantari iyaaripiroshirinka. Ari ikimitairi iijatzi atziriiti kaaripiroshiriyitatsiri.

⁸ Ari okantsitari iijatzi, tzimatsi jiyotakaayitairi Tasorintsinkantsi, jiroka okanta: Pairani otzimantawitari tasorintsithaanti, tii okantzi intyaayiti atziriiti janta otasorintsisagaakipirotsi.

⁹ Jiroka okantakota: Aririka impaitiri Pawa jashitakaitariri, aririka intagaitiniri, tii iro matakaajaantirini impinkathashiritairi Pawa inkini intampatzikayitairo ikinkishiritari.

¹⁰ Apa intzитайyaawo owanawontsi, imiriyiitari, inkiwayitapiintaiya iijatzi. Iro ikantakaantaitakiri okaatzi koñayitatsiri jantaitiro, irootaki jantayiti irojatzi jowakiraatakaantaiyaawori Pawa kajyaakaawakaantsi.

¹¹ Mataka ikoñataai Cristo, iriitaki kimitaariri iroñaaka Ompiratasorintsitaari. Tii ityaajaitzi tasorintsisagaakipiroriki otzimi jiwitsikayitakiri atziriiti, aña jimatakiro ityaaki irirori inkitiki tsika añaampiyayitakawo iroñaaka, anaakopirotantatsiri.

¹² Tima Cristo tii ikimitari Ompiratasorintsitaari atziritatsiri tyaamachiitapiintatsiri tasorintsisagaakipiroriki jaanaki iriraani piratsi. Aña iriitajaantaki shinitaincha jowamaaitiri isakotapaintziro iriraani, inkini jiñaayitairo maawoni

* 9:4 Ikantakoitziri jaka poriryaatatsiri, iriitaki oro.

inkantaitaatyaaani jawijakoshiriyitai.†

13 Ojyakaawintatziiro aririka onkamiithatzimotiri Pawa iriraani piratsi, iijatzi isamampoti, kimiwaitaka iro kitiwathatakagairini atziri itzimi antakirori ipinkaitziri.

14 Irooma iriraani Cristo, iro mapirotakirori okantakaakawo pikitishiritantayitaari. Tima ikimita irirori tikaatsi inkinakaashityaari, irijatzi shinitaincha jowamaitiri, ikantakaakari Tasorintsinkantsi. Iriitaki ojyipithataimiroori kaaripirori pikinkishiritani, tima pantayitakiro kaamanitakaantatsiri. Aña ontzimatyii pantayitairo ikowakaimiri Pawa, Kañaaniri.

15 Iriitaki Cristo jotyaantakiri Pawa inkantakowintairi atziriiti, ari okanta jowakiraatakaantaawori kajyaakaawakaantsi. Tima okantakota owakiraari kajyaakaawakaantsi, ontzimatyii inkami apaani, iro jawijakotantaiyaari piyathatakawori itanakawori kajyaakaawakaantsi. Ari jiñaitairo ishiniyitakairo pairani ankañaanitai. Jiroka kajyaakaawakaantsi, iroowaitaki osankinarintsi tsika okinkithatakoyita okaatzi jashiyiitari, okinkithatakoyitziri iijatzi ashitaiyaawoni aririka inkamaminthataki iwaapatiitari.

16 Iro kaari jiyopiroyitanta intzimi aayitironi okaatzi jashitakaayii tantari, apa jiyoyitzi aririka inkamaki iwaapatiitari.

17 Iinta jañi iwaapatiitari, iiro ipitsitari ikajyaakagaitakiriri jashitaiyaawo. Apa impaitairi aririka inkamaki.

18 Ari okimitari, jitantaitakawori itanakawori kajyaakaawakaantsi, tzimatsi iita kamaintsiri, iriraani jitantaitanakari.

19 Tima pairani ithonkakiro Moisés jiñaanatakiniri atziriiti Ikantakaantani, jaaki iriraani piratsi, itsipataakiro jiñaa, jaaki inchashimpoki, jankowiitaki kityonkamawotatsiri, itsikirisantakawo osankinainchari, ari ikimitaakiri iijatzi atziriiti.‡

20 Ikantakiri:

Jiroka iraaantsi iro oñaagantapirotironi ankajyaakaawakaiyaari, irootaki ikantakaantakiri Pawa.

21 Itsikirisantakawo iijatzi iraaantsi tesorintsithaanti, ari ikimitaakiro okaatzi saikatsiri inthomainta.

22 Ari okanta, tima kimiwaitaka aririkami intsikirisantaityaawo iriraani piratsi, jimonkaatanairo Ikantakaantaitziri, kimiwaitaka iroomi oitiwathatantatsini. Tima

† 9:12 Ikinkithatakoitziri jaka ikantaitzi piratsi, iri ikinkithatakoitzi cabra-paini ipoña vaca. ‡ 9:19 Kantakotachari jaka inchashimpoki, irootaki jiiyitzi iijatzi "isopo".

iirorika otzimi iraantsi, iiro ipiyakotantairo Pawa kaaripirori.

Iri Cristo matakirori jowawijaakoshiritantzi

²³ Irootaki jatsipiwintantari piratsi itagaitziniri Pawa kimi-waitaka inkitiwathatakaantatyimi. Irootaki kimitakawori okaatzi awijaintsiri inkitiki, jotyaantakiri Pawa jatsipitakow-intantya Cristo, inkitishiritakaantayitairi. Iro anaakotakirori jatsipitakowintanta piratsi.

²⁴ Tima tii ityi Cristo tasorintsisagaakipiroriki jiwitsikamachiitani atziriiiti. Aña irootataiki oyyakaawintacha inkitiki tsika ikinai Cristo, inkantakowintayitai isaiki Pawa.

²⁵ Tima tii japiipiintapaintziro Cristo inkamimotanti. Ari opashinitziri jantziri Ompiratasorintsitaari tyaawitapiintachari apawojatzi osarintsiki tasorintsisagaakipiroriki. Tii iri ashitaajaityaawoni iriraani isakoitziri.

²⁶ Arimi jojjamachiityaarimi Cristo Ompiratasorintsitaari, oyyiki japiipiintiromi inkamawintanti. Arimi jitanatyaawo inkimaatsiwintantyaami owakiraa iwitsikantakari kipatsi. Aña apawojatzi ikamawintantapaintzi. Ari ikantaitanaatzi-iro joitsinampaakiro kaaripirori.

²⁷ Iroowaitaki ikantaitziri: “maawoni atziri apawojatzi okanta ikami, impoña Pawa yakawintairini”.

²⁸ Iro jantakiri Cristo, apawojatzi ikamaki ikimaatsiwintakotari oyyiki kaaripiroshiriri. Iro kantacha iijatzi inkoñaatapai paata irirori, iiro ikimaatsitakaitawaari, aña jowawijaakotairi ikaatzi oyaakoniintakiriri.

10

¹ Iro Ikantakaantaitani oyyakawori aamparyaantsi. Tima okanta apaani aamparyaantsi tii otzimanitzi owatha, apa jiyoyiitzi tzimatsi iita ashitawo jaampari. Ari okantari iijatzi Ikantakaantaitani, iyotaakai tzimatsi paata kamiithataatsini. Ikantakaantaitaki ontzimatyii intaapiintaitiniri Pawa maawoni osarintsiki, iro kantacha tii owamiithapiroshiritziri atziriiiti antayitakirori.

² Arimi imapirotya owamiithapiroshiritanti, ikaatzi antayitakiro arimi jowajyaantakiro, tima aritakimi oitishiritakiri, iiro iyaatzimi onkatsitzimoshiriwaitirimi jantayitakiro kaaripirori.

³ Aña tii ari onkantya, iro jantapiintakiri awijayitzi osarintsipaini, itaapiintayitziniri Pawa, ikinkishiritakotawo iyaaripiroshirinka.

⁴ Tima jowamaayitapiintziri piratsiiti ikapathainkatakgaitziri, tii imatziro ompiyakopiro tiro iyaaripironka atziri.

⁵ Irooma ipokaki pairani Cristo jaka kipatsiki, ikantakiri Pawa:

Tii pikowamachiitairo jamayiitaimi piratsi jashitakaayitimi, jatsipitakaityaari.

Aña naakataki potyaantaki natziriti, jatsipitakaityaanawo.

⁶ Tii apa inimotzimi itagaitzimiri piratsi okantakaantziro iyaaripiroshirinka jirikaiti.

⁷ Nokantzi Naaka:

Pawá, nopokaki naaka nantairo pikowakaakinari iiroka, Tima aritaki josankinatakoitakina pairani onkaati nantiri.

⁸ Pinkinkishiritiro kantatsiri jaka:

Tii pikowamachiitairo jamayiitaimi piratsi jashitakaitzimiri, intagaitimiri jatsipitakaitani. Tii inimotzimi intaawintimiro iyaaripiroshirinka.

Iro kantacha, ¿kaarima ikantakaantaitziri jiroka pashini?

⁹ Incha pinkinkishiritiro pashini kantatsiri:

Nopokaki naaka nantairo pikowakaakinari iiroka, Jiroka apiitainchari ikantaitakiri, ipoyaatawo itanakawori pairani.

¹⁰ Aña ikowaki Pawa onkimityaawo iwatha Cristo okaatzi itagaitziniriri, ari okanta ikamawintantapaintariri maawoni atziriiti. Ari opoña jowamiithashiriyitai aakaiti.

¹¹ Pairani, maawoni Ompiratasorintsitaari jaminiri Pawa jashitakaariri, japiipiintziro kitiijyiriki itainiri piratsi. Tima ita jimatziro jowajyaantapirotakaantiro kaaripirori.

¹² Iriima Cristo, apawojatzi ishinitaka jowamaawintaitiri iyaaripironka atziriiti, ipoña isaikai jakopiroriki Pawa itsipataari ipinkathariwintantzi,

¹³ ari isaiki joyaawinta irojatzi joitsinampaantapirotaiyaariri iisaniintani, inkimitakaantairi jimakoryaakiiminto.

¹⁴ Irootaki jantantakawori apawojatzi ikamawintakiro iyaaripironka atziriiti, ari ikantaitaatyani jowamiithashiripiroyitairi.

¹⁵ Ari ikimitakari Tasorintsinkantsi jiyotakaakai imapiro-tatya. Tima iri itakawo josankinatakaantaki:

¹⁶ Ikanta jiñaawaitaki Pinkathari, ikantzi:

Jiroka owakiraari kajyaakaawakaantsi jiñaitairi paata:

Ari niyoshiritakaayitairi kamiithari onkaati jantayitiri.

Onkimiwaityaawo nosankinashiritaatyinirimi nokantakaantani.

¹⁷ Iikiro ikantatzi:

Ari nompiyakotainiri ipiyathataka, jantayitakiro kaaripirori.

¹⁸ Tima aritaki ipiyakotantairo Pawa ikaaripiroshiriyiitzi, tii okamiithatai intaayitainiri iroñaaka.

19 Irootaki iyikiiti, tima kapathainka ikantaka Jesucristo jowamaantaitakariri, awintaashiri antsipashiritaiyaari Pawa, onkimiwaityaawo antyaatyimi tasorintsisagaakipiroriki.

20 Tima jatziritaki Cristo, irootaki okantantaari antyaayitai inkitiki, iro ojanyaawintachari antyaatyimi ithayitakiro tontamawotatsiri tasorintsisagaakipiroriki. Aaka omapokayitairori jiroka kaari jimayitzi pairani, irootaki kañaanitakaantaatsiri.

21 Ikimitaari iroñaaka Cristo iriimi Ompiratasorintsipirow-intaini akaatzi jashiyitai Pawa.

22 Ari okanta. Tyaaryoopiroini ankantaiya antsipashiritaiyaari Pawa, imapiro ankantya oshiritaiyaari. Kitishiri ikantakaayitai, iiro akinkishiritakoyitaawo kaaripirori. Aña ankimitakaantya inkiwantatyiiromi jiña kitijyaari.

23 Kiso owanakiro awintaashiritaari, ikimaitakai akan-taki: “Noyaakoniintani jinatzi Cristo”. Tima tsika itzimi kajyaakaakairori, kiso jowakai irirori.

24 Ontzimatyii ankinkishiritakotairo tsika onkantya aminthashiritakaantyaariri pashini jitakotantya, jantayitairo kamiithari.

25 Iiro owajyaantziro apatotapiintya, tima tzimayitatsi owajyaantayitakirori. Aña ontzimatyii aminthashiritakaiyaari akaataiyini. Iikiro aatatyi antanairo ayotai aritaki impiyi Cristo.

Ikamantayitziiriri antzirori inintakaanikiini kaaripirori

26 Tima aritaki ayotairo tyaaryootatsiri, aririka othataashi-waityaawo owajyaantanakiro, impoña aatakaairo antayitiro kaaripirori, iiro ipiyakotairo ayaaripironka.

27 Aña ikamantayitakai anthaawashiriti jowasankita-gaikari, tima Pawa japirotairi intaayitairi ikaatzi kisaniiintakiriri.

28 Pairani, intzimirika piyathatatyaaawoni Ikantakaantani Moisés, tii inishironkazitzi, jowamaitziri inkaatirika mawa kantakotirini. Ari jowamaitakiri iijatzi inkaamachiitirika apiti kantakotirini.

29 ¿Tiima imapiro jowasankitagaitiri manintakirori jantzimotajaantakairi Itomi Pawa? Tima okimiwaitakawo jaatzikashiwaitaitawo kaari opantyaawoni, imanin-tashiwaitakawomi ikapathainkataki ikamawintantaki. Ari ithainkashiritakiro jantzimotantziri Pawa ishini-witakanariri intasorintsishiritakairi. Ikawiyawaitakiri Tasorintsinkantsi nishironkataniri.

30 Irooma aakaiti ayotziri itzimi kantaintsiri:

Naakataki owasankitaantatsini,
Naaka piyakowintantachani.

Iro ikantakiri Pinkathari.

Ikantaitzi iijatzzi:

Jowasankitaayitziri Pinkathari ikaatzzi jashitaari irirori.

³¹ Jkimitataika antawoitimi inthaawashiritakimi jiyoitai iriita-
jaantakimi owasankitaantaatsini Kañaaniri Pawa!

³² Pinkinkishiritakotya. Tima iirokayitaki pairani kimisan-
tanaintsiri, kimiwaitaka pinkitiiyyiinkatakotaimi. Ipoña
piñaakiro ikimaatsitakaitakimi.

³³ Piñaayitakiro iijatzzi ikisaitakimi, jowatsinaitakimi tsika
ipiyotaita. Pikimoshiritakaayitakiri awijyimoyitakiri okaatzzi
piñaakiri iiroka.

³⁴ Pikimoshiritakairi ikaatzzi jomontyaayiitakiri,
piñaayitakiro iijatzzi jaapithaitakimiro tzmimoyitzimiri.
Iro kantacha, iikiro piyaatayi piminthashiritanaty, tima
piyotaiyini onkaati piñiiri paata, owanaa okamiithapirotzi,
tii othonkanita.

³⁵ Irootaki iiro powajyaantantawo okaatzzi pawintaanaari,
tima antawoiti impinaitaimi paata.

³⁶ Amawi pinkantya pantayitanairo ikowakaayitzimiri
Pawa, ari onkantya piñaantaiyaawori ikajyaakaakimiri.

³⁷ Tima ikantzi Pawa:

Iiro iyyinkaa jariitantyaari aatsikitzimataintsiri,

Iiro osamani inkantya.

³⁸ Tampatzikashiri inkantya awintaashiriri, ari jiñiuro
jañaantaiyaawo.

Irooma aririka impiyashiritai, iiro jinimotakaanawo.

³⁹ Irooma aakaiti, tii akimitari ikaatzzi piyashiritachari, intz-
imi japiroitairi. Aña awintaashiriyitaa aakaiti, ari añiuro
añaashiriyitai.

11

Awintaashirinkantsi

¹ Jiroka okantakota awintaashirinkantsi. Okimitatya
aririka inkantashiriiti: “Aritaki imatya nokowapirotani”.
Jiyopirotajaantaki aritaki imatya ikowiri, onkantawitatty
tikira jiñiuro.

² Iro jawintaashirinka achariniiti kantakaawori okanta
Pawa ikinkithatakotantakariri kamiithaini.

³ Iro awintaashirinkantsi kantakaawori amatantawori aki-
mathatairo okantajaantaka jiwitsikantakawori Pawa kipatsi.
Apa jiñaawaitiki, matanaka iwitsika. Ari opoñaanakari iwit-
sikanaka jiñaayitairi iroñaaka kaari koñaataajaitatsini pairani.

⁴ Iro jawintaashirinka Abel kantakaariri itaantakanariri
Pawa jashitakaariri, anaakotanakiro jashi Caín jashitakaaw-
itariri Pawa. Iro kamiithatzimotakiriri itakiri Abel. Ari
ikantaki Pawa: “Kamiithashiri jinatzzi Abel”. Okantawitaka

ikamaki Abel, iinta akimakotapiintziri kimiwaitajaantaka irojatzi jiñaawaitimi irirori, tima iro kantakaawori ikimisan-taki.

⁵ Iro jawintaashirinka Enoc kantakaariri jaantaitaariri, tii jiñiiro inkami. Tii jiñaitairi, tima inkitiki jagairi Pawa. Pairani iinta isaiki kipatsiki, ikantakiri Pawa: “Iiroka inimo-takaapirotakinari”.

⁶ Tima kaari matironi ontzimi jawintaashirinka, tii inimotziri Pawa. Aña aririka inkowayiiti jiyopiroitairi Pawa, ontzimatyii inkimisantai, imapiro tzimatsi Pawa. Ontzimatyii inkimisantai ari jimatakaayitairi Pawa inkaati kowapirotaatsini jiyotairi.

⁷ Iro jawintaashirinka Noé kantakaariri jiwitsikan-takawori antawoiti shintsipaa inkini jowawijaakotiri ijyininkamirinkaiti. Tyaaryoo ipinkathatasorintsitanitzi irirori. Tima iri Pawa kamantakiri onkaati awijatsini, kaari jiñaitaajaitzi pairani. Iro opoñaantari jiñaitakiro mapirotachari jowasankitaayitairi isaawijatziiti. Ari jowamiithashiritakiri Pawa, tima irootaki ikajyaakagaitakiniriri kimisantaniiriiti.

⁸ Iro jawintaashirinka Abraham kantakaawori ikimisantantakariri Pawa ikantakiri pairani ishitowi inampiki jiyaatiro pashini nampitsi ikajyaakaakiniriri. Iro jantakiri Abraham, jataki okantawitaka tii jiñiiro tsika jiyaati.

⁹ Iro jawintaashirinka Abraham kantakaawori jimatan-takawori jinampitawo pashiniki kipatsi tsika tii itzimapai ijyininka irirori. Ari isaikakiri ipankojyitatari mishinantsi-mashi. Ari ikimitaakari Isaac, Jacob, tima irijatzi ikajyaaka-gaitakiniriri iijatzi.

¹⁰ Iro jimatantakawori Abraham inampitakawo, tima jiy-otzi ari inkañaanitai inkitiki. Kimiwaitaka iri ñaampiyakawori nampitsi otzimajaantzi jiwitsikairi Pawa, tsika inampipiro-taiyaawo paata.

¹¹ Aña imatsitataikawo iroori Sara, owaiyantai okantakaawo awintaashirinka. Aritaki antawopirowitaka, kaawitapaaka owaiyantantyaari. Iro kantacha, imatairo owaiyantai, tima awintaashiritanakari Pawa aritaki jimonkaatakiniro ikajyaakaakinirori.

¹² Ari okanta. Oimi Sara, owamaimawitakari jantaripironka, jowaiyantakairo iina, irojatzi ijyikitantaari ichariniyitari, ikimitaari ijyikitzi impokiro, ikimitaawo impaniki oiyikitzi jiñaathapiyaaki. Imapiro ijyikipirotai, tikaatsi matironi jiyoitai tsika ikaatzi ijyikitzi.

¹³ maawoni jirikaiti (Abraham, Isaac, Jacob, Sara), ika-makoyitakiro jawintaashirinka, tii jiñaajaitziro okaatzi ika-jyaakagaitakiriri. Apa jiñaampiyanakawo. Intaina okantaka

inkiti ikowashiritakiri inampitaiyaawo. Irootaki ikantayitanti: “Asaikaminthatashita kipatsiki, kaari anampi, akim-itakowaitakari kaari tzimatsini ijyininkamirinkaiti”.

14 Tima jiñaawaitaitakiro kantainchari ñaantsi, ari ayopirotziri imapiro jaminainaitzi pashini nampitsi tsika inampipirotaityaawo kamiithaini.

15 Iroomi inkinkithatakoyiti impiyamachiiyitaimi inampitiki ipoñaayitakawo pairani, aritya jimatakiromi impiyayitai.

16 Aña tzimatsi pashini ikowapirotakiri anaakopirotzirori, janta inkitiki ikowiro. Irootajaantaki jiwitsikakiniriri Pawa jashiiti jirikaiti, tima Pawa tii ikaaniwintakotari ikantapiintakiri “Nowawaní”.

17 Iro jawintaashirinka Abraham kantakaakawori itaantyaanaririmi Pawa japintziti itomi Isaac, tima Pawa jiñaantatyaawo jawintaashirinka Abraham. Iroowitainchami japintziriyirimi jowaiyani itomi,

18 okantawitaka ikantakiri Pawa: Iri Isaac piñaantaiyaari intzimai oyyiki pincharinityaari.

19 Tima Abraham jawintaashiritakari Pawa jiyotzi ari jañaakagairi kamatsiri. Irootaki Pawa joipiyantaanariri Isaac, tima iri oyyakaawintakiro jañaayitai.

20 Iro jawintaashirinka Isaac kantakaawori itasonkawintantakariri Jacob ipoña Esaú, iro oyyakaawintacha awijayitatsini paata.

21 Iro jawintaashirinka Jacob kantakaakawori itasonkawintantakariri apitiroiti itomi José. Irojatzji jawintaashirinka Jacob-ni kantakaawori ithaamintantakariri Pawa ikotzipookitantakari ikamimataki.

22 Iro jawintaashirinka José kantakaariri ikantantanakari ikamimataki, ikantzi: “Aririka ishitowayitai Egiptoki ayyininka itzimi ichariniiyitari Israel, jaminai tsika inampitaiyaawo”. Ikantaki iijatzji: “Ontzimatyii jaitanairo paata notonkipooki”.

23 Iro jawintaashirinka ashitariri Moisés kantakaariri jimanantakariri jiiinchaanikiti owakiraa itzimapaaki, irojatzji itzimakotantakari mawa kashiri. Tima kamiithaini ikantaka iinchaaniki. Ari ipiyathawaantitakawo ashitariri Moisés ikantakaantakiri pinkathari, intsitokaitiri maawoni iinchaaniki shiramparitatsini.

24 Iro jawintaashirinka Moisés kantakaariri kaari ikowanta incharinityaari pinkathari Faraón, okantawitaka iro oimotantakiri irishinto pinkathari.

25 Aña iro ikowaki intsipatyaari atziriiiti jashitari Pawa, ari itsipatakari ijyininkapaini jowasankitaawaitaitziri, tii ikowaaajaitziro jinintaawaityaawo kapichiini jinintashiyitari irirori.

26 Tima jiyotaki Moisés okowapirota jowinkatharyaitiri Cristo, iro anairori ontzimimotairimi jajaagawo Egipto-jatzi. Aña iro jiñaampiyakari impinayiitairiri paata.

27 Iro jawintaashirinka Moisés kantakaariri ishiyantakari Egipto-ki. Tii iro jimanantakari ithaawantari pinkathari inkisaniintiri, aña ityaaryoowintatzi iro onkaati jantakairiri Pawa, okimiwaitakawo jiñaapootatyirimi Pawa kaari koñaanitatsini.

28 Iro jawintaashirinka Moisés kantakaawori jimonkaatziro ikantakaantaitakiro Anankoryaantsi, itsikirisantakawo iraantsi iro jowamaantari maninkari apirotaniri itzinkamitari jowaiyaniiti.

29 Iro awintaashirinkantsi kantakaawori jimontyaantakawori Inkaari Kityonkaari, janiitaiyakini okisopathataki. Irooma jimawitapaakawo Egipto-jatzi, piinkaiyakini.

30 Iro awintaashirinkantsi kantakaawori jimatantakawori jinkijinkitakiro Jericó okaatzi 7 kitiiyyiri, irojatzii jiñaantayitakawori opookathapitaki nampitsi.

31 Iro awintaashirinka Rahab kantakaawori aantawakariri kamiitha owayiriiti aminaantachari, ari okanta tii otsipatan-tari piyathariiti japiroitakiri. Okantawitaka jiroka Rahab mayimpiro inawitaka.

32 ¿Nonkinkithatakotirima pashini? Iiro nothotyaakotziri. Jirika ikaatzi: Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, David, Samuel, ipoña Kamantantaniriiti.*

33 Iro jawintaashirinka jirikaiti kantakaayitaariri okanta: Itzimantari oitsinampaayitairiri pinkathariiti, pashini tampatzikashiriyitaatsiri, pashini ñaayitairori ikajyaakagaitakiniriri, pashini jookawiitakari imoonaki kajyikari tii jatsikiri,

34 pashini jookawiitakari paampariki tii itagaa, pashini jomaaminthaitakiri jowathaitirimi, pashini ishintsitakagaitakiri, pashini ñaapirotaachari jowayirita, pashini jomishiyayitaki owayiriiti poñaachari pashiniki nampitsi.

35 Tzimatsi tsinani ñaayitairiri oyyininkamirinkaiti jañaayitai ikamawitaka. Iro kantacha tzimatsi pashini kamimayitaintsiri jompojawaitaitakiri, tii jowajyaantanakiro jawintaashirinka impakaantaityaaririmi. Aña oyaaniinta ikanta jañaapiroyitai paata, iiro okimitaawo añaawita iroñaaka.

* 11:32 Ikaatzi iitachari jaka: Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, iri jiwayitakiriri Judá-mirinkaiti pairani, owakiraa jinampitakawo Canaán-ki. Iro kipatsi ikajyaakaakiniriri Pawa jinampityaawo janta. Jirikaiti jiwari itsipatakari jowayir-iti ontzimatyii jomanatya jimatantyaawori jinampityaawo janta tsika ikajyaakaakiri Pawa.

36 Tzimatsi itzimi ithainkawaitaitziri ipoña ipajawaitaitakiri, pashini joojoyiitakiri ipoña jomontyaayiitakiri.

37 Tzimatsi ipichiitakiri, pashini itankaitakiri, pashini josa-taayiitakiri. Tzimatsi pashini anii-aniiwaitatsiri apa ikithaamachiitakari mishinantsimashi, pashini kowityaapirowaitani ikantaka, pashini oiyiki jaminaminayiitakiri, pashini iki-maatsitakagaitakari.†

38 Pashini ikinawaiyitaki otzishimashiki, pashini inampiyitakawo omoonaki. Tii aritaajaitzi ankimitakaantiri jirikaiti isaawijatziiiti. Aña iriitaki kowapirotachari.

39 Iro jawintaashirinka jirikaiti kantakaawori okanta ikinkithatakotantaariri Pawa kamiithaini, okantawita tikira jiñaayitairo ikajyaakaayitakiriri.

40 Tima jiñaampiyakawo Pawa otzimi anairori: Ikwakaakairo aakaiti antsipataiyaari jirikaiti, inkamiithashiritakaayitai maawoni.

12

Kimpoyaa owanairi Jesús

1 Irootaki, añaashintsiyitanyaaari iijatzi aakaiti, ankimitakaantiro anaakotantatyiiimi, okimiwaitakawo iijatzi impiyotatyiiyaami jirikaiti jaminayitaimi mayitakirori jawintaashiritaka, amatakoyitairi aakaiti. Amatantyaawori ashiyi shintsiini, ookanairo asamawopooki amatsinkakairi ashiyi. Iro oiyakaawintachari asamawopooki aririka ookawintairo akaaripiroshiriwaitzi. Ari añaairo aakowintyaawo ashiyapiintai.

2 Ikimita shiyachari ikamaitawo jaminiro tsika jariitya, ari ankimitanaiyaari aakaiti, kimpoyaa owanairi Jesús itakawori jawintaashiritakaayitakai. Iriitaki monkaatakaironi iijatzi awintaashiritani. Iriitaki ankimitakotaiya, tima jiñaampiyakawo irirori jinintaiyaari. Irootaki jamawitantakawori ipaikakowiitakari, okamiithatzimotakiri ikaaniwintawiitakari ikamawitapaintai. Ari saikai iroñaaka jakopiroriki Pawa ipinkathariwintantai.

3 Aririka ankinkishiritakotiri Jesús jamawitakiro ikisani-intawaitakiri kaaripiroshiriri, iro thaamintashiritakagaini iijatzi aakaiti amawitiro, iiro okantzimoniintashiriwaitai.

4 Aritaki piñaashintsiyitakari iirokaiti kaaripirori, iro kancha tikira piñaairo inkapathainkatakaimi.

5 Aamaa pipiyakotakiro ishintsithatantzimiro Pawa osankinarintsi, ikimitakaantzimi iirokami itomiiti, ikantzimi:

¡Notomí! Iiro pimanintziro aririka jowasankitaimi Piwinkathariti.

† 11:37 Ikantakoitziri jaka mishinantsimashi, iro imishina oijya ipoña cabra.

Iro okantzimoniintawaitzimi aririka ishintsithatimi.

⁶ Tima iri jitakotajaantani Pinkathari jiñaantakaapiintari. maawoni ikimitakaantaari itomi, jowasankitairi.

⁷ Onkaati awijyimoyitimiri pinkimitakaantiro Awinkathariti ñaantakaashiritzimiri. Tima ikimitakaantaimi Pawa iiroka itomi. ¿Tiima jowasankitaapiintziri itomi ikaatzi iwaapatiitari?

⁸ Ontzimatyii jowasankitaayitai maawoni. Tiirika piñiuro iiroka, kimitaka tikira itomipirotzimi Pawa, aña otomi mayimpiro pinatzi.

⁹ Okimita iijatzi, tzimatsi koñaaniri ashitairi owasankitairi, apinkathatziri irirori. ¿Iroma amapirotzirori apinkathatairi Ashitairi kaari koñaaniri, onkantantyaari añaashiriyitai?

¹⁰ Tima ikaatzi ashitairi koñaaniri kapichiini jowasankitaayitai, tsika okantzimotari irirori. Iriima Pawa jowasankitaayitai irirori onkantya inkamiithashiritakaantairi, ari onkantaki iijatzi intasorintsishiritakai ikimita irirori.

¹¹ Tii inimoshiriyitai jowasankitaaminthaitai, aña owanaa onkantzimoniintashiriwaitai. Iro kantacha paata, ikaatzi kaari manintironi jowasankitaayitziri, aririka inkamiithashiriyitai, ari jiñiuro isaikai kamiithaini.

Apaatakirori inishironka Pawa

¹² Irootaki piñaashintsitantaari pinkimityaari ñaantapiintakawori ishiya, jiñaashintsita ijiywata ishipitajympawitaka, ari ikimitairo iijatzi ishipitayiritowitaka, jiñaashintsita.

¹³ Pinkimiyitaiyaari iirokaiti shiyapiintachari tsika okamiithawokitzi kaari ñaayitironi inkithoki ishipitakiitaki. Aña ontzimatyii intikatsikiiti.

¹⁴ Aapatziya pinkantawakaiya, piñaashintsitya pintasorintsiriti. Tima iirorika pimayitairo jiroka, iiro piñiuri Apinkathatani.

¹⁵ Paamawintyaari inkaati apaatakironi inishironkayitai Pawa. Paamawintyaari oitzipinashiritaniri, joitzipinairikari ikaatzi kimisantatsiri.

¹⁶ Paamawintyaari mayimpiritatsiri. Paamawintyaari thainkatasorintsitaniri kimityaarini pairani Esaú, ikowajaantzi jowawatya apawojatzi, ari ipimantakiro ikajyaakaitakiriri itzinkamitari itzimi.

¹⁷ Tima piyotzi iirokaiti aritaki jimatakiro Esaú kantachari, oyyiki ikowawitaa iñiuro intasonkawintayitiri, antawoiti jiraakotakawo. Iro kantacha tii jiñiimaitaawo tsika inkinaka-gairo ikinakaashitakari.

¹⁸ Tima tii pikimitari iirokaiti aakirori pairani Ikantakaantaitani. Jiyaataiyakini irirori otzishiki tsika

otzimi koñaanitatsiri. Ojyiki otaantzi, tsiniriki okantaka, ooriinkataki, antawoiti otampiyataki.

¹⁹ Ikimakiro ityootaitzi. Ikimaki iijatzi antawoiti jiñaawaitaitzi, ari ithaawaiyanakini, ojyiki jamanaiyaw-itakani iiro ikimantawo kantachari.

²⁰ Tima ojyiki ithaawantashitakawo okaatzi ikantakaan-taiitakiri, ikantaitzi:

Iiro pikinayitzi jaka otzishiki. Tii aritaajaitzi pinkinakaayi-tiri kapichiini pipirayitari janta. Aririka inkinayitaki kapichiini janta, ontzimatyii intsitokaitiri, ontzimatyii jowathaitiri.

²¹ Imapiroatya okowiinkatzi ikantzi Moisés:

Antawoiti nothaawaki, okawaitakina.

²² Tii pikimitari iirokaiti ikaatzi ñaakirori, aña iirokaiti oyyakariri jataintsiri otzishiki iitachari Sion, saikatsiri nampitsiki Jerusalén. Iro oyyakaawintachari piyaayitai inkitiki tsika isaiki Pawa Kañaniri. Tima ari pintsipataiyaari iirokaiti ipiyotapaa maninkariiti.

²³ Pintsipataiyaari piyotachari janta jawintaashiritaari Itzinkamitani Pawa, tima iriyyitaki osankinatakotainchari isaikayitai inkitiki. Pintsipatajaantaiyaari Pawa, yakawintairini maawoni. Pintsipataiyaari ishiriiti kimisantzinkariiti jothotyaitakiri ikamiithashiritakaitairi iroñaaka.

²⁴ Pintsipataiyaari iirokaiti Jesús, poñaakaananaawori owakiraari kajyaakaawakaantsi, kapathainkataintsiri ikamawintayitakai. Tima jiroka iriraani Jesús kimiwaitakami oñaawaitatyiimi, ananakiro okinkithatakotakiri pairani iriraani Abel.*

²⁵ Paamaiya papaatzirikari Pawa aririka jiñaanashiritimi. Tima pairani ikaatzi kimawitakariri Pawa jiñaawaitzi jaka kipatsiki, jowasankitaakiri jimanintakiro okaatzi ikantziriri. Aaka jimapiroti jowasankitaayitai, aririka ampiyashiritaki akimayiwitakari jiñaanashiritakai inkitijatzzi.

²⁶ Pairani aririka jiñaawaiti Pawa, jontziñaakaawo kipatsi. Irooma iroñaaka, tzimatsi okaatzi ikajyaakaakairi, ikantzi: Ari napiitairo nontziñaakairo, tii apa kipatsi, aña ari imatsi-taiya inkiti iijatzi.

²⁷ Tzimatsi iita oyyakaawintachari ikantziri: “Ari napiitairo”. Iro oyyakaawintacha aririka jotikairo okaatzi jiwitsikayitakiri, japirotairo jiwitsikani kaari initatsini, apa osaikayitai initatsiri.

* **12:24** Pairani itsitokantakariri Caín iririntzi Abel, ikantaki Pawa: “Kimiwaitaka onkaimatyiimi iriraani Abel jaminaminatzi inkisawintayiiyaari”. Ari ipoñaari ikantayitzi kimiwaitaka oñaawaitatyiimi iraantsi. Irooma oñaawaitzi iriraani Cristo, tii ikowi inkisawintaityaari, aña okowi ompiyakotantiro kaaripirori.

28 Irooma aakaiti, impinkathariwintayitai janta tsika initanitapai. Irootaki ampaasoonkitantyaariri Pawa, pinkatha owairi, antawaitainiri.

29 Tima Pawa, iriitaki kimitakariri paampari taantatsiri.

13

Jantanairi kimisantatsiri

¹ Ontzimatyii pitakotapiintanaiyaari “Iyikiiti”.

² Iiro powajyaantziro poimaayitiri pipankoki ariiyitachari pinampiki. Tima itzimayitzi antakirori, tikaatsi kamantirini, iri maninkariiti joimaaki ipankoki.

³ Iiro pipiyakotziro paamaakowintaiyaari pikaatzi pikimisantayitai itzimi jomontyaayitzi. Pinkimitakaantiro aririkami pinkaatiri jomontyagaitimi. Ari pinkimitairi ikaatzi jowatsinawaitaitzi, paamaakowintaiyaari, tima piyotzi iiroka tsika okantawaita aririka inkimaatsitakaayitai.

⁴ Pinkinataiyaari piimi, iiro japitiwaitzimi pashini. Tima jowasankitairi Pawa mayimpiriwaitatsiri.

⁵ Iiro pinintashiwaita pojyityiiri kiriiki. Inimotimi piñiuro tzimimoyitakimiri. Tima iri Pawa payitimironi kowityiimotimiri, jiroka ikantaki:

Iiro nookawintaimi.

Iiro nookimi apaniroini.

⁶ Irootaki awintaashiritantyaariri aakaiti, ankantayitai:

Iri Nowinkathariti nishironkataanari.

Tikaatsi nonthaawakaiya.

¿Tzimatsima inkantaina atziri?

⁷ Pinkinkishiritakotiri jiwatakaimiri pikimisantayitai, kinkithatakotapiintzimirori jiñaani Pawa. Pinkinkishiritakotiri tsika ikantayita isaiki, oita jimonkaayitakiri iriroriiti. Pinkimitakotaiyaari tsika ikantakiro jawintaashiriyitaka.

⁸ Irojatzi ikanta iroñaaka Jesucristo, tsika ikantapainta, ari inkantaitatyaani irirori.

⁹ Iiro pishinitairi jamatawiyitimi yotaantzirori kaari tampatzikatatsini, kaari ikimapiintaitzi. Tima iriitaki Pawa tampatzikashiritakaayitairi, inishironkayitai. Ampinkawaitirorika jowayitari tii otampatzikashiritakaantatzi. Tima tzi-matsi mayiwitakawori jiroka, tiimaita owamiithashiritziri.

¹⁰ Okimiwaitakawo ontzimimoyitaimi owakiraari taapirimintotsi. Itzimi jowamaitakiri janta, iri kamawintakairi

aakaiti. Tii okantaajaitzi jowayitaiyaari antawaitatsiri tasorintsithaantiki.*

¹¹ Tima jayiro pairani Ompiratasorintsipirori iriraani piratsi inthomai tasorintsithaantiki onkantya impiyakoyiitantyaariri iyaaripironka, jaayitziro iwatha piratsi othapitapaa nampitsi ari intaayitiro.

¹² Ari okimitakari iijatzi, jowamaayiitakiri Jesús othapiki nampitsi, ari ikimaatsitakowintantaka ikapathainkataki jowamiithashiriyitantairi.

¹³ Ontzimatyii ankimitakaantiro aakaiti ashitowatyiimi nampitsiki aatatyi tsika isaiki Jesús, manintaari jowayiitai ikimitaitakiri pairani irirori.

¹⁴ Tima jaka tsika asaikayitzi iroñaaka iiro okantaitatyaani. Irootaki añaampiyantawori tsika anampitaiyaawo paata.

¹⁵ Irootaki, anthaamintantyaari, ampairyiuro iwairo irirori. Iro poyaataawoni okithoki pankirintsi jashitakaayitakariri pairani.

¹⁶ Ari okimitari iijatzi, iiro powajyaantziro kamiithari, pimpawakaiya tzimimotzimiri. Irojatzki kimitakawori kamiithatzimotziriri pairani Pawa itaayiitziniriri.

¹⁷ Iiro pipiyathatari jwayitziiriri kimisantanaatsiri, iriitaki aamaashiritakowintzimiri. Iri kamantairini paata Pawa iita awijyimoyitakiriri jaamaakoshiriwintayitakimi. Kamiitharika onkantya inkinkithatiri, kimoshiri inkantaiya iriroriiti, iijatzi pinkimitaiyaari iirokaiti. Irooma owashiririka onkantakaiyaari inkinkithatiri, iijatzi onkimitzimotaimi iirokaiti paata, iiro iroopirotzimotaimi.

¹⁸ Pamanakotapiintaana onkantya jiñaantaityaanari tampatzikashiri ninatzi. Kimitaka iro nimatakiri.

¹⁹ Pamanakotapiintaana iijatzi niyaatashitantimiri thaankiini iirokaiti.

Iwiyaantawori withataantsi ipoña tasonkawintaantsi

²⁰ Namanamanaatari Pawa, tima iriitaki kamiithari saikakaayitimini, iriitaki añaakagairiri pairani Awinkathariti

* **13:10** Kantakotachari jaka antawaitatsiri tasorintsithaantiki, iriyyitaki Ompiratasorintsitaari. Itzimi ishinitaitaki jowapiintyaari tzimagaantatsiri piratsi, tzimagaantatsiri okithoki pankirintsi okaatzi jamayitziro atziriri jashitakaiyaari Pawa. Irooma taapirimintotsi, ari intaapiintayitini Pawa okaatzi jashitakaayitiriri, ari ikowakotapiintziri impiyakotainiri iyaaripironka. Iro kantacha ipaikakoyiitakiri pairani Cristo, irojatzki ikamantakari okanta ipiyakopirontaawori irirori kaaripirori, iro poyaatapaakawori okaatzi itaapiintayitakiro jashitakagaitariri Pawa janta taapirimintotsiki. Tima jiroka inchakota tsika ikamaki Cristo ipaikakoyiitakiri, iro kimitanaawori iroomi owakiraari taapirimintotsi. Tii onkantanai jirika Ompiratasorintsitaari joyaari kamaintsiri janta. Ari okantari iijatzi, ikaatzi pankinataawori jimonkaayitiro iikantakaantaitani, ikaatzi pinkawaitzirori owanawontsi, jaminaminawitawo impiyakoyiitainiri iyaaripironka, iiro jiñauro jinintagaiyaawo okaatzi ikamawintantaki Cristo.

Jesucristo ikamawitaka. Iri Pawa kimitakaantaimini ñaapirori aamaakowintariri oijya. Owanaa ikapathainkataki jowakiraatakaantaawori kajyaakaawakaantsi kantaitaachari iroñaaka.

²¹ Namanakowintakimi jiwitsikashiritantimiri pimayitairo kamiithari ikowakaimiri. Pamañaari iijatzi iiroka pimatantyaawori okaatzi inimotziriri, tima ayotzi iriitajaantaki Jesucristo matakaironi. Ari inkantaitatyaani ipinkathaitairi irirori. Ari onkantyaari.

²² Iyikiiti, iiro pisamawo pinkimisantiro okaatzi nosanki-natakimiri, tima tii ojikipirodzi.

²³ Nokowi piyoti iijatzi jomishitowayiiitairi iyiki Timoteo. Aririka jariitapaiya jaka, iriitaki nontsipatanatyaari niyaatashitimi noñiimi.

²⁴ Piwithatinari ikaatzi jiwatzimiri janta, iijatzi pashini oitishiritaari. Ari ikimitari Italia-jatziiti jiwithayitzimi.

²⁵ ¡Onkamintha inishironkayiiitaimi maawoni iirokaiti janta! Ari onkantyaari.

JOSANKINARI SANTIAGO

Withataantsi

¹ Naaka Santiago osankinatzirori jiroka, jompiratani jowana Pawa iijatzi Awinkathariti Jesucristo. Niwithatari ikaatzi jashiyitaari Pawa pookayitaintsiri pashiniki nampitsi.*

Pawaki opoña yotanitaantsi

² Iyikiiti, kimoshiri pinkantya aririka piñaayitiro awijiyimoyitimini.

³ Ontzimatyii piyoyiti jiñaantaitatziimi tyaaryoorika pikimisantzi. Irootaki piñaantyaawori pintyaaryooshiriyitanai.

⁴ Piyaatakaairo pamawiyitanairo jiroka, aritaki piñaayitakiro pantapashiriyiti irojatzi pothotyaantatyaawori.

⁵ Tiirika piyotziro pamawiwaitaniti, pinkowakotiri Pawa, iriitaki yotakaimironi tsika pinkantya. Tima tii ishintsithatziri ikaatzi kamiyitziriri. Aña ari jiyotakaapiroyitakiri, tii jiyotzi irirori inthañaawainitya.

⁶ Aririka pinkamitiri Pawa, iiro pikantashiriwaitashita: “¿Ari inkimaajaitakina Pawa okaatzi nokamitziriri?” Tima ikaatzi kisoshiriwaitatsiri ikimitawo okantaranki inkaari kaari mairyaatatsini aririka ontasonkaatiro tampiya.

⁷ Paamaakowintya pikimitarikari kisoshiriri, tima tii jiñaayitziro irirori ikamiwitariri Awinkathariti.

⁸ Tima tzimatsi ikinkishiriwitariri jantirimi okanta oñaatamani tzimatsi pashini inkowiri jantiri, tii apaani onkantya ikinkishiriwitariri.

⁹ Ontzimatyii inkimoshiriyitai ashironkainkariiti kimisantanantsiri, tima ari impinkatharitakaayitairi Pawa paata.

¹⁰ Ari inkimityaari iijatzi ajyaagantzinkariiti, ontzimatyii inkimoshiriyiti onthonkaiya okaatzi tzimimowitariri. Tima inkimitakotyaawo inchatiyaki oparyaatiyatzi.

¹¹ Aririka jooryi shintsiini ooryaatsiri okamatiyatzi inchatiyaki, iiro jiñaitairo owaniinkatiyatani. Ari inkimityaari iijatzi ajyaagantzinkariiti iiro jiñaakoitairi jowaniinkatantawo jajyaagawo.

Thaamintashiri ankantya jiñaantashiriyiitairika

¹² Aririka añaawityaawo onkaati awijiyimoyitaini, iikirorika aatakaanakityiuro antyaaryooshiritanaki, ankimoshiriti, tima tzimatsi jantzimotairi Pawa aririka amawitakiro,

* 1:1 Ikantaitziri jaka, “jashiyitaari Pawa”, iriyyitaki kimiyitariri 12 pashiniyat-siri ichariniiyitari Israel-ni.

ikantakiranki: “maawoni itakotaanari naaka, ari onkantaitatyaani nañaakaayitairi paata inkimitakaantairo namathaitaatiirimi”.

¹³ Aririka ompokimotai ankowashiritiro kaaripirori, kaari Pawa kantakaiyaawoni. Tima Pawa, tii jinintziro irirori. ¿Kantatsima ishinitairo aaka? Tima iiro.

¹⁴ Aña aakataki nintapiintashitawori kaaripirori, irootaki akinkishiritantapiintawori.

¹⁵ Tima opokimotai akowashiritzi antiro, aakowintanakawo akinkishiritakotziro, irojatzii añaantatyaawori antiro kaaripirori. Irootaki ankimaatsiwaitantaiyaarimi paata ankamai.

¹⁶ Iyikiiti nitakotani, paamaiya otzimikari piki-nakaashitani.

¹⁷ Tima okaatzi jantzimoyitairi Pawa kamiitha okanta, irootaki jantapiintatyiiri. Tima tii ipashinitanitzi irirori, tii ikimitari jiwitsikani shipakiryaaanitatsiri, añaari ishitaowanai impoña añaari intyaanai tsiniriitiini.

¹⁸ Tima ikowaki irirori jiyotakaayitairo tyaaryoopirotatsiri jiñaani, irootaki atantawatyaawoni aaka ankimisantiri, ari inkimitsitaiyaari pashini jiwitsikani inkaati kimisantairini paata.

Tsika inkantanaiya kimisantairini Pawa

¹⁹ Irootaki nokantantari iyikiiti: Owakimpita pinkantayitya, iiro pakashiwaita aririka inkinkithawaitaiti, iiro ayimawaitashitzimi pimashirinka.

²⁰ Aririka ayimawaitai amashirinka, iiro antziro ikowakaayitairi Pawa.

²¹ Okowapirotatya owajyaantairo okaatzi owaaripiroshiritakairi, tsinampashiri ankantya ankimisantanairo ñaantsi, irootaki matanaironi owawisaakoshiriyitai.

²² Iro kantacha ontzimatyii antayitairo okaatzi akimayitakiri, tiirika akimisantziro, apaniroini amatawiwaitaka.

²³ Itzimirika kimawitawori iro kantzimaitacha tii inkimisantiro okaatzi ikimawitakari, jojakotashitakari aminapootachari ñaawontsiki.

²⁴ Apa jiñaapootapainta, iro osamaniityaanaki ipiyakotanaairo tsika okanta jiñaawitakawo ipoo.

²⁵ Tzimatsi pashini aminapootachari, kaari piyakotzirori ipoo tsika okanta jiñaakiro. Ari ankimitanaiyaari aaka, kinkithashiri owanaairo ñaantsi, iiro apiyakotairo. Tima irootaki matzirori ookakaakowintantzi. Kimoshiri ankantawintanaiyaawo onkaati antayitairi.

²⁶ Tzimatsi ñaawitawori jimatakiro ikimisantanai. Iro kantzimaitacha tii jimairiwaantitzi, jaminaashiwaitaka ikimisantzi, apaniroini jamatawiwaita.

²⁷ Jiroka iroopirori inimotziriri Ashitairi Pawa aririka ankimisantanai: Atakotaiyaari miritziiti, ari ankimitsi-taiyaawo kamatsiri oimi. Ontzimatyii ankitishiriyitai, iiro akimitakotari ikantayita saikashiwaitachari jaka kipatsiki.

2

Ikinkithatakoitziro manintaantsi

¹ Iyikiiti tima pikimisantairi Awinkathariti Jesucristo ipinkathapiroitziri, iiro pimanintawakaa.

² Thami oiyakaantawakiro: Aririka piñi papatotapiinta owaniinkatachari ikithaata, poriryaa ikanta jowayitziri jakoki, impoña piñi intyaapaaki pashini owapatankapooki ikantaka.

³ Iri paaki kamiitha owaniinkatainchari posatikakiri niyankiniki papatotaiyani, iriima owapatankapookitachari, pinkantakiri: “Ari pinkatziyawaki iiroka, tikaatsi pisaiki, pikowirika pisaiki isaawiki”.

⁴ Aririka pikantakari pimatakiro pimanintashiritantzi, tima apaani paaki kamiitha, pimanintakiri pashini.

⁵ Pinkimi nonkanti iyikiiti. Jiyoshiitairi Pawa ashironkainkariiti, ikimisantakaapiroyitairi. Tima ikantsitaka kitziroini Pawa: “Ari nompinkathariwintairi maawoni itakotinani naaka”.

⁶ Iro kantzimaitacha iirokaiti, pimanintashiriwaitakiri ashironkainkari. Pimaijantakiro ikisaniintapiintzimi ajyaa-gantachari ikowi jowasankitaakaanimi.

⁷ Iri tyaaryootapiintatsi ithainkashiritziro iwairo pikimisantairi.

⁸ Pantakiro kamiithari imapirorika pikimisantanairo iroopirori Ikantakaantaitziri, tima josankinaitaki pairani, kantatsiri:

Pitakotyaari pijyininka, pinkimitakaanitiri pitakotawo pi-watha iiroka.

⁹ Irooma, iintatsirika pimanintawakaa, tzimaki pikinakaashitani, ari jowasankitaawintaimiro iroopirori ikantakaantaitakiri pairani.

¹⁰ Intzimirika kantatsini: “Nokimisantziro maawoni ikantakaantaitziri”. Iro kantzimaitacha tzimatsirika yotapainchani apaani kaari inkimisantaki, tzimaki ikinakaashitani.

¹¹ Tima ikantaitzi pairani:

Iiro pimayimpiritzi.

Iiro pitsitokantzi.

Tii imayimpiriwiita, iro kantzimaitacha iinirorika itsitokantaitzi, tzimatsi ikinakaashiitakari.

12 Aña iro kamiithatatsiri antayitairo iroopirori ikantakaan-taitziri, antayitairo añaawaiyitziri iijatzi okaatzi antayitziri. Ari onkantya iiro jowasankitaantai paata, jowawisaakoyitai
 13 Tima iirorika atakoyitanta, ari jowasankitaapiroitai. Irootaki kowapirotacha atakoyitanta iiro jowasankitai-tantai.

Iirorika antziro kamiithayitatsiri, aminaashiwaita awintaawitanaari Pawa

14 Iyikiiti, tiirika antanairo kamiithayitatsiri, aminaashi-waita akantzi: “Nawintaari Pawa”. Jiroka awintaashiwait-aantsi, tii iro owawisaakoshiritantatsini.

15 Piyotzirika iiroka okowityiimowaitakari apaani iyiki iithaari, tajyaaniinta ikantaka,

16 ompoña pinkantiri: “Pimatiro pawijyi iyiki, kithaapirowaita pinkantanatya, kamiitha powapirowait-apaia iijatzi”. Tiirika pipawakiri kowityiimotariri, ¿Pitakotakarima? Aña tii.

17 Ari okimitsitari iijatzi awintaawitari Pawa. Tiirika antayitziro kamiithari, aminaashiwaitaka.

18 Ari okimita itzimirika kantatsini: “Nawintaari Pawa”. Pashini, ikantzi: “Nantziro kamiithatatsiri”. Iirorika pan-tanairo iiroka kamiithari, ¿kantatsima poñaagantiro pawin-taani? Naakarika, ari noñaagakimiro nawintaani, nantanairo kamiithayitatsiri.

19 Pikantawitapiinta iiroka: “Niyotziri Pawa apaniroini ikanta”. Imapirowitaty. Iro kantzimaitacha jimatsitawo piyariiti jiyotziro jiroka, ithaawantawitari Pawa.

20 Kaari jimasontzitaizi, ontzimatyii ayotai aaka: tiirika antayitairo kamiithayitatsiri, aminaashiwaita awintaawitari Pawa.

21 Ankinkishiritakotawakiri pairani Abraham-ni. Ishini-takiri itomi Isaac intainirimi Pawa. Irootaki ikantantakariri Pawa:

Owanaa naapatziyakimi Abraham.

22 Ari añaairo, tii apaani ikantaki: “Nawintaari Pawa”. Tima jantakiniri okaatzi ikantziriri. Ari okanta joñaagantantawori imapiro jawintaapiroitari Pawa.

23 Ari imonkaatari josankinaitakiri pairani, okantzi: Jawintaakari Pawa jirika Abraham, irootaki ikimitakaan-taariri itampatzikashiritani.

Irootaki ikantantaitakariri iijatzi pairani Abraham-ni:

Jaapatziyani jinatzii Pawa jirika.

24 Ñaakiro. Tii apaniroini otampatzikashiritakaan-tzi akantzi: “Nawintaanaari Pawa”. Ontzimatyii ankimisantanaari iijatzii.

²⁵ Ari okimitakari iijatzi pairani tsinani iitachari Rahab, mayimpirowitachari. Okimisantakiri iroori Pawa, imanakiri opankoki owayiri, ipoña otyaantairi inkinantanaiyaawo pashini aatsi iiro itsitokantaitari. Tima irootaki jaapatziyantakawori Pawa okimisantanairi.

²⁶ Iirorika otzimanai ashiri, piyakotakai. Ari okimitsitari iijatzi, iirorika antayitziro kamiithayitatsiri, aminaashiwaita awintaawitari Pawa.

3

Mairiwaantitaantsi

¹ Iyikiiti, iiro akowashiwaita ayotaantayiti, ontzimatyii antayitiro okaatzi akinkithatakotziri. Paata, ari inkantapai Pawa: “¿Pantakiroma iiroka okaatzi piyotaantziri?”

² maawoni otzimayitzi akinakaashiyitari. Irooma tzimat-sirika mairiwaantitatsiri kaari kantzimoniintakaiyaarini iyyininka, iriitaki kamiithashiritatsiri, ari onkantaki jaamaakowintaiya iiro jantantanaawo kaaripirori.

³ Joojoponthoitziri mora, ari itzimpatakoitziri, irootaki ikinantayitari tsika inintakaitziri. Oryaani inawitaka itzimpatakoitantariri, iro kantacha imatziri okimakairi, okantawitaka antari jinatzi mora.

⁴ Pinkinkishiritakotiro antawo pitotsi. Aririka ontampiyatakoti niyanki inkaariki, ayiro tampiya tsikarika onintakaawo. Iro kantacha tzimatsi oyomawaaniki, okitsirinkiro okinakairo tsikarika inintziro komatzirori.

⁵ Ari okimitakari iijatzi paantintsi, tii antawowita, iro añaawaitantapiintari. Okimitakawo paampari, oryaani inawita owakiraa omorikanaki, iro kantacha aritaki onkantaki impampatakaairo antawoiti antami.

⁶ Ari okantari iijatzi paantintsi okimitakari paampari, aririka añaawaitaki kapichiini, antawoiti owaaripiroshiriwaitaka, kantatsi iijatzi añaairo ari okantaitatyaani owaaripiroshiritanti. Tima sarinkawiniri yotairori añaawaitantawori owaaripiroshiritantatsiri.

⁷ Pinkimi. Kantatsi impiraityaari piratsiyitatsiri, tsimiriyitatsiri, maankipaini, jiñaawiripaini, maawoni. Amiyitacha jirikapaini impirataityaaririka.

⁸ Iro kantzimaitacha tikaatsi atziri kantironi jimairiwaantiti, inkimitakaantya ipiraitari piratsi. Okimitakawo ipaanti piyantatsiri, owamaantaniro inatzi.

⁹ Iro apaanti akantantapiintariri Pawa: “Ashitanari, kamiitha pinatzi”. Irojatzii apaanti akantzimatantariri ayyininka, ikaatzi kimishiriyitariri Pawa.

¹⁰ Apaani inawita apaanti, ari añaaawaitantawo kamiithari, iijatzi kaaripirori. Iyikiiti, tii okantzi antsipataayitiro añaaniiyitari.

¹¹ Pinkimi nojyakaawintawakiro. Tsikarika ishitowaatzii jĩnaa, kitijyaaniki okanta, iiro añiuro onkipijyaati.

¹² Iyikiiti, ¿Kantatsima pankirintsi uva onkithokitantyaawo higo? Ari okimitsitari jĩnaa iroori, aririka onkatyomiraati, iiro añiuro onkitijyaanikiti.

Inkitiki opoñaawo yotanitaantsi

¹³ Ayotanitzirika, akinkishiritanaarika, atakotantya, tsinampashiri akantya okantakaakai ayotanitai.

¹⁴ Irooma añiurorika asamaniinantanzi, tii okantzi asagaawintawaitya. Anthiiyawaitya ankanti: “Yotaniri ninatzi”.

¹⁵ Aririka amayitakiro jiroka, tii iri Pawa yotakaironi. Iri kinkishiritakaantzirori kamaari.

¹⁶ Ari okanta aririka asamaniinantanzi, iiro amatziro aapatziyawakaiya, kaaripiroshiriri ankantapiintaiya.

¹⁷ Iro kantacha iriirika Pawa kowakaironi ayotanitai, ari onkantaki ankamiithashiritanai, iiro akisashiriwaitanaa, atakotantani ananaatyi, iiro apiyathatanaa, nishironka ankantanti, owamiithatiro antawaiyitziri, tyaaryoo ankantanaiya, iiro athiiyinkaritanai iijatzi.

¹⁸ Aririka ankantapiintanaiya aapatziyashiritawakaanaiya, ari añiuro paata jowamiithashiripiroyiitai. Okimitatyaawo ipankiwaitaitzi, ari añiuro paata oyiipatairo okithoki.

4

Aapatziyawori isaawisato

¹ ¿Oitama opoñaantari owayiritaantsi? ¿Oitama ikisaniintawakaanitari atziriiiti? ¿Kaarima kantakaantzirori ikowashiyitawo ikowityaaniintziri?

² Ikowapiroshiritakiro tsikarika oiyita, tiimaita otzimi-moyitziri. Inintakotantashita, tii otzimimotziri. Jowamaantawitaka, jowayiritantawitaka, tii jĩniimaitawo ontzimi-motiri ikowawitari, tiira ikamitziri Pawa.

³ Jimawitakawo ikamitziri Pawa ikowayitziri, tii ipimaitari. Ikamikowintashitaka jantayitantyaawori kamiithatzimotziriri irirori.

⁴ Ikimitashitakawo kaari kinatariri oimi, oñaaki pashini, iro okisaniintantanakariri oimi. Ari ikimitari maawoni kowayitziroori jaapatziyaawo isaawisato, ikisaniintatziiri Pawa.

⁵ ¿Aminaashitama josankinaitakiri pairani, kantatsiri: “Jotyaantakiri Pawa Tasorintsinkantsi nishironkayitaini, iriitaki aamaakowintaini iiro antantayitawo kaaripirori?”

- ⁶ Jitakotai Pawa, iro okantantari osankinarintsi: Antawoiti jowasankitairi Pawa ñaapirowaitaniri, iriima tsi-nampashiriri owanaa jitakotaiyaari irirori.
- ⁷ Irootaki nokantantari naaka: Patsipiwintaiyaawo ikowakaimiri Pawa. Pimpiyatyaari kamaari, aritaki piñaakiro jowajyaantimi.
- ⁸ Kinkithashiri powanairi iiroka Pawa, kiso jowanaimi irirori. Kaaripiroshirika pinawita, powajyaantairo. Tiirika pityaaryoowintairi, pinkitishiriwintairi.
- ⁹ Pinkinkishiritakotiro pantawitakari, pikimoshiriwintashitakawo kaaripirori. Ontzimatyii powashiritakotaiya okaatzi pikimoshiriwintashitakawo pantawitakari pairani.
- ¹⁰ Tsinampashiri pinkantawintaiyaari Awinkathariti, tima iriitaki pinkathatakaantaimini paata.

Kantakotawakaantsi

- ¹¹ Iyikiiti, tii opantawo akantakotawakaiya. Aririka pinkantakotiri pashini, pithainkatziiro Ikantakaantaitani.
- ¹² Apaniroidini ikanta osankinatakaantakirori pairani Ikan-takaantaitziri, iriitaki matzirori jowawisaakoshiritantzi, iri matzirori iijatzi jowasankitaantzi sarinkawiniki. Tikaatsi aitya aaka onkantantyaari ankantakotiri pashini.

Tii ikantakaapirowintaitawo antiri paata

- ¹³ Tzimayitatsi kantashiwaitachari: “Oñaatamanai niyaati nampitsiki, apaani osarintsi nosaikawaiti janta, nompiman-tayiti oitarika, nayi ojiyiki nokowayitziri”.
- ¹⁴ Iro kantacha tii jiyotzimaita oitya awijyimotirini oñaatamanai. Okimiwaitawo añaantari minkoryiinka. Tii ojiyinkaanta, kapichi onkantapaintya, ompoña ompiyanaia, iiro añaawairo.
- ¹⁵ Jiroka inkantayitimi: “Iriirika Pawa pinawoni nañaaminto, ari nantakiro ikowakaanari irirori”.
- ¹⁶ Iro kantacha jawintaashiwaitakawo jiñaapirowaitaka apaniroidini. Aminaantsi inatzi, tii opantawo.
- ¹⁷ Ayowitaworika owamiithashiritantatsiri, tiimaita antziro, tzimaki akinakaashitani, kaaripiroshiritakai.

5

Ikinkithatakoitziri ajyaagantzinkari owashironkaantat-siri

- ¹ Pinkimi ajyaagantzinkari. Piraakoniintaiya iiroka, irootaintsi piñiuro pashironkaawaitaiya.
- ² Ari ompathaayitai maawoni pajaagawo. Ompiirima-woyitai pikithaayitari.

³ Inthontya impowayitai piiriikiti, poriryaayitatsiri, maa-woni. Ari jiyotaitimiri pipiyotashitakari, tima iriitaki taakai-mini paata. ¿Irootakima pojyiñaantakariri?

⁴ Jiyotakimi Pawa tii pitakotanta, irootaki jowasankitaan-taimini. Tii pipinatzi patziriti, pipiyotashitakawo pa-jyaagawo. Ikijyimatakimi patziriti, ikimaki Pawa, tima ipinkathariwintziri maawoni irirori.

⁵ Apaniroini pinintaawaitaka, tii pikinkishiritakotziri pashini, apa pikimoshiriwintakiro pajaagawo. Pikimitakari piratsi jowathantaitziri, aririka intyitaki kamiitha, inkantaki ashitariri: “Thami oyaari nopira, kamiitha ityitaki”. Ari inkimitaiyaari Pawa irirori, inkantai: “Ojyiki jajaagawo jirika, monkaapaititapaaka nowasankitaantyaariri”.

⁶ Powashironkaayitaki ojyiki kamiithashiriri, irojatzi ikamantayitakari, tii piñaawitawo impiyakowintya.

Amawiwaini pinkantya, pamanayitaiya

⁷ Iyikiiti, amawiwaini pinkantya poyaawintaiyaari impokai Awinkathariti. Pinkimityaari pankiwairintzi, amawiwaini ikanta joyaawintawo inkani omparyaakoti iwankiri jiñaantyaawori onkithokiti.

⁸ Ari pinkimityaari iiroka, amawiwaini pinkantya poyaawintya, oisokiro powanakiri, tima iiro osamani onkantya impiyantaiyaari Awinkathariti.

⁹ Irootaki, iyikiiti, tii okamiithatanta pinkantakotiri pashini. Tima pokimatai kantayitapaimini iiroka: “Pantakiro kaaripirori”.

¹⁰ Pinkinkishiritakotiri kamantantaniri pairani. Pawa otyaantakiri ikinkithatakoyitairi. Iro kantacha owanaa jashironkaawaitaka irirori amawiwaini ikanta joyaawintari Awinkathariti. Ari pinkimitaiyaari iijatzi iiroka.

¹¹ Owanaa inkimoshiritai atsipitawori ikimaatsiwaita. Inkimitakotaiyaari Job-ni, amawiwaini ikantaka joyaawintari Awinkathariti, ikimaatsikowintakari. ¿Tiima inishironkatairi Pawa? Ayotzi ari ikantaitatyaani inishironkatantzi Pawa.

¹² Iro kantzimaitacha iyikiiti, ontzimirika pinkinkithatakoyitiri, iiro pipairyaashiwaitawo inkiti iijatzi kipatsi. Imapirorika pantiro pikantziri, pinkanti: “¡Ari!” Irooma iirorika pantziro, pinkanti: “¡Iiro!” Ñaa jowasankitaitzimikari.

¹³ Piñiirorika onkantzimoshiriwaitimi, pamañaari Pawa. Irooma pikimoshiriwaitzirika, pimpampithaawintiri Pawa.

¹⁴ Pimantsiyawaitzirika, pinkamantiri antaripiroriiti kimisantzinkari, jamanakotimi, impoña intziritantimiri yiinkantsi impairyakiri Awinkathariti.

¹⁵ Tima aririka jamanakotantya kimisantatsiri tyaaryoopiroini, aritaki joshinchagairi Pawa mantsiyawitachari. Iroorika omantsiyaakiriri ikaaripiroshiriwaitzi, aritaki impiyakotainiri iijatzi.

¹⁶ Pikantzimoshiritakaaririka piyyininka, pinkantairi: “Pimpiyakotaina”. Pamanaiyaari Pawa iijatzi, pinkantiri: “Ashitanari, poshinchaayitairi mantsiyayitatsiri”. Tima aririka jamanakotantya kamiithashiriri, jantaitziniri ikowayitziri.

¹⁷ Atziri jinatzi pairani Elías, ari ikimitai akantayita aaka awathaki. Iro kantzimaitacha ikimisantakiri kamiithaini Pawa. Ikowakotakiri Pawa iiro oparyaantaa inkani. Mataka, tima awisaniintanaki mawa osarintsi tii oparyagai.

¹⁸ Ipoña japiitairo ikowakotairi, irojatzzi oparyaantaari inkani. Jyookayitanai pankirintsi.

¹⁹ Iyikiiti, aririka pikimisantakagairi ikaatzzi owajyaantawitakawori ikimisantziri Pawa,

²⁰ powawisaakotairi ikaaripiroshiriwitaka. Jawitaka sarinkawiniki aririka ikamaimi. Imapiro ikaaripiroshiriwiiwitaka, iro kantzimaitacha ikimisantai iijatzi, impiyakotainiri Pawa maawoni, iiro ikinkishiritakotaawo.

JITAKARI JOSANKINARI PEDRO

Withataantsi

¹ Naaka Pedro osankinat zimiroro jiroka. Iirokaiti nosankinatzi pikaatzi tii ijyininkayitzi tsiika pisaikayitzi, tima tziimpooka pikantayitaka pinampitawo Ponto-ki, Galacia-ki, Capadocia-ki, Asia-ki opoña Bitinia-ki.*

² Jiyotsitaka Pawa pairani ari jiyoshiiyitaimi onkantya jowamiithashiritantaimini. Ari pinkimisantairi Jesucristo itzimi kapathainkawintakimiri ikamawintakimi. ¡Onkamintha inishironkayitaimi, isaikakaayitaimi kamiitha!

Añaashiritaantsi oyaakoniintziri

³ Anthaamintaiyaari Pawa, iri Iwaapati Awinkathariti Jesucristo, tima inishironkapiroyitai okimiwaitaawo owakiraami antzimayitaimi. Añaashiritakaayitai oyaakoniintziri, tima añagai Jesucristo ikamawitaka.

⁴ Iro akowajaantairi ikajyaakaayitakairi, ari onkantatayaani añiuro, iiro othonkaa. Irojatzii ikajyaakaayitakimiri iirokaiti inkitiki.

⁵ Iro ishintsinka Pawa ikimpoyaawintantaimiri iirokaiti. Iriitaki kantakaiyaawoni pinkimisantantaiyaariri onkantya jowawisaakoshiritantaimini paata.

⁶ Irootaki pikimoshiritantakari, okantawitaka piñaayitakiro pikimaatsiwitapainta, jiñaantashiriyitakimi.

⁷ Jojyakaawintakimi ikantayitzi oro, itaayitzi jiñaantaityaariri iriipiroririka oro. Okantawitaka jirika oro iiro ikantatayaani añiuri, ari japirotaiya. Iro kantacha, aririka impiyapaaki Jesucristo, ari jiñaitimiri tyaaryoorika pikimisantairi. Ari inkimoshiriwintaitiri Cristo, pinkatha jowayitairi, oiyiki inkinkithatakoyitairo jowaniinkawo.

⁸ Pitakopiro powanairi Cristo okantawitaka tii piñiuri. Pikimisantairi, kimoshiri pikantawintakari, okantawita tii piñaajaantziri iroñaaka.

⁹ Tima pikimisantayitairi, ari piñaayitairo jowawisaakoshiriyitaimi.

¹⁰ Ikinkithatakoyitakimi pairani Kamantantaniriiti aritaki inishironkayitaimi, ari piñiuro jowawisaakoshiriyitaimi. Jamatsinkawintakawo, owanaa josampikowintakiro,

* 1:1 Kantakotachari “pikaatzi tii ijyininkayitzi tsiika pisaikayitzi” tziimatsi kantayitatsiri iri ikantakoyitzi kimisantzinkariiti saikimoyitairini kaari jashitaari Pawa.

¹¹ ikowajaantaki jiyotiri owawisaakotantatsiri, tsikapaiti inkoñaati. Tima iriitaki Itasorinka Cristo thawitakaayitakiriri, oyyiki inkimaatsitakaawiityaari Cristo impoña jiñiuro jowaniinkawo.

¹² Tzimatsi yotakaakiriri Kamantantaniriiti, tii iri ñaajaantironi, aña iirokaiti. Tima pikimayitairo iroñaaka Kamiithari Ñaantsi. Jotyaantaitakiri Tasorintsinkantsi ipoñaakawo inkitiki ikinkithatakaantakimirori. Irojatzi ikowawitaiyakarini maninkariiti inkimathatairomi.

Tasorintsishiri ankantawintaiyaari Pawa

¹³ Aamawinta pinkantawintyaawo pikinkishiritani, pinkimityaari itzimi owajyimpatawori iithaari. Kamiitha pinkinkishiryiia. Oyaawinta pinkantya inishironkataimiita Jesucristo aririka impiyapaaki.

¹⁴ Pinkimityaari shirithari iintsi. Iiro pantashiwaitawo pikowashiyitari, okantakaantzimi pimasontzinka.

¹⁵ Aña iri pinkimitakotyaari Tasorintsi itzimi kaimashiritakimiri. Iriitaki kitishiritakaimini maawoni pantainiri.

¹⁶ Tima osankinataka kantatsiri: Pinkitishiriti, tima naaka Kitishiriri.

¹⁷ Tima pikantapiintziri “Paapá” jirika kaari maakitantatsiri aminakoyitaironi paata okaatzi jantayitakiri atziriiti, ontzi-matyii pinkimisantapiintairi iinuro pisaiki jaka kipatsiki.

¹⁸ Tima piyotzi kaari kiriiki, kaari oro ipinakoyiitanta-kimiri, pawisakoshiritantaari pisaikawaiwitaka jakapiroitiini pikimitakotari pichariniiti. Tima tii opantapirotari oro iijatzi kiriiki, ari inthonkaiya.

¹⁹ Aña iro iriraani Cristo ipinakowintantakairi, ikimitakotakari oijya kaari tzimatsiri iyaaripironka, tikaatsi ikantawaita iwathaki.

²⁰ Tikiraamintha jiwitsikaajaitziro Pawa kipatsi jiyotsitaka oita jantiri Cristo. Iro kantacha owakiraa piñiuro iroñaaka, ipokaki, jowawisaakoshiritaimi.

²¹ Okaatzi jantakiri Cristo, iro opoñaantari pawintaashiritaari Pawa. Tima iri Pawa añaakagairiri, jiñaitantawori jowaniinkawo. Oyaakoniinta powairi iroñaaka Pawa pawintaashiritaari.

²² Tima shiritha pikantawintaawo tyaaryoori, kitishiri pikantayitaa, pitakotapiintayitaari maawoni pikantayitziri “iyikiiti”.

²³ Tima okimiwaitakawo papiitaatyiiromi pintzimayitaimi iroñaaka. Iro kantacha itzimi piwaapatitaari, kaari atziri kaamaniri, aña kañaaniri jinatzi irirori. Okanta apiitantaari itzimakaayitaimi, iro jiñaani, otzimi kañaanitatsiri iijatzi.

²⁴ Tima:

Awatha okimiwaitawo inchato.

Tzimawitacha owaniinkawo, okimiwaitawo inchato otzimi otiyaki.

Iro kantacha okamashitzi inchato.

Opoña oparyaatiyatzi.

²⁵ Iro kantacha jiñaani Awinkathariti okantaitaayaani.

Irootajaantaki jiroka ñaantsi otzimi ikamantayiitakimiri iiroka.

2

¹ Irootaki powajyaantantyaawori pikaaripiroitzi, iiro pithiya, iiro pamatawitantzi, iiro pisamaniintantzi, iiro pikijiyimatantzi.

² Pinkimityaari iintsi owakiraa tzimatsiri ikowi inthoti. Ari pinkantayitanaiaaari iirokaiti, pinkowairo tasorintsitarsi ñaantsi antapashiritakaimini, onkantya pawisakoshiritantaiyaari paata,

³ tima piñaakiro jitakoyitaimi Awinkathariti.

Mapitatsiri kañaaniri

⁴ Pinkimisantiri iirokaiti itzimi kimitakawori mapi, iro kantacha kañaaniri jinatzi irirori. Ojyiki atziriiiti manintakirori mapi, iro kantacha Pawa ikimitakaantawo ikowapiroitziri mapi, ojyiki owinawo.

⁵ Ari pikantsitaari iijatzi iirokaiti pikimitaawo mapi, tsika otzimi jaayitakiri jiwitsikayiitantyaawori pankotsi, okantawitaka tii pikimitajaantawo mapi, tima añagaimi iiroka. Pinkimiyitaiyaari iijatzi Ompiratasorintsitaari itzimi saikantaiyaawoni jiroka pankotsi, pinkimitakaantiro pintaashiritaatyirimi patsipitakaani kamiithatzimotirini Pawa, okantakaantziro okaatzi jantayitairi Jesucristo.

⁶ Tima iro okantziri Osankinarintsipirori:

Nowatziiro mapi ikowapiroitziri janta otzishiki Sion. Irootaki otzitironi pankotsinampi. Ojyiki owinawo jiroka.

Inkaati awintaashiritaiyaarini kimitakawori mapi, iiro jaminaashiwaita paata.

⁷ Iirokaiti pikaataiyini pikimisantai, pinintaayitaawo mapi tzimatsiri ojyiki owinawo. Iriima kaari kimisantatsini, tii jiñiirori, iri okantakotakiri osankinarintsipirori:

Imanintawitakawo mapi witsikirori pankotsi,

Iro kantacha jowayiitairo pankotsinampiki ikimitakaitaawo iroorikami tzinkamitsi.

⁸ Ikantaitaki iijatzi:

Owaryaantzi mapi, aririka jantziwaityaawo.

Tima okimiwaitawo imparyaantatyiiyaawomi mapi ikaatzi piyathayitakawori ñaantsi. Iriiyitaki jiyoshiiytakiri Pawa jowasankitaayitairi.

Ijyininkayitaari Pawa

⁹ Irooma iirokaiti, jiroka pikantayitaari:

Ijyininkamirinkataimi jiyoshiiytaimi,
Jompiratasorintsitaimi Pinkathari,
Itasorintsishiritakaimi jinashitaimiri pashini-jatzi,
Jashiyitaimi Pawa.

Ari pikantayitaari onkantantyaari pinkinkithatakotairo kamiithaini tsika okanta ikaimashiriyitaimiri pisaikawitaka otsinirikitzi, kimiwaitaa iroñaaka pisaikaatyimi tsika ikitiijiinkataairo irirori.

¹⁰ Pairani iirokaiti tii pijyininkatawakaawita, irooma iroñaaka pimatairo tima ijyininkataimi Pawa. Pairani iirokaiti tii pitsipawitari jitakotani Pawa, irooma iroñaaka piñairo jitakoyitaimi.

Jompiratani Pawa anayitai

¹¹ Nitakotaniiti, pikimitakaantziro iirokaiti iiro mi pipiyininkatanaari isaawisatzi. Irootaki noshintsithatantzimiri powajyaantairo pikowashiwitawo isaawisato. Tima iro kimitakawori jirokapaini iroomi maamanishiriyitimini.

¹² Onkaati pantayitiri, kamiitha inimoyitairi atziriiti. Aamaa tzimatsi kijyimawaiytakimiri iroñaaka, iro kantacha aririka jiñaapiintanakiro pantanairo kamiithari, ari inkinkishiritanaiya, inthaamintanaiyaari Pawa.

¹³ Ikowi Pinkathari iiro pipiyathayitari atziriiti ikaatzi pinkathariwintzimiri pinampiki. Pimatsityaari itzinkamitajaantari pinkathariwintantatsiri pinampiitiki.

¹⁴ Iiro pipiyathayitari iijatzi jotyaaantani owasankitaayitirini kaaripirori, tima iri inthaamintyaari atziriiti saikatsiri kamiitha.

¹⁵ Irootaki ikowakaimiri Pawa. Aririka pantanairo jiroka tampatzikatatsiri, ari jomairintakiri masontzishiriri inkowimi inkantakotimi.

¹⁶ Saikashiwaiytaimi iroñaaka iirokaiti. Iro kantacha, iiro pantanairo kaaripirori, aña pinkimitakotyaari jompiratani Pawa.

¹⁷ Pimpinkathatiri maawoni. Pitakotyaari iyikiiti. Pinkatha powiri Pawa. Pipinkathatairi pinkathariwintzimiri pinampiki.

¹⁸ Iirokaiti ompirataari, shiritha pinkantya jompirataitzi. Tii apa pimpinkathatiri aapatziyimiri, pimatsityaari iijatzi itzimi owatsimaawaitzimiri.

¹⁹ Itzimirika antakirori ikowiri Pawa, ipoña jamawitakiro imanintawitakari, iri inthaamintawintya atziriiti jiñaakiri jimatakiro kamiithari.

²⁰ Tzimatsirika amawitakirori jowasankitaawintaitziri jantziro kaaripirori, tikaatsi thaamintawintyaarini. Irooma iirokaiiti, aririka pamawitakiro jowasankitaawintaitimiro tampatzikari, irootaki inimotziriri Pawa.

²¹ Iro ikaimashiriyiitantakimiri, tima iri Cristo kimaatsikowintakimiri iiroka. Ari okanta joñaagantapaintzimirori onkaati pantairi iiroka.

²² Tikaatsi kaaripirori jantapainti irirori, Tii ithiiyapaantitapainta.

²³ Ikawiyawaitaitakiriranki irirori, tii ipiyatanta. Ikanta jowasankitaawaitaitakiri tii jasaryiimatanta impiyatantya, aña iri jawintaapirotaika itzimi yotzirori tampatzikari.

²⁴ Ari okanta ipaikakoitantakariri, okantakaantakiro ayaaripironka. Iro añaantaiyaaworimi owajyaantayitairo kaaripirori, kamiithashiri anayitai, ankimitakaantanairomi ankamayitaatyimi ompoña añaayitaimi iijatzi. Tima:

Jowatsinawaitaitakiri pairani, ikimaatsitakaitakari, iro pawisakoshiriyitantaari iirokaiiti iroñaaka.

²⁵ Pairani iirokaiiti pikimitakari oijya tzipinari. Iro kantacha iroñaaka kimiwaitaka pimpiyaatyimi isaiki aamaakowintariri oijya, iriitaki aamaakowintashiriyitaimini.

3

Jantayitairi tsipayitachari

¹ Jiroka pinkantayityaari iirokaiiti aayitatsiri oimi: Shiritha pinkantawintyaari piimiiti, onkantawitya iiro ikimisantawitawo iñaani Pawa. Aamaashitya ari onkantaki pinkimisantakagairi aririka jiñaakimi tsika pikantanaa,

² kitishiri pinkantanaiya, pinkatha pinkantanti.

³ Iro aminaashiwaita jiñaitzimi owaniinka pikanta, pimpitayitziro piishi, piporiryaapirowaitzi, owaniinka pikithaayita.

⁴ Aña iro kamiithatatsi pimatanairo kaari koñaanitatsiri, pinkamiithashiriyitai. Tima aririka antsinampashiriwaiti iiro athaawakowaita, okantaitani iroori tii othonkanita, irootaki ikowapirotziri Pawa.

⁵ Ari okantayitakari pairani kitishiriri otzimi awintaashiritakariri Pawa, pinkatha owayitzi oimiiti.

⁶ Okimita pairani Sara shiritha okantzimotari Abraham, okantziri oimi: “Nopinkathatani nowimi”. Iirokaiiti kimiitaawori osawoyitaari aririka pimatanairo tampatzikari. Ari onkantya iiro otzimanta oitya pinthaawantaiyaari.

⁷ Ari pinkimityaari iijatzi iirokaiti aayitatsiri iinaiti, piñaantapiintyaawo pinintaatiro piina. Pitakotyaawo, tsinani inatzi iroori. Pinkimitakaantiro jítakoyiitawo sataanitatsiri owamintotsi. Pinkatha powiro tima inishironkayiiitairo iijatzi iroori añaashiriyitai ikimiitaimi iiroka, tii opashinitzi okaatzi ishinitaayiiitaimiri. Irootaki pantanairi ari onkantya iiro omanonkawaitanta pamanamanaatani.

Pankinatawori jantayitanairo kamiithari

⁸ Ari okantari: aapatziya pinkantawakaiya, nintaatha pinkantanti, pitakotawakaiya, tima okimitanaatyaawo pirintzitawakaanaatyiiyaami. Nishironka powanairi pikaataiyini. Tsinampashiri pinkantya.

⁹ Iiro pikimaatsitakaari itzimi kimaatsitakaimiri iiroka, iiro pikawiyiri itzimi kawiyimiri iiroka. Aña paapatziyaari onkimiwaityaawo pintasonkawintatyiiirimi. Tima iro ikaimashiritantaimiri Pawa intasonkawintayitaimi iiroka.

¹⁰ Tima:

Itzimi kowirori inintagaiya kamiitha jañagai,
Jowajyaantairo ikawiyawaitantzi, jowajyaantairo
ithiiyawaita iijatzi.

¹¹ Ontzimatyii jowajyaantairo kaaripirori. Aña iro kamiithatatsiri jantairo kamiithari.

Iro jaminaminatairi jaapatziyawakaiya.

¹² Tima jiyotziri Awinkathariti ikaatzi kamiithashiriri.

Owakimpita jowiri ikaatzi amanamanaatachari.

Iriima kaaripiroshiririiti, katsima jaminiri Awinkathariti.

¹³ Aamaapirorika pantayitanairo kamiithari, ¿tzimatsima kimaatsitakaapirotaimini?

¹⁴ Tzimatsirika owasankitaakimini pantziro kamiithari, ari intasonkawintaimi Pawa. Tima ikantayitaki:

Iiro pithaawapirowaitashita, iiro okantzimoshiriwaitashitzi-
imi iijatzi.

¹⁵ Aña iro kamiithatatsiri poshiritaiyaari Cristo, tima iriitaki pipinkathapirotairi. Witsika pinkantapiintya pinkamantantiro tsika okantakota poyaakoniintziri, aririka intzimi iitya osampitimini. Iro kantacha kamiithaini pinkantanti pinkamantantiro, pinkatha pinkantanti iijatzi.

¹⁶ Iikiro piyaatatyi pinkinkishiritiro otzimi tampatzikatatsiri, pantayitairo kamiithari itsipashiriyitaimi Cristo. Aamaashitya ari inkaaniwintanaiya ikaatzi thiiyakotzimiri.

¹⁷ Tikaatsi oitya pinkimaatsikowintyaawo pantayitziro kamiithari, iroorika ikowiri Pawa. Iro mapirotzirori okaaripirotzii piñiiro jowasankitaawintaitimiro pantziro kaaripirori.

¹⁸ Pinkimitakotaiyaari Cristo, tampatzikashiri ikanta irirori, ikamawintakiri tzipinashiririiti okantakaantziro

jantayitziro kaaripirori. Iro jantantakawori jiroka onkantya intsipashiritakaantairiri Pawa. Ojyiki ikimaatsiwathatakaawiitakari, iro kantacha añagai.

¹⁹ Iri jatashirinkataintsiri ikinkithatakaayitairi ishiri ikaatzi itayitakawori pairani itzimi jomontyaashiriyiitakiri.

²⁰ Owanaa ipiyathayitaka iriroriiti jiwitsikantakawori pairani Noé antawoiti shintsipaa, oyaawintacha Pawa tii ithaayaanitzi. Iro kantacha kapichiini atziri awisakoyitaatsiri impiinkimi, ikaamachiitzi 8.

²¹ Iri pikimitakotaari iirokaiti tsika pikanta pawisakoshiriyitai powiinkaayitaara. Jiroka owiinkaataantsi tii okimitaajaitawo ipiinkaitzi jiñaaki ikiwaitziro iipatsiwathati. Aña amanaantsi inatzi, tsika ikowakoyiitziro Pawa inkinkishiritakaantiro tampatzikashiritatsiri. Irootaki jañaantaari Jesu-cristo.

²² Isaikai inkitiki iroñaaka Cristo jakopiroki Pawa ipinkathariwintairi maninkariiti, ipinkathariwintairi inkitiwiri pinkatharitatsiri, ipinkathariwintsitari tzimayitatsiri ishintsinka.

4

Antawaitainiri kamiitha Pawa tima tzimatsi jimatakaayitairi

¹ Ari okanta, ikimaatsitakowintai Cristo. Iro poshiritanaiyaari iijatzi iirokaiti. Tima ikaatzi ñiirori ikimaatsitakaitari, tii ikowairo jantairo kaaripirori.

² Ari pinkimityaari iirokaiti iiniro pisaikayitzi iroñaaka jaka isaawiki, iro pantapiintanai ikowiri Pawa. Iiro pantashiyitawo pinintashiyitari, tima irootaki jantapiintakiri pashini atziri.

³ Irootaki pantapiintakiri pairani, tima pikimitakari pashini atziriiti nintashiwaitachari. Tima jamitapiintakawo jimayimpiryookitzi, jantsitakawo kaaripirotsatsiri, ishinkiwaita, jinintziro joimoshirinkawaitya jantantyaawori kaaripirori, niyawaitaniri ikantaka, jamanamanaatapiintakawo tsika oiyita ikimitakaantakiro iriimi iwawani.

⁴ Owanaa okompitzimotakari ikaatzi pitsipawitari pairani, tii inimotziri powajyaantanairo pitsipaminthatari jantayitziro kaaripirori. Iro opoñaantari ikiijyimawaitanakimi.

⁵ Iro kantacha jirikaiti ontzimatyii jiyakawintairi paata Pawa. Tima Pawa, iri yotzirori maawoni jantayitakiri ikaatzi añayitatsiri iroñaaka, okaatzi jantayitakiri iijatzi kamayitatsiri.

⁶ Irootaki ikinkithatantaitakawori Kamiithari Ñaantsi, jimatsitaitakari iijatzi kamayitaintsiri. Tima

okantawitaka jowasankitaawathawiitaari, iro okantantaari jañaakaashiritairi Pawa.

⁷ Irootaatsi onthonkataiya añiiri iroñaaka kipatsiki. Iro poshiritantyaawori pantanairo kamiithari, aakowinta pinkantya pamanamanaatya.

⁸ Iro kowapirotachari, piyaatakaapiroyitanairo pitakotawakaanaiya. Tima:

Itzimirika atakoyitaari, apiyakotairi jowaaripirowaiwitakai.

⁹ Poimaantantapiinti pipankoki, iiro pikiñaanikowintziro.

¹⁰ Itasonkawintayiiitaimi onkantya pantantyaawori ikowakaayitzimiri Pawa. Okaatzi ikowakaayitzimiri iiroka, pimitakotairi pashini, pantanairo kamiithari, tima inishironkataimi iiroka Pawa.

¹¹ Ikaatzi jowayitakiri ikinkithatzi, iriitaki Pawa ikinkithatakotziri. Ikaatzi jowayitakiri jitakotantayiti, jantawaitantyaawo ishintsinka ipakiriri Pawa. Ari onkantya impinkathayiiitantyaariri Pawa, ikantakaantziro Jesucristo otzimimotairi jowaniinkawo, ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai. Ari onkantyaari.

Kimisantzinkari anatzii oiyiki ankimaatsityaari

¹² Nitakotani, ñaa omapokimikari aririka piñaanakiro pomirintsitzimotimini. Tii awijyimowaitashitzimi jiroka, aña jiñaantashiritaitatziimi.

¹³ Iro ikimaatsitapaintari iijatzi Cristo. Aririka piñiuro iiroka inkimaatsitakaapiroyiiitaimi ikimitaitakiri irirori, kantatsi pinkimoshiriwintiro. Tima ari pinkimoshiriwintairi impiyairika irirori jamairo jowaniinkawo.

¹⁴ Aririka inkishimaitimi iiroka okantakaantziro pawintaashiritaari pipairyagairi Cristo, tasonkawintaari pinatzi. Tima iro oñaagantzirori isaikantzimi shintsitatsiri Itasorinka Pawa.

¹⁵ Tii okantzi powamaanti, pinkoshitanti, pantiro kaaripirori, pimaamanitanti, ari piñaakiro jowasankitaawintaitimiro.

¹⁶ Iro kantacha iroorika jowasankitaawintaitimiri jashitaimira Cristo, iiro pikaaniwaitashita. Aña iro kamiithatatsiri pinthaamintyaari Pawa jiiyiitaimi “Cristowiri”.

¹⁷ Tima monkaataka iroñaaka jiyakawintantzi Pawa. Aakaiti akaatzi jashiyitai, jitayitakai jowasankitayitakai. Iri mapirotaironi inkimaatsitaiya ikaatzi thainkahirori Kamiithari Ñaantsi.

¹⁸ Tima otzimimoyitziri iroñaaka pomirintsitzimoyitariri kamiithashiriri onkantya jawisakoshiritantaiyaari, ¿Tsikama oita awijyimotairini kaaripiroshiriri thainkatasorintsitatsiri?

¹⁹ Tima ikaatzi kimaatsiwaitachari iroñaaka, iri Pawa shini-tairiri inkimaatsiwaitya. Ontzimatyii jawintaashiritaiyaari witsikakiriri, jantayitanairo okaatzi tampatzikayitatsiri.

5

Ikaminaitziriri kimisantzinkariiti

¹ Tzimatsi nokowiri nonkaminaimiri iirokaiti pikaatzi pijiwaitairi kimisantzinkariiti. Iijatzi naaka nojiwatziri kimisantzinkariiti, ari akaataiyini. Naaka ñaajaantakiriri Cristo tsika ikanta ikimaatsitakaitakari, aritaki nimatairo naaka onkaati jifñaitairi paata owaniinkapiro onkantaiya.

² Jiroka nonkaminaimiri: Kimpoyaa powoyitairi kimisantzinkariiti pinkimitakaantiri ikimpoyaitziri ojya. Iiro pantashiwaitawo aririka ishintsiwintaitimi pantiro, aña iriirika Pawa kowakaimironi, pimatiro. Iiro pantziro pikowashitari paantyaawo kiriiki, aña iro pantantyaawori piminthatashitanatyaawo iiroka.

³ Iiro pikowashiwaita pompiratantya, ontzimatyii poñaayiri ikaatzi pikimpoyaaayitairi pantanainiri iiroka inkini jimatanairo iriroriiti.

⁴ Inkini paata aririka inkoñaatapai Jiwaripirori itzimi pikimpoyaaakiniri joiyyati, ari jamathaitantaimiro owaniinkatachari kantaitachani oshipakiryaaani.

⁵ Iirokaiti mainariiti pimpinkathatiri antaripiroriiti. Ontzimatyii pimpinkathatawakaayitaiya maawoni. Tima:

Tii ikowiri Pawa asagaawintzinkari,

Iriima itzimi tsinampashiritatsiri owanaa jitakotaiyaari.

⁶ Tsinampa pinkantawintyaawo okaatzi jimatakaayitaimiri Pawa. Irojatzzi paata aririka inkowapaititapaaki, iriitaki kantakaiyaawoni onkantya impinkathariwintantaimini.

⁷ Aririka piñaayitiro onkantzimoshiriwaiyitimi, pawintaiyaari Pawa. Tima iriitaki nishironkataimini.

⁸ Pinkinkishiritapiintairo kamiithari, aamaakowintashiri pinkantya. Tima kamaari itzimi kisaniintairi, ikimitakari kajyikari kinakinawaitatsiri, jasootzi jaminaminatzi iita jatsikiri.

⁹ Iro kantacha ontzimatyii pimpiyatyaari, pintyaaryoowintanairo pawintaashiritanaiyaari Pawa. Tima piyotzi ari pikimitakari maawoni iyikiiti pikimaatsitaiyani jaka kipatsiki.

¹⁰ Iro kantacha aririka onkaatapaaki pikimaatsiwaitaka kapichiini, ari intampatzikashiripirotakaimi Pawa, jaawiyashiritakaimi, amawiwaini inkantakaayitaimi. Tima nishironkataniri jinatzzi, iriitaki kaimashiritaimini piñaantaiyaawori kantaitachani jowaniinkawo Cristo.

¹¹ Iriitaki inkimoshiriwintaiti Pawa. Ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai. Ari onkantaari.

Iwiyaantapaakawori withataantsi

¹² Iri Silvano nosankinatakaaki jiroka. Iriitaki nokimitakaantairi naaka iriirikami iyi okaakiini. Irootaki nosankinatakantakariri iipichokiini nokaminaimi, nokamantzimiro tsika ikanta Pawa inishironkapirotantzi. Ontzimatyii pinyaaryoowintairi.

¹³ Jiwithayitaimi kimisantzinkariiti itzimi apatotapi-intachari Babilonia-ki, ikaatzi kimiyitzimiri iirokaiti jiyoshiiyitaimi. Jiwithatzimi iijatzi Marcos, itzimi nokimitakaantari iriima notomi.*

¹⁴ Itako pinkantya piwithatawakaanaiya. ¡Onkamintha pi-saikayitai kamiithaini pikaatzi jashiyitaimi Jesucristo! Ari onkantaari.

---

* **5:13** Ikantakotziri Pedro jaka “Babilonia” iro ikinkithatakotziri Roma. Tima jimanakotatziro inampi Roma ikinkithatakotaitziro, irootaki ikinkithatakotan-tapiintawori Babilonia. Ari onkanta iiro jiyotaitantari tsikarika isaiki osankinatziro, iiro jowasankitaantaitari.

APITTANAINTSIRI JOSANKINARI PEDRO

Withataantsi

¹ Naaka Simón Pedro osankinat zimirori jiroka. Naaka jompiratani Jesucristo, Jotyaantapirotani ninatzi. Iirokaiti nosankinat zini pikaatzi pikimisantanaiki pikimiyitaana naakaiti, tima iri kamiithapirotatsiri akimisantairi, okantakaantakiro itampatzikashirinka Pawa, ari ikimitaari iijatzi Jesucristo owawisaakoshiritairi.

² ¡Onkamintha inishironkapiroyitaimi, isaikakaapiroyitaimi kamiitha! Iikiro piyotanaatyiri Pawa iijatzi Awinkathariti Jesús.

Tsika onkantya pintasorintsishiritantaiyaari iirokaiti

³ Tima antawoiti itasorinka Pawa, iriitaki kankaiyaa-woni ontzimimotantairi maawoni kowityiimoshiritairi ampinkathatasorintsitairi. Ari okanta, imapiro ayopirotairi. Tima owaniinka ikantaka irirori, owanaa ikamiithapirotaki, iro imatantaari ikaimashiriyitai.

⁴ Irootaki ishinitantairori pinapirotachari, kamiithapirotajaantatsiri, inkini pintasorintsishiriyitai iirokaiti. Iro powajyaantantaiyaawori pikaaripiroshiriwaitzi, pikimiwitari isaawisatzi antapiintakirori ikowashiyitari.

⁵ Pinkimisantapiintairi iiroka, iiro pamataawaitashitawo. Aririka pinkimisantapiintanai, ari piñaayitairo pintampatzikashiritai. Ompoña pimatapiintanairo jiroka, aritaki piyotanitai.

⁶ Ompoña pimatapiintanakiro jiroka, aritaki piñaakotanaiya. Ompoña pimatapiintanairo jiroka, aritaki pinkamaiwintanaiyaawo. Ompoña pimatapiintanairo jiroka, aritaki pimpinkathatasorintsiyitanai.

⁷ Ompoña pimatapiintanairo jiroka, aritaki pinishironkayitantanai. Ompoña pimatapiintanakiro jiroka, aritaki pitakotapiintantanaiya.

⁸ Iroorika pimatapiintanaki iiroka, ari jiñaitaimi imapiro piyotairi Awinkathariti Jesucristo, iiro itzimawaitzi kantakotimini: “Tii opantari jirika”.

⁹ Irooma intzimirika kaari matanaironi kinkithatako-tainchari, ikimitakari kamampotaakiri. Aña jimaijantakitziro jantayitakiri Cristo ikitishiritakaantariri, tima kaaripiroshiriri jinawita pairani.

¹⁰ Ari okantari iyikiiti, ontzimatyii pinkinkishiritapiintaiya, iiro piñaantawo pinkisoshiriwintiro jiyoshiiyitaimi,

kaimashiritaari pinatzi. Tima iroorika pimatapiintanaki ikowakaayitakimiri tsika pinkantanaiya, iiro piñi iro pintzip-inashiriyitai.

¹¹ Ari onkanya piñaantaiyaawori owanaa okamiithapirotaki intyaakaayitaimi ipinkathariwintantapai owawisaakoshiritairi Awinkathariti Jesucristo.

¹² Irootaki, iiro nowajyaantantawo nokinkishiritakaimiro okaatzi akinkithatakotakiri, okantawita aritaki piyowitakawo, pikantayitzi: “Imapiro inatzi jiroka”.

¹³ Iro tampatzikatatsiri nonkinkithashiritakaimiro iinta nañi naaka,

¹⁴ tima kapichitapaaki nonkamantyaari. Ari okanta jiyoshiritakaakina Awinkathariti Jesucristo.

¹⁵ Ojyiki nokowi naaka iro pinkamaitya pinkinkishiritapi-intairo jirokapaini aririka nookawintanaimi nonkamaki.

Ñaajaantakirori jowaniinkawo Cristo

¹⁶ Tima pairani, owakiraa nokinkithatakotapaakimiri Awinkathariti Jesucristo, nokantapaakimi: “Otzimimotziri ishintsinka, aritaki japiitairo impiyai”. Tii niyotashitawo naakaiti, tii namatawitantapaakimiro. Aña naakatajaantaki okikitakariri Cristo, owanaa ipinkatharipirotaki irirori.

¹⁷ Iriitajaantaki Ashitairi Pawa kantakaawori ipinkathayitairi, joñaagantakiro jowaniinkawo, ikantaki pairani jiñaawaitaki:

Notomi jinatzi jirika nitakotakari, owanaa nokimoshiriwintakiri, pinkimisantairi.

¹⁸ Naakayitaki kimajaantakirori jiñaawaitakiranki inkitiki notsipantantariri Jesús janta otzishiki tasorintsiitoki.

¹⁹ Ontzimatyii pinkimathayitairo josankinatakiri Kamantantaniriiti. Irootaki yotakaapirotaimini, okimitakowaitatyaari ootamintotsi ikoñiinkatzi otsinirikitzi. Iro pantayitanairi iiroka irojatzii impiyantaiyaari Jesucristo inthaamintashiritakaapaimi, inkimitapaatyaari impokiro oñaaminki.

²⁰ Ontzimatyii ankimathatiro jiroka: maawoni osankinatainchari pairani osankinarintsipiroriki, tiira ikinkithatashiwaitawo Kamantantaniri.

²¹ Tii iri yotashiwaityaawoni atziriiti, aña Tasorintsinkantsi yotakaantakirori ikowakaakiriri Pawa.

2

Kamantantashiwaitachari ipoña yotaantashiwaitachari (Jud. 3-13)

¹ Iro kantacha, tzimatsi pairani kamantantashiwaitachari. Irojatzii okanta iroñaaka pisaikayitzi iirokaiti. Ari piñaaki kantimini, “Naaka yotaantaniri”. Aña amawinawaitaniri

jinatzi, ikowatzi jirikaiti jowaaripirotantimiro jiyotaayitimiri. Jimanintatziiri Awinkathariti, pinakowintakairi jowawisaakoshiriyitai. Iiro ojjyinkaa jiñaayitairo jirikaiti japirotaiya.

² Iro kantacha tikira japirotaata, tzimatsi ojjyiki kim-itakotyaarini joñaagantakiri, imayimpiriwaitzi. Iri kijyimatatakaantirini aniitantanaawori “Aatsipirori”.

³ Owanaa inkowapirotiri kiriiki, inkowapiintaki pimpinatiri okaatzi jiyotaashiwaitakimiri. Iro kantacha Pawa iiro ijyinkaa jaminakoyitairi jantayitziri, ari japirotairi.

⁴ Tima pairani ikaaripiroppaititantakari kiyopayipaini maninkari, jimatakiro Pawa jowasankitaayitakiri, jookakiri sarinkawiniki, tsiniriki ikantakoyitaka joyaawinta jowasankitaapirotaitiri.

⁵ Ari ikimitaakiri Pawa kaaripiroshiriri atziriiti itayitanakawori pairani inampitawo kipatsiki, apirotaka ipi-inkaki oonkapaititantakari. Iro kantacha Pawa jowawisaakotakiri Noé, itzimi kinkithatakotakirori pairani tsika inkantya kamiithashiriri. Tima irijatzi Pawa owawisaakotakiriranki ijyininkaiti, ikaatzi 7.

⁶ Ari ikimitsitakari ijatzi nampitawori Sodoma opoña Gomorra, japirotakiri ipomitakiri. Ari jiñaaitziro oitya awijyimotairini thainkatasorintsitaniriiti.

⁷ Iro kantacha, Pawa jowawisaakotairi Lot, tima kamiithashiriri jinatzi. Jirika Lot antawoiti oñaashirinkakiri kaaripirori okaatzi jantayitziri piyathariiti.

⁸ Ari okantatya kitijyiriki jirika tampatzikashiriri Lot tsipatakariri kaaripiroshiriri, jiñiiri, ikimiri jantayitakiro kaaripirori. Antawoiti okantzimoshiritakari.

⁹ Ari okantari, jowawisaakotziri Awinkathariti pinkathatasorintsitaniri ñaapiintakirori ñaantashiritaantsi, onkantya iiro inintashiriwaitanta. Tima jitakawo kitziroini jowasankitaayitziri kaaripiroshiriri, irojatzzi paata jaminakoyitantaiyaariri maawoni.

¹⁰ Jimapirotairi Pawa jowasankitairi antayitzirori kaaripirotsairi inintashitari, ipiyathayitakawo ikantawiitariri. Tii jiñaakotanita kantakaapirori. Tii ithaawantaajaitari ikijyimatziiri maninkariiti otzimimotziri ishintsinka.

¹¹ Iriima maninkariiti, okantawitaka otzimimopirotziri ishintsinka, tii ikijyimatziiri jirikaiti, jiyaatashitapiintziri Pawa ikinkithatakotziri.

¹² Jirikaiti kaaripiroshiriri ikimiwaitakari piratsi, tii jiyotzi inkinkishiryiia. Itzimashiwaiyitaka impoña jiñiiri japirotaiya. Ari inkimitaiyaari japirotaiya kijyimayitakiriri maninkariiti kaari jiyotakotaajaitzi tsika ikantayita iriroriiti.

13 Iro inkimaatsitanyaaari okantakaantziro ikimaatsitakaantaka irirori, iro kimityaawoni impinataatyiiromi iyaaripironka. Tima jirikaiti, tii ikaanitanitzi jantayitziro kaaripiroyitatsiri kitijyipaiti. Okimiwaitakawo iriimi owitsintayitakimini jatyooyitakimi jirikaiti ikowayitzi jamatawiyitimi.

14 Iro jaakowinta imayimpiryookiwaitzi, iwathakitakawo kaaripirori. Ikaimashiriyitzi shipitashiriri inkaaripiro-takairi. Jaminaminatapiintaki kiriiki. Iro jowasankitaitantyaariri.

15 Ikinashiwaiyitaka, jimanintakiro tampatzikari. Jantakiro okaatzi jantakiri Balaam, itomi Beor, jaminaminataki impinaitiri jantantyaawori kaaripirori.

16 Iro kantacha jirika Balaam, jantakiro kantachari, iri burro shintsithatakiriri. Okantawita tii jiñaawainiwita burro, jirika burro ikimitanakari atziri jiñaawaitanaki, ari okanta jowajyaantakaantaariri ikinkishiritari inkojyikawaityaami Balaam.

17 Jirikaiti kaaripiroshiriri inkantaitatyaani jowasankitaayitairi otsinirikipirotsi. Tima ikimiwaitakawo okantaranki opiryaatzi omotyaa jiña, ikimiwaitakawo iijatzi okantaranki minkori atainkatziro tampiya, ompoña añiuro iiro oparyi inkani.

18 Ari okanta joyyakaawintaitziri kaaripiroshiriri, tima jowapiyashita tsika ikanta jiñaawiiitari, ikimitakawo opiryaatzi omotyaa jiña. Tima kantakaapirori ikanta jiñaawaiyitzi, ari onkantaki jamatawitiri owakiraa kimisantatsiri, shiyapithawitawori kaaripirori, inkantiri: “Kamiitharini apiitairo akowashiyitari, tikaatsi oitya amayimpiriti”.

19 Jamatawitantashita jirikaiti jiyotaantzi, ikantayitzi: “Oshinitaantsitzi pantayitairo pikowashiyitari”. Iro kantacha, jirikaiti yotaantashiwaitachari, tii isaikashiwainita irirori, aña ikimitakotakari ompirataari, ikimitakaantawo kaaripirori iroomi iwinkatharitimi ompirawaityaarini.

20 Pairani jirikaiti kaaripirori owakiraa ikimisantawitanakari Awinkathariti Owawisaakotairi, jowajyaantawitanakawo jantayitziro kaaripirotsisiri. Okanta osamaniityaanaki jimajantanairo, jantayitanairo kowiinkayitatsiri, irojatzii jimapirotantakari iroñaaka tii ikimita ikantawita pairani.

21 Ari okamiithawita iromi jiñiuro “Aatsipirori” tampatzikashiritakaantatsiri. Tima mapirotaka okowiinkatzi okaatzi jantayitanairi, ikimisantawitanakawo ikantakaantawitari tasorintsitatsiri, ipoña jowajyaantanakiro osamaniityaanaki.

²² Ikimiwaitakawo ikantapiintaitziri:

Otsitsi, aririka inkamaankaki, ipiyashitawo jowaiyaawo.

Ipoña ikantayiiitzi iijatzi:

Chancho, aririka inkiwaitiri joipatsitaka, ipiya iijatzi joipatsiwaitya.

3

Impiyantaiyaari Awinkathariti

¹ Nitakotani, iro apititatsiri jiroka osankinarintsi notyaantzimiri, nominthashiritakaantimini,

² pinkinkishiritantyaawori ikantayitakiri Kamantan-niriiti tasorintsishiriri, ikantakiri iijatzi Awinkathariti Owawisaakotantaniri, otyaantayitakinari nonkamantaimiro iirokaiiti.

³ Ontzimatyii ankimathatiro jiroka: Tikira ipiyaminthataa Cristo, intzimi oyyiki thainkawaitantaniri. Iriiyitaki antashiwaityaawoni inintashiyitari.

⁴ Oyyiki inthainkawaiti inkanti: “¿Tsikapaitima jiñaitiro ikan-taitzi ari impiyi Cristo? Iiro ipiyaa. Kaarima añiuro ompashiniti kipatsi, irojatzi okanta owakiraa jiwitsikaitakiro. Ari kamayitataiki tsika ikaatzi itanakawori Otyaantapirori, tii añiuro ompashiniyiti”.

⁵ Ikinakaashiwaitakawo ikaatzi kantatsiri. Tii jiyotzi iri Pawa witsikakirori inkiti, jiñaani jiwitsikantakari. Jiwitsikakiro iijatzi kipatsi, iro otzimantanakari jiña, tima okantaitanatyaaani kipatsi okowi jiña.

⁶ Irojatzi jiña japirotantakari Pawa pairani, onkantakari kipatsi.

⁷ Iro kantacha, tii ipashinitakairo Pawa inkiti iijatzi kipatsi. Iro ikantakaantakiri pairani iiro opashiniwaitzi jiwitsikani irojatzi paata aririka jaminakoyitairo maawoni, impoña japirotairi kaaripirori thainkatasorintsitaniri aririka intagairo maawoni.

⁸ Nitakotani, ontzimatyii piyotairo jiroka: Ikimitakaantawo Awinkathariti apaani kitiiyyiri, oyyikini osarintsi. Aririka onkaati oyyiki osarintsi, iroowaitaki onkaatimi apaani kitiiyyiri.

⁹ Tii josamaninkashitawo Awinkathariti jimonkaatairo okaatzi ikajyaakaantakiri, tima tzimayitatsi kinakaashiwaitakawori ikinkishirita josamaninkashitavyaawo. Aña antsinka ikanta Awinkathariti, ikowi jawisakoshiriyitaimi maawoni, tikaatsi piyashiwaitaachani apaani.

¹⁰ Irooma paata impiyairika, inkimitapaatyaari jomapokantzi koshintzi. Ari inkimayitairo antawoiti poimataatsini, aripaiti apirotaiyaari inkiti. Ari

onkimitsitaiyaari iijatzi kipatsi, apirotaiya. maawoni okaatzi jagaitakiri jiwitsikaitantakawori kipatsiki, onthontya ontagaiya. Ari onkimitagaiyaari maawoni jiwitsikani atziriiti, ontagaiya maawoni.

¹¹ Tima ari inkantayiiitairo japiroyiitairo maawoni, ¿Tsikama pinkantya pisaikai iirokaiti iiro otzimanta pikinakaashitani? ¿Iroma pinkitishiritai? ¿Iroma pimpinkathatasorintsitai?

¹² Aamaakowinta pinkantawintanaiya, pinkamaitanaiya, tima irootaintsi impiyi Awinkathariti, aripaiti intaayitairo Pawa inkiti, impookayitairo jagaitakiri jiwitsikantaitakawori kipatsiki.

¹³ Irooma aakaiti, aritaki añaampiyakawo owakiraari inkiti, iijatzi owakiraari kipatsi, tsika janta inampiyitaiyaawo kamiithashiriri. Tima iro ikajyaakaakairi Pawa.

¹⁴ Ari okantari nitakotaniiti. Tima aritaki piñaampiyakawo iirokaiti maawoni jiroka, minthashiri pinkantya, inkini jiñaapaimi paata Pawa kitishiri pinkantya, iiro ikantakowaitzimi pantakiro kaaripirori.

¹⁵ Pinkinkishiritiro, amatsinka ikanta Awinkathariti, josamaninkatziiro impiyantaiyaari onkantya jawisakoshiriyitantaiyaari atziriiti. Tii opashinitzi jiroka, ari okimitawo josankinatakimiri atakotani iyiki Pablo. Tima iri Pawa yotakaakiriri Pablo maawoni jiroka,

¹⁶ ari okimitakari iijatzi pashini josankinayitakiri. Kompitaa inawita inkimathaitiro okaatzi josankinayitakiri Pablo. Irootaki itzimantayitari atziri kaari yotakopirotoni, tima tii jaawiyashiritantzi, ikinakaashiwaitanakawo jiyotantawitawo josankinari Pablo. Ari ikimitaayitakiro iijatzi maawoni Osankinarintsipirori. Arimaita japiroyiitairi ikaatzi kinakaashiwaitakawori.

¹⁷ Irooma iirokaiti nitakotaniiti, tima aritaki nokamantsitakimiro, aamaakowinta pinkantayitya iiro ikinakaashiwaitantzimi jirikaiti piyathariiti. Paamaakowintya jowajyaantakaimirokari pikamaitantzi.

¹⁸ Aña iro kamiithatatsi iirokaiti piyaatakaairo pantapashiriyitai, piyaatakaanairo piyopirotakoyitanairi Awinkathariti Owawisaakotantaniri Jesucristo, tsika ikantakiro irirori inishironkatantaimiri. Ari jashi jowaitatyiiro irirori impinkathayiiitairi. Ari onkantyaari.

JITAKARI JOSANKINATAKIRI JUAN

Ñaantsi okantakota Añaamintotsi

¹ Jirika nosankinatakotzimiri jaka: Iri jiiitaitziri “Ñaantsi okantakota Añaamintotsi”. Itzimitataika pairani owakiraa itantanakawori jiwitsikantaitzi. Naakayitaki kimataikiriri, naakayitaki ñaataikiri, notirotopiintakiri.

² Tima jirika iitachari “Añaamintotsi”, joñaagantaka irirori. Inampitapaintawo kipatsiki, naakayitaki ñaakiriri. Irootaki nokinkithatakotantzimiriri kantaitachani añaamintotsi, tima jañiitataika pairani irirori itsipatakari Ashitariri. Iriitaki oñaagaanari naakaiti.

³ Irootaki nokinkithatakotantzimiriri nokikitajaantakari, nokimajaantakiri iijatzi, inkini aapatziyawakaayitaiya aakaiti. Iriitajaantaki Ashitairi aapatziyaari, ari akimitsitanaari iijatzi Itomi.

⁴ Iro opoñaantari nosankinayitaimiro iirokaiti, ari onkantya pinintaapirowaitantyaari.

Jiiitaitziri Pawa “Kitainkari”

⁵ Jiroka ñaantsi jiyotakaanari Cristo, irootaki nowawisaimiri iirokaiti: Jiiitaitziri Pawa “Kitainkari”, tii ikimitawo tsiniriri.

⁶ Aririka ankanti “Naapatziyari Pawa”, iikirorika antapiintatyiiro kaaripirori, athiiyaka. Okimiwaitakawo tsiniripaiti aniitzi, apiyathatakawo tyaaryoori.

⁷ Irooma aririka asaikanai kamiitha tikaatsi antzimotanti, ayotaantanairo tyaaryoori, ari amatakiro aapatziyawaiya. Tima okimiwaitakawo asaikanaatyimi okitiiyyitzi, akimitakotanaari Pawa isaiki irirori okitiiyyitzi. Ari onkantya impiyakotantairori antawitakawo kaaripirori, irootaki ikapathainkatantakari Cristo ikamawintakairanki.

⁸ Aririka ankanti “Tii nantanitziro kaaripirori”, apaniroini amatawiwaitaka, tii ayotakotziro tyaaryoori.

⁹ Irooma aririka ankamantairi Pawa antayitziro kaaripirori, aritaki jimatakiro irirori impiyakotairo. Tima ityaaryoowintapiintakai irirori, tampatzikashiriri jinatzi, iriitaki kitishiripirotakaini.

¹⁰ Aririka ankantawaiti “Tii nokaaripirotzzi”, okimiwaitakawo ankantatyimi “Thiiyinkari jinatzi Pawa”. Tii ayotakotairo jiñaani.

2

Iri Cristo ookaakowintayitairi

¹ Notomiiti, opoñaantari nosankinatzi miro jiroka onkantya iiro pantantawo kaaripirori. Aririka antakiro kaaripirori, tziimatsi ookaakowintaini janta Ashitairiki. Iriitaki Jesucristo, kamiithashiriri.

² Iriitaki otsimaryaakiriri Pawa jowasankitaawintairomi ayaaripironka. Tii apaani jookaakowintai aakaiti, aña maa-woni atziri ikaatzi nampitawori kipatsiki.

³ Jiroka ayotantyaari tyaaryoorika ayotairi Cristo: Aririka amonkaatapiintanairo ikantakaantairi.

⁴ Tzimatsirika kantawitachani, “Niyotziri naaka”, iro kantacha jirika iiniro ipiyathatawo ikantakaantani, ithiiyaka jirika. Tii jiyotakotziro tyaaryoori.

⁵ Itzimirika monkaatanairori ikantakaantaitani, iri itakopirotanaariri Pawa. Iro ayotantyaari tyaaryoo atsipashiritanaari.

⁶ Tzimatsirika kantatsini, “Notsipashiritaari naaka”, ontzimatyii isaikanai kamiitha jojakotaiyaari ikantapainta Cristo.

Owakiraari ikantakaantaitani

⁷ Iyikiiti, kaari owakiraari ikantakaantaitani nosankinatzi-imiiri. Aña iro piyotsitakari pairani. Irootaki ñaantsi pikimay-itakiri pairani iirokaiti.

⁸ Irojatzimaitaka kimitakawori owakiraari ikantakaantaitani, okantakaawo jantapaintziri Cristo. Okantakaawo pantayitanairi iijatzii iirokaiti. Kimiwaitaka awisainkatanaki tsiniriinkatatsiri, iri kitiijyiinkatapaintsiri ñaapirori kitainkari.

⁹ Tzimatsirika kantatsini, “Jashitaana kitainkari”, irojatzimaitaka ikisaniintawakaa ikaatzi ikimisantzinkaritzii, tiki-raata jimatziro, aña okimiwaitakawo irojatzimi isaikimi otsiniritzi.

¹⁰ Iriima itakotanaariri ikaatzi ikimisantzinkaritzii, iri-itaki kimitanaariri aniitanaatsiri okitiijyiinkatzi, tii jantzi-wawaita, tima tikaatsi inkantzimoniintakaiyaari.

¹¹ Itzimi kisaniiintawakaachari ikaatzi ikimisantzinkaritzii ikimitakari aniitantawori otsiniritzi. Tii jiyotzi tsika ikini, tii jokichaatzii otsiniripaitziii.

¹² Notomiitii, iiroka nosankinayitzini jiroka tima pikimisan-tairi Cristo, pipairyaapiintairo iwairo, irootaki ipiyakotanta-imirori piyaaripironka.

¹³ Iwaapatiitarii, iiroka nosankinayitzini jiroka tima piyotairi Cristo añaitsitainchari pairani itantanakawori jiwit-sikantayitzi. Mainariitii, iiroka nosankinayitzini jiroka tima poitsinampagairi kamaari. Notomiitii, iiroka nosankinay-itzini jiroka tima piyotairi Ashitaimiri.

14 Iwaapatiitari, iirokaiti nosankinayitzini tima piyotairi añaitsitainchari pairani jitantanakawori jiwitsikantayitzi. Mainariiti, iiroka nosankinayitzini jiroka tima shintsishiri pikantayitaa, piyotairo iñaani Pawa, poitsinampagairi kamaari.

15 Iiro pitashiwaitawo isaawisato. Tzimatsirika itashiwait-yaawoni isaawisato, tii jitaakopirotaari Pawa.

16 Tima maawoni isaawisato tii ompoñiia Pawaki, aña isaawiki opoñaawo. Jiroka okanta isaawisato: anintashiwaitawo kaaripirotsiri, anintashiwaitawo añaayitziri, ankowi ankantakaapirowaitya.

17 maawoni jiroka isaawisato jinintayitziri atziriiti, ari apirotaiya. Iriima antanaironi ikowiri Pawa, jashi jowairo jañagai.

Kisaniintziriri Cristo

18 Notomiiti, irootaintsi onthonkimataiya kipatsi. Pikimayakini iiroka ari inkoñaatapaaki kisaniintirini Cristo aririka onthonkimataiya. Tzimataiki iroñaaka jaka kisaniintayitziriri Cristo. Iro ayotantari irootzimataintsii onthonkimataiya kipatsi.

19 Jirikaiti kisaniintayitakiriri Cristo, iriiyitaki akaawitapiintakari akimisantzi, itzimi ookawintanakairi. Imapirotatyaarikami intsipayitaimi, iiroki jookawintayitaimi. Irooma jookawintayitanakai, ari ayoyitzi tii jimapirotajaanta inkaashiriyitai aakaiti.

20 Iro kantacha iirokaiti, jotyaaantaitakimiri Tasorintsinkantsi inampishiritantaimi, kimiwaitaka isaipatziitotantatyimiri. Aritaki piyotairo iirokaiti jiroka.

21 Irootajaantaki nosankinatantzimirori jiroka, tima ari-taki piyotairo iiroka tyaaryoopirori. Aritaki piyotsitaawo iijatzi pinashiyitaawo iroorika thiiyaantsi.

22 ¿Itzimikama thiiyachari? Iriitaki kantatsiri “Jesús kaari Cristo”. Iriitaki kisaniintakiriri Cristo. Irijatzi manintakiriri Pawa, ari ikimitaakiri iijatzi Itomi.

23 Itzimirika manintawaitakirini Itomi Pawa, irijatzi iman-intajaantaki Ashitariri. Iriima tsika itzimi kimisantairiri Itomi, imapiro jashitajaantaari Ashitariri.

24 Irooma iirokaiti, oisokiro pinkantanakiro pitakari piki-makiro pairani. Iroorika pimatankiriri, ari poisokirotaiyaari Itomi, ari pinkimitaanakiriri iijatzi Ashitariri.

25 Jiroka ikajyaakaajaantakairi irirori: Ari ankantaitatyaani añaashiriyitai.

26 Iro nosankinatzimiri tsika ikantakota ikaatzi kowatsiri jamatawiyitimi.

²⁷ Iro kantzimaitacha iirokaiti, oisokiro pikantawintanakawo isaipatziitoyiitakimi. Irootaki iiro okowityaanta intzimi pashini yotaimini. Jirika Tasorintsinkantsi ikimitakaantaitakimiri isaipatziitoyiitantaamiri, iri yotaayitzimiri kamiitha. Jiyotaimiro tyaaryoori, kaari thiiyaantsi jiyotaimiri. Ontzimatyii pantayitairo tsika okantajaanta jiyotaimi irirori, pintsipashiritaiyaari.

²⁸ Ari okanta notomiití, ontzimatyii antsipashiriyitaiyaari Cristo, onkantya iiro akaaniwaitanta aririka impiyaki, aña awintaashiri akantya antonkiyotawaiyaari.

²⁹ Aritaki piyoyitairi kamiithashiriri jinatzí Cristo, ari piyotairi iijatzi itzimirika ashiminthatanaawori jantanairo kamiithari, kimiwaitaka japiitakiromi intzimayitaimi ikan-takaanari Cristo.

3

Itomiiti Pawa

¹ Pinkinkishiritiro jiroka: Antawo jitakotai Pawa, itomiyitai. Imapiro. Tii ikimathatziro isaawisatzí tsika iita Cristotatsiri, ari ikimiyitairi iijatzi aakaiti tii ikimathayitai.

² Ari okanta nitakotaniití. Itomi Pawa anayitai. Tikira ayotaajaitziro tsika ankantayitaiya paata. Apa ayotzi ari ankimitaiyaari ikanta Cristo aririka impiyapaaki, tima ari onkantaki añiiri tsika ikantajaanta irirori.

³ maawoni atziri kowaironi jiñihiro impiyantaiyaari Cristo, jantapiintairo onkaati kitishiritakairini. Tima kitishiri ikanta irirori Cristo.

⁴ Iriima kaari owajyaantironi jantayitziro kaaripirori, ipiyathatyaawo ikantakaantziri Pawa. Tima jiroka kaaripirori, piyathataantsi inatzí.

⁵ Piyotaiyini iiroka oita ipokantakari Cristo kipatsiki, iro ipokantakari inthonkairo kaaripirori. Tii jantapaintziro irirori kaaripirori.

⁶ Ikaatzí oisokirotanaariri Cristo, tii okantzi jantairo kaaripirori. Tima ikaatzí oisokirotawori kaaripirori, tii jiyotaajaitziri Cristo.

⁷ Notomiití, iiro jamatawiitzimi. Inkaati antapiintanaironi kamiithari, iriitaki kamiithashiriri, ikimitakotanaari Cristo ikamiithashiritzi irirori.

⁸ Itzimirika antapiintakirori kaaripirori, joisokirotatyaaari kamaari. Tima iri kamaari itakaantakawori jantakiro kaaripirori. Iro ipokantajaantakari Itomi Pawa kipatsiki, inthonkairo kaaripirori joñaagantakiri pairani kamaari.

⁹ Iriima ikaatzí jowamiithashiritairi Pawa kimiwaitaka owakiraami intzimayitaimi, tii jantapiintanairo kaaripirori.

Tima Pawa tomitanaariri, kimiwaitaka japiitatyiromi intzi-mayitaimi ikantakaanaari Pawa.

¹⁰ Irootaki kaari ikompitanta ayotiri jashiyitari Pawa, jashiyitari kamaari. maawoni kaari antapiintaironi kamiithari, tii itsipataari Pawa. Ari ikimitari iijatzi kaari itakotawakaachani ikimisantzinkaritzu, tii itsipataru Pawa.

¹¹ Jiroka ñaantsi pikimayitawakiri pairani owakiraa pikimisananaki, ikantaitzi: Ontzimatyii atakotawakaayitaiya.

¹² Iiro ojakotari ikanta Caín, kaaripiroshiri jinaki jowamaakiri iririntzi. ¿Oitama jowamaantakariri? Aña iro jowamaantakariri okantakaari ikaaripiroshiritzi Caín, iriima iririntzi kamiithashiri jinawitaka irirori.

¹³ Iyikiití, iiro okantzimotzimi aririka inkisaniintawaitimi isaawisatzu.

¹⁴ Ayotaiyini aaka, kimiwaitaka kamashiri akantayiwitaka pairani. Irooma iroñaaka, kimiwaitaka añaashiriyitai. Iro ayotantari, tima atakoyitawakaapiinta akimisantayitai. Kaari itakotantachani, ikimitakari kamashiriri.

¹⁵ Itzimirika kisaniiintantatsiri, ikimitakari ashiryaantzinkari. Ayotaiyini, apaani ashiryaantzinkari iiro jiñiuro jañaashiriyitai.

¹⁶ Jirika oñaagantapirotakirori tsika ikantaita jitakotantaita: Ikamimotakai Cristo aakaiti. Iro amatanairi aakaiti, shiritha ankantya ankamimotanti.

¹⁷ Tzimatsirika otzimimotziri jajyaagawo, impoña iñi iyiki okowityimowaitari, ari iijyampitsiwaitakiri jirika iyiki, tikira jimapirotziro jitakotaiyaari Pawa.

¹⁸ Notomiití, tii okantzi ankantashiwaitapiintya, "Nitakotanta". Ontzimatyii antanairo oñaagantzirori itakotaantsi.

¹⁹ Irootaki ayotantaari imapiro jashiyitai Pawa. Tima ayotai jashiyitai Pawa, irootaki awintaashiritantaariri amanaanaataari,

²⁰ onkantawitatyia ontzimayitimi oita katsitzimoshiritaini. Tima Pawa jiyotziro maawoni, jiyotsitawo akinkithashiritani okaatzi katsitzimoshiritaini akaaripirotaki.

²¹ Nitakotaniití, aririka owajyaantairo okaatzi katsitzimoshiritakairi, ari añaakiro awintaashiritaiyaari Pawa amanamanaataari.

²² Iro ayotantyaawori aritaki jimatakaairo okaatzi akowakotziriri. Tima amonkaayitairo ikantakaantani, antapiintainiri ikowiri irirori.

²³ Jiroka ikantakaantani: Ontzimatyii awintaiyaari, ampaiyaapiintairi Itomi Jesucristo. Ontzimatyii atakotawakaayitaiya. Iro ikantakaantani amatairi.

24 Inkaati monkaayitaironi ikantakaantani, iriitaki tsi-pashiritaariri. Iri Tasorintsinkantsi jotyaantakairi yotakaay-itairi imapiro atspashiritaari.

4

Itasorinka Pawa ipoña iisaniintashiritani Cristo

¹ Nitakotaniiti, tzimatsi ogyiki kantawitachari: “Naaka kamantantaniri”. Iri kamaari ñaawaitakairiri. Iiro pikimisantziri inkantayitiri, ontzimatyii piñaantyaari iriitajaantakirika Pawa ñaawaitakaakiri jirika kamantantaniri.

² Jiroka ayotantyaari iroorika Itasorinka Pawa ñaawaitakairiri, aririka inkanti: “Jatziritzimotai Jesucristo”.

³ Iriiima thainkakirori ikantaitakiri, tii jashitari Pawa, iri-itaki jiñaawaitakaakiri iisaniintashiritani Cristo. Pikimako-takiri iirokaiti, ari intzimaki jaka kipatsiki ñaawaitironi jiroka. Aritaki tzimaki.

⁴ Irooma iirokaiti, notomiiti, jashitaimi Pawa, iiroka anaakoyitakiriri. Tima antawoiti ishintsinka Cristo, pitsi-pashiritaari iirokaiti. Janaakotairi ikaatzii tsipashiritakariri isaawisatzii.

⁵ Jirikaiti ogyawitakariri kamantantaniri, isaawisatzii jii-natzii. Irootaki ikimisantawakaantari ikaatzii jisaawisatzitzi.

⁶ Irooma naakaiti, jashiyitaana Pawa. Irootaki pikimisan-tantanari pikaatzii jashipirotaimi Pawa. Tiimaita ikimisan-tayitai kaari yotairini Pawa. Ari okanta, tii okompita ay-oyitairi jiñaawaitakairi Tasorintsinkantsi, jimatantanaawori jiyotaantairo tyaaryoori. Ari ayotziri jashitari kamaari yotaantzirori kantashiwaitachari.

Pawa jiitaitziri “Itakonkantsi”

⁷ Nitakotaniiti, ontzimatyii pitakotawakaayitaiya. Itz-imirika antanairori jiroka, kimiwaitaka japiitakiromi intzi-mayitaimi ikantakaanaari Pawa. Iriiyitaki yoyitairiri.

⁸ Itzimirika kaari itakotantachani, tii jiyotairi Pawa. Tima Pawa jiitaitziri irirori “Itakonkantsi”.

⁹ Jiroka ikanta Pawa joñaagairo imapiro jitakotai: Jotyaan-takairi japintziti Itomi jaka kipatsiki, okanta jimatakaayitan-tairori aakaiti añaashiriyitai.

¹⁰ Jiroka okantakota iroopirori itakotaantsi: Tii aakaiti poñaakaantyaawoni atakotaiyaari Pawa, aña iri Pawa poñaakaantakawori jitakoyitai. Tima antawoiti jitakoyitai, jotyaantakairi Itomi. Iriitaki oitsimaryaakiriri Pawa jowasankitaawintaironi ayaaripironka.

¹¹ Nitakoyitaní, jitakotai antawoiti Pawa, ari ankimiya-itaiyaari aakaiti atakotawakaayitaiya.

¹² Tikaatsi atziri ñaakirini Pawa. Iro kantacha aakaiti kantatsi antsipashiritaiyaari, aririka atakotawakaayitaiya. Iriitaki Pawa matakaironi aatakaantyaawori atakotantapiintaiya.

¹³ Tima Pawa jotyaaantakairi Tasorintsinkantsi inampishirintantai, iro ayotantaari imapiro atsipashiritaari.

¹⁴ Tima naakayitajaantaki ñaayitairiri Itomi Pawa, jotyaaantakiri kipatsiki. Iriitaki nokinkithatakoyitairi.

¹⁵ Itzimirika kantatsiri, “Jesús Itomi jinatzi Pawa”, iriitaki mapirotzirori itsipashiritaari Pawa.

¹⁶ Ayotai aakaiti tsika ikanta jitakoyitakai Pawa, akimisan-tayitairi. Tima Pawa jiitaitziri “Itakonkantsi”. Inkaati itakotantanaachani, itsipashiritanaari Pawa.

¹⁷ Irootaki aatakaantyaawori atakotantaiya awintaashiri owiri Pawa, irojatzzi paata antonkiyotantawaiyaariri aririka jiyakawintairi maawoni. Tima aripaiti ankimitaiyaari Cristo. Aritaki amatsitataikawo akimitakari iroñaaka iinta asaikayitzi jaka kipatsiki.

¹⁸ Iiro athaawantari itzimi itakopirotairi. Itako jowai irirori, iiro athaawantari jowasankitai. Aririka anthaawantatyaari, tikiraata ayopirotzi imapiro jitakotai.

¹⁹ Irootaki atakotantaariri aakaiti Pawa, oipiyatziiniri jita-koyitakai kitziroini aakaiti.

²⁰ Intzimirika kantatsini, “Nitakotani Pawa”, iro kantacha ikisashiriwaitziri iyiki, ithiiyaka jirika. Tima kaari itakotyaarini iyyininka, jiñiiri, ¿Tsikama inkini jitakotyaari Pawa, kaari koñaanitatsini?

²¹ Irootaki otzimantari ikantakaantakiri, ikantaki: Ikaatzzi itakotaariri Pawa, ontzimatyii jitakotaiyaari iyikiiti.

5

Awintaashirinka oitsinampaantyaawori isaawisato

¹ maawoni awintaashiririiti kantatsiri, “Jirika Jesús, Cristo jinatzi”, itomi Pawa jinayitaatzzi, kimiwaitanaa japiitaatyiiromi intzimayitaimi. Ikaatzzi itakotanaariri Ashitairi, jitakotaari iijatzzi itomiyitaari irirori.

² Aririka atakotaiyaari Pawa, aririka amonkaataniiri ikan-takaantani iijatzzi, iro ayotantatyaari imapiro atakoyitaari itomiyitari irirori.

³ Aririka atakopirotanaiyaari Pawa, irootaki kimitawori amonkaatiniri ikantakaantani. Iiro opomirintsita amonkaayitairo ikantakaantani.

⁴ Ikaatzzi ikimitakaayitari Pawa japiitatyyiromi intzimayitai, ari joitsinampaayitairo isaawisato. Tima awintaashirinka oitsinampaantayitaya.

⁵ ¿Itzimikama matironi joitsinampagairo isaawisato? Iri-itaki awintaashiririiti, kantatsiri: “Itomi Pawa jinatzi Jesús”.

Ikinkithatakaantziri Tasorintsinkantsi

⁶ Tima Cristo ipokaki jaka kipatsiki. Iro kantzimaitacha, tii apa ipokaki impiinkaantantyaawo jiña, aña ontzimatyii inkapathainkati iijatzi, jowamaitakiri. Iri Tasorintsinkantsi kinkithatakaantakirori okantakota jiroka. Okaatzi ikinkithatakaantakiri irirori, iroopirori inatzi.

⁷ Tima mawajatzi japiitaitakiro ikantaitzi, “Itomi Pawa jinatzi jirika Cristo”.*

⁸ Iriitajaantaki Tasorintsinkantsi kinkithatakaantatsiri. Iriitajaantaki Pawa ñaawaitaintsi jowiinkaapaititantakari Jesús. Iriitajaantaki Pawa ñaawaitaintsi ikinkithawaitakotziro Jesús tsika inkantya jowamaitiri.†

⁹ Tima akimisantziri atzirriiti ikantayitairi, iri owatsipiro ankimisantairi Pawa ikantairi. Jiroka ikantaki ikinkithatakotziri Jesucristo, ikantzi: “Iriitaki Notomi jirika”.

¹⁰ Itzimirika kimisantairini Itomi Pawa, iriitaki kimathatairori imapiro Jesús itomitari Pawa. Iriima kaari kimisantatsini, ithiiyanitakaakari Pawa, tima ithainkañaanitakiri iijatzi ikantaki “Notomi jinatzi Jesús”.

¹¹ Jiroka ikantaitakiri: Iri Pawa kankakaiyaawoni añaashiritantayaari, tima atsipashiritaari Itomi.

¹² Intzimirika oyaashiritanairiri Itomi ari jañaashiritai. Iriima kaari oyaashiritanairini Itomi Pawa, iiro jañaashiritai.

Ayoyitai ari ankantaitatyaani añaashiriyitai

¹³ Pipairyapiintairi iirokaiti Itomi Pawa pikimisantairi. Irootaki nosankinatantzimirori jiroka onkantya piyopirotantyaari ari pinkantaitatyaani pañaayitai paata.

* **5:7** Jowawisaañaanitantaitakawori pairani jiroka osankinarintsi iñaaniki Roma-jatzi (Latín), ari jowanaayitakiro kapichiini kaari osankinatajaantachani owakiraini. Jiroka okantzi jowanaayitakiri: “Mawa ikaatzi ñaawaitatsiri inkitiki: Ashitairi, Ñaantsi, Tasorintsinkantsi. Jirika mawatatsiri, apaani ikanta”. Irootaki jiroka ñaantsipaini josankinayitakiri iñaaniki Wirakocha jiiitaitakiri “Reina Valera”. † **5:8** Okaatzi kankakotachari jaka, iri ikinkithatakoyiitzi: “Tasorintsinkantsi, Jiña, Iraantsi. Ikaataki mawa, tii opashinitzi ojyakaawintachari”. Ikwatzi jaka Juan, jiyotakopiroyiitiri Jesús imapiro Itomitari Pawa. Mawajatzi ikinkithatakotziro okaatzi ikantayitakiri, “Itomi Pawa jinatzi Jesús”. Itanaka-wori, iriitajaantaki Tasorintsinkantsi yotakaayitakiriri jotyaantaniiti Cristo jiyotaantayiti. Apititatsiri, iro “Jiña” ojyakaawintachari jowiinkaataka Jesús. Irootaki ikinkithatakotajaantakiri Pawa, okaatzi osankinatainchari Mt. 3.16-17. Mawatatsiri, iro “Iraantsi” ojyakaawintacha ikapathainkatakari Jesús jowamaantaitakariri. Iro ikinkithatakotajaantakiri Pawa isaikantakari Jesús otzishiki ikinkithawaitakairi Moisés, Elías tsika onkantya jowamaitiri. Okaatzi osankinatainchari Lc. 9.31-35; Jn. 12.27-33.

¹⁴ Awintaashiri ankantairi Pawa, tima ayoyitzi ikimayitai aririka amanamanaatakotyaawo tsika okanta ikowakaa-jaantairi irirori.

¹⁵ Ayoyitai ikimai Pawa aririka amañaari, ayotsita iijatzi ari imatakairo okaatzi akowakotakiriri.

¹⁶ Piñiirika iiroka apaani iyiki tzimatsiri ikinakaashitani, pamanakotaiyaari, aritaki jañaakaashiritairi Pawa. Iri nokinkithatakotzi jaka tzimatsiri ikinakaashitani kaari mapirotachani okaaripirozti. Tima tzimatsi kaaripirori owamaashiritantatsiri. Tii iro nonkinkithatakotiri. Tima tii okantzi amanakotyaari antakirori jiroka mapirotachari okaaripirozti.

¹⁷ Nokinkithatakotakiro “kaaripirori kaari imapirotachani”, tii nokantatyi kamiitha jiroka. maawoni kaari kamiithatatsi, iiro okantzi antayitiro. Iro kantacha tzimatsi kaaripirori kaari owamaashiritantatsini.

¹⁸ Ayoyitzi tii jantapiintairo kaaripirori ikaatzi itomitaari Pawa. Iri Cristo kimpoyaawintairiri, iiro ikimaatsitakaan- taari kamaari.

¹⁹ Ayoyitai aaka jashiyitai Pawa. Iriima isaawisatzi, iri ashitaariri kamaari, ipinkathariwintziri.

²⁰ Ayoyitai ipokaki Itomi Pawa, iri kimathatakaayitaironi tyaaryoori. Irootaki amatantaawori ayotairi jiiitaitziri “Tyaaryoori”. Atsipashiritaari Tyaaryoori, tima atsipashiritaatyaari itomi. Iriitaki Pawa jiiitaitzi “Tyaaryoori”, jiiitaitziri iijatzi “Kañaaniri”.

²¹ Notomiití, paamaiyaari oiyakaawairintzi. Ari onkantyaari.

APITTANAINTSIRI JOSANKINATAKIRI JUAN

Withataantsi

¹ Antaripirori ninatzi nosankinatakimiro jiroka. Iiroka nosankinatzi jiiyiitzi “Iyoshiitaawo tsinani ipoña otomi-iti”. Nitakotani pinayitzi, tima akaatzi akimisantziro tyaaryoori. Ti apaniroini naaka nitakotzimi, aña jitakotsitzimi maawoni yotairori tyaaryoori.*

² Ari okantari, oisokiro owayitairo tyaaryoori, ari ankan-taitatyaani.

³ Onkamintha inshironkayitaimi Ashitairi Pawa. Jitakoyitaimi, kamiitha pisaikayitai. Ari inkimitaimiri iijatzi Itomi Jesucristo, piyoyitairo tyaaryoori, pitakotawakaayitaiya.

Oisokiro powiro jiyotaimiri Cristo

⁴ Ojyiki nokimoshiritanaki noñaayitaki tsika pikaatzi iirokaiti pimatapiintanakiro tyaaryoori, pimatajaantanakiro ikantakaantakiri Ashitairi.

⁵ Iiro nosankinatzi iroñaaka owakiraari ikantakaan-taitani, iro nonkinkishiryaakaimiri okaatzi nokamantayitakimiri owakiraa pikimisantantanakari. Jiroka okanta: Ontzimatyi atakotawakaiya.

⁶ Aririka antapiintanairo ikantakaan-tani Ashitairi, aritaki amatanairo atakotawakaanaiya. Iro nokantsitakimiri pantapiintairo okaatzi pantayitanakiri owakiraini pikimisantantanakari.

⁷ Tzimayitatsi iroñaaka ojyiki thiiyinkariiti. Ikantayitzi jirikaiti, “ti jatziritaajaitapaintzi Jesucristo”. Tima thiiyinkari jinatzi ñaawaitzrori jiroka, ikisaniintatziiri Cristo.

⁸ Paamaakowintya, powajyaantzirokari okaatzi niyotaakimiri. Ti nokowi paminaashiwaitaiya, iiro piñiuro pinintaawaitaiya paata.

⁹ Itzimirika owanaashiwaitawori, ti joisokiro-tawo jiyotaantapaintziri Cristo, ti itsipashiritari Pawa. Iriima tsika itzimi oisokiro-takawori jiyotaantapaintziri Cristo, iriitaki matakirori itsipashiritari Ashitairi, ari ikimitsitakariri iijatzi Itomi.

¹⁰ Itzimirika iita ariitimi, impoña inkowi jiyotaimiro inashitachari kinkitharintsi, iiro pishinitziri isaikapankotimi. Iiro okantaajaitzi piwithatyaari iijatzi.

---

* **1:1** Tzimatsi kinkishiritakotawori jiiyiitzi “Iyoshiitaawo tsinani ipoña otomi-iti”, iri ojyakaawintachari jaka ikaatzi kimisantzinkariiti itzimi apatoyitachari nampitsiki. Okantawitaka ti ayotziro tsika otzimi nampitsi japatoyitantari jirikaiti kimisantzinkariiti.

¹¹ Tima aririka piwithatyaari, kimiwaitaka pakakotatyiriimi iyaaripironka okaatzi jantziri irirori.

Nokowaki noñagaiyimini

¹² Tzimatsi ogyiki nosankinatimiri, iro kantacha ti apa nonkowi nosankinatimiro, aña nokowatzi niyaatashitimi noñiimi, onkini nonkinkithawaitakaimi, ankimoshiritaiyaini iijatzi.

¹³ Jiwithatzimi jüitaitziri “otomiiti pitsiro iyoshiitawo”. Ari onkantyaari.†

---

† **1:13** Tzimatsi kinkishiritakotawori jüiyiltziri “otomiiti pitsiro iyoshiitawo”, iriiyitaki ogyakaawintachari kimisantzinkariiti apatoyitachari janta tsika in-ampitawo Juan osankinatzirori jiroka.

MAWATANAINTSIRI JOSANKINATAKIRI JUAN

Withataantsi

¹ Antaripirori ninatzi, nosankinatantzimirori jiroka. Iiroka nosankinatzi Gayo, nitakopirotani pinatzi.

² Nitakotaní, namanamanaatakotzimi piñaantyaawori ontzimimotimi kowityiimoyitakimiri koñaawoini. Namanamanaatakotzimi iijatzi piñaantyaawori pintikatsiti kamiithaini. Tima niyotzi kamiitha pikanta poshiritanaa.

³ Ari nokimoshiripirotanaki noñaakiri jariiyitaka iyikiiti ikamantapaakina irojatziki pikantaiyanakani iiroka poisokirotawo tyaaryoori.

⁴ Tikaatsi anaironi nokimoshiritanaki, nokimaki oisokiro jowanakiro tyaaryoori ikaatziki nokimisantakaayitairi naaka.

Ikimoshiriwintairi Gayo joimaantapiintaki ipankoki

⁵ Nitakotaní, pimatakiro iiroka tampatzikatatsiri pimitakoyitakiri iyikiiti ikaatziki awisayitatsiri pisaikinta.

⁶ Ikinkithatakoyitakimi iriroriiti jaka japatotaiyani iyikiiti tsika okanta pitakoyitakari. Tima jantawaitakaani jinayitzi Pawa jirikaiti, ari okamiithatziri pimpayitiri kowityiimotariri aririka piñiiri.

⁷ Tima jiyaayitatziki jirikaiti ikinkithatakotairi Cristo, kaari kaaripiroshiririiti payitirini ikowayitziri.

⁸ Irootaki ampayitantaariri aakaiti oitarika kowityiimotariri. Ari onkantya antsipatantaariri kinkithatzirori tyaaryoori, inkimakoyiitantaiaawori.

Ithainkañaanitanziri Diótreres

⁹ Nosankinawitakanari pairani apatoyitachari pinampiki. Iro kantacha Diótreres ithainkawakiro nosankinari. Ikimitakaantashiwaitaka irirori ñaapirorimi jinatyi.

¹⁰ Irootaki nonkamantapaakiriri maawoni janta okaatziki jantakiri jirika. Ikantakowaitashitakina. Ti apaani jiroka, oiyiki jimanintashiriwaitawakiri “iyikiiti”, ti ishinitziri jaawakiri kamiitha jariiyita. Jomishitowayitakiri iijatzi japatotapiinta kimisantzinkariiti.

Kamiitha ikinkithatakoyiitakiri Demetrio

¹¹ Nitakotaní, ti okantzi pimatiro iiroka kimitawori jiroka kaaripirori. Aña iro pimatapiintai kamiithari. Itzimirika antaironi kamiithari, iri jashitaari Pawa. Itzimirika antzirori kaaripirori ti jiyotakotairi Pawa.

¹² Iriima jirika Demetrio, maawoni ikinkithatakoitziri kamiithaini, ikantaitzi “Jiñaawaitapiintziro tyaaryoori irirori”. Ari nimatsitakawo iijatzi naaka, nokantzi “Kamiithari jinatzi”. Piyotaiyini iirokaiti okaatzi nokantziri tyaaryoori inatzi.

Iwiyaantawori withataantsi

¹³ Tzimawitacha oiyiki nosankinatimiri, ti apa nonkowi nosankinatimiro,

¹⁴⁻¹⁵ aña nokowatzi niyaati noñiimi, onkini ankinkithawaitaiyini. Onkamintha pisaikayiti kamiitha. Jiwithataiyimini akaayitziri. Piwithatsitinari iijatzi saikatsiri janta.

JOSANKINATAKIRI JUDAS

Withataantsi

¹ Naaka Judas osankinatziimirori jiroka. Jompiratani Jesucristo ninatzi. Naaka iririntzi Jacobo. Iirokaiiti nosankinayitziini itasorintsitakaimi Ashitairi Pawa, pikaatzi ikaimashiriyitaimi. Iirokayitaki ikimpoyaawintani Jesucristo.

² ¡Inkamintha inishironkapiroyitaimi, isaikakaapiroyitaimi kamiitha, tima jitakopiroyitaimi!

Yotaantashiwaitachari (2 P. 2.1-17)

³ Nitakotani, nokowawitaka nosankinatakotimiro tsika okanta awisakoshiriyitantaari aakaiti. Iro kantacha iroñaaka okowapirotatya nosankinatimiro tsika okantakota piyaatakaantyaawori pinkimisanti, pinkimitakotyaari itayitanakawori oitishiritaari.

⁴ Tima tzimayitatsi atziri amawinawaitachari isaikimotantayitzi. Thainkatasorintsitaniri jinayitzi, ikinkithatakaantashiwaitaka, ikantayitzi: “Inishironkatani jowayitai Pawa, kantatsi iroñaaka antayitiro akowayitzi, kantatsi iijatzi amayimpiriwaiti”. Jirikaiti ñaawaitakirori ñaantsi, jimanintakiri Pawa, apaniroinitatsiri jompiratanta. Ari ikimitaakiri iijatzi Awinkathariti Jesucristo. Irootaki ikinkishiritantakari pairani Pawa jowasankitaayitairi jirika.

⁵ Nokowi nonkinkishiritakaimiro onkaati piyopirotaiyirini. Okantawitaka Pawa itasonkawintapirowaitakari jashitaari irirori, jirikaiti jomishitowayitairi Egipto-ki, iro kantzimaitacha japathakiroryaitakiri ikaatzi thainkatasorintsitaniriiti.

⁶ Ari ikimitakari iijatzi maninkariiti jomishitowayitakiri inkitiki, kaari jatakaironi tampatzikaini impinkathariwintanti. Kimiwaitaka joojotakotatyirimi Pawa tsika otsinirikitzi, ari joyaawintari jowasankitaayitairi.

⁷ Ari ikimitari iijatzi pairani Sodoma-jatzi, Gomorra-jatzi ipoña saikanampitakiriri. Kaaripiroshiri jinayitaki, ipaantawakaawaitaka ishiramparinkakiini, jimayimpiriwaitzi. Iro jowasankitaantakariri paampari. Ari jiñaitziro oitya awijyimoyitairini kimityaarini jirikaiti jowasankitaantaitaari paampari kaari tsiwakanitatsini.

⁸ Ari ikimitakari jirikaiti kinkithatakaantashiwaitachari, kinkishiritakaantashiwaitachari, paantawakaawaitachari, thainkawaitaniri. Ti ithaawantari ikijimatziiri maninkariiti otzimimotziiri ishintsinka.

⁹ Iro kaari jimataajaiti maninkari Miguel, jiwatziriri maninkariiti, ti jiñaawaitashiwaita irirori jiñaanaminthatzi kamaari ikinkithatakotzi Moisés ikamantapaintari. Apa ikantaki Miguel: “Iri Pinkathari kijyimini”.

¹⁰ Iriima jirikaiti atziri kamantantashiwaitachari, ithainkashiriwaitakiro kaari jiyotaajaitzi. Tima okaatzi jiyotashiwaitari iriroriiti okimitakawo jiyotanitari piratsi. Apaniroini japirowaitaka.

¹¹ Jimapiroitiri jowasankitaayitairi! Tima jantakiro ojyawori jantakiri pairani Caín. Ikinashiwaitaka ikimitakari Balaam, apa ikowashiwaitaka jaantyaawo kiriiki. Ikimitakotakari ikaatzi kamayitaintsiri jowayiritantakari Coré.

¹² Okimiwaitakawo iriimi owitsintayitakimini jatyoooyitakimi. Tima itsipatashitzimi ithainkatasorintsiiwaitantzi, apa ikowi jantayitiro inimotziriri irirori. Ikimitakawo minkori otasonkainkatziro tampiya iiro oparyiimaita. Ikimitakawo pankirintsi ti okithokinitzi imonkaapaitiwitaka onkithokitantyaari, kamapirotaki, aritaki imponchakiryaitairo.

¹³ Ikimitakawo otamaryaani inkaari oshimoryaatakaashiwaitawo jiña, irootaki jimayitakiri jirikaiti joñaagantashiwaitakawo iyaaripironka. Ikimitakotakari jinitsi ikimakaanta apirotaiya, ari inkimiyitaiyaari iriroriiti japirotaiya otsinirikitzi.

¹⁴ Iriiyitaki ikinkithatakotsitakari pairani Enoc icharinitanakari Adán, ikantakiranki:

Pamini, ipokaki Pinkathari itsipatakari ojyiki itasorintsiti.*

¹⁵ Ipokaki jowasankitairi maawoni.

Ipokaki jaminakotairi okaatzi jantayitakiri thainkatasorintsitaniri.

Ipokaki jaminakotairo ikijyimatantaki iijatzi.

¹⁶ Jirikaiti kinkithatakaantashiwaitaniri, kijyimatantaniri jinayitatzzi. Thiiyakowaitantaniri ikantaka. Jantayitziro inintashiyitari irirori. Kantakaapirowaitaniri jinayitzi. Inintaathatantakimiro jiyotaantziri ikowi jaantashiwaityaawo kiriiki.

Ikaminaayitziiriri kimisantzinkari

¹⁷ Irooma iirokaiti, nitakotani, poshurityaawo jiyotaayitakimiri pairani Jotyaantapirotani Awinkathariti Jesucristo.

¹⁸ Tima ikantayitaki irirori: “Paata iwiyaantapaatyaaawoni intzimayiti thainkantaniriiti, iri antashiwaityaawoni jinintashiyitari”.

* **1:14** Jirika Enoc, iri 7-tanaintsiri icharinitanakari Adán. Jiroka okaatzi jiñaanitakari Enoc, ti opoñaayita janta Osankinarintsipiroriki, aña pashiniki osankinarintsi opoñaakawo, jiitaitziro “Josankinari Enoc”.

¹⁹ Iriiyitaki kantakaawori inkisawakaantayiityaari, apa ikinkishiritawo isaawisato. Ti inampishiritantari Tasorintsinkantsi.

²⁰ Irooma iirokaiti, nitakotani, piwitsikashiritawakaayitaiya pinkimisantapiintanairo tasorintsitatsiri awintaankantsi. Pamanamanaataiyaari Pawa, tsika okanta ikowakaajaantairi Tasorintsinkantsi.

²¹ Oisokiro jowanakimi Pawa jitakoyitaimi, oyaako powiro piñaayitiro inishironkatani Awinkathariti Jesucristo onkantaitatyaani jañaakaayitai.

²² Nishironka powiri inkaati kisoshiriniironkatatsini.

²³ Pashini, pinkimitakaantiri kapichiini okantaka powawisaakotantaariri intagaiyaami. Pashini, ontzimatyi pinishironkayitairi. Irooma iyaaripironka, kisaniinta powiro. Ari pinkantakiro ikithaatari ikaaripiroshiritantakari, pinkimitakaantiro pinkisaniintatyiromi. Thaawanta powiro jiroka pimatzirokari iiroka.

Thaamintaantsi

²⁴ Anthaamintaiyaari matzirori ikimpoyaawintayitai iiro antziwashiriwaitanta. Anthaamintaiyaari jirika kimoshiritakagaini antsipataiyaari, iiro otzimai akinakaashitani.

²⁵ Anthaamintaiyaari Pawa apaanitatsiri, yotaniri, owawisaakotantaniri. Iriitaki jirika Pawa tzimatsiri jowani-inkawo, pinkatha jowaitakiri, imapiro otzimi ishintsinka, pinkatharipirori jinatzi, iri itakawori itzimi tikiraamintha otzimayitzi maawoni, irojatzi ikanta isaiki iroñaaka, ari inkantaitatyaani. Ari onkantyaari.

JOÑAAGAITAKIRIRI JUAN

Joñaagantakiri Jesucristo

¹ Jiroka joñaagantakiri Pawa tsika ikantakota Jesucristo, iri Pawa kantakaawori jiyotantyaari jompirataniiti tsika onkantakotya pokimataintsiri jiñaitiro. Iro jotyaantantakariri Pawa imaninkariti inkamantiri Juan. Tima jirika Juan iri jompiratapiintakari Pawa.

² Iri Juan kinkithatakirori okaatzi jiñaakiri. Iñaani Pawa ikinkithatakiriri ikantakaantakiri Jesucristo inkamantantiro.

³ Kimoshiri inkantaiya ñaanataironi jiroka kamantaantsi, ari inkimityaari iijatzi kimisantaironi. Kimoshiri inkantaiya monkaataironi osankinatainchari. Tima okaakitzi-matai jiñaantaityaawori.

Jiwithaitari kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 japatoita

⁴ Naaka Juan osankinatziro jiroka. Iiroka nosankinatziini kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 papatoyita nashiyyitachari nampitsi saikatsiri Asia-ki. Tima añaatsi Pawa, iri itakawori pairani itzimaki, irootaintsi impiyi, nishironka inkantaimi irirori, kamiitha isaikakaayitaimi janta. Ari inkimitaimiri jiiitaitziri “7 tasorintsi”.

⁵ Ari inkimitaimiri iijatzi Jesucristo, tyaaryoori inatzi ikinkithatakotziri. Iriitaki itanaawori ipiriinta ikamawitaka, iri pinkathariwintairiri maawoni pinkathariwitachari jaka kipatsiki. Iriitaki itakoyitairi aakaiti. Iriitaki kimitakaantairi inkiwaatyimi, ipiyakotairo ayaaripironka ikapathainkataki pairani ikamawintayitai.

⁶ Iriitaki pinkatharitakaayitakairi. Iriitaki ompiratasorintsitakaayitairi antawaitantaanariri Pawa Ashitariri. Iriitaki otzimimotairi jowaniinkawo, iriitaki pinkatharipirotaatsiri. Ari inkantaitatyaani. Ari onkantyaari.

⁷ Jirika Cristo, inkinapai minkoriki, maawoni jiñaitawairi. Jimatsityaawo jiñaawairi owathaamirikitakiriri. Jiraakoitaiyaari maawoni jaka kipatsiki, jimatsityaawo kaari jyininkatawakaachani. Ari onkantyaari.

⁸ Jiroka ikantzi Awinkathariti Pawa: Naakataki ojoyawori itawori osankinarintsi, Naaka ojoyawori iijatzi iwiyaantawori.

Añaachana Naaka iroñaaka, Naaka itakawori pairani notzimaki, Naaka piyaatsini paata.

Naakataki tziimapirotatsiri noshintsinka.

Joñaagantaka Itomi Atziri

⁹ Naaka Juan, pirintzi powayitana pikimisantzinkaritari, ari akaataiyakini amawitakiro akimaatsiwaitaka, ari atsi-patawakaa ipinkathariwintayitai Jesús. Pairani nosaiki oth-ampishiki iitachari Patmos nokinkithatziro jiñaani Pawa, nokamantantziro ikantakinari Jesús.

¹⁰ Okanta apaani kitiiyyiri ikinkishiritakotapiintaitari Awinkathariti, tzimatsi joñaagakinari Tasorintsinkantsi. Nokimakiri notaapiiki iita kantanari, ikimitakawo tyootaantsi jiñaawaitzi,

¹¹ ikantakina: “Posankinatiro onkaati noñaayimiri. Iro potyaantiniriri kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 japatoitaka nashitakawori nampitsi saikatsiri Asia-ki. Tima jiroka 7 nampitsi, iitachari: Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea”.

¹² Ari nopithokanaka notaapiiki naminiri iita ñaanatanari. Noñaatziiri ootamintotsipaini jiwitsikaitziri oro. Ikaatzi 7.

¹³ Iro kantacha janta niyankiniki ari josatikaka apaani kimitakariri Itomi Atziri. Opamankakiri iitziki iithaari. Jontarikakari ichopiniiki jiwitsikajyironkaataitziri oro.

¹⁴ Kitamaapowainka ikantaka iitoki, kimiwaitaka iroomi iwitzi oijya, kitamaaki okantaka iroowaitaki jiriniki. Irooki okimitakari paampari.

¹⁵ Shipakiryaa okantayitaka iitzi, iriwaitaki iporiryaatzi kiriiki itagaitziri. Okimiwaitakawo iñaani opoimaatzi oshinchaani jiña.

¹⁶ Joirikaki impokiropaini jakopiroki, ikaatzi 7. Jomishitowimaitawo ipaantiki kimitakawori osataamintotsi, apimini okanta othoyimpitaki. Ikimitakari ipooki ikanta ooryaatsiri ishipakiryaaapirotzi tampatzikapaiti.

¹⁷ Ikanta noñaakiri, tyaanakina nokamanaki. Iro kantacha jotirotantakinawo jakopirori, ikantana: “Iiro pithaawi, Naakataki itawori, Naakataki iwiyaantyaawori.

¹⁸ Naakataki kañaaniri, nokamawitaka iro kantacha ari nonkantaitatyaani nañagai. Naakataki ashitaawori shintsinkantsi jowaitaana nompiyakaantya notyaantantai sarinkawiniki.

¹⁹ Posankinatiro okaatzi piñaakiri, iro pitanatya piñaakiri iroñaaka, impoña onkaati piñiiri paata.

²⁰ Ikaatzi ootamintotsi piñaakiri kaatatsiri 7, iri oiyakaawintariri kimisantzinkariiti kaatatsiri 7 japatoitaka jinashitakawo nampitsi. Ikaatzi piñaakiri impokiro noirikakiri nakopiroki, kaatatsiri 7, iri oiyakaawintariri maninkariiti tsipataariri kimisantzinkariiti kaatatsiri 7

japatoitaka”.*

2

Kamantaantsi jotyaantaitakiniriri 7 japatoita kimisantzinkariiti:

Kamantaantsi jotyaantaitakiri Efeso-ki

¹ “Jiroka posankinatiniriri imaninkariti kimisantatsiri apatotachari Efeso-ki. Iri ñaanatziriri oirikakiriri 7 impokiro jakopiroriki, osatikainchari niyanki ipaampataki 7 ootamintotsi. Ikantziri:

² ‘Niyotziro okaatzi pantayitziri, tsika pikanta pantawaitaki, okaatzi pamawitakiri. Pizamayitakari kaaripiroshiriririti. Piñaantawaitaari iitashiwaitachari, “Otyaantapiroriiti” itzimi yotaantashiwaitachari. Piyotairi iiroka thiiyinkari jinayitzi.

³ Tyaaryoori pinatzi, amawiwaini pikantaka, oiyiki pikimaatsiwaitaka jowasankitaawintaitzimiro pipairyairo nowairo. Tiimaita pizamawaita.

⁴ Iro kantacha, tzimatsi yotapainchari, iro kaari kamiithatatsini. Jiroka okanta: Powajyaantanakiro iirokaiti pitakotanta, tii pantairo pikimiwitanakawo pairani.

⁵ Pinkinkishiritiro tsika pikanta pairani owakiraa pikimisananaki. Powajyaantiro tsika pikanta iroñaaka, pantairo tsika pikantanaka owakiraini pikimisananaki. Tima iirorika powajyaantairo, ari niyaatashitakimi, naapithataimiri ootamintotsi saikimotakimiri janta.

⁶ Iro kamiithataintsii pantakiri iirokaiti pikisaniintakiro jantakiri ikaatzi kimisantanairiri jiyotaantziri pairani Nicolás. Nimatsitataikari naaka.*

⁷ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi jiñaanatziri kimisantzinkariiti. Intzimirika kitsirinkakironi, ari noshinitairi joyaawo chochoki añaakaanatsiri pankitainchari itasorintsipathatiki Pawa’ ”.

Kamantaantsi jotyaantaitakiri Esmirna-ki

⁸ “Jiroka posankinatiniriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Esmirna-ki. Iri ñaanatziriri itakawori, iwiyaantyaawoni. Iri ñaanatziriri kamawitainchari iro kantacha añagai ijatzi. Ikantziri:

* **1:20** Tzimatsi kantatsiri jirikaiti “maninkariiti” kinkithatakotainchari jaka, iriitaki atziriri ikaatzi jiyayitairiri kimisantzinkariiti. Tzimatsi pashini kantatsiri, iriyyitaki tyaaryoori maninkariiti. * **2:6** Tii jiyopiroitzi itzimi “kimisantanairiri jiyotaakiri pairani Nicolás”. Kimitaka iriitaki nashitaincha japatota, iri yotaashiwaitakariri kimisantzinkariiti, aamashitya iri kimitakariri Balaam okaatzi jantakiri pairani irirori.

⁹ ‘Niyotziro pantayitziri, niyotziro pikimaatsiwaitaka, niyotziro pashironkaawaitaka, iirokawitaka ajyaagantashiritaniri. Niyotzi ijatzi ithiyyakotakimi Judá-mirinkaiti janta. Jiitashiwaitaka Judá-mirinka, aña Satanás ashitakariri.

¹⁰ Iiro pithaawantashitawo onkaati pinkimaatsityaari. Tima irootaintsi piñiiri tsika inkaati jomontyaakaanitiri kamaari. Ari pisaikiri onkaati 10 kitiiyiri pinkimaatsiwaitya, jiñaantashiritatziimi kamaari. Iro kantacha ontzimatyii pintyaaryooshiriti iirokaiti piyaatakaairo onkantawitayta intsitokaitimi, aritaki nañaakaimi paata, onkimiwaityaawo namathaiyitaatyimimi.

¹¹ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi jiñaanatziri kimisantzinkariiti. Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, iiro jiñairo inkimaatsiwaitaiya japiitairo inkamai’ ”.

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Pérgamo-ki

¹² “Jiroka posankinatiniriri imaninkariti kimisantzinkariti apatotachari Pérgamo-ki. Iri ñaanatziriri otzimimotziri josa-taaminto apiminitatsiri othoyimpitzi. Ikantziri:

¹³ ‘Niyotziro pantayitziri, niyotzi pisaikimotakiri ipinkathariwintziri Satanás. Iro kantacha niyotzimi ijatzi oisokiro powakina pipairyaapiintakiro nowairo, tii powajyaantziro pawintaashiritana. Tii powajyaantanakiro iirokaiti okantawitaka jowamaawiitakari noyimisantakaapirotani Antipas, itzimi kinkithatakotakinari inampitawo Satanás.

¹⁴ Iro kantacha, tzimatsi yotapainchari, iro kaari kamiithatatsini. Jiroka okanta: Tzimayitatsi pikaataiyini kimitakariri Balaam jiyotaantzi. Tima pairani Balaam, jiyotaapiintakiri Balac onkantya inkaimashiryaaantyaariri charinitanakariri Israel-ni jowakaiyaari itainiriri ikimitakaantashitari iwawani. Imayimpiritakaakiri ijatzi.

¹⁵ Ari okimitakari ijatzi tzimayitatsi kimisantayitakirori jiyotaantziri pairani Nicolás.

¹⁶ ¡Powajyaantairo! Iirorika powajyaantziro, ari niyaatashitakimi nowayiritiri, iro nowayiritantyaariri osataamintotsi shitowatsiri nopaantiki.

¹⁷ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi iñaanatziri kimisantzinkariiti. Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, ari nompakiri joyaawo manaantsitatsiri maná. Ari nompakiri ijatzi kitamaari mapi osankinataka owakiraari wairontsi kaari jiyoitzi, apa jiyotairo aakironi jiroka mapi’ ”.

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Tiatira-ki

¹⁸ “Jiroka posankinatiniriri imaninkariti kimisantzinkariti apatotachari Tiatira-ki: Iri ñaanatziriri Itomi Pawa, kimitakariri irooki paampari, poriryaataintsiri iitziki. Ikantziri:

19 ‘Niyotziro pantayitziri, pitakoyitantaka, pikimisantaki, pantawaitaki, kamaitaniri pinatzi. Ikiro pinkamaitanatyaaowo iroñaaka panaakaanakiro pikantawita pairani.

20 Iro kantacha, tzimatsi yotapainchari, iro kaari kami-ithatatsini. Jiroka okanta: Paapatziyakawo iirokaiti tsinani iitachari Jezabel. Okantzi iroori kamantantaniro inatzi, iro kantacha okaatzi iyotaantakiri iroori, ogyiki oitzipinashiritakiri nompiratani. Iro opoñaantari owakaayitakari itagaitziniriri ikimitakaantashiitari iwawani. Omayimpiritaakaayitakiri iijatzi.

21 Osamani noyaakowitakawo owajyaantantyaawori antakiri, iro kantacha tii okowi owajyaantiro omayimpiriwaitzi.

22 Iirorika owajyaantashitaawo, ari nomantsiyaakiro tsika omayimpiriwaitapiintaki, ari onkimaatsiwaityaari. Ari nonkimitaakiri inkaati mayimpiritakironi.

23 Ari nowamaayitairi ikaatzi iyotaayitakiri. Iro ompoñaantyaari jiyotai maawoni kimisantzinkariiti naakataki iyoshiritziriri maawoni, niyotzi iita ikinkishiriyitari, niyotzi iita ikimashiritziri. Ari onkantya noipiyantimirori okaatzi pantayitakiri iirokaiti.

24 Irooma iirokaiti, yotapainchari janta Tiatira-ki kaari kimisantakironi okaatzi iyotaantashiwitakari, iiro noshintsithatziimi. Tima tii pipankinawaitawo okaatzi iyotaashiwitantakari jiiitaitziri “jimanakaapirotani Satanás”.

25 Iro kantacha iirokaiti ontzimatyii pintyaaryooniti irojatzii nompiyantatyaari.

26 Intzimirika kitsirinkakironi jimonkaatiro noñaani irojatzii iwiyaantapaatyaawoni, aritaki nimatakaakiri impinkathariwintairi atziriiiti.

27 Ari ojyatyaawo ikimitaakina Ashitanari naaka, jimatakaakinawo ipinkatharitakaana, ari inkimitagairi iijatzi iriroriiti impinkatharitakairi.

Ari ijiwatantaiyaari jashirokotziti.

Irijatzii apirotairini iisanitani, inkimitakaantairi ipookaitziro kowitzi.

28 Niitairi naaka kimitakariri impokiro Oñaaminki.†

29 Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi jiñaanatziro kimisantzinkariiti’ ”.

3

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Sardis-ki

1 “Jiroka posankinatiriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Sardis-ki. Iri ñaanatziriri jiiitaitziri ‘7 tesorints’,

† 2:28 Ari jiiisitari iijatzi Jesús, ikantaitzi “Oñaaminki”. Paminiro Ap. 22.16.

oirikiriri 7 impokiro. Ikantziri: ‘Niyotzimiro pantayitakiri, ikantaitzimi “añashiriri”, aña tii ari pinkantya, kamashiriri pinayitzi.

² Pinkakimpishiritai. Pintyaaryooshiriti iiro pikamashiritanta. Tima Pawa jifiiro okaatzi pantziri tii pimonkaatziro ikowakaimiri.

³ Pinkinkishiritiro ikamantaitakimiri pairani, pimonkaatiro. Powajyaantiro pantapiintakiri. Iirorika pikakimpitai, ari nomapokapaimi nompiyairika, nonkimityaari jomapokantzi koshintzi.

⁴ Iro kantacha tzimatsi janta Sardis-ki kiyopayipaini matakirori ikitishiritzi. Iriiyitaki kimitakariri kaari oipatsitironi iithaari, irootaki jiriipirotantaari jirikaiti onkantya intsipatantaiyaanari nokithaatawo kitamaari.

⁵ Intzimirika kitsirinkakironi, aritaki nonkithaatairi kitamaari. Iro nojyitziro iwairo itsipataari josankinatakota inkaati kañaaniiyaatsini. Nonkantairi Ashitanari, iijatzi maninkariiti: “Ikimisantaana jirika”.

⁶ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi ikantziriri kimisantzinkariiti’ ”.

Kamantaantsi jotyaaantaitakiri Filadelfia-ki

⁷ “Jiroka posankinatiniriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Filadelfia-ki. Iri ñaanatziriri Tasorintsitarsi, Tyaaryoopirori. Iri ñaanatziriri jowaitakiri jashitaryagainiri atziriiiti, irijatzi jowaitakiri jashitapithatairi intyaayiti. Ari inkimitaiyaari David-ni. Tikaatsi shintsithatirini jirika jashitaryagainiri, jashitapithatairi iijatzi. Ikantziri:

⁸ ‘Niyotziro pantayitzi. Pamini. Noshinitakimi pintyai, tikaatsi otzikawakimini. Iro nimatakimiri tii pishintsishiritaiyini, iro kantacha pimonkaatakinawo noñaanii, tii ikimaitzimi pinkanti: “Tii jashitana Pawa”.

⁹ Iriima jirikaiti kantashiwaitachari: “Naaka Judá-mirinka”. Kaarimaita Judá-mirinkapirori, aña iri jashiyitakari Satanás. Irootaki notzirowakaantaiyaariri paata impinkathayitaimi. Ari jiyotairi imatatya nitakotakimi.

¹⁰ Tima pityaaryoowintakiro iirokaiti pimonkaayitziro noñaanii, aritaki nonkimpoyaawintakimi iiro jifiaantashiritantaitzimi. Tima kapichitapaaki jifiaantantimiri ikaatzi nampitawori kipatsiki.

¹¹ Irootaintsi nompiyaki. Kiso powiro pikimisantakiri, iiro paminaashiwaitanta pinintaiyaawo impayiitaimiri, jamathaitaimi.

¹² Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, ari nonkimitakaantairi tzinkamitsi otzinampitziro itasorintsipankoti Pawa. Ari jashi jowairo isaikai. Ari nonkintakotainiri iwathaki

iwairo Pawa, ari jiyoyiti Pawa ashitaari. Ari nonkintakotainiri iwathaki owairo nampitsi Jerusalén, ari jiyoyitai isaikai jirika inampiki Pawa, ariitaachani isaawiki ompoñagaiyaawo inkitiki. Ari nonkintakotainiri iijatzi iwathaki owakiraari nowairo.

¹³ Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi ikantziriri kimisantzinkariiti' ”.

Kamantaantsi jotyaantaitakiri Laodicea-ki

¹⁴ “Jiroka posankinatiniriri imaninkariti kimisantzinkariiti apatotachari Laodicea-ki. Iri ñaanatziriri jiiitaitziri ‘Ari onkantyaari’, iri jawintaashiritapiintaitari jiñaawaitziro tyaaryoori. Iri ñaanatziriri jiwitsikakaitakiri pairani jiroka kipatsi. Ikantziri:

¹⁵ ‘Niyotziro pantayitziri. Pikimitakawo saawaironkatatsiri, jampaatatsiri. Nokowiri naaka, saawaari. Iirorika osaatzi, katsinkaari.

¹⁶ Irooma pikimitawo jampaatatsiri jiña, ari noowawintaimi.

¹⁷ Pikantapiintaiyini iirokaiti: “Ajyaagantakina, tikaatsi nonkowityiri”. Iro kantacha tii ari pinkantya, aña owashiriri pinatzi, manintaari, ashironkaari, amajyookiri, aatonkoryaamirikiri.

¹⁸ Aña ontzimatyii pinkimitakaantairo pamanantaatyiiromi n-oro-ti itagaitakiri imporikapirotantyaari. Ari pimatairo pajyaagantya. Pinkimitakaantairo pamanantaatyiiromi kitamaari noithaari, iiro paatonkoryaamirikiwaitanta ompoñaantyaari pinkaaniwintawaitya. Pinkimitakaantiro pamanantaatyiiromi naawintawo pishintsitantaiyaari pika-maantyaakitaki.

¹⁹ Iro namitari naaka noshintsithatziri nitakotani, nowasankitairi. Ontzimatyii pintyaaryootai iirokaiti, pimpiyashiritai.

²⁰ Pamini, kimiwaitaka nonkatziyatyiimi jikokiroki nokaimi nontyaantyaari. Tzimatsirika inthomainta kimakinari, ishinitanarika nontyi, ari atyootawakaiyaari.

²¹ Intzimirika kitsirinkakironi jiroka, aritaki intsipataina nompinkathariwintanti. Tima nimatakiro naaka nokitsirinkakiro, notsipataari isaikamintoki Ashitanari nopinkathariwintantai.

²² Kowirori inkimathatiro, inkimisantiri Tasorintsinkantsi ikantziriri kimisantzinkariiti' ”.

4

Thaamintaantsi inkitiki

¹ Okanta othonkapaaka jiroka, noñaatzi ashitaryaanaka inkiti. Irijatzi apiitapairo jiñaanatapaana noñaakiri kitziroini

poimatapaintsiri ikimitari tyoorintsi. Ikantana: “Pimpoki jinoki, ari noñaayimiro onkaati awijatsini paata”.

² Ikanta niyaashirinkatanaki jinoki, noñaakiro saikamintotsi, okimiwaitakawo isaikantapiintari pinkatharipirori, owaniinka okantaka. Tzimatsi saikantakawori.

³ Jirika saikaintsiri shipakiryaa ikantaka, ikimitakawo kityonkaironkari mapi kaninakitatsiri. Itapotakiri oyi isaikamintoki, ikimiwaitakawo oyi natsiryaaakiri mapi kaninakitatsiri.*

⁴ Tzimatsi pashini saikamintotsi okaatzi 24, iro osatikakiriri niyankiniki saikaintsiri. Ari isaikayitakiri Antaripiroriiti, kitamaa okantayitaka iithaari, oro inayitaki jamathairi.

⁵ Noñaaki ookathawontsi, nokimakiro oñaanaki opoñaanaka saikamintotsiki. Tzimatsi 7 ootamintotsi owaampatainchari, iri imontitakari saikamintotsi. Iriitaki oiyakaawintziriri Itasorintsiti Pawa, kaatatsiri iijatzi 7.

⁶ Tzimatsi inkaari imontitakari saikamintotsi, kitijyaaniki okantaka. Tzimatsi 4 inkitiwiri katziyainchari, iri piyowintakawori saikamintotsi. Iro kantacha jirika inkitiwiriiti otzimi oiyiki irooki, irootaki jaminantayitari tsikarika, jaminantayitawo iijatzi itaapiiki.†

⁷ Apaani inkitiwiri jojoyakari kajyikari. Pashini jojoyakari vaca iryaani. Pashini atziripoo jinatzi. Iriima pashini jojoyakari jiwowaita pakitha.

⁸ Omapokashitanaka otzimayitanaki ishiwanki jirika inkitiwiri, 6 ishiwanki tzimayitanaintsiri. Otzimi oiyiki irooki iwathaki, otzimitanaka irooki inthomainta iwathaki. Iriitaki aakowintanakawori ipampithaapiintaki, kitijyiriki iijatzi tsiniripaiti, ikantzi:

Tasorintsi, Tasorintsi, Tasorintsi jinatzi Pinkathari Pawa, Shintsipirotsatsiri.

Iriitaki añaagatsi iroñaaka, iri itakawori pairani itzimakiri, irootaintsi impiyi.

⁹ Ari ikantapiintatya jirikaiti inkitiwiri ithaamintawintari saikaintsiri, kantaitachari jañi. Ikanta joñaagantakiro jirikaiti ipinkathatapiintaitakiri, ipaasoonkitapiintakiri,

¹⁰ jimatanakiro iijatzi 24 Antaripiroriiti jotzi-irowashitanakari saikaintsiri, kantaitachari jañi. Ithaamintawintanakari, jamathairyimotanakiri. Ari jiñaitziro imapiro janaakotantzi jirika saikaintsiri

* 4:3 Mapi “kityonkaironkari kaninakitatsiri” jiitaitziro “jaspe”, jiitaitziro iijatzi “cornalina”. Irooma mapi “natsiryaaakiri kaninakitatsiri” jiitaitziro “esmeralda”.

† 4:6 Kantakotachari jaka “kitijyaaniki” okimitakawo okanta botella, vidrio iijatzi cristal.

ipinkatharitzí, okantawita ipinkathariwintantawita iijatzi Antaripiroriiti. Ikantaiyanakirini:

¹¹ Nowinkathariti, Pawá,

Iro kowapirotaitacha ontzimimotimi iiroka powaniinkawo, pinkatha inkantaitimi, ontzimimotimi pishintsinka.

Irokataki witsikayitakirori maawoni, tima irokataki kowashitainchari ontzimayiti piwitsikani.

5

Osankinarintsi ipoña Oijya

¹ Noñaatziiri saikaintsiri saikamintotsiki, joirikaki jakopiroki osankinarintsi. Kamiitha apinaitaka, 7 okaatzi japiipiintaitakiro jontsirikaitakiro iiro japinairyaaantaitawo.

² Noñaatzi apaani maninkari tzimatsiri ishintsinka, shintsiini jiñaawaitzi, ikantzi josampitantzi: “¿Litaka jowaitakiri jontsirikaryiuro osankinarintsi, impoña japinairyiuro?”

³ Tikaatsi apaani matironi japinairyiuro jiñaanatiro. Tii itzimi inkitiki, tikaatsi iijatzi kipatsiki, ari ikimitakari sarinkawiniki, tii itzimi apinairyiironi.

⁴ Antawoiti niraanaka, tima tikaatsi matironi japinairyiuro jiñaanatiro.

⁵ Ikantana apaani Antaripirori: “Aritaki piraaka. Pamini. Tzimatsi apaani matakirori otzimimotziri itasorinka, iri matironi jontsirikaryiuro, japinairyiuro iijatzi. Iriitaki charinitakariri Judá, jiitaitziri ‘Kajyikari’. Irijatzi charinitakariri David-ni. Iriitaki jowaitakiri jimatiro”.

⁶ Opoñaashitaka noñaaki apaani Oijya. Ikatziyaka niyankiniki osaikaki saikamintotsi, josatikari inkitiwiriiti, josatikari Antaripiroriiti. Kimiwaitaka jirika Oijya aritaki jowamaawitakari pairani. Tzimatsi okaatzi 7 ichii. Tzimatsi iijatzi 7 irooki. Iri oiyakaawintachari 7 Tasorintsi, ikaatzi jiñaitairi maawoni kipatsiki.

⁷ Ikanta jirika Oijya, jiyaatashitakiri okaakiini saikaintsiri. Joirikapaakiro osankinarintsi.

⁸ Ikanta inkitiwiriiti ipoña Antaripiroriiti, jotzi-irowashitanakari Oijya, ipinkathatanakiri. Tzimayitatsi ipampithaaminto. Tzimayitatsi kasankainkari itaayiyitzi jottitaitakiro oro-nakiki. Jiroka kasankainkari iro oiyakaawintacha jamanamanaatani oitishiritaari.

⁹ Ari ipampithagaiyanakironi owakiraari pampithagaantsi, ipampithaakotziri Oijya, ikantzi: Iiroka jowaitakiri poirikiro osankinarintsi, iiroka ontsirikaryiironi,

Tima iiroka kapathainkataintsi jowamaawitakimi, ari pipinakowintairi atziriiti jashitantaariri Pawa.

Ari opoña jashiyitaari Pawa tsika ikaatzi nampiyitawori tsikarikapaini.*

¹⁰ Iiroka kantakaawori ikimitantaariri pinkathariiti, ikimitaari Ompiratasorintsitaari, jantawaitainiri Pawa.

Iriiyitaki pinkathariwintairini isaawijatziiti.

¹¹ Opoñaashitaka noñaaki ijyiki maninkariiti piyowinta-paakawori saikamintotsi, tsika isaikaki inkitiwiriiti ipoña Antaripiroriiti. Ari ipiyopirotaiyapaakani ijyiki, ijyiki maninkariiti.

¹² Ikantaiyini:

Jirika Oijya jowamaawiitakari, iri iriipirotaitatsiri otzimotziri: itasorinka, jayaagawo, jiyotani, ishintsinka. Impinkathayiitairi, jowaniinkataiya, inthaamintawintaityaari.

¹³ Nokimatzi ipampithagaiyanakini maawoni saikantawori inkiti, kipatsi, inkaari, sarinkawini. Ikantaiyini:

Jirika saikaintsiri saikamintotsiki, itsipatakari Oijya, thaamintaari jinatzi, pinkathataari jinatzi, otzimimotziri jowaniinkawo, ipinkathariwintantzi, ari inkantaitatyaani.

¹⁴ Iri inkitiwiriiti apiipiintzirori ikantzi: “Ari onkantyaari”. Iriima Antaripiroriiti otzirowa ikantaiyakani ipinkathataiyirini jirika kantaitaachaniri.

6

Jontsirikayiitakiro

¹ Ipoña noñaakiri Oijya jontsirikaryaanakiro itanakawori jontsirikaitakiro. Ari ishinchiinkatanaki jiñaawaitanaki apaani inkitiwiri, okimiwaitakawo ookathawontsi, ikantzi: “¡Pimpokil! ¡Pamini!”

² Noñaatziiri ishiyataipaaka kitamaari mora, joirikakiro iyaani tyaakaakariri mora. Jamathaitaitawakiri, jataki jowayiritya, japirotanti.

³ Ipoña jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Ari jiñaawaitanaki pashini inkitiwiri, ikantzi: “¡Pimpokil! ¡Pamini!”

⁴ Ari ishiyataipaaka pashini mora kityonkari, ipaitawakiri antawoiti owathaamintotsi tyaakaakariri. Iri jowayiitaki jowajyaantakairi atziriri isaiki kamiitha kipatsiki. Irojatzii opoñaantanakari jowamaawakaayita.

⁵ Ipoña jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Ari jiñaawaitanaki pashini inkitiwiri, ikantzi: “¡Pimpokil! ¡Pamini!” Noñaatziiri

* 5:9 5.9 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzii ikantaitaitari ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziriri tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini.

ishiyataipaaka pashini mora kisaari, joirikataiki jotinakam-into tyaakaakariri.

⁶ Nokimatzi ñaawaitanaintsiri ikatziyaiyakani inkitiwiri, ikantaitzi: “Pimpimantayiti iipiyokiini piwankiri, pimpinatakaapirotyaawo, tima tii otzimapirotzi. Ari paaki ojiyiki kiriiki apaani kitiijiyiri, irojatzi jiñaitantyaawori antawoiti tajiysi. Iro kantacha tikiraata powaaripirotziro pankirintsi tsika jaayitziro imiriitari, tsika jaayitziro iijatzi yiinkantsi”.*

⁷ Ipoña jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Ari jiñaawaitanaki pashini inkitiwiri, ikantzi: “¡Pimpoki! ¡Pamini!”

⁸ Noñaatziiri ishiyataipaaka pashini mora kitiriri, jiiitaitziri “Kaamanitaantsi” tyaakaakariri. Ari itsipatakari jiiitaitziri “sarinkawini”. Jirika jiiitaitziri “Kaamanitaantsi” jowaitakiri jowamaayiti ijiyiki isaawijatziiiti. Tzimayitatsi jowamaakaan-takiri jowathaantayityaari osataamintotsi, tzimatsi owa-maayitiri itajyi, pashini aayitakiri mantsiyarintsi, pashini jatsikayitiri katsimari piratsi.†

⁹ Ipoña jontsirikaryaakiro Oijya pashini. Noñaatzi oponkitziki taapirimintotsi ishiriiti ikaatzi jowamaawin-taitakiri ityaaryootzi ikinkithatziro iñaani Pawa.

¹⁰ Iri kaimayitanaintsi shintsiini, ikantaiyini: “Nowinkatharipiroriti, Tasorintsiri, Tyaaryoori. ¿Tsiikapaitima onkaati poyaawintya pimpiyakowintantyaanari, powasankitaayitairi isaawijatziiiti?”

¹¹ Ipoña ipayitakiri kitamaari kithaarintsi inkithaatya, ikantaitziri: “Apaatatyaaami pimakoryaawaki irojatzi jari-itantatyaari pirintziiti pitsipatakari pantawaitaki. Timamantziimatyi jowamaitiri iijatzi iriroriiti inkimitakotaimiro iirokaiiti”.

¹² Noñaatziiri Oijya jontsirikaryaakiro pashini, yotapaaka apaani inthonkatantyaawori. Ari omapokanakari antawoiti ontziñaanaka. Tsiwakimatanaki ooryaatsiri, tsiniriki okantanaka. Kityonka ikantanaka kashiri ikimitanakawo iraaantsi.

¹³ Ari itziroryaayitanaki impokiro, ikimiwaitanakawo oparyaakitzi irakakiri chochoki otikakitziro antawoiti tampiya.‡

* **6:6** Iro ikantajaantaitakiri jaka: “Pimpimanti aponawoini harina onkaati ompinatya apaani denario. Pimpimanti mawaponawoini cebada onkaati ompinatya apaani denario”. † **6:8** Jiroka kantakotachari jaka “tzimayitatsi”, intzimirika 4 atziri, apaani kamagaantatsini. Ari inkantyaari pashiniki nampitsi tsikarika itzimayitzi 4 atziri, apaani kamagaantatsini. Ari inkantayityaari mawoni kipatsiki. ‡ **6:13** Jiroka chochoki ikantakoitzi jaka higuera inatzi.

¹⁴ Tii okoñaatanai inkiti, okimiwaitanakawo apinaita antawoiti tsipana. Tii jiñaitairo otzishipaini otaankayitanaki, iijatzi othampishipaini.

¹⁵ Manaiyanakani atziriiiti impiitamooki. Ari ikaatzi jimanaiyanakani maawoni, pinkathariiti, ñaapiroriiti, ijiwaripaini owayiriiti, ajyaagantaniriiti, shintsiriiti, ompirataariiti, saikashiwaitaniriiti iijatzi.

¹⁶ Jirikaiti manayitanainchari ikaimakaimatanakiro otzishi, mapiiti, ikantzi: “Pimpichiina. Pimanina iiro noñaantari saikaintsiri saikamintotsiki. Pimanina iiro noñaantari Oijya kisaniiintakinari”.

¹⁷ Tima monkaapaititapaaka iyatsimanka. ¿litama amawitironi?

7

144,000 ikintakotamakoitakiri

¹ Ikanta othonkapaa jiroka, noñaaki ikatziyayita 4 maninkariiti ochimpitapaa kipatsi. Iriitaki otzikakirori antawoiti tampiya. Iro kaari jiñaitantawo ontamaryaatakaairo inkaari, tii jiñaitziro iijatzi aapanatakaairo oshi inchato.

² Ipoña noñaaki iijatzi pashini maninkari itonkaapaaki ishitowapiintzi ooryaatsiri. Shintsiini jiñaanatapaakiri 4 maninkariiti. Tima jirikaiti 4 maninkariiti, otzimimotziri ishintsinka, jowaitakiri jowaaripiro tiro kipatsi iijatzi inkaari.

³ Ikantapaakiri: “Paata powaaripiro tziro kipatsi, inkaari, inchatopaini, nonkintakotamakotawakiri jompirayitaari Pawa”.

⁴ Nokimatzi apaani kinkithatakotanakiriri ikaatzi ikintakotamakoitakiri. Ikaataiyini 144,000. Iriiyitaki kaatatsi 12 jinashiyitaa ichariniyitari Israel-ni.

⁵ Ikintakotamakoitaki 12,000 Judá-mirinkaiti, 12,000 Rubén-mirinkaiti, 12,000 Gad-mirinkaiti,

⁶ ipoña 12,000 Aser-mirinkaiti, 12,000 Neftalí-mirinkaiti, 12,000 Manasés-mirinkaiti,

⁷ ipoña 12,000 Simeón-mirinkaiti, 12,000 Leví-mirinkaiti, 12,000 Isacar-mirinkaiti,

⁸ ipoña 12,000 Zabulón-mirinkaiti, 12,000 José-mirinkaiti, 12,000 Benjamín-mirinkaiti.

Kitamaayitaintsiri ikithaayitaka

⁹ Ikanta othonkapaaka jiroka, noñaatzi ipiyotaiyakani atziriiiti. Tima iyyikipiro ikantaka, tikaachaajaini matironi

jijyotiri tsikarika ikaataiyini. Iriiyitaki atziriiti nampiyitawori tsikarikapaini. Jirika atziriiti, iriitaki katziyayitachari isaikamintoki Oijya, kitamaa ikantayitaka ikithaayitaka. Jotiyaki oryaani kompiroshi.*

¹⁰Thaaminta ikantaiyakani, ikaimaiyini ikantzi:

Iri Pawa owawijaakotantatsiri, iriitaki saikaintsiri saikamintotsiki, itsipatakari Oijya.

¹¹Ipoña jotzirowaiyanakani ikaatzitapothaitakirori saikamintotsiki. Jirika ikaataiyakini: maninkariiti, Antaripiroriiti, ipoña inkitiwiriiti. Ithaamintawintanakari Pawa,

¹²ikantaiyini: “¡Ari onkantyaari! Thaamintaari jinatzi irirori, otzimimotziri jowaniinkawo, yotaniri jinatzi, paasoonkitaari jinatzi, pinkathataari jinatzi, tzimatsi itasorinka iijatzitshintsinka. Onkantaityaani anthaamintaiyaari Pawa. Ari onkantyaari”.

¹³Ipoña jiñaanatanakina apaani Antaripirori, ikantzi josampitana: “¿Litaka jirikaiti kitamaathaitaintsiri ikithaataka? ¿Tsikama ikinapaakika?”

¹⁴Ari nokantanakiri naaka: “Iintaantya, piyotziro iiroka nowinkathariti”. Ipoña ikantanakina irirori: “Iriiyitaki ñaayitakirori ‘Antawoiti Kimaatsiwaitaantsi’. Okimiwaitakawo inkiwantantyaawomi iithaari iriraani Oijya, irootaki kitamaamawotakaapirotakirori.

¹⁵Irootaki ikitsirinkantaawori jirikaiti ikatziyimotaari Pawa isaikamintoki. Ari inkantaitatyaani kitiiyiri, iijatzit siniririki jantawaitainiri itasorintsipankotiki. Jirika saikaintsiri isaikamintoki, ikimitaawo iriimi katziyathaantitainchani jontsirityaarimi jirikaiti.

¹⁶Iiro itajyaaniintawaitai, iiro imiriniintawaitai, iiro iki-maatsiwaitaari ooryaatsiri,

¹⁷tima jirika kimitakariri Oijya, katziyimotakariri niyankiniki saikaintsiri isaikamintoki, iriitaki aamaakowintaiyaarini, inkimitakaantairi jaamaakowintaitari oijya, iriitaki aayitairini jirakairi jiñaa otzimi añaakaantatsiri. Tima Pawa ojyiyookipirotairini, jiraawaiyitaka”.

8

Kaatapaintsiri 7 jontsirikaitakiro

¹Ikanta Oijya jontsirikaryaakiro kaatapaintsiri 7 jontsirikaitakiro. Osamaniironka jimairiitapaintzi inkitiki, tikaachaajaini apaani ñaawaitatsini.*

* **7:9** 7.9 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzitkantaitatsitari ikaatzit iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitzirit sikarika, ikaatzit kimañaanitawakaachari tsikarikapaini. * **8:1** Kantakotachari jaka “osamaniironka”, aamaashitya okaatzit 1/2 hora.

² Ipoña noñaakiri 7 maninkariiti itsipatapiintakari Pawa. Ipaitakiri tyoomintotsi.

³ Ipoña ipokapaaki pashini maninkari, ikatziyimota-paakawo taapirimintotsi, joirikanakitakiro jiwitsikaitziri oro. Jirika maninkari, ipaitawakiri oiyiki kasankainkari intaantyaawo joirikanakitakiri. Ari otsipatakawo jamanamanaatani atziriiti oitishiritaari, kimiwaitaka ompiyotatyaami onaminaki taapirimintotsiki.

⁴ Okanta otaanaka kasankainkari janta joirikanakitakiri maninkari, katziyainkatanaka oyachaarinka otsipainkatanakawo jamanamanaatani oitishiritaari, owanaa inimotakiri Pawa.

⁵ Ipoña jirika maninkari oirikanakitakirori ikitaminto, jaaki owaampariminkiti taapirimintotsi, jotitakiro joirikanakitakiri. Jookakiro kipatsiki. Ari omapokanakari kamiñainkatanaintsiri, antawoiti ookathatanaka, antawoiti ontziñaanaka iijatzi.

Tyoomintotsiiti

⁶ Witsikaiyanakani 7 maninkariiti intyootaiyini.

⁷ Ari jitanakawo apaani maninkari ityootanaki, omapokashitapaaka oparyaapaaki kipatsiki jiriniki, iijatzi paampari, kimiwaitapaaka iraantsi. Otaapaakiro kipatsi. Iro apirotyaami kajyitani kipatsi ontaiya inchatopaini, iijatzi inchashipaini.†

⁸ Ipoña ityootanaki pashini maninkari, omapokashitanaka otonkanaki kimitakawori antawoiti otzishi, shitowanaki paampari, ookapaaka inkaariki, okimitapaakawo iraantsi. Iro apirotyaami kajyitani kipatsi tsika otzimayitzi jiñaa,

⁹ iro japirotyaami inkamayitimi ikaatzi saikayitantawori inkaari, iijatzi ikimiyitakari saikayitantakawori antawoiti pitotsi.

¹⁰ Ipoña ityootanaki pashini maninkari, omapokashitanaka itziroryaanaki impokiro, paampa ikantanaka irojatzi tsika otzimayitzi jiñaa, iro apirotyaami kajyitani kipatsi otzimayitzi jiñaa.

¹¹ Jirika impokiro paryaintsiri kipatsiki jiiitaitziri “Kip-ishiri” Tima kipiyyaa ikantakaapaakawo maawoni jiñaa tsika oparyaayitaki ipomiki. Iro apirotyaami kajyitani kipatsi inkamayitimi atziri opiyakiri jirakiro jiñaa.

¹² Ipoña ityootanaki pashini maninkari, omapokashitanaka itsiniritanaki ooryaatsiri, iro japirotyaami kajyitani tii jooryaantsipirotai. Ari

† 8:7 Jiroka kantakotachari jaka “Iro apirotyaami kajyitani kipatsi”. Aririka ankotaryiromi mawakota kipatsi, impoña aaki apakotawo, apirotakiro okaatzi tzmantawori, maawoni inchatopaini, shimapaini, othonka oshityaatanaki jiñaa janta.

ikimitanakari iijatzi kashiri ipoña impokiro, tii joorintapirotaa tsiniripaiti.

¹³ Nokimatzi poimatapaintsiri jaapaaki inkitiki, noñaatziiri pakitha jinatzi, ikantapaaki jatiki: “¡Iijowí, iijowí, iijowí, inkantamachiitiri inkaati nampitaiyaawoni kipatsiki, iriitaki apishityaawoni iwiyaantapaakawori intyootawai mawa maninkariiti!”

9

¹ Ipoña ityootanaki pashini maninkari. Noñaatzi ijyaawi-inkapaaki kipatsiki apaani kimitakariri impokiro. Iri jowaitaki jashitaryiuro omoona inthomaintapirotatsiri.

² Ikanta jashityaakiro, ari oshitowainkatanaki kachaari, iroowaitaki okanta antawoiti ootaantsi. Opamankanakiri ooryaatsiri, iijatzi tampiyanka.

³ Ari ishitowanakiri kachaariki ijyiki tsitsiriniro, ikimitapaakari ikintantzi kitoniro.

⁴ Tii ishinitaitziri jowaaripirotiro pankirintsi, inchashipaini, inchatopaini. Apa ikintayitapaakiri atziriiti kaari ikintakotamakoyitzi Pawa.

⁵ Jirikapaini tsitsiriniro, tii ishiniitziiri jowamairi atziriiti ikintayitakiri. Apa ikimaatsitakaashitakari ikaatzi 5 kashiri. Antawoiti ikatsitzimotakiri, iroowaitaki iyatsinka kitoniro.

⁶ Owanaa inkimaatsiwaitya atziriiti, inkowayitanaki atziriiti inkamapithatiri, iiro okantzimaita.

⁷ Jirikapaini tsitsiriniro ikimitakotakari morapaini iñaantakaayitari jowayiritya, jamathaiyitakari oro. Atziripoowaitaki ikantayitaka.

⁸ Santhapitaishi okanta iishi, iroowaitaki oishi tsinani. Antawopaini iraiki, iroowaitaki iraiki kajyikari.

⁹ Kimiwaitaka inkithaatyaawomi ashivotaki ishpaniki. Antawoiti impoimatanaki jaiyanakini, irirowaitaki ipoimatzi imorani atziriiti aririka jowayiritawakaiya.

¹⁰ Ikimitakari kitoniro otzimayitzi ithoyini ipatzishithaki. 5 kashiri osamanitzi awijantyaari iyipiyanika.

¹¹ Jirika ijiwaritikari tsitsiriniro, maninkari jinawitaka, iriitaki pinkathariwintantatsiri janta inthomaintapirotzi omoona. Jiitaitziri jirika “Apirotantaniri”. Iñaaniki Hebermirinka, jiita “Abadón”. Iñaaniki Grecia-jatzi, jiita “Apolión”.

¹² Ari iwiyaari itanakawori jatikaita “¡iijowí!” Iro kantacha iiniro iyota apiti inkantaiti “¡iijowí!” imonkaatya.

¹³ Ipoña ityootanaki pashini maninkari, iiniro iyotapaaka intyootawai apaani maninkari irojatzi imonkaatantyaari 7 maninkariiti. Nokimatzi ñaawaitanaintsiri osorinachiinampiki taapirimintotsi montitakariri Pawa.

14 Jiñaanatapaakiri maninkari tyootanaintsiri, ikantziri: “Poojoryaakotiri 4 maninkariiti kimitakawori oojotatyirimi antawaani jiñaa jiiitaziri ‘Eufrates’ ”.

15 Jashitaryaakoitakiri maninkari ayimatakiri intsitokanti. Iri apirotirinimi intsitokiri atziri nampiyitawori kajyitani kipatsi. Irootaki jashitaryaakoitantakariri japirotanti.*

16 Tzimatsi ijyiki owayiriiti tyaakaayitanakariri imorani. Ikantaitakina, ikaataiyini 200,000,000 owayiriiti.

17 Ipoña noñaaki ikoñaapirotanaki jirika owayiriiti noñaawiyatakari, ikithaayitakawo ashivotaki ishpaniiki. Tzimatsi porikathaitaintsiri ikimitakari paampari, pashini kityonkaniironkathaitaintsiri, pashini kitirithaitaintsiri. Jirika morapaini, iriwaitaki iito kajyikari. Oshitowanaki ipaantiki paampari, kachaari, kitirimoito okantanaka, oiyiki oshitzinka.

18 Iro apirotirinimi owamairi atziri nampiyitawori kajyitani kipatsi, okaatzi shitowanaintsiri ipaantiki.

19 Tima ipaantiki morapaini otzimayitaki ishintsinka. Aña kantatsi jatsikantantyaawo iijatzi ipatzishitha, ikimiwaitakari maanki.

20 Iro kantzimaitacha, tii jowajyaantziro ikaaripiroyitzi atziiriiti kaari jowamaayiiti. Iikiro jiyaatakaatziro ipinkathayitanakiri kamaari, ipinkathatziri oiyakaawontsi jiwitsikaitziri oro, kiriiki, ashiro, mapi, inchakota, ikimitakaantakiri pawa, tiimaita ikimanitzi, tii janiitanitzi.†

21 Tii jowajyaantanakiro iijatzi itsitokantayitzi, ikisaminthatantzi, imayimpiritzi, ikoshiyitzi.

10

Maninkari oirikakirori oryaani osankinarintsipana

1 Ipoña noñaaki iyyaawiinkapaaki pashini maninkari, ikinantapaakawo minkori, kimitawaitaka iro inkithaatatyaami minkori. Kimitawaitaka iri oyi jamathaitatya iitoki. Shipakirya ikantaka ipooki, kimiwaitaka ooryaatsiri. Omorikataiki iporipaini.

2 Joirikaki oryaani osankinarintsipana. Jayiitziimatapaaki, jaatzikantapaakawo iitzipirori inkaari, irooma jampati, iro jaatzikantapaaka kipatsi.

3 Ikaimapaaki shintsiini, iriwaitaki ikaimi kajyikari. Omapokashitanaka ookathatanaka, 7 okaatzi apiipiintanakiro.

* 9:15 Jiroka kantakotachari “Iri apirotirinimi itsitokiri atziri nampiyitawori kajyitani kipatsi”. Aririka ankotaryiromi mawakota kipatsi, impoña aaki apakotawo, apirotakiro okaatzi tzimantawori. † 9:20 Kantakotachari jaka “ashiro” irijatzi jiiitaziri bronze.

⁴ Okanta othonkapaaka 7 ookathataka, ari nokowawita nosankinatiromi nokimakiri jiñaawaiyiitakiri ookathawontsiki. Nokimatzi jiñaanatanakina apaani inkitijatzi, ikantana: “Iiro posankinatziro pikimakiri ookathawontsiki”.

⁵ Ipoña jiñaawaitanaki noñaakiri maninkari jaatzikapaakiro inkaari, ipoña kipatsi. Itzinaawakotanakiro jakopirori,

⁶ iro jiyoitantaari tii ithiyya jiñaawaitziri ipairyiuro iwairo Pawa Kañaaniri, witsikakirori inkiti, kipatsi, inkaari, mawoni ikaatzi tzimantawori. Ikantanaki: “Tii osamanitapai,

⁷ irootantsi intyooti wiyaantawori maninkari, ari imonkaapaititya ikaatzi Pawa ikantakiriri Kamantantaniriiti inkamantantiro kaari jiyotakowiita pairani”.

⁸ Nokimatzi japiitanakiro jiñaanatanana inkitijatzi, ikantana: “Piyaatashitiri maninkari katziyainchari inkaariki iijatzi kipatsiki, payiro iiroka panaryainchari joirikakiri”.

⁹ Ari nokantakiro. Niyaatashitanakiri maninkari, nokamitapaakiri, nokantziri: “Pimpinawo osankinarintsi”. Ipoña ikantanakina irirori: “Jiroka, poyaawo. Owanaa owochanka, iriiwaitaki pitsi aririka powatyaawo, irooma aririka piniyakiro, owanaa oyipishikimi pimotziki”.

¹⁰ Ari nokantakiro, naakiro, nowakawo. Ari okantaka, pochakitaki iriiwaitaki pitsi, iro kantacha owanaa oyipishikanakina nomotziki.

¹¹ Ipoña ikantanakina maninkari: “Pinkamantayitiri onkaati awijyimoyitirini atziriiti nampiyitawori tsikarikapaini. Pinkamantayitiri iijatzi pinkathariiti”.*

11

Apiti kinkithatakaantaniri

¹ Ipoña ipaitakina apaani kotzitsi, nimonkaaminto inatyi. Ikantaitana: “Piyaati pimonkaatiro tesorintsipanko, iijatzi taapirimintotsi. Piyotiri iijatzi tsika ikaatzi piyotainchari janta ipinkathatantzi.

² Iiro pimonkaatziro jikokiroki tesorintsipanko. Iro ishinitaitakiniriri pashinijatzi atziriiti, ari impiyotaiyaani maamanitantaniri janta tesorintsinampitsiki. Ari awijyiri inkaati 42 kashiri osamaniti.*

³ Aripaiti, notyaanti apiti kinkithatakotinari, iriitaki kinkithatapaakironi awijayitatsini, onkaati 1260 kitiiyyiri inkinkithatakotina. Inkimitakotatyaari ikanta ikithaayita owashiritakotariri kaminkari”.

* **10:11** 10.11 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzi ikantaitasitiri ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini. * **11:2** Kantakotachari jaka “42 kashiri” irojatzi ojjawori ikantaitakiri “1260 kitiiyyiri”. Irootaki kantakotachari awijaniintanaki mawa osarintsi osamaniti.

4 Jirikaiti apiti kinkithatakaantaniri, iri joyyakaawintaitakiri pairani apiti inchato, irijatzi joyyakaawintaitakiri apiti jootaminto Pawa pinkathariwintziriri kipatsijatzi.†

5 Intzimirika kowatsini jimaamanitiri jirika apiti kinkithatakaantaniri, ari ishitowanaki ipaantiki paampari, japirotakiri kisaniiintziriri. Ari inkantyaari maawoni kowawitachani jimaamanitiri, ari inkamaki.

6 Jirika kinkithatakaantaniri ontzimimotiri ishintsinka. Ari inkantakaatyaawo irirori iiro oparyaagai inkani irojatzi jimonkaatantatyaawori ikinkithatakaantzi. Ari onkantaki impiyiro iraantsi jiñaapaini. Ari onkantaki ontzimi oitya pomirintsitzimowaityaarini isaawijatzi. Ari japiipiintiro okaatzi ikowiri irirori.

7 Aririka onthonkapaatya ikinkithataki, ari ishitowanakiri kowiinkari piratsi impoñaatyaawo omooki inthomaintapirotatsiri, jimaamanitapaakiri apiti kinkithatakaantaniri, irojatzi jowamaantatyaariri.

8 Jookanakiri jowamaani aatsiki saikatsiri janta antawoiti nampitsi, tsika ipaikakotajaantaitakiri pairani Iwinkathariti. Iro oiyakaawintachari janta “Sodoma” ipoña “Egipto”.

9 Iiro ishiniitziiri inkitaitiri jowamaani, ari awijaniintanakiri mawa kitiiyyiri onkaati osamaniti jaminamintaitiri. Inthontya jiñaayitiri ikaatzi nampiyitawori tsikarikapaini.‡

10 Antawoiti joimoshirintya kipatsijatziiti, impashitawakaayitya oiyitarika. Kimoshiri inkantayitya jowamaitakiri apitiroiti kinkithatakaantaniri kimaatsitakaayitakariri kipatsijatziiti.

11 Iro kantacha, awijaniintanaki pashini mawa kitiiyyiri, itasonkairi Pawa jirikaiti, añaayitai. Ipoña ipiriintaa. Owanaa ithaawaitanaki jiñaitakiri ipiriintaa.

12 Ikimaitaki shintsiri ñaantsi inkitiki, ikantaitaki: “Patiiti jaka jinoki”. Jomapokashitanaka itzinaantanaawo minkori. Ari jiñaawairi maawoni kisaniiintawaitakiriri.

13 Ari otziñaanakari antawoiti kipatsi, iro apirotiromi nampitsi, ikamayitaki ikaatzi 7000 atziri. Iriima kaari kamatsini, ikantayitanaki: “Imapiro otzimi ishintsinka Pawa saikatsiri inkitiki”.§

14 Iro awijawitaka apiti ikantaitaki “¡ijowá!” Iro kantacha, irootaintsi jiñaitiro mawatatsini.

† 11:4 Kantakotachari jaka “apiti inchato” irootaki “olivo”. ‡ 11:9 11.9 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzi ikantaitsitari ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini. § 11:13 Ikantaitziri “otziñaanaka antawoiti kipatsi”, tsika otzimi 10 pankotsi, opookanaki apaani. Ari okantakari maawoni nampitsi.

Iwiyaantawori tyootaantsi

¹⁵ Ipoña ityootanaki iwiyaantawori maninkari, ari ikaimaitanaki shintsiini inkitiki, ikantaitzi: “Iroñaaka impinkathariwintantai Awinkathariti kipatsikinta. Ari impinkathariwintantai Cristo, itzimi jotyaantakiri Pawa, ari inkantaitatyaani impinkathariwintantai”.

¹⁶ Ari jotzirowaiyanakani 24 Antaripiroriiti, ithaamintawintanakari Pawa,

¹⁷ ikantaiyini: “Pawá, Pinkatharí, Shintsipirorí, iirokatakí añagatsi iroñaaka, pitzimita iiroka pairani, irootaintsi pimpiyi. Owanaa nompaasoonkitimi, tima pimatakiro poñaagantziro pishintsinka, pipinkathariwintantzi.

¹⁸ Pairani owanaa ikisaniintakimi atziriiti, iro kantacha iroñaaka, monkaatapaaka poñaagantyaariri piyatsimanka, powasankitaayitairi kamayitaintsiri, papiroyitairi owamaantayitaintsiri. Aripaiti pimpinayitairi Kamantantaniriiti pompiratani iiroka, ari pinkimitaakiri oitshiritaari pairyaayitairori piwairo ipinkathayitaimi, maawoni pimpinayitairi pitanatyaari antariiti irojatziriyaaniiti, maawoni”.

¹⁹ Ipoña ashitaryaana itasorintsipankoti Pawa janta inkitiki, koñaawaitanaki tasorintsinaki tsika jotitakoitziro kajyaakaawakaantsi. Antawo ookathatanaka, ontziñaanaka kipatsi, paryainkatapaaki antawoiti jiriniki.

12

Tsinani ipoña noonki

¹ Opoña okoñaatanaki inkitiki aamparyaantsi. Noñaatzi apaani tsinani, ojoyawaitakari ooryaatsiri okithaatakari, iri kashiri okatziyantaka. Amathaitakotakari ikaatzi 12 impokiro.*

² Omotzitatzi jiroka tsinani. Owanaa okaimakaimawaitaki okimaatsita ontzimaaniti.

³ Opoña okoñaatanaki inkitiki pashini aamparyaantsi. Noñaatzi apaani noonki, kityonka ikantaka. Tzimatsi 7 iito, ipoña 10 ichii. Jamathaiyitakiro iito.

⁴ Ijyiki impokiro jataantakari itzinko, iro japirotirimi kajyitani inkitiki ikaatzi tzimayitatsiri impokiroiti. Ari ipokashitapaakiro tsinani, ikowi jowitsityaawo iinchaanikiti aririka intzimapaaki.†

* **12:1** Kantakotachari jaka “tsinani”, iriitaki ojoyakaawintachari Judá-mirinkaiti. Kantakotachari “otomiyaaniki”, iri ojoyakaawintachari Jesucristo. † **12:4** Jiroka kantakotachari jaka “kajyitani inkiti”, aririka ankotaryiromi mawakota inkiti, impoña aaki apakotawo, apirotakiro okaatzi tzimantawori.

⁵ Okanta otzimaanitaki tsinani, shiramparyaaniki jinatzi. Iriitaki jiwatantyaarini atziriiti jashirokotziti. Omapokashitaka jagaitanakiri isaikaki Pawa isaikamintoki.

⁶ Okanta tsinani shiyanaka iroori otzishimashiki. Ari jiwitsikiniro Pawa tsika onampityaawo, onkaati 1260 kitiiyjiri intziyaitiro.

⁷ Aripaiti otzimaki owayiritaantsi inkitiki. Iriitaki Miguel itsipayitakari imaninkariti. Iri jowayirita noonki itsipayitakari imaninkariti irirori.

⁸ Iro kantacha jirika noonki, tii otzimapirotzi ishintsinka, jotsiroryaitakiri inkitiki.

⁹ Ari itsipatsitakari imaninkariti jotsiroryaitakiri. Jirika noonki jotsiroryaitakiri, iri iitachari “Kamaari”, jiita iijatzi “Satanás”. Iri kowatsiri jamatawitiri maawoni atziriiti ikaatzi nampitawori kipatsiki.

¹⁰ Nokimataitatzi ñaawaitanantsiri shintsiini inkitiki, ikantzi: “Jitatainakawo ipinkathariwintantzi Pawa, jitatainakawo joñaagantziro ishintsinka, jowawijaakotantai. Jitatainakawo iijatzi Cristo jashitantaa. Tima aritaki jotsiroryaakiri thawitakotapiintakiriri Pawaki jiiitaziri ‘iyikiiti’.

¹¹ Iro kantacha jirikaiti jiiitaziri ‘iyiki’ joitsinampagairi kamaari, tima aritaki ikamawintairi Oijya, kapathainka ikan-taka ikamaki. Iro joitsinampaantaariri iijatzi ikinkithatairo ñaantsi, jominthataawo irirori inkamawintairi Cristo.

¹² Irootaki, pinthaamintantyaari iirokaiti inkitijatzii. Inkantamachiitimi iirokaiti kipatsijatzii, iijatzi inkaarijatzii, tima katsima ikantanaka kamaari jotsiroryaitakiri, jiyotzi yotakotapaaka kapichiini”.

¹³ Ikanta jiñaakiro noonki jotsiroryaitakiri kipatsiki, jitanakawo ikimaatsitakaawaitanakawo tsinani owaiyantakiriri shiramparyaaniki.

¹⁴ Iro kantacha, tzimanaki apiti oshiwanki, iroowaitaki ishiwanki pakitha. Iro aantanari iyaatiro otzishimashiki. Ari jimanapithatakari antariiti maanki. Ari awijaniintanakiro mawa osarintsi osaikawaitzi janta.‡

¹⁵ Ikanta antariiti maanki joimishitowanaki jiña ipaan-tiki, iroowaitanaki antawaani jiña. Ikowawita jowiinkiromi aririka oonkakotanatya.

¹⁶ Iro kantzimaitacha, tankanaki kipatsi, oniyaatawakiro jiña, ari okanta awijakotantakari tsinani.

¹⁷⁻¹⁸ Ari ikatsimapirotanaki noonki. Jataki jowayirityaari pashini otomiiti jiroka tsinani. Iriiyitaki jojyakaawin-

‡ **12:14** Kantakotachari jaka “ari awijaniintanakiro mawa osarintsi”, iro ikanta-jaantaitziri: “apaani osarintsi, osarintsipaini ipoña kajyitani osarintsi”.

taitzi kimisantakirori ikantakaantani Pawa, kamaitanaka-
wori ikinkithatakotairi Jesucristo.

13

Apiti kowiinkari piratsi

¹ Ipoña nokatziyapaaka inkaarithapiyaaki. Noñaatzi ishi-
towaatapaaki kowiinkari piratsi. Tzimatsi okaatzi 10 ichii,
7 iito. Jamathaitakiro ichiipaini. Tzimatsi josankinaitakiri
iitoki, ithainkatasorintsiwaitaitzi.

² Jirika piratsi iriwaitaki kaninari kajyikari. Jojyawait-
akari okanta iitzipaini maini. Iroowaitaki ipaanti kajyikari.
Ikanta noonki, ipakiri ishintsinka jirika piratsi, ñaapiro ikan-
tanaka ipinkathariwintantanaki.

³ Okanta apaani iito kimitawaitaka jowamagaitakityiuro,
iro kantacha iijatzi añaagai. Iyokitzi ikantanaka isaawijatziiiti,

⁴ owanaa ipinkathaitanakiri, ithaamintawintanakari,
ikantaiyini: “¿Iitama monkaatyaarini jirika piratsi? ¿Iitama
kitsirinkirini?” Ari ikimitsitaitanakari iijatzi noonki,
ithaamintawintaitanakari, tima iriitaki pakiriri ishintsinka
jirika piratsi.

⁵ Ipoña jiñaawaitanaki jirika piratsi, ithainkatasorintsiwait-
anaki. Iriitaki jowaitaki impinkathariti, onkaati osamaniti 42
kashiri impinkathariwintanti.

⁶ Owanaa ithainkatasorintsiwaitaki ipairyaaminthawait-
ashitakari Pawa, ipairyaaminthawaitashitakawo
tasorintsithaanti, ipairyaaminthawaitashitakari inkitijatzi.

⁷ Jirika thainkatasorintsitaniri, iriitaki owayirityaarini
oitishiritaari, inkowi joitsinampairi. Iri jowaitaki
impinkathariwintairi ikaatzi nampiyitawori tsikarikapaini.*

⁸ Owanaa ipinkathatanakiri kipatsijatziiiti kaari
osankinatakotachani tsika josankinatakoyitaka jiyoshiitakiri
pairani jiwitsikantaitakawori kipatsi, inkaati jañaakaayitairi,
ikaatzi ikamawintayitairi Oijya.

⁹ Kowirori inkimathatiro jiroka, inkimisanti.

¹⁰ Inkaati jomontyaawaitaitiri, ¡Jimatiro! Inkaati
owamaantantyaawoni osataamintotsi, ari inkimitaitiri
paata irirori jowamaantayitaiyaari osataamintotsi. Irootaki
joisokirotantyaawori oitishiritaari.

¹¹ Ipoña noñaaki pashini kowiinkari piratsi ik-
itawaryaanaka kipatsiki. Tzimatsi apiti ichii, iroowaitaki
otapotirimpita ichii Oijya. Jiñaawaitapaaki, ikimitapaakari
noonki.

* 13:7 13.7 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, irojatzi ikan-
taitsitari ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri
tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini.

¹² Jirika piratsi otzimimotziri ishintsinka. Irootaki ipasapiyaakariri itakawori piratsi jowamaawiitakari iitoki, ipoña jañagai iijatzi. Ishintsiwintakiri atziriiti impinkathatiri itakawori piratsi.

¹³ Joñaagantapaaki kaari jiñaitapiintaitziri. Ithonka jiñaayitakiri maawoni atziri jowayitaki paampari.

¹⁴ Ojyiki kipatsijatziiiti jamatawitantakari ishintsinka ipasapiyaakariri itakawori piratsi itsitokawiitakari iitoki. Ipoña ishintsiwintakiri atziriiti jiwitsiki jojyakaawo itakawori piratsi.

¹⁵ Ikanta jirika piratsi kimitakariri ichii Oijya, itasonkakiri oiyakaawontsi, añaanaki. Kantanaki jiñaawaitzi. Japirotakiri jowamaayitakiri kaari pinkathatirini.

¹⁶ Ikintakotamakotakaantakiri atziriiti, tiirika jakopiroki. maawoni atziriiti ikintakotakaantakiri, antariiti, iryaaniiti, kowityaawainiriiti, ajyaagantaniriiti, ompirataniriiti, ompirataariiti, maawoni.

¹⁷ Tzimatsirika kaari ikintakoyiitzi, tii ishiniitzi jamanantawaiti, iijatzi impimantawaiti. Irootaki okowan-tapirotari inkintakoyiitiniri iwairo piratsi maawoni atziriiti. Intzimayiti pashini ikintakoyiitakiniri oiyawitawori iwairo piratsi.

¹⁸ Apaani yotaniri, ari onkantaki inkimathatiro jiroka oiyakawori iwairo piratsi. Tima jiroka oiyakawori iwairo piratsi, irootaki josankinaitziri “666”.†

14

Ipampithaani kaatatsiri 144,000

¹ Ipoña napiitakiro naminanai, noñaatziiri Oijya ikatziya janta otzishiki jiiitaitziri Sion. Ari itsipayitakari kaatatsiri 144,000 kintakotamakoyitakawori iwairo irirori, iijatzi jashi Ashitariri.

² Nokimatzi poimatanaintsiri inkitiki iroowaitaki owaryi-inkariti jiña, iroowaitaki shintsiri ookathawontsi, iroowaitaki ipiyompawaitaitzi.

³ Iri pampithagaiyatsini kaataintsiri 144,000 ipinakowintairi Oijya. Itapothaitakiri ipampithaawintziri saikaintsiri saikamintotsiki, ari ikatziyitakari iijatzi 4 inkitiwiri, ipoña Antaripiroriiti. Iri iyoshiitacha ipampithagaiyakini jirikaiti, tikaatsi pashini matironi impampithairo.

⁴ Jirikaiti kaataintsiri 144,000, kitishiriri jinayitatzii, tii jantayitziro kamaawoyitatsiri imayimpiritiro tsinani. Iriiyitaki

† **13:18** Kantakotachari jaka, tima maawoni letra josankinatantari Heber-paantiri ipoña Grecia-paantiri, kantatsi inkimitakaantaitiro número. Okimitatya jiroka: a=1, b=2, c=3, ari okantayita maawoni. Aritaki okantaki ayoyitiro wairontsipaini aririka apatotiro letra-paini. Irootaki kantakotachari iijatzi jaka.

oyaatapiintakiriri Oijya tsikarika ikinayitzi. Iriiyitaki jítakari jashitaari Pawa, irijatzi jashiyítakari Oijya.

⁵ Tii inthiyyapaantitya, tii otzimawaitzi iyaaripiroshirinka oitya inthawitakoitiriri isaiki Pawa.

Ikamantantakiri mawa maninkari

⁶ Ipoña noñaaki jaapaaki inkitiki pashini maninkari, ikinkithatakaapaakiri kipatsijatzi ikaatzi nampiyitawori tsikarikapaini. Ikinkithatakotapaakiniri kantaitachari Kamiithari Ñaantsi.*

⁷ Ikaimapaaki shintsiini, ikantzi: “Pimpinkathatiri Pawa. Pinthaamintawintaiyaari. Tima irootaintsi jaminakoitairi maawoni jantayítakiri. Irootaki pinthaamintawintantyaariri, witsikakirori inkiti, kipatsi, inkaari, iijatzi jiñaapaini”.

⁸ Ipoña ipokapaaki pashini maninkari, shintsiini ikaimapaaki, ikantzi: “Japathakiroryaitakiro antawoiti nampitsi Babilonia. Japiroitakiri atziríiti nampitantawori, aakowintawori imayimpiriwaitaki. Tima ikaimashiriyítakiri pashinijatzi atziríiti jimatakotiri okaatzi jantayítakiri irirori. Okimiwaitakawo ishinkitatyíirimi okanta imayimpiritakaantakariri”.

⁹ Ipoña ipokapaaki pashini maninkari, ikaimapaaki shintsiini ikantzi: “Itzimayitzirika pinkathatakiriri piratsi, pinkathayítakirori iijatzi jojyakaawo, kintakotamakoyítakawori iwairo, jakoki,

¹⁰ irijatzitaka inkisaniintayitiri Pawa. Onkimiwaitaiyaawo joiyitaatyíirimi piyantatsiri. Antawoiti inkimaatsitakaayitaiyaari intagairi, jatsipitaiyaawo kachaari, kitirimoito onkantanatya, owanaa oshitzinka. Ari jiñaayitairi maawoni maninkariiti tasorintsitaintsiri, ari jiñiiri iijatzi Oijya.

¹¹ Ari inkantaitatyaani inkimaatsitaiyaawo kachaari, kitiiyjiriki iijatzi tsiniripaiti, iiro otsiwakaajaitzi kapichiini. Ari inkimitagaiyaari maawoni pinkathatakiriri piratsi, pinkathatakirori jojyakaawo, kintakotakawori iijatzi iwairo”.

¹² Irootaki inkamaitantyaawori jamawiwainiti ikitishiritakaitairi ikimisantairi Jesús, jimonkaatapiintairo ikantakaantziri Pawa.

¹³ Nokimatzi jiñaawaitanaki apaani inkitijatzi, ikantzi: “Posankinatiro jiroka: Aririka inkamayiti ikaatzi jashitaari Awinkathariti, kimoshiri inkantaiya”. Iroatzi ikantanakiri iijatzi Tasorintsinkantsi, ikantzi: “Imatyaata,

* 14:6 14.6 Ikantakoitziri jaka “nampiyitawori tsikarikapaini”, iroatzi ikantaitaitiri ikaatzi iyoshiiyitachari jinampitawo tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi kimañaanitawakaachari tsikarikapaini.

tima tii okowajaanta iroñaaka iñaashintsishiriwaitaiya, aña kamiitha jimakoryaawaiti, jinintaawaitapaawo okaatzi jantawintakiri”.

Joyiipataiziri kipatsiki

¹⁴ Opoña okoñaatapaaki kitamaari minkori, noñaatziiri isaikaki kimitakariri Itomi Atziri. Jamathaitakari oro, joirikaki thoyimpiminitatsiri kotsiro.

¹⁵ Ipoña ishitowanaki tasorintsipankoki pashini maninkari, ikaimotapaakiri shintsiini saikaintsiri minkoriki, ikantziri: “Sampainkataki pankirintsi, poyiipatantyaawo piyotsiroti”.

¹⁶ Ikanta jirika saikaintsiri minkoriki, itotantakawo iyotsiroti, joyiipatantaki kipatsiki.

¹⁷ Ikanta pashini maninkari saikantawori tasorintsipanko janta inkitiki, shitowanaki irirori, irojatzji joirikaki thoyimpiyaanikiini kotsiro.

¹⁸ Ari ishitowanaki pashini maninkari ipoñaanakawo taapirimintotsiki. Jiyaatashitanakiri jowayiitakiri inkimpoyairi paampari. Ikaimotanakiri shintsiini pashini oirikakirori kotsiro, ikantziri: “Pinchikayitiro kithokiyitaintsiri kipatsiki, aritaki irakayitaki”.†

¹⁹ Ari jimatakiro maninkari, ichikakiro kithokitaintsiri kipatsiki, ipiyotakiro inchatonaaki, inkawirinkaitiro. Okaatzi oiyakaawintari piyantatsiri imiriitari, iro ikajyaakaakiriri Pawa maawoni iisaniintani.

²⁰ Okaatzi oiyakaawintari inchatonaa irootaki othapiki nampitsi tsika jowamaantaitaki. Oiyakaawintakiri ikawirinkaitakiri, iro iriraani kamayitaintsiri. Tima oiyiki iraantsi shitowaintsiri opamankanakiro nampitsi. Ari imonkaatakari ipaantiki mora iwiyaiya ochiinkaatzji iraantsi. Jataki intaina oonkaatya onkaati 300 kilómetro.‡

15

Maninkariiti amironi paata 7 owasankitaantsi

¹ Ipoña noñaaki pashini aamparyaantsi inkitiki. Kamiitha okantaka, owanaa niyokitziwintanakiro. Tzimatsi ikaatzji 7 maninkari. Iriiyitaki nashiyitakawori jowasankitaantayitaki. Tima okaatzi jantayitakiri maninkari, ari imonkaatari jiñaitziro iyatsimanka Pawa.

² Ari noñaaki iijatzji inkaari, okimiwaitakari ñaawontsi. Iro kantacha morikathanthaataki jiroka inkaari.

† 14:18 Kantakotachari jaka kithokiyitaintsiri, okithoki “uva” inayitatzji.

‡ 14:20 Okaataki iyaataki 300 kilómetro, iro kimitakawori aririka aniiti onkaati 7 kitiiyjiri, iirorika onkaati 8 kitiiyjiri. Irootaki ikantaitziri 1600 estadio.

Ari ikatziyayitakari oitsinampaakiriri kowiinkari piratsi, joirikayitakiro iwiyompiminto ipawairiri Pawa. Iriiyitaki kaari pinkathatironi jojyakaawo piratsi, kaari kintakoyityaawoni iwairo.

³ Iro ipampithagaiyirini jirikaiti ipampithaakiri pairani Moisés-ni. Jiitaitziro “Iwampithaani Oijya”, okantzi: Nowinkathariti Pawá, Shintsipirotsiri, Kamiitha pantakiri, iyokitzi nokanta. Pantapiintakiro iiroka tampsatikari, tima piñaanitawo tyaary-oori.

Iiroka pinkathariwintairiri atziriiiti.

⁴ ¿Iroma itzimi iitya pinkathataimini, iitya thaamintawin-taimini, iitya pairyaironi piwairo? Apaniroini iiroka pitasorintsitzi.

Iiroka impokashiyitai atziriiiti, ipinkathayitaimi.

Tima aritaki poñaagantakiro owanaa okamiithataki pantayitakiri.

⁵ Opoña noñaaki inkitiki tasorintsipanko, ashitaryaanaka tasorintsisagaakipirori.

⁶ Ari ishitowanakiri tasorintsipankoki 7 maninkariiti intzimi owasankitaantatsini. Kitamaaniki okantayitaka iithaari, shipakiryapirowaitaki owaniinkataka. Jowathakichopinitakari oro.

⁷ Ikanta apaani inkitiwiri kaatatsiri 4, ipayitawakiri maninkariiti apaani pamoko. Kimiwaitaka janta pamokoki, ari ojaikitimi iyatsimanka Pawa, kantaitachari inkañaanitai.

⁸ Kachaaryiinkatanaki tasorintsipanko, okantakaakawo jowaniinkawo Pawa iijatzi itasorinka. Tikaatsi kantironi intyi tasorintsipankoki irojatzi onthonkantapaatyaari jowasankitaantaki maninkariiti.

16

Pamokopaini ojaikitaka katsimataantsi

¹ Nokimatzi inkitiki, iita ñaanatanakiriri 7 maninkariiti, ikantziri: “Piyaati pisakotiro kipatsiki okaatzi jaikitaintsiri 7 pamokoki kimitakawori iyatsimanka Pawa”.

² Ari jitanakawo apaani maninkari isakotakiro kipatsiki jaikitaintsiri iwamokotiki. Ari omapokashitanakari ipathaawaitanaki antawoiti ikaatzi kintakotakawori iwairo kowiinkari piratsi, ikaatzi pinkathatakirori jojyakaawo.

³ Ikanta pashini maninkari isakotakiro inkaarimashiki jaikitaintsiri pamokoki. Okimitanakawo iraantsi inkaari, japirotaka ikamaki saikantawori.

⁴ Ikanta pashini maninkari isakotakiro jiñaamashiki, oyaapiyaaki jiñaatinimashi jaikitaintsiri iwamokotiki. Okimiwaitanakawo iraantsi jiñaapaini.

5 Nokimatzi jiñaawaitanaki maninkari jowayitakiri inkimpoyaawintiri jiñaawiri, ikantanaki: “Tasorintsi, ikaatzi añaatsiri, jañiitaka pairani, tampatzikashiriri pinatzi iiroka, tima iiroka aminakotaironi kamiithaini jiroka.

6 Tima ikaatzi owamaayitakiriri oitishiritaari, ikaatzi kapathainkatakaakiriri Kamantantaniriiti jowamaayitakiri, iriyitaki miriyityaawoni jiroka iraantsi. Tima iro ikowatziiri”.

7 Ipoña nokimaki jiñaawaitanaki pashini janta taapirim-intotsiki, ikantanaki: “¡Ariwí! Nowinkathariti Pawá, okaatzi pikowakiri pantiro tampatzika okantayitaka. Tyaaryoori inatzi”.

8 Ikanta pashini maninkari, isakotakiro ooryaatsiriki jaikitaintsiri iwamokotiki. Jomapokashitanaka ooryaatsiri jot-siyanakiri atziriiti.

9 Antawoiti jotsiyakiri atziriiti ooryaatsiri, ari ipoñaanakari ithainkatasorintsiwaitanaki, jookimowaitashitanakari Pawa, ashitawori ishintsinka, owasankitaantatsiri. Tii okantzimoshiritari impiyashiriyitai, impinkathatairi Pawa.

10 Ikanta pashini maninkari, isakotakiro tsika ipinkathariwintantzi piratsi jaikitaintsiri iwamokotiki. Antawoiti otsiniritanaki. Antawo jashironkaayitaka atziriiti janta, jatsikawaitakiro inini ikimaatsiwaita.

11 Ari ithainkatasorintsiwaitanaki, ikijyimawaitanakiri Inkitijatzi Pawa, tima oyyiki ikimaatsiwaitaka, oyyiki ipathaawaitaki. Iro kantacha tii jowajyaantzimaitawo iyaaripironka.

12 Ikanta pashini maninkari, isakotakiro antawaaki jiña Eufrates jaikitaintsiri iwamokotiki. Omapokashitanaka opiryaatanaki. Kantatsi imontyaayitapaaki pinkathariyitatsiri tsika ishitowapiintzi ooryaatsiri, jowayiritya.

13 Ipoña ishitowanaki piyari ipaantiki noonki. Ishitowanaki iijatzi piyari ipaantiki piratsi, ari okimitakari ipaantiki thiiyinkari kamantantaniri, ishitowanaki piyari. Ikaatzi piyari shitowayitapaintsiri, iriiwaitaki majjiro,

14 kantatsi jantayitiro kaari jiñaitapiintzi. Ithonka jiyaaatashitakiri ikaatzi pinkathariyitatsiri kipatsiki. Jiñaantakaayitakari jowayiritakaiyaari, impiyapaititakirika Pawa shintsipirotsiri.

15 (Pamini, nonkimitapaiyaari koshintzi aririka nompiyai. Kimoshiri inkantya itzimirika aamagaiyaanani, kimitakariri owirori okaakiini iithaari inkini inkithaatanatyaawo, iiro ishiyamirikitantanaka, jowaañiitairi.)

16 Ipoña jirikaiti piyari, japatoyitakiri pinkathariiti janta oita “Armagedón”. Iñaani inatzi Heber-paantiri jiroka Ar-

magedón.*

¹⁷ Ikanta iwiyaantapaakawori maninkari, isakotakiro tampiyainkaki jaikitaintsiri iwamokotiki. Ikimaitatzi kaimanaintsiri tasorintsipankoki, osaiki saikamintotsi, ikantaitzi: “¡Ari othonkapaaka!”

¹⁸ Ari jiñaitakiro oporikanaki ookathawontsi, ikimaitakiro antawoiti ontziñaanaka kipatsi. Tii jiñaitapiintziro kimitakawori jiroka ontziñaantsi, irojatzi pairani owakiraa itzimayitantanakari atziriiti kipatsiki.

¹⁹ Okanta antawo nampitsi, mawakota okantanaka otankanaki. Ari apirotakari iijatzi opookanaki nampitsiiti tzimayitatsiri kipatsiki. Ari inkinkishiritakoitanatyaawo awijyimotirini Babilonia-jatzi, imirityaawo “imashirinka Pawa”, okimitakawo piyantatsiri.

²⁰ Ari apirotakari maawoni othampishi, tii jiñaitairo. Ari okimitakari iijatzi otzishipaini.

²¹ Ari oparyaapaaki tinayitatsiri jiriniki, awitsinaayitapaakiri atziriiti. Ikiromaitaka jiyaataakanakitziiro ithainkatasorintsiwaitanaki, ikijyimawaitantanaki ikimaatsiwaitaka oiyiki.†

17

Jowasankitaitziro kimitakawori antawo mayimpiro

¹ Ipoña ipokashitapaakina apaani maninkari kaataintsiri 7 joirikayitakirori iwamokoti, ikantapaakina: “Pimpoki, piñiuro tsika inkantaitiri jowasankitaayiitiri atziriiti, tima ikimitakawo apaani mayimpiro saikathapiyaatantakawori oponkityaamashiki jiñaa”.

² Jiroka kimitakawori mayimpiro, kimiwaitaka iroomi imayimpiriyitakimi ikaatzi pinkathariwintantatsiri nampitsiitiki. Okimiwaitakawo iijatzi, apirotakirimi oshinkiyitirimi kipatsijatziiti.

³ Ipoña jaashirinkatanakina otzishimashiki. Ari noñaakiro apaani tsinani otyaakaakari kityonkari piratsi, okaatzi 7 iito, 10 ichii. Tzimatsi wairontsipaini osankinatainchari iwathaki, ithainkatasorintsiwaitaitzi.

⁴ Okityonkamawotatzi okithaatakari jiroka tsinani, opitzirishimawotaki iijatzi. Kamiitha jowaniinkayiitanakawo oro, ipoña poriryaatatsiri mapiki. Oirikanakitaki jiwitsikaitziri oro. Kimiwaitaka ari ojaikitakimi oyaaripironka, iijatzi omayimpirinka.

* **16:16** Kantakotachari jaka “Armagedón”, iro janta tsika jowayiritapiintaka pairani Judá-mirinkaiti. † **16:21** Kantakotachari jaka “tinayitatsiri”, iro ikantaitziri iijatzi “apaani talento”, irojatzi ikantaitairi iroñaaka “40 kilo”.

⁵ Tzimatsi osankinatainchari otamakoki, kaari ikimath-awiiita pairani, okantzi: ANTAWO BABILONIA, ANTAWOITI MAYIMPIRO, KISANIINTAPIROTAAWO KIPATSIKI.*

⁶ Naminapirotanakiro jiroka tsinani, aña oshinkitayaaawo iriraani oitishiritaari ikaatzi jowamaayitakiri. Iriraani iijatzii ikaatzi jowamaayitakiri ikinkithatakotanakiri Jesús. Ikanta noñaakiro jiroka, iyokitzi nokantanaka.

⁷ Ipoña ikantana maninkari: “¿Litama iyokitziitakaantz-imirii jiroka? Ari nonkantakimi oita oiyakaawintachari, tii jiyotakowiitawo pairani jiroka tsinani, iijatzii jirika piratsi otyaakaakari, oiyikitatsiri iito, iijatzii ichii.

⁸ Itzimitaka pairani joyyakaawintaitziri piratsi, tii jiñaitziri iroñaaka, iro kantacha irootaintsi ishitiwi impoñaatyaawo omoonaki inthomaintapirotatsiri. Impoñaashitaya jowamaayitakiri. Jirikaiti kipatsijatzii, kaari osankinatakotachani pairani jiwitsikantaitakawori kipatsi, iyokitzi inkantiri piratsi. Tima iiro ikimathatziro oita kantakotachari: ‘Itzimitaka pairani, tii jiñaitairi iroñaaka, irootaintsi impiyaki’.

⁹ Imatantyaari inkimathaitiro jiroka, okowapirotatya ontzimi yotanitaantsi. Kaataintsiri 7 iitonsi otyaakaakari tsinani, iro oiyakaawintacha 7 otzishi.†

¹⁰ Tzimaki pairani ikaatzi 7 pinkathariwintakirori janta. Aritaki joitsinampagaitaki ikaatzi 5 pinkathari. Tzimatsi apaani pinkatharitatsiri iroñaaka. Iriima pashini, intzimi pinkatharitatsini, tikiraamintha itzimaajaitzi. Jirika iwiyaantyaawoni kapichiini impinkathariwintantapainti, iiro osamanipirotsi.

¹¹ Jirika piratsi tzimitachari pairani, kaari jiñaitzi iroñaaka, pashini jinatzii, iriitaki kaatapaintsini 8. Iro kantacha, ari joyyawitapaatyaari pashini kaataintsiri 7 pinkathariiti. Ari japirotzimaitaitaari.

¹² Irooma kaataintsiri 10 chiitsi, irijatzi oiyakaawintziri pinkathariiti, kaatatsiri 10. Tikiraata ipinkathariwintantayitzi irirori. Tima aririka impinkathariwintantanaki piratsi, iriyyitaki intsipayityaari impinkathariwintanti. Iiro osamanipirotsimaita, apa ishirinkapaintya kapichiini ooryaatsiri.

¹³ Jirikaiti pinkathariiti jakakotawakaiyaawoni jantiri. Pinkatha inkantiri piratsi, iiro ipiyathawaitari.

¹⁴ Owanaa jowayiriminthatyaari Oijya. Iro kantacha jirika Oijya, iriitaki oitsinampaantatsini. Tima iriitaki ompirayitari ikaatzi ompirayitantachari. Iriitaki pinkathariwintziriri

* **17:5** Tzimayitatsi kantatsiri jiroka “Babilonia”, irootaki nampitsi Roma. Tima iro iñaaniyitakari imananiikiini pairani kimisantzinkariiti, ikinkithatakotziro jiroka Roma, ikantzi: “Babilonia”. Paminiro iijatzii janta 1 P. 5.13. † **17:9** Tzimayitatsi iyyitziro nampitsi Roma, ikantaitziro: “Roma, inampitsi 7 pinkathariiti”. Ikantaitzi iijatzii: “Roma, onampitawo 7 otzishi”.

pinkathariwintantatsiri. Iriitaki intsipayitaiyaari irirori, ikaatzi ikaimashiriyitairi, jiyoshiiyitakiri, ikaatzi oisokiro-takariri”.

¹⁵ Ipoña ikantakina iijatzi maninkari: “Jiroka oponkityaa-mashi jiñaasaikathapiyaatantakarini tsinani, iri oiyakaawintachari atziriiti piyoyitainchari tsikarikapaini.‡

¹⁶ Jirikaiti atziri saikantawori 10 nampitsi, oiyakaawintakari 10 chiitsi, ari inkisaniintanakiri saikantawori nampitsi oiyakaawintakari tsinani. Ari inkimitaakiro iijatzi piratsi owanaa inkisaniintanakiro. Onkimiwaitiyaawomi jaatonkoryaatziromi tsinani, jowawathawaitatyaawomi, intaawaitakiro. Tima japirotakiro nampitsi oiyakaawintakari tsinani.

¹⁷ Iriitaki Pawa kantakaawori akakotawakaantawori antayitantakawori jiroka. Irijatzi kantakaawori ikimisantantakariri piratsi. Irootaki jantaitiri, irojatzi imonkaatantatyaari ikantakiri Pawa.

¹⁸ Ari okantakari, tima jiroka tsinani iro oiyakaawintacha antawo nampitsi. Tima ikaatzi saikantawori nampitsi, ipinkathariwintawitakari nampiyitawori pashini nampitsi-iti”.

18

Japathakiroryaitakiro Babilonia

¹ Ikanta othonkapaaka jiroka, noñaatzi ijyaawiinkapaaki pashini maninkari. Oztimimotziri irirori owanaa ishintsinka, oiyiki jowaniinkawo. Joorintapaakiro kipatsi.

² Ikaimapaaki, ikantzi: “Japathakiroryaitakiro antawo nampitsi Babilonia. Apa inampiyitaawo iroñaaka nashiwaiyitachari piyari janta, tii ishiniitairi ishitiwowa janta. Ari ikimitagaitakiri iijatzi nashiwaiyitachari tsimiri ipinkaitziri owapiintakariri kaminkari.

³ Tima atziriiti ikaatzi saikantawitakawori nampitsi oiyakaawintakari tsinani, ajyaagantapirowaiwitaka, jiyompariwitapiintakari atziriiti saikayitatsiri pashiniki nampitsi. Ikaimashiritakiri atziriiti jojakotaiyaari ikantayiwita iriroriiti, apa ikowapiroyitziro ajyaagawontsi, inintashiminthawaitari iijatzi. Iro opoñaantari iñaayitakiro tii ikinataari Pawa, ikimiwaitakawo okanta tsinani mayimpiro. Irootaki oiyantakawori ishinkitatyiiyaawomi ajyaagawontsi, iro jantayitantakawori kimitawori mayimpiritaantsi”.

⁴ Ipoña nokimaki japiitanakiro jiñaawaitanai inkitijatzi, ikantzi: “Ajiyinká, iiro pitsipatarini saikantawori nampitsi

‡ 17:15 Ikantakoitziri jaka atziriiti “piyoyitainchari tsikarikapaini”, irijatzi ikantaitaitari nampiyitawori tsikarika, ipinkathariwintaitziri tsikarika, ikaatzi ki-mañaanitawakaachari tsikarikapaini.

ojyakaawintakari tsinani, pitsipataarikari jowasankitaayi-itairi.

⁵ Tima Pawa, ikinkishiritziro iyaaripironka ikaatzi tsipatakariri, kimiwaitaka ontzinagaatyaaami iyaaripironka inkitiki, ari opiyotakari.

⁶ Pimpiyakowintaiyaari, papiipiintiri powasankitairi. Tima okaatzi oiyakaawintachari omiritakaakariri tsinani shinkitantatsiri, poipiyiniro iroori, tontaaki pinkantakiro oyipiyanka.

⁷ Aminaashiwaitaka iroori okantapiintzi: 'Naaka pinkathawo, iiro ifñaitana nashironkaawaitya nonkim-itakotyaaowo kamatsiri oimi'. Tima oiyiki okantakaapirowaiwintakawo owaniinkatani, aakowintakawo omayimpirowaitaki. Irootaki oñaantyaawori iroñaaka onkimaatsipirotaiya.

⁸ Irootaki omapokantaiyaari jowasankitagairo apaniki kitiiyiri, ari omantsiyataki, onkimaatsiwaitaiya, oiyiki ontajyaaniintawaitai, ompoña intagaitairo. Iriitaki mataironi Awinkathariti Pawa jowasankitagairo. Tima otzimimotziri irirori ishintsinka.

⁹ Aririka ifñaayiitakiro oyachaarinka ontagaiya nampitsi oiyakaawintakari tsinani, owanaa jowashiritakotyaaowo, jiraakowaityaaowo pinkathariiti, tima iri tsipayitakariri saikantakawori jantayitakiro okaatzi oiyayitawori mayimpiritaantsi.

¹⁰ Intaina inkatziyaki iriroriiti inthaawantaiyaawo jowasankitaitakiri, inkantaiyini: '¡Ikantamachiitziri nampitawori Babilonia-ki!' Iroopirowaiwitaka nampitsi. ¿Okatzimatakima jowasankitaitakimi? Tikiraatya ishirinkapirotaajaitzi ooryaatsiri.

¹¹ Ari inkimitatyaari ikaatzi jiyomparitapiintakari, owanaa jowashiriniintakotyaaari, jiraakowaityaari, tima tikaatsi jiyomparitaiyaari.

¹² Tima iri jiyompariwitapiintakari ir-oro-ti, iiriikiti, poriryaari imapini, nashiwaiyitachari kithaarintsi, kitamaamawori, pitzirishimawotatsiri, kityonkamawopirotsiri, karinthamawotatsiri. Tzimayiwitacha oiyawori santari. Tzimayiwitacha jiwitsikani ipothoyitakiri kamiithaini, chiitsi, inchakota pinayitachari, ashiro, mapi.

¹³ Tzimayiwitacha mitaki, tzimayiwitacha nashiwaitachari kasankaari, tzimayiwitacha imiriitari, tzimayiwitacha owaaki inchato kimitariri yiinkantsi, tzimayiwitacha opani jowayitari, tzimayiwitacha i-vaca-ti, joiyyati, imorani ishiyakomintotari, tzimayiwitacha jompiratanipaini iijatzi.

¹⁴ Ari othonkapaakari chochoki pinintapiintsitakari. Tii otzimayitai ajyaagawo pikowapiintakiri, ari okaatapaaki

owaniinkata.

¹⁵ Intaina jaminakotairo jiyomparitapiintari, thaawa inkantya iiro itsipataayiitziri jowasankitagaitakiri. Antawoiti jiraakotyaaari jowashiritakotanatyaari.

¹⁶ Inkantaiyini: ‘¡Ikantamachiitziri nampitawori janta! Iroopirowaiwitaka nampitsi. Tzimayiwitacha oiyiki iroopirori kitamaamawori imanthaki, pitzirishimawotatsiri, iijatzi kityonkapiromawotatsiri. Tzimayiwitacha oiyiki iroro-ti, imapini poriryaaayitatsiri.

¹⁷ Apa ishirinkaniintanaka kapichiini ooryaatsiri, ari japiroitakiro antawo ajyaagawo’. Ari ikimitakari saikayitaintsiri jamaatakomintoki, intaina ikatziyayitaka jaminakotziri tsika ikanta japiroitakiri. Ari ipiyotaiyakani ikaatzi antakoyitziro jamaatakominto, itsipayitakari ikaatzi otitantawori.

¹⁸ Ikanta jiñaaikiro oyachaarinka nampitsi otagaa, owanaa jiraakotakawo, ikantayitzi: ‘Tikaatsi pashini nampitsi kimi-taiyaawoni jiroka iroopirowita’.

¹⁹ Antawoiti jowashiriniintaka, ikantaiyakini: ‘Ikantamachiitziri ikaatzi nampitakawori janta. Tima ajyaagantayiwitakai aakaiti aayitapiintakiro ajyaagawontsi amaatakomintoki. Tima apa ishirinkapainta kapichiini ooryaatsiri, ari japiroitakiro’.

²⁰ Irooma iirokaiti inkitijatzi, oitishiritaariiti, otyaan-tapiroriiti, kamantantaniriiti, ontzimatyii pinkimoshiriyiti, tima ikamantsitayitakai Pawa iro jowasankitaantakariri saikantawori antawo nampitsi, ipiyakowintaiyatziimini iirokaiti”.

²¹ Ikanta apaani maninkari tzimatsiri ishintsinka, jaaki antawo mapí, jookakiro inkaariki, ikantzi: “Nokimitaakiro nookakiro antawo mapí, ari nonkimitaakiro iijatzi antawo nampitsi Babilonia. Ari ompiyaari, iiro jiñaitairo.

²² Iiro ikimaitaimi pimpampithai, onkamiñainkati piwiy-ompiminto, pisonkari, iijatzi pityoori. Iiro jiñaitaimi pikaatzi piwitsikayitziro tsikarika oiyitari. Iiro ikimaitairo ompoimati pitoonkaminto.

²³ Iiro jiñaitairi imporikai pootaminto. Iiro jiñaitaimi paawakaiya. Ari okaatapaaki maawoni jiroka, tima oiyiki poitzipinashiriyitakiri pashinijatzi atziriiti, kimiwaitaka pinkisaminthatatyirimi. Tima antawoiti ishintsiwitaka ikaatzi yomparitapiintakamiri.

²⁴ Iriitaki owatsinawaitakiriri pashinijatziiti, ikap-athainkatakaawaitakiri Kamantantaniriiti. Ari ikantakiri maawoni oitishiritaari”.

Ithaamintaita inkitiki

¹ Okanta othonkapaaka jiroka, nokimatzi kamiñainkatanaintsiri inkitiki ikaimaiyini, ikantzi:

¡Iijowí! Iriitajaantaki Pawa owawijaakoyitairi. Oztimimotziri jowaniinkawo, iijatzi ishintsinka.

² maawoni ikowiri jantiri irirori, tampatzika okantayitaka.

Tyaaryoori inatzi.

Tima jowasankitaakiro mayimpiro owaaripirotakiriri kipatsijatziiti.

Ipiyakowintaari ikaatzi jowamaitakiri jompiratani.

³ Iroatzi japiipiintaiyirini, ikantzi:

¡Iijowí! Onkatziyainkatawiiti oyachaarinka.

⁴ Ikanta 24 Antaripiroriiti, itsipatakari 4 inkitiwiriiti, jotzi-irowaiyanakani, tima ipinkathatanakitziiri Pawa isaikaki irirori saikamintotsiki, ikantaiyini:

¡Ari onkantyaari! ¡Iijowí!

⁵ Tzimatsi ñaawaitanaintsiri saikamintotsiki, ikantaitzi:

maawoni jompirayitaari Pawa, pinthaamintaiyaari.

Pimpinkathatairi maawoni, pitanatyaawo tsinampashiririiti iijatzi iriipiroriiti, maawoni.

⁶ Ipoña nokimaki kamiñainkatapaintsiri, iriwaitaki ipiyotaiyani atziriiti, iroowaitaki oparyiinkatzi jiña, iroowaitaki iijatzi ookathawontsi. Ikantaitzi:

¡Iijowí! Aritaki pinkathariwintantai Pawa, iri Apinkatharitsitaari Shintsipirori.

⁷ Thami ankimoshiriwintiri, thami ampinkathatiri, tima irootaintsi joimoshirinkiri jaawakaiya Oijya. Aritaki witsikaka iinatyaari.

⁸ Kitamaa okantaka ithaari, tii okipatsiwaitzi, poriryaa okantaka. Ojyakaawintachari “iinatyaaari”, iriyyitaki oitishiritaari. Ojyakaawintachari “tii okipatsiwaitzi iithaari”, iro kamiithari jantayitakiri jirikaiti.

Jatyootaitiri jaawakaiya Oijya

⁹ Ipoña ipokashitapaakina inkitijatzzi, ikantzi: “Posankinatiro jiroka: Owanaa inkimoshiritai ikaimayitakiri jatyootairi jaawakaiya Oijya”. Ipoña ikantakina iijatzi: “Jiroka, iñaanipiro inatzi Pawa”.

¹⁰ Ari notzirowanaka nopinkathatanakiri maninkari, ipoña ikantana: “¡Iiro pipinkathatana naaka! Ari akaataiyini jompiratai Oijya, ari nojyimi iiroka, ari nojyakari iijatzi ikaatzi oisokiroyitakawori ikinkithatapaintziri Jesús. Aña iri pimpinkathatajaanti Pawa. Tima okaatzi ikinkithatapaintziri Jesús, irootajaantaki yoshiritakaariri Kamantantaniriiti”.

Tyaakaakariri kitamaari mora

11 Ipoña noñaaki ashitaryanaanka inkiti. Tzimatsi janta kitamaari mora. Itzimi tyaakaakariri, iriitaki jiiitaitziri “Oisokirotaniri”, jiiitaitziri iijatzi “Tyaaryoori”. Aririka jowasankitaanti, tampatzika okanta. Ari okimitari iijatzi aririka jowayiritanti.

12 Irooma irooki iriwaitaki paampari. Amathaipirowaita ikantaka. Josankinatakawo wairontsi kaari jiyotakoitzi apa jiyotziro irirori.

13 Ikithaatakotakawo othakakiri iraantsi. Iri jiiitaitziri iijatzi “IÑAANI PAWA”.

14 Tzimatsi inkitikinta jowayiriti. Kitamaathaitaki okantaka iijatzi iithaari, tii onkipatsiwaiti. Iriitaki oyaatakiriri tyaakaakariri iijatzi kitamaari imorani.

15 Ari oshitowanakiri ipaantiki kimitakawori othoyimpi-minitzi osataamintotsi, irootaki jompojantayitaiyaariri iisaniintani. Iri ompiratantaiyaarini jashirokotziti. Irijatzi witsikakiniriri otyakawori jimiritaitari jiiitaitziri “Imashirinka Pawa Shintsipirori”.

16 Josankinatakawo wairontsi iithaariki, iijatzi iporiki. Jiroka wairontsi: PINKATHARIWINTZIRIRI PINKATHARIITI. OMPIRATARIRI OMPIRATANIRIITI.

17 Ipoña noñaaki pashini maninkari ikatziyantakari ooryaatsiri, ikaimapaakiri maawoni tsimiriiti aayitatsiri, ikantziri: “Pimpoki papatotya, poyaawo onkaati impayitimiri Pawa.

18 Tima powayityaari atziriwatha: iwatha pinkathariiti, iwatha ijiwari owayiriiti, iwatha ñaapiroriiti, iwatha tyaakaapiintariri imoraniti. Ari powanatyawo iijatzi iwatha imoraniiti. Tii apa powaiyaari jirikaiti, aña powaitaiyaari iijatzi iwatha maawoni: ompirataari, ompirataniri, antaripiroriiti, oryaanipaini, maawoni”.

19 Ipoña noñaakiri kowiinkari piratsi, noñaakiri iijatzi kipatsijatzi pinkathariiti itsipayitakari jowayiriti. Ari ipiyotaiyakani inkini jowayiritiri jirika tyaakaakariri kitamaari imorani itsipayitakari iijatzi jowayiriti.

20 Tzimatsi iita oirikawakiriri kowiinkari piratsi. Ari ikimitaakiri thiiyinkari kamantantaniri itsipatapiintakari itasonkawintantzi. Ari okanta jamatawitantakariri kintakoyitakawori iwairo piratsi, ikaatzi pinkathayitakirori jowayitakawo. Jirika piratsi ipoña thiiyinkari kamantantaniri, jookaitakiri opaampaporinthaataki inkaari, tsika okitiryainkataki shitziwawo oyachaarinka.

21 Jowamaayitakiri maawoni kimisantanakiriri, jowathaitantakari shitowapaintsiri ipaantiki tyaakaakariri kitamaari mora. Kimaniintapirowaitaka tsimiripaini.

20

Ojyiki osarintsi, onkaati 1000

¹ Ipoña noñaaki jayiitapaaki pashini maninkari. Joirikakiro jashitaryaantyaawori omoona inthomaintapirotatsiri. Joirikaki iijatzi antawoiti ashirotha.

² Jaakiri noonki, maanki tzimitainchari pairani. Iriitaki Kamaari, Satanás. Joojotakiri onkaati 1000 osarintsi,

³ jotsiroryaakiri omoonakiki inthomaintapirotatsiri. Joojyipitakotakiri, jiwichaakotakiri onkantya iiro jamatawitan-taari atziriiti, irojatzi imonkaatantatyaari onkaati 1000 osarintsi. Aririka onthonkapaatya jiroka, ari joojoryaakota-paintiri kapichiini.

⁴ Ipoña noñaaki ojyiki saikamintotsi tsika isaikayitai inkaati pinkathariwintantatsini. Ari noñaakiro ishiriiti ikaatzi jowamaawintaitakiri ikimisantairo iñaani Pawa, ikinkithatapaintziri Jesús. Jirikaiti, tii ipinkathatziri kowiinkari piratsi, tii ipinkathatziro joyyakaawo iijatzi. Tii ikintakotamakotawo iriroriiti iwairo piratsi, iijatzi jakoki. Iriiyitaki piriintaachari, ipinkathariwintantayitai itsipataari Cristo okaatzi 1000 osarintsi.

⁵ Iriima pashini ikaatzi kamayitaintsiri, tii jañaayitai irirori, irojatzi imonkaatantapaakari 1000 osarintsi. Irootaki jii-taitziri “Itawori Añagaantsi”.

⁶ Kimoshiri inkantaiya inkaati piriintaachani jiiitaitakiri “Itawori Añagaantsi”. Tima tasorintsishiriri jinayitaki. Iiro japiitziro inkamayitai. Aña kañaaniri inkantaiya, iri kimitaiyaarini Ompiratasorintsitaari jantawaitainiri Pawa, jantawaitainiri iijatzi Cristo. Ari itsipataari ipinkathariwintantai okaatzi 1000 osarintsi.

⁷ Aririka imonkaatapaatya 1000 osarintsi, ari jomishi-towaitapaintiri Satanás jashitakoitakiri.

⁸ Aririka ishitowanaki, jitapaiyaawo jamatawitapairi maa-woni atziri tsikarika inampiyitawo. Jiroka nampitsiiti jii-itaitakiro “Gog”, pashini “Magog”. Japatotairi maawoni ink-ini jowayiritakaiyaari. Intzimapiroti ojyiki atziri, iroowait-aki okanta ojyikitzi impaniki jiñaathapiyaaki.

⁹ Jiyaataiyakini tsika owintinipathatzi, jotzikapaakiri oitishiritaariiti tsika ipiyotaiyakani iriroriiti. Ari okaatzi jotzikapaakiro iijatzi jiiitaitziri “Itakopirotaawo Nampitsi”. Omapokashitanaka oparyaapaaki paampari, apirotakiri maawoni.

¹⁰ Ari jookaitakiri Kamaari janta opaampaporinthaataki inkaari, kitiryainka okantaka shitziwawo oyachaarinka.

Tima ari jookitsitaitakari irirori kowiinkari piratsi, itsipataitakiri thiiyinkari kamantantaniri. Ari inkantaitatyiiro inkimaatsiwaitaiya.

Jaminakoitantai kitamaariki saikamintotsi

¹¹ Ipoña noñaaki antawoiti kitamaari saikamintotsi. Tzi-matsi saikantakawori, iriitaki matakirori japirotairo inkiti iijatzi kipatsi.

¹² Ari ikatziyiyakani kamayitaintsiri janta kitamaariki saikamintotsi, jítakari itsipayitaari antariiti iijatzi iryaaniiti, maawoni. Ari japinairyaaanakiro osankinarintsi, japinairyaaanakiro iijatzi pashini tsika josankinatakoyita añaaayitaatsini. Jaminakoyitairi atziri tsikarika oiyita jantakiri okaatzi josankinatakoyitakiriri.

¹³ Iijatzi ikaatzi piinkayitaintsiri jiñaaki, ari ipiyoyitakari iriroriiti. Ikaatzi kamayitaintsiri, ari isaikitsitari iijatzi janta, okimiwaitakawo atziritatyiiimi “Kaamanitaantsi”, ompakagairi ompirawaiwitakari. Ari ikaatzi jaminakoitairi iriroriiti jantayitakiri.

¹⁴ Ari jookaitakiro “Kaamanitaantsi” opaampaporinthaataki inkaari ontagaiya. Jiroka opaampaporinthaataki inkaari, iro jiiitaitakiri “Apititanaintsiri Kaamanitaantsi”.

¹⁵ Ipoña jookaitakiri opaampaporinthaataki inkaari maawoni kaari osankinatakotachani jañaayitai.

21

Owakiraari inkiti, owakiraari kipatsi

¹ Ipoña noñaaki owakiraari inkiti, owakiraari kipatsi. Tima aritaki apirotaka pajjatori inkiti, iijatzi pajjatori kipatsi. Tii jiñaitairo inkaari.

² Ipoña noñaaki ijyaawiinkapaaki inkitiki apaani nampitsi tasorintsitatsiri, jiiitaitziri “Owakiraari Jerusalén”. Iri Pawa owayiitakaantakirori. Owaniinkakitaka, iroowaitaki apaani tsinani owaniinkatashitari oimityaari.

³ Ari jiñaawaitaitanaki shintsiini saikamintotsiki, ikantaitzi: “¡Pamini! Ari osaikimotairi kipatsijatziiiti jiroka tasorintsithaanti tsika inampitawo Pawa. Ari itsipatajaantaari Pawa tsika isaikayitzi ijyininkataari.

⁴ Tima Pawa ojyiyookirotairini, inkimoshiritakaayitairi. Iiro ikaamaniyitai, tikaatsi onkatsitzimowaitai, tikaatsi iragaachani, tikaatsi kimaatsiwaitaachani. Tima ari okaatapaaki maawoni jiroka”.

⁵ Ipoña jiñaawaitanaki saikaintsiri saikamintotsiki, ikantzi: “Nowakiraatakagairo maawoni”. Ikantanaki iijatzi: “Posankinatiro jiroka, tima tyaaryoori ñaantsi inatzi, ari okantaitatyaani”.

⁶ Ari ikantana: “¡Ari iwiyaapaaka! Naakataki ojoyawori itawori osankinarintsi. Naaka ojoyawori iwiyaantawori iijatzi. Naakataki itakaantanakawori. Naakataki thonkaironi. Tzimatsirika miritatsiri, ari nomiritakaiyaari jiñaa tsika otzimi añaakaantatsiri. Impashiitaiyaari, tii opinawontsitzi.

⁷ Irootaki nokajyaakaakiniriri kitishiritaniriiti. Naaka Pawa ipinkathayitai. Iriitaki nonkimitakaantairi notomiiti.

⁸ Iro kantzimaitacha iiro notomitaari thaawinkariiti, kisoshiriri, kisaniiintaniri, tsitokantaniri, mayimpiri, matsitaniri, pinkathatakiriri ojoyakaawontsi, thiiyinkariiti. Aña iri taayitaachani opaampaporinthaataki inkaari, kitiryainkataintsiri oyachaarinka. Iro apititanaintsini inkamayitai”.

Owakiraari Jerusalén

⁹ Ikanta othonkapaaka jiroka, ipokashitapaakina apaani maninkari owasankitaantaniri oirikakirori iwamokoti. Ikantapaakina: “Pimpoki, noñaayimiro ojoyakaawintari tsinani iinatyaari Oijya”.

¹⁰ Jaashirinkatanakina tonkaari otzishiki. Joñaagakinawo nampitsi tasorintsitatsiri jiiitaitziri Jerusalén, jowayiitairi Pawa opoñagaawo inkitiki.

¹¹ Janta nampitsiki, ari jiñaitairo jowaniinkawo Pawa, shipakiryaaawaitaki, iroowaitaki okanta mapiki porikatsiri, pinapirotachari.*

¹² Antawo okantaka otantonampi. Tzimatsi 12 ityaapiintaitzi. Tzimatsi 12 maninkariiti aamaakowintayitawori ityaapiintaitzi. Ari josankinaitakiro iwairo itomiiti Israel-ni.

¹³ Okaatzi mawa ityaapiintaitzi montitakariri ishitowapiintzi ooryaatsiri. Iijatzi ityaapiintzi ooryaatsiri, okaatzi mawa. Katonkanta, okaatzi mawa. Kirinkanta, okaatzi mawa.

¹⁴ Tzimatsi okaatzi 12 antawoiti mapi otzitakirori otantonampi. Ari osankinayitakari 12 iwairopaini Otyaantapiroriiti.

¹⁵ Jirika ñaanatakinari, joirikaki imonkaamintoshithaki jiwitsikaitziri oro, iro jimonkaatantyaawori otantonampi, iijatzi ityaapiintaitzi.

¹⁶ Ari jimonkaanampitawakaa jiroka nampitsi, tii anaawakaa. Ikanta jirika, jitanakawo jimonkaanampitakiro, okaatzi 2200 kilómetro osanthanka, iijatzi okaataki ojinokitzi.†

¹⁷ Ipoña jimonkaatakiro iijatzi otantonampi, okaatzi otontatzi 144 jimonkaatantakawo ikonaki. Iro jimonkaatantakari

* 21:11 Kantakotachari jaka “porikatsiri”, iro jiiitaitziri iijatzi “jaspe”. † 21:16 Kantakotachari jaka “2200 kilómetro” iro ikantaitziri iijatzi “12000 estadio”.

jirika maninkari kimitawori ikonaki atziri jimonkaatantapi-intakari irirori.

¹⁸ Jiroka otantonampi, ojoyawaitakawo mapi porikaki okantaka. Jiyoshiita oro jiwitsikantaitakawori nampitsi, porikaki okantaka.‡

¹⁹ Itzinkamiitantakawori otantonampi, jaayitaki porikakiyitatsiri mapiki, pinapiroyitachari. Jiroka owairopaini mapiki jaayitakiri: jaspe, zafiro, ágata, esmeralda,

²⁰ ónice, cornalina, crisólito, berilo, topacio, crisopraso, jacinto, amatista.

²¹ Okaataki 12 ityaapiintayitzi, iro jaayitaki antawopirori kitamaari mapi, iro jimokakiri jiwitsikantakawori. mawoni aatsiti nampitsi, jiyoshiita oro jiwitsikaitantakawori, porikaki okantaka.§

²² Tii otzimapai janta tasorintsipanko. Tima iro inampi Awinkathariti Pawa Shintsipirori itsipataari Oijya. Iriiyitajaantaki poyaataiyaawoni tasorintsipanko janta.

²³ Tii ikowajaanta ooryaatsiri, iijatzi kashiri. Tima jowaniinkawo Pawa kitiiyiinkatakaironi. Iri Oijya kimitaiyaarini ootamintotsi.

²⁴ Iriitaki kitiiyitakaironi janiiyitai atziriti janta. Pinkathariiti tzimayiwitachari jowaniinkawo kipatsiki, kamiithaini isaikayitai janta ipinkathatairi Pawa.

²⁵ Iiro otsiniritapai, aña okantaitatyaani onkitiiyitapai. Iiro ashitanitaa nampitsi janta.

²⁶ Ikaatzii tzimayiwitachari jowaniinkawo kipatsiki, ipinkathayitairi, kamiitha isaikayitai ipinkathatairi Pawa.

²⁷ Iiro itzimai kaaripirotopaatsini, iiro jiñaitairi antayitaironi ipinkaitziri, iiro itzimapai iijatzi thiiyapaachani. Apa inampitaiyaawo josankinatakotakiri Oijya jañaayitai janta.

22

¹ Ipoña joñaagakinawo jiñaa kañaanitakaantatsiri. Kitijyaaniki okantaka. Iro shitowaatatsiri isaikamintoki Pawa itsipatakari Oijya,*

² irootaki shiyaatainchari niyankiniki aatsi. Omontithapiyaatakawo ojoyookantakawo chochoki kañaanitakaantatsiri. Okantaitani kashiriki okithokitapai osarintsiki. Oshinchaantapai oshi.

³ Iiro otzimapai owasankitagaantsi janta. Ari osaikapairi isaikaminto Pawa, iijatzi jashi Oijya. Inkantaitatyaani jantawaitapainiri jompiratani.

‡ 21:18 Kantakotachari jaka “porikaki”, okimitakawo okanta botella, iijatzi vidrio. § 21:21 Kantakotachari jaka “kitamaari mapi” irojatzii jiiitatziri “perla”.

* 22:1 Kantakotachari jaka “kitijyaaniki” okimitakawo okanta botella, vidrio iijatzi cristal.

⁴ Ari iñaapooyiitairi Pawa. Inkintakotamakotaiyaawo atziriiti iwairo Pawa.

⁵ Iiro otsiniritapai janta. Iiro itzimapai ooryaatsiri. Tima iri kitiiyiinkataatsini Awinkathariti Pawa. Ari ikantaitatyiiro impinkathariwintantapai atziriiti janta.

Irootaintsi impiyi Cristo

⁶ Ipoña ikantanakina maninkari: “Tyaaryoo inatzi jiroka ñaantsi, kantatsi ankimisantiro”. Tima ikimitaakiri pairani Awinkathariti Pawa jiyotakaayitakiri Kamantantaniriiti, ari ikimitaakinari iijatzi naaka, jotyaantakinari imaninkariti joñaagayitakinawo jiroka, iro jiyoitantaiyaari jompirataniiti irootaintsi awijayiti oiyityaari paata.

⁷ Jiroka ikantzi Jesús: “¡Pamini! Irootaintsi nompiyi. Kimoshiri inkantaiya kimisantakironi ikamantantaitakiri jaka osankinarintsiki”.

⁸ Naakataki Juan osankinatzirori jiroka. Naaka ñaajaantakirori maawoni, naaka kimajaantakirori iijatzi. Ari notzirowawitanaka nompinkathatiri maninkari oñaagakinawori maawoni jiroka.

⁹ Ikantanakina irirori: “¡Iiro pipinkathatana naaka! Ari akaataiyini jompiratai Pawa, ari nojyimi iiroka, ari nojyari Kamantantaniriiti piyitziri ‘iyikiiti’, nojyakari iijatzi inkaati kimisantaironi osankinayitainchari jaka. Aña iri pipinkathatajaantai Pawa”.

¹⁰ Ipoña ikantanakina iijatzi: “Okaatzi posankinatakotakiri awijayitatsini paata, iiro pontsirikakotziro, tima irootaintsi iñaitiro awijatsini.

¹¹ ¡Inkaaripiroshiritawiiti kaaripiroshiritaintsiri iroñaaka!
 ¡Inkamaaripiroshiritawiiti kamaarishiritaintsiri iroñaaka!
 ¡Inkamiithapirowaitai antakirori kamiithari iroñaaka!
 ¡Inkitishiriprowaitai kitishiritaintsiri iroñaaka!

¹² ¡Irootaintsi nompiyi! Irootaintsi nompinatairi atziriiti okaatzi jantawintakiri apaanipaini.

¹³ Naaka ojoyawori itawori osankinarintsiki, Naaka ojoyawori iwiyaantawori iijatzi. Naakataki itawori, Naakataki iwiyaantyaawoni. Naakataki itakaantanakawori, Naakataki thonkaironi”.

¹⁴ Kimoshiri inkantaiya kiwayitaironi iithaari, inkini ishinyiitainiri chochoki añaakaanatsiri, inkini intyaayitai ityaapiintaitzi nampitsiki.

¹⁵ Iiro ityaayitai kimitakoyitariri otsitsi, kisaminthataniri, antapiintakirori kamaawotatsiri, tsitokantaniri, pinkathatakiriri oiyakaawontsi, amitapiintakawori ithiiyanita.

16 “Naakataki Jesús, otyaantakiri maninkari inkaman-timiro jirokapaini, inkini powawijayiniri iiroka apatow-intapiintakariri Pawa tsikarikapaini. Naaka charinitariri David-ni. Naakataki jiitaitzi ‘Impokiro Oñaaminki’”.

17 Ikantzi Tasorintsinkantsi: “Pimpokiita”. Ari okantsi-tari iijatzi kimitakawori tsinani iinataityaari. Inkaati ki-mayitaironi jiroka, inkantayitai: “Pimpokiita”. Impokayiti-ita miriyitatsiri. ¡Itzimirika kowanaintsiri imirityaawo jiña añaakaantaniri, jirawaiti, tii opinanita!

18 Tzimatsi nonkamantiriri inkaati kimaironi jiroka tsika osankinatakoyitaka awijayitatsini paata: Tzimatsirika owanaawaitakironi okaatzi osankinatainchari jaka, ari jowanagainiri Pawa inkimaatsitaiyaawo irirori okaatzi kinkithatakotainchari osankinarintsiki.

19 Tzimatsirika thañaapithatantyaawoni okaatzi osankinatainchari jaka, ari inthañaapithataiyaari paata Pawa irirori iiro ishinitainiri chochoki añaakaantatsiri. Iiro ityagai nampitsiki ikinkithatakotaitakiri jaka.

20 Jirika kinkithatakaantakirori maawoni jiroka, ikantzi: “Irootaintsi nompíyi”. Ari nokantzi naaka: “Ari onkantyaari, thaankiini pimpíyi”.

21 Onkamintha inishironkayitaimi Awinkathariti Jesucristo janta. Ari onkantyaari.